

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego 2024

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego 2024

Report on the socio-economic situation of Świętokrzyskie Voivodship 2024

Urząd Statystyczny w Kielcach Statistical Office in Kielce

Kielce 2024

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Kielcach. Świętokrzyski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Kielce. Świętokrzyskie Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem
supervised by

Ewy Tomczyk

Zespół autorski i opracowanie redakcyjne**Editorial team and editorial works**

Magdalena Baran-Wojtachnio, Iwona Boksza-Nowak, Roksana Czaja, Łukasz Gibowski, Dominik Górski, Aneta Królik,
Rafał Młynik, Ewa Morąg, Mateusz Orzechowski, Aldona Paliwoda, Ireneusz Rusak, Magdalena Szczepanek,
Olga Szymocha, Sylwia Świtoń

Tłumaczenie

Translation

Mateusz Orzechowski, Olga Szymocha

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Tomasz Bochenek, Dominik Górski, Aneta Łyżwa

ISSN 2084-7092

Publikacja dostępna na stronie internetowej:
Publication available on website:

<http://kielce.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła.
When publishing Statistical Office data please indicate the source.

Przedmowa

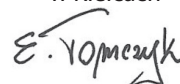
Urząd Statystyczny w Kielcach przekazuje Państwu kolejne wydanie „Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego”. Publikacja ta jest kompleksowym opracowaniem analitycznym odnoszącym się do wyzwań rozwojowych kraju i województw zawartych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Publikacja obejmuje diagnozę zjawisk powiązanych z monitorowaniem zagrożeń środowiskowych, procesów demograficznych, uwarunkowań rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego, gospodarki, infrastruktury oraz potencjału administracyjnego samorządów. Analizy dokonano w różnych przekrojach terytorialnych, co umożliwiło przedstawienie zróżnicowania rozwoju społecznego i gospodarczego województwa. Tekst analityczny opracowania wzbogacono tablicami oraz prezentacją graficzną w postaci map i wykresów.

Zaprezentowane w Raporcie informacje dotyczą 2023 r., a w przypadku braku ich dostępności – roku poprzedzającego rok analizowany. Dla szerszego zobrazowania zachodzących zmian w województwie dokonano porównań z rokiem poprzednim oraz w miarę możliwości z 2015 r. Wybrane dane odniesiono do przeciętnych wielkości dla kraju.

Mam nadzieję, że publikacja dostarczy wielu interesujących informacji o województwie świętokrzyskim i będzie przydatnym źródłem wiedzy dla wszystkich osób realizujących zadania długookresowych strategii rozwoju.

p.o. Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Kielcach

Ewa Tomczyk

Kielce, kwiecień 2024 r.

Preface

Statistical Office in Kielce presents You the next edition of publication "Report on the socio-economic situation of Świętokrzyskie Voivodship". It is the complex analytical elaboration referring to development challenges of the country and voivodships included in the National Strategy of Regional Development 2030.

The publication includes the diagnosis of phenomena related to the monitoring of environmental threats, demographic processes, conditions for the development of human and social capital, economy, infrastructure as well as administrative potential of local governments. The analysis was made in different territorial cross-sections which allowed for the presentation of socio-economic development differentiation of the voivodship. The analytical text was enriched by the tables and graphical presentation in the form of maps and charts.

Data presented in the Report refers to 2023, and in the case of unavailability – to the year preceding the analysed year. To provide a broader picture of changes taking place in the voivodship, comparisons were made to the previous year and, where possible, to 2015. Data were referred to the average magnitudes in Poland.

I hope that this publication will provide wide range of interesting information of Świętokrzyskie Voivodship and will be the useful source of knowledge for all persons performing the tasks of long range development strategies.

Acting Director
of the Statistical Office
in Kielce

Ewa Tomczyk

Kielce, April 2024

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	5
Spis tablic	7
List of tables	7
Spis wykresów	10
List of charts	10
Spis map	14
List of maps	14
Objaśnienia znaków umownych	17
Symbols	17
Ważniejsze skróty	17
Major abbreviations	17
Skróty i pełne nazwy sekcji PKD stosowane w publikacji	18
Abbreviations and full names NACE Rev. 2 sections used in the publication	18
Synteza	19
Executive summary	29
Rozdział 1. Województwo na tle kraju	38
Chapter 1. Voivodship against the background of the country	38
Rozdział 2. Województwo na tle pozostałych województw	41
Chapter 2. Voivodship against the background of other voivodships	41
Rozdział 3. Powierzchnia i podział terytorialny województwa	49
Chapter 3. Area and territorial division of voivodship	49
Rozdział 4. Środowisko	51
Chapter 4. Environment	51
4.1. Powierzchnia	51
4.1. Ground	51
4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne	53
4.2. Water consumption. Industrial and municipal wastewater	53
4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	59
4.3. Pollution and protection of air	59
4.4. Ochrona przyrody. Lasy	61
4.4. Nature protection. Forests	61
4.5. Odpady przemysłowe i komunalne	65
4.5. Industrial and municipal waste	65
4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	70
4.6. Economic aspects of environmental protection	70
Rozdział 5. Społeczeństwo	73
Chapter 5. Society	73
5.1. Kapitał ludzki	73
5.1. Human capital	73
5.1.1. Demografia	73
5.1.1. Demography	73

	Str. Page
5.1.2. Edukacja	85
5.1.2. Education	85
5.1.3. Zasoby pracy	96
5.1.3. Labour resources	96
5.2. Jakość życia	107
5.2. Quality of life	107
5.2.1. Zamożność mieszkańców	107
5.2.1. Inhabitant's wealth	107
5.2.2. Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	118
5.2.2. Social assistance and family support	118
5.2.3. Warunki mieszkaniowe	128
5.2.3. Housing conditions	128
5.2.4. Ochrona zdrowia	136
5.2.4. Health care	136
5.2.5. Kultura	146
5.2.5. Culture	146
5.2.6. Bezpieczeństwo publiczne	151
5.2.6. Public safety	151
5.2.7. Społeczeństwo informacyjne	155
5.2.7. Information society	155
5.2.8. Aktywność społeczna	158
5.2.8. Social activity	158
Rozdział 6. Gospodarka	162
Chapter 6. Economy	162
6.1. Produkt krajowy brutto	162
6.1. Gross domestic product	162
6.2. Przedsiębiorczość	167
6.2. Entrepreneurship	167
6.2.1. Podmioty gospodarki narodowej	167
6.2.1. Entities of the national economy	167
6.2.2. Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	172
6.2.2. Research and development as well as innovation activity	172
6.2.3. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	181
6.2.3. Using of information and communication technologies in enterprises	181
6.2.4. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	184
6.2.4. Financial results of non-financial enterprises	184
6.2.5. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	189
6.2.5. Investment outlays of enterprises	189
6.3. Produkcja i usługi	193
6.3. Production and services	193
6.3.1. Rolnictwo	193
6.3.1. Agriculture	193
6.3.2. Przemysł	200
6.3.2. Industry	200
6.3.3. Budownictwo	206
6.3.3. Construction	206

	Str. Page
6.3.4. Rynek wewnętrzny	213
6.3.4. Internal market	213
6.3.5. Transport.	216
6.3.5. Transport	216
6.3.6. Energia	221
6.3.6. Energy	221
Rozdział 7. Zarządzanie rozwojem	225
Chapter 7. Development management	225
7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	225
7.1. Revenue of local government units.	225
7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego.	230
7.2. Expenditure of local government units	230
7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	234
7.3. Result of budgets of local government units.	234
7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich	237
7.4. Projects co-financed by the European funds	237
7.5. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja.	241
7.5. Spatial planning and revitalisation	241
Rozdział 8. Wybrane dane o województwie świętokrzyskim	250
Chapter 8. Selected data on Świętokrzyskie Voivodship	250
Rozdział 9. Wybrane dane o Kielcach	256
Chapter 9. Selected data on Kielce.	256

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Województwo na tle kraju	38
Table 1. Voivodship against the background of the country	38
Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania	52
Table 2. Geodetic area by land use.	52
Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku	54
Table 3. Water consumption of water by needs during the year	54
Tablica 4. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi	56
Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground	56
Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	59
Table 5. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality	59
Tablica 6. Odpady przemysłowe	66
Table 6. Industrial waste	66
Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku	68
Table 7. Municipal waste collected separately during the year	68

	Str. Page
Tablica 8. Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w latach 2015-2022 (ceny bieżące)	71
Table 8. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management in 2015-2022 (current prices)	71
Tablica 9. Ludność	75
Table 9. Population	75
Tablica 10. Wychowanie przedszkolne	86
Table 10. Pre-primary education	86
Tablica 11. Osoby, które przystąpiły/zdały egzamin maturalny	94
Table 11. Persons who took or passed matriculation exam	94
Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL	105
Table 12. Economic activity of the population aged 15–89 in the 4 quarter by LFS	105
Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw	113
Table 13. Average monthly wages and salaries in enterprise sector	113
Tablica 14. Świadczenia społeczne.	114
Table 14. Social benefits	114
Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny	116
Table 15. Average monthly available income	116
Tablica 16. Świadczenia pomocy społecznej	118
Table 16. Social assistance benefits	118
Tablica 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	120
Table 17. Beneficiaries of social assistance at domicile	120
Tablica 18. Świadczenia wychowawcze „RODZINA 500+”	123
Table 18. „FAMILY 500+” child-support benefit	123
Tablica 19. Świadczenia na rzecz rodziny.	124
Table 19. Benefits to the family	124
Tablica 20. Żłobki i kluby dziecięce	126
Table 20. Nurseries and children’s clubs	126
Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe	129
Table 21. Dwelling stocks.	129
Tablica 22. Wodociągi.	131
Table 22. Water supply system	131
Tablica 23. Kanalizacja	133
Table 23. Sewage system.	133
Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych.	134
Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	134
Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej.	137
Table 25. Health care facilities.	137
Tablica 26. Instytucje kultury	146
Table 26. Cultural institutions	146
Tablica 27. Wypadki drogowe oraz ich skutki	154
Table 27. Road accidents and their results	154
Tablica 28. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu.	156
Table 28. Households with access to the Internet at home and Internet users	156
Tablica 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON.	159
Table 29. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register	159

	Str. Page
Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	167
Table 30. Entities of the national economy in the REGON register	167
Tablica 31. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące) . . .	173
Table 31. Intramural expenditure on R&D by source of funds (current prices)	173
Tablica 32. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące) . . .	175
Table 32. Intramural expenditures on R&D by origin of funds (current prices)	175
Tablica 33. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji.	178
Table 33. Innovative enterprises by types of introduced innovations	178
Tablica 34. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych	187
Table 34. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises . . .	187
Tablica 35. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)	192
Table 35. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)	192
Tablica 36. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych	195
Table 36. Yields of selected agricultural crops	195
Tablica 37. Przemysł	203
Table 37. Industry.	203
Tablica 38. Budownictwo.	206
Table 38. Construction	206
Tablica 39. Budownictwo mieszkaniowe	210
Table 39. Residential construction	210
Tablica 40. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)	214
Table 40. Indices of retail sales of goods (current prices)	214
Tablica 41. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni	216
Table 41. Public roads by type of surface	216
Tablica 42. Drogi publiczne o twardej nawierzchni	217
Table 42. Hard surface public roads	217
Tablica 43. Komunikacja miejska	221
Table 43. Urban transport	221
Tablica 44. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	223
Table 44. Consumers and consumption of electricity in households	223
Tablica 45. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego	226
Table 45. Revenue of budgets of local government units	226
Tablica 46. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego	231
Table 46. Expenditure of budgets of local government units	231
Tablica 47. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	234
Table 47. Result of budgets of local government units	234
Tablica 48. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r.	235
Table 48. Debt of local government units in 2022	235
Tablica 49. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca grudnia 2023 r.	238
Table 49. The total value of projects and the value of European Union co-financing of projects implemented under the Partnership Agreement 2014-2020 in the Voivodship by the end of December 2023	238
Tablica 50. Obszary zdegradowane w gminach	245
Table 50. Degraded area in gminas	245

	Str. Page
Tablica 51. Wybrane dane o województwie świętokrzyskim	250
Table 51. Selected data on Świętokrzyskie Voivodship	250
Tablica 52. Wybrane dane o Kielcach	256
Table 52. Selected data on Kielce	256

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2022 r.	41
Chart 1. Municipal waste collected separately during the year in relation to total municipal waste collected in 2022	41
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r.	42
Chart 2. Natural increase per 1,000 population in 2023.	42
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r.	42
Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2023.	42
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2023 r.	47
Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2023	47
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)	47
Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2022 (current prices)	47
Wykres 6. Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku	53
Chart 6. Land reclaimed and managed during the year	53
Wykres 7. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi	57
Chart 7. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground.	57
Wykres 8. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2022 r.	63
Chart 8. Area of special nature value under legal protection in 2022	63
Wykres 9. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca	67
Chart 9. Industrial waste generated during the year per capita	67
Wykres 10. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca	69
Chart 10. Municipal waste collected during the year per capita	69
Wykres 11. Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015-2022 (ceny bieżące)	72
Chart 11. Outlays on fixed assets by source of financing in 2015-2022 (current prices)	72
Wykres 12. Ludność	74
Chart 12. Population	74
Wykres 13. Indeks starości	78
Chart 13. Ageing index	78
Wykres 14. Mediana wieku ludności	78
Chart 14. Median age of population	78
Wykres 15. Małżeństwa zawarte	79
Chart 15. Marriages contracted	79

	Str. Page
Wykres 16. Ruch naturalny ludności	81
Chart 16. Vital statistics of population	81
Wykres 17. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności	83
Chart 17. Net migration of population for permanent residence per 1,000 population.	83
Wykres 18. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według typów placówek	87
Chart 18. Children in pre-primary establishments by type of establishments	87
Wykres 19. Ludność według poziomu wykształcenia według BAEL.	89
Chart 19. Structure of population by level of educational attainment by LFS.	89
Wykres 20. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych	90
Chart 20. Pupils and graduates of primary schools	90
Wykres 21. Uczniowie szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2022/2023	92
Chart 21. Students of post-primary schools by types of schools in the 2022/2023 school year	92
Wykres 22. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2021/2022	93
Chart 22. Structure of graduates of vocational school for youth by narrow fields of education in the 2021/2022 school year.	93
Wykres 23. Struktura absolwentów uczelni według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2021/2022	95
Chart 23. Structure of graduates by broad fields of education in the 2021/2022 academic year.	95
Wykres 24. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD i płci w 2023 r.	98
Chart 24. Employed persons in the national economy by PKD/NACE sections and sex in 2023.	98
Wykres 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2021-2023	101
Chart 25. Registered unemployment rate in 2021-2023	101
Wykres 26. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów.	105
Chart 26. Activity rate by quarters	105
Wykres 27. Wynagrodzenia według zawodów	110
Chart 27. Wages and salaries by occupations	110
Wykres 28. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw.	114
Chart 28. Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector	114
Wykres 29. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2022 r.	117
Chart 29. Subjective evaluation of material situation of household in 2022.	117
Wykres 30. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc według przyczyn	122
Chart 30. Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons	122
Wykres 31. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych	128
Chart 31. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs	128
Wykres 32. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności	141
Chart 32. Doctors and nurses per 10 thousand population	141
Wykres 33. Lekarze specjaliści	142
Chart 33. Medical specialists.	142
Wykres 34. Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć	144
Chart 34. Outpatient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms	144
Wykres 35. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2022 r.	149
Chart 35. Events organised by culture institutions and event participants in 2022	149

	Str. Page
Wykres 36. Osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy	157
Chart 36. Individuals ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months	157
Wykres 37. Osoby korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy	157
Chart 37. Individuals using e-government services during the last 12 months	157
Wykres 38. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)	163
Chart 38. Indices of gross domestic product (current prices)	163
Wykres 39. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące) – odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju	164
Chart 39. Gross domestic product per capita by subregions (current prices) – relative deviations from the national average value	164
Wykres 40. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące).	165
Chart 40. Gross value added by kind of activity (current prices)	165
Wykres 41. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące).	166
Chart 41. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)	166
Wykres 42. Podmioty gospodarki narodowej	168
Chart 42. Entities of the national economy	168
Wykres 43. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD.	170
Chart 43. Entities of the national economy by selected PKD sections	170
Wykres 44. Spółki handlowe według rodzaju kapitału (w %)	171
Chart 44. Commercial companies by type of capital (in %)	171
Wykres 45. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R	174
Chart 45. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D	174
Wykres 46. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca	174
Chart 46. Intramural expenditure on R&D per capita	174
Wykres 47. Personel wewnętrzny B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo	176
Chart 47. Internal R&D personnel per 1,000 economically active persons	176
Wykres 48. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem	179
Chart 48. Share of revenues of industrial enterprises from sale of new or improved products in total revenues from sales	179
Wykres 49. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe na 1 mln mieszkańców	180
Chart 49. Patent applications filed by domestic entities per million inhabitants	180
Wykres 50. Przedsiębiorstwa posiadające łącze internetowe o prędkości przynajmniej 100 Mbit/s (w % przedsiębiorstw korzystających ze stałego łącza szerokopasmowego)	182
Chart 50. Enterprises with access to the Internet with a speed of at least 100 Mbit/s (in % of enterprises using fixed broadband connection)	182
Wykres 51. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe	183
Chart 51. Enterprises receiving orders via computer networks	183
Wykres 52. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem	185
Chart 52. Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials	185
Wykres 53. Przedsiębiorstwa wykazujące zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych	186
Chart 53. Enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises	186

	Str. Page
Wykres 54. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) . . .	191
Chart 54. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)	191
Wykres 55. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemioplodów rolnych i ogrodnich w 2023 r.	195
Chart 55. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2023	195
Wykres 56. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych	196
Chart 56. Cattle density per 100 ha of agricultural land	196
Wykres 57. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych.	197
Chart 57. Pigs density per 100 ha of agricultural land	197
Wykres 58. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej).	198
Chart 58. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)	198
Wykres 59. Dynamika skupu mleka	198
Chart 59. Indices of procurement of cows' milk.	198
Wykres 60. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe).	203
Chart 60. Indices of sold production of industry (constant prices)	203
Wykres 61. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące).	204
Chart 61. Sold production of industry by PKD sections (current prices).	204
Wykres 62. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle	205
Chart 62. Indices of average paid employment in industry	205
Wykres 63. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD	205
Chart 63. Average paid employment in industry by PKD sections	205
Wykres 64. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)	207
Chart 64. Indices of sold production of construction (current prices)	207
Wykres 65. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)	208
Chart 65. Indices of construction and assembly production (current prices)	208
Wykres 66. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD (ceny bieżące)	208
Chart 66. Construction and assembly production by PKD divisions (current prices)	208
Wykres 67. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie.	209
Chart 67. Indices of average employment in construction.	209
Wykres 68. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania	210
Chart 68. Indices of the number of dwellings completed	210
Wykres 69. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa	211
Chart 69. Dwellings completed by forms of construction	211
Wykres 70. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)	214
Chart 70. Indices of retail sales of goods (current prices)	214
Wykres 71. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni	217
Chart 71. Structure of hard surface public roads	217
Wykres 72. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2022 r.	220
Chart 72. National lines of scheduled bus transport in 2022	220
Wykres 73. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki	222
Chart 73. Structure of electricity consumption by economy sectors	222
Wykres 74. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2022 r.	233
Chart 74. Expenditure of local government units budgets by divisions in 2022	233
Wykres 75. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2022 r.	235
Chart 75. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2022	235

	Str. Page
Wykres 76. Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich	239
Chart 76. Grants received by local government units for the implementation of European projects	239
Wykres 77. Struktura przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2022 r.	248
Chart 77. Structure of revitalisation undertakings planned of revitalisation in programme GPR/PR by intervention areas in 2022	248

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM _{2,5} , PM ₁₀ i NO ₂ w 2022 r.	41
Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM _{2,5} , PM ₁₀ and NO ₂ in 2022	41
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 4 kwartale 2023 r.	43
Map 2. Employment rate by LFS in the 4th quarter of 2023	43
Mapa 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r.	43
Map 3. Registered unemployment rate in 2023	43
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2022 r.	44
Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2022.	44
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2022 r.	44
Map 5. Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2022	44
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2022 r.	45
Map 6. Dwellings stocks per 1,000 population in 2022	45
Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2022 r.	45
Map 7. Out-patient health care units in 2022 (as of 31 December)	45
Mapa 8. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)	46
Map 8. Gross domestic product per capita in 2022 (current prices)	46
Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2023 r.	46
Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2023	46
Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2022 r.	48
Map 10. Hard surface public road per 100 km ² of total area in 2022.	48
Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2022 r.	48
Map 11. Energy from renewable sources in 2022.	48
Mapa 12. Podział administracyjny województwa w 2023 r.	49
Map 12. Administrative division of voivodship in 2023	49
Mapa 13. Podział województwa według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2023 r.	50
Map 13. Division of voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2023	50
Mapa 14. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2022 r.	55
Map 14. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2022	55
Mapa 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2022 r.	58
Map 15. Population connected to wastewater treatment plants in 2022.	58

	Str. Page
Mapa 16. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2022 r.	62
Map 16. Area of special nature value under legal protection in 2022	62
Mapa 17. Lesistość w 2022 r.	65
Map 17. Forest cover in 2022.	65
Mapa 18. Odpady komunalne zebrane w 2022 r.	69
Map 18. Municipal waste collected in 2022	69
Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2015-2023	76
Map 19. Population changes in 2015-2023	76
Mapa 20. Przyrost naturalny ludności w 2023 r.	80
Map 20. Natural increase in 2023.	80
Mapa 21. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2023 r.	84
Map 21. Net migration of population for permanent residence in 2023	84
Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2022/2023	88
Map 22. Pre-primary education in the 2022/2023 school year	88
Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2022/2023	91
Map 23. Pupils in primary schools in the 2022/2023 school year.	91
Mapa 24. Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2023 r.	99
Map 24. Share of women in the total number of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2023	99
Mapa 25. Średnia wieku pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2023 r.	100
Map 25. Average age of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2023	100
Mapa 26. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r.	102
Map 26. Registered unemployment rate in 2023.	102
Mapa 27. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2022 r.	112
Map 27. Average monthly gross wages and salaries in 2022	112
Mapa 28. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2022 r.	121
Map 28. Scope of use of social assistance at domicile in 2022	121
Mapa 29. Żłobki i kluby dziecięce w 2022 r.	127
Map 29. Nurseries and children clubs in 2022	127
Mapa 30. Warunki mieszkaniowe ludności w 2022 r.	130
Map 30. Housing conditions of population in 2022	130
Mapa 31. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2022 r.	132
Map 31. Consumption of water from water supply systems in households in 2022	132
Mapa 32. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2022 r.	133
Map 32. Population using sewage system in 2022.	133
Mapa 33. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2022 r.	135
Map 33. Population using gas supply system in 2022.	135
Mapa 34. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2022 r.	138
Map 34. Out-patient health care in 2022	138
Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2022 r.	145
Map 35. Expenditures of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2022.	145
Mapa 36. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2022 r.	150
Map 36. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2022	150

	Str. Page
Mapa 37. Zagrożenie przestępczością w 2023 r.	153
Map 37. Crime risk in 2023	153
Mapa 38. Bezpieczeństwo na drogach w 2023 r.	155
Map 38. Road safety in 2023.	155
Mapa 39. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2023 r.	159
Map 39. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2023	159
Mapa 40. Podmioty gospodarki narodowej w 2023 r.	169
Map 40. Entities of the national economy in 2023	169
Mapa 41. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące).	190
Map 41. Investment outlays in enterprises per capita in 2022 (current prices)	190
Mapa 42. Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w 2022 r.	201
Map 42. Sold production of industry (current prices) in 2022	201
Mapa 43. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2022 r.	202
Map 43. Average employment in industry in 2022.	202
Mapa 44. Mieszkania oddane do użytkowania w 2023 r.	212
Map 44. Dwellings completed in 2023	212
Mapa 45. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2022 r.	218
Map 45. Improved hard surface communal and district roads in 2022	218
Mapa 46. Ścieżki rowerowe w 2022 r.	219
Map 46. Cycle paths in 2022.	219
Mapa 47. Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w gospodarstwach domowych w 2022 r.	224
Map 47. Consumption of electricity in households per consumer in 2022.	224
Mapa 48. Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2022 r.	228
Map 48. Own revenue of budgets of gminas per capita in 2022	228
Mapa 49. Dotacje dla gmin na 1 mieszkańca w 2022 r.	229
Map 49. Grants for gminas per capita in 2022.	229
Mapa 50. Wydatki inwestycyjne gmin na 1 mieszkańca w 2022 r.	232
Map 50. Investment expenditure of gminas per capita in 2022.	232
Mapa 51. Zadłużenie gmin w relacji do dochodów ogółem w 2022 r.	236
Map 51. Debt of gminas in % of revenue in 2022.	236
Mapa 52. Dotacje otrzymane przez gminy na realizację projektów europejskich w 2022 r.	240
Map 52. Grants received by gminas for the implementation of European project in 2022.	240
Mapa 53. Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem w 2022 r.	241
Map 53. Share of the European investment grants in total investment expenditure in 2022	241
Mapa 54. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w 2022 r.	242
Map 54. Share of the area covered by binding local spatial management plans in total area in 2022.	242
Mapa 55. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2022 r.	244
Map 55. Activity of the gminas in the field of revitalization in 2022	244
Mapa 56. Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2022 r.	246
Map 56. Share of area of degraded area in total areas of gminas which have carried out revitalisation activities on the basis of GPR or PR in 2022	246
Mapa 57. Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2022 r.	247
Map 57. Share of area of revitalisation area in total areas of gminas which have carried out revitalisation activities on the basis of GPR or PR in 2022	247

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol		Opis Description
Kreska	(-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero:	(0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
	(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka	(.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak	(Δ)	nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification presented in an abbreviated form
„W tym” „Of which”		oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł PLN	złoty zloty
tys. thousand	tysiąc thousand
mln	milion million
mld bn	miliard billion
g	gram gram
kg	kilogram kilogram
dt	decytona deciton
l	litr litre
ha	hektar hectare
m ²	metr kwadratowy square metre
m ³	metr sześcienny cubic metre

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
hm ³	hektometr sześcienny cubic hectometre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
dam ³	dekametr sześcienny cubic decametre
kWh	kilowatogodzina kilowatt hour
GWh	gigawatogodzina gigawatt hour
GUGIK	Główny Urząd Geodezji i Kartografii Head Office of Land Surveying and Cartography
wol. vol	wolumin volume
szt. pcs	sztuka piece
p.proc. pp	punkt procentowy percentage point
r/r y/y	rok do roku year on year
dok. cont.	dokończenie continued

Skróty i pełne nazwy sekcji PKD stosowane w publikacji

Abbreviations and full names NACE Rev. 2 sections used in the publication

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych Electricity, gas, steam and conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości Real estate activities
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca Administrative and support service activities

Synteza

Powierzchnia w 2022 r.

grunty zrekultywowane	-27,5% r/r	W ciągu 2022 r. zrekultywowano mniej gruntów niż w 2021 r., natomiast zwiększyła się powierzchnia gruntów zagospodarowanych.
grunty zagospodarowane	+14,3 r/r	

Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe w 2022 r.

zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	+5,9% r/r	W 2022 r. zwiększyło się zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, przy czym do wzrostu przyczynił się przede wszystkim przemysł, który stanowił 91,7% całkowitego zużycia w województwie.
--	-----------	--

ścieki odprowadzone do wód lub do ziemi	+5,4% r/r	Odnotowano wzrost ilości ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi, co przełożyło się na większą ilość ścieków wymagających oczyszczania. W dalszym ciągu największa część ścieków oczyszczana była z podwyższonym usuwaniem biogenów (35,8%). W ciągu roku wzrosła ilość ścieków nieoczyszczanych.
---	-----------	--

liczba oczyszczalni:		W latach 2015-2022 liczba oczyszczalni przemysłowych zmniejszyła się o 6, natomiast wzrosła - o 1 liczba oczyszczalni komunalnych. Kolejny rok z rzędu zwiększył się udział osób korzystających z oczyszczalni ścieków komunalnych. W 2022 r. było to 68,2% ogółu mieszkańców województwa.
przemysłowych	33	
komunalnych	116	

Zanieczyszczenie i ochrona powietrza w 2022 r.

emisja zanieczyszczeń pyłowych	-11,8% r/r	W 2022 r. wypuszczono do atmosfery 1,2 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, co stanowiło 5,7% krajowej emisji pyłów. Emisja zanieczyszczeń gazowych wyniosła 15072,8 tys. ton.
emisja zanieczyszczeń gazowych	+2,5% r/r	

Spośród 84 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza - 65 wyposażonych było w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych.

Większość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw (53,5% ogólnej emisji pyłów w województwie), natomiast głównym rodzajem zanieczyszczeń gazowych był dwutlenek węgla - 99,6%.

Stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych pozostawał nadal na jednym z najwyższych poziomów w kraju - 99,9%. Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) wyniósł 57,8%.

Ochrona przyrody. Lasy w 2022 r.

udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni ogółem	64,9%	Na koniec 2022 r. powierzchnia prawnie chroniona była o 0,2% mniejsza niż w 2015 r. W ciągu siedmiu lat wzrosła powierzchnia rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.
--	-------	---

Odpady przemysłowe i komunalne w 2022 r.

zbiór odpadów komunalnych	-0,9% r/r	W 2022 r. zebrano mniej odpadów komunalnych ogółem w porównaniu z 2021 r. Na przestrzeni roku zebrano mniej odpadów zmieszanych oraz więcej selektywnie.
---------------------------	-----------	--

Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska w 2022 r.

nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	+9,1% r/r	W 2022 r. wzrosły nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska, w tym nakłady na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu.
--	-----------	---

nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	+24,3% r/r	Większe niż w 2021 r. były nakłady na gospodarkę wodną, w tym na ujęcia i doprowadzenia wody.
--	------------	---

Ludność w 2023 r.

liczba ludności na koniec grudnia	1168,5 tys.	W latach 2015-2023 obserwowano coroczny spadek liczby mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Na koniec 2023 r. liczba ludności była o 7,1% mniejsza niż w 2015 r.
przyrost naturalny na 1000 ludności	-6,1	Utrzymujący się ubytek rzeczywisty ludności był wynikiem niekorzystnych tendencji w zakresie ruchu naturalnego i migracyjnego.
saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności	-2,3	Pogłębiały się negatywne zmiany w strukturze ludności według wieku, świadczące o postępującym procesie starzenia się mieszkańców województwa.

Edukacja w roku szkolnym 2022/2023

liczba uczniów szkół dla dzieci i młodzieży:		Zmniejszyła się grupa kształcących się w szkołach podstawowych. Wzrost dotyczył natomiast uczniów szkół ponadpodstawowych.
wychowanie przedszkolne	+2,2% r/r	Większa liczba uczniów szkół tego typu była przede wszystkim efektem przyrostu liczby kształcących się w liceach ogólnokształcących, technikumach i branżowych szkołach II stopnia.
szkoły podstawowe	-3,6% r/r	Zmniejszyła się natomiast m.in. grupa osób kształcących się w branżowych szkołach I stopnia.
szkoły ponadpodstawowe	+7,2% r/r	
liczba studentów	-2,1% r/r	Kolejny rok z rządu zmniejszyła się liczba studentów. Spadek odnotowano zarówno na uczelniach publicznych, jak i niepublicznych.

Zasoby pracy

liczba pracujących w gospodarce narodowej (według stanu na 31 października 2023 r.)	430,2 tys.	Liczba pracujących zmniejszyła się w relacji do grudnia 2022 r. o 1,3%. Pracujący w gospodarce narodowej w województwie świętokrzyskim stanowili 2,8% tej populacji w kraju.
stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r.	7,8%	W końcu 2023 r. stopa bezrobocia rejestrowanego utrzymała się na poziomie sprzed roku.
współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 4 kw. 2023 r.	54,4%	Wyniki BAEL wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem 2022 r., zmniejszyła się aktywność zawodowa badanej subpopulacji, odnotowano spadek wskaźnika zatrudnienia oraz spadek o 0,4 p.proc. stopy bezrobocia. Nadal wyższą aktywnością zawodową charakteryzowali się mężczyźni i mieszkańcy wsi. Zwiększyła się liczebność subpopulacji biernych zawodowo.
wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 4 kw. 2023 r.	52,4%	
stopa bezrobocia według BAEL w 4 kw. 2023 r.	3,7%	

Zamożność mieszkańców

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w podmiotach gospodarki narodowej objętych badaniem struktury wynagrodzeń w 2022 r.	+17,7% r/2020 r.	W październiku 2022 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto dla jednostek o liczbie pracujących powyżej 9 osób wzrosło do 5826,48 zł. Pomimo wzrostu przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto w województwie było niższe niż przeciętne w kraju (w 2022 r. o 16,8%, a w 2020 r. o 13,9%). Nadal więcej zarabiali mężczyźni oraz zatrudnieni w sektorze publicznym.
--	------------------	--

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2022 r.	+9,9% r/r	W podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2022 r. wzrosło do 5782,60 zł. Pomimo wzrostu, płace w gospodarce narodowej w województwie świętokrzyskim pozostały jednymi z najniższych w kraju. W 2022 r. przeciętne wynagrodzenie w województwie świętokrzyskim stanowiło 86,2% średniej krajowej, podczas gdy przed rokiem – 87,7%, a w 2015 r. – 86,3%. W 2022 r. mniej zarabiano jedynie w województwach podkarpackim i warmińsko-mazurskim.
przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2023 r.	+11,6% r/r	W 2023 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wzrosło do 6090,03 zł. W skali roku wzrost wynagrodzeń odnotowano w większości sekcji sektora przedsiębiorstw zarówno w sferze produkcji, jak i usług. Pomimo wzrostu, płace w sektorze przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim pozostały niskie. W 2023 r. przeciętne wynagrodzenie w województwie świętokrzyskim stanowiło 81,8% średniej krajowej, podczas gdy przed rokiem – 82,0%. W 2023 r. niższe płace niż w województwie świętokrzyskim odnotowano jedynie w warmińsko-mazurskim.
przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w 2023 r.	+0,4% r/r	W 2023 r. odnotowano wzrost w skali roku przeciętnej liczby świadczeniobiorców ZUS (o 0,9% do 256,5 tys. osób), natomiast spadek – przeciętnej liczby emerytów i rencistów pobierających świadczenia z rolniczego systemu ubezpieczeń (o 2,3% do 52,8 tys. osób).
przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacona w 2023 r. przez:		Przeciętne emerytury i renty wypłacane w 2023 r. były wyższe niż w roku poprzednim, przy czym świadczenia wypłacane przez ZUS były nadal wyższe niż świadczenia rolników indywidualnych (2949,48 zł wobec 1835,26 zł).
ZUS	+17,5% r/r	
KRUS	+23,2% r/r	
dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2022 r.	+8,3% r/r	W 2022 r. dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym wzrósł do 1983,42 zł, w tym dochód do dyspozycji do 1937,84 zł. Choć poprawiła się sytuacja dochodowa, to przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę odnotowany w województwie świętokrzyskim był jednym z najniższych w kraju. W 2022 r. niższe wartości odnotowano w województwach podkarpackim i opolskim.
w tym dochód do dyspozycji	+7,7% r/r	
odsetek gospodarstw oceniających swoją sytuację materialną w 2022 r. jako:		Pomimo wzrostu dochodów w 2022 r. mniejszy odsetek gospodarstw domowych niż przed rokiem ocenił pozytywnie swoją sytuację materialną. W 2022 r. 43,9% gospodarstw oceniło swoją sytuację materialną jako raczej dobrą lub dobrą, podczas gdy 4,2% postrzegło swoją sytuację jako raczej złą albo złą.
dobłą	-3,5 p.proc. r/r	
raczej dobrą	-1,0 p.proc. r/r	
przeciętną	+4,2 p.proc. r/r	
raczej złą	+0,5 p.proc. r/r	
złą	-0,2 p.proc. r/r	

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny w 2022 r.

rzeczywista liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej	-8,6% r/r	2022 r. był kolejnym rokiem, w którym odnotowano spadek rzeczywistej liczby osób, którym przyznano świadczenia społeczne na podstawie decyzji – w ramach zadań własnych i zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego. W 2022 r. skorzystało z tej formy wsparcia 35,9 tys. osób.
osoby, którym decyzją przyznano świadczenia w tym	-9,7% r/r	Zmniejszyła się również liczba osób, którym przyznano decyzją poszczególne rodzaje świadczeń. W 2022 r. świadczenia w formie pieniężnej przyznano na podstawie decyzji 32,0 tys. osób, natomiast w formie niepieniężnej otrzymało je 17,4 tys. osób.
pieniężne	-12,3% r/r	
niepieniężne	-4,3% r/r	
udzielone świadczenia pomocy społecznej w tys. zł	+0,9% r/r	W skali roku wypłacono więcej świadczeń w ramach pomocy pieniężnej, natomiast zmniejszyła się pomoc niepieniężna. W efekcie w 2022 r. kwota świadczeń ogółem wyniosła 148931,4 tys. zł, w tym w formie pieniężnej 87301,2 tys. zł, a niepieniężnej 61630,1 tys. zł.
w tym		
pomoc pieniężna	+1,6% r/r	
pomoc niepieniężna	-0,9% r/r	
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	-7,4% r/r	Kolejny rok z rządu środowiskowa pomoc społeczna została skierowana do mniejszej liczby gospodarstw domowych, jak również zmniejszyła się liczba jej beneficjentów. W efekcie w 2022 r. z pomocy korzystało 28,0 tys. gospodarstw, przy czym liczba beneficjentów wyniosła 54,1 tys. osób.
beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	-9,4% r/r	
zasięg korzystania z pomocy społecznej	-0,4 p.proc. r/r	W 2022 r. zasięg korzystania z pomocy społecznej zmniejszył się do 4,6%. Pomimo tego województwo świętokrzyskie obok: podlaskiego (4,6%), kujawsko-pomorskiego (5,2%) oraz warmińsko-mazurskiego (6,0%) pozostało w grupie województw o największym zasięgu wsparcia z pomocy społecznej.
udzielone świadczenia rodzinne w tys. zł	+8,4% r/r	Kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych ogółem wyniosła w 2022 r. 496122 tys. zł.
w tym		
zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	-16,7% r/r	Wśród wydatków na świadczenia rodzinne podstawowe znaczenie miały wydatki na pomoc skierowaną do rodzin z dziećmi. W 2022 r. kwota wypłaconych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami zmniejszyła się do 94450 tys. zł. W 2022 r. po raz kolejny odnotowano spadek liczby rodzin pobierających to świadczenie, jak również liczebności dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek. Pomimo tego, odsetek dzieci w wieku 17 lat i młodszych, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (21,2%), wyższy był jedynie w województwach: podkarpackim i warmińsko-mazurskim (po 21,4%) oraz lubelskim (21,9%).

Warunki mieszkaniowe w 2022 r.

liczba mieszkań w województwie	458,8 tys.
przeciętna powierzchnia mieszkania	77,6 m ²
korzystający z sieci:	
wodociągowej	91,9%
kanalizacyjnej	60,8%
gazowej	43,0%

Według stanu na 31 grudnia 2022 r. mieszkania w województwie stanowiły 2,9% zasobów mieszkaniowych kraju. Warunki mieszkaniowe systematycznie się poprawiają – zwiększa się powierzchnia mieszkań (o 4,7% od 2015 r.) i zmniejsza liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie (o 10,1%).

Na przestrzeni lat 2015-2022 na terenie województwa przeprowadzono kolejne inwestycje w obszarze infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz gazowej (wzrosła długość sieci oraz przyłączy prowadzących do budynków).

Najmniej rozwinięta w województwie była sieć gazowa, która wykazała się najwyższą dynamiką wzrostu w ostatnim roku.

Ochrona zdrowia w 2022 r.

przychodnie	+26 placówek r/r
praktyki lekarskie	-17 placówek r/r
udzielone porady w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej	+6,4% r/r
szpitale ogólne (stacjonarne)	+1 placówka r/r
szpitale dzienne	-1 placówka r/r
leczeni w trybie stacjonarnym	+12,0% r/r
leczeni w ramach opieki dziennej	+51,0% r/r
łóżka na 10 tys. mieszkańców	-2,1 r/r
wykorzystanie łóżek	+5,0 p.proc. r/r

W 2022 r. w lecznictwie ambulatoryjnym funkcjonowało 658 przychodni i 148 praktyk lekarskich. Liczba udzielonych w nich porad była większa niż przed rokiem i wyniosła w 2022 r. 9721,2 tys.

Według stanu na koniec 2022 r. działały 24 stacjonarne szpitale ogólne udzielające świadczeń w trybie stacjonarnym i dziennym.

Według stanu na koniec 2022 r. działało 10 szpitali udzielających świadczeń w trybie wyłącznie dziennym (tzw. szpitali jednego dnia).

W stacjonarnej opiece zdrowotnej (bez ruchu międzyoddziałowego) odnotowano wzrost hospitalizacji (w 2022 r. leczono 262,3 tys. osób).

Więcej osób leczono w ramach opieki dziennej (z ruchem międzyoddziałowym) realizowanej w szpitalach ogólnych stacjonarnych i dziennych (w 2022 r. 45,1 tys. osób).

W skali roku zmniejszyła się dostępność łóżek szpitalnych (do 44,2 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców), a wzrósł stopień ich wykorzystania (do 68,7%).

Kultura w 2022 r.

liczba placówek bibliotecznych	-1,3% r/r
liczba osób na 1 placówkę kultury	10,6 tys.

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się liczba placówek bibliotecznych. Świętokrzyskie placówki stanowiły 3,0% ogółu podmiotów prowadzących działalność w Polsce.

W 2022 r. na 1 placówkę kultury (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę) przypadało przeciętnie 10,6 tys. mieszkańców województwa świętokrzyskiego (o 1,3 tys. więcej niż w 2015 r.).

Bezpieczeństwo publiczne w 2023 r.

przestępstwa stwierdzone	-13,6% r/r
wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw	+0,3 p.proc. r/r
wypadki drogowe	+3,1% r/r

Liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była niższa niż w 2022 r. Zwiększył się wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw do 75,8%. Na drogach województwa Policja odnotowała więcej wypadków.

Społeczeństwo informacyjne w 2023 r.

gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu	92,1%	Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu był o 2,4 p.proc. wyższy niż w 2022 r. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się o 0,7 p.proc. odsetek osób korzystających z usług administracji publicznej.
osoby w wieku 16-74 lata korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu	45,9%	

Aktywność społeczna w 2023 r.

fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON	+8,0% r/r	W 2023 r. utrzymał się wzrost w skali roku liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Na przestrzeni lat 2015-2023 ich liczba zwiększyła się o 29,0%.
--	-----------	---

Produkt krajowy brutto w 2022 r.

wstępny szacunek	+10,6 r/r	Według wstępnego szacunku w 2022 r. kolejny rok z rządu notowano wzrost produktu krajowego brutto (PKB). Jego dynamika była nieznacznie mniejsza niż w roku poprzednim.
PKB na 1 mieszkańca	56507 zł	Wartość PKB na 1 mieszkańca (podobnie jak przed rokiem) lokowała świętokrzyskie na 13. miejscu w Polsce. W relacji do średniej krajowej była mniejsza niż w roku poprzednim oraz w 2015 r. W latach 2015-2022 odnotowano wzrost PKB według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca w stosunku do średniego poziomu w Unii Europejskiej. Na koniec tego okresu relacja ta wyniosła 55%.

Podmioty gospodarki narodowej w 2023 r.

podmioty wpisane do rejestru REGON	+1,8% r/r	W 2023 r. utrzymał się wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej. W strukturze podmiotów w dalszym ciągu dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, których udział w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł 76,3%. Wzrósł odsetek spółek handlowych, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji. Zmalał natomiast udział spółek cywilnych oraz spółdzielni.
podmioty nowo zarejestrowane	-5,3% r/r	W 2023 r. odnotowano spadek liczby nowo zarejestrowanych podmiotów, do czego przyczyniły się głównie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.
podmioty wykreślone	+2,8% r/r	Więcej niż przed rokiem było wykreślonych z rejestru REGON. Pomimo ogólnego wzrostu wyrejestrowanych podmiotów (o 28,1%), zmalała liczba wykreślonych spółek cywilnych.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna w 2022 r.

nakłady wewnętrzne na działalność B+R	-1,3% r/r	W 2022 r. odnotowano spadek nakładów wewnętrznych na B+R do 281,4 mln zł. Nakłady te stanowiły 0,6% ogółu nakładów przeznaczonych na tą działalność w Polsce, co dało 15. lokatę. Równie niski udział odnotowano w województwie lubuskim. Struktura poniesionych nakładów nie uległa zasadniczym zmianom. W nakładach według rodzajów kosztów dominowały nakłady bieżące. Z kolei według rodzajów prowadzonych badań, podobnie jak w latach poprzednich, w 2022 r. najwięcej środków finansowych zostało przeznaczonych na prace rozwojowe, a w dalszej kolejności na pozostałe rodzaje badań.
---------------------------------------	-----------	---

intensywność prac B+R	0,42% PKB województwa	Na przestrzeni lat 2015-2022 zaangażowanie przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego w działalność badawczą i rozwojową oraz innowacyjną pozostawało na jednym z najniższych poziomów w kraju. W 2022 r. niższą intensywność prac B+R, mierzoną udziałem nakładów na działalność B+R w PKB województwa, niż w województwie świętokrzyskim odnotowano jedynie w lubuskim.
odsetek przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie w okresie 2020-2022:		W latach 2020-2022, podobnie jak w okresach wcześniejszych, aktywność innowacyjna przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim kształtowała się poniżej średniej krajowej.
przemysłowych	31,6%	O ile w latach 2020-2022 niższy niż w województwie świętokrzyskim udział aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych odnotowano w jednym województwie, to mniej aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw usługowych było w ośmiu województwach.
usługowych	31,8%	
odsetek przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje w okresie 2020-2022:		
przemysłowych	26,8%	
usługowych	31,6%	

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach w 2023 r.

przedsiębiorstwa z dostępem do Internetu	98,2%	Od 2021 r. zmniejsza się odsetek przedsiębiorstw korzystających ze stałych łączy szerokopasmowych. Ponad połowa przedsiębiorstw w województwie posiadała stronę internetową, a blisko co szóste przedsiębiorstwo płaciło za reklamę w Internecie.
przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż elektroniczną	14,0%	Przedsiębiorstwa coraz chętniej prowadzą sprzedaż elektroniczną, jednak zmniejsza się udział korzystających z otwartych danych publicznych.
przedsiębiorstwa korzystające z otwartych danych publicznych	14,8%	

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.

wynik finansowy netto	+34,7% r/r	<p>Wyniki finansowe uzyskane w 2023 r. przez badane przedsiębiorstwa w województwie świętokrzyskim (o liczbie pracujących powyżej 49 osób, prowadzące księgi rachunkowe, z wyjątkiem przedsiębiorstw rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych), były lepsze niż uzyskane w roku poprzednim.</p> <p>Odnotowano wzrost wyniku na sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz wyniku na pozostałej działalności operacyjnej, natomiast wynik na operacjach finansowych pozostał ujemny.</p> <p>Skala wzrostu wyniku na sprzedaży i na pozostałej działalności operacyjnej pozwoliła na wypracowanie wyższego niż przed rokiem wyniku finansowego netto.</p> <p>W efekcie wynik finansowy netto zwiększył się do 3752,8 mln zł.</p>
-----------------------	------------	--

wskaźnik poziomu kosztów	-1,4 p.proc. r/r	W 2023 r. przychody rosły szybciej niż koszty działalności. W efekcie wzrosła rentowność badanych przedsiębiorstw (brutto do 6,7% i netto do 5,5%), a zmniejszył się poziom kosztów (do 93,3%). Poprawiła się płynność finansowa (I stopnia do 42,5%, a II stopnia do 108,3%).
wskaźnik rentowności obrotu:		
brutto	+1,4 p.proc. r/r	
netto	+1,2 p.proc. r/r	Zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw wykazujących zysk netto (do 82,7%), przy wzroście udziału przychodów tych przedsiębiorstw w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności (do 91,1%).
wskaźnik płynności finansowej:		
I stopnia	+4,7 p.proc. r/r	
II stopnia	+9,0 p.proc. r/r	
odsetek przedsiębiorstw wykazujących zysk netto	-0,2 p.proc. r/r	

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

nakłady inwestycyjne zrealizowane w województwie świętokrzyskim w 2022 r.	+28,2% r/r	Kolejny rok z rzędu wzrosły nakłady inwestycyjne zrealizowane w województwie świętokrzyskim, tj. klasyfikowane według lokalizacji inwestycji, przez przedsiębiorstwa z liczbą pracujących powyżej 9 osób, osiągając w 2022 r. wartość 4323,8 mln zł (w cenach bieżących).
nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych w 2023 r.	+29,7% r/r	W 2023 r. zwiększyły się nakłady inwestycyjne poniesione przez przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa świętokrzyskiego (o liczbie pracujących powyżej 49 osób, prowadzące księgi rachunkowe, z wyjątkiem przedsiębiorstw rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych). Nakłady (w cenach bieżących) na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących, poniesione w 2023 r. wyniosły 2467,7 mln zł (w cenach bieżących).
w tym na:		Więcej wydatkowano zarówno na budynki i budowle, jak i na zakupy.
budynki i budowle	+35,8% r/r	Największym inwestorem pozostały przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przemysłu, a przede wszystkim firmy przetwórstwa przemysłowego, które w 2023 r. poniosły 69,0% ogółu nakładów w województwie.
zakupy	+27,2% r/r	

Rolnictwo w 2023 r.

zbiory zbóż podstawowych z mieszankami	+3,7% r/r	W 2023 r. w wyniku lepszego plonowania zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi uzyskano większe zbiory niż przed rokiem. Wzrost produkcji odnotowano także w przypadku pszenicy, żyta, rzepaku i rzepiku oraz buraków cukrowych, a spadła produkcja ziemniaków.
pogłowie bydła	-4,6% r/r	W 2023 r. w odniesieniu do roku poprzedniego zmniejszyło się pogłowie bydła i owiec. Zwiększyła się natomiast liczebność trzody chlewnej.
pogłowie trzody chlewnej	+0,5% r/r	

Przemysł w 2023 r.

produkcja sprzedana przemysłu	0,0% r/r	W 2023 r. po dwóch latach wzrostu produkcja sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) nie zmieniła się. Sprzedaż zmalała zarówno w przetwórstwie przemysłowym, jak i w dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji. Zwiększyła się wydajność pracy w przemyśle.
-------------------------------	----------	---

Budownictwo w 2023 r.

produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące)	+1,4% r/r	W skali roku odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa, choć był on znacznie mniejszy niż rok wcześniej. Zwiększyła się wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, przy jednoczesnym spadku przeciętnego zatrudnienia.
produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące)	-9,1% r/r	
liczba mieszkań oddanych do użytkowania	-0,5% r/r	Mniejsza niż przed rokiem była produkcja budowlano-montażowa. Było to rezultatem spadku produkcji w podmiotach prowadzących działalność przede wszystkim w zakresie robót budowlanych specjalistycznych i w jednostkach zajmujących się głównie budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej.
wydane pozwolenia na budowę lub dokonane zgłoszenia z projektem budowlanym	-22,1% r/r	Oddano do użytkowania mniej mieszkań niż rok wcześniej, a ponad 1/4 efektów rzeczowych budownictwa mieszkaniowego, uzyskanych w województwie, koncentrowała się w mieście Kielce. Zmniejszyła się również przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania i w 2023 r. wyniosła 103,5 m ² .
liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto	-30,9% r/r	W skali roku o ponad 22% zmniejszyła się liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Znaczny spadek wystąpił także w obszarze mieszkań, których budowę rozpoczęto.

Rynek wewnętrzny w 2023 r.

sprzedaż detaliczna	-7,0% r/r	W 2023 r. w skali roku zanotowano spadek wartości sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących). W największym stopniu przyczyniły się do tego podmioty handlujące paliwami, w których zmalała ona o 63,8%.
sprzedaż hurtowa	-9,6% r/r	
		Niższa w skali roku była również sprzedaż hurtowa zarówno w jednostkach handlowych, jak i niehandlowych.

Transport w 2022 r.

długość dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej	+0,9% r/r	Rok 2022 był kolejnym, w którym zwiększyła się długość dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej. Pod względem gęstości sieci dróg publicznych o twardej nawierzchni województwo świętokrzyskie zajmowało jedną z czołowych lokat w kraju (3. miejsce).
liczba pasażerów regularnej komunikacji autobusowej	+14,3% r/r	
liczba pasażerów komunikacji miejskiej	+30,6 r/r	Zwiększyła się w skali roku liczba pasażerów regularnej komunikacji autobusowej. Więcej osób niż przed rokiem skorzystało także z komunikacji miejskiej.

Energia w 2022 r.

produkcja energii elektrycznej	+10,2% r/r	W 2022 r. w województwie świętokrzyskim, w relacji do roku ubiegłego, zwiększyła się moc zainstalowana i osiągalna elektrowni. Znacznie zwiększyła się również produkcja energii elektrycznej.
zużycie energii elektrycznej w sektorze gospodarstw domowych	-7,8% r/r	Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2022 r. było niższe niż w roku poprzednim. Zwiększyła się natomiast, w ujęciu rocznym, liczba odbiorców energii elektrycznej. Efektem tych dwóch czynników był wyraźny spadek zużycia energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 odbiorcę.

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r.

dochody ogółem	+7,6% r/r	W latach 2015-2022 dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego rosły. W skali roku wzrosły zarówno dochody ogółem, jak i dochody własne. Więcej środków budżety JST otrzymały także z tytułu dotacji ogółem oraz dotacji otrzymanych na realizację projektów europejskich. Niższa niż przed rokiem była natomiast subwencja ogólna z budżetu państwa.
dochody własne	+14,8% r/r	
dochody ogółem na 1 mieszkańca	+8,6% r/r	

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r.

wydatki ogółem	+16,4% r/r	W 2022 r. wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego były wyższe od tych zrealizowanych rok wcześniej, przy czym wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) wzrosły relatywnie bardziej niż wydatki bieżące.
udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	17,8%	

Wydatki inwestycyjne w latach 2015-2022 ulegały znacznym wahaniom i w 2022 r. stanowiły 17,8% wydatków ogółem.

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r.

deficyt budżetów JST	206,4 mln zł	W 2022 r. jednostki samorządu terytorialnego ogółem zamknęły rok budżetowy deficytem (wobec nadwyżki w 2021 r.). Zdecydował o tym przede wszystkim wysoki ujemny wynik budżetów gmin oraz budżetu miasta Kielce.
relacja deficytu budżetowego JST do dochodów ogółem	2,0%	

W skali roku zwiększyła się liczba jednostek z deficytem budżetowym, a wyniki finansowe większości jednostek samorządu terytorialnego były słabsze w relacji do roku poprzedniego.

Executive summary

Area in 2022

land reclaimed	-27.5% y/y	In 2022, less land was reclaimed than in 2021, while the area managed land increased in comparison to the previous year.
land managed	+14.3 y/y	

Water consumption. Municipal and industrial wastewater in 2022

water consumption for needs of the national economy and population	+5.9% y/y	Increase of wastewater discharged into the waters or into the ground was noted which resulted in the rise of wastewater requiring treatment. The biggest part of wastewater was still treated with the use of increased biogene removal (35.8%). However, this share decreased in relation to the previous year. Within a year the quantity of untreated wastewater increased
wastewater discharged into the waters or into the ground	+5.4% y/y	Increase of wastewater discharged into the waters or into the ground was noted which resulted in the rise of wastewater requiring treatment. The biggest part of wastewater was still treated with the use of increased biogene removal (35.7%). However, this share decreased in relation to the previous year. Contrary to the previous years the rise of untreated wastewater grew.
number of wastewater treatment plants:		In the years 2015-2022 number of industrial wastewater treatment plants decreased by 6., while number of municipal wastewater treatment plants increased by 1. Next year in a row, the share of population connected to municipal wastewater treatment plants increased. In 2022, it was 68.2% of total population of the voivodship.
industrial	33	
municipal	116	

Pollution and protection of air in 2022

emission of particulates	-11.8% y/y	In 2022, 1.2 thousand tonnes of particulates was emitted to the atmosphere, which accounted for 5.7% national emission of particulates. Emission of gaseous pollutants amounted to 15072.8 thousand tonnes. Among 84 plants of significant nuisance to air quality – 65 possessed systems to reduce emission of particulates. The majority of particulates was from combustion of fuels (53.5% of total emission of particulates in the voivodship), while the main kind of gaseous pollutants was carbon dioxide – 99.6%. The level of particulates reduction still remained one of the highest in Poland – 99.9%. The index of gas pollutants reduction (excluding CO ₂) amounted to 57.8%.
emission of gaseous pollutants	+2.5% y/y	

Environmental protection. Forests in 2022

share of area under legal protection in total area	64.9%	As of end of 2022 area under legal protection was by 0.2% smaller than in 2015. During seven years area of nature reserves, landscape parks and nature and landscape complexes has increased.
--	-------	---

Industrial and municipal waste in 2022

municipal waste collection	-0.9% y/y	In 2022, less municipal waste was collected in comparison to 2021. Within a year, less mixed waste and more waste collected separately was collected.
----------------------------	-----------	---

Economic aspects of environmental protection in 2022

outlays on fixed assets for environmental protection	+9.1% y/y	In 2022, outlays on fixed assets for environmental protection, including outlays on protection of air and climate, increased.
--	-----------	---

outlays on fixed assets of water management	+24.3% y/y	Bigger than in 2021 were outlays on water management, including outlays on water intakes and systems.
---	------------	---

Population in 2023

population as of end of December	1168.5 thousand	In the years 2015-2023 the decrease in number of population in świętokrzyskie voivodship was observed every year. As of end of 2023 number of population was by 7.1% fewer than in 2015.
----------------------------------	-----------------	--

natural increase per 1,000 population	-6.1	The real population loss remains. It was influenced by both low level of vital statistics as well as migrations. The dependency ratios of the
---------------------------------------	------	---

net internal and international migration per 1,000 population	-2.3	production group worsened and ageing ratio increased accelerating the process of society ageing.
---	------	--

Education in 2022/2023 school year

number of pupils and students in schools for children and youth:		In 2022/2023 school year (similarly to the previous year) the increase in number of children attending pre-primary education occurred. Among them predominated children attending nursery schools and their share grew to 71.7%.
--	--	--

pre-primary education	+2.2% y/y
-----------------------	-----------

primary	-3.6% y/y
---------	-----------

post-primary	+7.2% y/y
--------------	-----------

number of students	-2.1% y/y
--------------------	-----------

The group of pupils learning in primary schools decreased. However, the increase concerned post-primary students. The bigger number of students in these types of schools was mainly the effect of the growth in the group of persons learning in general secondary as well as technical secondary and stage II sectoral vocational schools. However, the drop occurred in number of students, i.a. in stage I sectoral vocational schools.

Number of students decreased next year in a row. The drop was noted both in public and non-public schools.

Labour resources

number of employed persons in the national economy (as of 31 October 2023)	430.2 thousand	Number of employed persons decreased in relation to October of 2023 by 1.3%. Employed persons in the national economy in świętokrzyskie voivodship accounted for 2.8% of this population in Poland.
--	----------------	---

registered unemployment rate in 2023	7.8%	As of end of 2023 r. registered unemployment rate remained at the level observed the year before.
--------------------------------------	------	---

activity rate by LFS in quarter 4 in 2023	54.4%	LFS results indicate that in comparison to the corresponding period of 2022, economic activity of the surveyed population decreased, decrease of employment rate and decrease of unemployment rate
---	-------	--

employment rate by LFS in quarter 4 in 2023	52.4%	by 0.4 pp was noted. Higher economic activity still characterized men and residents of rural areas. The subpopulation of economically inactive persons decreased.
---	-------	---

unemployment rate by LFS in quarter 4 in 2023	3.7%
---	------

Inhabitant's wealth

average monthly gross earnings in entities of national economy covered by the survey on the structure of earnings in 2022	+17.7% y/2020	In October 2022 average monthly gross earnings for units with more than 9 employed persons increased to PLN 5826.48.
---	---------------	--

Despite the increase, the average monthly gross earnings in the voivodship was lower than the national average (by 16.8% in 2022, and by 13.9% in 2020). Men and persons employed in the public sector still earned more.

average monthly gross wages and salaries in national economy in 2022	+9.9% y/y	In entities of the national economy employing more than 9 persons and entities of the budgetary sphere, regardless of the number of employed persons, average monthly gross wages and salaries in 2022 increased to PLN 5,782.60. Despite the increase, wages and salaries in the national economy in świętokrzyskie voivodship remained among the lowest in the country. In 2022, the average monthly gross wages and salaries in świętokrzyskie voivodship accounted 86.2% of the national average, while the year before – 87.7%, and in 2015 – 86.3%. In 2022 only in podkarpackie and warmińsko-mazurskie voivodships the average gross monthly wages and salaries were lower.
average monthly gross wages and salaries in enterprise sector in 2023	+11.6% y/y	In 2023 average monthly gross wages and salaries in enterprise sector increased to PLN 6,090.03. Over the year, an increase in average monthly gross wages and salaries was recorded in most sections of the manufacturing sector, both in production and service. Despite the increase, wages and salaries in the enterprise sector in świętokrzyskie voivodship remained low. In 2023, the average monthly wages and salaries in the świętokrzyskie voivodship accounted 81.8% of the national average, while the year before – 82.0%. In 2023, lower wages and salaries than in świętokrzyskie voivodship were recorded only in warmińsko-mazurskie voivodship.
average monthly number of retirees and pensioners in 2023	+0.4% y/y	In 2023, the average number of Social Insurance Institution beneficiaries increased annually (by 0.9% to 256.5 thousand persons), while the average number of retirees and pensioners receiving benefits from the Agricultural Social Insurance system decreased (by 2.3% to 52.8 thousand persons).
average monthly gross retirement and other pension paid in 2023 by:		Average monthly gross retirement and other pension paid in 2023 were higher than the year before. However, benefits paid by Social Insurance Institution were still higher than benefits of farmers (PLN 2,949.48 compared to PLN 1,835.26).
Social Insurance Institution	+17.5% y/y	
Agricultural Social Insurance	+23.2% y/y	
average monthly available income per capita in household in 2021	+8.3% y/y	In 2022 average monthly available income per capita increased to PLN 1,983.42, of which disposable income increased to PLN 1,937.84. Although the income situation has improved, the average disposable income per capita recorded in świętokrzyskie voivodehip was one of the lowest in the country. In 2022, lower values were recorded in the podkarpackie and opolskie.
of which disposable income	+7.7% y/y	
share of households assessing their financial situation in 2021 as:		Despite the increase in income in 2022, a smaller percentage of households assessed their financial situation positively than a year ago. In 2022, 43.9% of households assessed their financial situation as rather good or good, while 4.2% perceived their situation as rather bad or bad.
good	-3.5 percentage points y/y	
rather good	-1.0 percentage points y/y	
average	+4.2 percentage points y/y	
rather bad	+0.5 percentage points y/y	
bad	-0.2 percentage points y/y	

Social assistance and family support in 2022

beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	-8.6% y/y	2022 was another year in which decreased the real number of persons who received social benefits on the basis of a decision – as part of their own tasks and tasks commissioned to local government units. In 2022, 35.9 thousand persons benefited from this form of support.
beneficiaries granted by the decisions	-9.7% y/y	The number of persons who were granted particular types of benefits by the decision also decreased.
of which financial assistance	-12.3% y/y	In 2022, financial assistance were granted pursuant to the decision of 32.0 thousand persons, while 17.4 thousand received them in non-financial form.
non-financial assistance	-4.3% y/y	Over the year, more benefits were paid in financial assistance, but non-financial assistance decreased. As a result, in 2022 the total amount of benefits was PLN 148,931.4 thousand, of which financial amounted to PLN 87,301.2 thousand and non-financial reached PLN 61,630.1 thousand.
benefits granted in thousand PLN	+0.9% y/y	
of which financial assistance	+1.6% y/y	For another year in a row, social assistance at domicile was directed to a smaller number of households, and the number of its beneficiaries decreased as well. As a result, in 2022, 28.0 thousand households benefited from the assistance, and the number of beneficiaries amounted 54.1 thousand persons.
non-financial assistance	-0.9% y/y	
households benefiting from social assistance at domicile	-7.4% y/y	In 2022, scope of use of social assistance at domicile decreased to 4.6%. Despite this, świętokrzyskie voivodship, along with: podlaskie (4.6%), kujawsko-pomorskie (5.2%) and warmińsko-mazurskie (6.0%) remained in the group of voivodships with the largest scope of use of social assistance at domicile.
beneficiaries of social assistance at domicile	-9.4% y/y	
scope of use of social assistance at domicile	-0.4 percentage points y/y	The total amount of family benefits paid in 2022 amounted to PLN 496,122 thousand.
family benefits granted in thousand PLN	+8.4% y/y	Among the expenses for family benefits, the most important was expenses for assistance aimed at families with children. In 2022, the amount of disbursed family benefits including appendices decreased to PLN 94,450 thousand. In 2022, there was another decline in the number of families receiving this benefit, as well as the number of children for whom parents receive the benefit. Despite this, the percentage of children aged 17 and younger for whom parents receive family allowance in the total number of children at that age (21.2%) was higher only in the following voivodeships: podkarpackie, warmińsko-mazurskie (21,4% each) and lubelskie (21,9%).
of which family allowances including appendices	-16.7% y/y	

Housing conditions in 2022

number of dwellings in voivodship	458.8 thousand	As of 31 December 2022 dwellings in the voivodship accounted for 2.9% of dwelling resources in Poland. Housing conditions are systematically improving - the area of apartments is increasing (by 4.7% since 2015) and the number of people per apartment is decreasing (by 10.1%).
average dwelling area	77.6 m ²	
population using:		During the years 2015-2022 in the voivodship further investments in the area of water, sewage and gas infrastructure were recorded (the length of the network and connections to buildings increased).
water supply system	91.9%	
sewage system	60.8%	
gas supply system	43.0%	

Health care in 2022

out-patient departments	+26 units y/y	As at the end of 2022, in out-patient health care there were 658 out-patient departments and 148 medical practices. The number of consultations provided in out-patient health care was higher than in the previous year and amounted to 9,721.2 thousand in 2022.
medical practices	-17 units y/y	
consultations provided in out-patient health care	+6.4% y/y	
general hospitals (in-patient)	+1 unit y/y	As at the end of 2022, there were 24 general hospitals (in-patient) providing in-patient and day care services.
day care hospitals	-1 unit y/y	As at the end of 2022, there were 10 hospitals providing day care (the so-called one-day hospitals).
in-patients	+12.0% y/y	In in-patient health care (excluding inter-ward transfer), a increase in hospitalization was recorded (262.3 thousand persons were treated in 2022).
in-patients treated in daily care	+51.0% y/y	There was increase in the number of persons treated in day care mode (with inter-ward transfer) provided in in-patient hospitals and day care hospitals (45.1 thousand persons were treated in 2022).
hospital beds per 10 thousand inhabitants	-2.1 y/y	Over the year, the availability of hospital beds decreased (up to 44.2 per 10 thousand inhabitants) and the degree of their usage increased (up to 68.7%).
usage of beds	+5.0 percentage points y/y	

Culture in 2022

number of library establishments	-1.3% y/y	Among entities functioning in the sphere of culture the majority were library establishments. Cultural establishments in świętokrzyskie voivodship accounted for 3.0% of total entities conducting activity in Poland.
number of persons per cultural establishment	10.6 thousand	In 2022, there were, on average, 10.6 inhabitants of the świętokrzyskie voivodship per 1 cultural institution (cultural centre, community centre, cultural centre, club, community center) (1.3 thousand more than in 2015).

Public safety in 2023

ascertained crimes	+13.6 % y/y	Number of ascertained crimes in completed preparatory proceedings was lower than in 2022. The rate of detectability of delinquents increased to 75.8%. Th Police noted increased accidents on the roads.
rate of detectability of delinquents	+0.3 pp y/y	
road accidents	+3.1% y/y	

Information society in 2023

households with the access to Internet	92.1%	The share of households with access to Internet at home was by 2.4 pp higher than in 2022. In comparison to the previous year the share of persons using services of public administration increased by 0.7 pp.
persons aged 16-74 using services of public administration with the help of Internet	45.9%	

Social activity in 2023

foundations, societies and social organisations entered into REGON register	+8.0% y/y	In 2023, the increase in annual terms in number of foundations, societies and social organisations maintained. During the years 2015-2023 their number grew by 29.0%.
---	-----------	---

Gross domestic product in 2022

preliminary estimate	+10.6 y/y	According to preliminary estimate in 2022 next year in a row there was growth of gross domestic product (GDP). Its dynamics was slightly lower in comparison to the year before.
GDP per capita	56,507 PLN	Value of GDP per capita (similarly to the previous year) situated świętokrzyskie at 13 position in Poland. In relation to national average it was lower than the year before as well as in 2015. In the years 2015-2022 growth of GDP at purchasing power parity was noted in comparison to the average level in the European Union. As of end of this period this relation amounted to 55%.

Entities of the national economy in 2023

entities entered into REGON register	+1.8% y/y	In 2023, growth of number of entities of the national economy maintained. In their structure still predominated natural persons conducting economic activity which share in total number of entities amounted to 76.3%. The percentage of commercial companies, associations and social organisations as well as foundations increased. However, the share of civil law partnerships and cooperatives decreased.
newly registered entities	-5.3% y/y	In 2023, the decrease in number of newly registered entities was noted. It was mainly due to natural persons conducting economic activity.
entities removed	+2.8% y/y	Number of deregistered entities was higher than the year before. Despite the general increase in number of deregistered entities, the number of deregistered civil law partnerships decreased (by 28.1%).

Research and development as well as innovation activity in 2022

internal outlays on R&D activity	-1.3% y/y	In 2024, there was a decrease in internal outlays on R&D activity to PLN 281.4 million. These outlays accounted for 0.6% of the total outlays allocated to this activity in Poland, which allowed to take 15th place. An equally low share was recorded only in the lubuskie voivodship. The structure of the incurred outlays has not changed significantly. Current outlays dominated in outlays by type of costs. According to the types of research conducted, as in the previous years, in 2022 the most funds were allocated to development works, and then to other types of research.
----------------------------------	-----------	--

intensity of R&D works in 2022	0.42% GDP of the voivodship	During the years 2015-2022 participation of enterprises of świętokrzyskie voivodship in research and development as well as innovation activity remained at one of the lowest levels in Poland. In 2022, a lower intensity of R&D works, measured by the share of outlays on R&D activity in GDP of the voivodship, than in świętokrzyskie voivodship, was recorded only in lubuskie voivodship.
share of innovation active enterprises in the period 2020-2022:		
industrial	31.6%	In 2020-2022, as in the previous periods, the innovative activity of enterprises in świętokrzyskie voivodship was below the national average. While in the years 2020-2022 the shares of innovation active industrial enterprises were lower than in świętokrzyskie voivodship in one voivodships, there were less innovation active service enterprises in eight voivodships.
services	31.8%	
share of enterprises which introduced innovations in the period 2020-2022:		
industrial	26.8%	
services	31.6%	

Using information and communication technologies in enterprises in 2023

enterprises with Internet access	98.2%	From 2021, the percentage of enterprises using fixed broadband connections is decreasing. More than half of the enterprises in the voivodeship had a website and nearly every sixth enterprise paid for advertising on the Internet.
enterprises conducting sales within the frames of e-commerce	14.0%	
enterprises using open public data	14.8%	Enterprises more and more willingly conduct sales within the frames of e-commerce, but the share of those using open public data is decreasing.

Financial results of non-financial enterprises in 2023

net financial result	+34.7% y/y	Financial results obtained in 2023 by the surveyed enterprises in świętokrzyskie voivodship (employing more than 49 people, keeping books of account, excluding enterprises of agriculture, forestry and fishing, financial and insurance activities as well as higher education institutions; independent public health care institutions; cultural institutions with legal personality and trade unions, religious and political organizations) were better than those obtained in the previous year.
		There was an increase in the result on sale of products, goods and materials and the result on other operating activities, while the result on financial operations remained negative. As a result, the net financial result increased to PLN 3,752.8 million.
cost level indicator	-1.4 percentage points y/y	In 2023, revenues grew faster than costs. As a result, profitability of the surveyed enterprises increased (gross to 6.7% and net to 5.5%) and cost level indicator decreased (to 93.3%). The financial liquidity improved (1st degree to 42.5%, and 2nd degree to 108.3%).
turnover profitability indicator:		
gross	+1.4 percentage points y/y	The percentage of enterprises reporting net profit decreased (to 82.7%), while the share of these enterprises' revenues in the total amount of revenues from total activity increased (to 91.1%).
net	+1.2 percentage points y/y	
financial liquidity indicator:		
first degree	+4.7 percentage points y/y	
second degree	+9.0 percentage points y/y	
percentage of enterprises with net profit	-0.2 percentage points y/y	

Investment outlays of enterprises

investment outlays in świętokrzyskie voivodship in 2022	+28.2% y/y	Another year in a row, there was an increase in investment outlays in świętokrzyskie voivodship, i.e. classified in accordance with the localization of investments, by enterprises employing more than 9 people, reaching in 2022 the value of PLN 4,323.8 million (in current prices).
investment outlays of non-financial enterprises in 2023	+29.7% y/y	In 2023, investment outlays incurred by enterprises with a seat in świętokrzyskie voivodship (employing more than 49 people, keeping books of account, excluding enterprises of agriculture, forestry and fishing, financial and insurance activities as well as higher education institutions; independent public health care institutions; cultural institutions with legal personality and trade unions, religious and political organizations) increased. Outlays (in current prices) on new property and improvement of the existing items, incurred in 2023, amounted to PLN 2,467.7 million.
of which buildings and structures purchases	+35.8% y/y +27.2% y/y	More was spent on buildings and structures, as well as on purchases. The largest investor remained enterprises operating in the field of industry, and above all enterprises of manufacturing, which in 2023 incurred 69.0% of the total outlays in the voivodship.

Agriculture in 2023

production of basic cereals with mixtures	+3.7% y/y	In 2023, as a result of the better yield of basic cereals and cereal mixtures bigger production than the year before was obtained. Growth of production was also noted in wheat, rye, rape and turnip rape as well as sugar beets while production of potatoes declined.
cattle livestock	-4.6% y/y	In 2023, cattle as well as sheep decreased in comparison to the previous year. However, the herd of pigs increased
pigs livestock	+0.5% y/y	

Industry in 2023

sold production of industry	0.0% y/y	In 2023, after two years of growth, sold production of industry (in constant prices) did not change. The sale decreased in both manufacturing as well as water supply; sewerage, waste management and remediation activities. Work efficiency in industry increased.
-----------------------------	----------	--

Construction in 2023

sold production of construction (current prices)	+1.4% y/y	In the annual terms, an increase in sold production of the construction was recorded but it was much lower than the year before. Labour productivity in construction, measured by the value of sold production per 1 employee, increased, with a simultaneous decrease in average employment.
construction and assembly production (current prices)	-9.1% y/y	
number of dwellings completed	-0.5% y/y	Construction and assembly production was lower than the year before. It was the result of higher production in enterprises performing specialised construction activities and in units dealing mainly with civil engineering.
building permits granted or registrations with a construction project	-22.1% y/y	Number of dwellings completed was lower than the year before and more than 1/4 of the housing construction effects obtained in the voivodship was concentrated in city of Kielce. The average useful floor area of dwelling completed also decreased and in 2023 amounted to 103.5 m ² . Number of dwellings on which building permit was granted or registration with a construction project was made decreased by more than 22% in annual terms. There was also a significant decrease in the sphere of dwellings in which construction has started.
number of dwellings in which construction has started	-30.9% y/y	

Internal market in 2023

retail sales	-7.0% y/y	In 2022, an increase in the value of retail sales (in current prices) was noted in annual terms. It was caused mainly by entities trading in fuels in which it decreased by 63.8%.
wholesale	-9.6% y/y	

Wholesale sales, both in commercial and non-commercial units was also lower year-on-year.

Transport in 2022

length of improved hard surface public roads	+0.9% y/y	2022 was the next year in which the length of improved hard surface public roads increased. In terms of density of hard surface public road network świętokrzyskie voivodship occupied one of the top positions in Poland (third place).
number of passengers in regular bus transport	+14.3% y/y	
number of passengers in urban transport	+30.6% y/y	The number of passengers in regular bus transport increased in annual terms. More people than a year ago used also urban transport.

Energy in 2022

electricity production	+10.2% y/y	In 2022, in świętokrzyskie voivodship in relation to the previous year the installed capacity as well as maximum capacity of power plants increased. Electricity production also increased significantly.
electricity consumption in household sector	-7.8% y/y	

Electricity consumption in household sector in 2022 was lower than in the previous year. However, number of electricity consumers increased in annual terms. The effect of these two factors was significant decrease in electricity consumption per consumer.

Revenue of local government units in 2022

total revenue	+7.6% y/y	In the years 2015-2022, total revenue of local government units increased. Both total revenue and own revenue increased over the year. Local government units also received more funds from the total grants and grants received for the implementation of European projects. However, the general subvention from the state budget was lower than in the previous year.
own revenue	+14.8% y/y	
total revenue per capita	+8.6% y/y	

Expenditure of local government units in 2022

total expenditure	+16.4% y/y	In 2022, the total expenditure of local government units was higher than the one realized in the previous year, but capital expenditure (including investment expenditure) increased relatively more than current expenditure.
share of investment expenditure in total expenditure	17.8%	

Investment expenditure in the years 2015-2022 fluctuated significantly and in 2022 accounted for 17.8% of total expenditure.

Result of local government units in 2022

deficit of local government units	206.4 million PLN	In 2022, local government units closed budgetary year with a deficit (versus surplus in 2021). This was mainly due to the high deficit of the gminas budgets and the budget of the city of Kielce.
relation of budgetary deficit of local government units to total revenue	2.0%	

The number of units with a budget deficit increased in annual terms and the financial results of the majority of local government units were more unfavourable in relation to the previous year.

Rozdział 1. Województwo na tle kraju

Chapter 1. Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Województwo na tle kraju
Table 1. Voivodship against the background of the country

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Świętokrzyskie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2022 (as of 31 December) in %	0,2	0,3
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2022 r. w hm ³ Consumption of water for needs of the national economy and population during the year in 2022 in hm ³	8971,4	1314,8
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2022 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2022 w hm ³	7842,7	1269,8
Ścieki komunalne oczyszczane ogółem w 2022 r. w dam ³ Total municipal wastewater treated in 2022 in dam ³	1360368	35404
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2022 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air purity in 2022 in tonnes/year:		
gazowych gases	203623354	15072792
pyłowych particulates	20173	1155
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2022 r. w % Total area under legal protection in total area in 2022 in %	32,3	64,9
Lesistość w 2022 r. w % Forest cover in 2022 in %	29,7	28,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2023 (as of 31 December)	120	100
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r. Natural increase per 1,000 population in 2023	-3,6	-6,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2023	0,2	-2,3
Przeciętne trwanie życia w 2022 r. w latach: Life expectancy in 2022 in years:		
mężczyźni males	73,4	72,9
kobiety females	81,1	81,5
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2022/23 Children aged 3–6 years in pre-primary education establishments ^a per 1,000 children aged 3–6 in 2022/23 school year	949	911

^a Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a Including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica 1.
Table 1.

Województwo na tle kraju (cd.)

Voivodship against the background of the country (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Świętokrzyskie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 4 kwartale ^a 2023 r. w % Employment rate by LFS in 4th quarter ^a 2023 r. in %	57,1	52,4
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 4 kwartale ^a 2023 r. w % Activity rate by LFS in 4th quarter ^a 2023 in %	58,9	54,4
Stopa bezrobocia według BAEL w 4 kwartale ^a 2023 r. w % Unemployment rate by LFS in 4th quarter ^a 2023 in %	3,1	3,7
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2023 r. Registered unemployed persons per 1 job offer in 2023	19	32
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^b w 2023 r. w zł Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^b in 2023 in PLN	7444,39	6090,03
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2023 r. w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in 2023 in PLN	3270,23	2949,48
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2022 r. w zł Average monthly available income per capita in households in 2022 in PLN	2249,79	1983,42
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w 2022 r. w % At-risk-of-poverty rate after social transfers in 2022 in %	13,7	14,8
Współczynnik Giniego w 2022 r. w % Gini coefficient in 2022 in %	26,3	24,5
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2022 r. w % Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2022 in %	3,4	4,6
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2022 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2022 in thousand PLN	3569296	148931
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Children staying in nurseries and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 in 2022 (as of 31 December)	180	137
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per out-patient health care unit in 2022 (as of 31 December)	1448	1462
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia): Medical personnel per 10 thousand population in 2022 (as of 31 December):		
lekarze doctors	34,8	30,9
pielęgniarki nurses	56,8	69,0
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Beds in hospitals per 10 thousand population in 2022 (as of 31 December)	43,5	44,2
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca ^c w 2022 r. w zł Gross domestic product (current prices) per capita ^c in 2022 in PLN	81093	56507

a Wyniki badania zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności rezydującej w Polsce zamieszkałej w mieszkaniach, pochodzących z bilansów opracowanych na podstawie NSP 2021. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. c Wstępny szacunek.

a The survey results have been generalized using data on resident population of Poland living in households, coming from the balances compiled on the basis of the National Census 2021. b Data concern economic entities employing more than 9 persons. c Preliminary estimate.

Tablica 1.
Table 1.

Województwo na tle kraju (dok.)

Voivodship against the background of the country (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Świętokrzyskie
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December)	1368	1106 ^a
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December)	23	5 ^a
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^b w 2022 r. Internal R&D personnel per 1,000 economically active persons ^b in 2022	9,5	2,3
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^c w 2023 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^c in 2023 in %	80,9	82,7
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w 2023 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^c in 2023 in %	94,6	93,3
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^c w 2023 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^c in 2023 (previous year=100; current prices)	114,0	129,7
Obsada bydła ^d na 100 ha użytków rolnych w 2023 r. w szt. Cattle density ^d per 100 ha of agricultural land in 2023 in heads	42,5	27,7
Obsada trzody chlewnej ^d na 100 ha użytków rolnych w 2023 r. w szt. Pigs density ^d per 100 ha of agricultural land in 2023 in heads	63,1	27,9
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle ^e w 2023 r. w zł Sold production of industry (current prices) per 1 average employed person in industry ^e in 2023 in PLN	896419	723083
Produkcja sprzedana budownictwa ^e (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2023 r. w zł Sold production of construction ^e (current prices) per 1 average employed person in construction in 2023 in PLN	989166	849704
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2023 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2023	5,9	3,7
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2022 r. w km (stan w dniu 31 grudnia) Public roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2022 in km (as of 31 December)	101,5	126,5
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2022 r. w km (stan w dniu 31 grudnia) Length of railway lines operated per 100 km ² in 2022 in km (as of 31 December)	6,2	6,2
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2022 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2022 in %	21,0	20,8

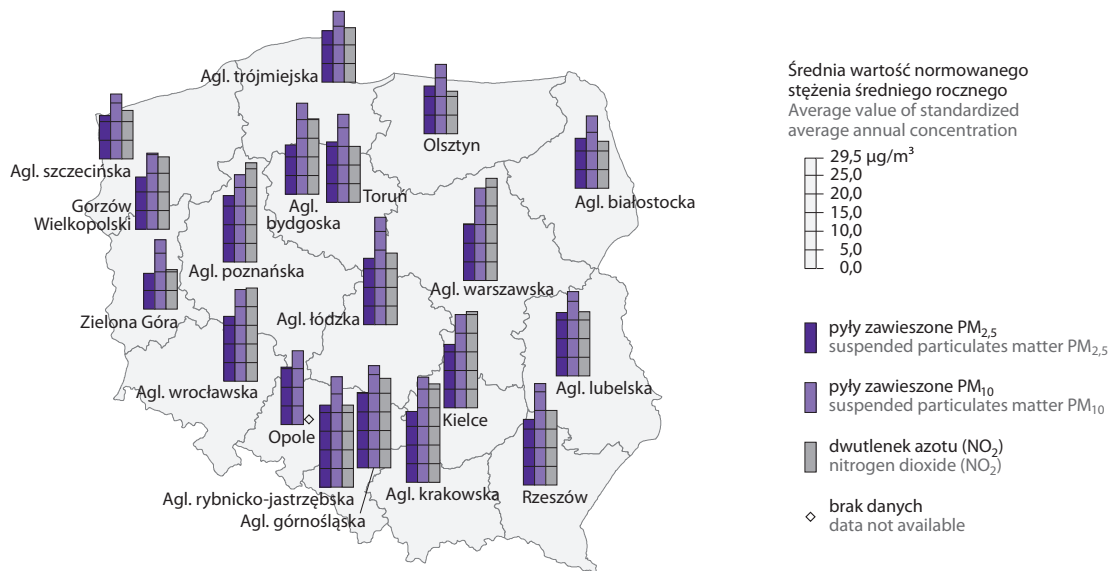
a Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON. b Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2023 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r. e Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Excluding entities for which the information about business address does not exist in the REGON register. b Active population (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. c Data concern economic entities employing more than 49 persons. d As of 1 June. The data on agricultural land as of June 1, 2020 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2023. e Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Rozdział 2. Województwo na tle pozostałych województw

Chapter 2. Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2022 r.
 Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2022

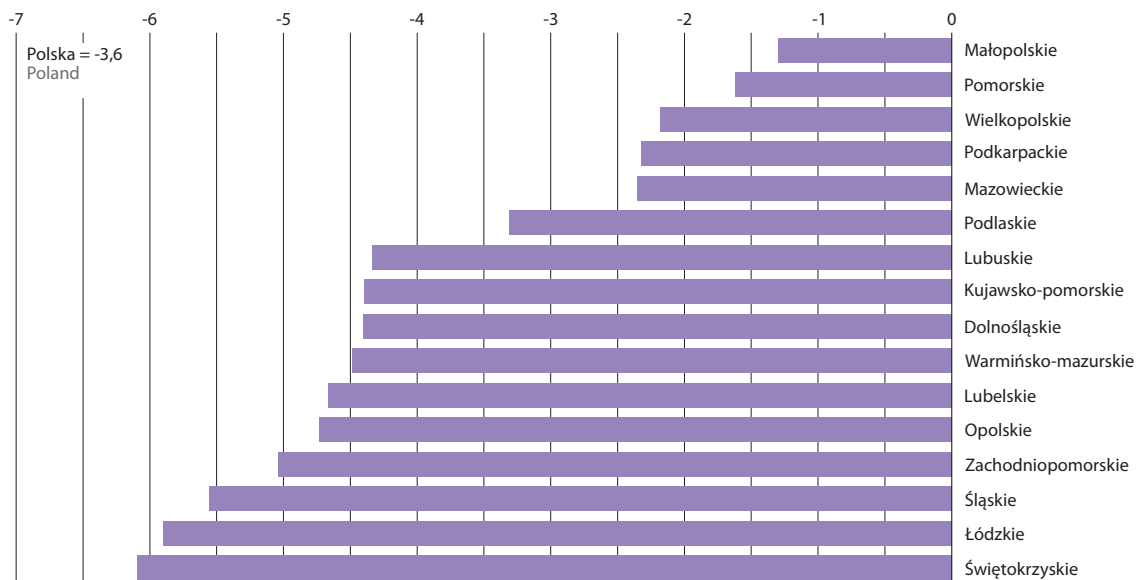

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2022 r.

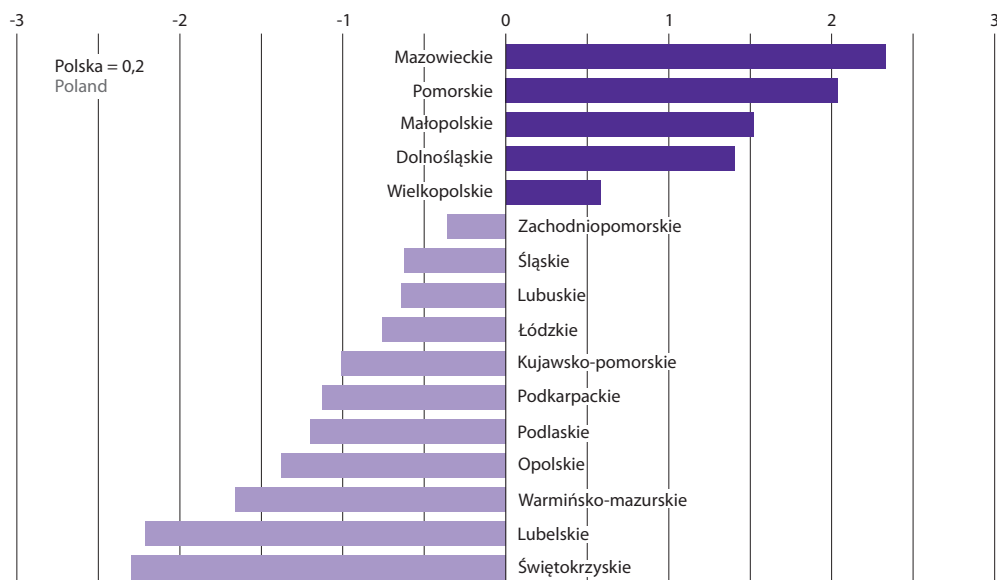
Chart 1. Municipal waste collected separately during the year in relation to total municipal waste collected in 2022

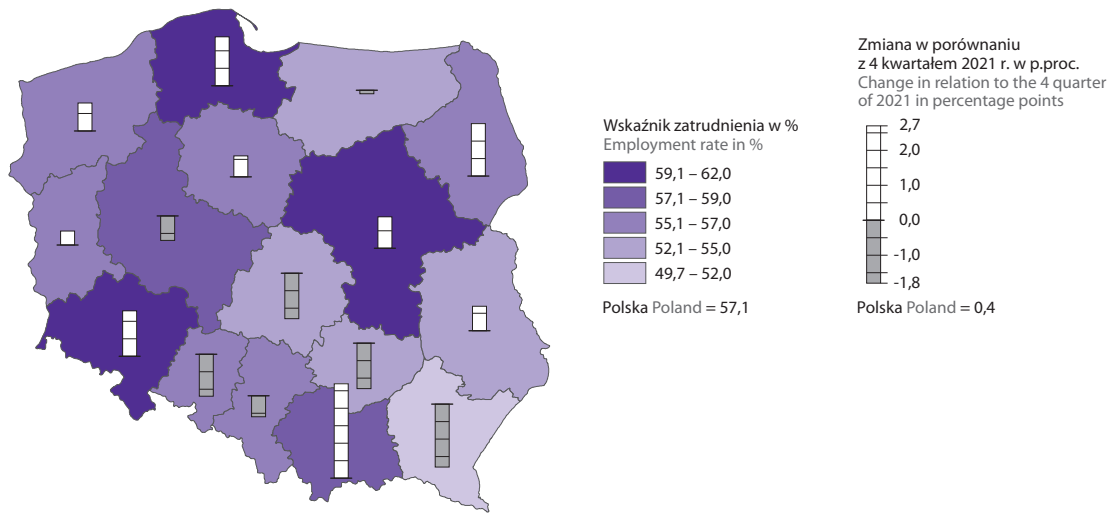
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r.
 Chart 2. Natural increase per 1,000 population in 2023

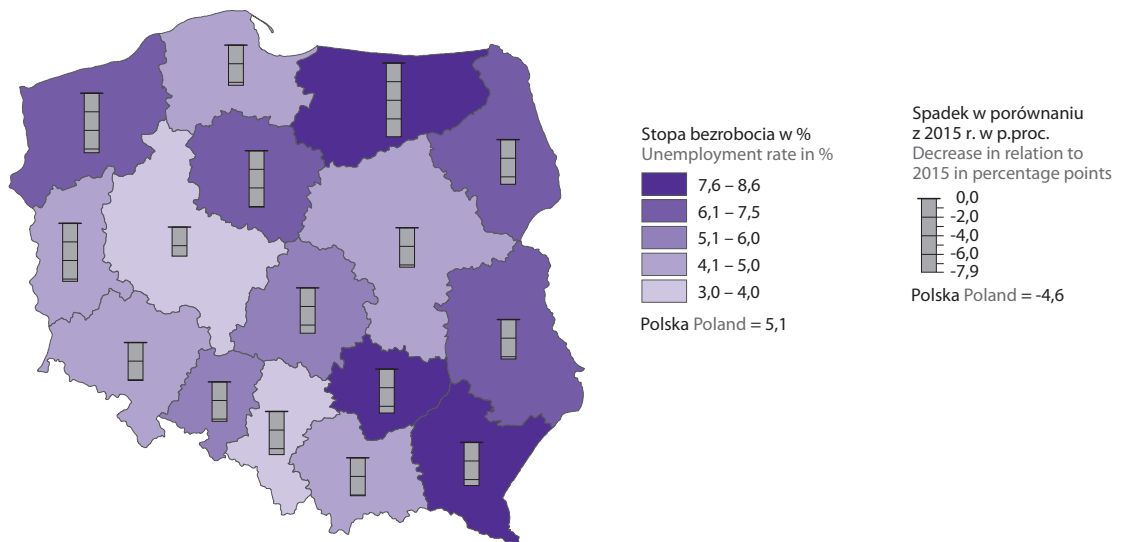
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2023 r.
 Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2023

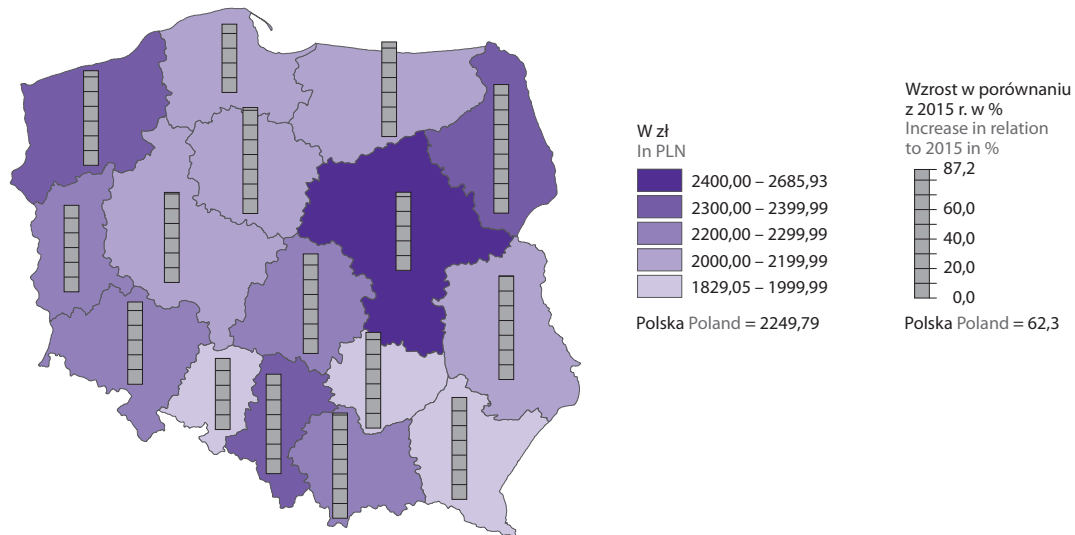
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 4 kwartale 2023 r.
 Map 2. Employment rate by LFS in the 4th quarter of 2023

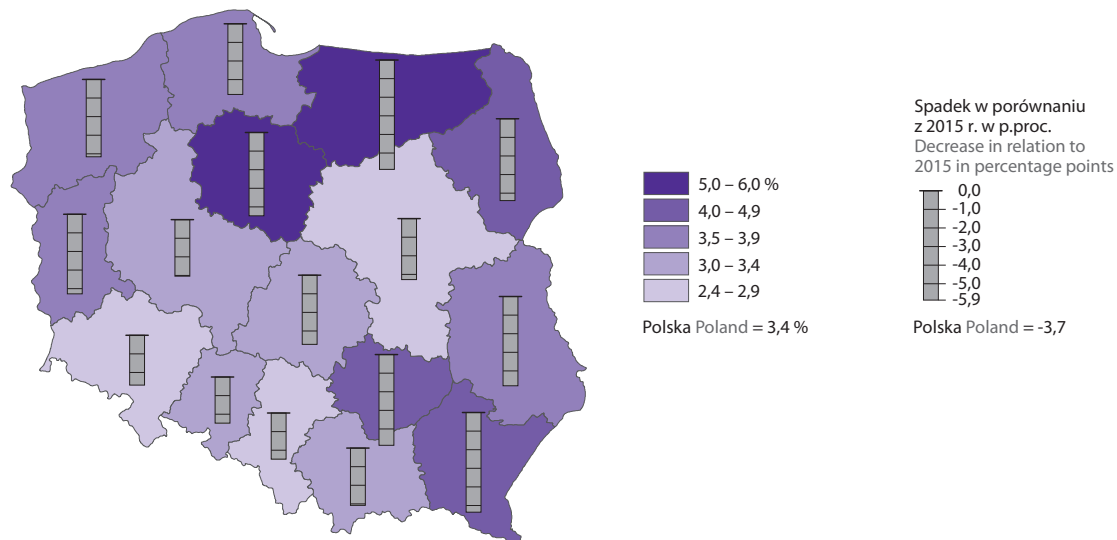
Mapa 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 3. Registered unemployment rate in 2023 (as of 31 December)

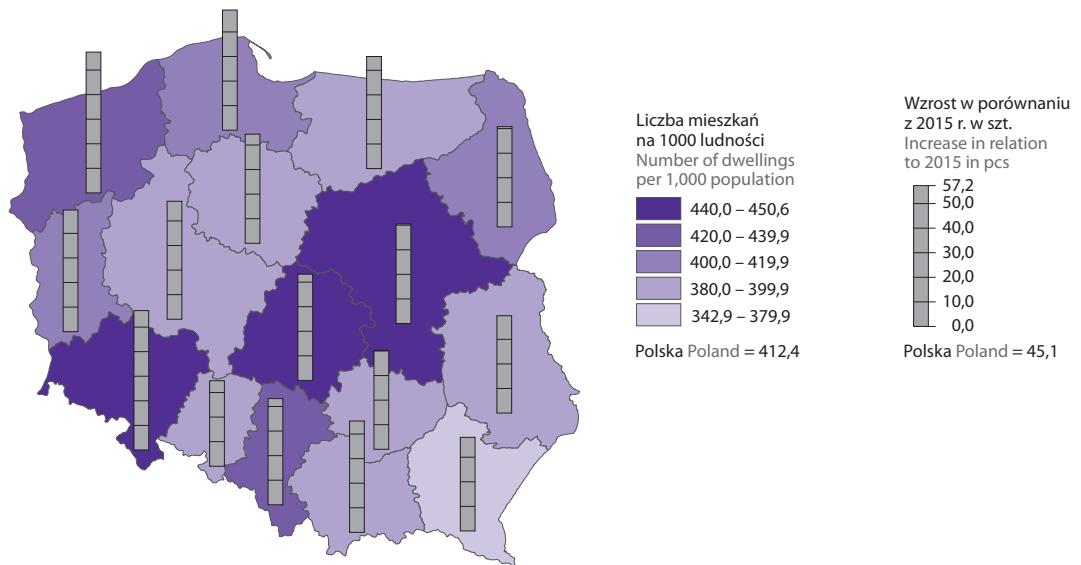
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2022 r.
 Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2022

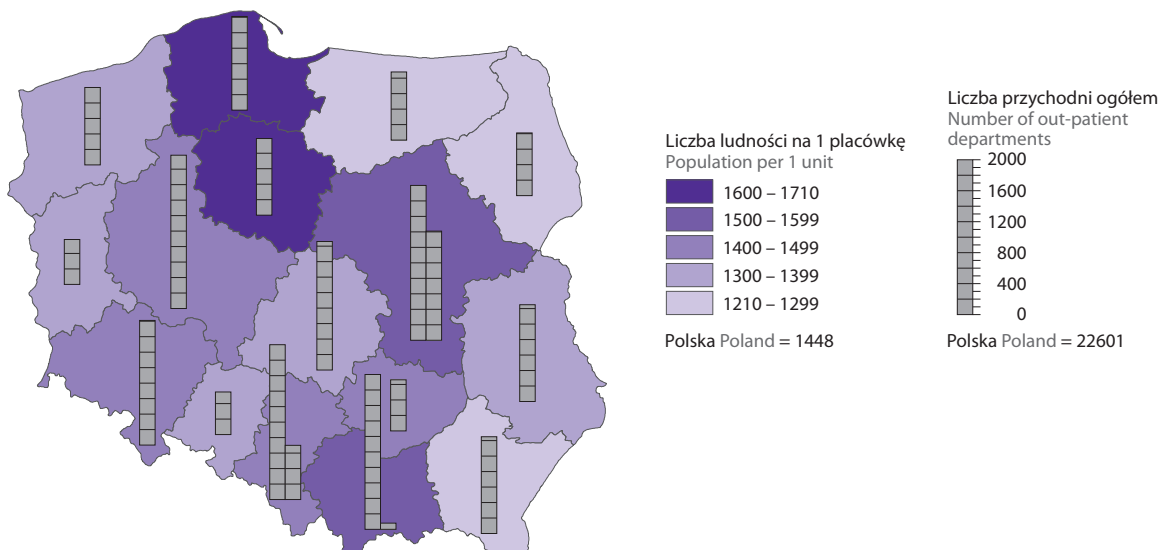
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2022 r.
 Map 5. Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2022

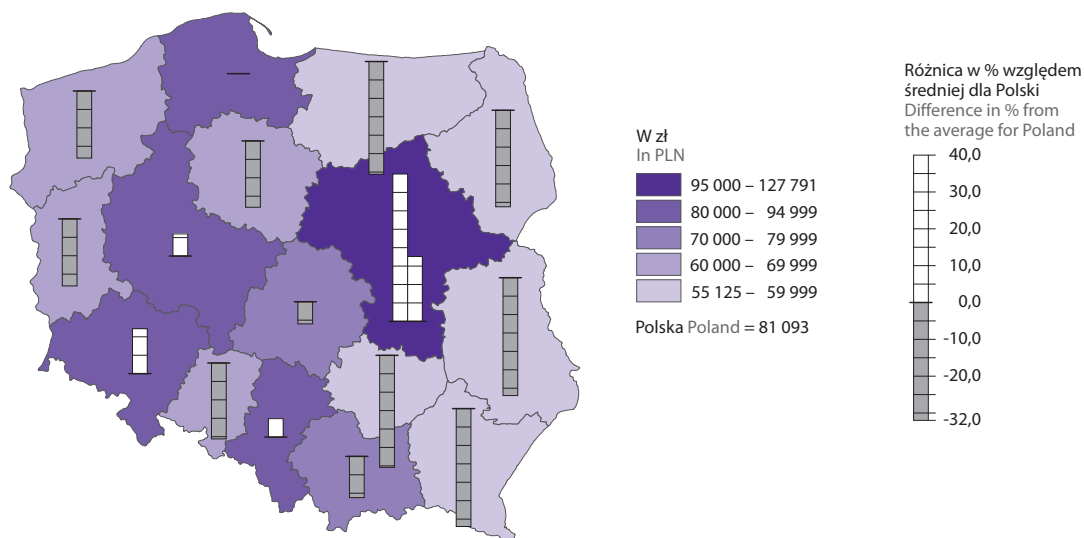
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 6. Dwellings stocks per 1,000 population in 2022 (as of 31 December)

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 7. Out-patient health care units in 2022 (as of 31 December)

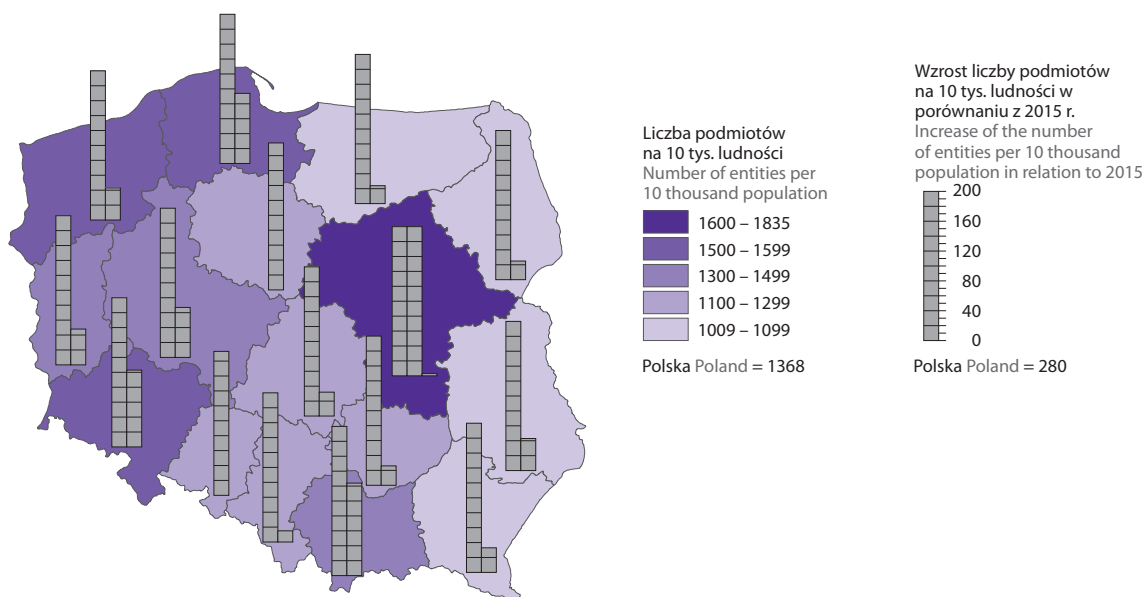

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)
 Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2022 (current prices)

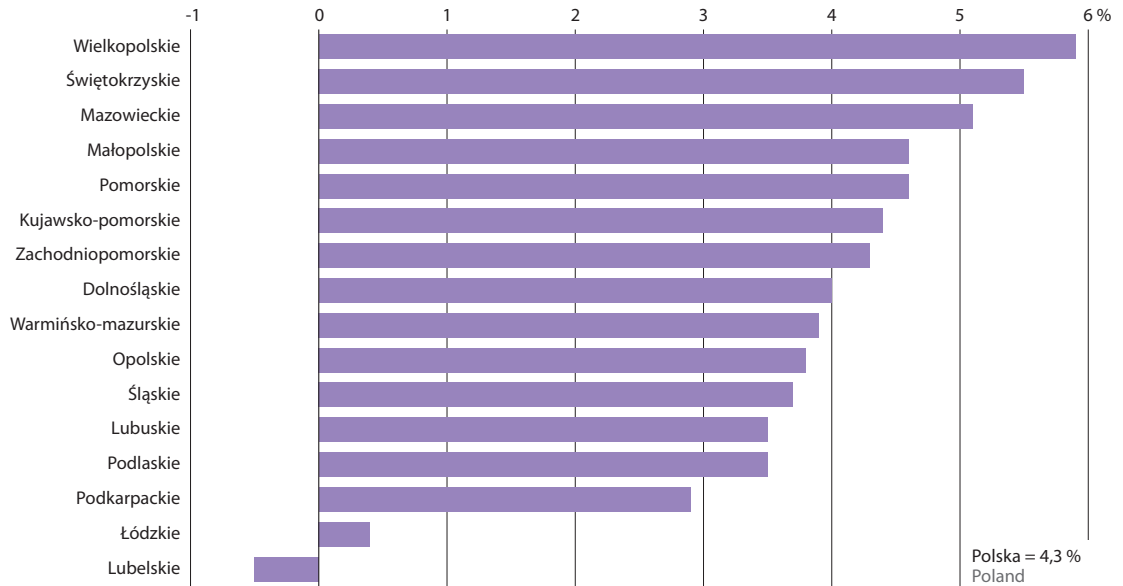

^a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
^a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2023 (as of 31 December)

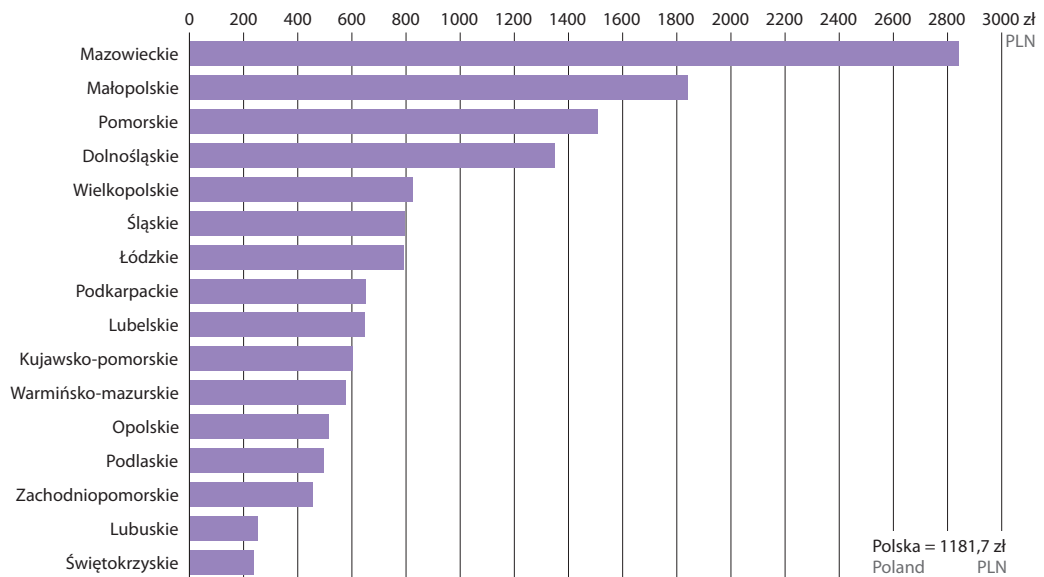

Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2023 r.
 Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2023

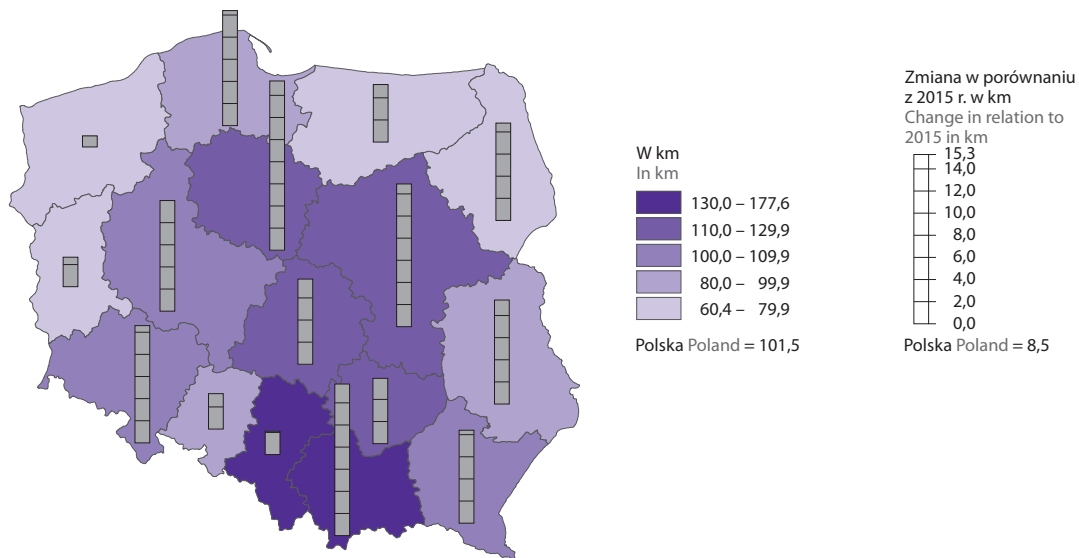

Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)

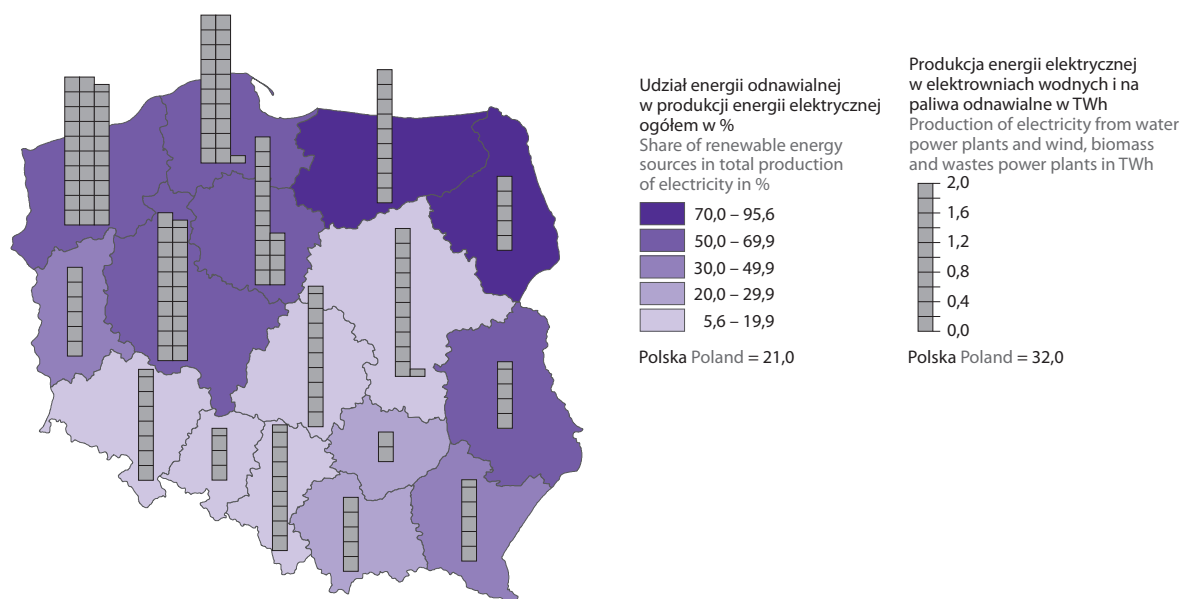
Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2022 (current prices)

Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2022 r.
 Map 10. Hard surface public road per 100 km² of total area in 2022

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2022 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2022

Rozdział 3. Powierzchnia i podział terytorialny województwa

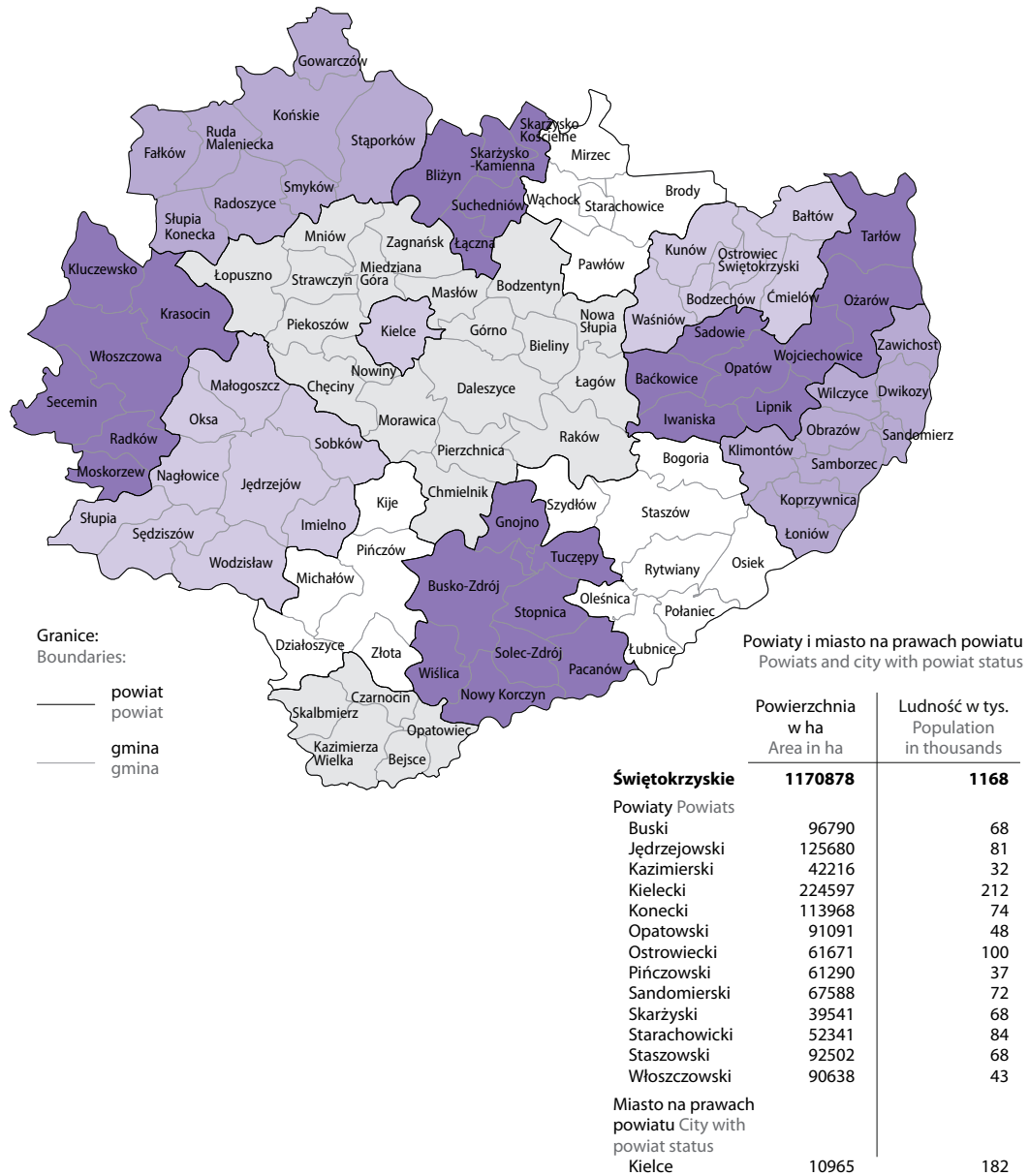
Chapter 3. Area and territorial division of voivodship

Mapa 12. Podział administracyjny województwa w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Administrative division of voivodship in 2023

As of 31 December

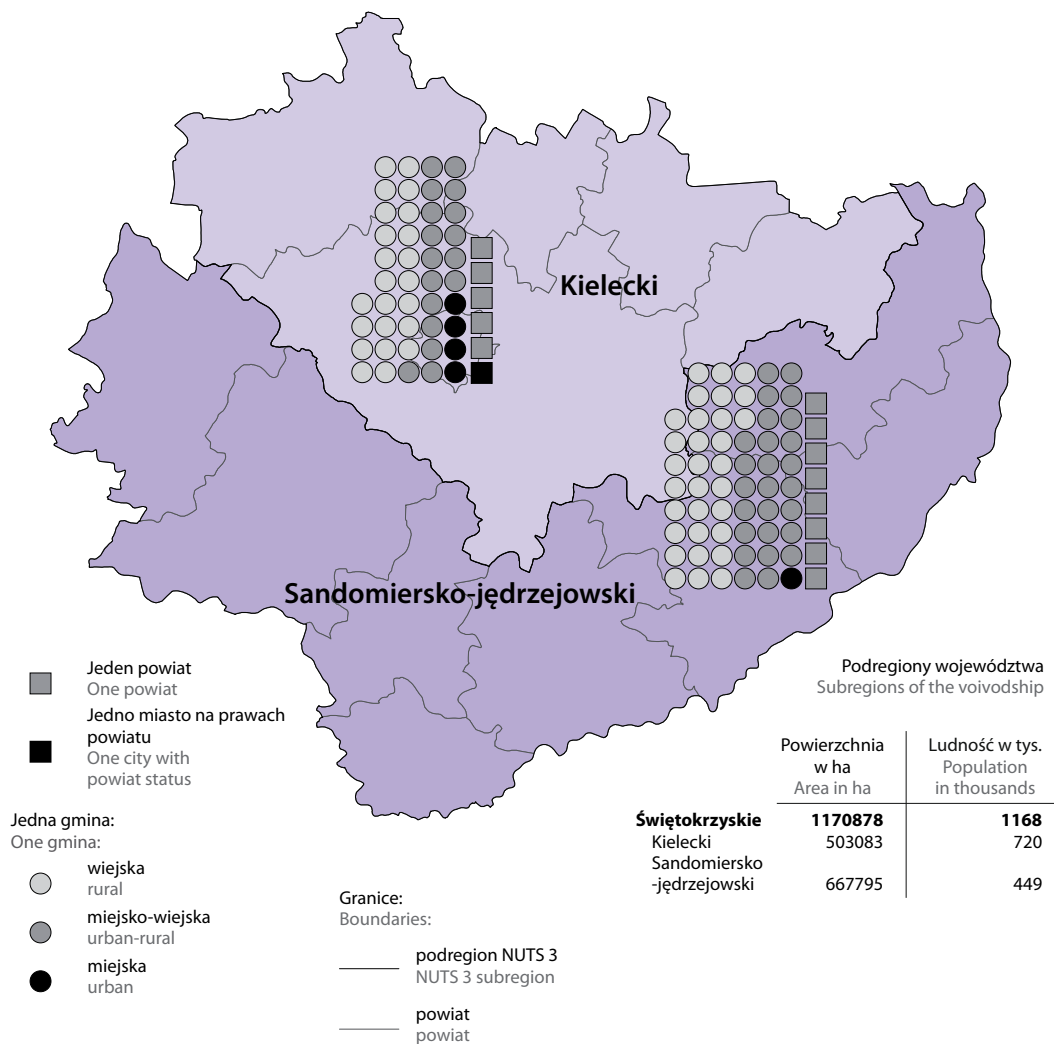

Według stanu w dniu 1 stycznia 2023 r. województwo świętokrzyskie zajmowało powierzchnię 11709 km², co stanowiło 3,7% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r.) mieszkało 1168 tys. ludności, tj. 3,1% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 100 osób (dziesiąta lokata w kraju). W miastach mieszkało 45,1% ludności województwa.

Mapa 13. Podział województwa według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 13. Division of voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2023
As of 31 December

Rozdział 4. Środowisko

Chapter 4. Environment

4.1. Powierzchnia

4.1. Ground

Zgodnie z ewidencją geodezyjną 1 stycznia 2023 r. użytki rolne i grunty leśne zajmowały 93,3% powierzchni województwa.

Na przestrzeni ośmiu lat obserwowane było zwiększanie powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych oraz gruntów pod wodami powierzchniowymi, a zmniejszanie powierzchni nieużytków.

W 2022 r. zrehabilitowano mniejszą, a zagospodarowano większą powierzchnię gruntów niż w poprzednim roku.

Województwo świętokrzyskie położone jest w południowo-wschodniej części Polski. Graniczy z 6 województwami (lubelskim od wschodu, podkarpackim od południowego wschodu, małopolskim od południa, śląskim od zachodu, łódzkim od południowego zachodu oraz mazowieckim od północy). Część granic województwa jest naturalna. Na wschodzie i południowym wschodzie wyznacza je Wisła, a na zachodzie Pilica. Prawie cały region położony jest w lewobrzeżnej części dorzecza Wisły.

Zgodnie z ewidencją geodezyjną, na początku 2023 r. województwo świętokrzyskie zajmowało obszar 1170,9 tys. ha, tj. 3,7% powierzchni kraju. Ponad 93% powierzchni przypadło na użytki rolne oraz grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione. Użytki rolne zajmowały 64,4% ogólnej powierzchni województwa (753,7 tys. ha), a największą ich część stanowiły grunty orne – 45,3% (529,9 tys. ha). Grunty leśne łącznie z zadrzewionymi i zakrzewionymi obejmowały 29,0% powierzchni (339,1 tys. ha), grunty zabudowane i zurbanizowane – 5,1% (59,4 tys. ha), grunty pod wodami – 0,8% (9,0 tys. ha), nieużytki – 0,7% (8,2 tys. ha), a pozostałe grunty (tereny różne) – 0,1% (1,6 tys. ha).

W 2023 r. powierzchnia ogólna województwa świętokrzyskiego w porównaniu z poprzednim rokiem nie zmieniła się, a w odniesieniu do 2015 r. zmniejszyła się o 0,2 tys. ha. W stosunku do roku ubiegłego powierzchnia użytków rolnych w 2023 r. zmniejszyła się o 1,0 tys. ha (o 0,1%), a w odniesieniu do 2015 r. – wzrosła o 2,1 tys. ha (o 0,3%). W porównaniu z latami 2022 i 2015 zwiększyła się powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych odpowiednio: o 0,6 tys. ha (o 1,0%) i o 4,7 tys. ha (o 8,5%). Powierzchnia gruntów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych zwiększyła się w stosunku do 2022 r. o 0,3 tys. ha (o 0,1%) oraz była mniejsza niż osiem lat wcześniej o 6,8 tys. ha (o 2,0%).

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania
 Stan w dniu 1 stycznia
 Table 2. Geodetic area by land use
 As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	w ha in ha				Polska=100 Poland=100
Powierzchnia ogólna Total area	1171050	1171050	1170878	1170878	3,7
w tym: of which:					
Użytki rolne Agricultural land	751624	757315 ^a	754694 ^a	753690 ^a	4,0
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	345895	338115	338766	339098	3,6
Grunty pod wodami powierzchniowymi Lands under surface waters	8675	8786	8871	8958	1,2
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanized areas	54724	57017 ^b	58807 ^b	59385 ^b	3,3
Nieużytki Wasteland	8573	8356	8213	8173	1,8

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.
 Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item „Forest land as well as woodland and shrubland” until 2016. b Including areas used for the construction of public roads or railways.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

Grunty zdegradowane - grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane - grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

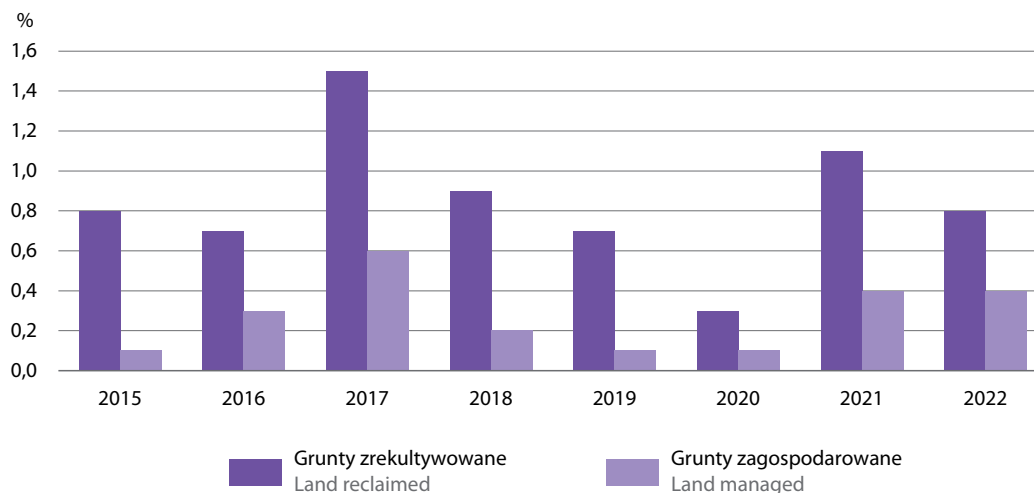
Rekultywacja gruntów - nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Na koniec 2022 r. powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wyniosła 3,8 tys. ha. Tereny te stanowiły 0,3% powierzchni województwa (podobnie jak w 2021 r.) oraz 6,2% tych gruntów w kraju (o 0,1 p.proc. więcej niż rok wcześniej). Zdecydowana większość z nich (97,0%) to grunty zdewastowane, które utraciły całkowicie wartości użytkowe. Pozostałe 3,0% powierzchni gruntów wymagających rekultywacji zajmowały grunty, których wartość użytkowa zmalała m.in. w wyniku zmian środowiska oraz działalności przemysłowej (grunty zdegradowane). W odniesieniu do stanu z końca 2021 r. powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji zwiększyła się o 79 ha, przy czym wzrost ten dotyczył terenów zdewastowanych, a powierzchnia gruntów zdegradowanych nie zmieniła się. Porównując do 2015 r. również odnotowano wzrost powierzchni wymagającej rekultywacji – o 346 ha (w tym 265 ha gruntów zdewastowanych oraz 81 ha gruntów zdegradowanych).

W ciągu 2022 r. zrehabilitowano 29 ha gruntów, tj. o 11 ha mniej niż przed rokiem i o 1 ha więcej niż w 2015 r. W ciągu roku zwiększyła się jednak powierzchnia gruntów zagospodarowanych (o 2 ha do 16 ha). Stopień rekultywacji i zagospodarowywania gruntów zdewastowanych i zdegradowanych pogorszył się w stosunku do poprzedniego roku i stanowił w 2022 r. odpowiednio 0,8% i 0,4% ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych (wobec 1,1% i 0,4% w 2021 r.). Udział gruntów zrehabilitowanych i zagospodarowanych województwa w powierzchni kraju wyniósł 1,1%, w 2021 r. – 1,9%, a w 2015 – 1,2%.

Wykres 6. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku

Chart 6. Land reclaimed and managed during the year

4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne

4.2. Water consumption. Industrial and municipal wastewater

W 2022 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim zużyto więcej wody niż przed rokiem. Zwiększyło się zużycie w dominującym pod tym względem przemyśle oraz w obszarze napełniania i uzupełniania stawów rybnych, a zmniejszyło z wodociągów w gospodarstwach domowych.

W 2022 r. do wód lub do ziemi odprowadzono więcej ścieków komunalnych i przemysłowych niż w roku poprzednim. Ich głównym źródłem pozostawały w świętokrzyskim zakłady przemysłowe. Odprowadziły one 19,1% ścieków przemysłowych w kraju. Odnotowano wzrost ilości ścieków wymagających oczyszczania. Jednocześnie zmalał udział ścieków oczyszczanych. Kolejny rok z rzędu wzrósł odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków.

W 2022 r. zużycie wody ogółem w województwie świętokrzyskim wyniosło 1314,8 hm³, tj. o 5,9% więcej niż w 2021 r. i o 1,8% mniej w stosunku do 2015 r. Stanowiło to 14,7% zużycia krajowego (2. miejsce po mazowieckim).

W przeliczeniu na 1 km² zużycie wody w województwie świętokrzyskim było zdecydowanie najwyższe w Polsce i w 2022 r. wyniosło 112,3 dam³ przekraczając niemal czterokrotnie średnią krajową.

W 2022 r. na terenie województwa działało 55 zakładów zużywających wodę do celów przemysłowych (1908 w kraju). Zużyły one 1206,0 hm³ (18,6% w skali kraju), tj. 91,7% ogólnej ilości zużytej wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności. W stosunku do 2021 r. zużycie wody na cele przemysłowe zwiększyło się o 1,1%.

szyło się o 6,1%, zaś porównując do 2015 r. – zmalało o 2,1%. Zdecydowanie najwięcej wody na potrzeby przemysłu wykorzystano w powiecie staszowskim – 1193,2 hm³ (99,8% ogółu w województwie).

W 2022 r. pobór wody na potrzeby przemysłu wyniósł 1207,7 hm³ i był o 6,1% większy niż przed rokiem oraz o 2,1% mniejszy niż w 2015 r. Jego głównym źródłem były wody powierzchniowe, które pokrywały 98,8% potrzeb zakładów przemysłowych. Pozostałe 1,2% poboru wody na cele przemysłowe pochodziło z wód podziemnych (13,2 hm³), a także z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych - 0,8 hm³.

Do napełniania i uzupełniania stawów rybnych zużyto 65,5 hm³ wody (7,9% zużycia krajowego), co stanowiło 5,0% ogólnego zużycia wody w województwie. Na ten cel wykorzystano o 6,0% więcej wody niż rok wcześniej i o 2,7% więcej niż w 2015 r. Podobnie jak w przypadku przemysłu dominował powiat staszowski – 32,9 hm³ (50,2% zużycia wody w województwie).

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wyniosło 33,8 hm³ i zmniejszyło się w porównaniu z 2021 r. o 1,6%, a w relacji do 2015 r. – o 2,9%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużycie wody w gospodarstwach domowych (podobnie jak przed rokiem) było mniejsze niż średnio w kraju i wyniosło 28,6 m³ (w Polsce 34,0 m³).

Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku
Table 3. Water consumption of water by needs during the year

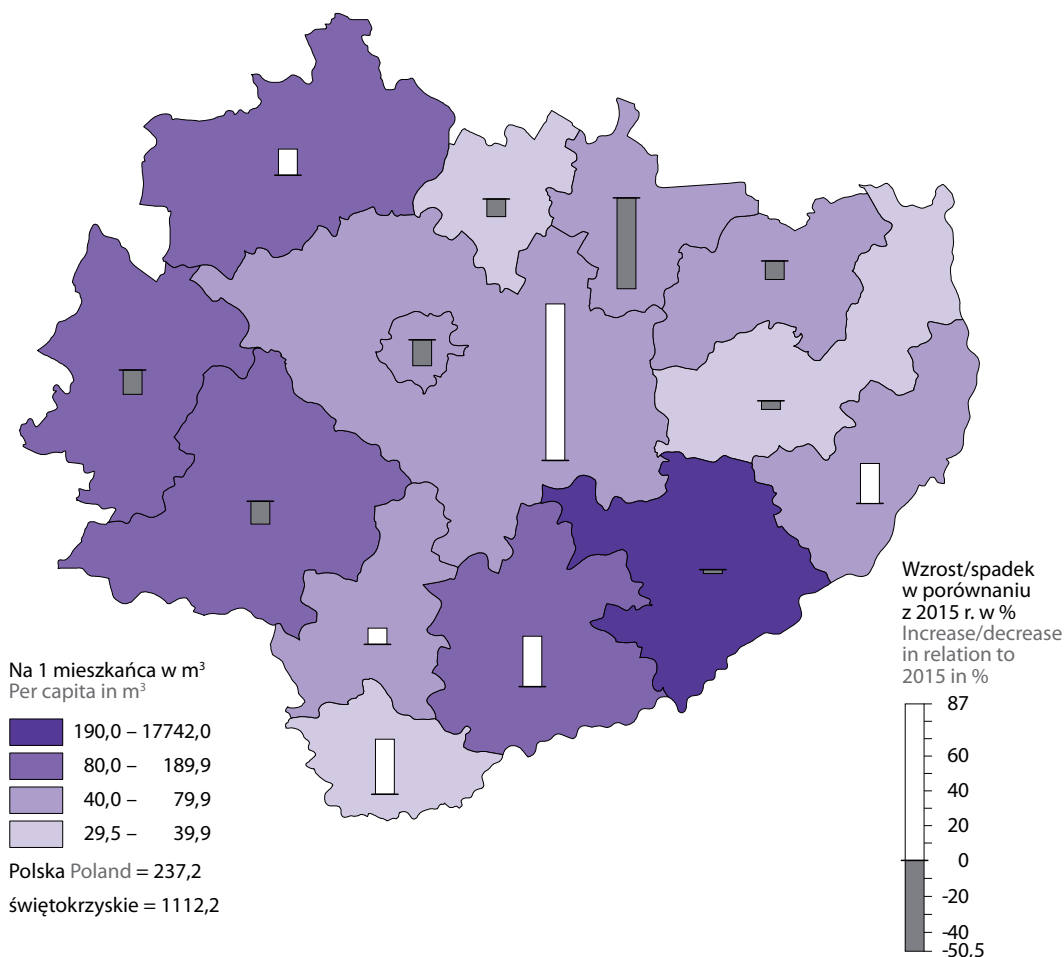
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	in hm ³ in hm ³				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem^a Total^a	1339,3	1034,4	1241,5	1314,8	14,7
w tym: of which:					
Przemysł Industry	1231,3	927,7	1136,5	1206,0	18,6
Rybactwo ^b Fishing ^b	63,8	63,3	61,8	65,5	7,9
Gospodarstwa domowe Households	34,8	35,0	34,3	33,8	2,6

a Do 2018 r. łącznie z nawodnieniami w rolnictwie i leśnictwie. b Napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych.
a Until 2018, includes irrigation in agriculture and forestry. b Filling and completing fish ponds.

W porównaniu z 2015 r. zużycie wody najbardziej zwiększyło się w powiatach: kieleckim (o 87,0%), kazimierskim (o 30,6%) i buskim (o 28,0%). Największy spadek wystąpił natomiast w starachowickim (o 50,5%), mieście Kielce (o 14,4%) i włoszczowskim (o 13,5%).

W 2022 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca wyniosło w województwie świętokrzyskim 1112,2 m³. Zdecydowanie najwięcej zużywano w powiecie staszowskim (17742,0 m³/osobę). Na kolejnych miejscach znalazły się powiaty: konecki (187,0 m³/osobę), włoszczowski (145,3 m³/osobę) i jędrzejowski (141,4 m³/osobę). Najmniejsze zużycie na 1 mieszkańca odnotowano natomiast w powiatach kazimierskim i skarżyskim, w których na 1 osobę wykorzystywano odpowiednio 29,5 m³ i 36,8 m³ wody.

Mapa 14. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2022 r.
 Map 14. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2022

Na stopień degradacji i zanieczyszczenia zasobów wodnych w znacznym stopniu wpływa ilość wytwarzanych ścieków. W 2022 r. w województwie świętokrzyskim do wód lub do ziemi odprowadzono 1269,8 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, co stanowiło 16,2% ścieków odprowadzonych w kraju. Wielkość ścieków odprowadzonych zwiększyła się o 5,4% w stosunku do 2021 r. Pomimo to pozostała mniejsza niż w 2015 (o 2,3%). W Polsce w skali roku odprowadzono do wód lub do ziemi o 0,9% więcej ścieków, natomiast w relacji do 2015 r. odnotowano spadek o 11,2%.

W 2022 r. do wód powierzchniowych lub do ziemi bezpośrednio z zakładów odprowadzono 1234,4 hm³ ścieków przemysłowych (19,1% w skali kraju). Ilość ścieków przemysłowych odprowadzonych do wód lub do ziemi zwiększyła się w stosunku do 2021 r. o 5,5%, zaś do 2015 r. zmalała o 2,3%.

W województwie siecią kanalizacyjną odprowadzono 35,4 hm³ ścieków komunalnych (więcej o 1,0% niż w 2020 r. i o 0,5% niż w 2015 r.). Na przestrzeni kilku lat ich udział w skali kraju podlegał niewielkim wahaniom (w 2022 r. i 2021 wyniósł po 2,6%, a w 2015 – 2,8%).

Spośród ogółu odprowadzonych ścieków – 81,1 hm³ to ścieki wymagające oczyszczania (6,4% ogólnej ilości ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi), tj. 3,8% wielkości krajowej. W porównaniu z 2021 r. ilość ścieków wymagających oczyszczania w województwie wzrosła o 1,7%, a w stosunku do 2015 r. o 4,6%. Odnotowano wzrost ilości ścieków nieoczyszczanych. Bezpośrednio do wód lub do ziemi, bez procesu oczyszczania, odprowadzono 8,8 hm³ ścieków wymagających oczyszczenia (w 2021 r. – 8,3

hm³, w 2015 r. – 14,9 hm³). Pozostałe ścieki wymagające oczyszczania – 72,3 hm³ (w 2021 r. – 71,5 hm³) zostały oczyszczone w oczyszczalniach komunalnych i przemysłowych.

Jako ścieki wymagające oczyszczania przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Tablica 4. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	154	150	149	149
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater during the year in dam ³	35222	33812	35068	35404
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	42303	38712	44683	45694
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treat- ment plants in % of total population ^a	61,7	65,8	66,7	68,2

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

Największa część ścieków w województwie świętokrzyskim oczyszczana była z podwyższonym usuwaniem biogenów – 29,1 hm³ (35,8% ogólnej ilości ścieków wymagających oczyszczania), w dalszej kolejności mechanicznie – 26,0 hm³ (30,2%) oraz biologicznie – 17,1 hm³ (21,1%), a najmniejsza chemicznie – 194 dam³ (0,2%). W porównaniu z rokiem 2021 zwiększyła się ilość ścieków oczyszczanych mechanicznie (o 8,0%) oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów (o 2,0%), a zmalała oczyszczanych biologicznie (o 8,7%) i chemicznie (o 0,5%).

W porównaniu z rokiem poprzednim obniżył się udział ścieków oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczania. W 2022 r. wyniósł on 89,2% (w 2021 r. – 89,6%). Pozostał on jednak wyraźnie większy niż w 2015 r., gdy ukształtował się na poziomie 80,8%. Wskaźnik ten był mniejszy niż średnio w kraju, gdzie wyniósł odpowiednio 93,6% (w 2021 r. 94,5%, a 2015 r. 95,0%).

Oczyszczalnia ścieków - zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

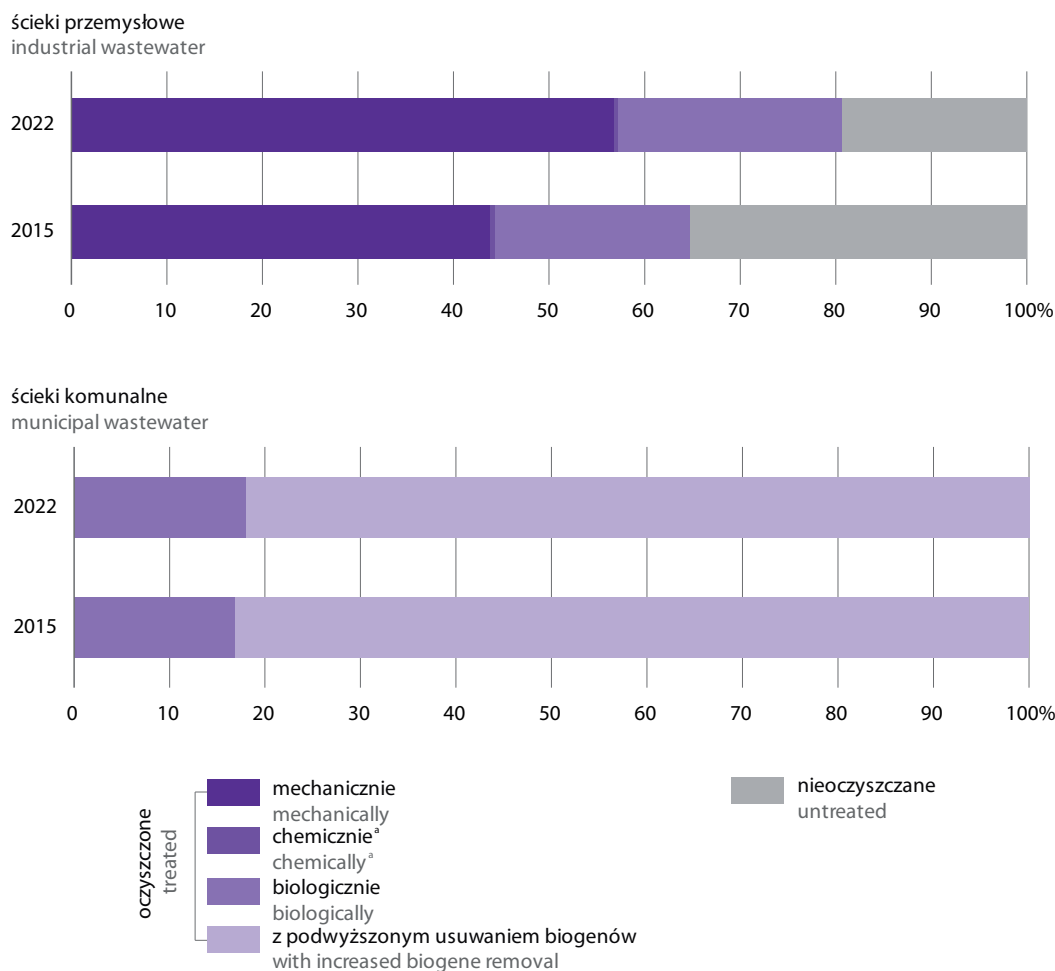
W końcu 2022 r. w województwie świętokrzyskim działało 149 oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych (w Polsce 4114). Wśród nich było 116 oczyszczalni ścieków komunalnych (w kraju 3260), w tym 76 oczyszczalni typu biologicznego i 40 z podwyższonym usuwaniem biogenów (w kraju odpowiednio 2430 i 824, które uzupełniane były przez 6 oczyszczalni mechanicznych). W porównaniu z 2021 r. i 2015 r. liczba oczyszczalni ścieków komunalnych w województwie wzrosła o 1 (w kraju zmniejszyła się odpowiednio o 16 oraz 13).

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim liczba przemysłowych oczyszczalni ścieków zmniejszyła się o 1 i wyniosła 33. Była także mniejsza niż siedem lat wcześniej, gdy wyniosła 39. W kraju odnotowano wzrost liczby obiektów tego typu w skali roku o 3 (do 854), natomiast spadek w relacji do 2015 r., gdy wyniosła 929. Wśród oczyszczalni ścieków przemysłowych znajdowało się 17 typu biologicznego (514 w kraju), 13 – mechanicznego (193), 2 – chemicznego (101) i 1 – z podwyższonym usuwaniem biogenów (46).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. ogólna przepustowość oczyszczalni komunalnych wyniosła 208,6 dam³ na dobę (w 2021 – 208,1 dam³/d, w 2015 – 203,2 dam³/d), co stanowiło 2,4% wielkości krajowej. Największą przepustowość posiadały oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów, których całkowita przepustowość wyniosła 163,4 dam³/d.

Przepustowość w oczyszczalniach przemysłowych wyniosła 176,6 dam³/d (w 2021 r. – 200,5 dam³/d, w 2015 – 203,1 dam³/d). Wśród wszystkich typów oczyszczalni przemysłowych zdecydowanie największą przepustowość posiadały oczyszczalnie mechaniczne – 168,0 dam³/d.

Wykres 7. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
Chart 7. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

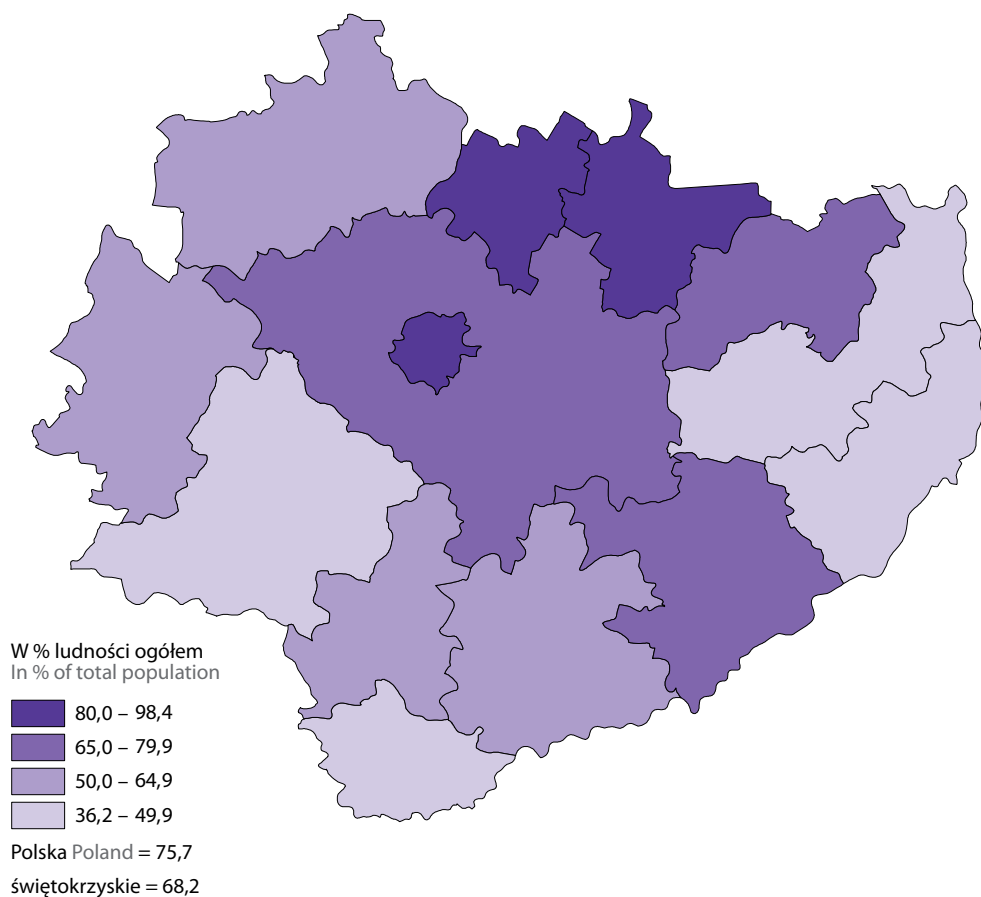

a Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.
a Data concern only industrial wastewater.

Dane o ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Na koniec 2022 r. z oczyszczalni ścieków korzystało 804,0 tys. ludności województwa świętokrzyskiego, tj. 68,2% ogólnej liczby mieszkańców. Oznacza to wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,5 p.proc., a w odniesieniu do 2015 r. o 6,5 p.proc. W kraju odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków wyniósł 75,7% i był wyższy odpowiednio o 0,5 p.proc. i 3,0 p.proc. W miastach województwa świętokrzyskiego z oczyszczalni ścieków korzystało 96,7% ludności (wzrost o 1,4 p.proc. w stosunku do 2021 r.), a na wsi – 45,1% (wzrost o 1,7 p.proc. w odniesieniu do 2021 r.). W kraju wskaźniki te ukształtowały się odpowiednio na poziomie 95,0% i 47,2%.

Mapa 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2022 r.
Map 15. Population connected to wastewater treatment plants in 2022

Najwyższy udział korzystających z oczyszczalni ścieków odnotowano w mieście Kielce (98,4%). Ponadto wyższy niż średni w województwie poziom tego wskaźnika wystąpił w stosunkowo silnie zurbanizowanych powiatach: starachowickim (84,4%), skarżyskim (83,9%) i ostrowieckim (76,9%). Najniższy udział korzystających z oczyszczalni ścieków charakteryzował natomiast powiaty: kazimierski (36,2%), jędrzejowski (39,7%) i opatowski (40,2%).

4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.3. Pollution and protection of air

W 2022 r. zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń pyłowych, natomiast wzrosła gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Zwiększyła się ilość zanieczyszczeń zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń. Stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych nie zmienił się na przestrzeni ostatnich lat i był jednym z najwyższych w kraju, wzrósł zaś w przypadku zanieczyszczeń gazowych.

Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza są m.in. tzw. punktowe źródła emisji, czyli zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza. Na koniec 2022 r. na terenie województwa świętokrzyskiego działały 84 takie zakłady (w 2021 r. - 82, a w 2015 r. - 85). Większość z nich (77,4%) wyposażona była w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 7,1% gazowych (w 2021 r. odpowiednio 74,4% i 6,1%, a w 2015 r. 82,4% i 4,7%). W kraju 57,3% posiadało urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 15,8 % gazowych (w 2021 r. odpowiednio 58,5% i 15,8%, natomiast w 2015 r. 66,3% i 13,5%).

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku. Obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych - ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku. Obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 5. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	tys. ton/rok thousand tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	12539,2	11195,7	14700,5	15072,8	7,4
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	21,8	16,3	17,0	10,3	6,3
Metan Methane	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0
Tlenki azotu Nitrogen oxides	21,0	11,1	11,2	10,8	6,5
Tlenek węgla Carbon monoxide	43,8	32,4	35,9	33,8	13,6
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	12449,2	11132,8	14633,9	15016,0	7,4

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (dok.)

Table 5. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	tys. ton/rok thousand tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	1,9	1,4	1,3	1,2	5,7
w tym: of which:					
Ze spalania paliw From fuel combustion	1,2	0,8	0,8	0,6	5,7
Niezorganizowana Unorganised	0,1	0,0	0,0	0,0	1,1

W 2022 r. wypuszczono do atmosfery 1,2 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, co stanowiło 5,7% krajowej emisji pyłów. W porównaniu z poziomem sprzed roku, emisja pyłów zmniejszyła się w województwie oraz w kraju odpowiednio o 11,8% i o 9,0%. Znaczny spadek nastąpił w relacji do 2015 r. (w województwie o 40,7%, a w Polsce o 54,4%). Większość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw (0,6 tys. ton), a ich udział stanowił 53,5% ogólnej emisji pyłów w województwie (w kraju wskaźnik wyniósł 53,4%). Stosunkowo dużą część stanowiły w regionie zanieczyszczenia cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych (30,9%), ale ich wielkość w stosunku do 2015 r. została ograniczona o 26,1%.

W analizowanym roku w województwie świętokrzyskim emisja zanieczyszczeń gazowych wyniosła 15072,8 tys. ton i zwiększyła się o 2,5% w stosunku do 2021 r. i o 20,2 % do 2015 r. Wzrost ogółem emisji zanieczyszczeń gazowych wynika z większej emisji dwutlenku węgla (CO₂ stanowi niemal 100% emisji wszystkich zanieczyszczeń gazowych). W 2022 r. udział województwa świętokrzyskiego w emisji zanieczyszczeń gazowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 7,4% (więcej o 0,4 p.proc. w porównaniu z 2021 r. i o 1,5 p.proc. z 2015 r.).

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w 2022 r. zatrzymano w województwie 1534,5 tys. ton pyłów, tj. więcej o 0,9% niż w 2021 r. i o 22,4% w porównaniu z 2015 r. W kraju zatrzymano i zneutralizowano 18,3 mln ton tych zanieczyszczeń (3,3% mniej niż w poprzednim roku). Udział zatrzymanych i zneutralizowanych zanieczyszczeń pyłowych w województwie stanowił 8,4% ogólnej ich ilości w kraju.

W urządzeniach do redukcji zatrzymano i zneutralizowano 77,8 tys. ton gazów (bez dwutlenku węgla), co stanowiło 2,4% wielkości ogólnopolskiej. W relacji do poprzedniego roku nastąpił wzrost o 17,0% ilości zanieczyszczeń gazowych poddanych procesowi redukcji.

Stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych pozostawał nadal na jednym z najwyższych poziomów w kraju i wyniósł 99,9%. Odnotowano zmiany we wskaźniku redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂), który w 2022 r. wyniósł 57,8% i wzrósł zarówno w stosunku do roku poprzedniego (o 7,9 p.proc.), jak i 2015 r. (o 37,2 p.proc.).

W 2022 r. największa emisja zanieczyszczeń do powietrza (podobnie jak przed rokiem) pochodziła z zakładów przetwórstwa przemysłowego (sekcja C Polskiej Klasyfikacji Działalności) oraz wytwarzających i zaopatrujących w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatycznych (sekcja D). W omawianym roku w województwie świętokrzyskim z zakładów sekcji C pochodziło 58,3% emisji zanieczyszczeń pyłowych i 37,9% gazowych (z CO₂), natomiast z sekcji D odpowiednio 41,7% oraz 61,6 %.

4.4. Ochrona przyrody. Lasy

4.4. Nature protection. Forests

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się największym w Polsce udziałem terenów prawnie chronionych w łącznej powierzchni województwa.

W latach 2015-2022 obserwowano nieznaczne zwiększenie powierzchni rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych oraz zmniejszenie obszarów chronionego krajobrazu.

Województwo świętokrzyskie wyróżnia się znaczną różnorodnością biologiczną. Żyje tu wiele cennych gatunków fauny i flory, które współtworzą wyjątkowy charakter tego terenu. O wysokiej atrakcyjności przyrodniczej świadczy najwyższy w Polsce udział terenów prawnie chronionych w łącznej powierzchni województwa.

Ustanowienie obszarów prawnie chronionych o szczególnych walorach przyrodniczych stanowi formę zabezpieczenia ekosystemów przed skutkami niekontrolowanej antropopresji. Na koniec 2022 r. w województwie świętokrzyskim obszary te zajmowały 760,5 tys. ha, tj. 0,1 tys. ha więcej niż przed rokiem oraz o 1,2 tys. ha mniej niż w 2015 r. Podobnie jak w 2021 r., obszary prawnie chronione stanowiły 64,9% powierzchni. Udział ten był dwukrotnie większy od ogólnopolskiego, który ukształtował się na poziomie 32,3%. Najwyższy odsetek obszarów prawnie chronionych odnotowano w powiatach pińczowskim (98,6%) i buskim (96,5%), a najniższy - w sandomierskim (7,4%) i opatowskim (14,5%).

Park narodowy - obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody - obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy - obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu - tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 - obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe - fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Na terenie województwa świętokrzyskiego znajdował się 1 park narodowy (Świętokrzyski Park Narodowy) o powierzchni 7694,7 ha (2,4% powierzchni parków narodowych w kraju). Położony był on na terenie trzech powiatów, przy czym 92,3% jego powierzchni znajdowało się w powiecie kieleckim, 6,9% w skarżyskim, a 0,8% w ostrowieckim.

Na koniec 2022 r. w województwie świętokrzyskim zlokalizowane były 72 rezerваты przyrody o łącznej powierzchni 3,8 tys. ha. W latach 2015-2022 liczebność rezerwatów nie uległa zmianie, natomiast o 1,1 ha została powiększona ich powierzchnia. Największy obszar zajmowały rezerваты leśne, które stanowiły 31,4% ogólnej powierzchni rezerwatów w województwie oraz faunistyczne (20,1%). Ponadto

w świętokrzyskim znajdowało się 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 126,4 tys. ha (10,8% powierzchni województwa i 4,8% obszaru parków krajobrazowych w Polsce). Ich powierzchnia zwiększyła się o 2,6 ha w stosunku do 2015 r. Największymi parkami w 2022 r. były Nadnidziański Park Krajobrazowy (o powierzchni 22,9 tys. ha) i Cisowsko-Orłowski Park Krajobrazowy (20,7 tys. ha).

Wyznaczonych było 21 obszarów chronionego krajobrazu. W 2022 r. zajmowały one 625,5 tys. ha, tj. 53,4% powierzchni województwa i 8,9% powierzchni obszarów chronionego krajobrazu w kraju. Powierzchnia tego obszaru w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 0,2%.

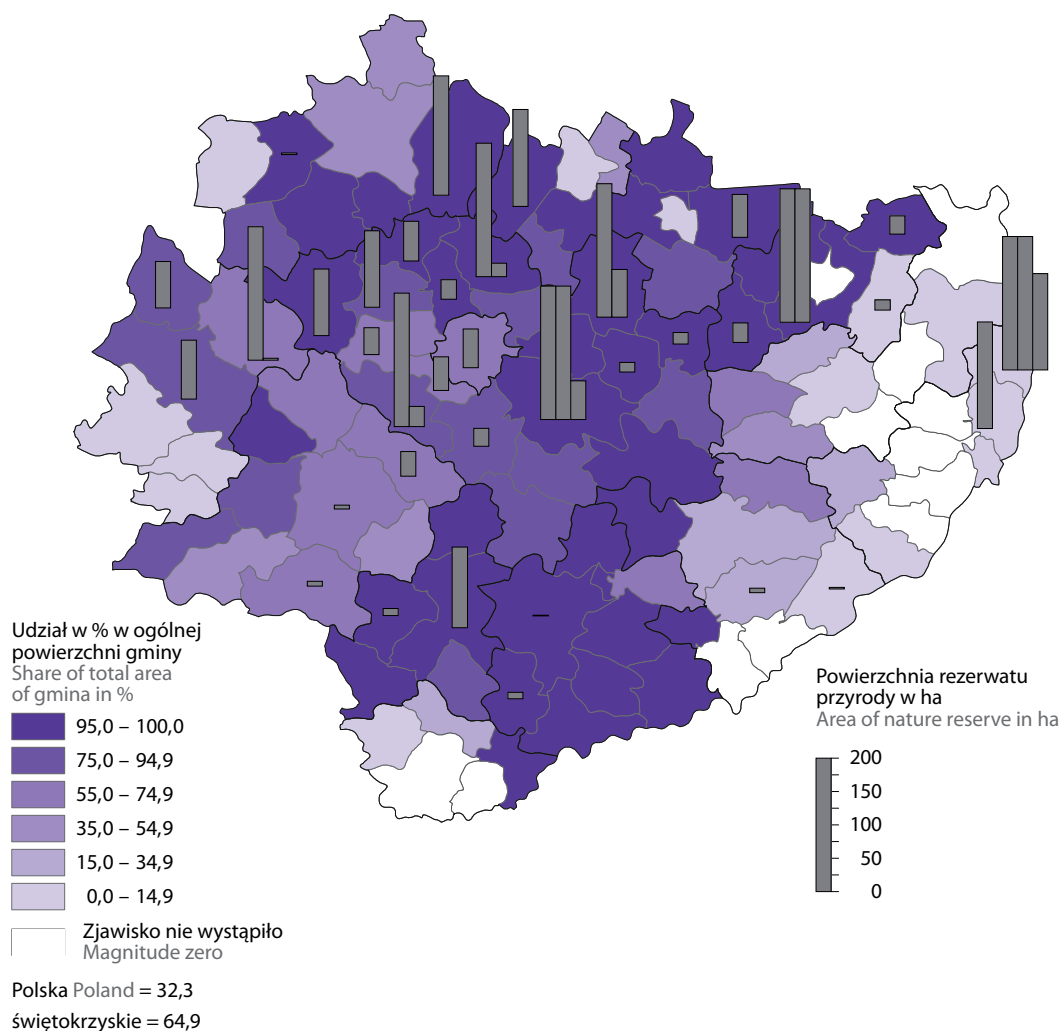
Liczba pomników przyrody na koniec 2022 r. wyniosła 785 (o 25 więcej niż rok wcześniej oraz o 71 więcej niż w 2015 r.). Najwięcej z nich znajdowało się w powiecie kieleckim (131), a także w powiatach jędrzejowskim (91) i opatowskim (90). Większość pomników przyrody to pojedyncze drzewa – 518. Stosunkowo licznymi obiektami o takim charakterze były również grupy drzew (104) i skałki (65).

Mapa 16. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 16. Area of special nature value under legal protection in 2022

As of 31 December

Do indywidualnych form ochrony przyrody należą użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. W województwie świętokrzyskim zdecydowanie najczęściej spotykana była pierwsza z tych form. Na koniec 2022 r. odnotowano 122 użytki ekologiczne podczas gdy liczba stanowisk dokumentacyjnych wyniosła 18, a zespołów przyrodniczo-krajobrazowych 13. Powierzchnia użytków ekologicznych w 2022 r. wyniosła 788,1 ha, tj. o 0,4% więcej niż w 2021 r. oraz o 41,8% więcej niż w 2015 r. Stanowiska dokumentacyjne zajmowały 30,5 ha (o 5,5% więcej niż w 2021 r. i o 0,6% więcej niż w 2015 r.), a zespoły przyrodniczo-krajobrazowe 107,4 ha (podobnie jak w 2021 r. i o 3,1% więcej niż w 2015 r.).

Wśród form ochrony przyrody wymienić należy obszary Natura 2000. W 2022 r. specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) zajmowały 13,3% powierzchni województwa (w kraju 11,3% powierzchni Polski), natomiast obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) – 1,9% (w kraju 15,9%). W latach 2015-2022 powierzchnia specjalnych obszarów ochrony siedlisk powiększyła się o 10,8 ha, a obszar specjalnej ochrony ptaków nie zmienił się.

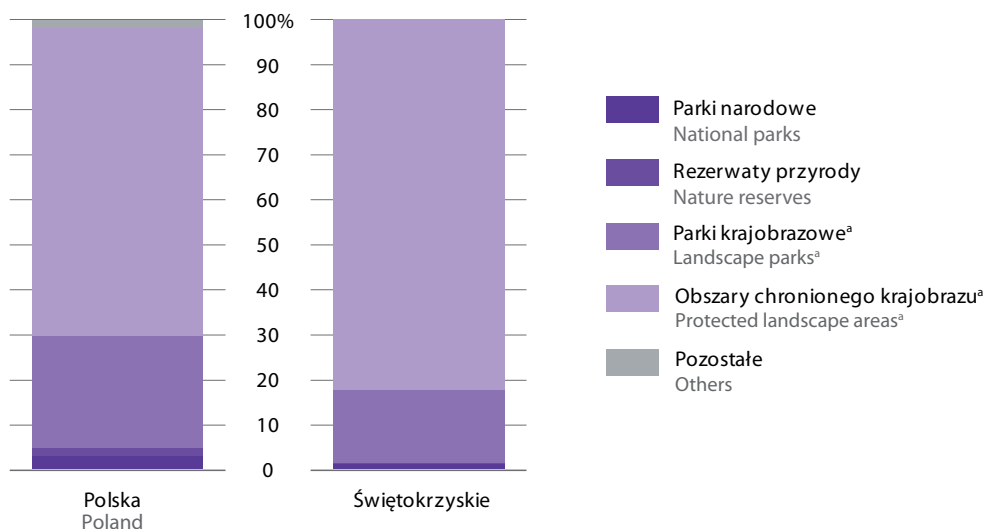
Oprócz obszarów objętych ochroną prawną, ochronie środowiska przyrodniczego służą także tereny zieleni. Wpływają one na kształtowanie zdrowego otoczenia, a tym samym poprawę warunków bytowych mieszkańców. Na koniec 2022 r. łączna powierzchnia ogólnodostępnych parków i zieleni oraz terenów zieleni osiedlowej wyniosła 1250,1 ha i w stosunku do 2021 r. zmniejszyła się o 0,3%, a w odniesieniu do 2015 r. wzrosła o 12,3%. Szczególnie istotną funkcję tereny te pełnią w miastach, w których dostęp do terenów zielonych jest ograniczony i w których często zlokalizowane są większe zakłady przemysłowe. Na koniec 2022 r. ludność miast w województwie świętokrzyskim mogła korzystać z parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleni oraz terenów zieleni osiedlowej o łącznej powierzchni 1045,2 ha, czyli o 1,8% mniejszej niż przed rokiem.

Najliczniejszym gatunkiem zwierząt chronionych w województwie w 2022 r. był bóbr europejski. Populacja tych zwierząt w regionie wyniosła 14,0 tys. sztuk, a udział w kraju – 9,3%. Odnotowana liczba bobrów była wyższa zarówno niż w 2021 r., jak i w 2015 r. odpowiednio o 12,0% i o 100,0%.

Wykres 8. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. Area of special nature value under legal protection in 2022
As of 31 December

a Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody (stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych) położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Excluding nature reserves and other forms of nature protection (documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes) situated in the area of landscape parks and protected landscape areas.

Na koniec 2022 r., powierzchnia gruntów leśnych w województwie świętokrzyskim wyniosła 338,6 tys. ha, w tym 98,0% stanowiły lasy. Na przestrzeni roku powierzchnia gruntów leśnych nieznacznie zmniejszyła się o 22,4 ha, a w porównaniu z 2015 r. odnotowano wzrost o 1,0 tys. ha (o 0,3%). Na koniec 2022 r. na terenie województwa znajdowało się 3,6% ogólnej powierzchni gruntów leśnych w Polsce. Równocześnie malała powierzchnia gruntów związanych z gospodarką leśną, która w ciągu roku zmniejszyła się o 45,7 ha i na koniec 2022 r. wyniosła 6,6 tys. ha.

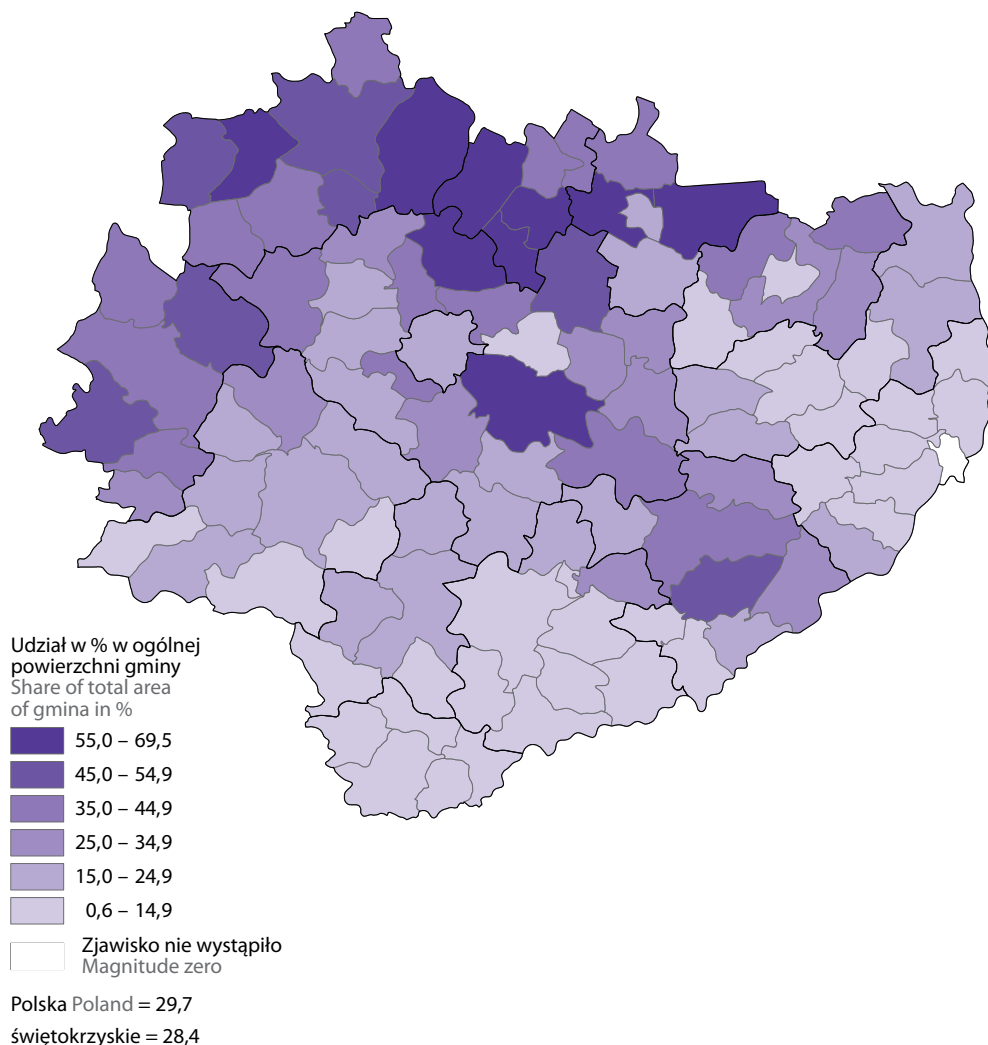
Powierzchnia lasów w 2022 r. wyniosła 332,0 tys. ha i zwiększyła się o 23,2 ha na przestrzeni roku, a w relacji do 2015 r. wzrosła o 912,5 ha (o 0,3%).

Wskaźnik lesistości w województwie był nieznacznie mniejszy od krajowego (wynoszącego 29,7%) i ukształtował się na poziomie 28,4%. Jego wartość ułokowała świętokrzyskie na 10. miejscu wśród województw. W stosunku do 2021 r. i 2015 r. wskaźnik lesistości zwiększył się o 0,1 p.proc. Jego najwyższy poziom odnotowano na północy województwa w takich powiatach jak: skarżyski (56,7%), konecki (49,1%) i starachowicki (45,1%), zaś najniższy - w kazimierskim (3,1%) i sandomierskim (7,1%).

W strukturze własnościowej lasów w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w całym kraju, dominowały lasy publiczne (71,4%). Wśród nich zdecydowaną większość (95,2%) stanowiły lasy znajdujące się w zarządzie Lasów Państwowych. Udział lasów prywatnych wyniósł 28,6%.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni danego obszaru (kraju, województwa, powiatu, gminy).

Mapa 17. Lesistość w 2022 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 17. Forest cover in 2022
 As of 31 December

4.5. Odpady przemysłowe i komunalne

4.5. Industrial and municipal waste

W 2022 r. wytworzono mniej odpadów przemysłowych, natomiast większa ich ilość została poddana odzyskowi. Zmniejszyła się ilość odpadów unieszkodliwionych oraz zmniejszył się ich udział w odpadach wytworzonych.

Zmniejszyła się również ilość zebranych odpadów komunalnych ogółem, w tym zmieszanych, podczas gdy zebranych selektywnie wzrosła.

W 2022 r. wytworzono 4682,2 tys. ton odpadów przemysłowych (4,1% w skali kraju). Ich ilość zmniejszyła się o 410,1 tys. ton (o 8,1%) w porównaniu z 2021 r. i była mniejsza o 2445,0 tys. ton niż w 2015 r.

Według stanu na koniec 2022 r. ilość odpadów składowanych (nagromadzonych) wyniosła 78755,2 tys. ton, tj. o 3,9% więcej niż w 2021 r. i 41,3% więcej niż w 2015 r. Odpady te stanowiły 4,3% odpadów składowanych w Polsce.

Większość wytworzonych w ciągu 2022 r. odpadów została unieszkodliwiona we własnym zakresie – 2470,2 tys. ton (52,8%, wobec 66,2% w 2021 r.). Ilość unieszkodliwionych odpadów była o 26,7% mniejsza niż w 2021 r. i stanowiła 10,4% odpadów unieszkodliwionych w Polsce.

Procesowi odzysku w 2022 r. poddano 958,0 tys. ton odpadów (659 tys. ton w 2021 r.), a innym odbiorcom przekazano 937,1 tys. ton (o 12,8% więcej niż przed rokiem). Najmniej odpadów było magazynowanych czasowo – 316,9 tys. ton. W ciągu roku ich liczba zwiększyła się o 36,9%, a w stosunku do 2015 r. nastąpił prawie 29-krotny wzrost.

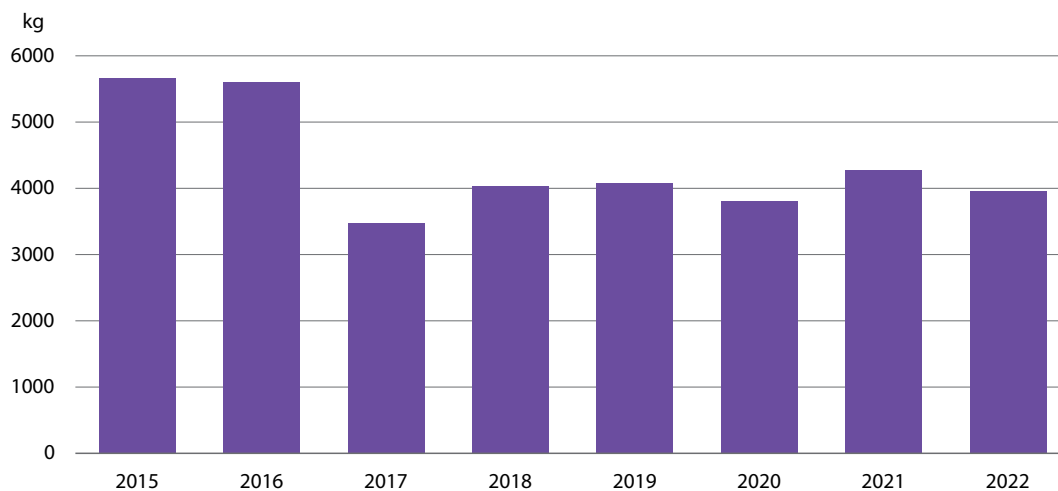
Tablica 6.
Table 6.

Odpady przemysłowe
Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2015		2020	2021	2022	
	w tysiącach ton in thousand tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tysiącach ton in thousand tonnes			w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) - ogółem Waste generated (during the year) - total	7127,2	5,4	4593,2	5092,3	4682,2	4,1
w tym: of which:						
unieszkodliwione we własnym zakresie conditioned by waste producer on site	2521,9	9,5	2 797,4	3 371,1	2470,2	10,4
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	1 419,8	1,9	698,8	830,7	937,1	1,4
magazynowane czasowo temporarily stored	11,1	0,6	139,8	231,5	316,9	20,2
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^a (stan w końcu roku) - ogółem Waste landfilled to date (accumulated) ^a (at the end of the year) - total	55 721,2	3,3	73 388,7	75 827,0	78755,2	4,3

a Na składowiskach (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych.
a On own landfills (including heaps and settling ponds).

Wykres 9. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 9. Industrial waste generated during the year per capita

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim zebrano 325,3 tys. ton odpadów komunalnych (2,4% zebranych w kraju). W porównaniu z 2021 r. ich ilość zmniejszyła się o 0,9%, a w stosunku do 2015 r. była większa o 55,6%. Zdecydowana większość (87,7%) tego typu odpadów pochodziła z gospodarstw domowych. W stosunku do 2021 r. zebrano ich o 1,2% mniej, w odniesieniu do 2015 r. - o 72,7% więcej.

W 2022 r. zebrano 216,0 tys. ton zmieszanych odpadów komunalnych, tj. o 2,9% mniej niż w 2021 r. oraz o 40,1% więcej niż w 2015 r. Ich udział w odpadach zmieszanych zebranych w kraju wynosił 2,7%. Na gospodarstwa domowe przypadało 184,5 tys. ton, tj. 85,4% ogólnej ilości zmieszanych odpadów komunalnych.

W latach 2015-2022 zwiększyła się ilość odpadów odebranych lub zebranych selektywnie (o 99,0% do 109,3 tys. ton). W 2022 r. frakcjami o dominującym udziale w tej grupie były: zmieszane odpady opakowaniowe – 25,6% ogólnej ilości odpadów zebranych selektywnie – (wzrost o 0,9 p.proc. w stosunku do 2021 r.), odpady biodegradowalne – 21,6% (wzrost o 1,8 p.proc.), szkło – 18,7% (spadek o 2,2 p.proc.) oraz odpady wielkogabarytowe – 12,1% (spadek o 3,1 p.proc.). W 2022 r. odpady zebrane selektywnie stanowiły 33,6% odpadów komunalnych ogółem (w kraju 39,9%), podczas gdy w 2021 r. – 32,3%, a w 2015 r. – 26,3%. W województwie świętokrzyskim najwięcej odpadów komunalnych zebrano selektywnie w podregionie kieleckim – 78,2 tys. ton, tj. o 1,8% więcej niż w 2021 r. Stanowiło to 71,5% ogółu odpadów zebranych selektywnie w województwie. W podregionie sandomiersko-jędrzejewskim zebrano 31,1 tys. ton (o 6,9% więcej niż rok wcześniej). W przekroju powiatów najwyższy udział selektywnej zbiórki odpadów w 2022 r. odnotowano w kieleckim (45,5%). Wysokim poziomem tego wskaźnika charakteryzowało się także miasto na prawach powiatu Kielce oraz powiat starachowicki (po 35,7%). Najniższy odsetek odpadów zebranych selektywnie odnotowano natomiast w: koneckim (17,3%), pińczowskim (20,5%) i włoszczowskim (24,2%).

Na koniec 2022 r. na obszarze województwa funkcjonowało 11 czynnych składowisk, na których unieszkodliwiane były odpady komunalne. Było ich tyle samo co w 2021 r., natomiast o 2 mniej niż w 2015 r. W stosunku do stanu z 2015 r. ich powierzchnia zmniejszyła się o 8,2 ha (13,7%) do 51,7 ha.

W 2022 r. funkcjonowało 49 dzikich wysypisk i było ich o 2 więcej niż w 2021 r. oraz o 12 więcej niż w 2015 r. Powierzchnia dzikich wysypisk w ciągu roku zwiększyła się o 19,8% do 89,1 tys. m² oraz była 4,3-krotnie większa od notowanej w 2015 r. Obszar dzikich wysypisk w województwie stanowił 4,2% ich powierzchni w kraju.

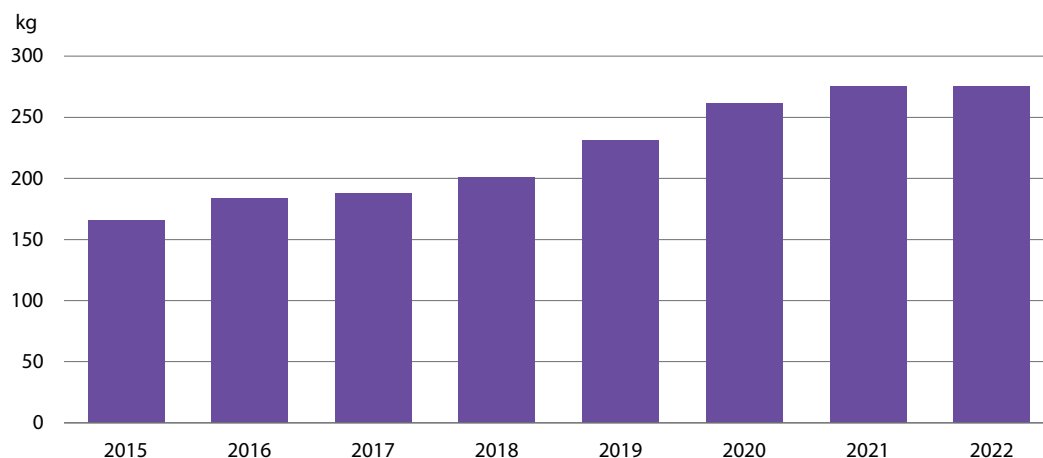
Odpady komunalne - odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Tablica 7. **Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku**
Table 7. **Municipal waste collected separately during the year**

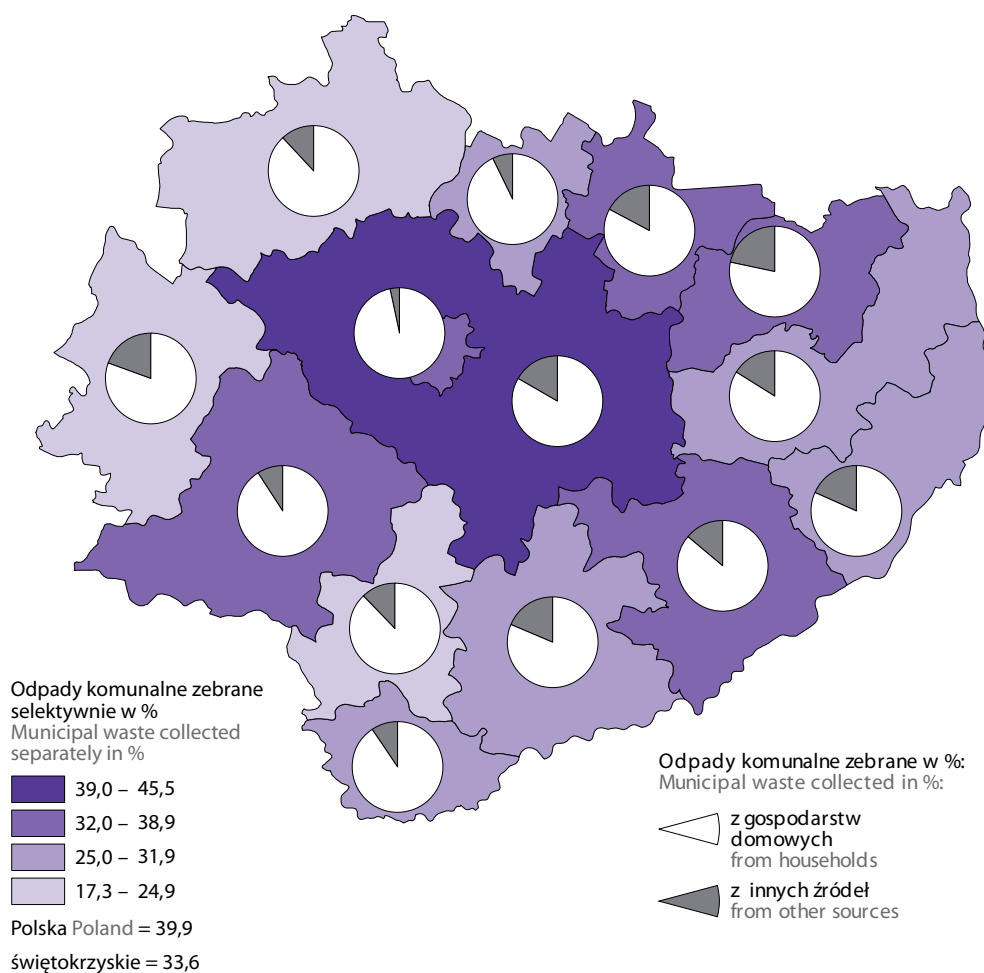
Wyszczególnienie Specification	2015		2020	2021	2022			
	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from house- holds	Ogółem Total			w tym z gospodarstw domowych of which from house- holds		
			w tonach in tonnes			w odset- kach (Polska= =100) in percent (Poland= =100)	w tonach in tonnes	w odset- kach (Polska= =100) in percent (Poland= =100)
Ogółem Total	54953,7	47738,1	97992,9	105917,6	109332,2	2,0	100902,2	2,0
w tym: of which:								
Papier i tektura Paper and cardboard	6970,4	4520,0	6708,0	9108,8	10429,2	1,9	8286,1	1,7
Szkło Glass	8922,4	8554,8	24525,0	22109,8	20488,9	2,6	19411,7	2,6
Tworzywa sztuczne Plastics	14345,8	13041,6	5462,0	5660,0	5761,5	1,1	5030,7	1,0
Metale Metals	125,3	105,3	98,7	72,3	124,1	2,5	117,0	2,7
Tekstylia Textiles	107,0	90,8	26,1	19,0	67,5	1,4	67,5	1,4
Zużyte urządzenia elektryczne i elektro- niczne Waste electrical and electronic equip- ment	1049,2	1034,0	1605,5	1504,5	1282,2	3,5	1232,5	3,5

Wykres 10. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca

Chart 10. Municipal waste collected during the year per capita

Mapa 18. Odpady komunalne zebrane w 2022 r.

Map 18. Municipal waste collected in 2022

4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.6. Economic aspects of environmental protection

W 2022 r. w województwie zwiększyły się nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska oraz nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej.

Najważniejszymi źródłami finansowania inwestycji służących ochronie środowiska były środki własne jednostek i fundusze ekologiczne.

Efektami rzeczowymi inwestycji służącymi ochronie środowiska i gospodarce wodnej były: rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz ujęć wody i obwałowań przeciwpowodziowych.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska poniesione w 2022 r. wyniosły 394,7 mln zł, co stanowiło 2,8% nakładów w Polsce. Nakłady te w porównaniu z 2021 r. wzrosły o 32,8 mln zł (o 9,1%), a w stosunku do 2015 r. zmniejszyły się o 71,5 mln zł (o 15,3%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca na ochronę środowiska przeznaczono średnio 334 zł. Wartość ta była o 9,3% mniejsza niż w skali kraju. W 2021 r. w województwie na 1 mieszkańca na ochronę środowiska przeznaczono średnio 303 zł, a w 2015 r. 370 zł. Pod względem kierunków inwestowania w ochronie środowiska najwyższe nakłady poniesione zostały na gospodarkę ściekową i ochronę wód – 172,9 mln zł (43,8% ogółu nakładów służących ochronie środowiska w województwie), a rok wcześniej – 211,9 mln (58,6%). Nakłady na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wyniosły 160,5 mln zł (40,7% ogółu nakładów służących ochronie środowiska), a na gospodarkę odpadami – 18,2 mln zł (4,6%).

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w województwie świętokrzyskim w 2022 r. wyniosły 103,6 mln zł i były o 20,2 mln zł (o 24,3%) wyższe od poniesionych przed rokiem i 45,5 mln zł (o 78,2%) większe niż w 2015 r. W przeliczeniu na 1 mieszkańca na gospodarkę wodną przeznaczono średnio 88 zł, tj. o 16,7% mniej niż w skali kraju. W 2021 r. w województwie przeznaczono średnio 70 zł na 1 mieszkańca, a w 2015 r. – 46 zł. Nakłady służące gospodarce wodnej przenaczone głównie na ujęcia i doprowadzenia wody (40,5%).

Najważniejszymi źródłami finansowania inwestycji służących ochronie środowiska w 2022 r. były środki własne jednostek (63,1%) i fundusze ekologiczne (11,7%). Inaczej kształtowała się struktura finansowania inwestycji w gospodarkę wodną. W tym przypadku znaczne środki pochodziły ze środków własnych (25,5%). Udział środków z zagranicy i środków budżetowych wyniósł odpowiednio 21,1% i 16,6%.

Wśród efektów rzeczowych inwestycji służących ochronie środowiska w województwie świętokrzyskim w 2022 r. należy wymienić budowę 212,7 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki (260,3 km w 2021 r.) oraz 12,7 km sieci odprowadzającej wody opadowe (62,5 km w 2021 r.). Ponadto do eksploatacji oddano 250 indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości 162 m³ na dobę (wobec 631 oczyszczalni o przepustowości 1011 m³ rok wcześniej). Efektem inwestycji w gospodarkę wodną były ujęcia wody o wydajności 1709 m³ na dobę, 123,9 km sieci wodociągowej (126 m³ oraz 102,8 km w 2021 r.) oraz budowa obwałowań przeciwpowodziowych o długości 5 km.

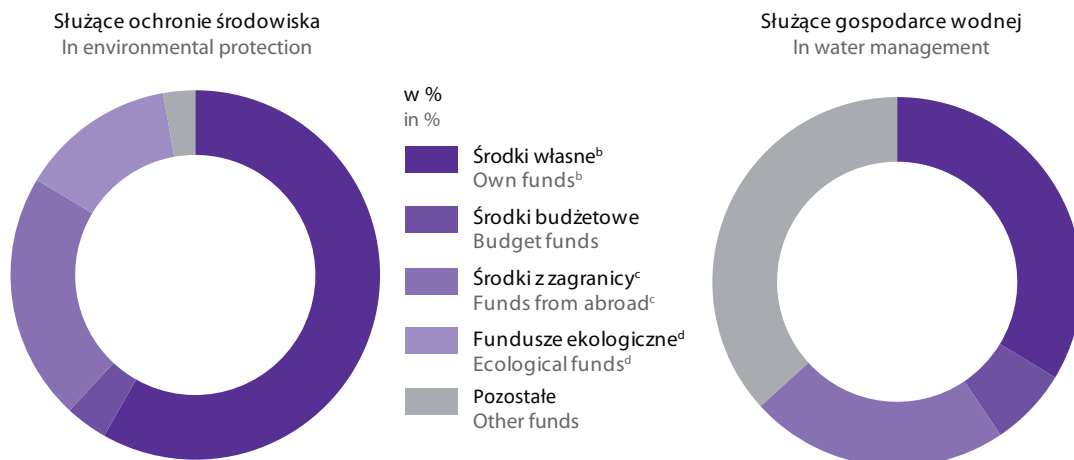
Tablica 8. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a w latach 2015-2022 (ceny bieżące)

Table 8. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a in 2015-2022 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	W tysiącach złotych in thousand PLN	W odsetkach (Polska = 100) In percent (Po- land = 100)	Na 1 mieszkańca ^b w złotych Per capita ^b in PLN
Ochrona środowiska - ogółem Environmental protection - total	2674704,3	3,0	2177,6
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	827103,0	2,9	673,4
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	1378175,3	3,4	1122,0
gospodarka odpadami waste management	151262,2	1,6	123,1
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu ogółem protection of biodiversity and landscape	.	.	.
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	274587,6	4,0	223,6
Gospodarka wodna - ogółem Water management - total	540043,4	2,4	439,7
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	252164,1	2,5	205,3
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	26008,9	0,8	21,2
zbiorniki i stopnie wodne water reservoirs and falls	.	.	.
obwałowania przeciwpowodziowe flood embankments	.	.	.

a Według lokalizacji inwestycji. b Średnia wartość z danego okresu.
a By site location of investment. b Average value for a given period.

Wykres 11. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015-2022 (ceny bieżące)
 Chart 11. Outlays^a on fixed assets by source of financing in 2015-2022 (current prices)

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. c Środki bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów funduszy pomocowych (w tym Fundusz Spójności), funduszy strukturalnych, pomocy bilateralnej, ekokonwersji. d Pożyczki, kredyty i dotacje.

a By site location of investment. b Including funds from budgets of gminas which are investors. c Non-refundable and refundable funds received from international programmes of aid funds (including the Cohesion Fund), structural funds, bilateral assistance, ecological conversion. d Loans, credits and grants.

Rozdział 5. Społeczeństwo

Chapter 5. Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

5.1.1. Demografia

5.1.1. Demography

Województwo świętokrzyskie zarówno pod względem obszarowym, jak i ludnościowym należy do najmniejszych regionów w Polsce. Pozostaje także jednym z najsłabiej zurbanizowanych obszarów w kraju. Notowany w latach 2015–2023 spadek liczby ludności w województwie był wynikiem niekorzystnych tendencji w zakresie ruchu migracyjnego i naturalnego. W każdym roku rejestrowano więcej wymeldowań na pobyt stały niż zameldowań, a liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń. Na skutek ujemnego przyrostu naturalnego w 2023 r. na każde 1000 ludności ubyło 6 osób.

W badanym okresie pogłębiały się negatywne zmiany w strukturze ludności według wieku. Od 2015 r. zmniejszyła się populacja osób w wieku przedprodukcyjnym (o 7,9%), a zwiększyła zbiorowość osób w wieku poprodukcyjnym (o 15,1%). Pogorszyły się relacje międzypokoleniowe między dziadkami i wnukami, a wartość mediany wieku wzrosła z 41,0 lat w 2015 r. do 44,8 roku w 2023 r. Wszystko to świadczy o postępującym procesie starzenia demograficznego ludności województwa.

Stan i struktura ludności

Dane dotyczące ludności — jeśli nie zaznaczono inaczej — podaje się według krajowej definicji zamieszkania i dotyczą liczby stałych mieszkańców gminy skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące; do ludności gminy nie są zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast zaliczani są stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

Szacunki stanu i struktury ludności dla lat międzypisowych sporządza się metodą bilansową, w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w kolejnych okresach spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony), migracjami ludności (migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały oraz wewnętrzne na pobyt czasowy), a także przesunięciami ludności z tytułu zmian administracyjnych mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta. Dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały pochodzą z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (obejmują wyłącznie migracje zarejestrowane). Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego.

Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2015–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011,
- dla lat 2020–2023 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

Na koniec 2023 r. ludność województwa świętokrzyskiego liczyła 1168,5 tys. osób. Stanowiło to 3,1% ogółu ludności kraju. Mniej osób zamieszkiwało województwa: podlaskie, lubuskie i opolskie.

W porównaniu z 2022 r. liczba ludności województwa zmniejszyła się o 9,7 tys. osób (tj. o 0,8%). W odniesieniu do 2015 r. spadek wyniósł 7,1%. Skala obu ubytków była najwyższa w kraju. Straty w większym

stopniu dotknęły tereny wiejskie niż miejskie – od 2015 r. ubyło 7,8% ludności wsi, wobec 6,2% ludności miast. W tym czasie populacja mężczyzn zmniejszyła się o 7,3%, a kobiet o 6,8%.

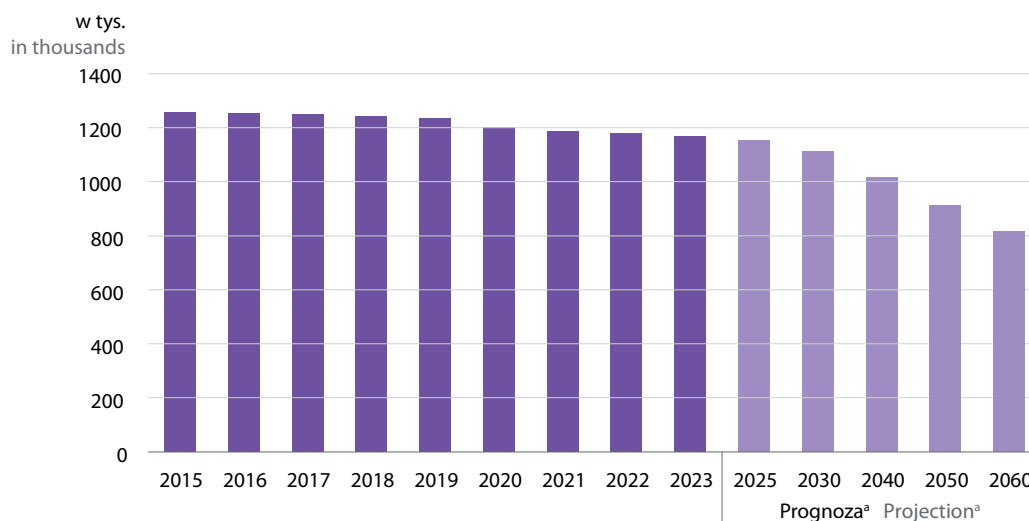
Wyniki prognozy ludności do 2060 r. zakładają eskalację obserwowanych w województwie świętokrzyskim od wielu lat niekorzystnych zmian w zakresie depopulacji. Według najbardziej prawdopodobnego scenariusza prognozy wystąpi największy w kraju relatywny spadek liczby ludności. Zgodnie z założeniami liczba mieszkańców województwa zmniejszy się w perspektywie do 2060 r. o 30,6%.

Wykres 12. Ludność

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 12. Population

As of 31 December

a Opracowana w 2023 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 grudnia 2022 r. (w podziale administracyjnym obowiązującym w dniu 1 stycznia 2023 r.)

a Calculated in 2023 on the basis of population number and structure as of 31 December 2022 (in administrative division valid as of 1 January 2023).

Świętokrzyskie należy do słabiej zaludnionych województw w kraju. W końcu 2023 r. średnia gęstość zaludnienia wyniosła 100 osób na km². Było to o 1 osobę mniej niż przed rokiem oraz o 7 osób mniej niż w 2015 r. Z analizy rozkładu tego wskaźnika na poziomie powiatów wynika, że najmniejsza gęstość zaludnienia była w powiecie włoszczowskim (47 osób/km²), a największa w mieście na prawach powiatu - Kielcach (1657 osób/km²).

Świętokrzyskie jest jednym z 4 regionów w kraju (obok podkarpackiego, lubelskiego i małopolskiego) z przewagą ludności zamieszkującej obszary wiejskie. Poziom urbanizacji w województwie wyraźnie odbiega od przeciętnego w kraju. Na koniec 2023 r. udział mieszkańców miast w ogólnej liczbie ludności województwa stanowił 45,1% (o 0,3 p.proc. więcej niż przed rokiem), podczas gdy w kraju – 59,5% (o 0,1 p.proc. mniej).

Tablica 9.
Table 9.

Ludność
Population

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31 December) w tys. osób in thousands	1257179	1199584	1178164	1168499
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	3,3	3,1	3,1	3,1
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105	105	106	106
Miasta - w % ogółu ludności Urban areas - in % of total population	44,6	45,0	44,8	45,1
Wieś - w % ogółu ludności Rural areas - in % of total population	55,4	55,0	55,2	54,9
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per km ² of total area	107	102	101	100

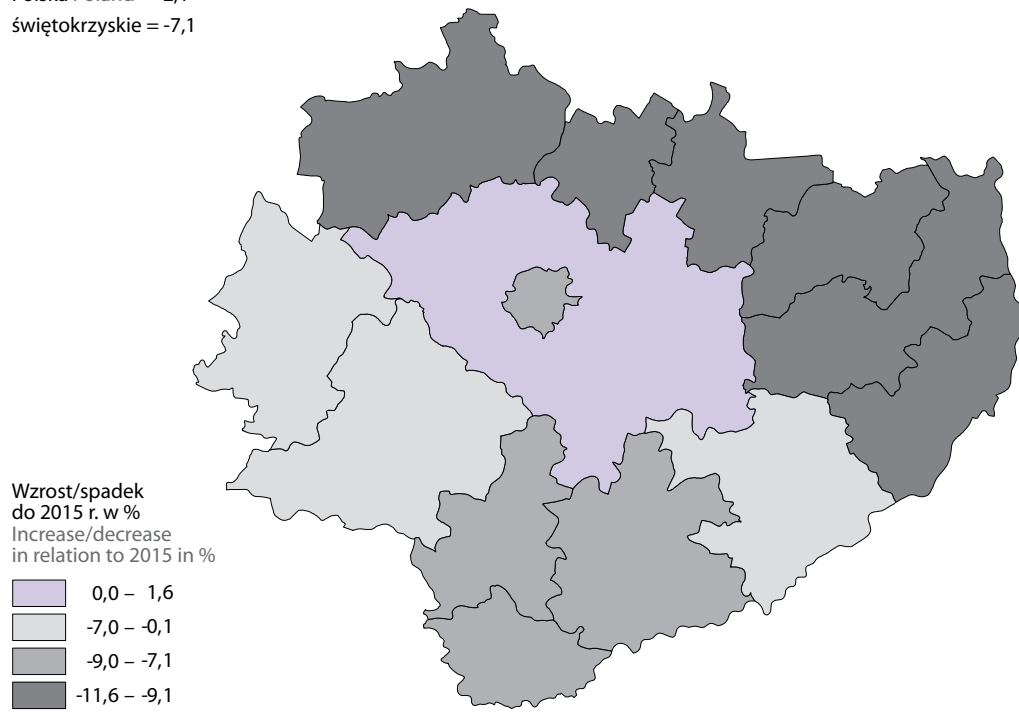
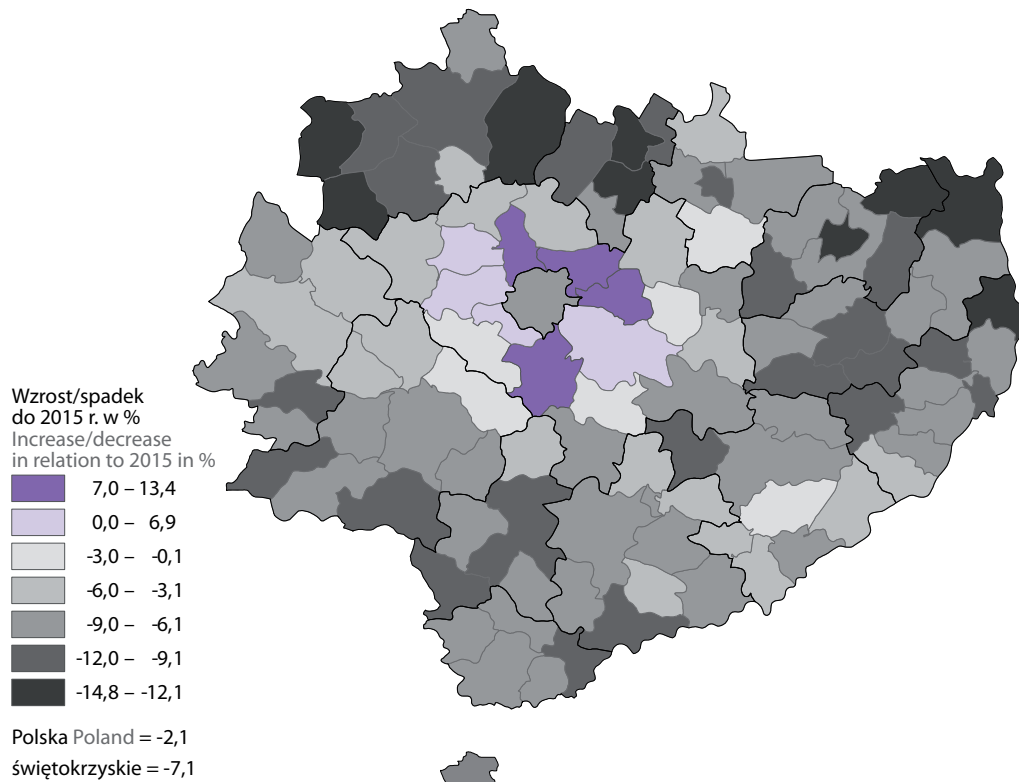
Podobnie jak w latach poprzednich nieznaczną większość mieszkańców województwa świętokrzyskiego stanowiły kobiety. Ich liczba na koniec 2023 r. wyniosła 600,2 tys., a udział od 2015 r. kształtował się na poziomie 51,4%. Współczynnik feminizacji (określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn) pozostał na ubiegłorocznym poziomie -106 (w kraju niezmiennie 107). Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn obserwowana była w miastach, gdzie w 2023 r. wskaźnik osiągnął wartość 112 (w 2015 r. – 111). Na wsi utrzymywała się równowaga płci, co oznacza, że na 100 mężczyzn przypadało 100 kobiet (w 2015 r. było to 101). Współczynnik feminizacji zauważalnie zwiększał się wraz ze wzrostem wieku ludności, co jest konsekwencją nadumieralności mężczyzn i zróżnicowania parametrów trwania życia. We wszystkich rocznikach poniżej 51 roku życia występowała liczebna przewaga mężczyzn (przeciętnie na 100 mężczyzn przypadało 94 kobiet). W kolejnych rocznikach rozpoczynała się nadwyżka liczby kobiet nad mężczyznami, przy czym przy wydzieleniu starszych grup wieku współczynnik feminizacji znacząco wzrastał. Na koniec 2023 r. w grupie wieku 85 lat i więcej osiągnął wartość 264.

W latach 2015-2023 proces depopulacji w województwie świętokrzyskim objął 13 powiatów (w tym miasto Kielce). Szczególnie wyraźnie zarysował się w powiatach: skarżyskim (o 11,6%), ostrowieckim (o 11,0%), koneckim (o 10,4%) i opatowskim (o 10,1%). Jedynym powiatem, w którym nie odnotowano ubytku ludności był powiat kielecki, gdzie w okresie 2015-2023 liczba mieszkańców wzrosła o 1,6%, co w głównej mierze stanowiło efekt napływu mieszkańców z Kielc. Na 102 gminy spadek liczby ludności odnotowano w 94, przy czym najwyższy (pomiędzy 10,0% a 14,8%) wystąpił w 26 gminach. Skala ubytku była najwyższa w gminach Tarłów (o 14,8%), Słupia Konecka (o 13,7%) i Fałków (o 13,5%). W 8 gminach odnotowano wzrost liczby ludności - od 3,2% w gminie Piekoszów do 13,4% w gminie Morawica. Wszystkie gminy, w których odnotowano wzrost liczby ludności należały do powiatu kieleckiego.

Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2015-2023

Stan w dniu 31 grudnia

Map 19. Population changes in 2015-2023
As of 31 December

W województwie świętokrzyskim, tak jak w całym kraju, obserwowany był proces postępującego starzenia się ludności. Starzenie się to proces zwiększania się odsetka osób starszych przy jednoczesnym zmniejszaniu odsetka dzieci i młodzieży. Na przestrzeni lat 2015-2023 w województwie świętokrzyskim nastąpił dalszy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej) – o 15,1% oraz spadek odsetka subpopulacji w wieku przedprodukcyjnym (w wieku 0-17 lat) – o 7,9%. Udział potencjalnych zasobów ludności zdolnej do pracy (w wieku produkcyjnym - mężczyźni 18-64 lata i kobiety 18-59 lat) zmniejszył się w tym czasie o 14,3%, przy czym w wieku produkcyjnym mobilnym (tj. do 44 lat) o 19,0%. W efekcie tych zmian udział osób w wieku poprodukcyjnym na koniec 2023 r. stanowił 26,1% populacji ogółem, w wieku przedprodukcyjnym 16,7%, a produkcyjnym 57,2%.

W następstwie zmian struktury wieku ludności zmienia się stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym w odniesieniu do ludności w wieku produkcyjnym. Kierunek tych przemian obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). W latach 2015–2023 w województwie świętokrzyskim zwiększyła się wielkość obciążenia z 61 do 75 (w kraju z 60 do 71). W miastach obserwowano większe natężenie zmian. W 2023 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało tu 81 osób w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy na wsi było to 70 osób. W 2015 r. relacja ta kształtowała się na poziomie 62 osoby w miastach i 60 na obszarach wiejskich.

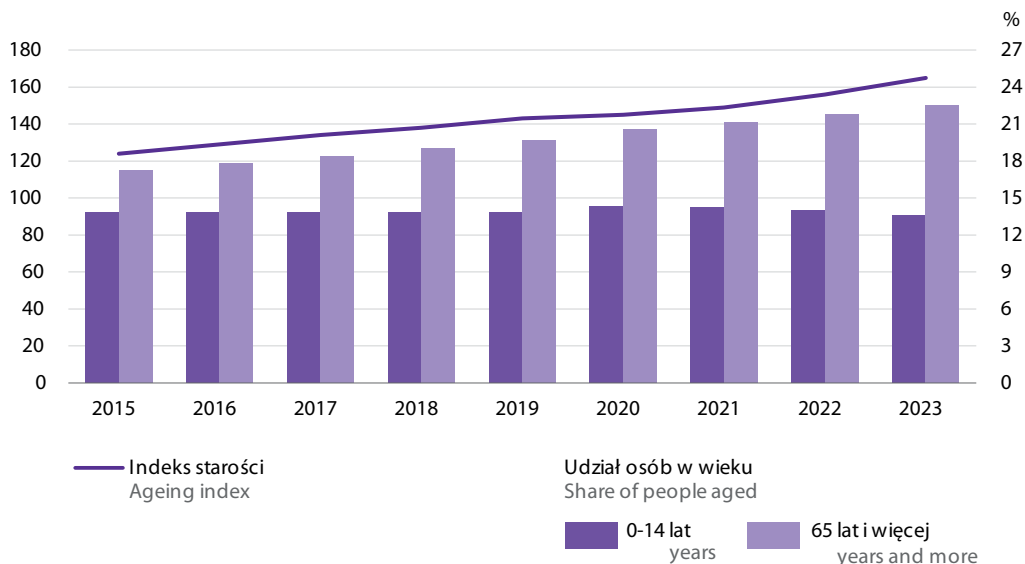
Analiza cząstkowego współczynnika obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) umożliwia pełniejszą obserwację obciążenia zasobów pracy osobami, które z racji wieku zakończyły lub potencjalnie mogły zakończyć aktywność zawodową. W województwie na koniec 2023 r. obciążenie to wyniosło 46, przy czym w miastach osiągnęło wartość 53, a na wsi 40. W 2015 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało odpowiednio 34 osoby w wieku poprodukcyjnym (w miastach 37, na wsi 31).

Zmiany w strukturze wieku odzwierciedlają postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Jednym z mierników stopnia zaawansowania procesu starzenia się ludności jest wskaźnik starości demograficznej. Zgodnie z rekomendacjami ONZ społeczeństwo, w którym udział osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem przekracza 6% można nazwać starym. W województwie świętokrzyskim już w 2015 r. zanotowano wyraźnie wyższy odsetek (17,2%). W ciągu ośmiu lat wskaźnik starości demograficznej zwiększył się do 22,5%, a liczebność tej grupy ludności wzrosła o 21,8% (do 262,9 tys. osób). Pogorszyły się też proporcje między najmłodszymi a najstarszymi generacjami. Świadczy o tym wzrost wartości indeksu starości, który ilustruje liczbowe relacje między pokoleniem dziadków (osoby w wieku 65 lat i więcej) i wnuków (osoby w wieku 0-14 lat). O ile w 2015 r. na 100 wnuków przypadało 124 dziadków, to w 2023 r. było to już 165. Poziom indeksu starości mocno różnicowała zarówno płeć, jak i miejsce zamieszkania. Wśród kobiet wartość indeksu w 2023 r. wyniosła 201, a wśród mężczyzn 132. Nadwyżka roczników starszych nad młodszymi była szczególnie wyraźna w miastach, gdzie indeks starości wyniósł 206, podczas gdy na wsi 137. Odnosząc omówione miary do przeciętnych wartości dla kraju, można wnioskować, że proces starzenia się ludności województwa świętokrzyskiego charakteryzował się większą dynamiką. W kraju w latach 2015-2023 udział osób starszych w ogólnej liczbie ludności zwiększył się z 15,8% do 20,1%, a indeks starości wzrósł ze 106 do 133.

Istotne znaczenie w analizie sytuacji osób starszych ma wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, określający relację pomiędzy osobami najstarszymi a ich potencjalnymi dziećmi. Wskazuje on, ile osób w wieku 85 lat i więcej przypada na 100 osób w wieku 50-64 lata. Wraz ze wzrostem tego wskaźnika maleją szanse na zapewnienie nieformalnej opieki najstarszym osobom. W latach 2015-2023 w województwie świętokrzyskim (a także w kraju) obserwowano wzrost tego wskaźnika. O ile w 2015 r. na 100 osób w wieku 50-64 lata przypadało 10 osób w wieku 85 lat i więcej, to w 2023 r. było to 13 osób (w kraju odpowiednio 9 i 12). Tak natężenie, jak i tempo zmian wskaźnika wsparcia międzypokoleniowego rozgraniczało miejsce zamieszkania. W miastach miał tendencję wzrostową (z 8 do 14), natomiast na obszarach wiejskich utrzymał się na poziomie z 2015 r., tj. 12.

Wykres 13. Indeks starości

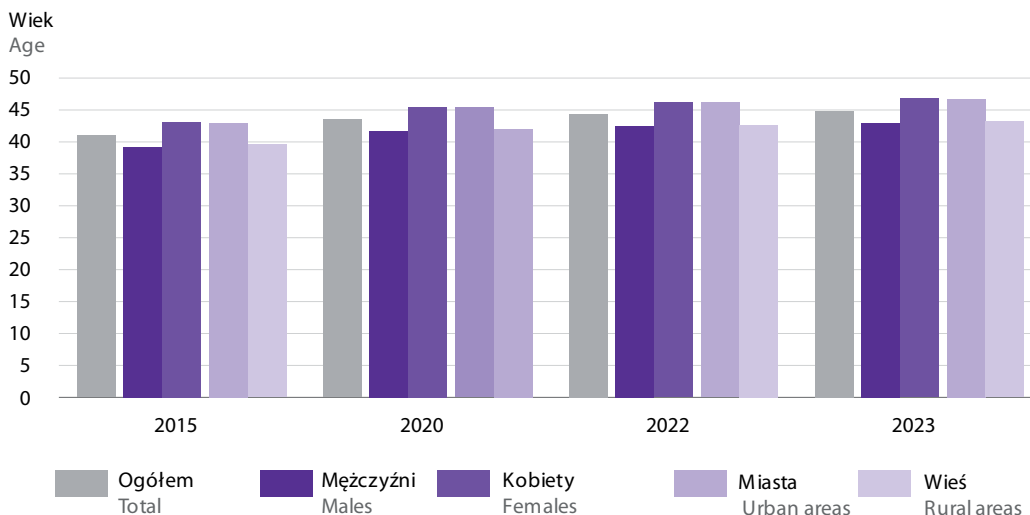
Chart 13. Ageing index

Stan zaawansowania starości demograficznej ludności najprościej wyraża tzw. wiek środkowy ludności (mediana wieku). Przyjęło się oznaczać społeczeństwa jako stare demograficznie, gdy wartość mediany jest w przedziale 30-34 lata. Z analizy wartości tej miary wynika, że mieszkańcy województwa świętokrzyskiego (a także kraju) są społeczeństwem starym demograficznie. W latach 2015- 2023 w województwie świętokrzyskim wartość mediany wzrosła z 41,0 lat do 44,8 roku. W rezultacie dłuższego przeciętnego trwania życia kobiet ich wiek środkowy był wyższy (46,8 roku) niż w przypadku mężczyzn (43,0 lat). Wartość mediany wieku kobiet w kraju wyniosła 44,4 roku, a mężczyzn 41,2 roku. Ludność zamieszkała w miastach województwa świętokrzyskiego była starsza (46,7 roku) niż na wsi (43,2 roku) - w kraju odpowiednio 43,8 roku i 41,3 roku.

Wykres 14. Mediana wieku ludności

Chart 14. Median age of population

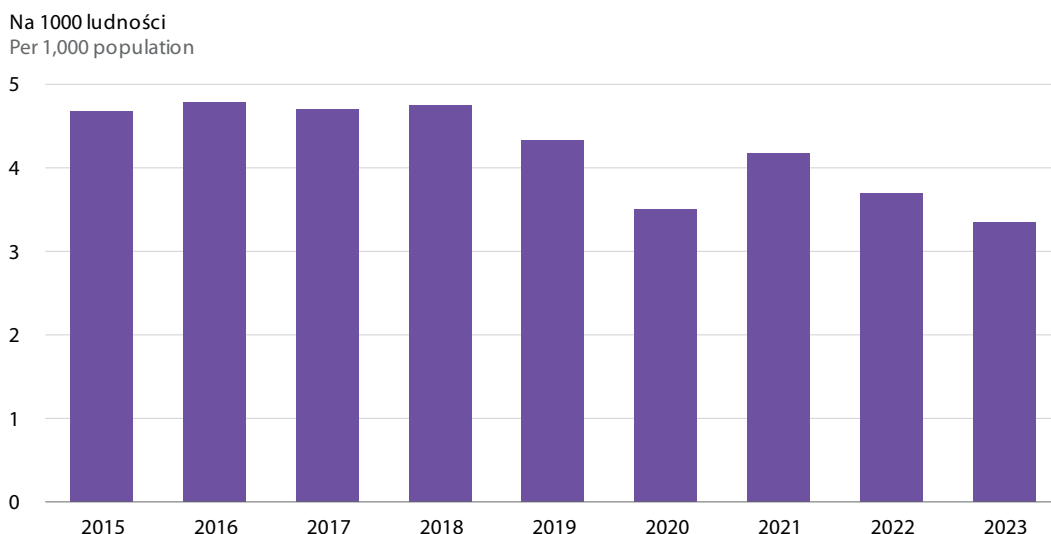

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju w danym okresie i liczby ludności według stanu na środek tego okresu (w dniu 30 czerwca).

W województwie świętokrzyskim w latach 2015-2023 największą liczbę nowo zawartych związków małżeńskich odnotowano w 2016 r. (6,0 tys.). W 2023 r. związek małżeński zawarło 3,9 tys. par, tj. o 0,4 tys. mniej niż rok wcześniej. W miastach zarejestrowano 1,7 tys. małżeństw (o 5,1% mniej niż przed rokiem), a na wsi 2,2 tys. (o 13,4% mniej). Współczynnik małżeństw w latach 2015- 2023 zmniejszył się z 4,68‰ do 3,35‰. Częstość zawierania małżeństw na wsi była większa niż w miastach; wskaźnik natężenia małżeństw wyniósł odpowiednio 3,49‰ i 3,18‰. Odnosząc dane wojewódzkie do danych ogólnopolskich można wnioskować, że w latach 2015-2023 częstość zawierania małżeństw była niższa niż średnio w kraju, gdzie w 2023 r. współczynnik małżeństw wyniósł 3,87‰.

Wykres 15. Małżeństwa zawarte

Chart 15. Marriages contracted

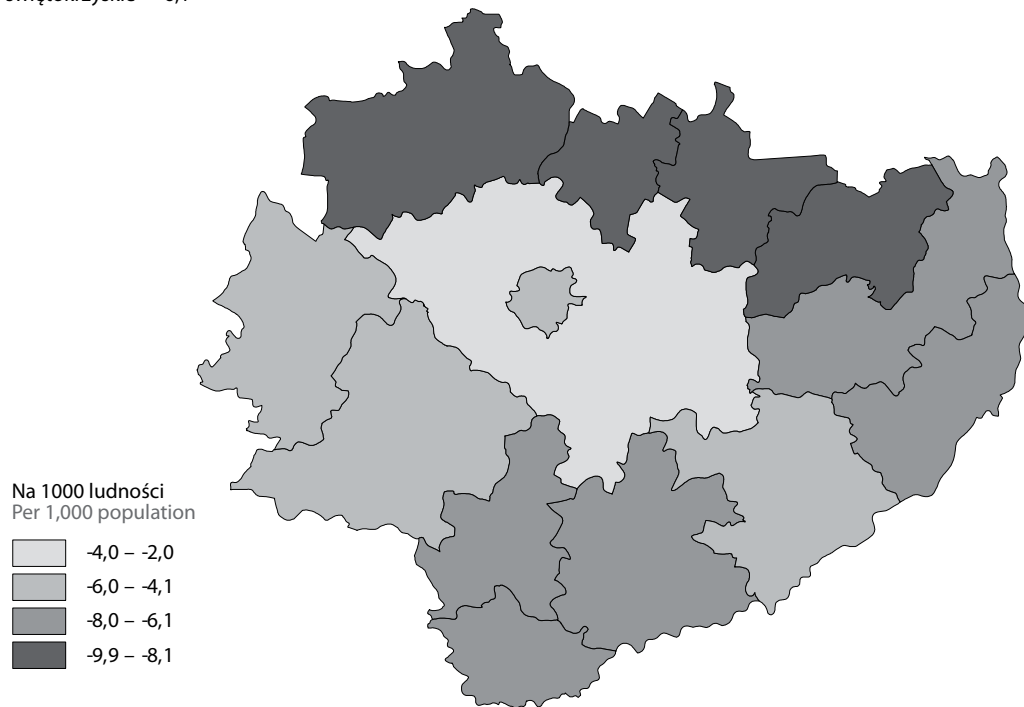
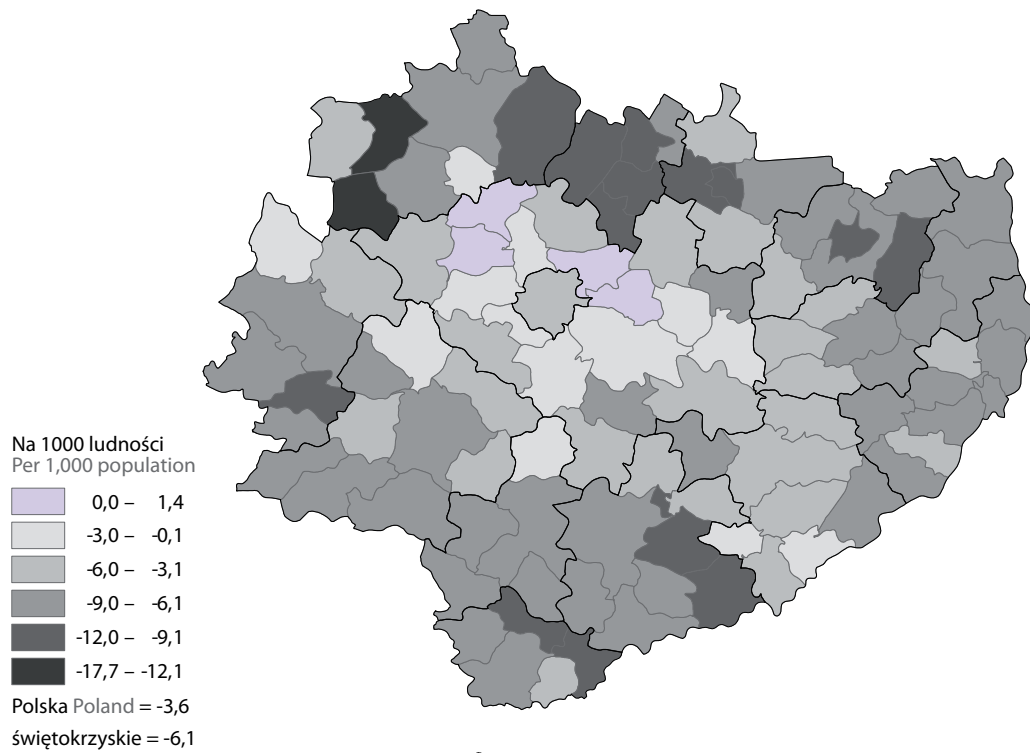

Przyrost naturalny ludności – różnica między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów.

W województwie świętokrzyskim w latach 2015-2023 obserwowano ujemny przyrost naturalny, który jest efektem przewagi liczby zgonów nad liczbą urodzeń. Przyrost naturalny osiągnął na koniec 2023 r. wartość minus 7146 osób, wobec minus 3830 w 2015 r. W przeliczeniu na 1000 ludności wskaźnik przyrostu naturalnego wyniósł w 2023 r. minus 6,09, wobec minus 3,04 w 2015 r. W latach 2015-2023 najwyższe jego natężenie wystąpiło w 2021 r., kiedy osiągnął wartość minus 8,12. Oznacza to, że na każdy 1000 ludności ubyło wówczas 8 osób. Niższe wartości przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 ludności w 2023 r. odnotowano w miastach (minus 6,99) niż na wsi (minus 5,35). W Polsce także odnotowano wzrost współczynnika z minus 0,67 w 2015 r. do minus 3,62 w 2023 r.

W województwie współczynnik przyrostu naturalnego przyjmował ujemne wartości we wszystkich powiatach. Najmniejsze straty odnotowano w powiecie kieleckim, w którym przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł w 2023 r. minus 2,05, wobec minus 2,01 w 2022 r. oraz plus 0,62 w 2015 r. W 2023 r. najniższe wartości tego współczynnika odnotowano w powiatach skarżyskim (minus 9,90) i ostrowieckim (minus 9,61). Biorąc pod uwagę niższy podział terytorialny, w 98 gminach województwa współczynnik przyjmował ujemne wartości, w tym największą w gminie Słupia Konecka (minus 17,73), a dodatni wystąpił w 4 gminach: Górno (1,38), Masłów (1,0), Strawczyn (0,54) i Mniów (0,44).

Mapa 20. Przyrost naturalny ludności w 2023 r.
 Map 20. Natural increase in 2023

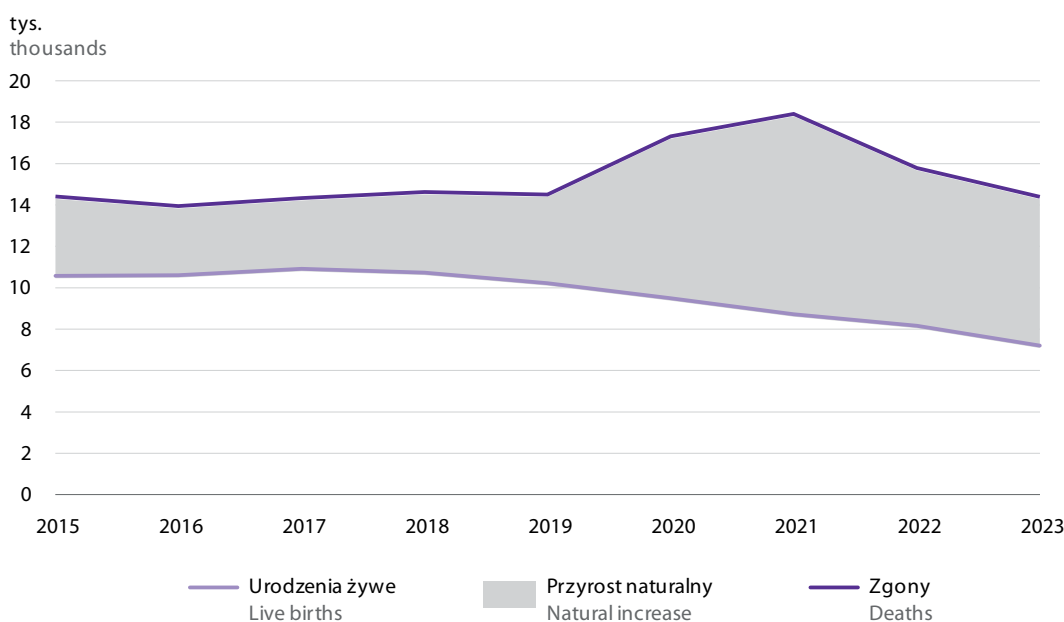

Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

Jedną z najważniejszych danych dotyczących procesów demograficznych jest liczba urodzeń. Kształtuje obecną i przyszłą strukturę ludności. W 2023 r. zarejestrowano 7,2 tys. urodzeń żywych, tj. mniej o 11,3% niż przed rokiem i o 31,6% w odniesieniu do 2015 r. Zmniejszenie liczby urodzeń miało miejsce zarówno w miastach, jak i na wsi, przy czym w większej skali dotyczyło miast. W 2023 r. w miastach zanotowano o 15,7% mniej urodzeń niż przed rokiem i o 31,8% niż w 2015 r., a na obszarach wiejskich odpowiednio o 7,9% i 31,4% mniej. Współczynnik urodzeń, który obrazuje liczbę urodzeń żywych na 1000 ludności, wyniósł w 2023 r. 6,17, wobec 6,90 przed rokiem i 8,40 w 2015 r. Nieprzerwanie od 2015 r. obserwuje się mniejsze natężenie urodzeń w miastach niż na wsi. W 2023 r. w miastach województwa współczynnik urodzeń wyniósł 5,64 wobec 6,60 na wsi. W każdym roku analizowanego okresu notowana w świętokrzyskim liczba urodzeń na 1000 ludności była mniejsza od średniej w kraju, gdzie w 2023 r. wyniosła 7,23, wobec 8,07 rok wcześniej i 9,60 w 2015 r.

W województwie świętokrzyskim dynamikę liczby zgonów w latach 2015–2023 charakteryzowały okresy spadków i wzrostów. W 2023 r. zmarło 14,4 tys. osób, tj. o 8,9% mniej w odniesieniu do roku poprzedniego i o 0,2% mniej w stosunku do 2015 r. Zgony odnotowane na wsi stanowiły 53,5% ogółu. Ponad połowę zmarłych (52,8%) stanowili mężczyźni. Na 1000 ludności przypadało 12,26 zgonów, wobec 13,35 w 2022 r. i 11,44 w 2015 r. W latach 2015–2019 obserwowano większe natężenie zgonów na wsi, natomiast od 2020 r. w miastach. Współczynnik zgonów w 2023 r. wyniósł w miastach 12,63, wobec 11,96 na wsi. W każdym roku analizowanego okresu notowana w świętokrzyskim liczba zgonów na 1000 ludności była większa od średniej w kraju, gdzie w 2023 r. wyniosła 10,85, wobec 11,86 rok wcześniej i 10,27 w 2015 r.

Wykres 16. Ruch naturalny ludności
Chart 16. Vital statistics of population

Głównymi przyczynami zgonów niezmiennie pozostają choroby układu krążenia i nowotwory. Obie te grupy spowodowały 62,2% wszystkich zgonów w 2022 r., a 55,5% w 2021 r. Choroby układu krążenia były przyczyną 38,8% przypadków zgonów w 2022 r. (36,4% w 2021 r.), natomiast nowotwory - 23,4% (19,1% w 2021 r.).

Choroby układu krążenia były najczęstszą przyczyną zgonów osób starszych, wśród których licznie przeważały kobiety. Z tego względu więcej zgonów przyczyną ta powodowała wśród kobiet (45,2%) niż mężczyzn (32,9%). W 2021 r. było to odpowiednio 42,6% i 30,7%. Choroby nowotworowe z kolei częściej przyczyniały się do zgonów mężczyzn (24,9%) niż kobiet (21,8%). W 2021 r. było to odpowiednio 20,9% i 17,1%.

Zmniejszył się odsetek zgonów z powodu COVID-19, który w 2022 r. kształtował się na poziomie 7,6%, a w 2021 r. zgony z tego powodu stanowiły 17,7% ogółu zgonów. Pozostałe powody zgonów to przyczyny związane z objawami, cechami chorobowymi oraz nieprawidłowymi wynikami badań klinicznych i laboratoryjnych (10,0%), choroby układu oddechowego (4,8%), zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu, które obejmują urazy, zatrucia i inne wypadki (4,1%), a także choroby układu pokarmowego (4,0%).

Skalę umieralności niemowląt również cechowała zmienność. W 2023 r. odnotowano 27 zgonów dzieci poniżej 1 roku życia, tj. o 3 mniej niż przed rokiem. W przeliczeniu na 1000 urodzeń żywych współczynnik natężenia zgonów niemowląt w 2023 r. był nieco wyższy niż rok wcześniej (o 0,05 p.prom.) i kształtował się na poziomie 3,73 (w miastach 3,68, na wsi 3,76). W kraju współczynnik zgonów niemowląt w 2023 r. wyniósł 3,86 i zwiększył się w skali roku o 0,02 p.prom.

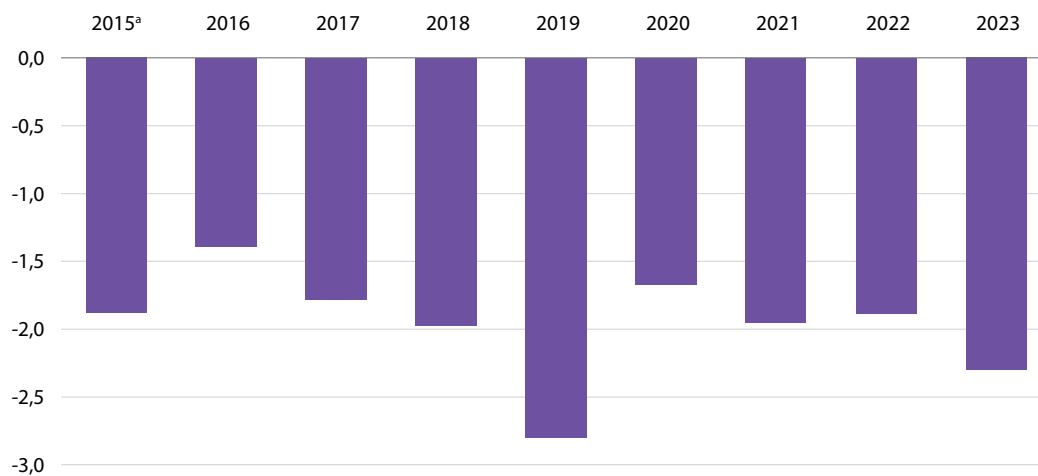
Migracje są drugim obok przyrostu naturalnego czynnikiem wpływającym na rozmieszczenie terytorialne ludności oraz proces starzenia i depopulacji regionu. Corocznie z województwa wymeldowuje się więcej osób niż się w nim osiedla. W ramach migracji wewnętrznych z pobytu stałego w województwie świętokrzyskim w 2023 r. wymeldowało się 12,3 tys. osób, a zameldowało 9,6 tys. osób. Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w województwie świętokrzyskim w 2023 r. wyniosło minus 2,8 tys. osób. Straty ludności spowodowane ubytkiem migracyjnym były wyższe o 21,9% niż w 2022 r. i o 22,0% w odniesieniu do 2015 r. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa saldo migracji wewnętrznych w 2023 r. osiągnęło wartość minus 2,36, wobec minus 1,92 przed rokiem oraz minus 1,80 w 2015 r. Bardziej mobilne były kobiety, stanowiąc większość zarówno napływu, jak i odpływu migracyjnego. Saldo migracji wewnętrznych w przypadku kobiet wyniosło w 2023 r. minus 1,6 tys., a mężczyzn minus 1,2 tys. W porównaniu z 2015 r. ubytek migracyjny kobiet wzrósł o 28,8%, a mężczyzn o 14,2%.

Migracje zagraniczne mają w województwie świętokrzyskim niewielkie rozmiary. Saldo tych przemieszczeń w badanym okresie pozostawało dodatnie. Liczba powracających z zagranicy i meldujących się na pobyt stały w województwie była większa niż liczba emigrujących o 68 osób w 2023 r. i 40 osób w 2022 r. W 2015 r. liczba osób wyjeżdżających przewyższała liczbę przyjeżdżających o 106. Saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 ludności ukształtowało się w 2023 r. na poziomie 0,06, wobec 0,03 przed rokiem.

Migracje ludności mają istotny wpływ na stan i strukturę ludności w poszczególnych jednostkach terytorialnych. Od 2015 r. utrzymywało się ujemne ogólne saldo migracji stałych (wewnętrznych i zagranicznych) i mimo okresowych wahań, skala ubytku ludności pozostawała wysoka w całym badanym okresie. W przeliczeniu na 1000 ludności ogólne saldo migracji stałej w 2023 r. wzrosło do minus 2,30 z poziomu minus 1,88 w 2022 r. i 2015 r. W przekroju powiatów dodatnie saldo w 2023 r. odnotowano tylko w kieleckim (1,65). W pozostałych powiatach ubytki mieściły się w przedziale pomiędzy minus 4,27 w skarżyskim a minus 1,46 w pińczowskim. Biorąc pod uwagę niższy podział terytorialny w 23 gminach odnotowano dodatnie saldo w przeliczeniu na 1000 ludności (od 0,32 w Rytwianach do 13,53 w Nowinach), a w 78 ujemne (od minus 0,54 w Smykowie do minus 10,41 w Opatowcu). W gminie Ruda Maleniecka napływ i odpływ wewnętrzny zbilansowały się, nie odnotowano także przypadków migracji zagranicznych.

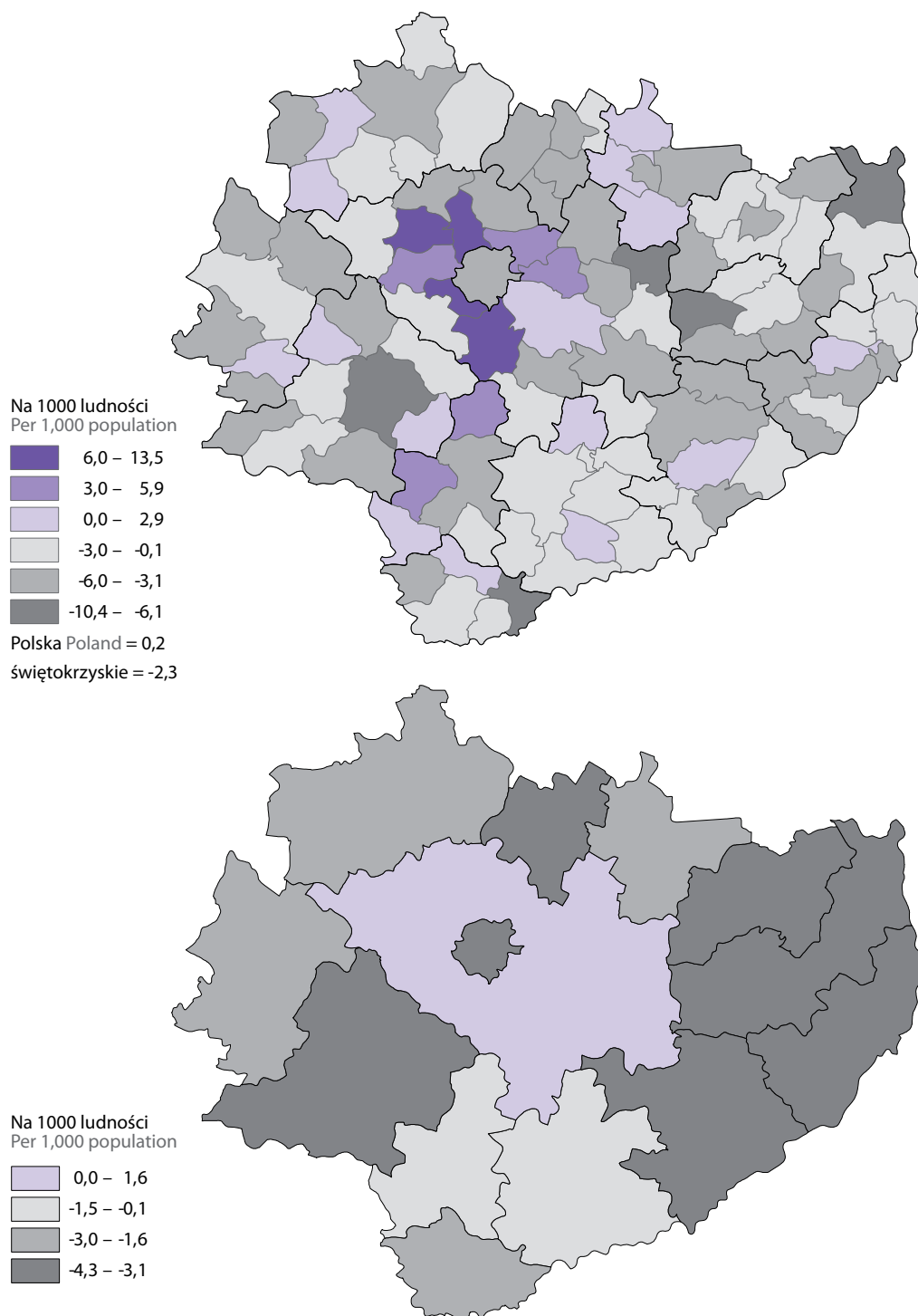
Wykres 17. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności

Chart 17. Net migration of population for permanent residence per 1,000 population

a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

Mapa 21. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2023 r.
 Map 21. Net migration of population for permanent residence in 2023

5.1.2. Edukacja

5.1.2. Education

W roku szkolnym 2022/2023 odnotowano wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Z kolei pod względem liczby uczniów sytuacja była zróżnicowana.

Zmalała grupa kształcących się w szkołach podstawowych. Zwiększyła się natomiast liczba uczniów szkół ponadpodstawowych. Wzrost liczby uczniów szkół tego typu był przede wszystkim efektem większej niż przed rokiem grupy osób kształcących się w liceach ogólnokształcących, technicach i branżowych szkołach II stopnia. Odnotowano wzrost zdawalności egzaminów maturalnych.

Kolejny rok z rzędu zmniejszyła się liczba studentów. Spadek wystąpił zarówno na uczelniach publicznych, jak i na niepublicznych.

Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, zdawalności egzaminów i o wydatkach jednostek samorządu terytorialnego, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Od roku akademickiego 2017/2018 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Dane dotyczące zdawalności egzaminów pochodzą z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Informacje dotyczące wydatków jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Finansów.

W roku szkolnym 2022/2023 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 790 placówek wychowania przedszkolnego: 373 przedszkola, 334 oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz 83 punkty przedszkolne. Zarówno w stosunku do poprzedniego roku, jak i w porównaniu z rokiem szkolnym 2015/2016 liczba placówek zmniejszyła się o 6. Na przestrzeni siedmiu lat znacznie zwiększyła się populacja przedszkoli (o 74). Mniej było natomiast punktów przedszkolnych (o 44) i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (o 35). W tym okresie przestał również funkcjonować jedyny w województwie zespół wychowania przedszkolnego. Liczba placówek wychowania przedszkolnego zmniejszyła się na obszarach wiejskich. W ciągu roku zmniejszyła się o 8, a w relacji do roku szkolnego 2015/2016 – o 73. W miastach odnotowano natomiast ich wzrost odpowiednio o 2 i 67.

Liczba oddziałów w placówkach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2022/2023 wyniosła 2133, tj. o 22 więcej niż rok wcześniej. W rezultacie pozostała znacznie większa (o 428) niż w roku szkolnym 2015/2016.

Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2022/2023 w województwie świętokrzyskim wyniosła 40,6 tys. i była większa o 2,2% niż przed rokiem oraz o 26,5% niż w roku szkolnym 2015/2016. W skali kraju odnotowano wzrost liczby dzieci zarówno w skali roku, jak i w stosunku do roku 2015/2016 odpowiednio o 4,2% i 34,5%.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Tablica 10. Wychowanie przedszkolne^a
Table 10. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2015/2016	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Placówki: Establishments:	796	796	796	790
miasta urban areas	220	281	285	287
wieś rural areas	576	515	511	503
W tym przedszkola Of which nursery schools	299	359	367	373
w tym specjalne of which special	8	13	13	14
Dzieci: Children	32081	38027	39711	40567
miasta urban areas	17174	21562	22346	22989
wieś rural areas	14907	16465	17365	17578
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	2707	10088	10316	10573
5 lat 5	11732	10020	10198	10832

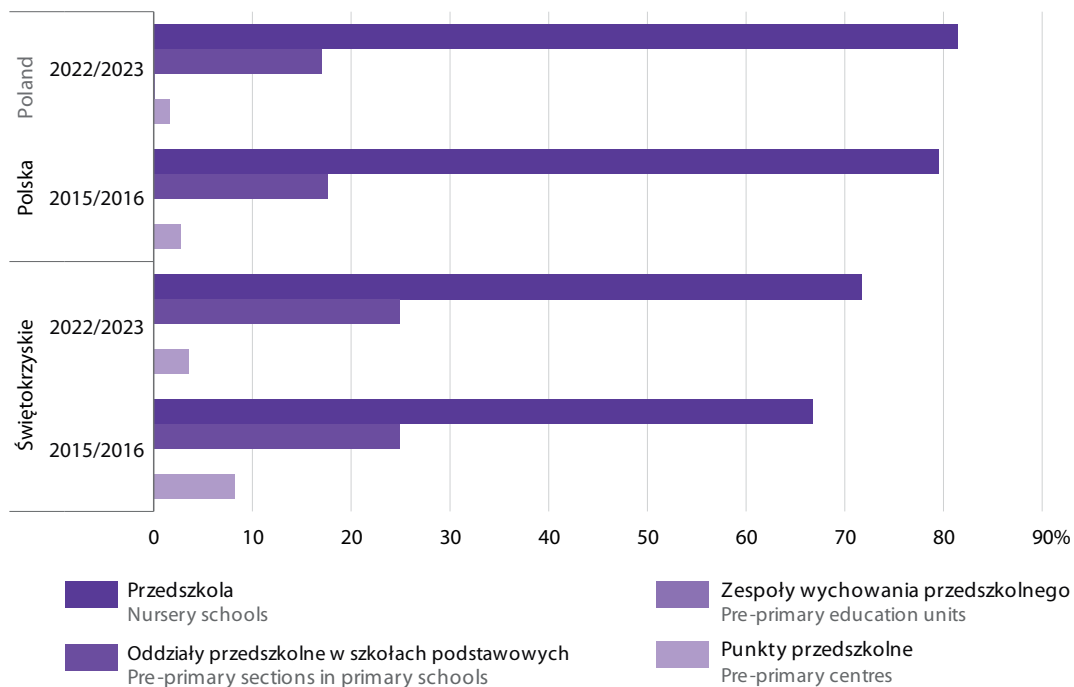
^a Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
^a Including children staying in the units performing health care activities.

Największa grupa dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym uczęszczała do przedszkoli. Udział tych placówek zwiększył się z 66,8% w roku szkolnym 2015/2016 do 71,7% w roku szkolnym 2022/2023. Na przestrzeni siedmiu lat zmalał natomiast odsetek dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (z 25,0% do 24,9%) oraz do punktów przedszkolnych (z 8,2% do 3,5%).

W całej Polsce w roku szkolnym 2022/2023 udział dzieci uczęszczających do przedszkoli był wyższy niż w świętokrzyskim (81,4%). Niższy był natomiast odsetek kształcących się w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych (17,0%) i punktach przedszkolnych (1,6%).

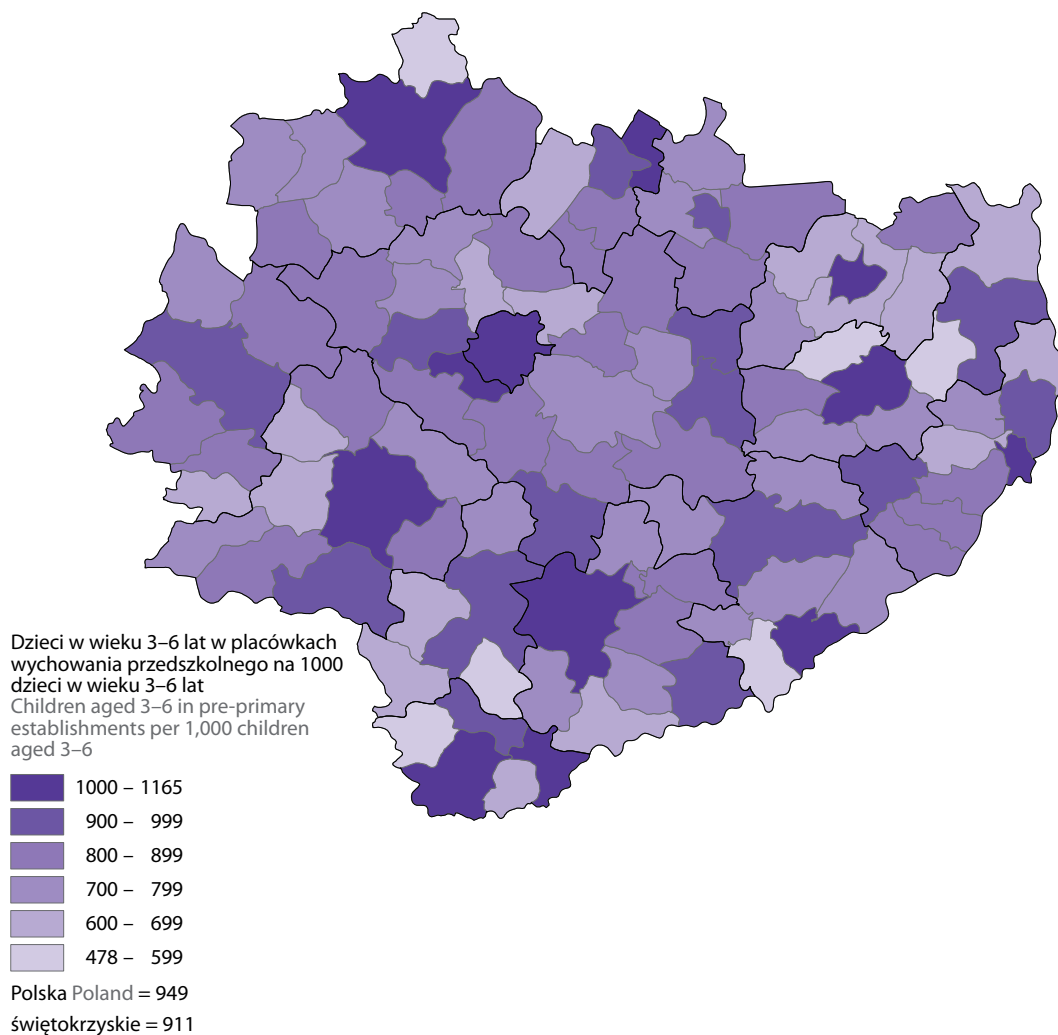
Wykres 18. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według typów placówek

Chart 18. Children in pre-primary establishments by type of establishments

Liczba dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w przeliczeniu na 1000 dzieci tej grupy wieku w roku szkolnym 2022/2023 wyniosła w województwie świętokrzyskim 911 osób. Najwyższy poziom tego wskaźnika wystąpił w Skarżysku Kościelnym – 1165 na 1000 dzieci w tym wieku. Wysoki był także m.in. w: Sandomierzu (1161), Opatowcu (1118), Kielcach (1113) i Opatowie (1096), natomiast jego najniższą wartość odnotowano w Skalbierzu (478) i Złotej (504).

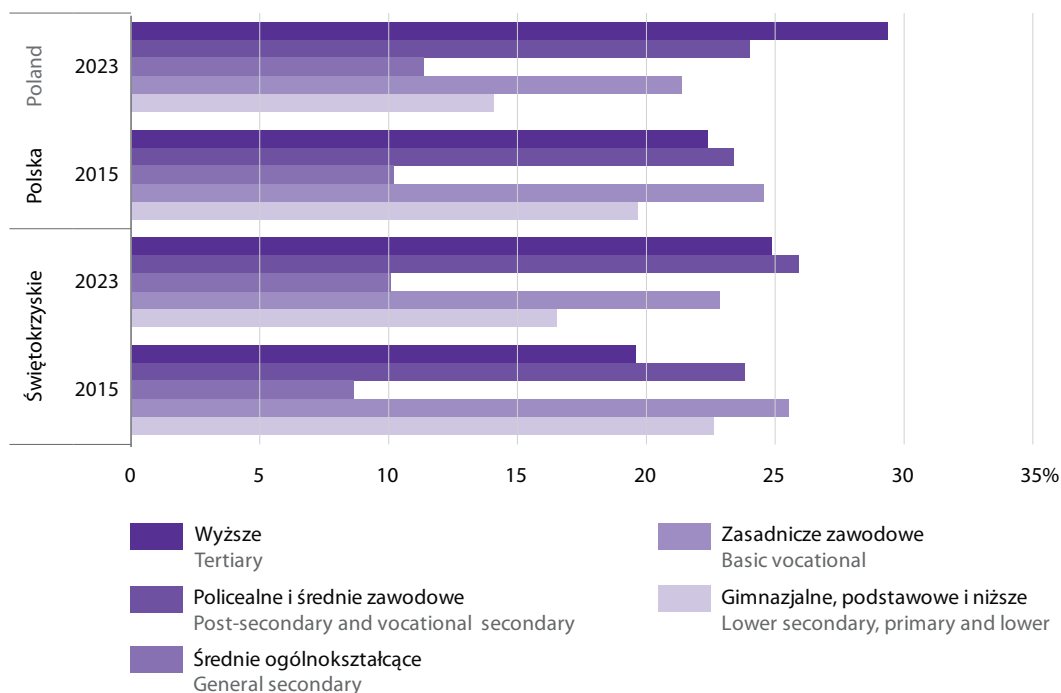
Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2022/2023
 Map 22. Pre-primary education in the 2022/2023 school year

Edukacja

Lata 2015-2023 to okres podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Według BAEL udział osób z wykształceniem wyższym zwiększył się z 19,6% do 24,8%. Wzrósł również odsetek posiadających wykształcenie policealne i średnie zawodowe (z 23,8% do 25,9%). Podobne tendencje widoczne były również w skali kraju, gdzie udział osób z wykształceniem wyższym zwiększył się z 22,3% do 29,3%, a policealnym i średnim zawodowym z 23,4% do 24,0%. W województwie świętokrzyskim w tym okresie zwiększył się ponadto odsetek posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące (z 8,6% do 10,0%). Mniej było natomiast osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (spadek z 25,5% do 22,8%) oraz gimnazjalnym, podstawowym i niższym (z 22,6% do 16,5%).

Wykres 19. Ludność^a według poziomu wykształcenia według BAEL
 Chart 19. Structure of population^a by level of educational attainment by LFS

^a W wieku 15–89 lat.

^a Aged 18–89.

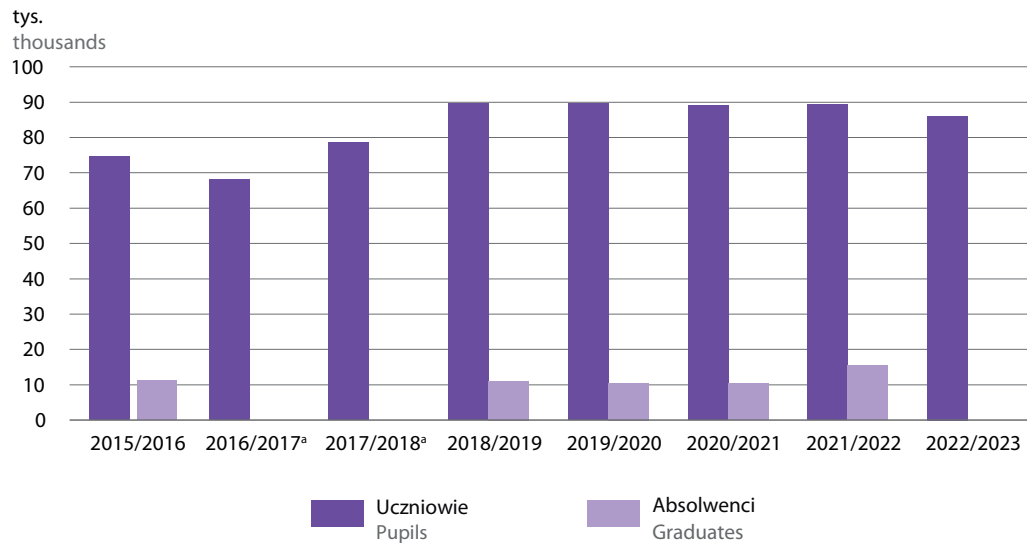
Edukacja w szkołach podstawowych

Uczniowie i absolwenci

W roku szkolnym 2022/2023 w województwie świętokrzyskim działały 543 szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) – o 4 mniej niż rok wcześniej. Uczęszczało do nich 86,1 tys. uczniów. Liczba uczniów zmniejszyła się w ciągu roku o 3,6%. Większość (47,2 tys.) uczyła się w miastach. Na wsi w szkołach podstawowych kształciło się 38,9 tys. osób.

W roku szkolnym 2021/2022 szkoły podstawowe w województwie świętokrzyskim ukończyło 15,5 tys. dzieci i młodzieży, tj. o 50,6% więcej niż w poprzednim roku szkolnym. Absolwentami szkół miejskich było 8,3 tys. osób, podczas gdy na wsi szkoły te ukończyło 7,2 tys. dzieci i młodzieży.

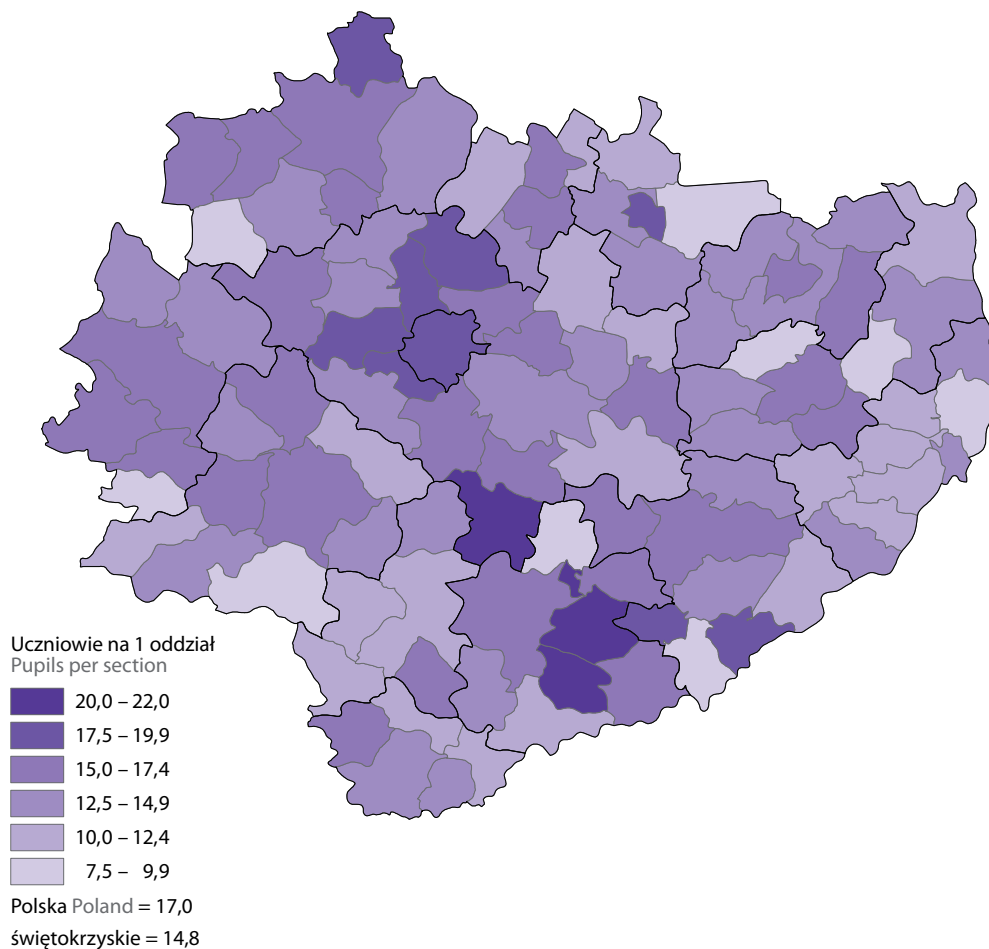
Wykres 20. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych
 Chart 20. Pupils and graduates of primary schools

^a Brak absolwentów związany jest z reformą systemu edukacji, tj. z przejściem z 6- na 8-letnią szkołę podstawową.
^a Lack of graduates is connected with the reform of the educational system i. e. transition from a 6-year to 8-year primary school.

W roku szkolnym 2022/2023 średnia wielkość oddziału w szkole podstawowej (łącznie ze specjalnymi) wyniosła 14,8 uczniów (przed rokiem – 15,0). Najwyższa była w: Stopnicy – 22,0, Solcu-Zdroju – 20,9 i Chmielniku – 20,2. Najmniejszą wielkość oddziału odnotowano natomiast w: Sadowiu – 7,5, Wojciechowicach – 7,6 i Słupi Koneckiej – 8,3.

Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2022/2023
 Map 23. Pupils in primary schools in the 2022/2023 school year

Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

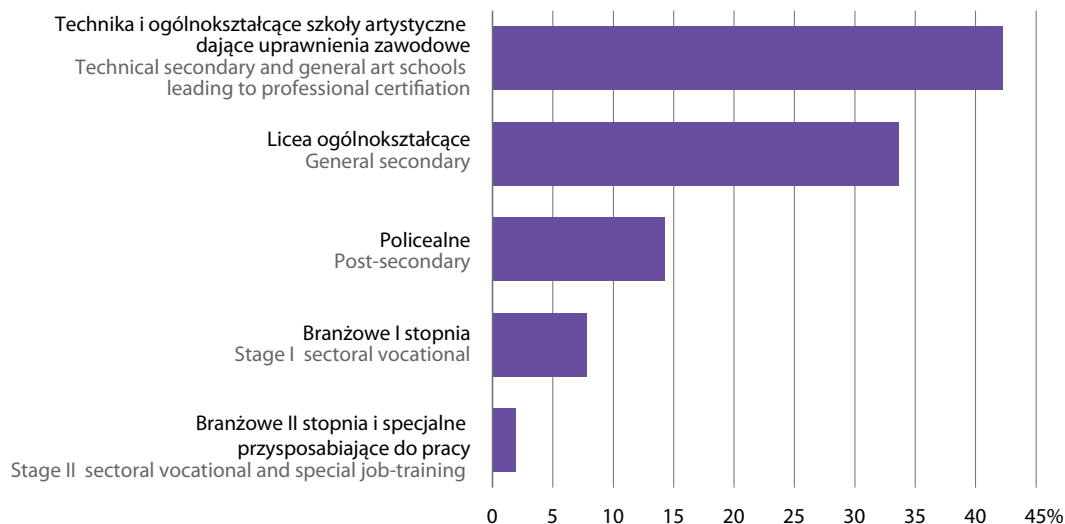
Do szkół ponadpodstawowych zalicza się: specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I stopnia, branżowe szkoły II stopnia, licea ogólnokształcące, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne.

W roku szkolnym 2022/2023 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 296 ponadpodstawowych szkół dla młodzieży (po 71 liceów ogólnokształcących i techników, 61 branżowych szkół I stopnia, 22 specjalne przysposabiające do pracy, 13 branżowych szkół II stopnia, 2 ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz 56 szkół policealnych). W stosunku do poprzedniego roku szkolnego przybyły 2 branżowe szkoły II stopnia. Mniej było natomiast szkół branżowych I stopnia (o 4), szkół policealnych (o 4), liceów ogólnokształcących (o 1) i szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe (o 1). Liczba techników oraz specjalnych szkół przysposabiających do pracy nie uległa zmianie.

Wśród szkół ponadpodstawowych dla młodzieży w roku szkolnym 2022/2023 największą liczbę uczniów skupiały technika, do których uczęszczało 25,9 tys. osób (41,7% ogółu uczniów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży). Ich liczba na przestrzeni roku zwiększyła się o 9,1%. Wzrost liczby uczniów odnotowano także w zajmujących drugie miejsce pod względem liczebności liceach ogólnokształcących,

w których kształciło się o 9,7% więcej osób niż przed rokiem (do 20,9 tys.), szkołach branżowych II stopnia (o 155,0% do 0,7 tys.) i policealnych (o 3,6% do 8,9 tys.). Mniej uczniów niż rok wcześniej kształciło się w branżowych szkołach I stopnia. Liczba uczniów zmalała w nich o 9,6% (do 4,9 tys.). Ubyło także kształcących się w specjalnych szkołach przysposabiających do pracy (o 5,1% do 0,5 tys.) i szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe (o 6,0% – do 0,3 tys.).

Wykres 21. Uczniowie szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2022/2023
Chart 21. Students of post-primary schools by types of schools in the 2022/2023 school year

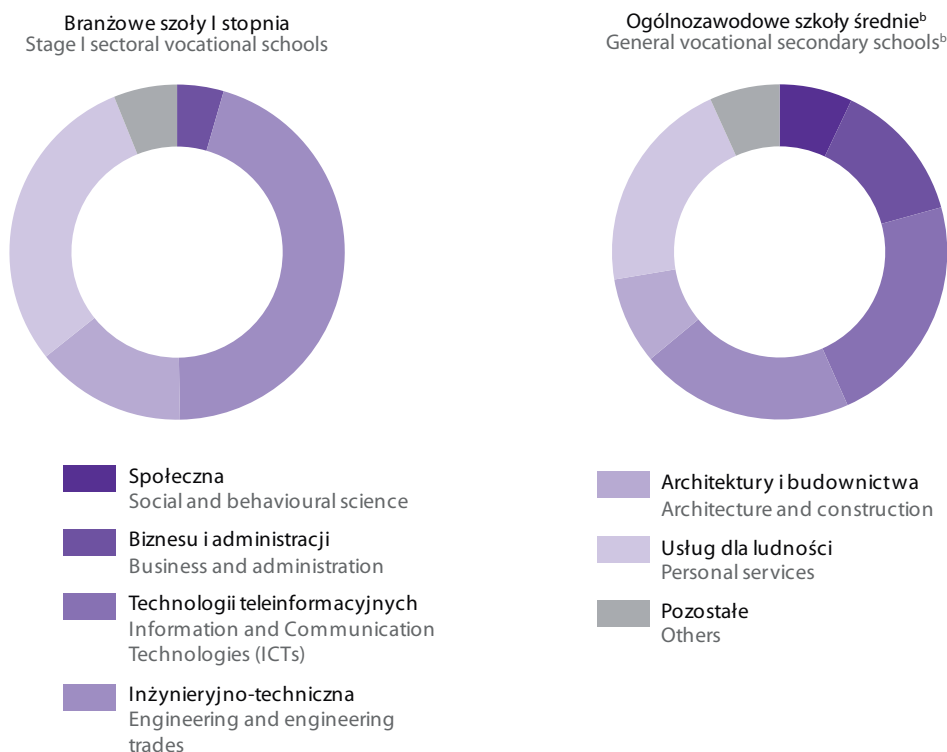
Liczba absolwentów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży w roku szkolnym 2021/2022 wyniosła 14,2 tys. i była o 11,2% większa niż rok wcześniej. Wzrost ten był przede wszystkim wynikiem większej liczby absolwentów branżowych szkół I stopnia (o 107,2% do 2,4 tys.). Więcej niż w roku poprzednim odnotowano ich także w: technikach (o 9,0% do 4,4 tys.), specjalnych szkołach przysposabiających do pracy (o 50,0% do 105 osób) i ogólnokształcących szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe (o 19,4% do 74 osób). Spadek liczby absolwentów odnotowano natomiast w liceach ogólnokształcących (o 1,4% do 4,9 tys.) i szkołach policealnych (o 11,5% do 2,3 tys.).

Wśród absolwentów branżowych szkół dla młodzieży I stopnia w roku szkolnym 2021/2022 dominowały zawody z podgrupy inżynieryjno-technicznej (45,2%), usług dla ludności (29,6%) oraz architektury i budownictwa (14,6%).

Wśród absolwentów ogólnozawodowych szkół średnich obejmujących branżowe szkoły II stopnia, technika i szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe największą popularnością cieszyły się trzy kierunki kształcenia: technologie teleinformatyczne (22,6%), usługi dla ludności (20,9%) i inżynieryjno-techniczne (20,6%). Dużą grupę tworzyła także m.in. młodzież kończąca naukę na kierunkach biznesu i administracji (13,7%).

Wykres 22. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia^a w roku szkolnym 2021/2022

Chart 22. Structure of graduates of vocational school for youth by narrow fields of education^a in the 2021/2022 school year

a Zgodne z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-2013). b Branżowe szkoły II stopnia, technika i artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-2013). b Stage II sectoral vocational schools, technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

Wyniki egzaminu maturalnego

W 2023 r. do egzaminu maturalnego przystąpiło 4,7 tys. kobiet i 3,8 tys. mężczyzn. Populacja kobiet przystępujących do egzaminu zmniejszyła się w ciągu roku o 2,8%, natomiast w relacji do 2015 r. – zmalała o 18,1%. W przypadku mężczyzn odnotowano spadek w skali roku o 3,3%, a liczba przystępujących do matury pozostała mniejsza niż przed ośmioma laty – o 14,6%.

Zdawalność egzaminów maturalnych w 2023 r. była nadal wyższa wśród kobiet niż mężczyzn i wyniosła odpowiednio 83,9% i 83,6%. Niezależnie od płci odnotowano wzrost zdawalności w stosunku do roku poprzedniego. Udział kobiet, które zdały egzamin maturalny zwiększył się o 4,0 p.proc., a mężczyzn – o 8,1 p.proc. W rezultacie w przypadku obydwu płci zdawalność była większa niż w 2015 r. W grupie kobiet odsetek zdających wzrósł w tym okresie o 7,7 p.proc., a mężczyzn – o 9,7 p.proc.

Tablica 11. Osoby, które przystąpiły/zdały egzamin maturalny^a
 Table 11. Persons who took or passed matriculation exam^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Kobiety Females				
przystąpiło took	5710	4690	4811	4676
zdało passed	4351	3531	3843	3921
Mężczyźni Males				
przystąpiło took	4471	4157	3946	3817
zdało passed	3302	2964	2981	3190

a Od 2023 r. egzamin maturalny przeprowadzany jest w dwóch formułach - starej (obowiązującej od 2015 r.) i w nowej (obowiązującej od 2023 r.). W 2023 r. podano łącznie liczbę osób zdających egzamin maturalny według nowej i starej formuły.

a Since 2023, the matriculation examination has been carried out in two formulas – the old one (in force since 2015) and the new one (in force since 2023). In 2023, the total number of persons taking the matriculation examination according to the new and old formula was reported.

Szkolnictwo wyższe

W roku akademickim 2022/2023 w uczelniach wszystkich typów z siedzibą w województwie świętokrzyskim kształciło się 21,6 tys. studentów, tj. o 2,1% mniej niż przed rokiem. Spośród nich większość uczęszczała do uczelni publicznych (68,0% ogółu). Spadek liczby studentów wystąpił zarówno na uczelniach publicznych (o 2,9%), jak i na niepublicznych (o 0,4%).

Większość studentów kształciła się na studiach stacjonarnych (63,8%). Liczba studiujących stacjonarnie zmalała w ciągu roku o 1,8%, podczas gdy niestacjonarnie – o 2,8%.

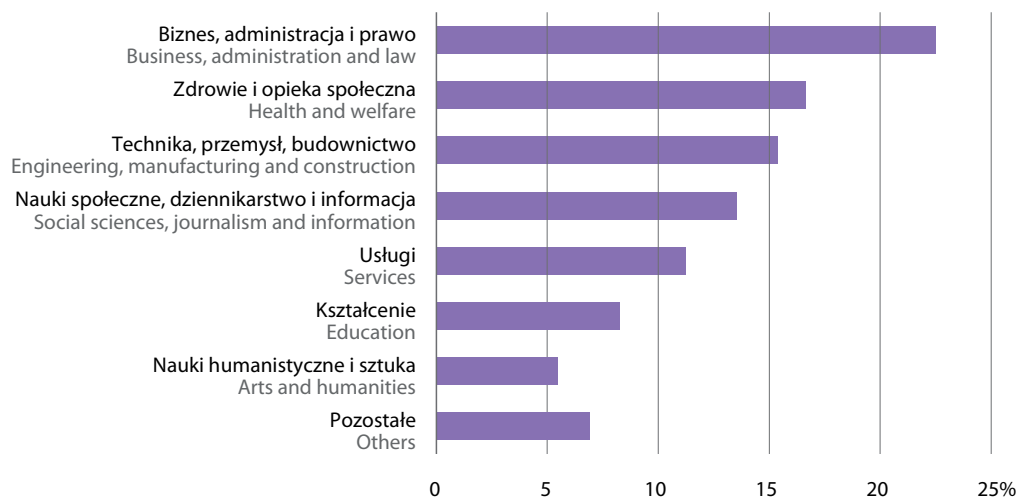
Najwięcej osób kształciło się na kierunkach związanych ze zdrowiem i opieką społeczną (21,7% ogółu), biznesem, administracją i prawem (19,1%) oraz naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją (12,7%).

W roku akademickim 2021/2022 uczelnie opuściło 5,4 tys. absolwentów (o 8,0% mniej niż w roku akademickim 2020/2021). Spośród nich 3,7 tys. uzyskało dyplomy uczelni publicznych. Stanowiło to 68,7% ogółu absolwentów, wobec 67,7% rok wcześniej.

Najwięcej absolwentów ukończyło naukę na kierunkach związanych z biznesem, administracją i prawem (22,5%), zdrowiem i opieką społeczną (16,6%) oraz techniką, przemysłem i budownictwem (15,4%).

Wykres 23. Struktura absolwentów uczelni według grup kierunków kształcenia^a w roku akademickim 2021/2022

Chart 23. Structure of graduates by broad fields of education^a in the 2021/2022 academic year

^a Absolwenci, którzy uzyskali dyplomy ukończenia studiów w 2022 r. Łącznie z cudzoziemcami. Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F-2013).

^a Graduates who obtained higher education diplomas in 2022. Including foreigners. According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F-2013).

Kształcenie dorosłych

W roku szkolnym 2022/2023 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 26 liceów ogólnokształcących dorosłych (spadek o 4 w stosunku do roku poprzedniego). W 2022 r. szkoły te ukończyło 0,7 tys. uczniów, spośród których 43,2% stanowiły kobiety.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) wskazują, że w latach 2015-2022 udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w województwie świętokrzyskim był znacznie niższy niż średni udział w Polsce. W 2015 r. wyniósł 2,5% (w Polsce 3,5%), a w 2022 r. – 3,6% (w Polsce – 7,6%). Wskaźnik ten ukazuje zarówno uczestnictwo w edukacji formalnej, jak i pozaformalnej, obejmującej różnego rodzaju kursy, warsztaty i szkolenia w miejscu pracy lub poza nim. W 2022 r. województwo świętokrzyskie uplasowało się na 14. pozycji w kraju pod względem udziału w kształceniu lub szkoleniu osób w wieku 25-64 lata. Niższy poziom tego wskaźnika odnotowano w lubuskim (3,0%), a taki sam wynik, jak w świętokrzyskim wystąpił w łódzkim. Najwyższym udziałem uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu osób w wieku 25-64 lata charakteryzowały się natomiast: małopolskie (12,7%), dolnośląskie (11,4%) i kujawsko-pomorskie (11,3%).

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w dziale „Edukacja”

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na edukację, tj. oświatę i wychowanie, edukacyjną opiekę wychowawczą oraz szkolnictwo wyższe w 2022 r. wyniosły 2981,4 mln zł.

Najwięcej na ten cel przeznaczyły gminy (1764,6 mln zł), a w dalszej kolejności powiaty (596,1 mln zł), miasto na prawach powiatu (592,2 mln zł), oraz województwo (28,5 mln zł).

W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki na edukację zwiększyły się o 7,9%, przy czym najszybciej rosły one w przypadku gmin (o 9,1%). Wydatki miasta na prawach powiatu zwiększyły się o 6,8%, powiatów – o 6,3%, natomiast w przypadku samorządu województwa odnotowano spadek o 7,4%.

W 2022 r. wydatki na edukację stanowiły 27,9% ogółu wydatków jednostek samorządu terytorialnego. Największą część budżetu na ten cel przeznaczały powiaty (36,4%), a najmniejszą województwo (4,8%).

Wśród wydatków na edukację dominowały środki przeznaczone na oświatę i wychowanie (94,0% ogółu). W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły one o 10,4%. Znacznie mniej wydatkowano na edukacyjną opiekę wychowawczą (o 20,5%). Kolejny rok z rzędu nie odnotowano natomiast wydatków na szkolnictwo wyższe.

5.1.3. Zasoby pracy

5.1.3. Labour resources

Pracujący w gospodarce narodowej w województwie świętokrzyskim stanowili 2,8% ogółu pracujących w kraju (mniejsze udziały odnotowano jedynie w województwach lubuskim i opolskim). Świętokrzyskie wyróżnia wyższy niż przeciętnie w kraju udział sektora rolniczego oraz niższy usługowego w strukturze pracujących według sektorów gospodarki. Do najsilniej sfeminizowanych sekcji w województwie należały opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz edukacja. Mężczyźni natomiast wyraźnie dominowali w budownictwie oraz transporcie i gospodarce magazynowej. Pracujący w gospodarce narodowej z terenu województwa świętokrzyskiego należą do najstarszych pracujących w kraju. Przeciętny wiek pracujących w gospodarce narodowej w województwie wyniósł 43,7 roku (przy średniej dla kraju 42,6 roku), a mediana wieku 44 lata (w kraju 42 lata).

Mimo zmniejszenia w skali roku liczby bezrobotnych zarejestrowanych w świętokrzyskich urzędach pracy, sytuacja na rynku pracy w województwie pozostaje trudna. Utrzymuje się wyższa niż średnio w kraju stopa bezrobocia. W końcu 2023 r. osiągnęła ona poziom sprzed roku, tj. 7,8%, co ulokowało województwo na 14. miejscu w kraju. Pogorszyła się również relacja liczby bezrobotnych przypadająca na 1 ofertę pracy z 29 do 32. Było to konsekwencją mniejszej niż rok wcześniej liczby ofert pracy, które wpłynęły do świętokrzyskich urzędów pracy.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w ujęciu rocznym wskazują na spadek aktywności zawodowej mieszkańców województwa, zwiększenie obciążenia osób pracujących osobami niepracującymi oraz wzrost zbiorowości biernych zawodowo. Nadal wyższą aktywnością zawodową charakteryzują się mężczyźni oraz mieszkańcy wsi. Poza rynkiem pracy częściej pozostawały kobiety.

Według stanu na 31 października 2023 r., liczba pracujących w gospodarce narodowej w województwie świętokrzyskim wyniosła 430,2 tys. osób. Stanowiło to 2,8% ogółu pracujących w gospodarce narodowej w kraju. Mniejszy udział odnotowano tylko w województwie lubuskim (2,4%) i opolskim (2,3%). W porównaniu z grudniem 2022 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej w województwie świętokrzyskim zmniejszyła się o 5,4 tys. osób, tj. o 1,3%. W kraju spadek liczby pracujących był mniejszy i wyniósł 0,4%.

Dane o **pracujących w gospodarce narodowej** dotyczą osób pracujących w podmiotach gospodarki narodowej z siedzibą w Polsce, które mieszkają na terenie Polski (bez pracujących za granicą). Dane o pracujących w gospodarce narodowej (stan na ostatni dzień miesiąca) od grudnia 2022 r. są prezentowane na podstawie administracyjnych źródeł danych. Dane dotyczą pracujących we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej.

Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Do pracujących zalicza się:

1. pracowników najemnych (od 2022 r. zmiana nazwy, wcześniej zatrudnieni), czyli osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór) lub stosunku służbowego na czas określony i nieokreślony, w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy;
2. pracodawców i pracujących na własny rachunek, łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin;
3. osoby wykonujące pracę nakładczą;
4. członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
5. duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Największe ubytki w liczbie pracujących odnotowano w: administrowaniu i działalności wspierającej (o 4,7%), pozostałej działalności usługowej (o 3,4%) oraz rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (o 2,9%). Wzrosła natomiast zbiorowość pracujących w sekcjach: administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (o 1,6%), informacja i komunikacja (o 0,8%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (0,7%), obsługa rynku nieruchomości (o 0,6%) oraz budownictwo (o 0,3%).

Istotnym z punktu widzenia gospodarki narodowej sposobem prezentacji danych według sekcji PKD 2007 jest klasyfikowanie według sektorów gospodarki narodowej.

Sektor rolniczy tworzą jednostki, których podstawowy rodzaj działalności sklasyfikowano wg PKD w sekcjach: A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Sektor przemysłowy tworzą jednostki, których podstawowy rodzaj działalności sklasyfikowano wg PKD w sekcjach: B – górnictwo i wydobywanie, C – przetwórstwo przemysłowe, D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, F – budownictwo.

Sektor usługowy tworzą jednostki, których podstawowy rodzaj działalności sklasyfikowano według PKD w sekcjach: G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, H – transport i gospodarka magazynowa, I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J – informacja i komunikacja, K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, O – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, P – edukacja, Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, S – pozostała działalność usługowa, T – gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, U – organizacje i zespoły eksterytorialne.

Województwo świętokrzyskie (podobnie jak inne województwa) charakteryzowała struktura usługowo-przemysłowo-rolnicza pracujących. Na koniec października 2023 r. najwięcej pracujących odnotowano w sektorze usługowym - 246,7 tys. osób, tj. 57,3% ogółu pracujących w gospodarce narodowej (w kraju 63,6%). Udział ten był jednym z najniższych w kraju. Jedynie w województwie opolskim ukształtował się na niższym poziomie - 57,2%. W sektorze przemysłowym pracowało 120,1 tys. osób, tj. 27,9% (w kraju 28,1%). Sektor rolniczy skupiał natomiast 63,4 tys. osób, tj. 14,7% ogółu pracujących (w kraju 8,2%). Odsetek pracujących w sektorze rolniczym był jednym z najwyższych w kraju. Wyższe udziały odnotowano jedynie w województwie podlaskim (18,6%) oraz lubelskim (19,1%).

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności najwięcej osób pracowało w podmiotach gospodarki narodowej z sekcji przetwórstwo przemysłowe (74,2 tys. osób, tj. 17,3% ogółu pracujących w gospodarce narodowej). W rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie pracowało 63,4 tys. osób (14,7%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych 62,2 tys. osób (14,5% ogółu pracujących w gospodarce narodowej). Udział pracujących w pozostałych sekcjach wahał się od 0,8% (obsługa rynku nieruchomości) do 7,8% (opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz budownictwo). W odniesieniu do struktury pracujących z końca grudnia 2022 r. nieznacznie zmniejszył się udział trzech najliczniejszych sekcji (łącznie o 0,5 p.proc.), a w pozostałych sekcjach nie odnotowano istotnych zmian. W kraju zbiorowość pracujących największa była w podmiotach z sekcji: przetwórstwo przemysłowe (18,5%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (14,7%) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, które skupiało 8,2% ogółu pracujących.

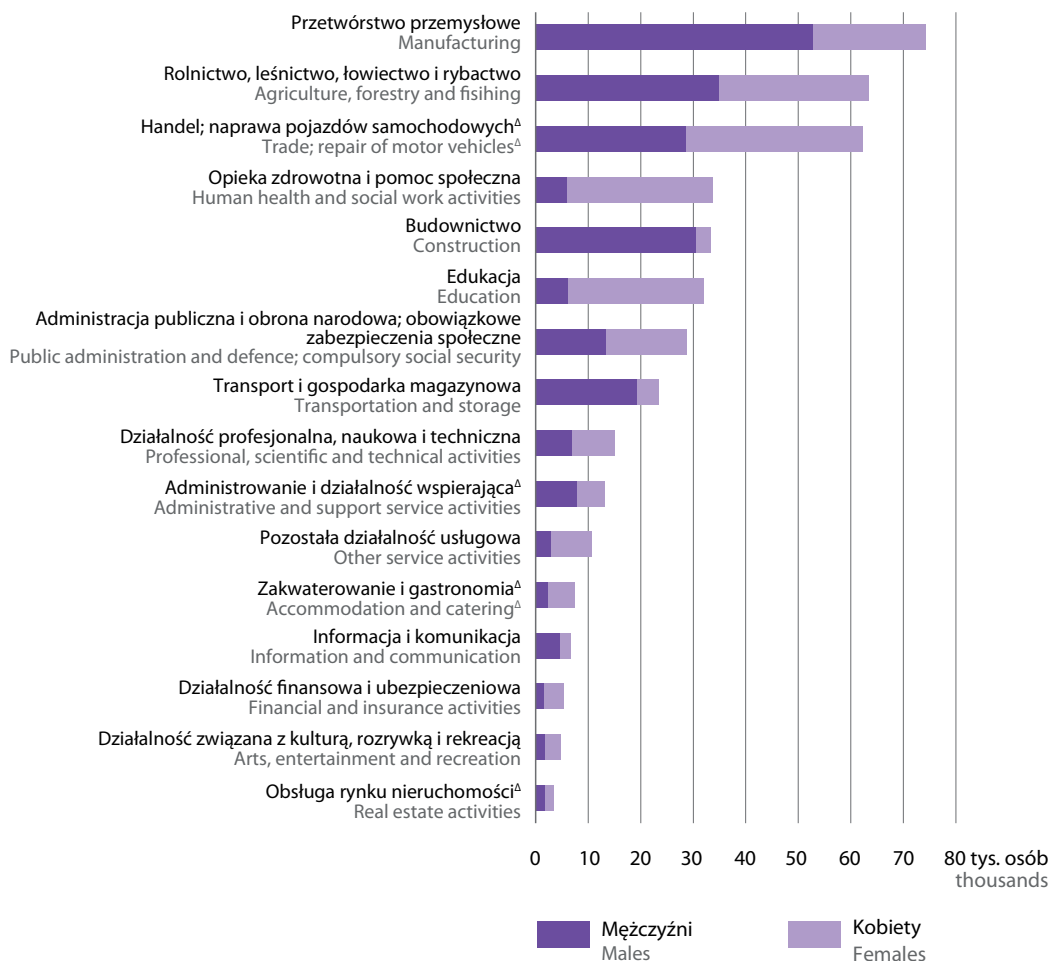
Wśród ogółu pracujących w gospodarce narodowej, zarówno w kraju, jak i województwie świętokrzyskim, przeważali mężczyźni. W końcu października 2023 r. ich udział w województwie wyniósł 54,0% (w kraju 52,8%). W odniesieniu do grudnia 2022 r. w województwie świętokrzyskim zmniejszyła się liczebność pracujących kobiet (o 3,0 tys.) oraz mężczyzn (o 2,5 tys.), przy czym udział mężczyzn wzrósł o 0,2 p.proc. Udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej był zróżni-

cowany w zależności od rodzaju działalności podmiotu, w którym wykonywali pracę. Największy odsetek pracujących kobiet odnotowano w podmiotach prowadzących działalność w zakresie opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (81,8%) oraz edukacji (80,5%). Mężczyźni natomiast wyraźnie dominowali w budownictwie (91,7%) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (82,1%).

Wykres 24. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD i płci w 2023 r.

Stan w dniu 31 października

Chart 24. Employed persons in the national economy by PKD/NACE sections and sex in 2023
As of 31 October

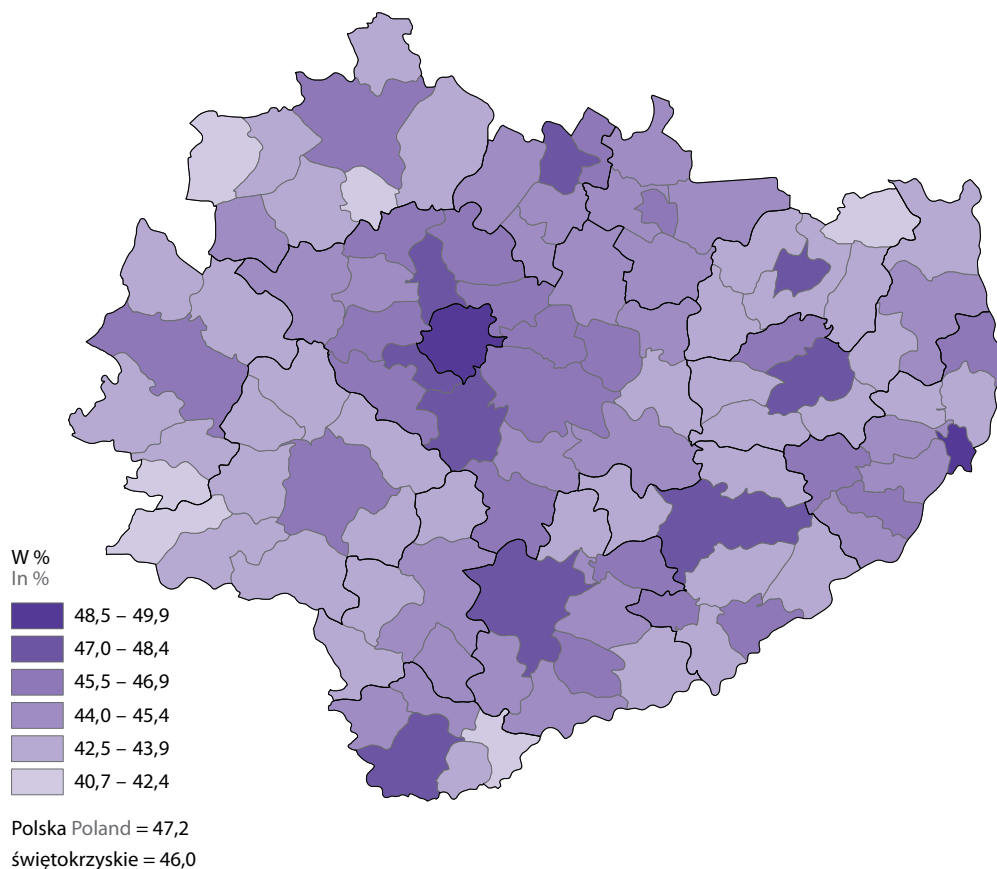

Struktura płci pracujących była również zróżnicowana według ich gminy zamieszkania. Przewaga mężczyzn wśród pracujących występowała we wszystkich gminach województwa. Wyższy niż średnio w województwie udział pracujących kobiet (powyżej 46,0%) wystąpił w 21 gminach - największy w gminach miejskich: Sandomierz (49,9%) i Kielce (49,5%). Najniższe odsetki kobiet wśród pracujących wystąpiły w trzech gminach wiejskich: Smyków (40,7%) oraz Fałków i Bałtów (po 41,4%).

Mapa 24. Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2023 r.

Stan w dniu 31 października

Map 24. Share of women in the total number of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2023
As of 31 October

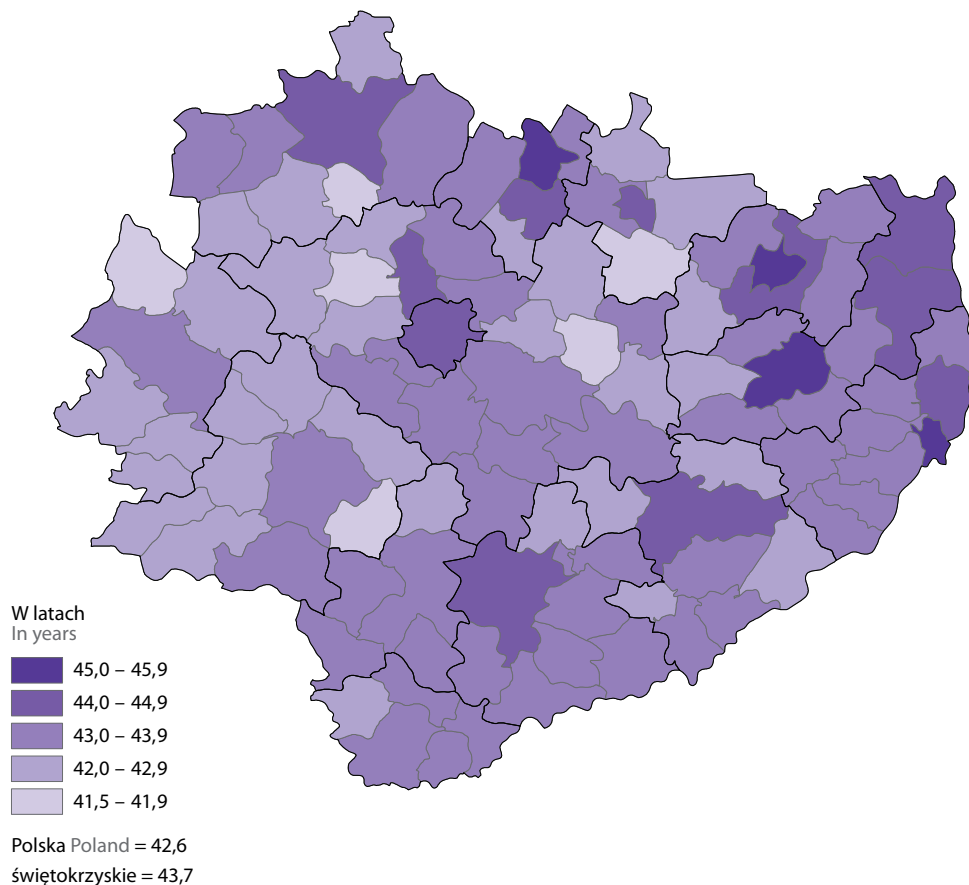

Charakterystykę pracujących w gospodarce narodowej ze względu na wiek przeprowadzono z użyciem dwóch miar statystycznych: średniej wieku oraz mediany wieku (tj. wieku środkowego). Pierwsza z nich wyznacza przeciętny wiek określonej populacji (liczony za pomocą średniej arytmetycznej), druga granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła. Na koniec października 2023 r. przeciętny wiek pracujących w gospodarce narodowej, zarówno ogółem (43,7 roku), jak i dla mężczyzn (43,8 roku) oraz kobiet (43,5 roku) był najwyższy wśród wszystkich województw. W kraju wyniósł 42,6 roku, przy czym dla mężczyzn 42,7 roku, a kobiet 42,5 roku.

Obserwacja wieku pracujących z perspektywy najmniejszych jednostek terytorialnych w województwie wskazuje, że jest to zjawisko zróżnicowane przestrzennie. Średnia wieku równa i wyższa średniej dla województwa wystąpiła w 29 gminach. Najstarsi pracujący zamieszkiwali gminy miejskie: Sandomierz (45,9 roku), Ostrowiec Świętokrzyski (45,3 roku) i Skarżysko-Kamienna (45,1 roku) oraz miejsko-wiejską gminę Opatów (45,1 roku). Najniższy w województwie średni wiek pracujących odnotowano w gminach wiejskich: Imielno (41,5 roku), Kluczewsko (41,8 roku) oraz Bieliny, Strawczyn, Smyków i Pawłów (po 41,9 roku).

Mapa 25. Średnia wieku pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2023 r.

Stan w dniu 31 października

Map 25. Average age of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2023
As of 31 October

Inną użyteczną w analizach wieku zbiorowości miarą jest mediana wieku. Na koniec października 2023 r. mediana wieku pracujących w gospodarce narodowej w województwie świętokrzyskim wyniosła 44 lata (w kraju 42 lata). Była to najwyższa wartość wśród wszystkich województw. Wiek środkowy pracujących różniła płeć – w populacji kobiet wyniósł on 44 lata, a mężczyzn 43 lata. Wyznaczony wiek środkowy kobiet pracujących w gospodarce narodowej z terenu województwa był najwyższy w kraju.

Wiek środkowy pracujących w gospodarce narodowej w województwie świętokrzyskim był zróżnicowany w zależności od gminy zamieszkania. Różnica pomiędzy najniższą i najwyższą wartością mediany wyniosła 5 lat. Rozpiętość ta została wyznaczona przez wiek środkowy pracujących zamieszkałych w gminach: Strawczyn i Imielno (41 lat) a medianą wieku pracujących z gminy Sandomierz (46 lat). Wyższą wartość mediany od wartości dla województwa odnotowano w 8 gminach.

Bezrobocie rejestrowane

Dane o **bezrobociu rejestrowanym** podano na podstawie badania, które opiera się na rejestracji osób w powiatowych urzędach pracy. Osoby te muszą spełniać kryteria przedstawione w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.), w której określono je jako bezrobotne oraz w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).

W końcu grudnia 2023 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa świętokrzyskiego wyniosła 33,7 tys. osób (tj. 4,3% bezrobotnych w kraju) i była niższa o 0,9% niż przed rokiem. W kraju również odnotowano zmniejszenie skali bezrobocia w tym okresie - o 3,0%.

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

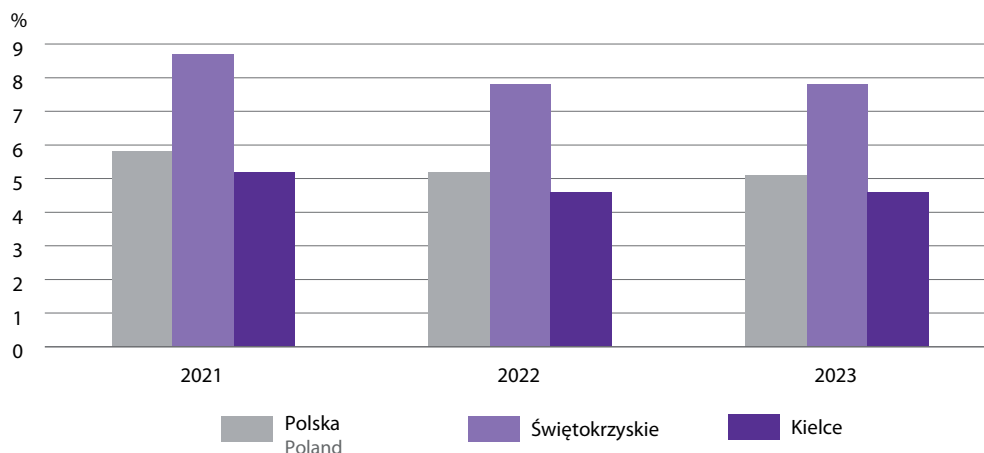
Od 2020 r. wskaźnik ten podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowaną — na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Dane te nie są w pełni porównywalne z okresami wcześniejszymi.

Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec grudnia 2023 r. utrzymała się na poziomie sprzed roku, tj. 7,8% i była wyższa niż średnio w kraju (5,1%). Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim należała do jednej z wyższych w kraju i ulokowała województwo na 14. miejscu przed warmińsko-mazurskim (8,3%) oraz podkarpackim (8,6%).

Wykres 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2021-2023

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 25. Registered unemployment rate in 2021-2023
As of 31 December

W województwie świętokrzyskim utrzymało się duże zróżnicowanie stopy bezrobocia w przekroju terytorialnym. Różnica pomiędzy najniższą i najwyższą wartością wskaźnika w końcu grudnia 2023 r. wyniosła 10,9 p.proc. (wobec 11,4 p.proc. przed rokiem). Rozpiętość ta została wyznaczona przez stopę bezrobocia w powiecie opatowskim (15,2%) oraz buskim (4,3%). W porównaniu z analogicznym okresem 2022 r. stopa bezrobocia utrzymała się na tym samym poziomie w mieście na prawach powiatu – Kielcach (4,6%).

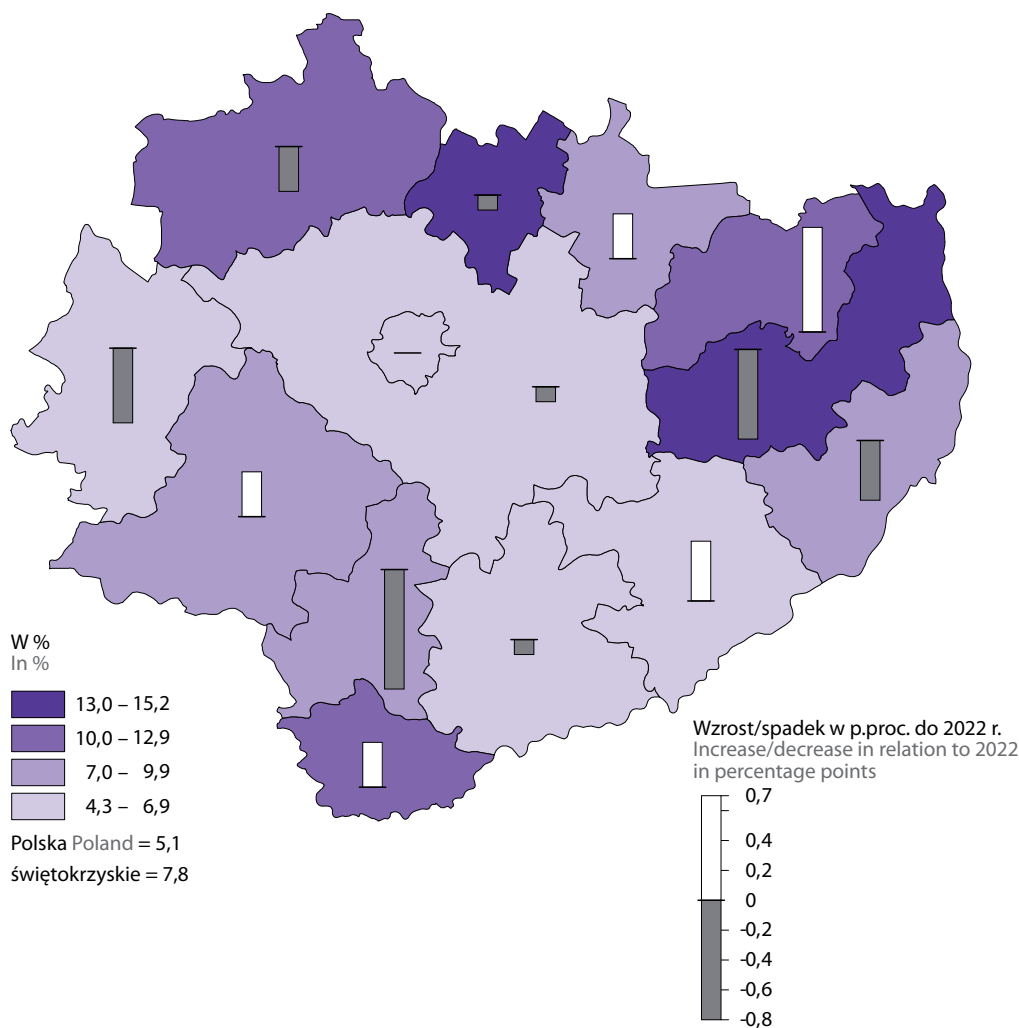
W pięciu powiatach wartość wskaźnika wzrosła. Były to powiaty: ostrowiecki (o 0,7 p.proc.), staszowski (o 0,4 p.proc.) oraz jędrzejowski, starachowicki i kazimierski (po 0,3 p.proc.). W pozostałych powiatach wystąpiły spadki, przy czym najwyższe w powiatach: pińczowskim (o 0,8 p.proc.), opatowskim (o 0,6 p.proc.) i włoszczowskim (o 0,5 p.proc.).

Mapa 26. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 26. Registered unemployment rate in 2023

As of 31 December

W województwie świętokrzyskim bezrobociu w większym stopniu dotyka mieszkańców wsi. W końcu grudnia 2023 r. stanowili oni 54,0% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy (o 0,4 p.proc. mniej niż przed rokiem). Udział bezrobotnych mieszkańców miast zwiększył się do 46,0%. W skali całego kraju wśród bezrobotnych przeważały osoby z miast (53,8% wobec 46,2% na wsi).

Wciąż poważny problem na rynku pracy województwa świętokrzyskiego stanowiło zjawisko długotrwałego bezrobocia. Osoby, które w okresie ostatnich dwóch lat pozostawały bez pracy łącznie przez okres 12 miesięcy, w końcu grudnia 2023 r. stanowiły 49,5% ogółu bezrobotnych, tj. o 3,4 p.proc. mniej niż rok wcześniej.

Bezrobocie nadal dotyczyło przede wszystkim ludzi młodych, których wiek nie przekroczył 35 lat. Łącznie stanowili oni 38,7% ogółu bezrobotnych, z tego osób, które nie ukończyły 25 roku życia było 13,8%. Problem bezrobocia występował także wśród osób w wieku 35-44 lata (25,2% ogółu bezrobotnych). Osoby w wieku 45-54 lata stanowiły 20,6% bezrobotnych, a w wieku 55 lat i więcej - 15,5%. Na przestrzeni roku zwiększył się udział najmłodszej grupy bezrobotnych, tj. do 24 lat (o 0,9 p.proc.), natomiast udział najstarszej grupy bezrobotnych, tj. w wieku 55 lat i więcej zmniejszył się o 1,0 p.proc.

Większość bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy to osoby o najniższym poziomie wykształcenia. W końcu 2023 r. osoby z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym/branżowym stanowiły łącznie 44,3% ogółu bezrobotnych (odpowiednio 18,8%, tj. o 0,8 p.proc. mniej niż w 2022 r. oraz 25,5%, tj. o 0,2 p.proc. mniej niż w 2022 r.). W grupach tych utrzymała się dominacja mężczyzn (odpowiednio 60,7% oraz 61,3%). Osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym stanowiły 26,8%, tj. o 0,8 p.proc. więcej niż w 2022 r., w tym 53,6% stanowiły kobiety. Najmniej liczną zbiorowość bezrobotnych stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim ogólnokształcącym (11,9%, tj. o 0,3 p.proc. więcej niż w 2022 r.) oraz wyższym (17,0%, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż w 2022 r.). W grupach tych zmniejszyła się dominacja kobiet (odpowiednio o 0,6 p.proc. do poziomu 62,6% oraz o 1,1 p.proc. do poziomu 67,6%).

W skali roku zwiększył się udział osób bezrobotnych z niepełnosprawnością o 0,5 p.proc. (do 8,7%). W ramach tej subpopulacji zwiększył się udział osób posiadających prawo do zasiłku – z 20,7% do 23,1%.

W omawianym okresie zmniejszył się odsetek bezrobotnych absolwentów (o 0,4 p.proc. do 4,6% ogółu bezrobotnych), wśród których przeważały kobiety (50,6%). Pracy po ukończeniu nauki szukał podobny odsetek kobiet i mężczyzn (odpowiednio 4,8% kobiet wobec 5,1% mężczyzn w 2022 r. oraz 4,7% kobiet wobec 4,6% mężczyzn w 2023 r.).

Do powiatowych urzędów pracy województwa świętokrzyskiego w 2023 r. wpłynęło 21,7 tys. ofert zatrudnienia, tj. o 21,5% mniej niż w roku poprzednim. W końcu grudnia 2023 r. na 1 ofertę pracy w województwie przypadało 32 bezrobotnych (przed rokiem 29), a w kraju 19 osób. Najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w powiecie jędrzejowskim (9 bezrobotnych na 1 ofertę). Na przeciwległym biegunie znalazł się powiat opatowski, gdzie na 1 ofertę pracy przypadały 382 osoby bezrobotne (tu także odnotowano najwyższy wzrost wskaźnika w skali roku – o 101 osób na 1 ofertę). Ponownie największą poprawę odnotowano w powiecie włoszczowskim, w którym na 1 ofertę pracy przypadało 69 bezrobotnych (przed rokiem 225).

Aktywność ekonomiczna ludności

Źródłem danych kwartalnych o **ludności aktywnej zawodowo** (tj. pracujących i bezrobotnych według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz wytycznych Eurostatu) oraz o **osobach biernych zawodowo**, tj. tych, którzy pozostają poza siłą roboczą jest Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Od 1 kwartału 2021 r. w BAEL wprowadzono zmiany metodologiczne wynikające z wdrożenia rozporządzenia ramowego dla statystyki społecznej, tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1700 z dnia 10 października 2019 r. oraz jego aktów implementacyjnych. Zmiany dotyczyły m.in. zakresu podmiotowego badania (badanie zasadnicze obejmuje osoby w wieku 15–89 lat, do 2020 r. włącznie były to osoby w wieku 15 lat i więcej) oraz definicji i sposobu wyodrębniania poszczególnych populacji osób na rynku pracy, tj. pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Na potrzeby analiz porównawczych zaprezentowano przeliczone dane BAEL dla lat wcześniejszych, z uwzględnieniem definicji obowiązujących od 2021 r.

W 4 kwartale 2023 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie świętokrzyskim liczyła 514 tys. osób, a biernych zawodowo – 431 tys. Ludność aktywna zawodowo obejmowała pracujących w liczbie 495 tys. osób i bezrobotnych – 19 tys. Łącznie stanowili oni 2,9% aktywnych zawodowo w kraju. Większą część aktywnych zawodowo w województwie stanowili mężczyźni (54,5%). Według miejsca zamieszkania przeważali mieszkańcy obszarów wiejskich, których udział w liczbie aktywnych zawodowo wyniósł 56,2%.

W stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku populacja aktywnych zawodowo w województwie zmniejszyła się o 19 tys. osób, tj. o 3,6% - tyle samo co w odniesieniu do 2021 r. (w kraju odnotowano wzrost odpowiednio o 0,3% oraz o 0,4%). Spadek liczby aktywnych zawodowo w województwie nastąpił zarówno wśród mężczyzn (o 2,8%), jak i kobiet (o 4,5%). Liczba aktywnych zawodowo zmniejszyła się też niezależnie od miejsca zamieszkania w miastach o 4,7%, a na wsi o 3,0%.

Do pracujących według BAEL zaliczono osoby w wieku 15–89 lat, które w okresie badanego tygodnia: wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem, miały pracę, ale jej nie wykonywały:

- a. z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą,
- b. z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych),
- c. z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Zbiorowość pracujących w 4 kwartale 2023 r. liczyła 495 tys. osób i stanowiła 2,9% ogółu pracujących w kraju. W skali roku liczba pracujących w województwie zmniejszyła się o 17 tys. osób, tj. o 3,3% (w kraju nastąpił wzrost o 0,1%). W odniesieniu do 4 kwartału 2021 r. spadek był wyższy i wyniósł 3,7% (w kraju wzrost o 0,2%). W populacji pracujących mniejszy odsetek stanowiły kobiety (45,7%), których liczba w skali roku zmniejszyła się o 3,8% (wobec spadku liczby mężczyzn o 2,5%). Liczba pracujących w miastach zmalała o 3,6%, natomiast na wsi o 3,1%. Biorąc pod uwagę kryterium wieku, największy udział w populacji pracujących miały osoby w wieku 45-54 lata (28,7%) oraz 35-44 lata (28,3%). Najmniejszym natomiast udziałem charakteryzowały się osoby z najmłodszej grupy wieku, tj. 15-24 lata (5,3%).

W 4 kwartale 2023 r. liczba bezrobotnych w województwie świętokrzyskim wyniosła 19 tys. osób i w skali roku zmniejszyła się o 3 tys. osób (tj. o 13,6%). Spadek nastąpił w populacji kobiet (o 20,0%), a wśród mężczyzn nie odnotowano zmian. Bezrobotni z województwa świętokrzyskiego stanowili 3,5% ogółu bezrobotnych w kraju.

W analizowanym okresie zaobserwowano zwiększenie obciążenia pracujących osobami niepracującymi. W 4 kwartale 2023 r. na 1000 pracujących przypadało 909 bezrobotnych i biernych zawodowo (rok wcześniej 855). Było to wyższe obciążenie niż średnio w kraju (odpowiednio 753 oraz 755).

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL^a
 Table 12. Economic activity of the population aged 15–89 in the 4 quarter by LFS^a

Wyszczególnienie Specification	2021	2022	2023	2023 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	533	533	514	17870
pracujący employed persons	514	512	495	17323
bezrobotni unemployed persons	19	22	19	547
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	425	416	431	12492
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	55,6	56,1	54,4	58,9
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	53,7	53,9	52,4	57,1
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	3,6	4,1	3,7	3,1

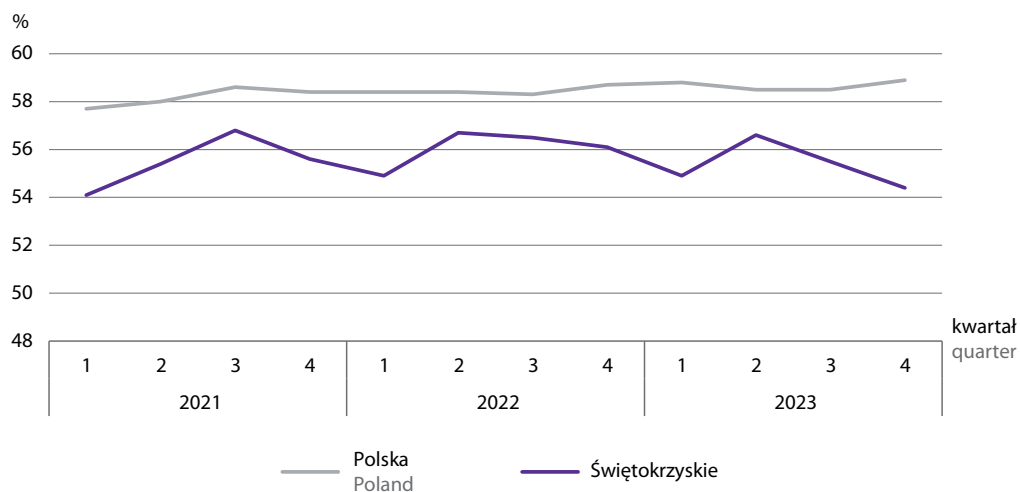
^a Populacja osób bezrobotnych dotyczy osób w wieku 15–74 lata.
^a The unemployed population includes people aged 15–74.

Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL obliczono jako udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

W województwie świętokrzyskim w 4 kwartale 2023 r. współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 54,4% (niższą wartość współczynnika odnotowano tylko w podkarpackim – 52,8%). W kraju wskaźnik ten wyniósł 58,9%. W ujęciu rocznym zaobserwowano spadek aktywności zawodowej w województwie, a opisujący ją współczynnik zmniejszył się o 1,7 p.proc. (w skali kraju odnotowano wzrost o 0,2 p.proc.).

Wykres 26. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów

Chart 26. Activity rate by quarters

W podziale według płci zdecydowanie wyższą wartość współczynnika aktywności zawodowej notowano wśród mężczyzn (61,3%), wobec 47,9% u kobiet. Bardziej aktywni byli mieszkańcy wsi, dla których współczynnik wyniósł 56,1%, podczas gdy dla mieszkańców miast 52,3%.

Wartość współczynnika aktywności zawodowej różnicuje także wiek. Najwyższą aktywnością zawodową charakteryzowały się osoby w wieku 35-44 lata (87,8%) oraz 45-54 lata (86,7%) i 25-34 lata (83,9%). W najmłodszej grupie wiekowej (15-24 lata) procentowy udział aktywnych zawodowo w liczbie ludności w tym wieku wyniósł 29,4%, a w najstarszej (55-89 lat) 23,5%. Największy spadek współczynnika w skali roku wystąpił wśród osób w wieku 15-24 lata (o 3,9 p.proc.). Mniejszy był także w grupie 55-89 lat (o 2,5 p.proc.) oraz 25-34 lata i 45-54 lata (po 1,8 p.proc.). Wzrost współczynnika wystąpił jedynie wśród osób w wieku 35-44 lata (o 0,1 p.proc.).

Utrzymują się różnice aktywności ekonomicznej w zależności od wykształcenia. Niezmiennie, najwyższą wartość współczynnika odnotowuje się wśród osób z wyższym wykształceniem (80,9%), natomiast najniższą wśród osób legitymujących się najniższym poziomem wykształcenia, tj. gimnazjum, podstawowe, niepełne podstawowe i bez wykształcenia szkolnego (13,6%). Największy spadek współczynnika aktywności zawodowej w ujęciu rocznym wystąpił wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym (o 4,9 p.proc.) oraz co najwyżej gimnazjalnym (o 2,8 p.proc.). Wzrost odnotowano tylko w grupie osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 3,5 p.proc.).

Wskaźnik zatrudnienia według BAEL obliczono jako udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

W 4 kwartale 2023 r. wskaźnik zatrudnienia w województwie świętokrzyskim wyniósł 52,4% (tj. o 1,5 p.proc. mniej niż w 4 kwartale 2022 r.). W gorszej sytuacji było tylko województwo podkarpackie, w którym udział pracujących w ogólnej liczbie ludności wyniósł 49,7%. W kraju wartość wskaźnika wyniosła 57,1% (tj. o 0,1 p.proc. więcej w porównaniu z 4 kwartałem 2022 r.). Wskaźnik zatrudnienia wśród mężczyzn wyniósł 58,9% (tj. o 1,2 p.proc. mniej niż w 4 kwartale 2022 r.), a kobiet 46,2% (o 1,7 p.proc. mniej). W okresie tym zmniejszył się odsetek pracujących zarówno wśród mieszkańców miast, jak i wsi (w miastach o 1,7 p.proc. do 50,0% oraz na wsi o 1,3 p.proc. do 54,2%).

Najwyższy wskaźnik zatrudnienia odnotowano wśród osób w wieku 45-54 lata (85,5%) oraz 35-44 lata (85,4%), a najniższy wśród najstarszych w wieku 55-89 lat (23,2%) i najmłodszych w wieku 15-24 lata (23,9%). Największy spadek w skali roku wystąpił w populacji osób w wieku 15-25 lata i 25-34 lata (po 3,0 p.proc.). Wzrost odnotowano jedynie wśród osób w wieku 35-44 lata (o 0,1 p.proc.).

Udział pracujących mieszkańców znacznie różnicował poziom wykształcenia. Zdecydowanie najwyższy wskaźnik zatrudnienia cechował osoby, które ukończyły szkołę wyższą (78,3%). Wskaźnik powyżej średniej w województwie wystąpił także wśród posiadających wykształcenie policealne i średnie zawodowe (56,4%). Najniższy cechował osoby, które ukończyły co najwyżej gimnazjum (13,0%). Największy spadek wskaźnika zatrudnienia wystąpił wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 4,1 p.proc.) oraz co najwyżej gimnazjalnym (o 2,8 p.proc.). Wzrost odnotowano tylko wśród osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 2,7 p.proc.).

W 4 kwartale 2023 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 431 tys. osób, tj. 45,6% ogółu ludności w wieku 15-89 lat (w kraju 41,1%). W ujęciu rocznym liczba biernych zawodowo zwiększyła się o 15 tys. (tj. 3,6%). W skali kraju w tym samym okresie liczebność analizowanej zbiorowości zmniejszyła się o 0,5%. Wśród biernych zawodowo w województwie przeważały kobiety, których udział wyniósł 59,2% (tj. o 4,1% więcej w stosunku do 4 kwartału 2022 r.), wobec 40,8% mężczyzn (o 2,9% więcej). Mieszkańcy wsi stanowili 52,3% ogółu biernych, a ich liczebność zwiększyła się w porównaniu z 4 kwartałem 2022 r. o 2,3%. Biernych mieszkańców miast przybyło o 5,6%. W 4 kwartale 2023 r. stanowili oni 47,7%.

Najliczniejszą grupę biernych zawodowo tworzyły osoby w wieku 55-89 lat. W ciągu roku ich liczba zwiększyła się o 2,1% i stanowiła 67,8% ogółu. Wzrost wystąpił także w pozostałych grupach wieku, w tym najwyższy wśród osób w wieku 45-54 lata (o 22,2%).

Liczną grupą osób pozostających poza rynkiem pracy pozostawały osoby o co najwyżej gimnazjalnym poziomie wykształcenia (32,5%). Ich liczba na przestrzeni roku zwiększyła się o 1,4%. Kolejne miejsca pod względem liczebności zajęły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym (24,4% - wzrost o 7,1%) oraz policealnym i średnim zawodowym (23,2% - wzrost o 2,0%). Osoby z wyższym wykształceniem oraz średnim ogólnokształcącym stanowiły odpowiednio 10,2% (wzrost o 4,8%) i 9,7% (wzrost o 5,0%) biernych zawodowo.

Najczęściej wskazywanym powodem braku aktywności zawodowej (przyczyny bierności określane są dla populacji biernych zawodowo w wieku 15-74 lata), podobnie jak w 2022 r. było pobieranie świadczeń emerytalnych, na co wskazywało w 4 kwartale 2023 r. 52,3% biernych zawodowo (w 2022 r. – 54,0%). Jako przyczynę 21,4% osób podawało naukę i uzupełnienie kwalifikacji (w 2022 r. - 20,6%), a 11,4% - chorobę i niepełnosprawność (w 2022 r. - 11,5%). Wypełnianie obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu wymieniło 6,6% (rok wcześniej - 5,9%), a zniechęcenie bezskutecznością poszukiwania pracy 0,6% (w 2022 r. 0,3%) biernych zawodowo.

Stopę bezrobocia według BAEL obliczono jako udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii.

Do oceny natężenia bezrobocia służy stopa bezrobocia, która w 4 kwartale 2023 r. w województwie świętokrzyskim ukształtowała się na poziomie 3,7% i była wyższa niż w kraju (3,1%). W odniesieniu do analogicznego kwartału roku poprzedniego w województwie zmniejszyła się o 0,4 p.proc., natomiast w kraju wzrosła o 0,2 p.proc. Wyższą stopę bezrobocia odnotowano w populacji mężczyzn (4,3% wobec 3,4% wśród kobiet) oraz mieszkańców miast (4,0% wobec 3,5% wśród mieszkańców wsi).

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Jakość życia mieszkańców to wzajemna relacja i przenikanie się takich obszarów życia społecznego jak poziom dobrobytu społecznego, gwarantujący poziom zaspokajania potrzeb materialnych, stopień zaspokojenia potrzeb bytowych (mieszkaniowych) i infrastruktura społeczna. Wzajemne relacje międzyludzkie i społeczne, jak również poziom zaufania i aktywności obywatelskiej, budują kapitał społeczny i stanowią cenne zasoby determinujące rozwój kraju i regionów.

5.2.1. Zamożność mieszkańców

5.2.1. Inhabitant's wealth

Wyniki badania struktury wynagrodzeń według zawodów, zrealizowanego w latach 2020 i 2022, dostarczyły cennych informacji na temat kondycji finansowej zatrudnionych w powiązaniu z szerokim zakresem zmiennych (m.in. w zależności od wieku, stażu, wykształcenia, zawodu i sekcji PKD). Pomimo wzrostu przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie było niższe niż w kraju. Lepsze warunki płacowe oferowali pracodawcy z sektora publicznego. Więcej zarabiali mężczyźni niż kobiety. Najwięcej zarabiała osoby o najdłuższej aktywności zawodowej oraz legitymujące się wyższym wykształceniem. Do najlepiej zarabiających w województwie grup zawodowych należeli przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy, specjaliści oraz technicy i inny średni personel, a do najslabiej rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy oraz pracownicy usług i sprzedawcy. Najkorzystniejsze warunki płacowe oferowali pracodawcy prowadzący działalność w: rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie, górnictwie i wydobywaniu, wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, ochronie zdrowia i pomocy społecznej, administracji publicznej i obronie narodowej; obowiązkowych zabezpieczeniach społecznych oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej. Najniższe przeciętne wynagrodzenie otrzymali natomiast zatrudnieni w administrowaniu i działalności wspierającej, a także w informacji i komunikacji.

Na przestrzeni lat 2015-2022 odnotowano wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostkach sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących. Pomimo wzrostu wynagrodzenia w województwie pozostały jednymi z niższych w kraju (w 2022 r., podobnie jak przed rokiem niższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie odnotowano jedynie w województwach podkarpackim i warmińsko-mazurskim). Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne, choć wzrost wynagrodzeń odnotowano we wszystkich powiatach województwa to utrzymał się wyraźny dystans między powiatami o najwyższej i najniższej płacy.

W latach 2015-2023 odnotowano poprawę warunków wynagradzania w sektorze przedsiębiorstw. Pomimo wzrostu, na przestrzeni analizowanego okresu również płace w sektorze przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim pozostały jednymi z najniższych w kraju (w 2023 r. niższe wynagrodzenie wypłacono jedynie w województwie warmińsko-mazurskim).

W 2022 r. odnotowano w skali roku wzrost przeciętnej liczby świadczeniobiorców ZUS. Zmniejszyła się natomiast przeciętna liczba emerytów i rencistów pobierających świadczenia z rolniczego systemu ubezpieczeń. Wzrosły świadczenia wypłacone zarówno przez ZUS, jak i KRUS. Pomimo wzrostu, świadczenia wypłacone w województwie świętokrzyskim w latach 2015-2023 należały do najniższych w kraju. W 2023 r. niższe przeciętne świadczenia emerytalno-rentowe z ZUS otrzymali jedynie mieszkańcy województwa podkarpackiego, natomiast niższe świadczenia z KRUS wypłacono mieszkańcom województw: mazowieckiego, podkarpackiego, wielkopolskiego i małopolskiego.

Choć poprawiła się sytuacja materialna gospodarstw domowych, to przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę odnotowany w województwie świętokrzyskim był jednym z najniższych w kraju. W 2022 r. niższe wartości odnotowano w województwach podkarpackim i opolskim. Ponadto w 2022 r. mniejszy odsetek gospodarstw domowych niż przed rokiem ocenił pozytywnie swoją sytuację materialną.

Wyniki badania EU-SILC z 2022 r. wykazały wzrost wskaźnika zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w województwie świętokrzyskim z 13,4% przed rokiem do 14,8%. Ponadto na przestrzeni roku odnotowano wzrost współczynnika Giniego dla przeciętnego ekwiwalentnego rocznego dochodu do dyspozycji z 22,6% do 24,5%, co świadczy o zwiększeniu rozwarstwienia dochodowego.

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów - realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przepracowały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto, prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

Badanie struktury wynagrodzeń to unikatowe badanie, bo jako jedyne pozwala na szczegółową analizę zróżnicowania wynagrodzeń miesięcznych i godzinowych z uwzględnieniem cech osób fizycznych, takich jak płeć, wiek, poziom wykształcenia, staż pracy, wykonywany zawód, a także cech charakteryzujących zakłady pracy tych osób, m.in. rodzaj działalności, sektor własności, wielkość zakładu i położenie geograficzne. Na podstawie wyników tego badania opracowywane są także rozkłady zatrudnionych według wysokości wynagrodzenia oraz mierniki zróżnicowania płac.

W październiku 2022 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto dla osób zatrudnionych w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 i więcej objętych badaniem struktury wynagrodzeń wyniosło w województwie 5826,48 zł, co oznacza wzrost o 17,7% w relacji do stanu z 2020 r. (4949,41 zł). W kraju przeciętne miesięczne wynagrodzenie osiągnęło w 2022 r. 7001,28 zł i było wyższe o 21,8% niż w 2020 r. (5748,24 zł).

Pomimo wzrostu przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto w województwie było niższe niż przeciętne w kraju (w 2022 r. o 16,8%, a w 2020 r. o 13,9%).

Minimalne lub mniejsze wynagrodzenie, zgodne z przepisami o minimalnym wynagrodzeniu za pracę za październik 2022 r. otrzymało 8,9% zatrudnionych (w kraju 6,3%), przy czym w grupie mężczyzn było to 10,3%, a kobiet 7,7%.

Badanie struktury wynagrodzeń dostarcza danych jednostkowych o zatrudnionych, co umożliwia prezentowanie wynagrodzeń za pomocą miar pozycyjnych, takich jak mediana czy decyle.

W październiku 2022 r. połowa pracowników w województwie świętokrzyskim otrzymała przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto nie wyższe niż 5039,76 zł (mediana = decyl piąty = kwartył drugi = wynagrodzenie środkowe), podczas gdy w 2020 r. wynagrodzenie nie przekroczyło 4302,81 zł. W porównaniu z październikiem 2020 r. mediana była wyższa o 17,1%. Wynagrodzenie środkowe w województwie stanowiło 88,4% mediany w kraju (5701,62 zł), podczas gdy w 2020 r. 91,5% (4702,66 zł).

10% najniżej zarabiających osób w województwie świętokrzyskim otrzymało w październiku 2022 r. wynagrodzenie w wysokości co najwyżej 3078,57 zł (decyl pierwszy), podczas gdy w 2020 r. nie więcej niż 2641,67 zł. Z kolei 10% najwyżej zarabiającym w województwie świętokrzyskim wypłacono w październiku 2022 r. pensje w wysokości co najmniej 8819,00 zł (decyl dziewiąty) wobec w 2020 r. nie mniej niż 7426,23 zł.

Przeciętne godzinowe wynagrodzenie ogółem brutto w październiku 2022 r. w województwie wyniosło 35,67 zł, podczas gdy w kraju – 42,30 zł. Stawki godzinowe w województwie wzrosły w porównaniu z 2020 r. średnio o 22,9%, podczas gdy w kraju o 27,3%.

Zatrudnieni w jednostkach sektora publicznego zarabiali przeciętnie więcej niż pracownicy sektora prywatnego. W latach 2020-2022 w sektorze publicznym płace wzrosły o 23,0% do 6676,04 zł, podczas gdy w prywatnym o 15,2% do 5339,89 zł. We wskazanym okresie dystans między płacą wypłaconą w sektorze publicznym i prywatnym zwiększył się z 17,1% do 25,0%.

Zwiększył się dystans między wynagrodzeniami mężczyzn i kobiet. W październiku 2022 r. mężczyźni w województwie świętokrzyskim osiągnęli przeciętne wynagrodzenie w wysokości 6070,52 zł, tj. o 4,2% wyższe od średniego w badanych jednostkach (o 244,04 zł), podczas gdy w 2020 r. ich pensje przewyższały średnią o 3,7% (o 185,15 zł). Przeciętne wynagrodzenia kobiet w analogicznych okresach były niższe zarówno od średniego w województwie, jak i od pensji wypłaconych mężczyznom. W październiku 2022 r. wynagrodzenia kobiet (5594,95 zł) były niższe o 4,0% niż przeciętne w województwie (o 231,53 zł), podczas gdy w 2020 r. – o 3,9% (o 191,77 zł). Z kolei w porównaniu z mężczyznami kobiety zarabiały mniej w 2022 r. o 7,8% (o 475,57 zł), a w 2020 r. – o 7,3% (o 376,92 zł).

Analizując rozkład pracowników zatrudnionych w gospodarce narodowej według sektorów własności, płci oraz krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogółem brutto dla województwa w październiku 2022 r., odnotowano że wynagrodzenie w wysokości:

- do 2913,24 zł, tj. co najwyżej 50% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ogółem brutto w województwie, otrzymało 0,2% zatrudnionych (0,2% pracowników sektora prywatnego, 0,2% kobiet oraz 0,1% mężczyzn),
- od 2913,25 zł do 5826,48 zł, tj. do co najwyżej 100% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ogółem brutto w województwie, otrzymało 61,8% zatrudnionych (70,4% pracowników sektora prywatnego oraz 46,7% publicznego, 64,1% kobiet oraz 59,4% mężczyzn),
- od 5826,49 zł do 11652,96 zł, tj. do co najwyżej 200% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ogółem brutto w województwie, otrzymało 34,3% zatrudnionych (26,4% pracowników sektora prywatnego oraz 48,2% publicznego, 33,1% kobiet oraz 35,6% mężczyzn),
- od 11652,97 zł do 17479,44 zł, tj. do co najwyżej 300% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ogółem brutto w województwie, otrzymało 2,6% zatrudnionych (2,0% pracowników sektora prywatnego oraz 3,7% publicznego, 2,0% kobiet oraz 3,3% mężczyzn),
- powyżej 17479,44 zł otrzymało 1,2% zatrudnionych (1,0% pracowników sektora prywatnego oraz 1,5% publicznego, 0,7% kobiet oraz 1,6% mężczyzn).

Poziom wykształcenia pracowników silnie różnicował wysokość wypłaconych przeciętnych wynagrodzeń brutto. Płace powyżej przeciętnej w województwie otrzymały jedynie osoby legitymujące się wy-

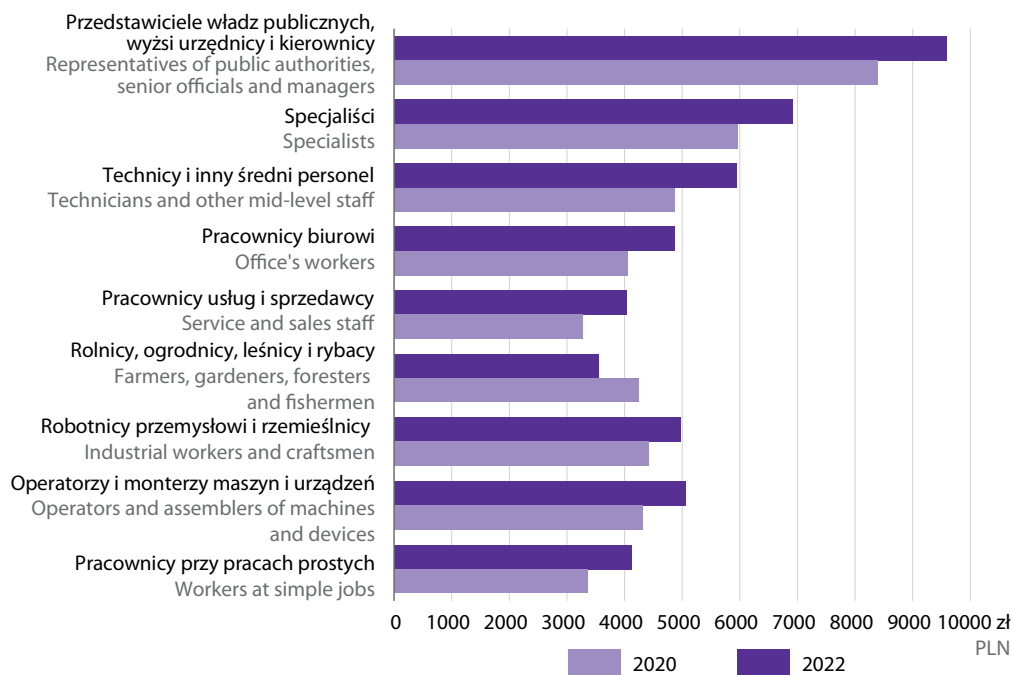
kształceniem wyższym ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym (7108,72 zł w październiku 2022 r., tj. wyższe o 16,3% niż w 2020 r.) oraz wyższym z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym (6507,99 zł w październiku 2022 r., tj. wyższe o 24,9% niż w 2020 r.). Wynagrodzenia osób nie legitymujących się wykształceniem wyższym nie przekroczyły średniej. Najniższe płace otrzymywały osoby o wykształceniu: zasadniczym zawodowym (4582,19 zł, tj. wyższe o 13,6% niż w 2020 r.), gimnazjalnym (4631,59 zł, tj. wyższe o 27,7%) oraz podstawowym i niepełnym podstawowym (4632,74 zł, tj. wyższe o 20,1%).

Poziom wynagrodzeń wzrastał wraz ze stażem pracowników. Powyżej średniej w województwie zarabiały osoby o najdłuższej aktywności zawodowej, tj. co najmniej z 15-letnim stażem pracy. W październiku 2022 r. osoby, które przepracowały przynajmniej 20 lat otrzymały przeciętne wynagrodzenie w wysokości 6615,38 zł (więcej o 18,1% niż w 2020 r.), a osobom aktywnym zawodowo 15-19,9 lat wypłacono średnio 6074,83 zł (więcej o 17,1% niż w 2020 r.). Najmniej zarabiała osoby o najkrótszym stażu pracy, tj. nieprzekraczającym 2,0 lat. Ich płace były średnio o 1/3 niższe niż osób legitymujących się co najmniej 20-letnim stażem pracy.

W październiku 2022 r. najkorzystniejsze warunki płacowe oferowali pracodawcy prowadzący działalność w sekcjach: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (10463,66 zł, tj. wyższe o 109,0% niż w 2020 r.), górnictwo i wydobywanie (8076,59 zł, tj. wyższe o 55,0%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (8027,68 zł, tj. wyższe o 16,4%), ochrona zdrowia i pomoc społeczną (7428,37 zł, tj. wyższe o 35,5%), administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (6628,87 zł, tj. wyższe o 18,3%) oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa (6078,30 zł, tj. wyższe o 2,9%). Odchylenie od przeciętnej płacy w województwie wahało się we wskazanych sekcjach od 4,3% do 79,6%. Najniższe przeciętne wynagrodzenie otrzymali natomiast zatrudnieni w administrowaniu i działalności wspierającej (35,5% poniżej średniej), a także w informacji i komunikacji (31,3% poniżej średniej). W administrowaniu i działalności wspierającej wypłacono 3757,40 zł (tj. więcej o 27,9% niż w 2020 r.), a w informacji i komunikacji 4003,58 zł (tj. mniej o 24,0% niż w 2020 r.).

Wykres 27. Wynagrodzenia według zawodów

Chart 27. Wages and salaries by occupations

Badanie struktury wynagrodzeń dostarcza danych na temat zróżnicowania przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto również w podziale na zawody. Dane są prezentowane w układzie wielkich grup zawodów, zgodnie z obowiązującą w statystyce publicznej klasyfikacją zawodów i specjalności.

Do najlepiej zarabiających grup zawodowych, tj. powyżej średniej w województwie, należeli przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy, specjaliści oraz technicy i inny średni personel. Przedstawicielom władz publicznych, wyższym urzędnikom i kierownikom wypłacono w 2022 r. przeciętne wynagrodzenie w wysokości 9590,43 zł, co oznacza wzrost o 14,2% w relacji do 2020 r. Przeciętne wynagrodzenie specjalistów wyniosło 6914,89 zł i było wyższe o 16,1%. Technikom i innemu średniemu personelowi wypłacono 5939,66 zł, tj. o 21,9% więcej. Wynagrodzenie przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników przekroczyło przeciętne w województwie o 64,6%, specjalistów – o 18,7%, a techników i innego średniego personelu – o 1,9%. Najmniej zarabiali natomiast rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy oraz pracownicy usług i sprzedawcy. Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy otrzymali w 2022 r. przeciętne wynagrodzenie w wysokości 3551,51 zł, tj. niższe o 16,4% niż w 2020 r. Z kolei pracownikom usług i sprzedawcom wypłacono 4036,95 zł, tj. więcej o 23,6% niż w 2020 r. Wynagrodzenie rolników, ogrodników, leśników i rybaków było niższe o 39,0% od średniego w województwie, a pracowników usług i sprzedawców – mniejsze o 30,7%.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

W pierwszej części poniższej analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie rocznego badania statystyki publicznej Z-06 o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy (dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących) - na tej podstawie przedstawiono zróżnicowanie terytorialne wynagrodzeń (do poziomu powiatów) w 2022 r. (jako ostatnim dostępnym).

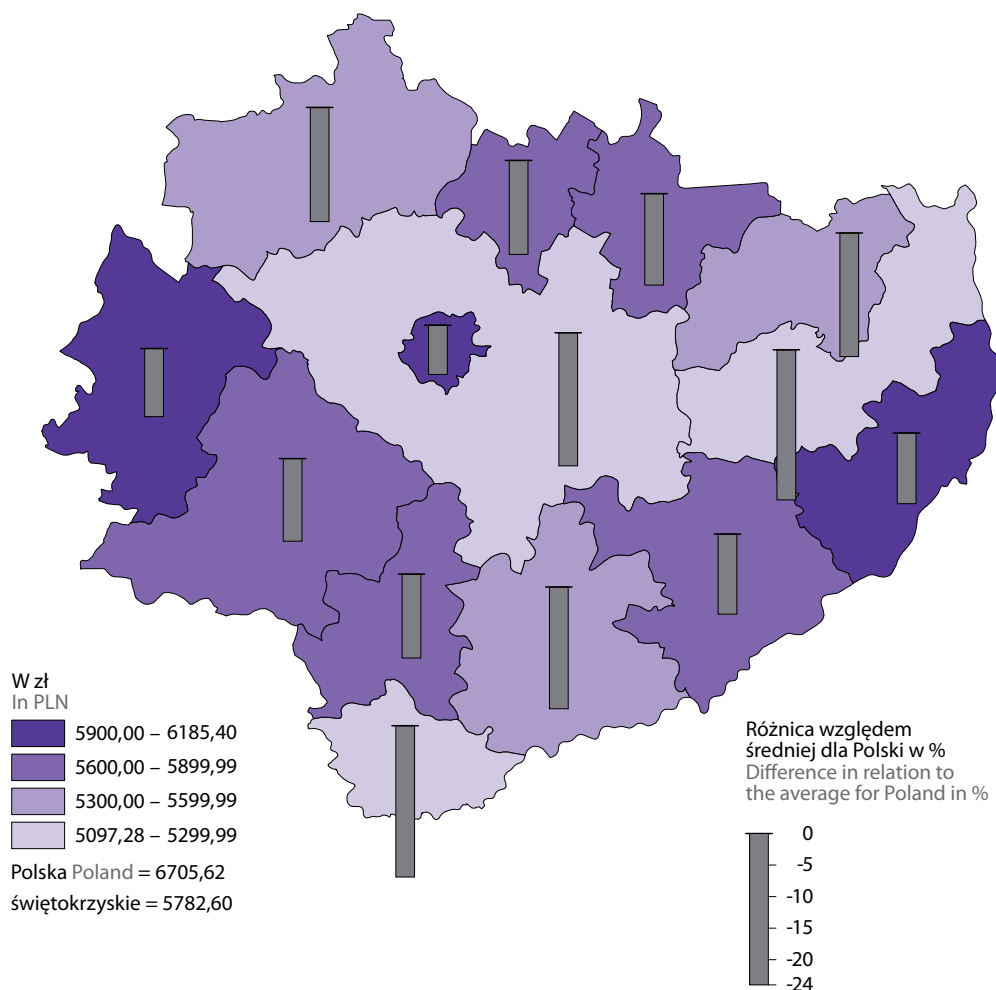
W podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostkach sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wzrosło na przestrzeni 2022 r. o 9,9%, a w porównaniu z 2015 r. o 61,5% osiągając poziom 5782,60 zł. Płaca ta stanowiła 86,2% średniej krajowej, podczas gdy przed rokiem 87,7%, a w 2015 r. 86,3%.

W 2022 r. poprawę warunków płacowych odnotowano we wszystkich powiatach zarówno w porównaniu z 2021 r., jak i w relacji do 2015 r. W porównaniu z 2021 r. skala wzrostu wahała się pomiędzy 4,2% w powiecie starachowickim, a 19,0% w powiecie pińczowskim. Z kolei w relacji do 2015 r. najniższy wzrost płac odnotowano w powiatach jędrzejowskim (o 49,4%), a najwyższy w pińczowskim (o 73,5%) i włoszczowskim (o 70,4%).

W 2022 r. w ośmiu powiatach odnotowano płace nieprzekraczające przeciętnej uzyskanej w województwie, przy czym najniższe wypłacono w powiatach: kazimierskim 5097,28 zł (o 11,9% poniżej średniej), opatowskim 5106,84 zł (o 11,7% mniej) oraz kieleckim 5289,72 zł (o 8,5%). Pensje o wartości ponadprzeciętnej wypłacono w mieście na prawach powiatu Kielce 6185,40 zł (o 7,0%) i w powiatach: włoszczowskim 5982,40 zł (o 3,5%), sandomierskim 5954,75 zł (o 3,0%), staszowskim 5856,73 zł (o 1,3%), jędrzejowskim 5829,63 zł (o 0,8%) oraz pińczowskim 5811,36 zł (o 0,5%).

Dystans między maksymalnym i minimalnym wynagrodzeniem, jakie odnotowano w mieście Kielce i powiecie kazimierskim, wahał się od 702,53 zł w 2015 r. przez 1031,84 zł w 2021 r. do 1088,12 zł w 2022 r.

Mapa 27. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2022 r.
 Map 27. Average monthly gross wages and salaries^a in 2022

a Dotyczy podmiotów gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
 a Concern economic entities employing more than 9 persons.

W drugiej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie miesięcznego meldunku o działalności gospodarczej DG-1 (dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; w ramach badania podmioty o liczbie pracujących 50 lub więcej osób badane są metodą pełną, a podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49 osób - metodą reprezentacyjną) – na tej podstawie przedstawiono przeciętne miesięczne wynagrodzenia w województwie w sektorze przedsiębiorstw w 2023 r. (jako ostatnim dostępnym).

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w podmiotach gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, ukształtowało się na poziomie 6090,03 zł i było o 11,6% wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim (wobec wzrostu o 12,4% w 2022 r.). Płaca ta stanowiła 81,8% średniej krajowej, wobec 82,0% przed rokiem. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne, w 2023 r. niższe płace niż w województwie świętokrzyskim odnotowano jedynie w warmińsko-mazurskim.

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty o liczbie pracujących 10 i więcej osób prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

W województwie świętokrzyskim w 2023 r. wzrost wynagrodzeń odnotowano w większości sekcji sektora przedsiębiorstw zarówno w sferze produkcji, jak i usług. W przemyśle płace wzrosły średnio o 13,0%, w tym w dominującym pod względem udziału w zatrudnieniu przetwórstwie przemysłowym wzrost osiągnął 13,0%. W budownictwie wynagrodzenia zwiększyły się o 12,9%. W sektorze usług najwięcej zyskali zatrudnieni w: informacji i komunikacji (19,8%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 17,9%), działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 15,4%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 12,5%) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (o 10,2%). W mniejszym stopniu wzrost wynagrodzeń odnotowano w: rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (o 7,5%), pozostałej działalności usługowej (o 7,4%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 7,1%) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 5,3%). Wynagrodzenia niższe niż w 2022 r. wypłacono w obsłudze rynku nieruchomości (o 1,5%).

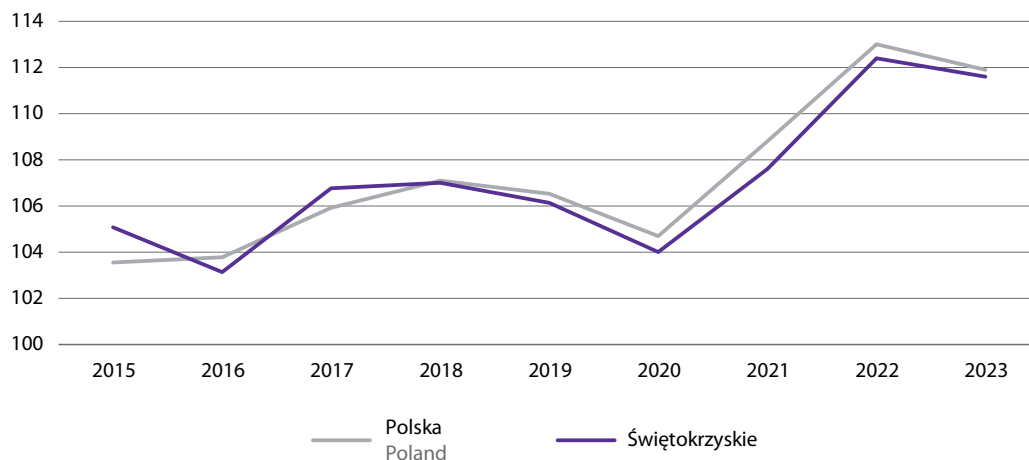
Tablica 13. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw**
Table 13. Average monthly wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	3470,67	4513,57	5458,30	6090,03
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the national average (Poland=100)	84,2	83,4	82,0	81,8

Biorąc pod uwagę rozpiętość płac według sekcji PKD w 2023 r., stosunkowo wysoki poziom wynagrodzeń odnotowano w: rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – 9902,87 zł, informacji i komunikacji – 6610,38 zł, przemyśle – 6530,01 zł oraz obsłudze rynku nieruchomości - 6447,98 zł. Wynagrodzenia te były wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w województwie odpowiednio o: 62,6%, 8,5%, 7,2%, 5,9%. Z kolei płace znacznie poniżej średniej w województwie otrzymali zatrudnieni w: administrowaniu i działalności wspierającej, tj. 4656,98 zł, zakwaterowaniu i gastronomii 4725,44 zł, pozostałej działalności usługowej 4746,03 zł. Wynagrodzenia te były niższe od przeciętnego wynagrodzenia w województwie odpowiednio o: 23,5%, 22,4%, 22,1%.

Wykres 28. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw
Rok poprzedni=100

Chart 28. Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector
Previous year=100

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim przeciętna liczba emerytów i rencistów otrzymujących świadczenia wypłacane wyłącznie przez ZUS (bez rent wypadkowych finansowanych z FUS) oraz przez KRUS (bez świadczeń finansowanych z FER, a wypłacanych przez MON, MSWiA i MS) wyniosła 309,3 tys. osób. Ogólna liczba emerytów i rencistów była wyższa od notowanej przed rokiem o 0,4%, natomiast w stosunku do stanu z 2015 r. zwiększyła się o 3,0%. Z roku na rok obserwowano wzrost udziału świadczeniobiorców ZUS – z 78,0% w 2015 r. przez 82,5% w 2022 r. do 82,9% w 2023 r.

Tablica 14. Świadczenia społeczne
Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	300,4	312,7	308,1	309,3
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1786,10	2152,28	2510,86	2949,48
w tym emerytura of which retirement pension	1898,67	2232,37	2604,77	3059,42
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of famers in PLN	1154,09	1366,71	1489,80	1835,26
w tym emerytura of which retirement pension	1178,10	1367,81	1495,31	1843,11

W 2023 r. emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie świętokrzyskim otrzymało 256,5 tys. osób (więcej o 0,9% w porównaniu z 2022 r. i o 9,4% w relacji do 2015 r.). Biorąc pod uwagę rodzaj pobieranych świadczeń, przeciętna liczba emerytów zwiększyła się zarówno w porównaniu z 2022 r. (o 2,2%), jaki i 2015 r. (o 24,0%). Zmniejszyła się natomiast przeciętna liczba rencistów otrzymujących świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (o 8,1% w relacji do 2022 r. i o 46,6% w stosunku do 2015 r.), jak i liczba osób pobierających renty rodzinne (odpowiednio o 1,5% i 8,0%).

W okresie 2015-2023 wśród świadczeniobiorców z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych dominowali emeryci, a ich udział wzrósł z 69,3% do 78,5%. Na 2. miejscu uplasowali się pobierający renty rodzinne, przy czym ich udział zmniejszył się z 18,4% do 15,5%. Najmniejszy odsetek stanowili pobierający renty z tytułu niezdolności do pracy (spadek udziału z 12,3% do 6,0%).

W 2023 r. świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie świętokrzyskim pobierało 52,8 tys. osób (mniej o 2,3% niż w 2022 r. i o 20,0% w stosunku do 2015 r.). Przeciętna liczba emerytów była mniejsza o 1,9% niż w 2022 r. i o 20,6% w relacji do 2015 r. Przeciętna liczba rencistów otrzymujących świadczenia z tytułu niezdolności do pracy zmniejszyła się odpowiednio o 4,5% i 20,1%, natomiast liczba pobierających renty rodzinne była niższa o 1,1% niż w 2022 r. i o 6,8% niż w 2015 r. Podobnie jak w przypadku świadczeń wypłacanych z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, wśród rolników indywidualnych korzystających ze świadczeń społecznych dominowali emeryci, przy czym ich udział w latach 2015-2023 zmniejszył się z 80,4% do 79,8%. Udział pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy wyniósł 15,9% w latach brzegowych. Najmniejszy odsetek stanowiły natomiast osoby pobierające renty rodzinne – 3,7% w 2015 r. wobec 4,3% w 2023 r.

W województwie świętokrzyskim w 2023 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacona przez ZUS wyniosła 2949,48 zł i była wyższa o 17,5% niż przed rokiem oraz o 65,1% niż w 2015 r. W kraju przeciętne świadczenie z ZUS osiągnęło 3270,23 zł, co oznacza że wzrosło odpowiednio o 17,2% i 65,1%.

To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych z KRUS ukształtowało się w województwie na poziomie 1835,26 zł i zwiększyło się o 23,2% w ciągu roku i o 59,0% w relacji do 2015 r. W kraju przeciętne świadczenie z KRUS wyniosło 1847,27 zł. Oznacza to, że wzrosło w analogicznych czasookresach o 23,1% i 56,6%.

Biorąc pod uwagę kategorie świadczeń, w 2023 r. przeciętne miesięczne świadczenie emerytalne w województwie świętokrzyskim z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosło 3059,42 zł i było wyższe o 17,5% niż w 2022 r. i o 61,1% niż w 2015 r. Emerytury rolników indywidualnych były niższe niż świadczenia z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Przeciętne miesięczne świadczenie emerytalne rolników indywidualnych w 2023 r. wyniosło 1843,11 zł, tj. wzrosło o 23,3% w porównaniu z 2022 r. oraz o 56,4% w relacji z 2015 r.

Pomimo nominalnego wzrostu świadczeń, nie tylko emerytury, ale i pozostałe świadczenia społeczne wypłacone z KRUS były wyraźnie niższe niż pochodzące z ZUS. W 2023 r. przeciętna renta z tytułu niezdolności do pracy rolników indywidualnych wynosiła 1686,66 zł, tj. zwiększyła się o 24,9% w relacji do 2022 r. i o 66,1% w porównaniu z 2015 r., podczas gdy wypłacona przez ZUS osiągnęła 2361,98 zł, tj. wzrosła odpowiednio o 16,6% i 67,1%. Z kolei renta rodzinna z KRUS wyniosła 2232,99 zł, tj. wzrosła o 16,6% w relacji do 2022 r. i o 82,2% w porównaniu z 2015 r., natomiast renta rodzinna wypłacona z ZUS osiągnęła 2620,01 zł i zwiększyła się odpowiednio o 16,2% i 62,6%.

Pomimo wzrostu przeciętnych świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, kwoty jakie otrzymali mieszkańcy województwa świętokrzyskiego należały do najniższych w kraju. W 2023 r., podobnie jak przed rokiem, wysokość świadczeń wypłacanych przez ZUS pozwoliła na zajęcie 15. lokaty, natomiast z KRUS – 12. pozycji, wobec 13. przed rokiem.

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne - wyniki Badania Budżetów Gospodarstw Domowych.

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny^a
 Table 15. Average monthly available income^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in a household	1202,80	1726,92	1831,64	1983,42	2249,79
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1171,10	1695,50	1799,45	1937,84	2194,62

a Dane za 2021-2022 r. zostały uogólnione w oparciu o wstępne wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań NSP 2021 i nie są wprost porównywalne z danymi za lata wcześniejsze, które zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań NSP 2011. W związku z uaktualnionym uogólnieniem wyniki za 2021 r. różnią się od wcześniej publikowanych. a Data for 2021-2022 were generalized on the basis of the preliminary results of the National Population and Housing Census 2021 and are not directly comparable with the data for previous years, which were generalized on the basis of the results of the National Population and Housing Census 2011. Due to the updated generalization, the results for 2021 differ from those published previously.

W 2022 r. przeciętne gospodarstwo domowe w województwie świętokrzyskim rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym 1983,42 zł/1 osobę. W ujęciu nominalnym był on wyższy o 8,3% (o 151,78 zł) od poziomu dochodu sprzed roku. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w województwie świętokrzyskim był w 2022 r. niższy od notowanego w kraju o 266,37 zł, tj. o 11,8%. Choć poprawiła się sytuacja dochodowa, to przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę odnotowany w województwie świętokrzyskim stanowiący 88,2% średniej krajowej był jednym z najniższych w Polsce. W 2022 r. niższe wartości odnotowano w województwach podkarpackim i opolskim (odpowiednio 81,3% i 84,9% średniej krajowej).

W 2022 r. połowa gospodarstw domowych w województwie świętokrzyskim rozporządzała dochodem w kwocie przynajmniej 1866,67 zł, podczas gdy w 2021 r. mediana dochodu rozporządzalnego wyniosła 1799,45 zł.

Na przestrzeni lat 2021-2022 struktura dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych z poszczególnych źródeł nie uległa zasadniczej zmianie. Dochód rozporządzalny w największym stopniu tworzyły:

- dochody z pracy najemnej – w 2022 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł w województwie świętokrzyskim 53,0% (w kraju 53,9%), podczas gdy w 2021 r. 52,9% (w kraju 52,8%),
- dochody ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych (łącznie z pozostałymi świadczeniami społecznymi) – w 2022 r. ich udział stanowił 35,8% dochodu rozporządzalnego w województwie (w kraju 30,8%), natomiast w 2021 r. 33,5% (w kraju 31,5%),
- dochody z pracy na własny rachunek – w 2022 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł w województwie świętokrzyskim 7,5% (w kraju 9,6%), podczas gdy przed rokiem 8,0% (w kraju 10,0%).

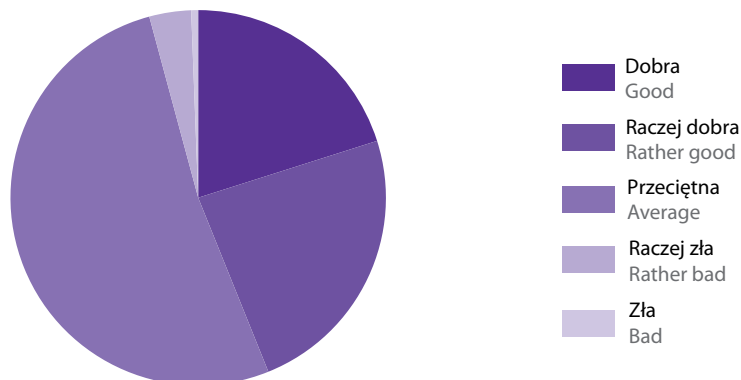
Dochód do dyspozycji przypadający na 1 mieszkańca województwa świętokrzyskiego wyniósł w 2022 r. średnio 1937,84 zł, co oznacza wzrost w stosunku do 2021 r. o 7,7% (o 138,39 zł). Dochód do dyspozycji przypadający na 1 mieszkańca województwa świętokrzyskiego w 2022 r. był niższy niż w kraju o 256,78 zł (o 11,7%). Przeciętny dochód do dyspozycji w województwie świętokrzyskim był najniższym po notowanym w podkarpackim i opolskim, gdzie w 2022 r. stanowił odpowiednio 81,6% i 83,8%, wobec 88,3% w świętokrzyskim.

Pomimo wzrostu dochodów w 2022 r. mniejszy odsetek gospodarstw domowych niż przed rokiem ocenił swoją sytuację materialną jako raczej dobrą lub dobrą i jednocześnie zwiększył się udział gospodarstw postrzegających swoją sytuację jako przeciętną lub raczej złą albo złą. Odsetek gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną co najmniej jako raczej dobrą wyniósł 43,9% w 2022 r. wobec 48,4% w 2021 r. Z kolei odsetek gospodarstw domowych, które oceniły swoją sytuację materialną jako raczej złą albo złą osiągnął 4,2% w 2022 r. wobec 3,9% w 2021 r. W kraju odsetek zadowolonych ze swej

sytuacji materialnej wyniósł 50,0% w 2022 r. wobec 53,3% w 2021 r., natomiast niezadowolonych odpowiednio 6,0% wobec 5,0%.

Wykres 29. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2022 r.

Chart 29. Subjective evaluation of material situation of household in 2022

Ubóstwo jest zjawiskiem złożonym, a wszelkie oceny dotyczące jego rozmiarów zależą od przyjętych rozwiązań metodologicznych oraz źródeł danych. Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz wprowadzeniem w 2005 r. do programu badań statystyki publicznej realizowanego co roku Europejskiego badania dochodów i warunków życia ludności (EU-SILC), GUS rozpoczął także pomiar i analizy ubóstwa dochodowego w Polsce według ustalonej i zharmonizowanej na poziomie Unii Europejskiej metodologii.

Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o wyniki Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC):

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych to odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne.

Współczynnik Giniego to miara nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

Wyniki badania EU-SILC z 2022 r. wskazują, że – biorąc pod uwagę sytuację dochodową gospodarstw domowych z 2021 r. – wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych osiągnął w województwie świętokrzyskim 14,8% (w kraju 13,7%), co oznacza pogorszenie w porównaniu z wynikami badania przeprowadzonego w 2021 r. dla sytuacji dochodowej w 2020 r., kiedy to odsetek osób w gospodarstwach domowych dysponujących dochodem ekwiwalentnym poniżej progu zagrożenia ubóstwem wyniósł w województwie 13,4% (w kraju 14,8%).

W 2022 r. najwyższy wskaźnik zagrożenia ubóstwem w Polsce odnotowano w województwach lubelskim (22,6%) i warmińsko-mazurskim (20,6%). Województwo świętokrzyskie pod względem zagrożenia ubóstwem uplasowało się na 6. pozycji w kraju, podczas gdy w 2021 r. zajęło 10. lokatę. W 2022 r. najmniejszy odsetek osób żyjących w gospodarstwach zagrożonych ubóstwem odnotowano w województwach śląskim (7,8%) i dolnośląskim (9,0%).

Do zbadania poziomu nierówności dochodowych najczęściej wykorzystywaną miarą jest współczynnik Giniego. Im niższa wartość wskaźnika, tym bardziej równomierny jest rozkład dochodów. Współczynnik Giniego dla przeciętnego ekwiwalentnego rocznego dochodu do dyspozycji w województwie świętokrzyskim wyniósł w badaniu z 2022 r. 24,5% (w 2021 r. współczynnik osiągnął 22,6%), co oznacza wzrost rozwarstwienia dochodowego. W kraju współczynnik Giniego dla przeciętnego ekwiwalentnego rocznego dochodu do dyspozycji ukształtował się w badaniu z 2022 r. na poziomie 26,3%, wobec 26,8% w badaniu z 2021 r.

5.2.2. Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

5.2.2. Social assistance and family support

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, z późniejszymi zmianami) pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując na zasadzie partnerstwa, z podmiotami niepublicznymi, w tym z organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi.

Na przestrzeni analizowanego okresu 2015-2022 odnotowano spadek liczebności beneficjentów zarówno środowiskowej pomocy społecznej, jak i świadczeń na rzecz rodziny. Pomimo tego zasięg korzystania zarówno ze świadczeń środowiskowej pomocy, jak i świadczeń rodzinnych pozostał na jednym z wyższych poziomów w kraju.

Pomimo znaczącej poprawy dostępności placówek świadczących opiekę nad dziećmi do 3 roku życia, w 2022 r. pozostała ona na jednym z najniższych poziomów w kraju.

W 2022 r. świadczenia społeczne w ramach zadań własnych i zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego przyznano na podstawie decyzji 35,9 tys. osób bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania, wobec 39,3 tys. osób w 2021 r. i 76,2 tys. osób w 2015 r. Rok 2022 był kolejnym, w którym odnotowano spadek rzeczywistej liczby osób, której przyznano świadczenia. Podobną tendencję obserwowano w kraju. Na przestrzeni lat 2015-2022 osoby z województwa świętokrzyskiego stanowiły od 4,3% do 3,9% krajowej populacji, której wydano decyzje. W 2022 r. liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 304 osób w województwie, wobec 241 osób w kraju (w 2021 r. 329 wobec 257, podczas gdy w 2015 r. 605 wobec 460).

Tablica 16. Świadczenia pomocy społecznej
Table 16. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczba osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of person)	76228	46030	39314	35916
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	150545,3	152534,3	148080,8	148931,4
pomoc pieniężna financial assistance	94077,9	87794,6	85899,7	87301,2
pomoc niepieniężna non-financial assistance	56467,4	64739,6	62181,0	61630,1
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	605	382	329	304

Osoby korzystające ze świadczeń ogółem, to suma osób, którym przyznano decyzją poszczególne rodzaje świadczeń. Osoby potrzebujące mogły bowiem otrzymać pomoc zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. W efekcie zsumowana liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia pieniężne i/lub niepieniężne wyniosła 49,4 tys. osób w 2022 r., wobec 54,7 tys. osób w 2021 r. i 101,2 tys. osób w 2015 r. W 2022 r. świadczenia w formie pieniężnej otrzymało na podstawie decyzji 32,0 tys. osób, wobec 36,5 tys. osób przed rokiem i 58,6 tys. osób w 2015 r. Większość przyznanych świadczeń pieniężnych stanowiły zasiłki celowe. W 2022 r. otrzymało je 17,3 tys. osób, wobec 20,6 tys. osób w 2021 r. i 34,0 tys. osób w 2015 r. Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano na podstawie decyzji 17,4 tys. osób, podczas gdy w 2021 r. 18,2 tys. osób, a w 2015 r. 42,6 tys. osób. Było to przede wszystkim świadczenie w postaci codziennego gorącego posiłku – w 2022 r. skorzystało z tej formy 11,4 tys. osób, podczas gdy w 2021 r. 11,9 tys. osób, a w 2015 r. 36,8 tys. osób.

W ramach pomocy społecznej organizowanej i świadczonej przez jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zlecone), a także realizowanej przez powiatowe centra pomocy rodzinie (zadania własne oraz z zakresu administracji rządowej), w 2022 r. wydatkowano łącznie 148931,4 tys. zł. Kwota ta była o 0,6% większa niż przed rokiem i o 1,1% mniejsza niż w 2015 r. Świadczenia udzielone w województwie stanowiły podobnie, jak w 2015 r. 4,2% kwoty wypłaconej w kraju (przed rokiem 4,3%). W 2022 r. na pomoc pieniężną przeznaczono 87301,2 tys. zł (o 1,6% więcej niż w 2021 r. i o 7,2% mniej niż w 2015 r.), co stanowiło 58,6% wydatkowanej kwoty ogółem, wobec 58,0% w 2021 r. i 62,5% w 2015 r. Z tego na zasiłki stałe przeznaczono 49214,0 tys. zł, na zasiłki celowe – 23197,8 tys. zł, a na zasiłki okresowe – 13996,3 tys. zł. W ramach pomocy niepieniężnej w 2022 r. na świadczenia wydano 61630,1 tys. zł (o 0,9% mniej niż w 2021 r. i o 9,1% więcej niż w 2015 r.), co stanowiło 41,4% sumy wydatkowanych środków wobec 42,0% w 2021 r. i 37,5% w 2015 r. Na usługi opiekuńcze wydano 33516,4 tys. zł, na posiłek – 12102,7 tys. zł, a na schronienie – 3719,49 tys. zł.

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz 2268).

Środowiskowa pomoc społeczna jest kierowana zarówno do beneficjentów w wieloosobowych gospodarstwach domowych (z dużym udziałem gospodarstw z dziećmi), jak i osób samotnie gospodarujących oraz do osób bezdomnych.

Tablica 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Table 17. Beneficiaries of social assistance at domicile

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	47069	33386	30176	27957
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	119247	69026	59740	54144
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population	946	573	501	458

Środowiskowa pomoc społeczna zrealizowana w województwie świętokrzyskim w 2022 r. na podstawie ustawy o pomocy społecznej została skierowana do 28,0 tys. gospodarstw domowych, wobec 30,2 tys. w 2021 r. i 47,1 tys. w 2015 r.

W 2022 r. ogólna liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim wyniosła 54,1 tys. osób i była mniejsza o 9,4% niż przed rokiem i o 54,6% niż w 2015 r. Podobną tendencję spadkową odnotowano w kraju, gdzie liczebność beneficjentów zmniejszyła się z 2729,8 tys. osób w 2015 r. do 1302,3 tys. osób w 2022 r., tj. o 52,3%. Na przestrzeni lat 2015-2022 osoby z województwa świętokrzyskiego stanowiły od 4,4% do 4,2% krajowej populacji beneficjentów. W 2022 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 458 osób w województwie, wobec 344 osób w kraju (w 2021 r. 501 wobec 373, podczas gdy w 2015 r. 946 wobec 710).

Tendencja spadkowa udziału ubogich beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, tj. beneficjentów w gospodarstwach domowych oraz osób bezdomnych o dochodach na osobę poniżej progu dochodowego¹ w zbiorowości beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej ogółem, która zarysowała się w latach 2015-2019, została zahamowana w 2020 r. Odsetek ubogich beneficjentów zmniejszył się w latach 2015-2019 z 68,9% do 55,0%, a następnie w latach 2020-2022 wzrósł z 55,8% do 63,5%.

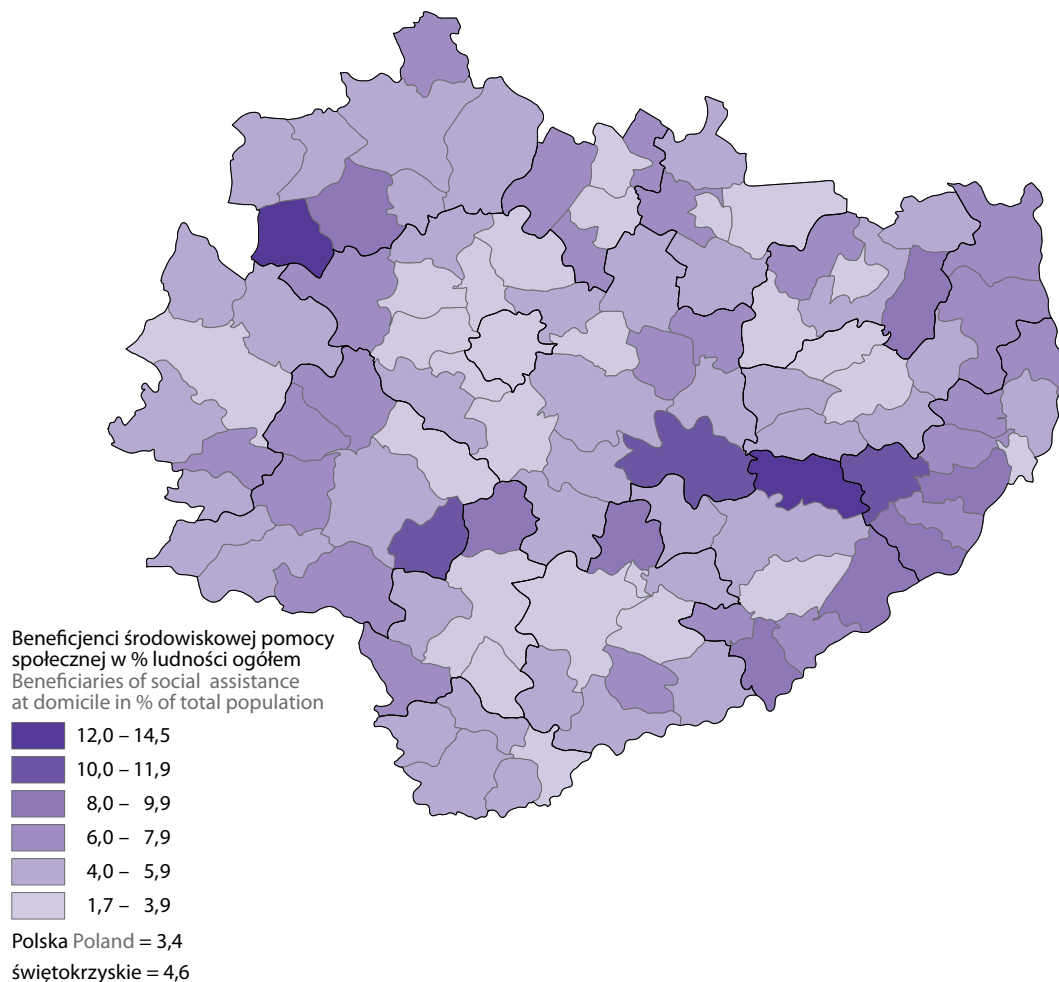
Ubdzy beneficjenci z województwa świętokrzyskiego stanowili od 4,3% w 2015 r. do 4,1% w 2022 r. zbiorowości ubogich beneficjentów w kraju.

W okresie 2015-2022 wyraźnie zmniejszył się odsetek beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej wśród ludności ogółem województwa, czyli zasięg korzystania z pomocy społecznej – z 9,5% do 4,6% (w kraju z 7,1% do 3,4%). Pomimo tego w 2022 r. województwo świętokrzyskie obok podlaskiego (4,6%), kujawsko-pomorskiego (5,2%) i warmińsko-mazurskiego (6,0%), nadal plasowało się w grupie województw o największym zasięgu wsparcia z pomocy społecznej.

Biorąc pod uwagę podział terytorialny województwa, zasięg korzystania ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej był zróżnicowany. W 2022 r. w ośmiu powiatach zasięg nie przekroczył średniej w województwie, przy czym najniższy odnotowano w powiecie ostrowieckim (3,3%) i buskim (3,5%). Najwięcej osób korzystało z pomocy społecznej natomiast w powiatach staszowskim (6,4%) i sandomierskim (6,0%). Biorąc pod uwagę niższy poziom podziału terytorialnego, w 2022 r. w 38 gminach spośród 102 zasięg nie przekroczył wartości średniej – najniższy był w: Busku-Zdrój (1,7%), Ostrowcu Świętokrzyskim (1,9%) oraz Sandomierzu i Stopnicy (po 2,4%). Szczególnie wysokie odsetki odnotowano natomiast w gminach: Słupia Konecka (14,5%), Bogoria (12,5%), Imielno i Raków (po 10,5%) oraz Klimontów (10,0%).

¹ W 2022 r. kwota tego kryterium dla osoby w rodzinie wynosiła 600 zł, a dla osoby samotnie gospodarującej 776 zł (w latach 2018-2021 odpowiednio 527 zł i 701 zł).

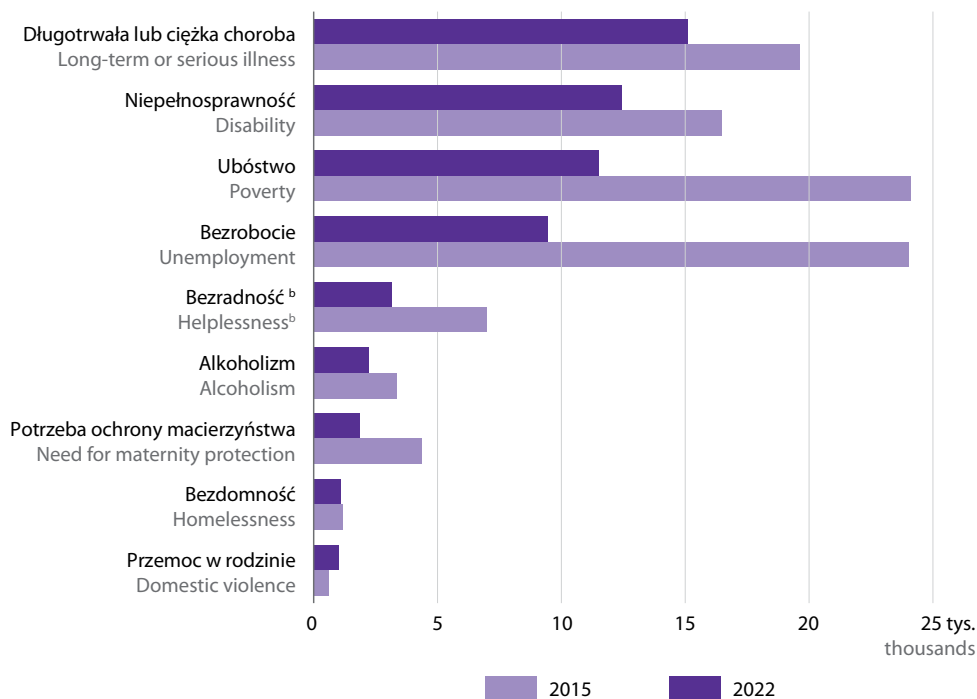
Mapa 28. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2022 r.
 Map 28. Scope of use of social assistance at domicile in 2022

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy środowiskowej a więc dana rodzina może być wykazana w raportach kilka razy. W 2022 r., tak jak w latach poprzednich, najczęściej pomocy udzielano z powodu:

- długotrwałej lub ciężkiej choroby – 15,1 tys. rodzin wobec 17,6 tys. w 2021 r. i 19,6 tys. w 2015 r.,
- niepełnosprawności – 12,4 tys. rodzin wobec 14,5 tys. i 16,5 tys.,
- ubóstwa – 11,5 tys. rodzin wobec 12,8 tys. i 24,1 tys.,
- bezrobocia – 9,5 tys. rodzin wobec 10,9 tys. i 24,0 tys.,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 3,2 tys. rodzin wobec 3,7 tys. i 7,0 tys.,
- alkoholizmu – 2,2 tys. rodzin wobec 2,4 tys. i 3,4 tys.,
- potrzeby ochrony macierzyństwa – 1,9 tys. rodzin wobec 2,2 tys. i 4,4 tys.

Wykres 30. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc według przyczyn^a
Chart 30. Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons^a

a Na podstawie decyzji. b W sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
 a Based on the decisions. b Care and education as well as household management problems.

Omawiając temat wsparcia należy wspomnieć o pomocy finansowej, na jaką mogą liczyć rodziny.

W 2022 r. kontynuowano realizowanie zapoczątkowanego w kwietniu 2016 r. rządowego programu „Rodzina 500 plus”, będącego długofalowym wsparciem kierowanym przede wszystkim do rodzin naturalnych, ale również do rodzinnej pieczy zastępczej i placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W 2022 r. wartość wypłaconych świadczeń wychowawczych (łącznie ze świadczeniami wypłaconymi dla dzieci w pieczy zastępczej i dzieci przybyłych z Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym) wyniosła 1162,7 mln zł, co stanowiło 2,8% środków wydatkowanych w skali kraju. Miesięcznie świadczenie wypłacono średnio na 187,3 tys. dzieci.

Natężenie wypłat świadczenia wychowawczego w ciągu 2022 r. na 1 mieszkańca (średnia na mieszkańca w ciągu roku), w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w opolskim, nie przekroczyło 1 tys. zł. Największe natężenie (powyżej 1,1 tys. zł na 1 mieszkańca) odnotowano w województwach: pomorskim, mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim.

Tablica 18. Świadczenia wychowawcze „RODZINA 500+”
Table 18. „FAMILY 500+” child-support benefit

Wyszczególnienie Specification	2016	2020	2021	2022
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	572239,2	1149102,1	1133001,1	1162692,3
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze w tys. Monthly average number of children for whom families received a child-raising benefit in thousands	127,6	182,0	180,7	187,3

Uwaga: Od 1 kwietnia 2016 do 30 czerwca 2019 r. przysługiwało rodzicom lub opiekunom dzieci do 18. roku życia, niezależnie od dochodu na drugie i kolejne dziecko, a w przypadku dochodu w wysokości nie przekraczającej 800 zł na osobę, także na pierwsze lub jedyne dziecko. Od 1 lipca 2019 roku przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę.
Note: From 1 April 2016 to 30 June 2019, it was available to parents or guardians for each child up to the age of 18, regardless of the income for the second and next child, and in the case of income not exceeding 800 PLN per person, also for the first or only child. Since 1 July 2019, child-raising benefit has been granted to every child until 18 years old, regardless of family income.

W 2022 r. kontynuowano program Karta Dużej Rodziny (KDR) oferujący rodzinom wielodzietnym, mającym obecnie lub w przeszłości na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci, system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty kulturalnej, rekreacyjnej, transportowej na terenie całego kraju. Prawo do KDR przysługuje także dzieciom: do 18. roku życia, w wieku do 25. roku życia – w przypadku dzieci uczących się w szkole lub szkole wyższej, bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. W 2022 r. Kartę Dużej Rodziny w województwie świętokrzyskim posiadało 43,8 tys. rodzin, wobec 34,0 tys. przed rokiem. Rozkład powiatów nie zmienił się. Nadal najwięcej rodzin posiadających kartę grupowały powiat kielecki oraz miasto Kielce (w 2022 r. odpowiednio 22,1% i 11,7%), a najmniej – kazimierski (1,7%).

Z dniem 1 czerwca 2018 r. wszedł w życie rządowy program „Dobry start” będący elementem długofalowej polityki rodzinnej. Program ma na celu wyrównywanie szans wśród uczniów i oferuje wsparcie dla rodzin z dziećmi w wieku szkolnym na utrzymaniu, bez względu na dochód. Pomoc realizowana jest w formie jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na uczące się dziecko i ma wspomóc rodziny w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Świadczenie przysługuje do ukończenia przez dziecko 20. roku życia, a na dziecko z niepełnosprawnością do ukończenia przez nie 24. roku życia. W 2022 r. w województwie świętokrzyskim przekazano na ten cel 40,2 mln zł wobec 39,4 mln zł w 2021 r. i 39,9 mln zł w 2020 r., co stanowiło w 2022 r. 2,9% środków wydatkowanych w skali kraju wobec 3,0% w latach poprzednich.

Tablica 19. Świadczenia na rzecz rodziny
Table 19. Benefits to the family

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2021	2022
Dobry Start^a Good Start^a				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	.	39859	39350	40194
liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenie number of children (and learners) for whom benefits have been paid (during a year)	.	132923	131198	134026
Zasiłek rodzinny Family allowance				
kwota świadczeń ^b wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of family allowances ^b (during a year) in thousand PLN	169653	132033	113346	94450
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny children, for which the parents shall receive family allowances	85109	64924	55249	45882
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. Share of children aged under 17 years, for which the parents shall receive family allowances in the total number of children in this age	37,7	29,1	25,0	21,2
Fundusz alimentacyjny Alimony fund				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	39761	33740	32880	30218
liczba wypłaconych świadczeń number of paid benefits	96192	78453	75540	69239
Ulga prorodzinna w zeznaniach podatkowych PIT Family tax relief in PIT tax returns				
kwota odliczeń od podatku z tytułu ulgi prorodzinnej w tys. zł amount of tax deductions for family tax relief in thousand PLN	157453	153947	158970	.
liczba dzieci ^c number of children ^c	196276	191236	193751	.

a W ramach programu „Dobry Start” dla każdego uczącego się dziecka, rozpoczynającego rok szkolny wypłacane jest jeden raz w roku świadczenie na wyprawkę szkolną. b Wraz z dodatkami. c Liczba dzieci podana została łącznie, tj. dzieci, na które dokonano odliczenia od podatku jak również dzieci, na które przysługiwał zwrot nieodliczonej kwoty ulgi na dzieci.

a As part of the „Good Start” program, for each learning child, at the beginning of the school year, a benefit for a school layette is paid once a year. b Including appendices. c The number of children was given in total, i.e. children for whom the child relief was deducted from tax as well as children who were entitled to the reimbursement of not deducted child relief.

Świadczenia rodzinne mają na celu finansowe wsparcie rodziny, jeśli na jej utrzymaniu pozostaje dziecko (dzieci) lub osoba z niepełnosprawnością wymagająca opieki i pomocy. System świadczeń rodzinnych oparty jest o zasadę pomocniczości. W 2022 r. zachowane zostały prawidłowości obserwowane w poprzednich latach, tj. przy wzroście świadczeń rodzinnych ogółem odnotowano spadek wypłaconych zasiłków rodzinnych.

Kwota świadczeń rodzinnych ogółem wypłaconych w województwie świętokrzyskim w 2022 r. wyniosła 496,1 mln zł, co oznacza wzrost o 8,4% w relacji do stanu odnotowanego przed rokiem. Wypłacone środki stanowiły w 2022 r. 4,4% wydatkowanych w skali kraju, wobec 4,2% przed rokiem.

Wśród wydatków na świadczenia rodzinne podstawowe znaczenie miały wydatki na pomoc skierowaną do rodzin z dziećmi, czyli zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, tj. środki na częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. W 2022 r. kwota wypłaconych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami wypłaconą w województwie świętokrzyskim osiągnęła 94,5 mln zł, tj. o 16,7% mniej niż przed rokiem. Środki te stanowiły 3,7% wydatkowanych na ten cel w kraju. Udział zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w świadczeniach rodzinnych w województwie zmniejszył się z 24,8% w 2021 r. do 19,0% w 2022 r. (w kraju

– z 27,6% do 22,7%).

W latach 2021-2022 odnotowano spadek liczby rodzin pobierających to świadczenie w województwie świętokrzyskim – z 27,5 tys. do 22,3 tys., jak również zmalała liczebność dzieci, na które rodzice otrzymali zasiłek (z 55,2 tys. osób do 45,9 tys.). Zauważalnie zmniejszył się również udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymali zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku z 25,0% do 21,2% (w kraju – z 19,4% do 16,5%).

W ramach świadczeń rodzinnych obok zasiłków rodzinnych znaczące środki uruchomione zostały na świadczenia pielęgnacyjne, czyli przyznane w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Kwota wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych w województwie świętokrzyskim wyniosła w 2022 r. 109,8 mln zł, tj. o 1,1% więcej niż przed rokiem. W 2022 r., podobnie jak przed rokiem, środki te stanowiły 4,6% wydatkowanych na ten cel w kraju. Udział zasiłków pielęgnacyjnych w świadczeniach rodzinnych ogółem zmniejszył się 23,7% w 2021 r. do 22,1% w 2022 r. (w kraju – z 21,4% do 21,0%).

W 2022 r. wypłacono w województwie świętokrzyskim 69,2 tys. świadczeń z funduszu alimentacyjnego wobec 75,5 tys. w 2021 r. Świadczenia te wypłacono na łączną kwotę 30,2 mln zł, tj. mniejszą o 8,1% niż w roku poprzednim. Kwota wydatkowana w województwie świętokrzyskim stanowiła, podobnie jak przed rokiem 3,2% środków wypłaconych w kraju. W 2022 r. w województwie świętokrzyskim średnio miesięcznie wypłacono 5,8 tys. świadczeń, wobec 6,3 tys. przed rokiem. Kwota przeciętnego świadczenia wyniosła 436 zł wobec 435 zł w 2021 r. Tendencje w województwie świętokrzyskim nie odbiegały od obserwowanych w kraju.

Spełniając określone wymogi, wychowujący dziecko dzięki uldze podatkowej na dziecko mogli płacić mniejszy podatek. Kwota odliczeń od podatku z tytułu ulgi prorodzinnej w 2021 r. wyniosła 159,0 mln zł wobec 153,9 mln zł w 2020 r., co stanowiło średnio 2,8% odliczeń w skali kraju.

Wprowadzony od 1 stycznia 2022 r. rodzinny kapitał opiekuńczy przysługuje na każde drugie i kolejne dziecko w rodzinie w wieku od 12 do 35 miesiąca życia. Świadczenie to nie zależy od dochodu rodziny i wynosi w sumie do 12 tys. zł na drugie i każde kolejne dziecko. Świadczenie to dostępne jest w dwóch wariantach, tj.: pierwszy – 1000 zł miesięcznie wypłacane przez 12 miesięcy, albo drugi – 500 zł miesięcznie wypłacane przez 24 miesiące, a decyzja o wyborze wariantu należy do rodzica. W 2022 r. liczba wypłaconych kapitałów osiągnęła 84,3 tys., przy czym 84,6% według pierwszego wariantu. Kwota ogółem wypłaconych rodzinnych kapitałów opiekuńczych wyniosła 90957,5 tys. zł, przy czym środki wypłacone według pierwszego wariantu stanowiły 91,7%.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. z 2022 r. poz 1324, z późn. zm.). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu to jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych. Od 2022 r. dane o oddziałach żłobkowych nie są dostępne, ponieważ podstawą kartoteki do badania był Rejestr Żłobków, który nie zawiera kategorii „oddziały żłobkowe”.

Na przestrzeni lat 2015-2022 sytuacja w zakresie opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3 uległa poprawie. We wskazanym okresie wzrosła zarówno liczba żłobków i klubów dziecięcych, jak również liczba miejsc oraz dzieci przebywających w wyżej wymienionych placówkach.

W 2022 r. działalność prowadziło 89 żłobków oraz 15 klubów dziecięcych, podczas gdy przed rokiem – 81 żłobków i 13 klubów, a w 2015 r. – 31 żłobków i 8 klubów. Liczba miejsc, jakimi dysponowały wymienione placówki wzrosła z 1,4 tys. w 2015 r. do 3,7 tys. w 2021 r. i 4,0 tys. w 2022 r. Na przestrzeni omawianego okresu znacząco zwiększyła się liczba dzieci przebywających w ciągu danego roku we wskazanych placówkach – z 2,1 tys. w 2015 r. do 5,1 tys. w 2021 r. i 5,5 tys. w 2022 r.

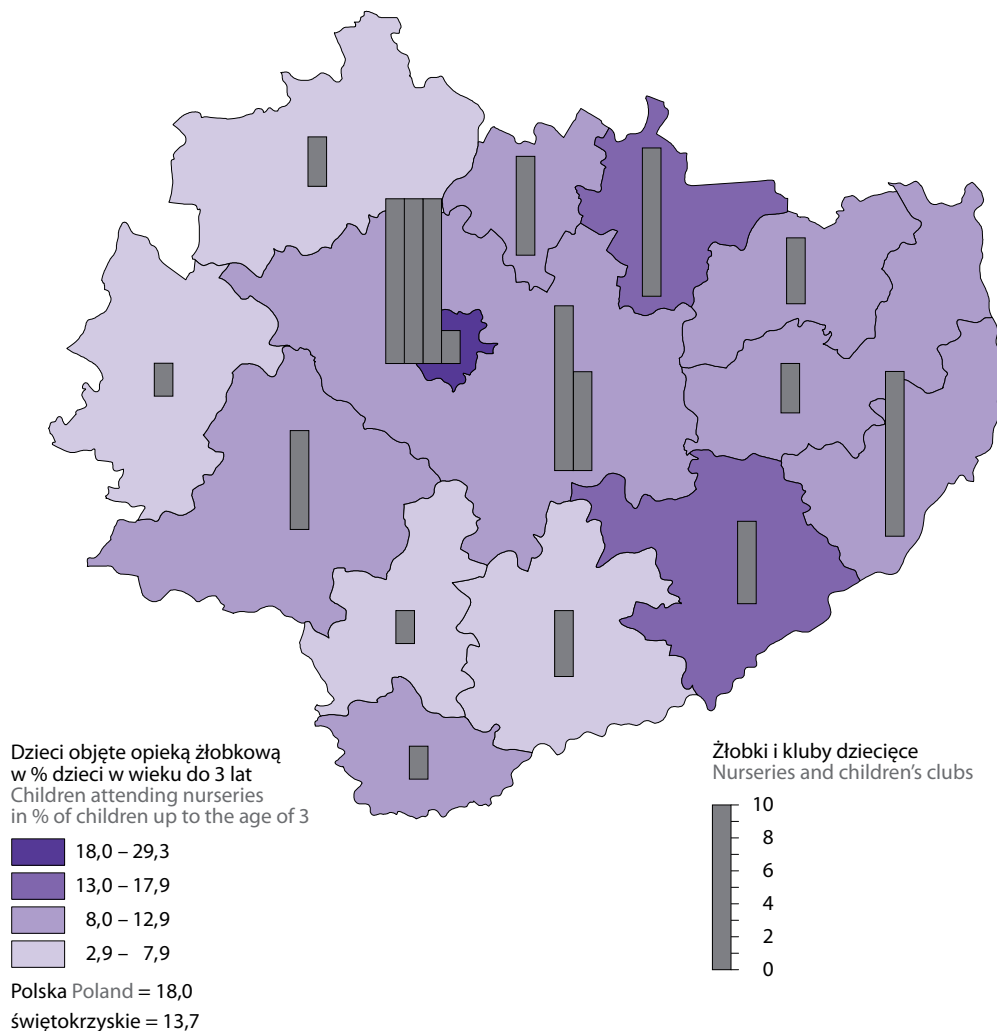
Tablica 20. Żłobki i kluby dziecięce
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 20. Nurseries and children's clubs
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Żłobki Nurseries	31	68	81	89
w tym publiczne of which public	13	31	36	42
Oddziały żłobkowe Nursery sections	2	1	1	.
Kluby dziecięce Children's clubs	8	14	13	15
w tym publiczne of which public	4	5	6	8
Miejsca: Places:				
w żłobkach in nurseries	1221	2824	3435	3698
w oddziałach żłobkowych in nursery sections	42	17	40	.
w klubach dziecięcych in children's clubs	144	256	232	265
Dzieci przebywające (w ciągu roku): Children staying (during the year):				
w żłobkach in nurseries	1921	3974	4677	5163
w oddziałach żłobkowych in nursery sections	59	28	33	.
w klubach dziecięcych in children's clubs	177	334	375	372

Sukcesywnie z roku na rok rósł udział dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych w liczbie ogółem dzieci w wieku do 3 lat. Według stanu na koniec 2022 r. w województwie świętokrzyskim odsetek ten wyniósł 13,7%, wobec w 2021 r. 11,5%, a w 2015 r. 4,1%. W kraju tego typu opieką zostało objętych w 2022 r. 18,0%, podczas gdy w 2021 r. 15,5%, a w 2015 r. 6,6%. Na tle kraju, pomimo znaczącego wzrostu w ostatnich latach, w 2022 r. dostępność w województwie świętokrzyskim do tego typu opieki była niska. W 2022 r. niższy odsetek odnotowano jedynie w województwie warmińsko-mazurskim (12,7%). Z kolei najwyższe wskaźniki odnotowano w województwach: dolnośląskim (25,8%), opolskim (24,4%), lubuskim (22,4%) i zachodniopomorskim (21,9%).

Na niższym poziomie podziału terytorialnego, dostępność do opieki nad dziećmi do 3 roku życia była zróżnicowana. Według stanu na koniec 2022 r. najwięcej żłobków i klubów dziecięcych w województwie świętokrzyskim działało na terenie miasta Kielce (32 placówki) oraz powiatów: kieleckiego (16), sandomierskiego (10), starachowickiego (9) i skarżyskiego (6). Najmniej, bo po 2 placówki działały w powiatach: kazimierskim, pińczowskim i włoszczowskim. Największy odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych odnotowano w mieście Kielce (29,3%) oraz w powiatach: starachowickim (14,6%), staszowskim (13,6%), jędrzejowskim (12,9%), a najmniej dzieci objęto opieką w powiatach: koneckim (2,9%) i buskim (5,3%).

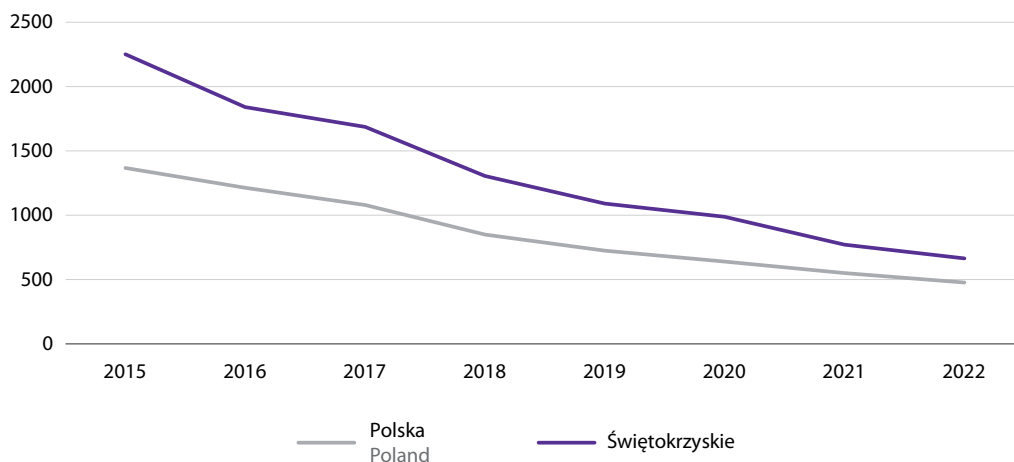
Mapa 29. Żłobki i kluby dziecięce w 2022 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Nurseries and children clubs in 2022
 As of 31 December

O poprawie dostępności do placówek świadczących opiekę nad dziećmi poniżej 3. roku życia świadczy również malejąca liczba dzieci w wieku do 3 lat przypadająca na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych. W województwie wskaźnik ten na przestrzeni lat 2015- 2022 zmniejszył się z 2320 do 664, podczas gdy w kraju obniżył się z 1398 do 477. Pomimo znaczącego spadku, wskaźnik odnotowany w województwie świętokrzyskim był 2. co do wielkości w kraju, po warmińsko-mazurskim (696). Z kolei najniższe wskaźniki odnotowano w województwach dolnośląskim (335) oraz opolskim (357).

Wykres 31. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 31. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs
As of 31 December**5.2.3. Warunki mieszkaniowe**

5.2.3. Housing conditions

Warunki mieszkaniowe w województwie systematycznie poprawiają się – zwiększa się przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (o 4,7% od 2015 r.) i zmniejsza liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie (o 10,1%). Więcej nowych mieszkań powstaje w miastach niż na obszarach wiejskich.

Na przestrzeni lat 2015-2022 znacząco rozwinęła się infrastruktura komunalna. Długość sieci wodociągowej wzrosła o 5,9%, a udział ludności korzystającej o 0,8 p.proc., kanalizacyjnej odpowiednio o 17,9% i 2,9 p.proc., oraz gazowej o 20,1% i 6,3 p.proc.

Według stanu na koniec 2022 r. zasoby mieszkaniowe województwa świętokrzyskiego liczyły 458,8 tys. mieszkań i stanowiły 2,9% zasobów mieszkaniowych kraju. Ponad połowa (52,5%) zasobów mieszkaniowych województwa znajdowała się w miastach (w kraju 67,8%). W porównaniu z 2021 r. odnotowano wzrost liczby mieszkań o 0,8% (o 0,9% w miastach oraz o 0,7% na obszarach wiejskich), natomiast w porównaniu z 2015 r. nastąpił wzrost o 4,5% (odpowiednio o 8,1% oraz o 0,8%).

Wśród powiatów województwa świętokrzyskiego w 2022 r. najwięcej mieszkań zlokalizowanych było w mieście Kielce (19,9%) oraz powiecie kieleckim (14,1%), a najmniej w powiatach: kazimierskim (2,4%), pińczowskim (3,2%) oraz włoszczowskim (3,7%). W porównaniu z 2015 r. największy wzrost liczby zasobów mieszkaniowych odnotowano w mieście Kielce (9,8%) oraz powiecie kieleckim (9,1%), podczas gdy w powiecie opatowskim nastąpił spadek o 0,2%.

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe^a
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 21. Dwelling stocks^a
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Mieszkania Dwellings	439069	452290	455180	458832
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1,000 population	349,2	377,0	383,2	389,4
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,77	3,90	3,91	3,91
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	74,1	77,1	77,3	77,6
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,86	2,65	2,61	2,57

a Opracowano na podstawie bilansów opartych na wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (dla 2015 r.) oraz Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 (dla lat 2020 – 2022).

a Compiled on the basis of balances based on the results of the National Population and Housing Census 2011 (for 2015) and the National Population and Housing Census 2021 (for 2020 – 2022).

Badanie z zakresu gospodarki mieszkaniowej w części dotyczącej stanu zasobów mieszkaniowych, jak i wybranych informacji charakteryzujących warunki mieszkaniowe, zostało przygotowane na podstawie opracowania statystycznego **Bilans Zasobów mieszkaniowych za dany rok** (według stanu na 31 grudnia).

Zasoby mieszkaniowe – ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej) z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań; pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Warunki mieszkaniowe w województwie świętokrzyskim systematycznie się poprawiają. Według stanu na koniec 2022 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 77,6 m² i wzrosła o 3,5 m² w stosunku do 2015 r. (w kraju odpowiednio 75,3 m² i 1,7 m²), a przeciętna liczba izb przypadająca na 1 mieszkanie wyniosła 3,91 wobec 3,77 w 2015 r. (w kraju 3,83 wobec 3,82). Warunki mieszkaniowe na obszarach wiejskich były korzystniejsze (przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania – 91,5 m² oraz liczba izb w mieszkaniu – 4,29) niż w miastach (odpowiednio 65,0 m² oraz 3,57).

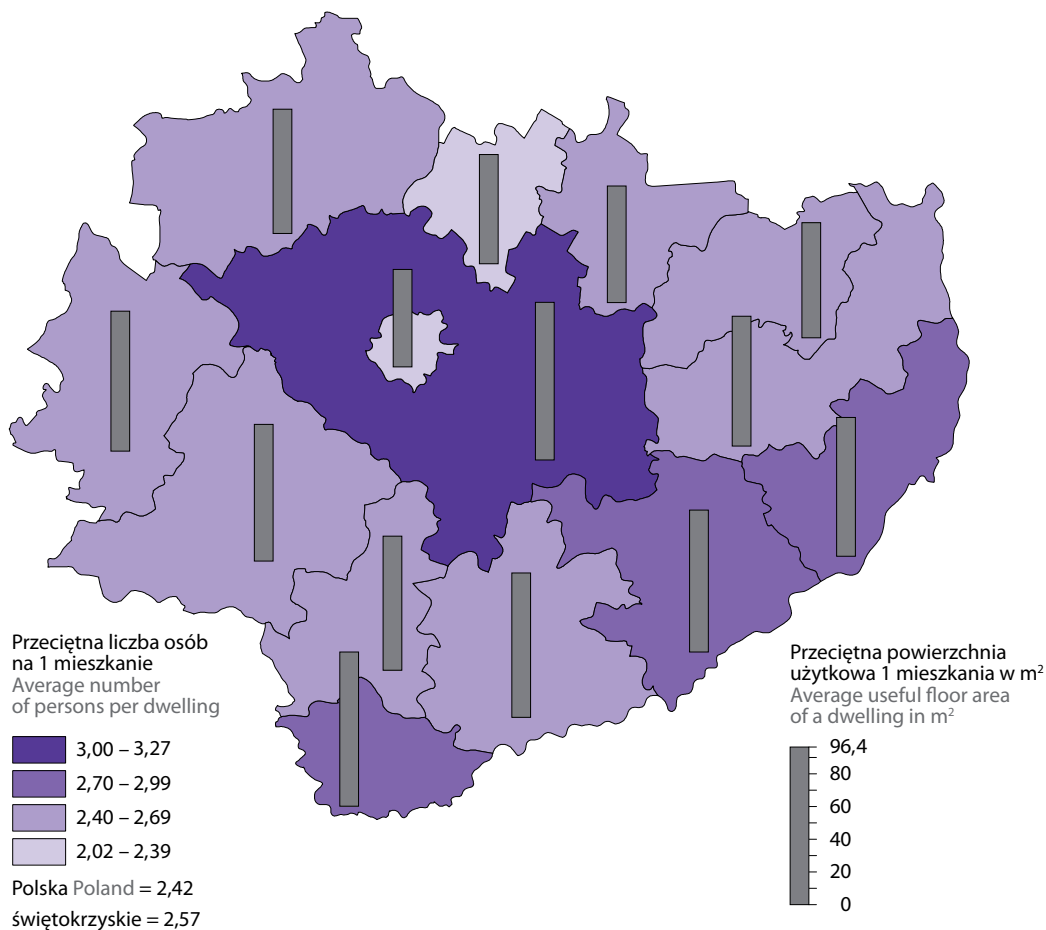
Warunki mieszkaniowe określane są także przez średnią liczbę osób na 1 mieszkanie oraz przez powierzchnię użytkową mieszkania przypadającą na 1 osobę. Wskaźniki te wskazują, że warunki mieszkaniowe od 2015 r. ulegają systematycznej poprawie – zarówno w województwie świętokrzyskim, jak i w kraju. Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie zmniejszyła się z 2,86 w 2015 r. do 2,57 w 2022 r. (w kraju odpowiednio z 2,72 do 2,42), jednocześnie wzrosła powierzchnia do dyspozycji jednej osoby z 25,9 m² do 30,2 m² (w kraju odpowiednio z 27,0 m² do 31,1 m²). W 2022 r. na obszarach miejskich w województwie na 1 mieszkanie przypadało mniej osób (2,19) lecz każda z nich dysponowała mniejszą powierzchnią (29,6 m²) niż na obszarach wiejskich (odpowiednio 2,98 oraz 30,7 m²).

Mapa 30. Warunki mieszkaniowe ludności w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 30. Housing conditions of population in 2022

As of 31 December

Wodociągi to kompleks urządzeń wodociągowych służących do ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studni publicznych, urządzeń służących do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowej, urządzenia regulujące ciśnienie wody.

Na koniec 2022 r. długość sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) w województwie świętokrzyskim osiągnęła 14,7 tys. km, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych – 264,6 tys. sztuk (w kraju odpowiednio 337,7 tys. km i 6176,7 tys. sztuk). W porównaniu z 2021 r. długość wybudowanej lub przebudowanej sieci wodociągowej w województwie zwiększyła się o 39,4 km, przy jednoczesnym wzroście liczby przyłączy do budynków o 4,0 tys. sztuk, w porównaniu z 2015 r. wzrost wyniósł odpowiednio 810,4 km sieci i 21,2 tys. przyłączy. W 2022 r. 16,4% długości sieci oraz 26,7% przyłączy do budynków mieszkalnych znajdowało się na obszarach miejskich województwa.

Tablica 22. Wodociągi
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 22. Water supply system
 As of 31 December

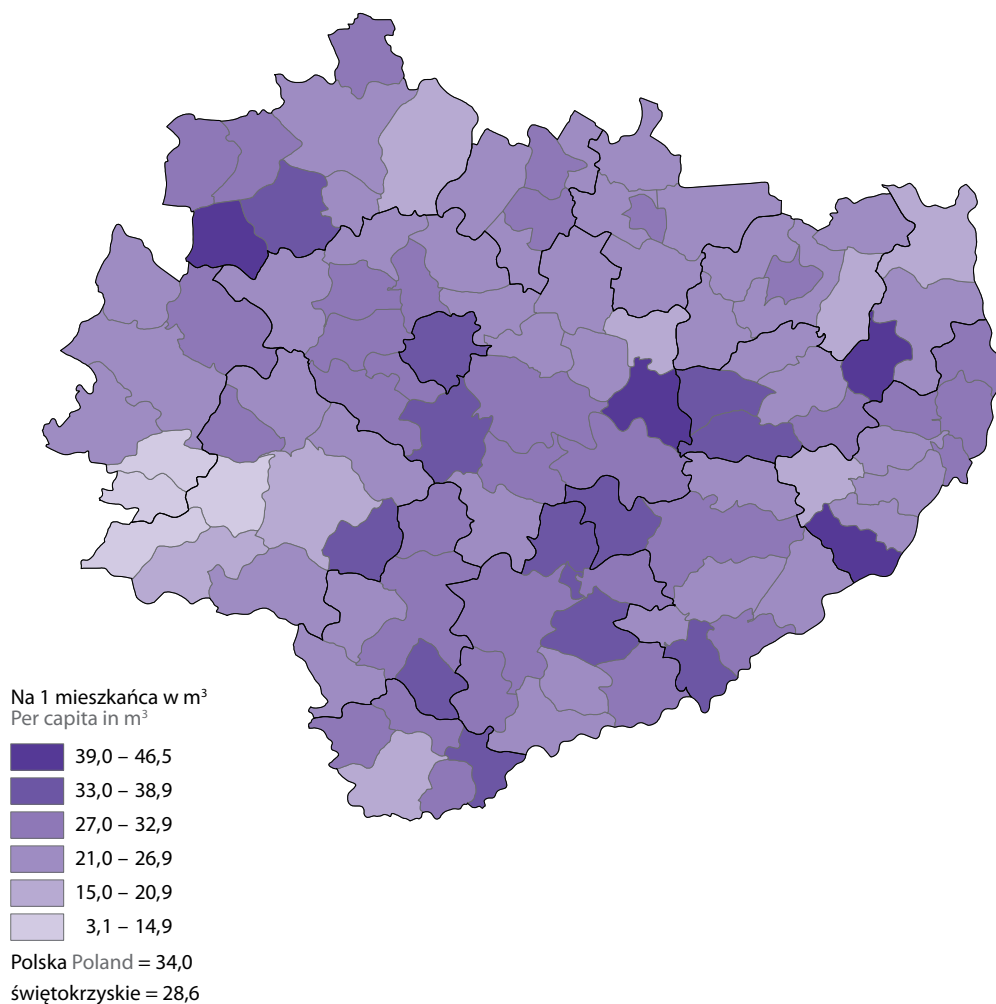
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Sieć wodociągowa (rozdzielcza i przesyłowa) w km Water supply network (distribution and transmission) in km	13844,7	14496,7	14615,7	14655,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	243420	257187	260639	264637
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	34,8	35,0	34,3	33,8

W województwie świętokrzyskim wskaźnik gęstości sieci wodociągowej w 2022 r. wyniósł 125,2 km na 100 km² i był o 15,9% wyższy niż w kraju. W porównaniu z 2015 r. gęstość sieci wodociągowej w województwie wzrosła o 9,2% (w kraju 13,3%). W 2022 r. na obszarach wiejskich województwa zagęszczenie sieci wodociągowej wyniosło 112,2 km na 100 km² (wzrost o 8,0% wobec 2015 r.) i było wyższe o 27,4% niż na obszarach wiejskich w kraju. Natomiast na obszarach miejskich województwa wskaźnik wyniósł 302,8 km na 100 km² (wzrost o 4,2% wobec 2015 r.) i był niższy o 17,1% w porównaniu z obszarami miejskimi kraju.

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim ponad 1,1 mln osób korzystało z sieci wodociągowej, co stanowiło 91,9% liczby ludności całego województwa – w kraju 92,5%. Większy odsetek mieszkańców korzystał z wodociągów na obszarach miejskich (96,1%), niż na obszarach wiejskich (88,4%). W kraju odsetek korzystających z sieci wodociągowej wyniósł odpowiednio 96,7% i 86,2%.

Rozwój infrastruktury wodociągowej oraz wzrost liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej w województwie przyczyniły się do wzrostu zużycia wody na 1 mieszkańca z 27,6 m³ w 2015 r. do 28,6m³ w 2022 r. Nadal jednak gospodarstwa domowe w województwie zużywały o 5,4 m³ mniej wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca, niż w kraju. Przeciętne zużycie wody na 1 mieszkańca w 2022 r. było wyższe w miastach (31,6 m³ wobec 33,7 m³ w 2015 r.), niż na obszarach wiejskich (26,2 m³ wobec 22,7 m³).

Mapa 31. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2022 r.
 Map 31. Consumption of water from water supply systems in households in 2022

Kanalizacja to kompleks urządzeń kanalizacyjnych służący do odprowadzania ścieków: sieć kanalizacyjna, wyloty urządzeń służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

Długość sieci kanalizacyjnej w województwie świętokrzyskim w 2022 r. wynosiła 7,2 tys. km i wzrosła o 253,2 km w porównaniu z 2021 r., a wobec 2015 r. – o 1086,6 km. Sieć kanalizacyjna w województwie stanowiła 4,0% długości sieci krajowej. W 2022 r. w województwie było 139,3 tys. przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych, co stanowiło 3,6% przyłączy w kraju. Liczba przyłączy stale wzrasta – od 2021 r. przybyło 5,0 tys., a od 2015 r. – 24,7 tys. sztuk. Na obszarach wiejskich znajdowało się 72,1% sieci kanalizacyjnej oraz 57,4% przyłączy. Podobnie jak rok wcześniej siecią kanalizacyjną w województwie odprowadzono 25,7 hm³ ścieków.

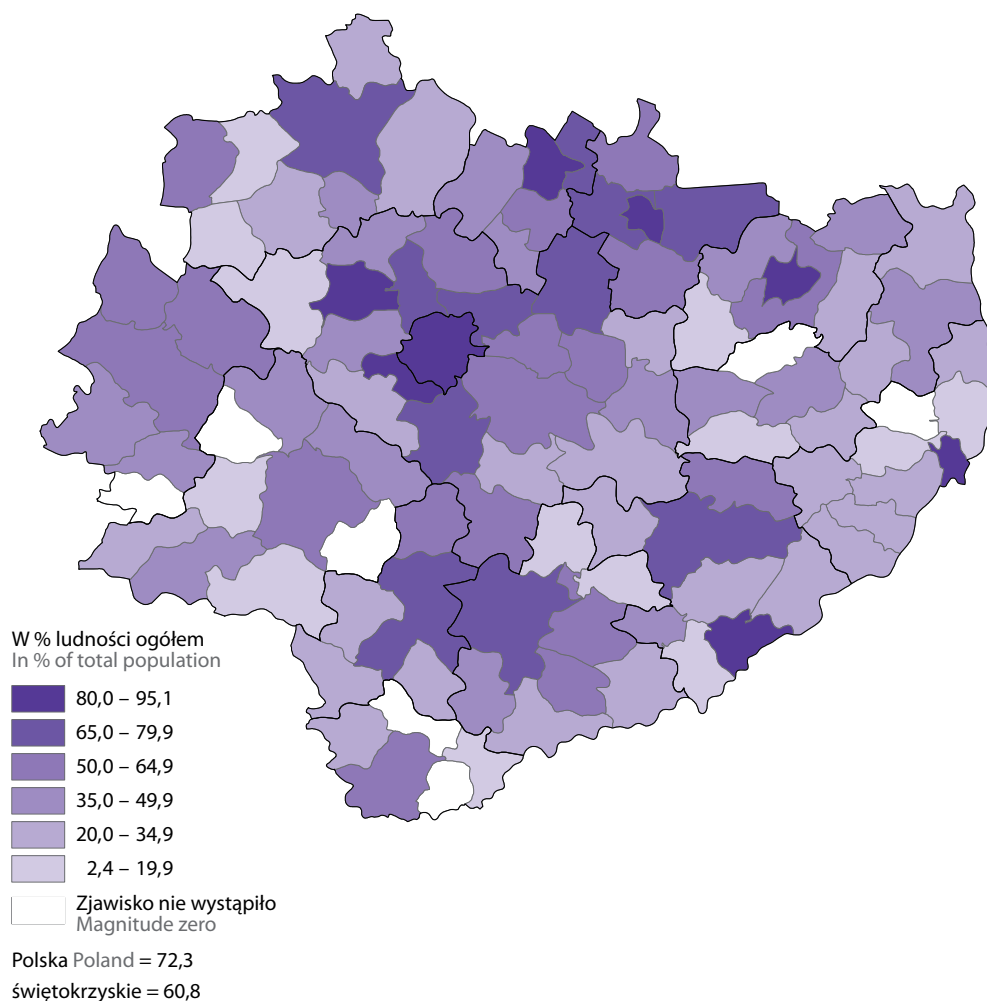
Wskaźnik gęstości sieci kanalizacyjnej w 2022 r. wyniósł 61,2 km na 100 km² i był wyższy o 7,7% niż w kraju. W porównaniu z 2015 r. wskaźnik wzrósł o 17,9%, a w stosunku do 2021 r. – o 3,7%. Wskaźnik gęstości sieci był wyższy na obszarach miejskich (251,2 km na 100 km²), niż na obszarach wiejskich (47,4 km na 100 km²). Jednak w porównaniu z 2015 r. gęstość sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich wzrosła (o 21,9%), a w miastach spadła (o 5,5%).

Tablica 23. Kanalizacja
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 23. Sewage system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	6081,5	6594,2	6914,9	7168,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	114604	129018	134241	139261
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	27,6	26,0	25,7	25,7
w tym oczyszczone of which treated	27,5	26,0	25,7	25,7

^a Łącznie z kolektorami
^a Including collectors

Mapa 32. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2022 r.
 Map 32. Population using sewage system in 2022

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim z sieci kanalizacyjnej korzystało 716,2 tys. osób, co stanowiło 60,8% wszystkich mieszkańców województwa (w kraju 72,3%). Odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej zwiększył się o 2,9 p.proc. w porównaniu z 2015 r. oraz 0,5 p.proc. w stosunku do 2021 r. W miastach z sieci korzystało 87,5% ludności (wzrost o 0,5 p.proc. wobec 2015 r.), a na obszarach wiejskich 39,1% (wzrost o 4,6 p.proc. wobec 2015 r.).

Sieć gazowa to system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów rozróżnia się:

- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim długość sieci gazowej wyniosła 5,2 tys. km, a liczba przyłączy 89,7 tys. sztuk (w kraju odpowiednio 171,2 tys. km i 3,4 mln przyłączy). W porównaniu z 2015 r. długość wybudowanej lub przebudowanej sieci gazowej w województwie zwiększyła się o 863,7 km, przy jednoczesnym wzroście liczby przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych o 18,5 tys. sztuk, a w porównaniu z 2021 r. wzrost wyniósł odpowiednio 282,5 km oraz 5,1 tys. sztuk. W 2022 r. większa część sieci gazowej znajdowała się na obszarach wiejskich województwa (63,5%), natomiast przyłączy było więcej w miastach (53,6%).

W 2022 r. wskaźnik gęstości sieci gazowej ogółem w województwie wynosił 44,0 km na 100 km² (o 5,8% więcej niż w 2021 r. oraz 19,9% więcej niż w 2015 r.), podczas gdy w kraju – 54,7 km na 100 km². Zagęszczenie sieci gazowej było zdecydowanie wyższe w miastach (237,0 km na 100 km² wobec 206,0 km w 2015 r.), niż na obszarach wiejskich (30,0 km na 100 km² wobec 26,3 km).

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	4293,4	4695,5	4874,6	5157,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieskalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	71137	80175	84535	89666
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	175,0	191,7	197,6	204,4
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	830,4	1043,5	1254,3	1166,0
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	659,1	866,0	1051,2	986,3

a łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
a Including gas customers using collective gas-meters.

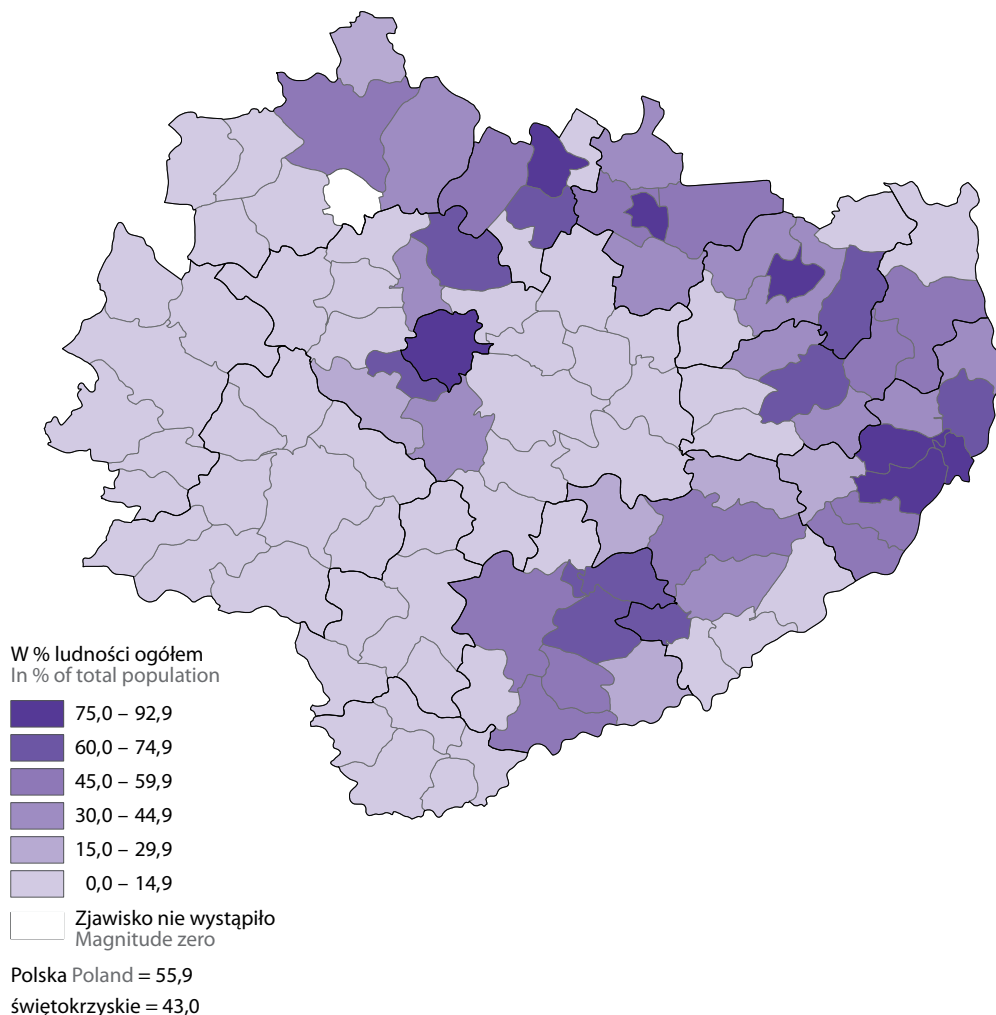
W 2022 r. 43,0% mieszkańców województwa świętokrzyskiego korzystało z sieci gazowej (w kraju 55,9%). W porównaniu z 2015 r. w województwie odnotowano wzrost wskaźnika o 6,3 p.proc. W 2022 r. więcej ko-

rzystających z gazu z sieci było w miastach – 73,5% (wzrost o 4,7 p.proc. wobec 2015 r.), niż na obszarach wiejskich – 18,2% (wzrost o 7,4 p.proc.).

W ciągu 2022 r. w województwie świętokrzyskim gospodarstwa domowe zużyły 1166,0 GWh gazu z sieci, co stanowiło 2,1% zużycia gazu w kraju. W województwie zużyto 986,3 kWh gazu na jednego mieszkańca, co w porównaniu z 2021 r. stanowi spadek o 6,6%, a do 2015 r. wzrost o 49,6%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca blisko trzykrotnie więcej gazu zużyli mieszkańcy miast (1554,2 kWh), niż obszarów wiejskich (523,0 kWh).

Mapa 33. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2022 r.

Map 33. Population using gas supply system in 2022

5.2.4. Ochrona zdrowia

5.2.4. Health care

Od 20 marca 2020 r. do 15 maja 2022 r. obowiązywał w Polsce stan epidemii spowodowany zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 wywołującym COVID-19. W dniu 16 maja 2022 r. złagodzone obostrzenia wprowadzając stan zagrożenia epidemicznego, który obowiązywał do końca czerwca 2023 r.

W lecznictwie ambulatoryjnym na przestrzeni lat 2015-2022 obserwowano w województwie świętokrzyskim coroczny spadek liczby praktyk lekarskich. Z wyłączeniem okresu 2020-2021 liczba przychodni sukcesywnie wzrastała. W 2022 r. liczba udzielonych porad w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej była wyższa zarówno w porównaniu z 2021 r., jak i 2015 r.

Choć w 2022 r. dostępność łóżek szpitalnych zmniejszyła się, to stopień ich wykorzystania wzrósł, zarówno w relacji do 2021 r., jak i 2015 r. Rok 2022 był kolejnym, w którym skróceniu uległ przeciętny pobyt chorego w szpitalu.

W latach 2019-2022 wzrosła liczebność pracowników medycznych opiekujących się bezpośrednio pacjentami. Dostępność pracowników służby zdrowia, choć na tle kraju była w większości przypadków zadowalająca, pozostała niska.

Zarówno w porównaniu z 2021 r., jak i 2015 r. odnotowano spadek liczby wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego (ZRM) na miejsce zdarzenia, a także liczby osób, którym udzielono pomocy medycznej.

Na 10 SOR-ach i 1 współpracującej izbie przyjęć w 2022 r. doraźną pomoc medyczną w trybie ambulatoryjnym otrzymało więcej osób niż w 2021 r., ale mniej niż w 2019 r. Zwiększyła się natomiast liczba osób leczonych w trybie stacjonarnym i przekazanych do leczenia szpitalnego.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

W 2022 r. w lecznictwie ambulatoryjnym funkcjonowało 658 przychodni, wobec 632 w 2021 r. i 576 w 2015 r. W 2022 r. 73,1% przychodni, tj. 481 prowadziło działalność w miastach. Liczba praktyk lekarskich zmniejszyła się z 236 w 2015 r. do 148 w 2022 r., w tym liczba praktyk stomatologicznych zmalała ze 177 do 117. Podobnie jak w przypadku przychodni, większość praktyk lekarskich prowadziła działalność w miastach (w 2022 r. 81,1%, tj. 120).

Stopień przystosowania przychodni i praktyk lekarskich ogółem do potrzeb osób niepełnosprawnych był niewystarczający. W 2022 r. na 806 placówek 602 jednostki były wyposażone w toalety przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, 571 – w pochylnie, podjazdy, platformy, 272 – w windy, 262 – w posadzki antypoślizgowe, 72 – w drzwi automatycznie otwierane, natomiast w 28 były udogodnienia dla osób słabowidzących i niewidomych oraz w 17 – dla niedosłyszących i niesłyszących. W 61 placówkach nie odnotowano udogodnień.

Dostępność placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie była mniejsza niż przeciętnie

w kraju (w 2022 r. 1462 osób/ 1 podmiot, wobec 1448 osób). W przekroju terytorialnym zróżnicowanie było znacznie większe. W 2022 r. w 19 gminach dostępność była lepsza niż przeciętnie w województwie. W najlepszej sytuacji znajdowali się mieszkańcy miasta Kielce, gdzie na 1 placówkę przypadało 718 mieszkańców, a także gmin: Fałków (797 osób/ 1 placówkę), Moskorzew (852 osoby/ 1 placówkę) i Michałów (885 osób/ 1 placówkę). W 2022 r. w 83 gminach dostępność nie przekroczyła przeciętnej w województwie. Najmniejszą dostępność placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej odnotowano w gminach: Kunów (9245 osób/ 1 placówkę), Bliżyn (7537 osób/ 1 placówkę) i Pacanów (6947 osób/ 1 placówkę).

Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25.

Health care facilities

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Przychodnie Out-patient departments	576	634	632	658
Praktyki lekarskie i lekarzy dentystów ^a Medical and dental practices ^a	236	174	165	148
Porady udzielone ^{bc} w tys: Consultations provided ^{bc} in thousands:	9699,7	8367,4	9137,6	9721,2
lekarskie ^d doctors ^d	8675,5	7748,0	8399,7	8833,2
stomatologiczne dental	1024,3	619,5	737,9	887,9
Szpitala ogólne General hospitals	25	24	23	24
Łóżka w szpitalach ogólnych Beds in general hospitals				
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	50,2	45,0	46,3	44,2
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	68,4	56,3	63,7	68,7
Przeciętny pobyt chorego w dniach Average patient stay in days	5,3	5,4	5,1	4,8

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów.

c W ciągu roku. d Łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym.

a Data concern practices that have signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year. d Including consultations provided to non-hospitalised patients in admission rooms.

Uwzględniając porady finansowane przez pacjentów oraz porady z izb przyjęć szpitali ogólnych udzielone pacjentom niehospitalizowanym, w ciągu 2022 r. udzielono 9721,2 tys. porad (8833,2 tys. lekarskich i 887,9 tys. stomatologicznych).

Liczba udzielonych porad w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej była większa o 6,4% niż przed rokiem i o 0,2% niż w 2015 r., przy czym liczba porad lekarskich wzrosła o 5,2% w relacji do 2021 r. i o 1,8% w porównaniu z 2015 r., natomiast liczba porad stomatologicznych była o 20,3% większa niż w 2021 r., natomiast o 13,3% mniejsza niż w 2015 r.

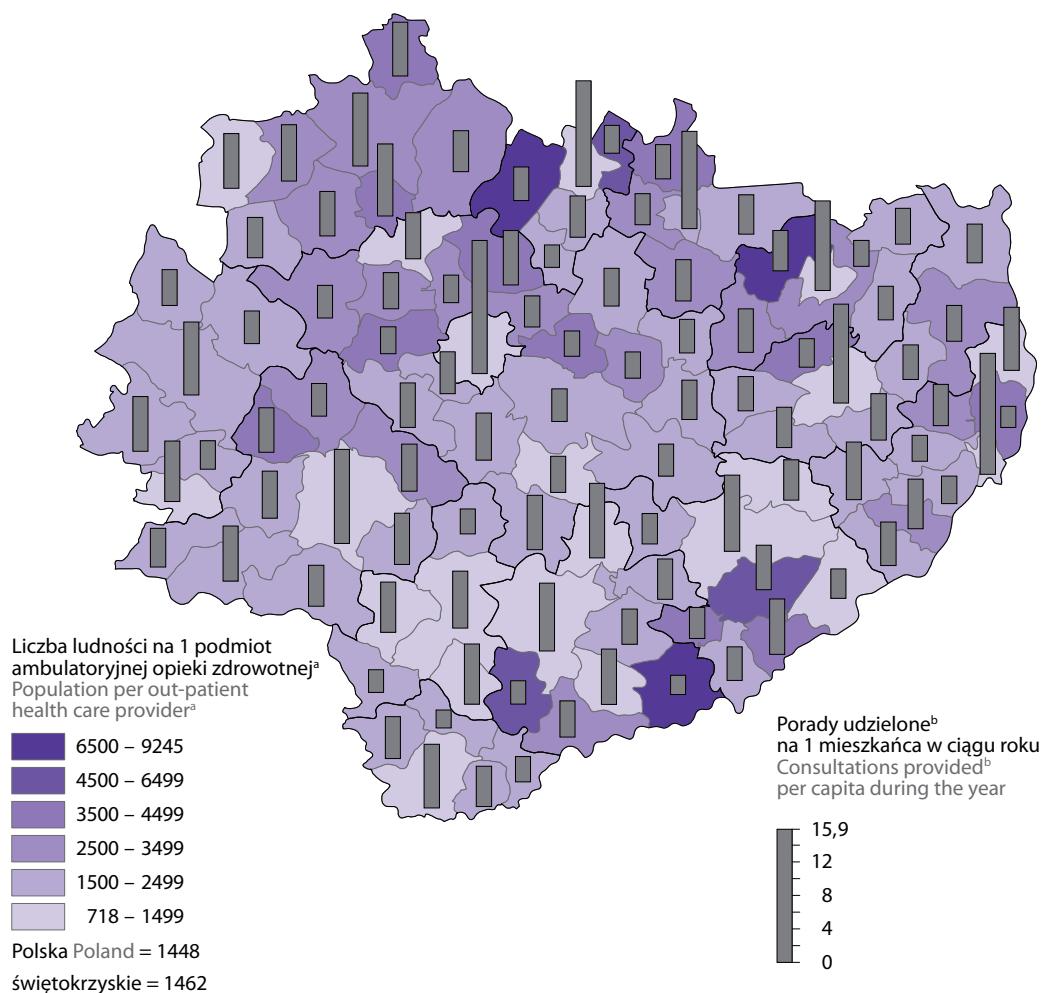
Na przestrzeni okresu 2015-2022 zmniejszył się udział porad stomatologicznych w poradach ogółem – z 10,6% do 9,1%.

Liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa zwiększyła się z 7,7 w 2015 r. do 8,2 w 2022 r., w tym liczba porad lekarskich wzrosła z 6,9 do 7,5, a stomatologicznych pozostała na poziomie 0,8. W analogicznym okresie w kraju liczba porad ogółem wzrosła z 8,3 do 8,4, w tym porad lekarskich zwiększyła się z 7,4 do 7,6, a stomatologicznych zmniejszyła się z 0,9 do 0,8.

W 2022 r. po wyłączeniu porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych (162,3 tys. porad), liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła w województwie 8,1 podczas gdy w kraju 8,7. Na 102 gminy województwa ponadprzeciętną liczbę udzielonych porad odnotowano w 12 gminach, przy czym największą w: mieście Kielce (15,9), Sandomierzu (14,4) i Skarżysku Kamiennej (12,6), Opatowie (11,8), Starachowicach (11,6) oraz Jędrzejowie (11,2). Z kolei najmniej porad na 1 osobę przypadało w gminach: Czarnocin (2,1), Pacanów (2,3), Dwikozy (2,5), Łączna i Działoszyce (po 2,7).

Mapa 34. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2022 r.

Map 34. Out-patient health care in 2022

a Stan na 31 grudnia. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów; bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych pacjentom niehospitalizowanym. Łącznie z poradami udzielonymi w przychodniach resortów obrony narodowej i spraw wewnętrznych.
a As of 31 December. b Including consultations paid by patients; excluding consultations provided in admission rooms of general hospitals for non-hospitalized patients. Including consultations provided in out-patients departments of the Ministry of Interior and the Ministry of National Defence.

Stacjonarną opiekę zdrowotną w województwie świętokrzyskim na koniec 2022 r. można było uzyskać m.in. w udzielających świadczeń w trybie stacjonarnym i dziennym 24 stacjonarnych szpitalach ogólnych

oraz udzielających świadczeń w trybie wyłącznie dziennym 10 szpitalach dziennych (tzw. szpitalach jednego dnia). Od 2019 r. klasyfikacji szpitali na dzienne i stacjonarne dokonuje się na podstawie deklaracji podmiotów leczniczych na Sprawozdaniu o działalności szpitala ogólnego MZ-29.

W 2022 r. w dyspozycji szpitali pozostawały w sumie 5202 łóżka (łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków) oraz 194 miejsca dzienne, podczas gdy w 2021 r. – 5504 łóżka i 171 miejsc, a w 2015 r. – 6313 łóżek i 151 miejsc. Od 2016 r. większością miejsc dziennych dysponowały stacjonarne szpitale ogólne (w 2022 r. – 82,0%, w 2021 r. – 61,4%, w 2016 r. – 74,9% wobec w 2015 r. – 23,2%).

W 2022 r. chory przebywał w szpitalu w województwie świętokrzyskim przeciętnie 4,8 dnia, podczas gdy w 2021 r. 5,1 dnia, a w 2015 r. 5,3 dnia (w kraju w 2022 r. 5,3 dnia, wobec w 2021 r. podobnie jak i w 2015 r. – 5,4 dnia).

Zmniejszyła się dostępność łóżek w stacjonarnych szpitalach ogólnych. Liczba łóżek w przeliczeniu na 10 tys. ludności ogółem w województwie wyniosła 44,2 w 2022 r. wobec 46,3 w 2021 r. i 50,2 w 2015 r. Tendencja ta nie odbiegała od zmian zachodzących w kraju, gdzie na 10 tys. ludności przypadało 43,5 łóżka w 2022 r. wobec 44,4 w 2021 r., a 48,6 w 2015 r.

W 2022 r. wskaźnik wykorzystania łóżek w stacjonarnych szpitalach ogólnych w województwie świętokrzyskim wyniósł 68,7% lub inaczej 251 dni i było to więcej o 18 dni niż w 2021 r. i o 2 dni niż w 2015 r. W kraju wykorzystanie łóżek w 2022 r. osiągnęło 64,6%, tj. 236 dni, co oznacza wzrost o 12 dni w relacji do stanu z 2021 r. i spadek o 7 dni w porównaniu z 2015 r. W 2022 r. baza łóżkowa stacjonarnych szpitali ogólnych w największym stopniu była wykorzystana w województwie małopolskim (69,8%). Województwo świętokrzyskie uplasowało się na 2. lokacie, natomiast na 3. – województwo lubelskie (67,3%). Najmniejsze wykorzystanie łóżek odnotowano w województwach: opolskim (59,4%), podlaskim (59,9%) i warmińsko-mazurskim (61,0%).

W 2022 r. w szpitalach ogólnych leczono w trybie stacjonarnym (bez ruchu międzyoddziałowego) 262,3 tys. osób wobec 234,1 tys. przed rokiem i 286,8 tys. w 2015 r. W 2022 r. liczba hospitalizowanych pacjentów na 10 tys. mieszkańców województwa wyniosła 2219 wobec 1962 przed rokiem i 2276 w 2015 r. (w kraju 1823 wobec 1667 w 2021 r. i 2027 w 2015 r.). W stosunku do roku poprzedniego liczba hospitalizowanych na 10 tys. ludności zwiększyła się we wszystkich województwach. Podobnie jak w 2021 r., odnotowany w 2022 r. w województwie świętokrzyskim wskaźnik był najwyższym w kraju.

W 2022 r. w ramach opieki dziennej realizowanej w szpitalach ogólnych (stacjonarnych i dziennych), leczonych było łącznie 45,1 tys. osób wobec 29,9 tys. osób przed rokiem i 29,7 tys. osób w 2015 r., w tym w szpitalach dziennych odpowiednio: w 2022 r. 8,1 tys., w 2021 r. 9,7 tys., a w 2015 r. 4,2 tys. W latach 2015-2021 zauważalnie zmalał udział pacjentów leczonych dziennie w szpitalach stacjonarnych, na rzecz leczonych w szpitalach dziennych – z 85,7% w 2015 r. do 67,4% w 2021 r., natomiast w 2022 r. odnotowano wzrost do 82,0%. Oznacza to że o ile w latach 2015-2021 udział leczonych w ramach opieki dziennej w szpitalach jednego dnia wzrósł z 14,3% do 32,6%, to w 2022 r. obniżył się do 18,0%.

W ramach stacjonarnej opieki zdrowotnej oprócz szpitali ogólnych w województwie na koniec 2022 r. funkcjonował 1 szpital psychiatryczny, 21 zakładów opiekuńczo-leczniczych (w tym 1 typu psychiatrycznego), 3 zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, 11 hospicjów oraz 3 ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów. W placówkach tych leczono w 2022 r. w sumie 12,5 tys. osób (w roku poprzednim 11,7 tys. osób).

Integralną część systemu ochrony zdrowia stanowi lecznictwo uzdrowiskowe. Znanym i cenionym centrum lecznictwa uzdrowiskowego w województwie świętokrzyskim od lat pozostaje powiat buski. Na przestrzeni lat 2015-2022 liczba działających tam placówek podlegała niewielkim wahaniom. Czynnych na koniec 2022 r. było 12 sanatoriów, 3 szpitale uzdrowiskowe, 1 przychodnia uzdrowiskowa. Ponadto w województwie działały 2 stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej (1 w powiecie buskim i 1 – w kieleckim). W porównaniu ze stanem z 2015 r. liczba szpitali uzdrowiskowych zmniejszyła się o 1, a stacjonarnych zakładów rehabilitacji leczniczej wzrosła o 1.

Na koniec 2022 r., w dyspozycji placówek lecznictwa uzdrowiskowego znajdowało się 3,2 tys. łóżek, wobec 3,0 tys. w 2021 r. i 3,1 tys. w 2015 r. Ponadto stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej dysponowały na koniec 2022 r. 0,3 tys. miejsc wobec 0,2 tys. w 2021 r. i 0,1 tys. w 2015 r. W 2022 r. liczba pa-

cientów/ kuracjuszy w placówkach lecznictwa uzdrowiskowego wyniosła 62,6 tys. w opiece stacjonarnej i 6,1 tys. w trybie ambulatoryjnym, wobec w 2021 r. odpowiednio 47,0 tys. i 5,3 tys. osób, a w 2015 r. 59,3 tys. i 10,3 tys. osób. Ponadto w stacjonarnych zakładach rehabilitacji leczniczej liczba pacjentów/ kuracjuszy leczonych w trybie stacjonarnym w 2022 r. osiągnęła 15,3 tys. osób wobec 11,7 tys. w 2021 r. i 2,7 tys. w 2015 r.

Biorąc pod uwagę funkcje placówek lecznictwa uzdrowiskowego, stopień przystosowania placówek do potrzeb osób niepełnosprawnych nie jest zadowalający. Na koniec 2022 r. na 16 placówek lecznictwa uzdrowiskowego oraz 2 stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej: 17 jednostek posiadało posadzki antypoślizgowe, a także było wyposażonych w pochylnie, podjazdy, platformy oraz łazienki przystosowane dla osób niepełnosprawnych, w 16 zapewniono pokoje lub pokoje z łazienkami przystosowanymi dla osób niepełnosprawnych, w 13 placówkach były windy, a 8 placówek było wyposażonych w drzwi automatycznie otwierane. W żadnej placówce nie zastosowano udogodnień dla słabowidzących i niewidomych ani dla niedosłyszących i niesłyszących.

Infrastrukturę opieki medycznej uzupełnia sieć aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych. Na przestrzeni lat 2015-2022 obserwowano ograniczenie liczbeności działających placówek, a co za tym idzie pogorszenie dostępności. W 2022 r. w województwie świętokrzyskim działały 372 apteki i 43 punkty apteczne, wobec w 2021 r. odpowiednio 382 i 46, a w 2015 r. – 421 i 60. Na 1 aptekę przypadło 3167 mieszkańców, wobec 3109 w 2021 r. i 2986 w 2015 r. Podobnie jak w przypadku innych placówek służby zdrowia czy opieki społecznej, przystosowanie aptek i punktów aptecznych do potrzeb osób niepełnosprawnych było niewystarczające.

W 2022 r. spośród w sumie 415 aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych: 266 placówek było wyposażonych w pochylnie, podjazdy, platformy, 93 posiadało w posadzki antypoślizgowe, 17 placówek było wyposażonych w drzwi automatycznie otwierane, w 6 placówkach były windy. Udogodnienia dla osób słabowidzących i niewidomych posiadało 9 placówek, a 1 – dla niedosłyszących i niesłyszących. W 79 placówkach nie wprowadzono udogodnień dla osób niepełnosprawnych.

Od 2019 r. dane dotyczące **lekarzy, lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych** opracowywane są w oparciu o źródła administracyjne, w tym rejestry:

- posiadających prawo wykonywania zawodu (lekarzy i lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych),
- płatników składek ZUS,
- podmiotów wykonujących działalność leczniczą,
- praktyk lekarskich,
- praktyk pielęgniarek i położnych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, bez względu na główne miejsce pracy. W związku z przejściem na nowe źródło dane nie są porównywalne z danymi opublikowanymi w poprzednich edycjach Raportu, opartymi o metodę sprawozdawczości.

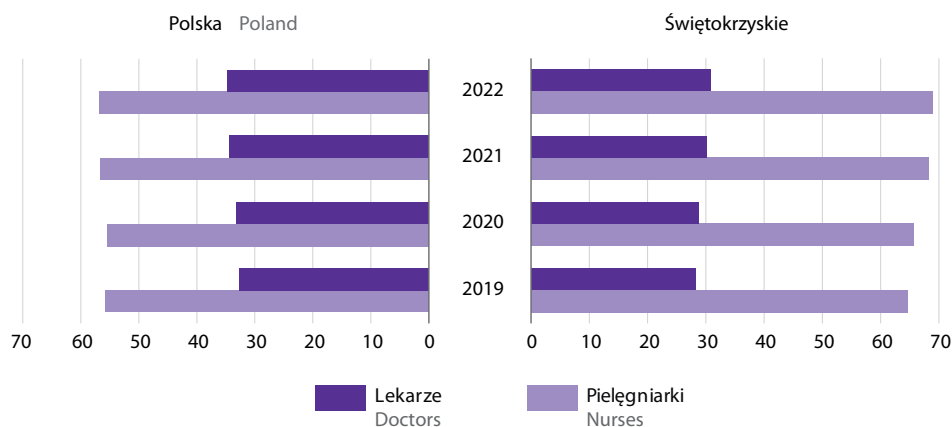
W województwie świętokrzyskim wśród pracujących w ochronie zdrowia bezpośrednio z pacjentem odnotowano w 2022 r.: 3636 lekarzy, 995 lekarzy dentystów, 8128 pielęgniarek, 967 położnych, 798 farmaceutów, 1746 fizjoterapeutów i 572 diagnostów laboratoryjnych.

W porównaniu z 2021 r. zmniejszyła się liczba położnych (o 2,9%) oraz farmaceutów (o 1,2%), natomiast w pozostałych kategoriach zawodowych odnotowano wzrost liczby pracujących bezpośrednio z pacjentem. W relacji do 2019 r., we wszystkich wymienionych zawodach medycznych został odnotowany wzrost liczby pracujących.

Jednym z najważniejszych zagadnień jest efektywne wykorzystanie kadr medycznych. Zapewnienie odpowiedniej dostępności do personelu medycznego, opartej na potrzebach mieszkańców, stanowi jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej polityki zdrowotnej.

Wykres 32. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

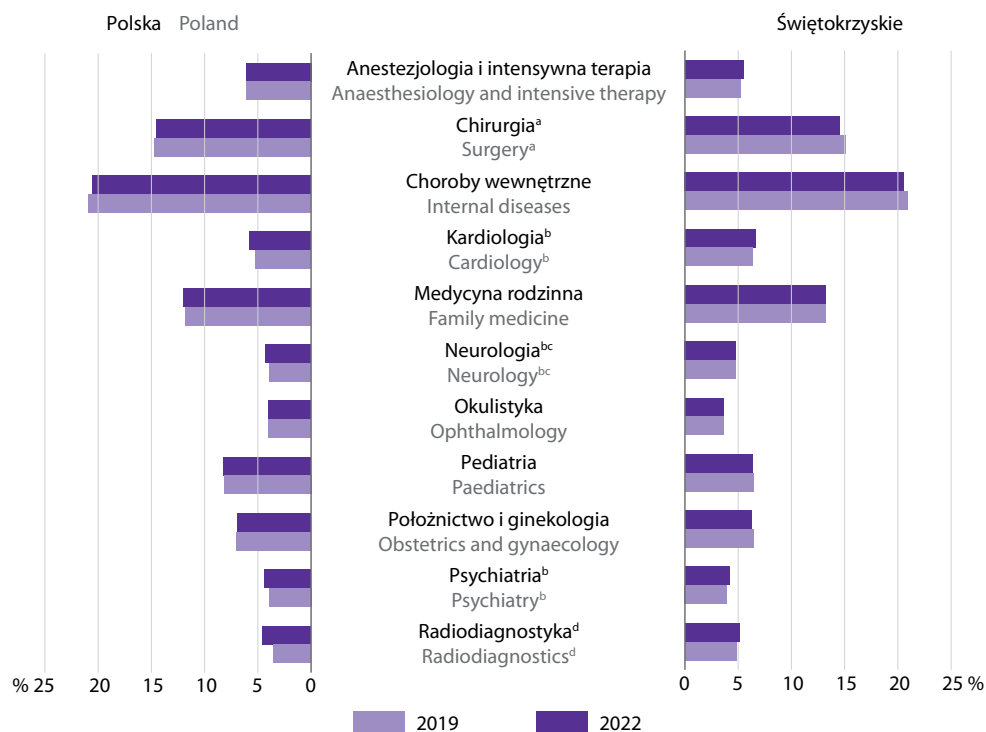
Chart 32. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31 December

Na przestrzeni lat 2019-2022 liczba lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. ludności województwa wzrosła z 28,2 do 30,9, lekarzy dentyistów – z 7,8 do 8,4, pielęgniarek z 64,6 do 69,0, farmaceutów z 6,2 do 6,8, fizjoterapeutów z 12,8 do 14,8, diagnostów laboratoryjnych – z 4,2 do 4,9, a położnych w przeliczeniu na 10 tys. kobiet z 14,8 osób do 15,9.

Z wyjątkiem pielęgniarek, położnych, fizjoterapeutów i diagnostów laboratoryjnych wskaźniki dostępności ukształtowały się poniżej średniej krajowej, gdzie liczba lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. ludności wzrosła z 32,7 do 34,8, lekarzy dentyistów – z 8,8 do 9,2, pielęgniarek – z 55,8 do 56,8, farmaceutów z 7,3 do 7,5, fizjoterapeutów z 7,6 do 9,3, diagnostów laboratoryjnych – z 3,2 do 3,3, a położnych w przeliczeniu na 10 tys. kobiet – z 14,0 osób do 14,6.

Poza dostępnością pracowników medycznych, wyrażoną przez odniesienie liczby pracujących z pacjentem do liczby potencjalnych pacjentów, ważnym czynnikiem wpływającym na jakość opieki zdrowotnej są kwalifikacje kadry medycznej.

Wykres 33. Lekarze specjaliści^a
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 33. Medical specialists^a
 As of 31 December

a Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. b Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. c d Także: c – neuropatologii, d – radiologii i diagnostyki obrazowej, radioterapii onkologicznej, radiodiagnostyki i radiologii dziecięcej. a General, paediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of the locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. b Including children's specialists. cd Also: c – neuropathology, d – radiology and imaging diagnostics, oncological radiotherapy, radiodiagnosics and children's radiology.

W 2022 r. liczba lekarzy ze specjalizacją (II stopnia i specjalistów) w województwie świętokrzyskim wynosiła 2499, tj. 68,7% lekarzy ogółem. W 2021 r. lekarze ze specjalizacją stanowili 69,4%, a w 2019 r. 70,5% lekarzy ogółem. Najczęściej posiadaną przez lekarzy specjalizacją były specjalizacje z zakresu chorób wewnętrznych, chirurgii, medycyny rodzinnej. W kraju odsetek lekarzy ze specjalizacją kształtował się w 2022 r. na poziomie 66,8% wobec w 2021 r. 67,2%, a w 2019 r. 67,5%, przy czym podobnie jak w województwie, najwięcej lekarzy posiadało specjalizację w dziedzinie chorób wewnętrznych, chirurgii, medycyny rodzinnej.

W przeliczeniu na 10 tys. ludności dostępność lekarzy ze specjalizacją wzrosła z 19,9 w 2019 r. do 21,2 w 2022 r. (w kraju z 22,1 do 23,2).

W 2022 r. wśród lekarzy dentyków w województwie świętokrzyskim specjalizację posiadało 110, co stanowiło 11,1% lekarzy dentyków ogółem (w 2021 r. 10,6%). W kraju udział dentyków ze specjalizacją osiągnął 18,2% wobec 18,1% przed rokiem. W przeliczeniu na 10 tys. ludności dostępność lekarzy dentyków ze specjalizacją pozostała na poziomie 0,9 (w kraju 1,7).

W 2022 r. w ramach Systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne funkcjonowało, podobnie jak przed rokiem 49 zespołów ratownictwa medycznego (o 3 więcej niż w 2015 r.), z czego 40 podstawowych i 9 specjalistycznych. Na przestrzeni lat 2015-2022 odnotowano spadek liczby zespołów specjalistycz-

nych (o 9) przy jednoczesnym wzroście liczby zespołów podstawowych (o 12). Oprócz naziemnych zespołów ratownictwa medycznego działał 1 lotniczy zespół ratownictwa medycznego. Doraźnej pomocy medycznej udzielało również, podobnie jak w 2021 r. 10 szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR). Od 2019 r. z systemem współpracowała 1 izba przyjęć oraz 1 centrum urazowe.

Zespoły ratownictwa medycznego (ZRM) udzielają pomocy medycznej poza szpitalem osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego. W ramach medycznych czynności ratunkowych wykonano 109,3 tys. wyjazdów/ wylotów, wobec 112,2 tys. w 2021 r. i 120,2 tys. w 2015 r. W przeliczeniu na 1000 ludności liczba wyjazdów/ wylotów w 2022 r. wyniosła 92,5, podczas gdy w 2021 r. 94,0, a w 2015 r. 95,4. W kraju odpowiednio w 2022 r. 81,2, wobec 80,5 i 81,9 w latach 2021 i 2015.

Struktura wyjazdów zespołów/wylotów ZRM ze względu na miejsce zdarzenia nie zmieniła się. Zdecydowaną większość stanowiły wyjazdy do domu pacjenta (78,6% w 2022 r. wobec 80,8% w 2021 r. i 73,0% w 2015 r.). Drugie co do liczebności miejsce zdarzenia zajęła kategoria „inne”, która obejmowała m.in. ulicę (wyłączając ruch uliczno-drogowy), sklep, kościół (15,7% w 2022 r. wobec 13,8% w 2021 r. i 21,9% w 2015 r.). W dalszej kolejności uplasowały się wyjazdy do zdarzeń zaistniałych w ruchu uliczno-drogowym (2,9% w 2022 r. wobec 3,1% w 2021 r. i 2,4% w 2015 r.) oraz do zdarzeń w pracy lub w szkole (2,8% w 2022 r. wobec 2,3% w 2021 r. i 2,7% w 2015 r.)

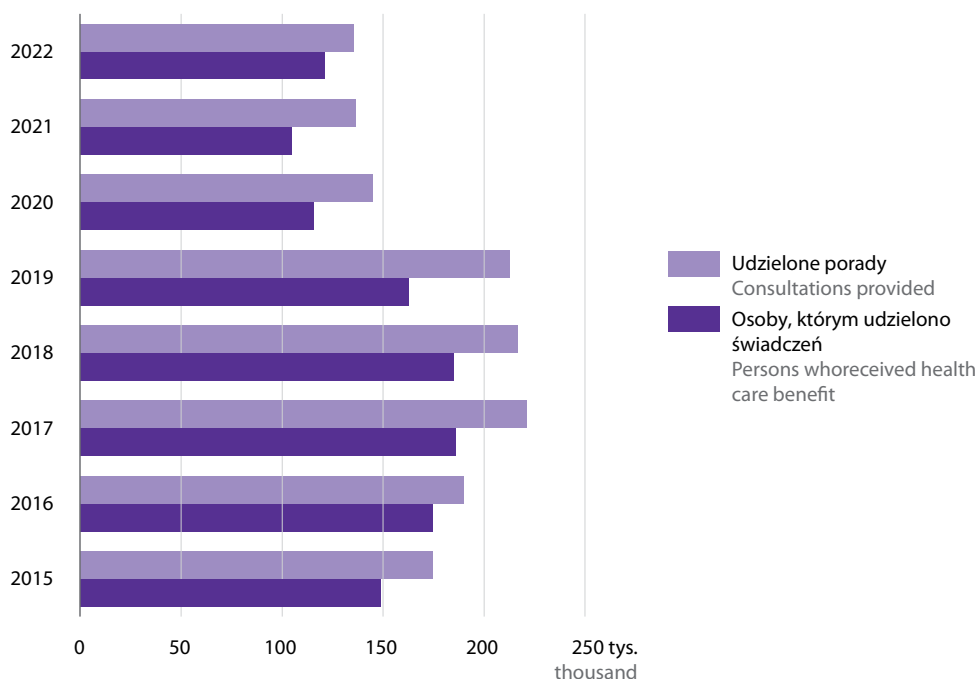
W trakcie jednego wyjazdu pomoc mogła zostać udzielona więcej niż jednej osobie, dlatego liczba osób, którym udzielono świadczeń w trakcie wyjazdów/wylotów ZRM była nieco większa niż liczba wyjazdów/ wylotów i wyniosła w 2022 r. 109,5 tys., podczas gdy w 2021 r. 112,3 tys. i w 2015 r. 120,8 tys. W przeliczeniu na 1000 ludności w 2022 r. w województwie przypadły 92,6 osoby, którym ZRM udzieliły pomocy, podczas gdy w 2021 r. 94,1, a w 2015 r. 95,9. W kraju odpowiednio w 2022 r. 81,5, wobec 80,8 i 82,4 w latach 2021 i 2015. W województwie wśród osób, którym pomocy udzieliły ZRM udział osób w wieku 65 lat i więcej wahał się od 45,4% w 2015 r. do 50,4% w 2022 r., natomiast dzieci i młodzieży do 18 roku życia – od 6,2% do 5,6%. W kraju udział seniorów oscylował między 41,7% a 48,5%, a dzieci i młodzieży – między 6,4% a 6,7%.

Od 2019 r. szpitalne oddziały ratunkowe (SOR) zapewniały świadczenia zdrowotne w dwóch trybach: ambulatoryjnym (niezakończonym hospitalizacją) oraz stacjonarnym, podczas gdy w latach wcześniejszych – w trzech trybach, tj.: ambulatoryjnym (niezakończonym hospitalizacją), leczenia jednego dnia (z zamiarem zakończenia udzielania świadczeń w okresie nieprzekraczającym 24 godzin) oraz stacjonarnym (powyżej 24 godzin). Skutkuje to brakiem pełnej porównywalności danych z latami wcześniejszymi. Niezależnie od analizowanego okresu, w izbach przyjęć i szpitalnych oddziałach ratunkowych najwięcej świadczeń udzielono w trybie ambulatoryjnym.

Na 10 SOR-ach i 1 współpracującej izbie przyjęć w 2022 r. w trybie ambulatoryjnym udzielono 135,3 tys. porad, podczas gdy w 2021 r. 136,2 tys., a w 2019 r. 212,9 tys. Doraźną pomoc medyczną w trybie ambulatoryjnym otrzymało 121,0 tys. osób, podczas gdy w 2021 r. 104,5 tys. osób, a w 2019 r. 162,6 tys. osób. W 2022 r. spośród osób, którym udzielono pomocy medycznej w trybie ambulatoryjnym, dzieci i młodzieży do 18 r. życia stanowiły 19,8% (w 2021 r. 18,1%, wobec w 2019 r. 21,7%), a osoby w wieku 65 lat i więcej – 26,6% (przed rokiem 26,4%, a w 2019 r. 23,2%).

Wykres 34. Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć

Chart 34. Outpatient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms

Liczba leczonych w trybie stacjonarnym w 2022 r. wyniosła 58,0 tys. osób, podczas gdy w 2021 r. 49,9 tys. osób a w 2019 r. 29,7 tys. osób. Z tego do leczenia szpitalnego przekazano w 2022 r. 20,4 tys. osób, podczas gdy w 2021 r. 19,1 tys. osób, natomiast w 2019 r. 6,9 tys. osób. W 2022 r. wśród osób leczonych stacjonarnie dzieci i młodzież do 18 r. życia stanowiły 13,2% (w 2021 r. 11,9%, a w 2019 r. 13,7%), a osoby w wieku 65 lat i więcej – 33,6% (w 2021 r. 35,0% wobec w 2019 r. 39,8%).

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim liczba osób, którym udzielono świadczeń zdrowotnych w szpitalnych oddziałach ratunkowych lub izbach przyjęć w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosła 151,4 (w 2021 r. 129,4 wobec w 2019 r. 155,4). W kraju odpowiednio w 2022 r. 147,3, wobec 131,0 i 159,6 w latach 2021 i 2019.

W 2022 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego ogółem na ochronę zdrowia w województwie świętokrzyskim wyniosły 208,3 mln zł, tj. więcej o 25,7 mln zł niż przed rokiem i o 103,1 mln zł niż w 2015 r. (w Polsce odpowiednio 6983,1 mln zł, tj. więcej o 715,7 mln zł niż w 2021 r. i o 3076,5 mln zł niż w 2015 r.).

Z kwoty ogółem najwięcej na ochronę zdrowia wydatkowały samorządy powiatów (w 2022 r. 35,1% wydatków wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w województwie na ochronę zdrowia) i miasta na prawach powiatu (9,8%), następnie samorząd województwa (32,8%) i gmin (22,3%). W Polsce wydatki samorządów powiatów stanowiły 22,8% wydatków wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w kraju na ochronę zdrowia, miast na prawach powiatu 19,9%, województw 41,9%, a gmin 15,4%.

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim samorządy powiatów (bez miasta na prawach powiatu) wydatkowały na ochronę zdrowia 73,3 mln zł, tj. 13,9% mniej niż w 2021 r. i o 50,3% więcej niż w 2015 r. Z kolei miasto na prawach powiatu Kielce przeznaczyło na ten cel w 2022 r. 20,3 mln zł, tj. więcej o 15,4% niż przed rokiem i o 36,5% niż w 2015 r. Samorząd województwa wydatkował 68,3 mln, tj. więcej zarówno niż przed rokiem, jak i w 2015 r. odpowiednio o 22,9% i 204,4%. Samorządy gmin przeznaczyły w sumie 46,4 mln zł, tj. więcej o 90,7% niż przed rokiem i o 142,1% niż w 2015 r. W strukturze wydatków największy udział środki na ochronę zdrowia stanowiły w budżecie województwa (w 2022 r. 11,4%), następnie w bu-

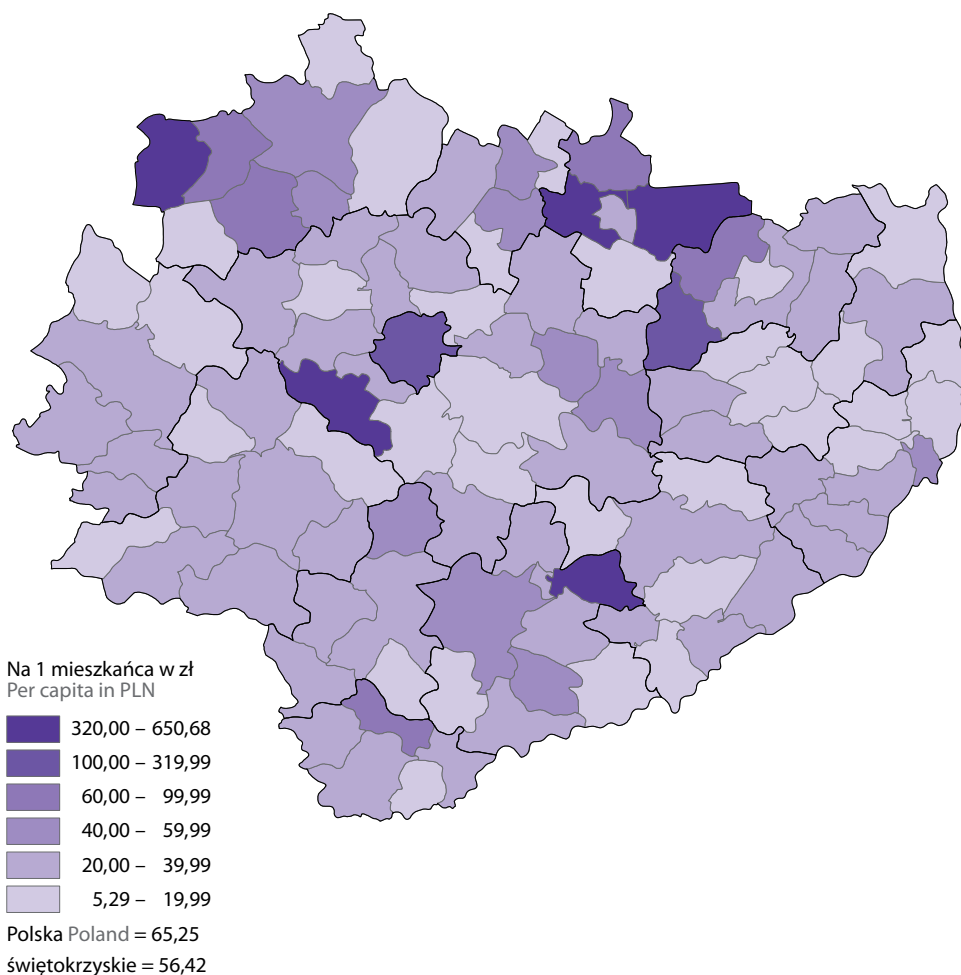
dziecie powiatów (średnio 4,5%), miasta na prawach powiatu (1,2%) i gmin (przeciętnie 0,7%).

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na ochronę zdrowia per capita były zróżnicowane. W 2022 r. na 1 mieszkańca przypadło średnio z:

- budżetu województwa świętokrzyskiego 57,76 zł (w 2021 r. – 46,55 zł, w 2015 r. 17,81 zł),
- budżetów powiatów 73,52 zł (w 2021 r. – 84,60 zł, w 2015 r. 45,96 zł), przy czym najwyższe wydatki odnotowano w powiatach: opatowskim – 352,58 zł (przed rokiem 167,18 zł, a w 2015 r. 98,46 zł), kazimierskim – 131,96 zł (przed rokiem 328,80 zł i w 2015 r. 41,15 zł) i sandomierskim – 113,45 zł (w 2021 r. 49,20 zł, a w 2015 r. 42,14 zł), natomiast najniższe w powiatach: jędrzejewskim – 26,04 zł (w 2021 r. 63,57 zł, a w 2015 r. 37,01 zł), buskim – 34,62 zł (przed rokiem – 39,05 zł, w 2015 r. 61,09 zł) i koneckim – 36,49 zł (w 2021 r. 103,59 zł, a w 2015 r. 44,83 zł),
- budżetu miasta na prawach powiatu Kielce 110,20 zł (w 2021 r. 94,50 zł, a w 2015 r. 75,06 zł),
- budżetów gmin 46,48 zł (w 2021 r. 24,15 zł, a w 2015 r. 18,05 zł); w 2022 r. wydatki na ochronę zdrowia per capita w 86 gminach nie przekroczyły średniej w województwie (rok wcześniej w 75 gminach) – najniższe wartości odnotowano w gminach: Bejsce (5,29 zł), Gowarczów (9,93 zł) i Rytwiany (10,79 zł), a najwyższe w gminach: Wąchock (650,68 zł), Brody (487,18 zł) i Fałków (390,83 zł).

W sumie na ochronę zdrowia wydatkowano z budżetów gmin i miasta Kielce w 2022 r. na 1 mieszkańca średnio 56,42 zł (w 2021 r. 35,15 zł i w 2015 r. 27,03 zł); w 2022 r. średniej tej nie osiągnęło 89 gmin (w 2021 r. – 92 gminy).

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2022 r.
Map 35. Expenditures of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2022

5.2.5. Kultura

5.2.5. Culture

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się liczba placówek bibliotecznych, klubów i świetlic. Nie zmieniła się liczba galerii i salonów sztuki, teatrów i instytucji muzycznych oraz kin stałych. Zwiększyła się natomiast liczba muzeów i oddziałów muzealnych oraz centrów kultury, domów i ośrodków kultury.

Wydatki budżetów gmin i miasta Kielce w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wyższe zarówno w odniesieniu do 2021 r., jak i do 2015 r.

Tablica 26. Instytucje kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 26. Cultural institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	283	269	260	256
Muzea i oddziały muzealne ^a Museum with branches ^a	34	30	32	35
Galerie i salony sztuki Art galleries	9	9	9	9
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	4	4	4	4
Centra, domy i ośrodki kultury Centres of culture, cultural centres and establishments	77	80	80	81
Kluby i świetlice Clubs and community centres	58	37	31	30
Kina stałe Indoor cinemas	14	18	18	18
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	4442	4459	4568	4602
Zwiedzający muzea i oddziały muzealne ^{ab} na 1000 ludności Museums and exhibition visitors ^{ab} per 1,000 population	600	170	291	459
Liczba ludności na 1 instytucję kultury ^c Number of population per 1 culture institution ^c	9312	10253	10700	10614

a Od 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea działające w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach. b W ciągu roku. c Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Starting from 2020, museums include only museums operating on the basis of a statute or regulations agreed with the minister responsible for culture and protection of national heritage, pursuant to Art. 6 of the Act of 21 November 1996 on museums. b During the year. c Centre of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Według stanu w końcu 2022 r. najliczniejszą grupę instytucji kultury w województwie świętokrzyskim stanowiły placówki biblioteczne, tj. biblioteki publiczne wraz z filiami oraz punkty biblioteczne. W 2022 r. działalność prowadziło 256 tego typu placówek (o 4 mniej niż w 2021 r. i o 27 mniej niż w 2015 r.), które stanowiły 3,0% wszystkich placówek bibliotecznych w kraju. W latach 2015–2022 liczba placówek zarówno na obszarze województwa, jak i w kraju systematycznie zmniejszała się. Większość placówek bibliotecznych prowadziła działalność na terenach wiejskich (67,6% ogólnej ich liczby). Podobnie jak w 2021 r. na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi) przypadało średnio 4,6 tys. osób (w 2015 r. 4,4 tys. osób); w kraju 4,5 tys. osób w 2022 r. (wobec 4,4 tys. osób w 2021 r. i 4,1 tys. osób w 2015 r.). W miastach wskaźnik ten był wyraźnie wyższy niż na wsi i wyniósł 6,4 tys. osób (na wsi - 3,8 tys.).

Niski poziom wskaźnika na obszarach wiejskich jest pozytywnym zjawiskiem, gdyż dostęp do bibliotek stanowi na tych terenach jeden z ważniejszych wskaźników dostępu do kultury.

W 2022 r. poziom czytelnictwa mierzony liczbą czytelników korzystających z oferty bibliotek publicznych był wyższy o 2,8% niż rok wcześniej i o 24,9% niższy niż w 2015 r., a użytkowników aktywnie wypożyczających księgozbiór było 123,7 tys. (o 3,4 tys. więcej niż rok wcześniej). Na koniec 2022 r. biblioteki publiczne w województwie dysponowały księgozbiorem składającym się z 4191,5 tys. woluminów (o 0,2% więcej niż w 2021 r. i 2,0% mniej niż w 2015 r.), który stanowił 3,4% ogółu woluminów w kraju.

Wśród czytelników najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku do 15 lat (31,7%), a najmniej liczną - w wieku 20–24 lata (5,1%). Pod względem wykonywanego zajęcia, najliczniejszą grupę czytelników bibliotek publicznych stanowiły osoby uczące się (37,2% ogółu czytelników) oraz osoby pracujące (34,8%). W ciągu 2022 r. jeden czytelnik wypożyczył przeciętnie 22 pozycje księgozbioru (o 1 więcej niż w 2021 r.); w kraju 19 (podobnie jak w 2021 r.). W 2022 r. w przeliczeniu na 1000 ludności przypadało 105 czytelników, wobec 101 rok wcześniej i 131 w 2015 r.

Rozwój nowoczesnych technologii znalazł odzwierciedlenie w usługach elektronicznych oferowanych przez biblioteki publiczne i filie. Liczba bibliotek udostępniających swoje zasoby w formie elektronicznej stale rośnie. W 2022 r. 154 świętokrzyskie biblioteki i filie oferowały użytkownikom możliwość skorzystania z katalogu on-line (o 13 więcej w porównaniu z 2021 r.), natomiast możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne oferowało 111 bibliotek publicznych (o 11 więcej niż w 2021 r.). W 2022 r. do potrzeb osób niepełnosprawnych przystosowane były 124 biblioteki publiczne (121 obiektów posiadało adaptację wejścia do budynku, a 70 udogodnienia wewnątrz budynku).

Na koniec 2022 r. na terenie województwa świętokrzyskiego działalność wystawienniczą prowadziło 35 muzeów i oddziałów muzealnych (o 3 instytucje więcej niż w 2021 r.). Świętokrzyskie placówki stanowiły 3,6% wszystkich tego typu placówek w Polsce. W ciągu 2022 r. muzea zwiedziło 543,0 tys. osób (o 56,3% więcej niż w 2021 r.), tj. 1,5% ogólnej liczby zwiedzających muzea i wystawy w kraju. W województwie świętokrzyskim w przeliczeniu na 1000 ludności przypadało 459 zwiedzających (w kraju 970), natomiast na jedną placówkę muzealną przypadało przeciętnie 15,5 tys. zwiedzających (w 2021 r. – 10,9 tys.). Najwięcej placówek zlokalizowanych było na terenie miasta Kielce oraz w powiatach buskim i kieleckim (45,7% wszystkich świętokrzyskich muzeów). Wśród muzeów (łącznie z oddziałami) najliczniejszą grupę stanowiły muzea historyczne (18), oraz etnograficzne i antropologiczne, nauki i techniki i interdyscyplinarne (po 4). Muzea prowadzące działalność na terenie województwa na przestrzeni roku zwiększyły swoje zasoby muzealne. Według stanu na koniec 2022 r. posiadały 313,8 tys. sztuk muzealiów (o 5,1% więcej w porównaniu z 2021 r.), co stanowiło 1,5% zbiorów krajowych. Zbiory muzealne prezentowane były w ramach stałych wystaw oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. W 2022 r. muzea zaprezentowały 61 wystaw stałych (o 3,4% więcej niż przed rokiem) oraz 120 wystaw czasowych (więcej o 30,4%). Oprócz działalności muzealnej, muzea i oddziały muzealne zajmowały się również organizacją wydarzeń edukacyjnych i kulturalnych. W ciągu 2022 r. odbyło się 2,3 tys. takich imprez (85,6% więcej niż w roku poprzednim), w tym m.in. 1,6 tys. lekcji muzealnych i warsztatów, 464 odczyty, prelekcje lub spotkania oraz 121 imprez plenerowych. W 2022 r. do potrzeb osób niepełnosprawnych przystosowanych było 16 muzeów i oddziałów muzealnych (15 obiektów posiadało adaptację wejścia do budynku oraz udogodnienia wewnątrz budynku).

Działalność wystawienniczą muzeów uzupełniały galerie i salony sztuki. Podobnie jak w 2021 r. i w 2015 r. na terenie województwa świętokrzyskiego działalność prowadziło 9 galerii i salonów sztuki, z których 5 zlokalizowanych było w mieście Kielce. W 2022 r. świętokrzyskie galerie i salony sztuki stanowiły 2,9% wszystkich galerii i salonów sztuki w kraju. Instytucje te zorganizowały 97 wystaw w kraju (o 4 więcej w porównaniu z 2021 r.), na których zaprezentowano 110 ekspozycji (o 4 więcej niż w 2021 r.). Zwiększyła się liczba wystaw w kraju z wykorzystaniem tzw. „nowych mediów” z 10 w zorganizowanych w 2021 r. do 18 w 2022 r. Z oferty tych instytucji skorzystało 35,7 tys. zwiedzających. Przeciętnie na 1 galerię i salon sztuki przypadało 4,0 tys. zwiedzających (w 2021 r. 79,3 tys.), a na 1 wystawę w kraju – 0,4 tys. zwiedzających (rok wcześniej 7,7 tys.). W 2022 r. do potrzeb osób niepełnosprawnych przystosowanych było 7 galerii i salonów sztuki (7 obiektów posiadało adaptację wejścia do budynku, a 5 udogodnienia wewnątrz budynku).

W 2022 r. działalność sceniczną prowadziły, podobnie jak rok wcześniej 4 teatry i instytucje muzyczne posiadające własny zespół artystyczny (2,2% wszystkich tego typu instytucji w kraju). Wszystkie instytucje zlokalizowane były na terenie miasta Kielce. Strukturę teatrów i instytucji muzycznych tworzyły teatry: dramatyczny, lalkowy, muzyczny (teatr tańca) i filharmonia. Według stanu na koniec 2022 r. teatry i instytucje muzyczne dysponowały 6 scenami oraz 1,8 tys. miejscami na widowni w stałych salach widowiskowych. Na 1 miejsce w teatrach i instytucjach muzycznych przypadało średnio 669 osób (w kraju – 385). W porównaniu z 2021 r. zwiększyła się liczba przedstawień i koncertów oraz liczba widzów i słuchaczy. W 2022 r. teatry i instytucje muzyczne zorganizowały 1,2 tys. przedstawień i koncertów (o 91,3% więcej niż w 2021 r.), w których uczestniczyło 152,3 tys. widzów i słuchaczy (o 129,3% więcej niż przed rokiem). W 2022 r. jedno przedstawienie/koncert obejrzało średnio 129 osób, w kraju – 176 (w 2021 r. odpowiednio 107 i 158 osób). Jeden podmiot zorganizował średnio 296 przedstawień i koncertów (w kraju – 291), zaś na 1000 ludności przypadało 137 widzów i słuchaczy (w kraju – 246). W 2022 r. do potrzeb osób niepełnosprawnych przystosowane były wszystkie teatry i instytucje muzyczne zarówno pod względem adaptacji wejścia do budynku, jak i udogodnień wewnątrz budynku.

Na terenie województwa działalność prowadziły także instytucje kultury, które angażowały uczestników w każdym wieku do bardziej aktywnego (niż w roli widza) uczestnictwa w życiu kulturalnym. Do takich placówek należały: centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby oraz świetlice. W 2022 r., podobnie jak rok wcześniej funkcjonowało 111 placówek (o 24 mniej niż w 2015 r.), które stanowiły 2,8% ogólnej ich liczby w kraju. Wśród nich funkcjonowały: 32 centra kultury, 15 domów kultury, 34 ośrodki kultury, 8 klubów oraz 22 świetlice. Zdecydowana większość z nich (90,1%) należała do sektora publicznego. Ponad połowa placówek zlokalizowana była w miastach (50,5%). Charakter placówek wiejskich posiadały przede wszystkim świetlice (100,0% ogółu tych instytucji w województwie) oraz ośrodki kultury (52,9% ogółu). W miastach zlokalizowane były częściej kluby i centra oraz domy kultury (łącznie 71,4% ogólnej liczby instytucji kultury mających siedzibę w miastach). W 2022 r. na 1 instytucję kultury przypadało przeciętnie 10,6 tys. mieszkańców województwa (w 2015 r. – 9,3 tys.). W Polsce na 1 instytucję przypadało średnio 9,5 tys. osób (w 2015 r. – 9,4 tys.).

Według stanu na koniec 2022 r. w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach oraz świetlicach prowadziło działalność 486 grup artystycznych, gdzie swoje zainteresowania rozwijało 8,0 tys. członków (w 2021 r. odpowiednio 454 i 7,2 tys.). Najczęściej prowadzone były grupy folklorystyczne (151 grup) oraz muzyczno-instrumentalne (107). Zrzeszały one łącznie 50,5% ogólnej liczby członków. Wśród członków grup artystycznych przeważały dzieci i młodzież szkolna (56,1%), które najczęściej wybierały zajęcia w grupach tanecznych (40,7%) oraz muzyczno-instrumentalnych (22,7%).

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice prowadziły także 568 różnego rodzaju kół, klubów i sekcji (o 50 mniej niż w 2021 r.), w których uczestniczyło 9,9 tys. członków (o 15,3% więcej niż w 2021 r.). Najczęściej prowadzone były koła plastyczne i techniczne (144), koła muzyczne (112) oraz koła taneczne (110). Dzieci i młodzież szkolna stanowiły 61,2% wszystkich członków kół, klubów i świetlic, a ich największym zainteresowaniem cieszyły się koła taneczne i plastyczno-techniczne. Kluby seniora i Uniwersytety Trzeciego Wieku (41 jednostek) zgromadziły najwięcej członków spośród kół, klubów i sekcji (21,3% ogółu członków).

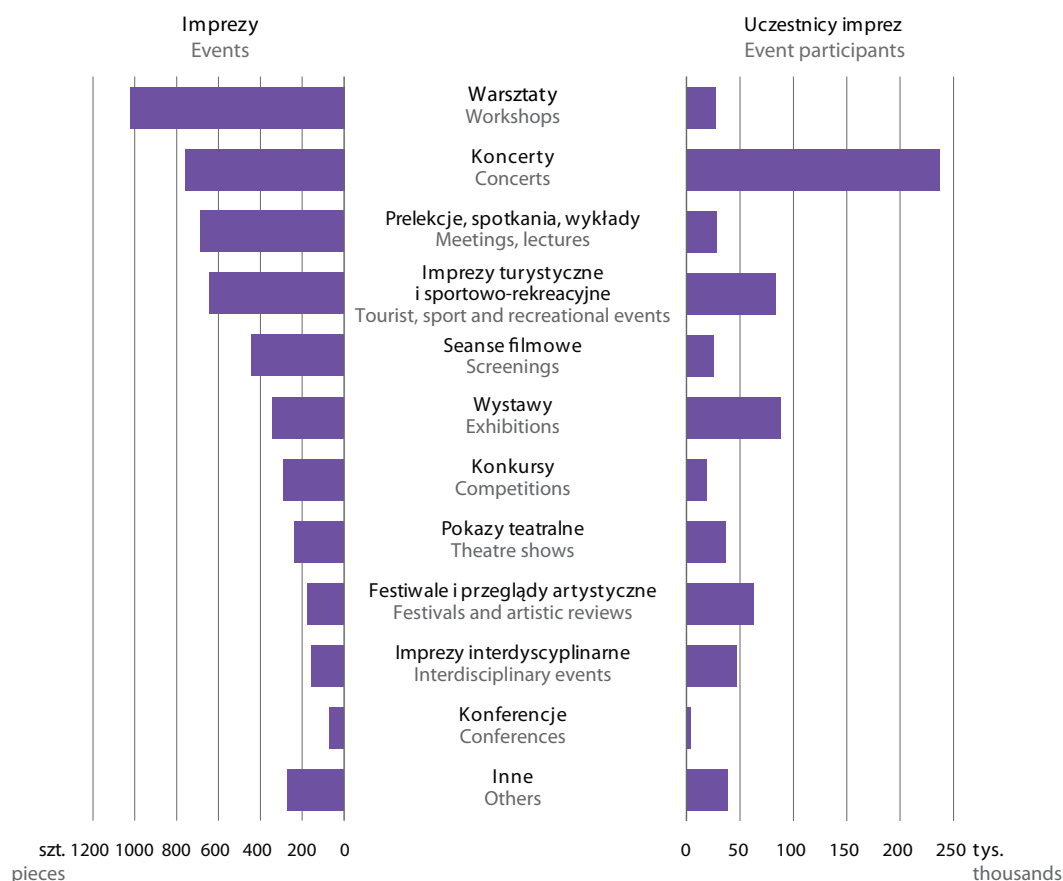
Oferta centrów, domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic obejmowała również organizację różnego rodzaju kursów. W 2022 r. zorganizowanych było łącznie 77 kursów (o 11 więcej niż w 2021 r.), a status absolwenta otrzymało 1,0 tys. osób (o 19,3% więcej niż w 2021 r.). Najwięcej prowadzonych było kursów nauki języków obcych (32,5% ogółu kursów) oraz kursów nauki gry na instrumentach (26,0%), rzadziej m.in.: komputerowych (11,7%) i tańca (9,1%). Najwięcej absolwentów ukończyło kursy języków obcych (41,1%) oraz nauki gry na instrumentach (27,2%). Ponadto omawiane instytucje prowadziły 219 pracowni specjalistycznych (o 21 mniej niż w 2021 r.), wśród których najliczniejsze były pracownie plastyczne, muzyczne i taneczne, stanowiące łącznie 68,5% ogółu pracowni.

W 2022 r. centra, domy i ośrodki kultury, kluby oraz świetlice zorganizowały 5,1 tys. imprez (o 29,7% więcej niż w 2021 r.), w których udział wzięło 698,2 tys. uczestników (o 9,1% mniej niż rok wcześniej). Najczęściej organizowane były warsztaty (20,1% ogółu imprez), koncerty (14,9%) oraz prelekcje, spotkania, wykłady (13,5%). Uczestnicy imprez najczęściej wybierali udział w koncertach (34,0% wszystkich uczestników),

wystawach (12,6%) oraz imprezach turystycznych i sportowo-rekreacyjnych (12,0%). Najliczniejsze pod względem średniej liczby osób uczestniczących w 1 imprezie były festiwale i przeglądy artystyczne, w których uczestniczyło średnio 365 osób, koncerty (312) oraz imprezy interdyscyplinarne (302).

Wykres 35. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2022 r.

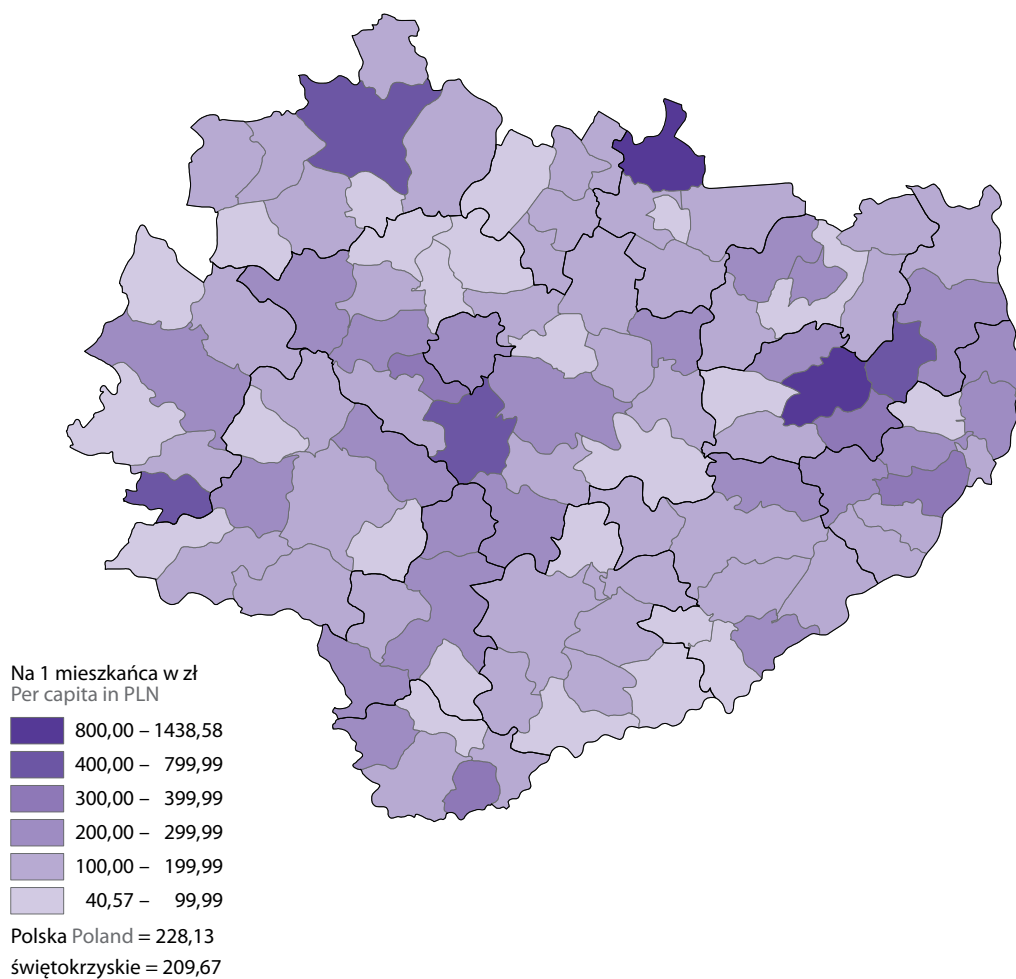
Chart 35. Events organised by culture institutions and event participants in 2022

W 2022 r. bazę kulturalną tworzyło również 18 kin stałych (tyle samo co w 2021 r. i o 4 więcej niż w 2015 r.), które stanowiły 3,4% ogólnej liczby kin stałych w kraju. Najwięcej kin prowadziło działalność w mieście Kielce (4). Świętokrzyskie kina stałe dysponowały 37 salami projekcyjnymi, w których było 6,7 tys. miejsc na widowni (w 2021 r. odpowiednio 36 i 6,8 tys.). W 2022 r. do potrzeb osób niepełnosprawnych przystosowanych było 15 kin (15 obiektów posiadało adaptację wejścia do budynku, a 14 udogodnienia wewnątrz budynku). W ciągu roku w świętokrzyskich kinach wyświetlono 46,7 tys. seansów (o 57,5% więcej w porównaniu z 2021 r.), które obejrzało 876,9 tys. widzów (o 53,4% więcej niż w 2021 r.). Podobnie jak w 2021 r. przeciętna frekwencja na jednym seansie wyniosła 19 osób, wobec 21 w 2015 r. Na 1 miejsce w kinach stałych przypadało przeciętnie 175 osób (127 w kraju; w 2021 r. odpowiednio 174 w województwie i 129 w kraju), natomiast liczba widzów w przeliczeniu na 1000 ludności wynosiła 742 osoby (1095 w kraju), wobec 479 w województwie i 723 w kraju rok wcześniej.

Mapa 36. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2022 r.

Map 36. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2022

W 2022 r. wydatki ponoszone przez samorzady świętokrzyskich gmin i miasta Kielce na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 247,9 mln zł i były o 32,7% wyższe w porównaniu z 2021 r. i o 101,3% wyższe w porównaniu z 2015 r., tym samym stanowiły 2,9% nakładów ogółem w skali kraju. Nakłady w tym zakresie stanowiły niewielki udział w wydatkach ogółem budżetów tych jednostek samorządu terytorialnego. W 2022 r. gminy łącznie z miastem Kielce przeznaczyły na ten cel 2,9% swoich wydatków. W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział zwiększył się o 0,4 p.proc. W przeliczeniu na 1 mieszkańca przypadało przeciętnie 209,67 zł wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego; w kraju było to 228,13 zł. Największe wydatki na 1 mieszkańca poniosła gmina Mirzec (1438,58 zł), zaś najmniej na ten cel przeznaczyły gminy Imielno (40,57 zł) oraz Smyków (44,31 zł).

5.2.6. Bezpieczeństwo publiczne

5.2.6. Public safety

W 2023 r. zarówno w Polsce, jak i w województwie świętokrzyskim stwierdzono mniejszą liczbę przestępstw niż w roku poprzednim. W skali województwa doszło do 20192 przestępstw, w tym 11602 o charakterze kryminalnym, 5640 o charakterze gospodarczym i 2012 drogowych.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 0,3 p.proc. Z wartością 75,8% plasuje się powyżej średniej krajowej.

Od 2016 r. systematycznie spada liczba wypadków drogowych, przy czym w porównaniu z 2015 r. było ich mniej o 50,6%, w tym śmiertelnych o 21,3%. Mniej o 52,9% było osób rannych w wypadkach. W 2023 r. doszło do 669 wypadków, co stanowiło 3,2% wszystkich wypadków drogowych w kraju. Z tym wynikiem świętokrzyskie znalazło się wśród województw o najniższej liczbie wypadków w Polsce.

Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym jest to przestępstwo skarbowe.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Według danych Komendy Głównej Policji w 2023 r. na terenie województwa świętokrzyskiego w zakończonych postępowaniach przygotowawczych stwierdzono 20192 przestępstw, co stanowiło 2,5% ogólnej liczby przestępstw w Polsce. Było ich najmniej od 2016 r., w którym stwierdzono 18970 przestępstw. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba przestępstw zmalała o 3175 (o 13,6%), a w porównaniu z 2015 r. o 4557 (o 18,4%). W Polsce ich liczba była niższa w porównaniu z 2022 r. o 8,2%, a w porównaniu z 2015 r. o 1,0%.

Przestępstwa o charakterze kryminalnym stanowiły 57,5% wszystkich przestępstw stwierdzonych na terenie województwa. W 2022 r. odsetek ten wynosił 54,9%, a w 2015 r. 49,7%. Są to wartości plasujące świętokrzyskie poniżej średniej krajowej, która w tych latach wyniosła odpowiednio: 58,9%, 56,9% oraz 65,3%.

Drugą największą grupą wśród stwierdzonych przestępstw były przestępstwa o charakterze gospodarczym. W 2023 r. było ich 5640, co stanowiło 27,9% wszystkich przestępstw w województwie (w Polsce udział ten wyniósł 28,5%) i 2,5% przestępstw gospodarczych w kraju.

Przestępstw drogowych w 2023 r. stwierdzono 2012 (3,3% wartości krajowej i 10,0% ogółu przestępstw stwierdzonych w województwie), co oznacza, że było ich mniej o 151 niż w roku poprzednim i o 326 mniej niż 2015 r.

Skala przestępczości w województwie była zróżnicowana terytorialnie. W trzech analizowanych latach najwięcej przestępstw stwierdzono w stolicy regionu. W 2023 r. było to 24,9% ogółu przestępstw stwierdzonych w województwie, w 2022 r. 25,2%, a w 2015 r. 20,2%. Na taką statystykę największy wpływ miały przestępstwa o charakterze kryminalnym (w 2023 r. 26,5%, w 2022 r. 27,5% i w 2015 r. 26,4% udziału w wartości województwa) oraz przestępstwa o charakterze gospodarczym z lat 2023 i 2022 (odpowiednio 26,9% i 26,3% udziału w wartości województwa), bo w 2015 r. dominował powiat włoszczowski (30,9% przestępstw gospodarczych stwierdzonych w województwie). Nieprzerwanie od 2015 r. najwięcej przestępstw klasyfikowanych do przestępstw drogowych miało miejsce w powiecie kieleckim. Ich udział w wartości województwa wyniósł w latach 2023 i 2022 16,2%, natomiast w 2015 r. 16,9%. Drugim powiatem o najwyższej stwierdzonej liczbie przestępstw drogowych w tym okresie było miasto Kielce, gdzie najwięcej (303) stwierdzono ich w 2015 r. Najmniej stwierdzonych przestępstw ogółem było: w 2023 r.

w powiecie kazimierskim (1,5%), w 2022 r. w powiatach kazimierskim i włoszczowskim (2,3%), natomiast w 2015 r. w powiecie włoszczowskim (1,9%). Najmniej przestępstw o charakterze kryminalnym w latach 2023 i 2015 stwierdzono w powiecie kazimierskim (odpowiednio 1,0% i 1,2%), a w 2022 r. w powiecie włoszczowskim (2,3%). W 2023 r. najmniejszym udziałem przestępstw o charakterze gospodarczym charakteryzował się powiat pińczowski (0,8%), natomiast w 2022 i 2015 roku powiat opatowski (odpowiednio 1,1% i 0,6%). Powiatem z najniższą roczną liczbą stwierdzonych przestępstw drogowych w skali województwa – nie tylko w analizowanych trzech latach, ale w całym okresie od 2015 r. – był powiat kazimierski. Najmniej (43) było ich w 2023 r., a najwięcej (73) w 2015 r. Udział w wartości województwa wyniósł w 2023 r. 2,1%, w 2022 r. 2,7%, a w 2015 r. 3,1%.

Dokładniejszy obraz przestępczości na terenie województwa uzyskamy dzieląc przestępstwa stwierdzone przez Policję na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten dla województwa świętokrzyskiego wyniósł w 2023 r. 17,2, rok wcześniej 19,8, a w 2015 r. 19,6. Dla Polski w tych latach było to odpowiednio: 21,0, 22,8 i 20,8. Powiatem o najwyższym wskaźniku w latach 2023 i 2022 było miasto Kielce (27,5 i 32,0), w 2015 r. powiat włoszczowski (70,8), natomiast najniższym wskaźnikiem w 2023 r. cechował się powiat kazimierski (9,3), w 2022 r. powiat jędrzejowski (12,0), a w roku 2015 powiat opatowski (10,2).

W grupie przestępstw o charakterze kryminalnym wskaźnik w województwie świętokrzyskim w 2023 r. miał wartość 9,9, w 2022 r. 10,8, a w 2015 r. 9,8 (w Polsce było to odpowiednio 12,4, 13,0 i 13,6 przestępstw stwierdzonych na każde 1000 osób). Wśród powiatów z najwyższym wskaźnikiem w 2023 r. na czele znalazł się powiat starachowicki (18,9), w 2022 r. miasto Kielce (19,1), a w 2015 r. powiat skarżyski (19,3). Najniższy wskaźnik w latach 2023 i 2015 notowano w powiecie kazimierskim (3,8 i 4,4), natomiast w 2022 r. w powiecie kieleckim (6,4).

Wśród przestępstw o charakterze gospodarczym stwierdzonych przez Policję wskaźnik dla województwa w 2023 r. wyniósł 4,8, wobec 6,3 przed rokiem i 7,4 w 2015 r. W skali kraju był wyższy w latach 2023 i 2022 i wyniósł odpowiednio: 6,0 i 7,0, natomiast w 2015 r. miał wartość 4,4. Wpływ na tak wysoką, znacznie przewyższającą średnią krajową wartość wskaźnika w 2015 r. miała duża liczba stwierdzonych przestępstw o charakterze gospodarczym w powiecie włoszczowskim (2876) oraz w powiecie kazimierskim (1658), przy średniej rocznej dla województwa w tej grupie przestępstw wynoszącej 665. Powiatami o najwyższym wskaźniku w analogicznych latach były: skarżyski (11,3), staszowski (14,0), włoszczowski (62,5), natomiast najniższy wskaźnik notowany był w latach 2023 i 2022 w powiecie ostrowieckim (0,9 i 1,5), a w 2015 r. w powiecie opatowskim (1,1).

W grupie przestępstw drogowych wskaźnik przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1000 mieszkańców w województwie świętokrzyskim w 2023 r. miał wartość 1,7, w 2022 r. 1,8, a w 2015 r. 1,9 (w Polsce było to odpowiednio 1,6, 1,8, i 2,0). Wśród powiatów z najwyższym wskaźnikiem w 2023 r. na czele znalazł się powiat włoszczowski (2,6), w 2022 r. powiat starachowicki (2,9), a w 2015 r. powiat opatowski (2,4). Najniższy wskaźnik o identycznej wartości (1,4) notowano w 2023 r. w powiecie kazimierskim oraz w mieście Kielce, w 2022 r. w mieście Kielce, natomiast w 2015 r. w powiecie skarżyskim.

Świętokrzyskie, pomimo utrzymującego się na wysokim poziomie wskaźnika wykrywalności sprawców przestępstw, nie jest już wśród liderów. W 2023 r. z wynikiem 75,8% zajęło szóste miejsce na szesnaście województw. W 2022 r. z wskaźnikiem 75,5% było na czwartym miejscu, a w 2015 r. na pierwszym (76,4%). Średnia dla Polski w tych latach wynosiła: 71,5%, 71,1% i 64,7%.

Najlepsze efekty w zwalczaniu przestępczości w województwie w latach 2023 i 2022 miały służby policji z powiatu staszowskiego (86,8% i 87,1%). Z kolei w 2015 r. najlepszą wykrywalnością sprawców przestępstw mogły pochwalić się powiaty kazimierski i włoszczowski (po 96,8%). W każdym z tych trzech analizowanych lat najsłabszą skuteczność odnotowano w mieście Kielce (66,8%, 67,4%, 59,3%).

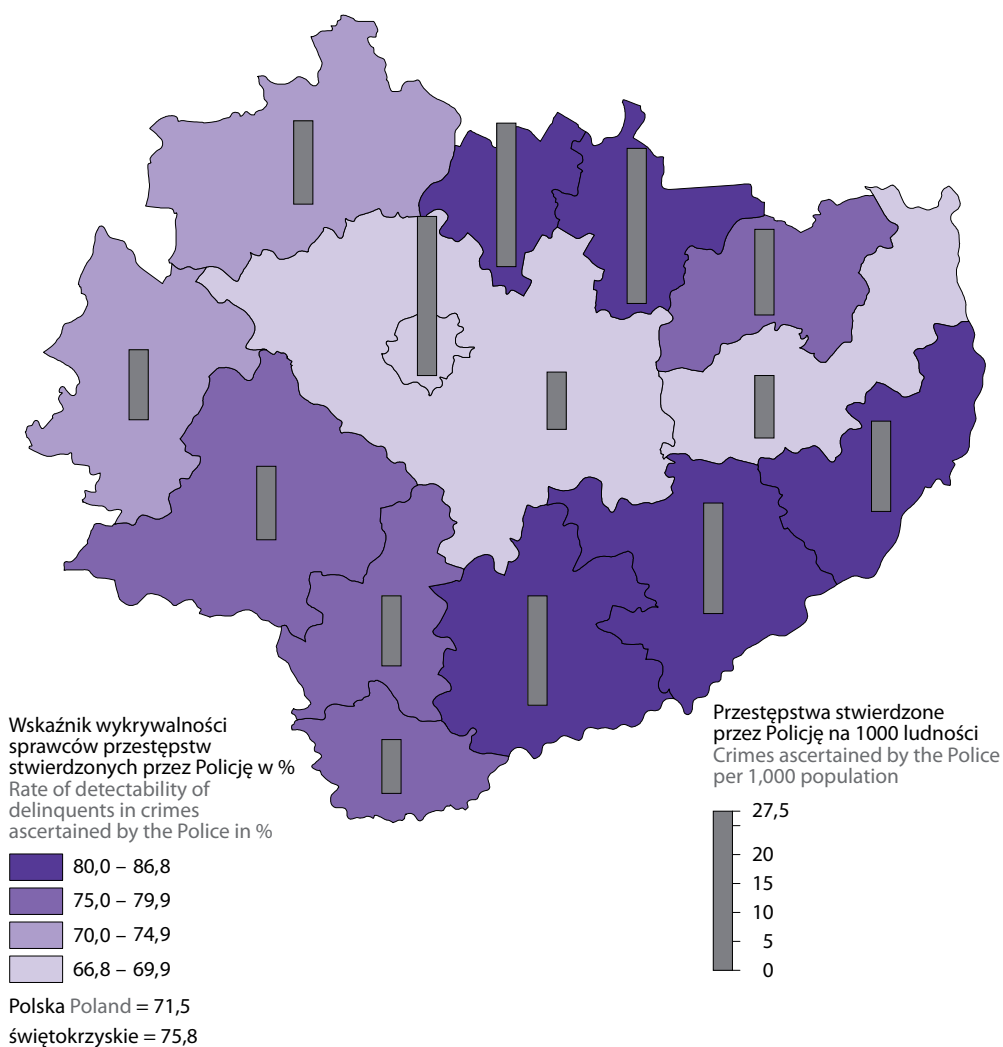
Średnia wykrywalność sprawców przestępstw o charakterze kryminalnym dla województwa świętokrzyskiego w 2023 r. była na poziomie 71,8%, rok wcześniej 68,8%, a w 2015 r. 58,4%. Wartości dla Polski prezentowały się odpowiednio: 65,4%, 63,2%, 51,7%. W 2023 r. wskaźnik ten był najwyższy w powiecie starachowickim i wynosił 86,4%, w 2022 r. w powiecie kazimierskim 87,3%, a w 2015 r. w powiecie skarżyskim wartość ta ustaliła się na poziomie 74,3%. Najsłabsza skuteczność dla tych lat notowana była w Kielcach i wynosiła w latach 2023 i 2022 61,2%, a w 2015 r. 44,1%.

W grupie przestępstw o charakterze gospodarczym wykrywalność w województwie była wyższa, i wyniosła w 2023 r. 73,2%, w 2022 r. 78,2%, a w 2015 r. 93,4%. Należy zwrócić uwagę, że od wartości z 2015 r. nie było w ostatnim okresie wyższej. W Polsce w 2023 r. wskaźnik miał wartość 73,5%, w 2022 r. 75,2% i 84,4% w 2015 r. Powiatem w którym wykrywalność sprawców przestępstw była najwyższa w 2023 r. był powiat buski (91,5%), w 2022 r. powiat staszowski (93,4%), a w 2015 r. powiat włoszczowski (99,4%). Najniższą skuteczność odnotowano w tych latach odpowiednio w powiecie kieleckim (25,0%), opatowskim (49,4%) i buskim (78,1%).

Ze względu na swój charakter przestępstwa drogowe zawsze mają wysoki wskaźnik wykrywalności. W 2023 r. dla województwa miał wartość 98,9%, w 2022 r. 98,8%, a w 2015 r. 98,5%. Dla porównania w Polsce było to w latach 2023 i 2022 98,6%, a w 2015 r. 98,7%. Ze względu na gęste rozmieszczenie wartości blisko średniej (mały rozrzut), trudno jest w tej grupie przestępstw wskazać pojedyncze powiaty wyróżniające się najwyższym oraz najniższym wskaźnikiem wykrywalności sprawców.

Mapa 37. Zagrożenie przestępczością w 2023 r.

Map 37. Crime risk in 2023

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

W 2023 r. na drogach województwa świętokrzyskiego doszło do 669 wypadków, w których śmierć poniosło 85 osób, a 789 odniosło obrażenia ciała. W porównaniu z 2022 r. wzrosła liczba wypadków (o 20) i ofiar śmiertelnych (o 18). Więcej było też rannych (o 28). Zestawiając dane z 2015 r. otrzymujemy spadki wartości w: liczbie wypadków (mniej o 684), liczbie ofiar śmiertelnych (mniej o 23), osób rannych w wypadkach (mniej o 887). Wypadki, które miały miejsce w województwie stanowiły 3,2% wszystkich wypadków w kraju (3,0% w 2022 r. i 4,1% w 2015 r.). Najwięcej (85) spośród nich miało miejsce w sierpniu. Największą ilość osób śmiertelnych (12) odnotowano w październiku. Wysokimi – na tle pozostałych powiatów liczbami wypadków oraz osób rannych w wypadkach (podobnie jak w pozostałych analizowanych latach), wyróżniało się miasto Kielce oraz powiat kielecki. Wynosiły one w 2023 r. w Kielcach odpowiednio 156 i 180, natomiast w powiecie kieleckim 144 i 184. Najmniej wypadków i osób rannych było w powiecie kazimierskim – odpowiednio 17 i 20.

W skali województwa w przeliczeniu na 100 tys. ludności odnotowano 57,0 wypadków (54,9 w 2022 r. i 107,4 w 2015 r.). Dla Polski wartości te wynosiły odpowiednio 55,5, 56,4 i 85,7. Najwyższy wskaźnik charakteryzował powiat miasto Kielce (85,2), a najniższy powiat ostrowiecki (26,8).

W 2023 r. w przeliczeniu na 100 wypadków zostało rannych 117,9 osób, w 2022 r. 117,3 osób, a w 2015 r. rany odniosły 123,9 osoby. W Polsce było to odpowiednio 115,2, 116,0 i 120,7 osób. Najwięcej rannych na każde 100 wypadków odnotowano w powiecie buskim – 166,7 osób, natomiast najmniej w powiecie skarżyskim – 95,5 osób. Rok wcześniej najwięcej rannych było w powiecie kieleckim – 135,3 osób, a najmniej w powiecie opatowskim – 74,2, natomiast w 2015 r. najwięcej – 141,7 rannych w powiecie kazimierskim, a najmniej – 101,8 w powiecie staszowskim.

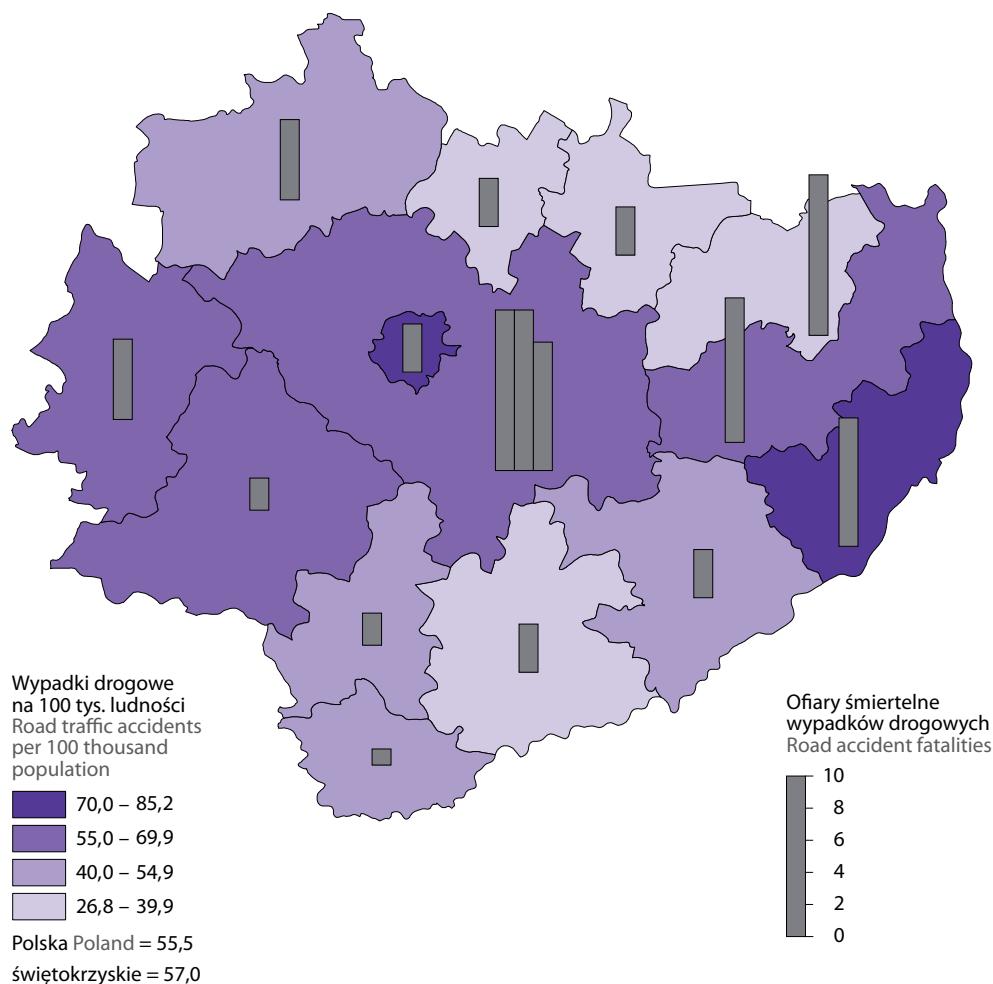
Liczba ofiar śmiertelnych w przeliczeniu na 100 wypadków w województwie wyniosła 12,7 i była wyższa o 2,4 w porównaniu z 2022 r. oraz o 4,7 w odniesieniu do 2015 r. Wskaźnik ofiar śmiertelnych w kraju był niższy i w 2023 r. wyniósł 9,0, (o 0,1 więcej niż w 2022 i 2015 r.). W przekroju terytorialnym województwa świętokrzyskiego w 2023 r. największą liczbę ofiar śmiertelnych na 100 wypadków zarejestrowano w powiecie ostrowieckim (37,0), a najbardziej bezpieczne pod tym względem było miasto Kielce (1,9).

Tablica 27. Wypadki drogowe^a oraz ich skutki
Table 27. Road accidents^a and their results

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Wypadki Accidents	1353	831	649	669
Ofiary śmiertelne Fatalities	108	96	67	85
na 100 wypadków per 100 road accidents	8,0	11,6	10,3	12,7
Ranni Injured	1676	953	761	789
na 100 wypadków per 100 road accidents	123,9	114,7	117,3	117,9

^a Zarejestrowane przez Policję.
Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
^a Registered by the Police.
Source: data of the National Police Headquarters.

Mapa 38. Bezpieczeństwo na drogach w 2023 r.
Map 38. Road safety in 2023

5.2.7. Społeczeństwo informacyjne

5.2.7. Information society

W 2023 r. w województwie obserwowano wzrost liczby gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu. W skali roku spadł odsetek osób korzystających z Internetu, w tym osób korzystających z niego regularnie. Odnotowano systematyczny wzrost zainteresowania usługami administracji publicznej przez Internet.

Dostęp do Internetu w 2023 r. w województwie świętokrzyskim miało 92,1% gospodarstw domowych (w Polsce 93,3%). Udział gospodarstw domowych w województwie posiadających łącze internetowe w domu wzrósł zarówno w porównaniu z 2022 r., jak i 2015 r. odpowiednio o 2,4 p.proc. i o 14,8 p.proc. (w kraju nie odnotowano zmiany w stosunku do roku ubiegłego, natomiast do 2015 r. wzrost o 17,5 p.proc.).

Świętokrzyskie gospodarstwa domowe w 2023 r. korzystały z Internetu poprzez połączenia szerokopasmowe (92,1% gospodarstw domowych, tj. o 2,9 p.proc. więcej w skali roku). Rozpatrując rodzaje łączy internetowych w gospodarstwach domowych w 2023 r. częściej wykorzystywane były łącza mobilne.

Posiadanie Internetu przez szerokopasmowe łącze mobilne zadeklarowało 67,0% gospodarstw, wobec 51,1% w 2022 r. Na przestrzeni roku spadł udział gospodarstw posiadających Internet przez szerokopasmowe łącze stacjonarne z 71,4% w 2022 r. do 64,2% w 2023 r. W Polsce odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu przez szerokopasmowe łącze mobilne wyniósł 73,7% (więcej o 3,1 p. proc. w stosunku do 2022 r.), a przez szerokopasmowe łącze stacjonarne – 69,5% (utrzymał się na ubiegłorocznym poziomie).

Tablica 28. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu

Table 28. Households with access to the Internet at home and Internet users

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Odsetek gospodarstw domowych ^a posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households ^a with access to the Internet at home	77,3	90,9	89,7	92,1
Odsetek osób ^b korzystających z Internetu Percentage of individuals using ^b the internet	67,1	85,5	85,6	84,5
Odsetek osób ^b regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using ^b the Internet regularly (at least once a week)	55,2	77,5	80,5	76,5

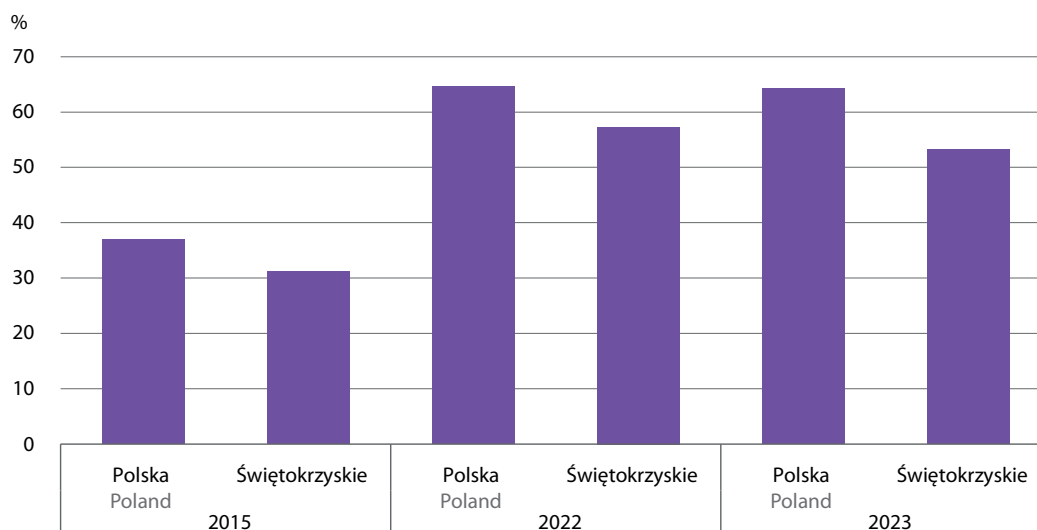
a Dane dotyczą gospodarstw domowych z osobami w wieku 16-74 lata. b Osoby w wieku 16-74 lata.
a Data concern households with persons aged 16-74. b Persons aged 16-74.

W 2023 r. z Internetu korzystało 84,5% ogółu osób w wieku 16-74 lata (w Polsce 90,2%). Analizując dane za rok wcześniejszy odnotowano spadek wskaźnika zarówno w województwie, jak i w kraju (odpowiednio o 1,1 p.proc. i o 0,4 p.proc.). Wzrósł natomiast w porównaniu z 2015 r. o 17,4 p.proc. w świętokrzyskim i o 17,3 p.proc. w kraju.

Odsetek osób regularnie korzystających z Internetu w 2023 r. wyniósł 76,5 % (w Polsce 85,3%). W odniesieniu do roku poprzedniego było to mniej o 4,0 p.proc. w województwie oraz o 0,4 p.proc. w kraju. Udział regularnych użytkowników Internetu na przestrzeni ośmiu lat wzrósł o 21,3 p.proc. w województwie i o 20,5 p.proc. w kraju.

Wykres 36. Osoby^a zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 36. Individuals^a ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

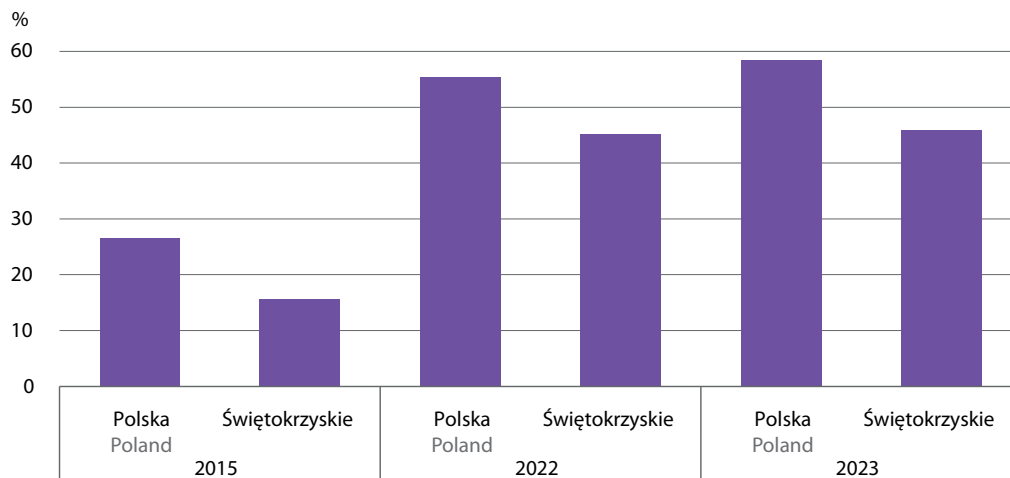

a Osoby w wieku 16-74 lata.
a Persons aged 16-74.

W skali roku, zarówno w województwie, jak i w kraju spadło zainteresowanie zakupami przez Internet. W 2023 r. z formy e-zakupów w ciągu 12 miesięcy skorzystało 53,2% osób w wieku 16-74 lata, wobec 57,3% w 2022 r. (w kraju 64,3%, wobec 64,6%). Odsetek zamawiających towary lub usługi w sieci wzrósł natomiast w porównaniu z 2015 r. o 22,0 p.proc. w województwie i o 27,4 p.proc. w Polsce. Najczęściej zamawiane były: odzież, obuwie i dodatki oraz kosmetyki, produkty do pielęgnacji zdrowia i urody.

Wykres 37. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 37. Individuals^a using e-government services during the last 12 months

a Osoby w wieku 16-74 lata.
a Persons aged 16-74.

Internet jest narzędziem, za pośrednictwem którego coraz więcej osób korzysta z usług e-administracji. W 2023 r. odsetek korzystających z usług administracji publicznej przez Internet w ciągu ostatnich 12 miesięcy wyniósł 45,9% populacji osób w wieku 16-74 lata (w Polsce 58,5%) i był wyższy w porównaniu z 2022 r. oraz 2015 r. odpowiednio o 0,7 p.proc. i o 30,3 p.proc. Spośród usług elektronicznych administracji największym zainteresowaniem cieszyły się otrzymywanie urzędowej korespondencji lub dokumentów na swoje konto na stronie internetowej lub w aplikacji jednostek administracji publicznej oraz wysyłanie wypełnionych deklaracji podatkowych.

Odsetek osób otrzymujących urzędową korespondencję lub dokumenty na swoje konto na stronie internetowej lub w aplikacji jednostek administracji publicznej w 2023 r. wyniósł 25,7% populacji osób w wieku 16-74 lata i wzrósł w skali roku o 9,9 p.proc. (w Polsce 27,0%, wzrost o 3,8 p.proc.). Z możliwości wysyłania wypełnionych deklaracji podatkowych w 2023 r. skorzystało 25,4% osób w wieku 16-74 lata, tj. więcej o 3,1 p.proc. niż w 2022 r. (w kraju wskaźnik wyniósł 32,6% i był wyższy o 3,7 p.proc. w stosunku do 2022 r.).

5.2.8. Aktywność społeczna

5.2.8. Social activity

Rosnącą aktywność społeczną mieszkańców województwa świętokrzyskiego potwierdza utrzymująca się tendencja wzrostowa w liczbie działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Podmioty te odgrywają istotną rolę w animowaniu życia społecznego. W województwie świętokrzyskim w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost (o 8,0%) łącznej liczby zarejestrowanych w bazie REGON fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych. Udział w stosunku do ogółu tego typu podmiotów w kraju wyniósł 3,1%.

W oparciu o wyniki badań z działalności fundacji, stowarzyszeń, i podobnych organizacji społecznych (SOF-1) oraz samorządu gospodarczego i zawodowego (SOF-4s) w 2022 r. na terenie województwa świętokrzyskiego aktywną działalność prowadziło 3,6 tys. zarejestrowanych organizacji pozarządowych non-profit, które stanowiły 3,5% ogólnej liczby organizacji non-profit w Polsce.

Według stanu na koniec grudnia 2023 r. do rejestru REGON w województwie świętokrzyskim wpisanych było 5,3 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, tj. o 8,0% więcej niż na koniec 2022 r. oraz 29,0% więcej niż na koniec 2015 r. W skali kraju w 2023 r. ich liczba wyniosła 171,6 tys. i była wyższa niż rok wcześniej o 6,7%, a w stosunku do 2015 r. wzrost osiągnął 27,3%.

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w województwie świętokrzyskim w 2023 r. stanowiły 3,1% wszystkich tego typu podmiotów w kraju, (co plasowało nasze województwo na 13 lokacie wśród województw). Większość z nich skupiona była w stolicy województwa, gdzie na miasto Kielce przypadało 21,4% ich ogółu. Wysokim udziałem charakteryzował się także powiat kielecki (14,5%). Najmniej było ich w powiatach kazimierskim (2,8%), pińczowskim (3,3%) oraz włoszczowskim (4,2%).

Wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w stosunku do roku poprzedniego odnotowano we wszystkich powiatach, przy czym najwięcej przybyło ich w powiatach: skarżyskim (o 13,7%), włoszczowskim (o 13,1%) i ostrowieckim (o 12,5%). W porównaniu z 2015 r. najwięcej podmiotów tego typu przybyło w powiatach: skarżyskim (o 52,2%), jędrzejowskim (o 43,8%) i buskim (o 36,7%), a najmniej w powiatach: kazimierskim (o 13,0%), sandomierskim (o 21,2%) i mieście Kielce (o 21,4%).

Tablica 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem Total	4105	4634	4903	5297
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population	33	39	42	45

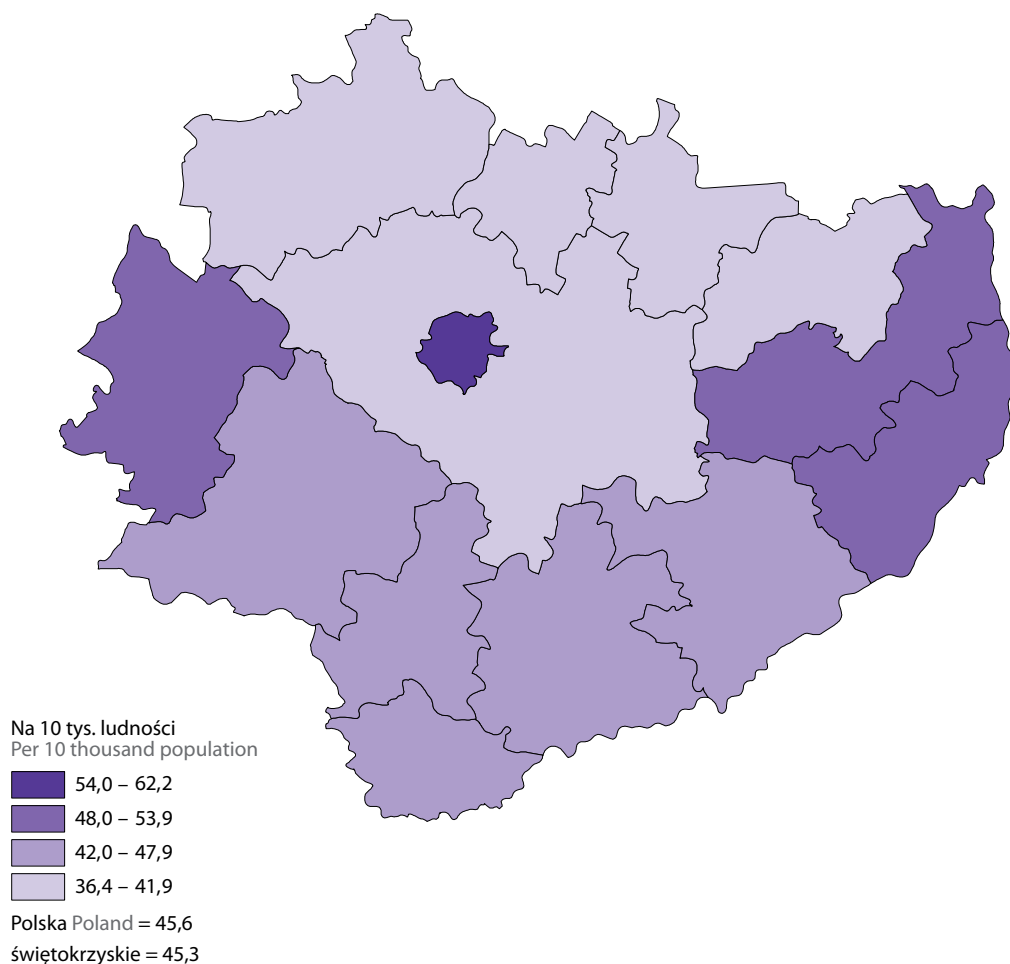
Na koniec 2023 r. w województwie świętokrzyskim liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 45 i była wyższa zarówno od zanotowanej przed rokiem, jak i w stosunku do 2015 r. (wzrost odpowiednio o 3 jednostki i 12 jednostek). W skali kraju w omawianym roku ich liczba w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 46 i również była wyższa od zanotowanej przed rokiem, jak i w stosunku do 2015 r. (wzrost odpowiednio o 3 jednostki i o 11 jednostek). Spośród powiatów i miasta na prawach powiatu najwięcej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności działało w mieście Kielce (62 organizacje na 10 tys. ludności) oraz w powiatach sandomierskim i włoszczowskim (po 52). Najmniej korzystnie przedstawiała się sytuacja w powiatach: kieleckim (36), koneckim i starachowickim (po 38).

Mapa 39. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2023

As of 31 December

Dane o **organizacjach non-profit** opracowano na podstawie dwóch badań statystyki publicznej:

- SOF-1 – Sprawozdania z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych,
- SOF-4s – Sprawozdania z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego.

W oparciu o wstępne wyniki badań z działalności stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych, kół gospodyń wiejskich oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2022 r. na terenie województwa świętokrzyskiego aktywną działalność prowadziło 3,6 tys. zarejestrowanych organizacji pozarządowych non-profit, tj. o 12,5% więcej niż w 2020 r. i o 28,6% więcej niż w 2018 r. Podmioty te stanowiły 3,5% ogólnej liczby organizacji non-profit w Polsce, co plasowało nasze województwo na 13 lokacie wśród województw. Najliczniejszą grupą podmiotów tego typu były stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne – 2,4 tys. (3,5% jednostek tego typu w kraju). Następną pod względem liczebności grupą były koła gospodyń wiejskich 0,7 tys. (6,6% w skali kraju). Ponadto działało 0,3 tys. fundacji (1,6% w skali kraju) oraz 0,1 tys. organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego (3,2%). Najmniej liczną grupą były społeczne podmioty wyznaniowe, które stanowiły 2,6% takich jednostek w kraju. W badanej zbiorowości podmioty sektora ekonomii społecznej stanowiły 99,3% aktywnych organizacji non-profit zarówno w województwie, jak i w kraju, a 0,2 tys. z nich posiadało status organizacji pożytku publicznego (w kraju 9,5 tys.).

W 2022 r. w świętokrzyskim liczba aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych ogółem w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 31 i była wyższa zarówno w stosunku do 2020 r., jak i 2018 r., gdzie wyniosła odpowiednio 27 i 23 (w Polsce 27, 25 i 23).

W 2022 r. w województwie najwięcej organizacji w ramach swojej działalności statutowej zajmowało się sportem, turystyką, rekreacją, hobby (0,9 tys. organizacji; 25,8%). Drugą, co do wielkości grupę tworzyły jednostki prowadzące działalność związaną z ratownictwem (0,8 tys. podmiotów; 22,4%). Stosunkowo często jako główny obszar prowadzonej działalności rejestrowe organizacje non-profit wskazywały kulturę i sztukę (12,6%), a także takie dziedziny jak: rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym (10,5%), pomoc społeczną i humanitarną (8,5%), edukacja i wychowanie, badania naukowe (7,8%). Wyraźnie mniej organizacji zajmowało się łowiectwem (2,8%), ochroną zdrowia (2,7%) oraz sprawami zawodowymi, pracowniczymi i branżowymi (1,8%). Niewielki odsetek organizacji non-profit koncentrował swoje działania w obszarze rynku pracy i aktywizacji zawodowej oraz wsparcia dla instytucji, organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich (po 1,2%).

Aktywne rejestrowe organizacje non-profit wykazały, że na koniec 2022 r. w regionie zrzeszały łącznie 0,2 mln członków, spośród których 97,2% stanowiły osoby fizyczne (w kraju odpowiednio 8,4 mln osób; 96,9%). Liczba organizacji zrzeszających osoby fizyczne wyniosła 3,2 tys. (w kraju 80,1 tys.), natomiast organizacji zrzeszających osoby prawne – 0,1 tys. (w kraju 4,5 tys.).

W 2022 r. w województwie zdecydowana większość organizacji non-profit prowadziła wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (83,9%). Pozostałe podmioty oferowały usługi odpłatnie, w tym 10,7% wyłącznie w ramach odpłatnej działalności statutowej, a 3,6% wyłącznie w ramach działalności gospodarczej. Równocześnie odpłatną działalność statutową oraz działalność gospodarczą prowadziło 1,7% organizacji non-profit.

Łączna suma przychodów uzyskanych przez organizacje non-profit wyniosła 1240,4 mln zł (w kraju 469882 mln zł.). Przeciętny przychód jednej organizacji non-profit wyniósł w 2022 r. 346,4 tys. zł (w kraju 454,5 tys. zł.).

Ponad połowa przychodów organizacji non-profit pochodziła ze źródeł nierynkowych (54,8%). W tej kategorii zdecydowanie największy udział stanowiły środki publiczne (47,8%), w tym dofinansowanie z administracji samorządowej (20,9%). Przychody ze źródeł rynkowych kształtowały się na poziomie 36,1%. Dominowały tu wpływy z działalności gospodarczej (18,6%) oraz odpłatnej działalności statutowej (16,4%).

W 2022 r. w województwie 1,0 tys. organizacji non-profit (28,8%) podjęło dodatkowe działania na rzecz

potrzebujących w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy. Spośród zaangażowanych organizacji 90,9% prowadziło działania tylko na terenie Polski, a 3,6% tylko na terenie Ukrainy.

Głównymi odbiorcami pomocy udzielanej przez podmioty gospodarki społecznej były osoby fizyczne – wsparcia udzieliło im 68,6% organizacji non-profit deklarujących zaangażowanie w pomoc. Łącznie podmioty te objęły wsparciem około 83,4 tys. osób fizycznych (ta sama osoba mogła być odbiorcą wielokrotnie). Organizacje non-profit pomagały również innym organizacjom pozarządowym: stowarzyszeniom, fundacjom, organizacjom kościelnym i podobnym (19,7%), organom administracji samorządowej lub lokalnej (18,7%), oraz placówkom ochrony zdrowia (6,2%).

Jedną z ważniejszych form pomocy było przekazywanie darów rzeczowych – pomoc w takiej formie świadczyło (62,9%) organizacji non-profit. Szacunkowa wartość przekazanego wsparcia rzeczowego wyniosła 14,6 mln zł. Drugim istotnym elementem wsparcia było zapewnianie wyżywienia (19,0%). Ponadto organizacje świadczyły pomoc w zapewnieniu miejsc noclegowych oraz transporcie (po 16,7%), a także pomagały w opiece nad dziećmi (14,0%).

Środki finansowe przekazało 15,4% zaangażowanych w pomoc organizacji non-profit, o łącznej szacunkowej kwocie 3,4 mln zł.

Rozdział 6. Gospodarka

Chapter 6. Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Według wstępnego szacunku w 2022 r. kolejny rok z rzędu notowano wzrost produktu krajowego brutto (PKB), ale jego dynamika nieznacznie zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego. Podobnie jak przed rokiem była przy tym niższa niż w skali kraju.

W latach 2015-2021 PKB na 1 mieszkańca szybciej zwiększał się w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim, co skutkowało spadkiem zróżnicowania regionalnego. W rezultacie stosunkowo wysokiej dynamiki PKB na 1 mieszkańca w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim odnotowano wzrost tego wskaźnika w stosunku do średniego poziomu w Polsce, podczas gdy w kieleckim wystąpił spadek. Znacznie zwiększyła się wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego. Jej wzrost wystąpił zarówno w wartościach bezwzględnych, jak i w relacji do średniej krajowej.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Według wstępnego szacunku wartość produktu krajowego brutto w cenach bieżących w województwie świętokrzyskim w 2022 r. wyniosła 66800 mln zł i była o 10,6% większa niż w roku poprzednim oraz o 55,5% w relacji do 2015 r. Wzrost ten był niższy niż średnio w kraju, gdzie osiągnął odpowiednio 16,6% i 70,6%. Udział województwa świętokrzyskiego w tworzeniu PKB wyniósł 2,2% i kształtował się na poziomie 0,1 p.proc. niższym niż w roku poprzednim oraz o 0,2 p.proc. niższym niż w 2015 r.

Wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r. wyniosła 56507 zł i w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 11,7%. Wzrost tego wskaźnika odnotowano również w odniesieniu do 2015 r. – o 65,7%.

Wartość PKB na 1 mieszkańca w 2022 r. stanowiła w świętokrzyskim 69,7% średniej krajowej (wobec 73,1% przed rokiem oraz 72,9% w 2015 r.) i lokowała województwo na 13. miejscu w Polsce. Była o 55,8% mniejsza niż w województwie mazowieckim (charakteryzującym się najwyższym poziomem tego wskaźnika) oraz o 2,5% wyższa niż w zajmującym pod tym względem ostatnie miejsce województwie podkarpackim.

W 2022 r. PKB według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca w województwie świętokrzyskim stanowił 55% średniego poziomu w Unii Europejskiej¹. Na przestrzeni siedmiu lat odnotowano wzrost tego wskaźnika. W 2015 r. kształtował się on na poziomie 50%.

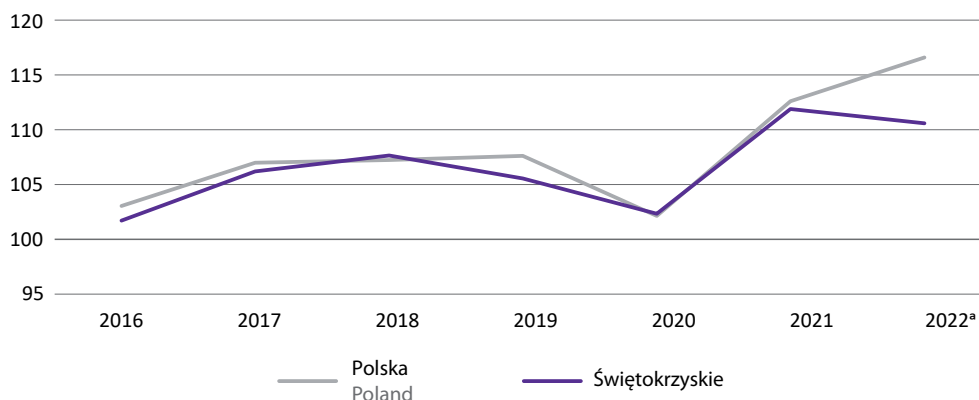
¹ Dane będą przedmiotem dalszej rewizji, zgodnie z rekomendacjami Zharmonizowanej Europejskiej Polityki Rewizji (HERP).

Wykres 38. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 38. Indices of gross domestic product (current prices)

Previous year=100

a Wstępny szacunek.
a Preliminary estimate.

Na podstawie danych zrewidowanych za 2021 r. w podregionie kieleckim wygenerowano 66,3% PKB wytworzonego w województwie świętokrzyskim. Odsetek ten w stosunku do 2015 r. uległ zmniejszeniu (z 66,6%). W tym samym czasie udział podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego zwiększył się z 33,4% do 33,7%. Stosunkowo wolny wzrost PKB w podregionie kieleckim przełożył się na spadek jego udziału w tworzeniu wartości krajowej z 1,6% do 1,5%.

Pomimo niższego wzrostu PKB w podregionie kieleckim w ostatnich latach jego wartość w przeliczeniu na 1 mieszkańca była nadal wyższa niż średnio w województwie. W 2021 r. osiągnęła 54594 zł, wobec 44231 zł w sandomiersko-jędrzejowskim.

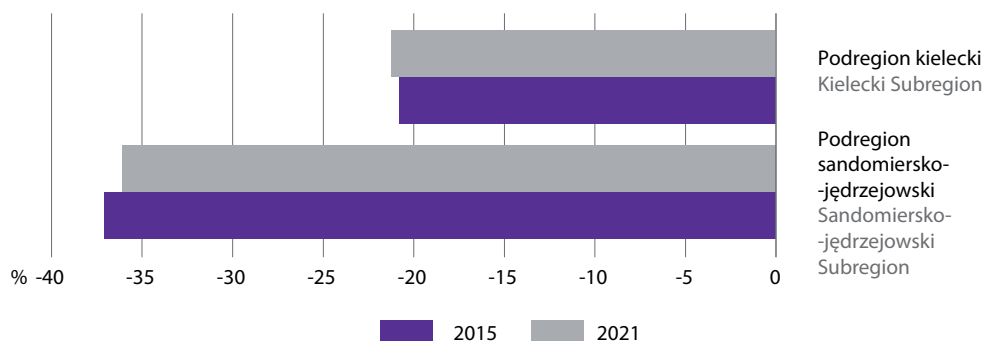
W latach 2015-2021 wartość PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej w województwie zmniejszyła się w podregionie kieleckim z 108,7% do 107,9%. W tym samym okresie w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim wystąpił wzrost z 86,2% do 87,4%.

W latach 2015-2021 w podregionie kieleckim odnotowano spadek PKB na 1 mieszkańca w stosunku do średniego poziomu PKB na 1 mieszkańca w Polsce (z 79,2% do 78,8%). W sandomiersko-jędrzejowskim relacja ta zmieniła się w przeciwnym kierunku i wzrosła z 62,9% do 63,9%.

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca w 2021 r. wyniósł 9,7% (wobec 10,7% sześć lat wcześniej).

Wykres 39. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące) – odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 39. Gross domestic product per capita by subregions (current prices) – relative deviations from the national average value

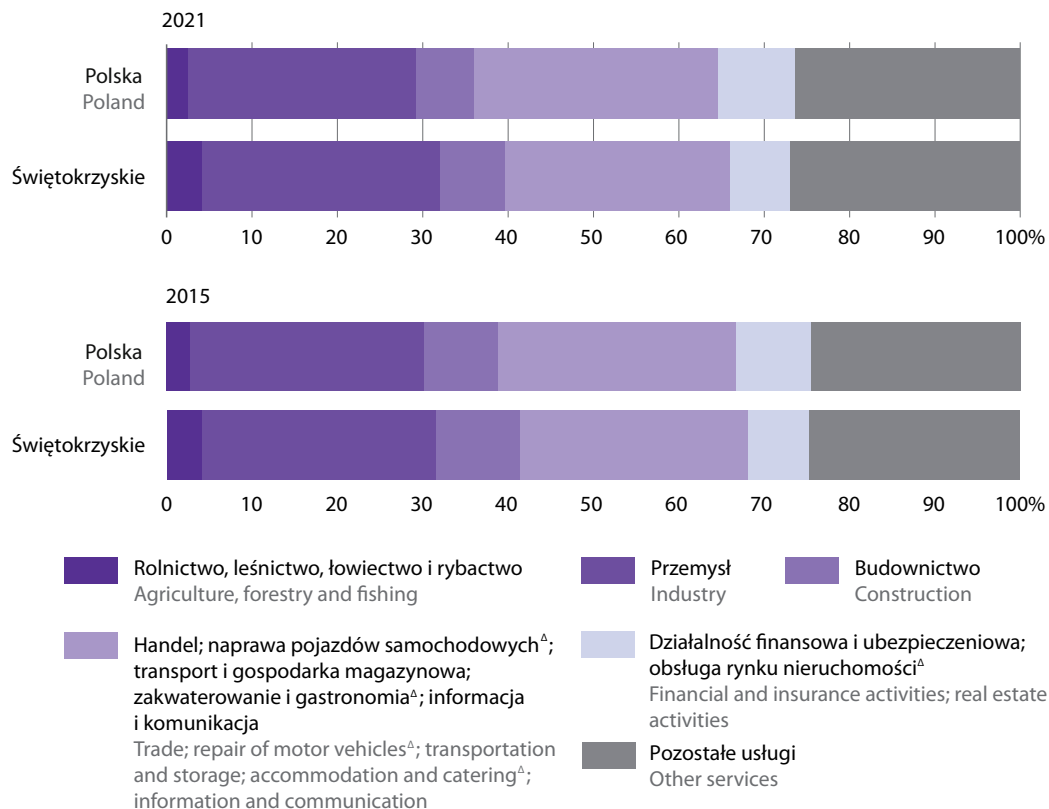
Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

Wartość dodana brutto (WDB) w województwie świętokrzyskim w 2021 r. wyniosła 52542 mln zł. Największy udział w jej tworzeniu przypadła na przemysł, a w odniesieniu do 2015 r. uległ on zwiększeniu. W 2021 r. na podmioty prowadzące ten rodzaj działalności przypadła 27,8% wartości dodanej brutto, podczas gdy sześć lat wcześniej było to 27,4%. Spadek wystąpił w budownictwie. W 2021 r. podmioty budowlane wytworzyły 7,7% wartości dodanej brutto (wobec 9,8% w 2015 r.). Zróżnicowana była sytuacja w sferze usług. Spadek udziału wartości dodanej brutto odnotowano w sekcjach: działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości, które w 2021 r. wypracowały 7,0% wartości dodanej brutto (wobec 7,2% w 2015 r.) oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji (z 26,7% do 26,4%) Wzrost w tym okresie wystąpił natomiast w pozostałych usługach (z 24,7% do 26,9% wartości dodanej brutto).

Wykres 40. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Chart 40. Gross value added by kind of activity (current prices)

Wydajność pracy mierzoną WDB na 1 pracującego w województwie świętokrzyskim w 2021 r. wyniosła 127784 zł i była o 49,3% wyższa niż sześć lat wcześniej. Poprawie uległa jej relacja do średniej krajowej, która osiągnęła 82,4%, wobec 82,3% przed rokiem i 75,4% w 2015 r.

Wyższą wydajnością pracy mierzoną WDB na 1 pracującego charakteryzował się podregion kielecki (137962 zł). W stosunku do roku poprzedniego wskaźnik ten zwiększył się o 10,3%. Niższy wzrost wystąpił w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim, w którym wartość dodana brutto na 1 pracującego zwiększyła się w skali roku o 7,7% i osiągnęła 111558 zł.

Relacja WDB na 1 pracującego do średniej krajowej zwiększyła się w skali roku jedynie w podregionie kieleckim, w którym w 2021 r. WDB na 1 pracującego stanowiła 88,9% średniej krajowej, podczas gdy rok wcześniej było to 88,1%. W sandomiersko-jędrzejowskim relacja ta zmalała w tym okresie – z 72,9% do 71,9%. W porównaniu z 2015 r. niezależnie od podregionu odnotowano wzrost WDB na 1 pracującego w relacji do średniej krajowej. W 2021 r. w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim była o 11,4 p.proc. wyższa niż przed sześcioma laty, a w podregionie kieleckim – o 2,9 p.proc.

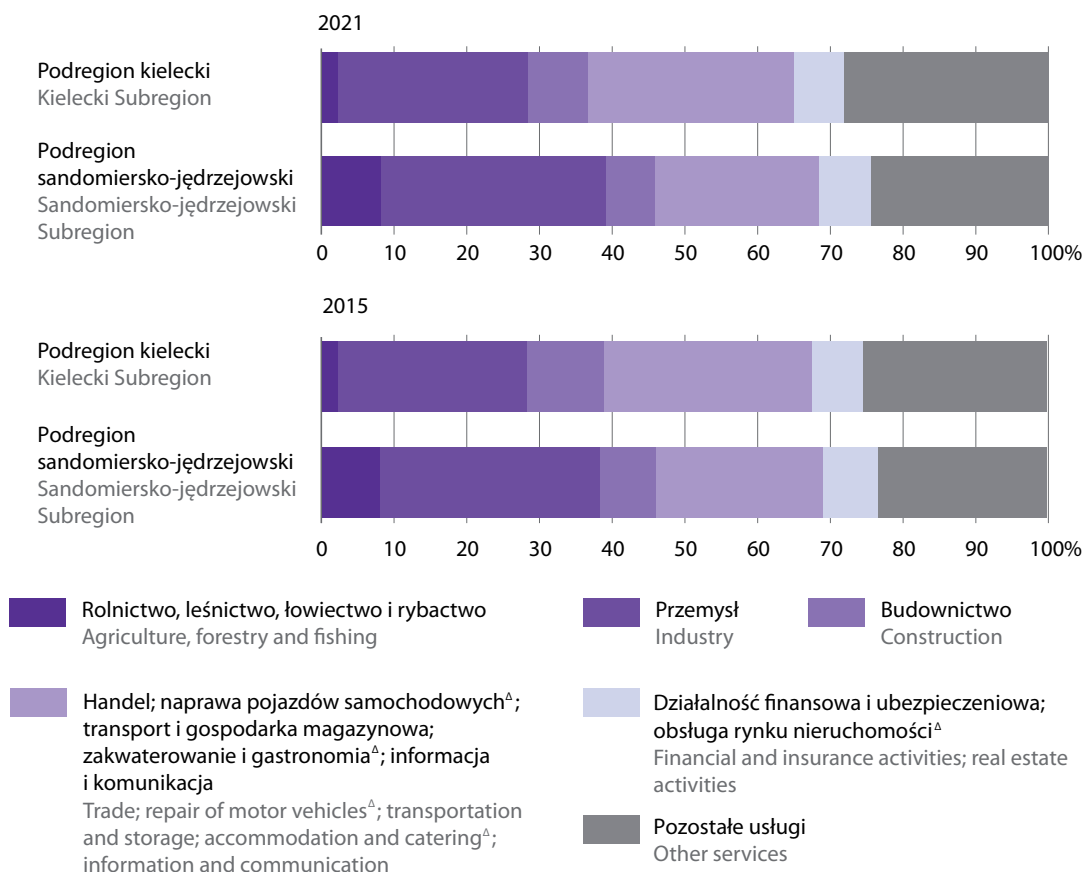
Struktura wartości dodanej brutto różni się w zależności od podregionu. W podregionie sandomiersko-jędrzejowskim dominował przemysł, który w 2021 r. stanowił 31,0% jej wartości. W podregionie kieleckim udział przemysłu był mniejszy (26,2%), natomiast największy udział przypadła na podmioty zajmujące się handlem; naprawą pojazdów samochodowych; transportem i gospodarką magazynową; zakwaterowaniem i gastronomią; informacją i komunikacją (28,2%, wobec 22,6% w sandomiersko-jędrzejowskim). Duże znaczenie (niezależnie od podregionu) miały pozostałe usługi, przy czym ich udział był większy w podregionie kieleckim (28,1%, wobec 24,4% w sandomiersko-jędrzejowskim). Większe znaczenie miało w nim również budownictwo (odpowiednio 8,2% i 6,8%). Podregion sandomiersko-jędrzejowski charak-

teryzował się natomiast zdecydowanie wyższym udziałem rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (8,1%, wobec 2,2% w kieleckim). Najmniej zróżnicowany był udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości.

W podregionie kieleckim w latach 2015-2021 największy wzrost w strukturze wartości dodanej brutto odnotowano w pozostałych usługach. Udział podmiotów prowadzących taką działalność zwiększył się o 2,7 p.proc. Największy spadek wystąpił natomiast w budownictwie, którego udział był w 2021 r. o 2,6 p.proc. mniejszy niż sześć lat wcześniej. W podregionie sandomiersko-jędrzejewskim zmiany w strukturze wartości dodanej brutto były mniejsze. Największy wzrost dotyczył pozostałych usług (o 1,2 p.proc.), natomiast spadek – budownictwa (o 1,0 p.proc.).

Wykres 41. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)

Chart 41. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Przedsiębiorczość

6.2. Entrepreneurship

6.2.1. Podmioty gospodarki narodowej

6.2.1. Entities of the national economy

Kolejny rok z rządu wzrosła liczba podmiotów gospodarki narodowej. Wzrost ten był udziałem wszystkich powiatów województwa świętokrzyskiego. W stosunku do 2022 r. nastąpił spadek liczby nowo zarejestrowanych podmiotów. Więcej niż przed rokiem zanotowano wykreśleń z rejestru REGON.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Na koniec 2023 r. liczba podmiotów gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim wyniosła 129214 i stanowiła 2,5% ich ogółu w Polsce. Była wyższa niż w roku poprzednim o 1,8% oraz o 16,9% niż w 2015 r. Wzrost ten był niższy niż w skali kraju, gdzie liczba podmiotów gospodarki narodowej zwiększyła się odpowiednio o 3,1% i 23,1%.

Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 30. Entities of the national economy in the REGON register

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem Total	110574^a	120062^a	126930^a	129214^a	2,5
sektor publiczny public sector	3185	2858	2879	2892	2,6
sektor prywatny private sector	106915	116443	123127	125319	2,6
W tym: Of which:					
spółki partnerships and companies	14116	15128	16305	16841	1,8
fundacje foundations	359	496	598	638	1,7
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organisations	3746	4138	4305	4659	3,5
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	84406	92130	97284	98543	2,7

a W podziale na sektory własności dane nie obejmują podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

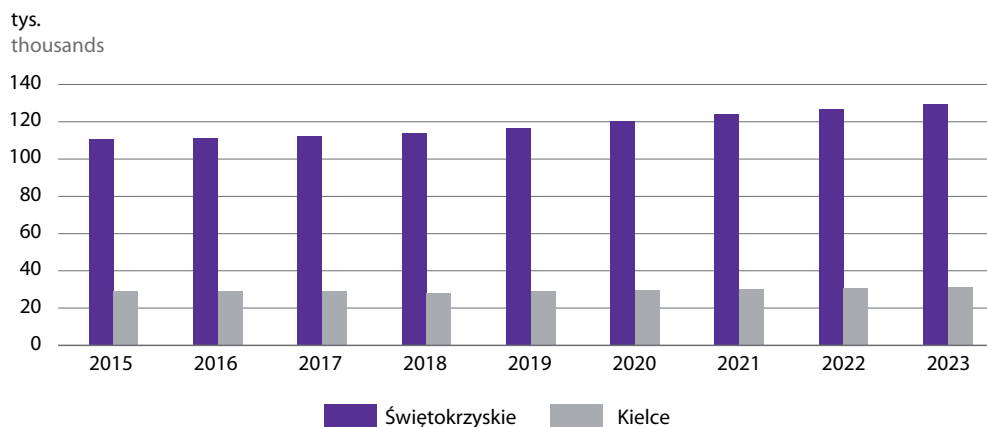
a In division by ownership sectors, data do not include entities for which information on the ownership form does not exist in the REGON register.

Wykres 42. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 42. Entities of the national economy

As of 31 December

Spośród ogólnej liczby podmiotów w regionie świętokrzyskim 68,0% zlokalizowanych było na terenie podregionu kieleckiego. W skład tego podregionu wchodziły powiaty z największą liczbą podmiotów: miasto Kielce (24,2%), kielecki (16,9%) oraz ostrowiecki (8,4%). Podregion sandomiersko-jędrzejowski skupiał 32,0% podmiotów.

Wzrost liczby podmiotów w stosunku do roku poprzedniego odnotowano we wszystkich powiatach, przy czym największy w kazimierskim (o 3,8%). Znaczący wzrost odnotowano również w powiatach: pińczowskim (o 3,2% więcej), jędrzejowskim (o 2,8%) i kieleckim (o 2,7%). Najmniejszy wystąpił natomiast w powiatach skarżyskim (o 0,4%) i ostrowieckim (o 0,6%).

W ujęciu terytorialnym wśród gmin największy przyrost podmiotów w ciągu roku odnotowano w gminach: Pierchnica (o 7,9%), Kije (o 7,7%) oraz Wilczyce (o 7,0%). Spadek liczby podmiotów dotyczył 12 gmin w województwie, a największy zanotowano w: Kluczewsku (o 2,4%), Rudzie Malenieckiej (o 2,2%) oraz Rakowie (o 2,0%).

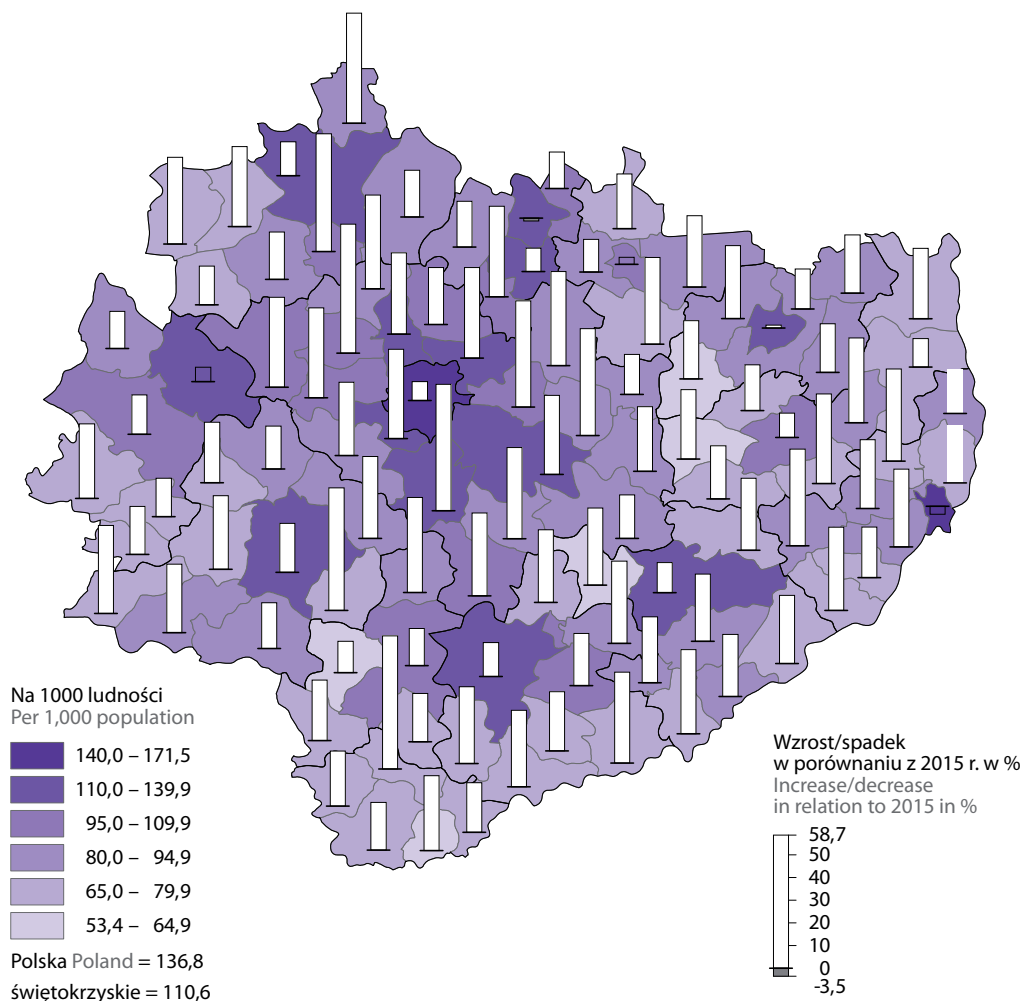
O poziomie przedsiębiorczości na danym obszarze świadczy wskaźnik, który może być wyrażony liczbą podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności zamieszkujących dany obszar. W 2023 r. na 1000 mieszkańców województwa świętokrzyskiego przypadało 110,6 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. W podziale na powiaty największym poziomem tego wskaźnika charakteryzowały się powiaty: miasto Kielce (171,5), skarżyski (120,7) i ostrowiecki (108,1). Najmniej podmiotów na 1000 mieszkańców odnotowano w powiatach: kazimierskim (72,0), opatowskim (81,2) i pińczowskim (84,6). W przekroju gmin największą liczbą podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców (poza Kielcami pełniącymi funkcję miasta na prawach powiatu) charakteryzowały się: Sandomierz (150,0), Skarżysko-Kamienna (131,9) i Morawica (128,5). Podobnie jak przed rokiem, najniższe wskaźniki osiągnęły gminy: Waśniów (53,4), Bejsce (57,5) oraz Szydłów (59,9).

Mapa 40. Podmioty gospodarki narodowej w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 40. Entities of the national economy in 2023

As of 31 December

W 2023 r. do rejestru REGON wpisanych zostało 8869 nowych podmiotów, tj. 5,3% mniej niż na przestrzeni 2022 r. Wśród nowo zarejestrowanych podmiotów dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, których do rejestru wpisano 7275 (o 11,2% mniej niż rok wcześniej). Więcej nowych wpisów odnotowano w przypadku spółek handlowych (o 18,1%) oraz spółek cywilnych (o 6,1%). Ponadto do rejestru REGON wpisano 411 stowarzyszeń i organizacji społecznych (trzy razy więcej niż w 2022 r.) oraz 59 fundacji (więcej o 3,5%).

W 2023 r. wykreślono z rejestru REGON 6109 podmiotów, tj. o 2,8% więcej niż w roku poprzednim. Najwięcej wykreślań dotyczyło osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (5570), których wykreślono o 0,6% więcej niż w 2022 r. Zdecydowanie więcej niż przed rokiem wykreślono spółek handlowych (231 wobec 158), stowarzyszeń i organizacji społecznych (58 wobec 36) oraz fundacji (16 wobec 5). Mniej wykreśleń dotyczyło natomiast spółek cywilnych (o 28,1% mniej niż w 2022 r.).

W porównaniu z 2022 r. w województwie świętokrzyskim wzrosła relacja liczby podmiotów wykreślonych z rejestru do liczby jednostek nowo zarejestrowanych. W 2023 r. na 100 nowo zarejestrowanych

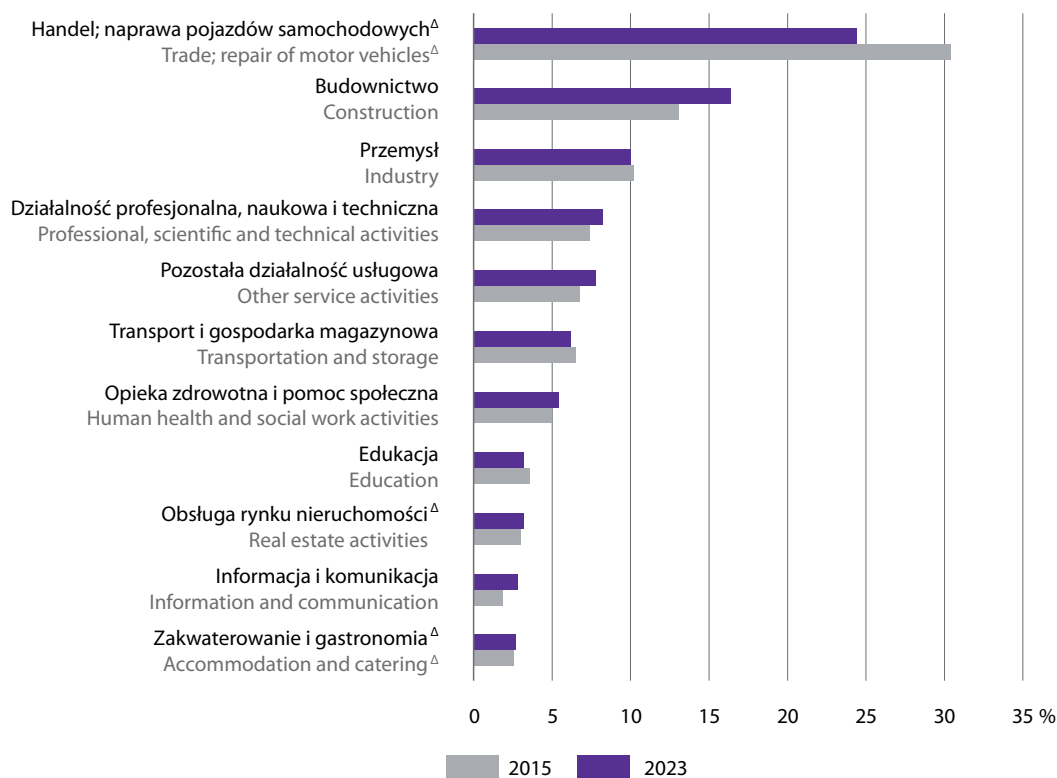
podmiotów przypadało 69 zlikwidowanych wobec 63 rok wcześniej.

Na koniec 2023 r. najczęściej podmiotów deklarowało prowadzenie działalności w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (24,4% ogółu). Ich udział w stosunku do 2022 r. i 2015 r. zmniejszył się odpowiednio o 0,6 p.proc. i 6,0 p.proc. Wzrost odnotowano w budownictwie (zajmującym 2. miejsce pod względem liczebności). Podmioty prowadzące głównie taką działalność stanowiły 16,4% ogółu (w 2015 r. – 13,1%). W relacji do 2015 r. zwiększył się także m.in. udział działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (z 7,4% do 8,2%) oraz pozostałej działalności usługowej (z 6,8% do 7,8%).

Wykres 43. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 43. Entities of the national economy by selected PKD sections
As of 31 December

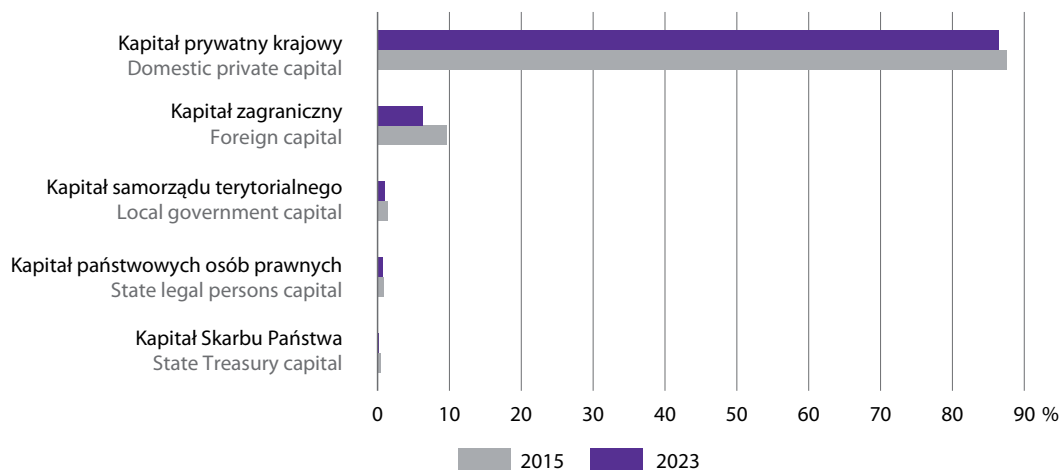

W strukturze podmiotów według form prawnych dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na koniec 2023 r. było ich 98543, co stanowiło 76,3% ogółu zarejestrowanych podmiotów (w 2022 r. – 76,6%). W stosunku do 2015 r. ich udział zmniejszył się o 0,6 p.proc. Kolejną grupą były spółki handlowe (9048), których udział w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł 7,0% i był wyższy niż w 2022 r. i 2015 r. odpowiednio o 0,3 p.proc. i 1,1 p.proc. W rejestrze REGON województwa świętokrzyskiego na koniec 2023 r. figurowało 7715 spółek cywilnych, których udział w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł 6,0% i był mniejszy zarówno w porównaniu z 2022 r., jak i 2015 r. (odpowiednio o 0,1 p.proc. oraz 0,8 p.proc.).

Wśród spółek handlowych według rodzaju kapitału w 2023 r. największy udział miały spółki, w których dominował kapitał prywatny krajowy (91,3% sumy kapitałów). Udział takich firm na przestrzeni kilku lat wyraźnie się zwiększył (na koniec 2015 r. było to 87,5%). Kolejne miejsca pod względem wielkości kapitału zajmowały spółki handlowe o kapitale: zagranicznym 6,7% (o 2,9 p.proc. mniej niż w 2015 r.), samorządu terytorialnego 1,0% (o 0,4 p.proc. mniej niż w 2015 r.), państwowych osób prawnych 0,7% (o 0,2 p.proc. mniej niż w 2015 r.) oraz Skarbu Państwa 0,2% (o 0,3 p.proc. mniej niż w 2015 r.).

Wykres 44. Spółki handlowe według rodzaju kapitału^a (w %)
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 44. Commercial companies by type of capital^a (in %)
 As of 31 December

a Danych dotyczących liczby spółek według rodzaju kapitału nie należy sumować na „ogółem”, ponieważ ujmują one spółki według występowania w nich każdego rodzaju kapitału, a nie kapitału przeważającego.
 a Data concerning number of entities by type of capital should not be summed up to 'total' because they include companies by all types of capital, not the predominant one.

Działalność spółek handlowych koncentrowała się głównie w: handlu, naprawie pojazdów samochodowych – 20,4% (o 8,8 p.proc. mniej niż w 2015 r.), budownictwie 14,7% (więcej o 0,6 p.proc.) oraz w przetwórstwie przemysłowym 13,7% (o 3,2 p.proc. mniej niż w 2015 r.). W porównaniu z 2015 r. wzrósł udział spółek handlowych między innymi w: działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 3,1 p.proc. do 11,6%), obsłudze rynku nieruchomości (o 0,7 p.proc. do 5,4%) oraz wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 2,7 p.proc. do 4,3%).

6.2.2. Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

6.2.2. Research and development as well as innovation activity

Na przestrzeni lat 2015-2022 zaangażowanie przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego w działalność badawczą i rozwojową oraz innowacyjną pozostawało na jednym z najniższych poziomów w kraju. W 2022 r. niższą intensywność prac B+R niż województwo świętokrzyskie wykazało jedynie lubuskie.

W okresie 2015-2022 wartość nakładów na działalność badawczą i rozwojową podlegała wahanom. W 2022 r. odnotowano spadek zaangażowania w B+R. Struktura nakładów nie uległa zasadniczym zmianom. W nakładach według rodzajów kosztów dominowały nakłady bieżące. Z kolei według rodzajów prowadzonych badań, podobnie jak w latach poprzednich, w 2022 r. najwięcej środków finansowych zostało przeznaczonych na prace rozwojowe, a w dalszej kolejności na pozostałe rodzaje badań tzn. badania podstawowe i stosowane. Głównymi sektorami finansującymi działalność B+R pozostawał sektor rządowy oraz przedsiębiorstw.

Działalność B+R była realizowana przede wszystkim przez personel wewnętrzny (pracujących). W strukturze personelu według realizowanej funkcji dominowali badacze.

W latach 2020-2022, podobnie jak w okresach wcześniejszych, aktywność innowacyjna przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim kształtowała się poniżej średniej krajowej. Niższy niż w województwie świętokrzyskim udział aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych odnotowano w jednym województwie. Mniej aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw usługowych było natomiast w ośmiu województwach. Przychody ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych stanowiły niewielki odsetek przychodów ogółem w przedsiębiorstwach województwa świętokrzyskiego.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

W 2022 r. wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową (B+R) w województwie świętokrzyskim wyniosła 281,4 mln zł i była o 1,3% niższa w porównaniu z poprzednim rokiem oraz o 7,8% wyższa w relacji do stanu z 2015 r. Nakłady te stanowiły 0,6% ogółu nakładów przeznaczonych na tę działalność w Polsce (0,8% w 2021 r. i 1,4% w 2015 r.) co pozwoliło na zajęcie 15. lokaty w kraju. Równie niski udział odnotowano w województwie lubuskim, natomiast 1. lokatę zajęło województwo mazowieckie z udziałem 35,0%, a 2. – małopolskie z odsetkiem 14,1%.

Intensywność prac B+R w województwie świętokrzyskim, mierzona udziałem nakładów na działalność B+R w PKB województwa, zmniejszyła się z 0,47% w 2021 r. do 0,42% w 2022 r. (w Polsce wzrosła z 1,43% w 2021 r. do 1,46% w 2022 r.). W 2022 r. niższą intensywność prac B+R wykazało jedynie województwo lubuskie (0,38%). Z kolei w czołówce województw, które notowały najwyższą intensywność prac B+R od lat plasują się: małopolskie, mazowieckie i pomorskie. W 2022 r. intensywność prac B+R we wskazanych województwach wyniosła kolejno: 2,56%, 2,22% i 1,86%.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, w strukturze nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R wg rodzajów kosztów dominowały nakłady bieżące, które w województwie świętokrzyskim w 2022 r. wyniosły 217,8 mln zł stanowiąc 77,4% (w kraju 85,1%), pozostałe środki w wysokości 63,7 mln zł zostały przeznaczone na nakłady inwestycyjne.

Analizując strukturę nakładów poniesionych na działalność B+R według rodzajów prowadzonych badań można stwierdzić, że podobnie jak w latach poprzednich, w 2022 r. najwięcej środków finansowych w województwie zostało przeznaczonych na prace rozwojowe – 160,6 mln zł, tj. 57,1% ogółu nakładów wewnętrznych na B+R. Na pozostałe rodzaje badań tzn. badania podstawowe i badania stosowane przeznaczono odpowiednio 84,0 mln zł i 36,9 mln zł, tj. 29,8% i 13,1% ogółu nakładów wewnętrznych na B+R. W kraju w 2022 r. prace rozwojowe stanowiły 58,4% nakładów, podczas gdy badania podstawowe – 27,6%, a stosowane – 14,0%.

Tablica 31. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące)
Table 31. Intramural expenditure^a on R&D by source of funds (current prices)

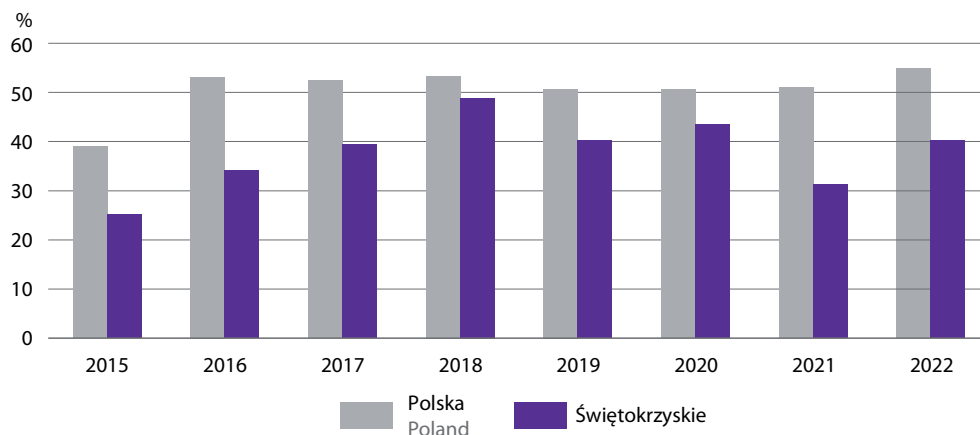
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	261,0	273,4	285,2	281,4
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	125,8	104,9	127,8	132,9
Przedsiębiorstw Business enterprise	65,5	118,8	88,9	113,1
Szkolnictwa wyższego Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit
Reszta świata Rest of the world	.	42,0	60,4	28,8

a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

Nakłady wewnętrzne na prace badawcze i rozwojowe w województwie świętokrzyskim finansowane były głównie ze środków sektorów rządowego oraz przedsiębiorstw. W 2022 r. środki tych sektorów stanowiły odpowiednio 47,2% i 40,2% nakładów brutto ogółem na działalność B+R (przed rokiem odpowiednio 44,8% i 31,2%, a w 2015 r. 48,2% i 25,1%). W mniejszym zakresie działalność B+R finansowała „reszta świata” (w 2022 r. 10,3%, wobec 21,2% w 2021 r.). W kraju w 2022 r. środki sektora przedsiębiorstw stanowiły 54,8%, a sektora rządowego – 33,5%, wobec w 2021 r. odpowiednio 51,0% i 37,4%, a w 2015 r. – 39,0% i 41,8%, natomiast środki z zagranicy wyniosły 8,1% w 2022 r., wobec 8,2% w 2021 r. i 16,7% w 2015 r.

Wykres 45. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

Chart 45. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

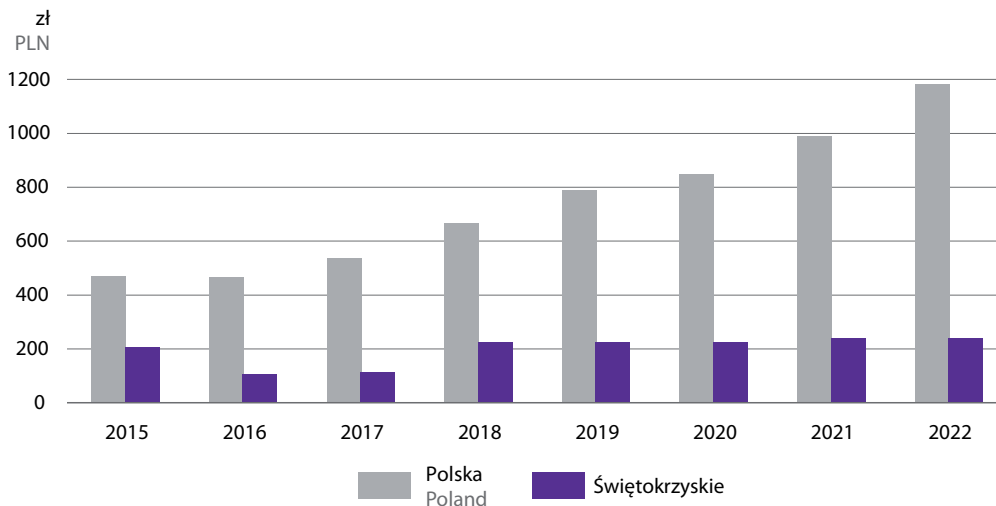
Wartość nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie świętokrzyskim w 2022 r. wyniosła 238 zł, przy czym w podregionie kieleckim – 350 zł, a w sandomiersko-jędrzejewskim – 59 zł. W kraju wskaźnik ten osiągnął 1182 zł. W porównaniu z 2021 r. w województwie wartość nakładów wewnętrznych na B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca zmniejszyła się o 0,4%, natomiast w relacji do 2015 r. – wzrosła o 14,9%.

Nakłady na działalność badawczą i rozwojową per capita w województwie świętokrzyskim stanowiły w 2022 r. 20,1% nakładów na B+R poniesionych średnio na 1 mieszkańca w Polsce, wobec 24,1% w 2021 r. i 44,1% w 2015 r.

Nakłady na działalność B+R per capita w województwie świętokrzyskim od lat pozostają jednymi z najniższych w kraju (w 2022 r. lokata, wobec 15. przed rokiem i 11. w 2015 r.). Z kolei w grupie województw z najwyższymi nakładami na działalność B+R od lat przewodzą mazowieckie i małopolskie, gdzie w 2022 r. nakłady per capita wyniosły odpowiednio 2842 zł oraz 1841 zł.

Wykres 46. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca

Chart 46. Intramural expenditure^a on R&D per capita

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Analiza nakładów wewnętrznych na działalność B+R według źródeł pochodzenia środków wskazuje, że w województwie świętokrzyskim w większości zostały one sfinansowane ze środków zewnętrznych, tj. pozostających poza kontrolą jednostki prowadzącej takie prace. W 2022 r. środki ze źródeł zewnętrznych wyniosły 165,1 mln zł, co oznacza spadek o 14,0% w skali roku oraz wzrost o 16,1% w porównaniu z 2018 r. W efekcie środki ze źródeł zewnętrznych pozwoliły sfinansować w 2022 r. 58,7% nakładów wewnętrznych na działalność B+R, podczas gdy w 2021 r. – 67,3%, a w 2018 r. – 50,7%. W skali roku udział środków ze źródeł zewnętrznych zmniejszył się zarówno w podregionie kieleckim (o 8,7 p.proc. do 62,2%), jak i w sandomiersko-jędrzejowskim (o 9,7 p.proc. do 25,4%). Zasadnicza część środków ze źródeł zewnętrznych pochodziła od instytucji rządowych i samorządowych (79,2% w 2022 r. wobec 65,8% w 2021 r. i 81,2% w 2018 r.). W 2022 r. środki instytucji rządowych i samorządowych wyniosły 130,8 mln zł, tj. więcej o 3,6% niż przed rokiem i o 13,3% niż w 2018 r. W efekcie w 2022 r. środkami z tego źródła zewnętrznego sfinansowano 46,5% nakładów wewnętrznych na działalność B+R, wobec 44,3% w 2021 r. i 41,1% w 2018 r.

Tablica 32. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)
Table 32. Intramural expenditures^a on R&D by origin of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2021	2022	2022 Polska=100 Poland=100
	w mln zł in million PLN				
Ogółem Total	280,7	273,4	285,2	281,4	0,6
nakłady finansowane ze środków: expenditures financed by:					
Wewnętrznych Internal funds	138,5	122,3	93,2	116,3	0,5
Zewnętrznych External funds	142,2	151,1	192,0	165,1	0,8
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which funds from general government	115,4	102,6	126,3	130,8	0,9

a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

W 2022 r. w działalność badawczo-rozwojową zaangażowanych było w województwie świętokrzyskim 2937 osób, tj. o 5,5% mniej w porównaniu z 2021 r. Pracujący w województwie świętokrzyskim stanowili 0,9% zbiorowości w kraju (przed rokiem 1,0%). Mniejszy odsetek odnotowano jedynie w województwie lubuskim (0,8%), a podobny – w opolskim (0,9%). Najwięcej pracujących w B+R ponownie skupiło województwo mazowieckie (30,6%).

W województwie świętokrzyskim w 2022 r. rzeczywiste zaangażowanie personelu B+R w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe wyniosło 1480,3 ekwiwalentu pełnego czasu pracy (EPC) i zmalało w skali roku o 7,5%. Rzeczywiste zaangażowanie personelu w prace B+R w województwie świętokrzyskim należy od lat do najniższych w kraju. W 2022 r. niższe odnotowano jedynie w lubuskim (1254,3 EPC). Największe zaangażowanie ponownie wykazało województwo mazowieckie (63391,1 EPC).

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

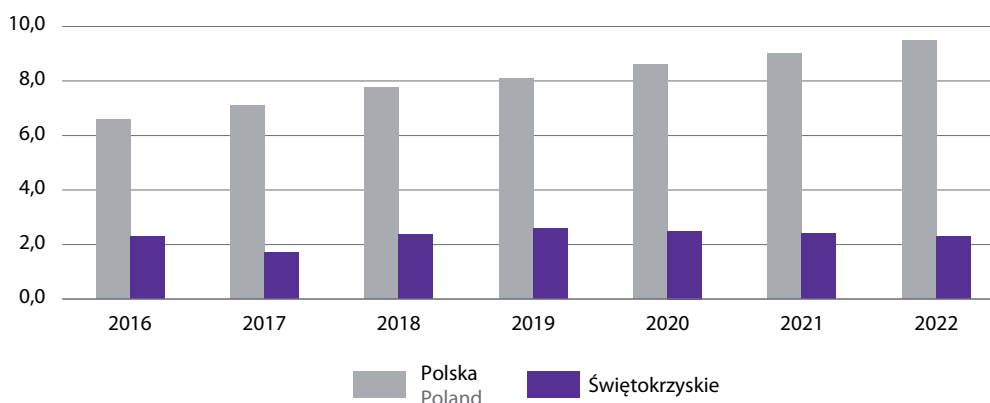
W dalszym ciągu w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w kraju, działalność B+R była realizowana przede wszystkim przez personel wewnętrzny (pracujących). W 2022 r. personel wewnętrzny B+R liczył w województwie świętokrzyskim 2486 osób, tj. mniej o 0,3% niż przed rokiem. Rzeczywiste zaangażowanie personelu wewnętrznego B+R w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe w województwie świętokrzyskim w 2022 r. wyniosło 1276,3 ekwiwalentu pełnego czasu pracy (EPC) i zmalało w skali roku o 4,1%.

W 2022 r. personel wewnętrzny, mierzony liczbą osób, stanowił 84,6% personelu B+R, wobec 80,3% przed rokiem. Z kolei dla danych wyrażonych w EPC udziały wyniosły odpowiednio w 2022 r. 86,2%, a w 2021 r. 83,1%. Wskaźniki te nie odbiegały znacząco od średnich w kraju, gdzie personel wewnętrzny, mierzony liczbą osób, stanowił 81,8% personelu B+R w 2022 r. wobec w 81,5% w 2021 r., natomiast wyrażony w EPC w 2022 r. 84,1%, a w 2021 r. 83,7%.

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim na 1000 osób aktywnych zawodowo przypadało 2,3 pracującego personelu wewnętrznego w B+R mierzonego w EPC, podczas gdy w 2021 r. 2,4. Biorąc pod uwagę personel wewnętrzny w Polsce na 1000 aktywnych zawodowo w 2022 r. przypadało 9,5 pracującego w B+R (w EPC), wobec 9,0 w 2021 r. W 2022 r. wskaźnik odnotowany w województwie świętokrzyskim był najniższy w kraju.

Wykres 47. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b

Chart 47. Internal R&D personnel^a per 1,000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) — przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) — annual averages.

W województwie świętokrzyskim w strukturze personelu wewnętrznego B+R według sektorów wykonawczych dominowały dwa sektory, tj. szkolnictwa wyższego oraz przedsiębiorstw. W 2022 r. w sektorze szkolnictwa wyższego pracowały 1324 osoby (o 0,9% mniej niż w 2021 r.), a w sektorze przedsiębiorstw 1090 (o 3,1% więcej niż w 2021 r.). Rzeczywiste zaangażowanie personelu wewnętrznego B+R w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe w przypadku sektora szkolnictwa wyższego zmniejszyło się w skali roku o 4,8% do 646,8 EPC, podczas gdy w sektorze przedsiębiorstw zmalało o 1,6% do 602,1 EPC. W 2022 r. pracujący w działalności B+R (wyrażeni w osobach) w sektorze szkolnictwa wyższego stanowili 53,3%, a w sektorze przedsiębiorstw 43,8% ogólnej liczby pracujących w działalności B+R (w 2021 r. odpowiednio: 53,6% i 42,4%). Z kolei z personelu wewnętrznego (mierzonego w EPC) 50,7% przypadło na sektor szkolnictwa wyższego, a 47,2% na sektor przedsiębiorstw (w 2021 r. odpowiednio 51,0% i 46,0%).

Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2022 r. w strukturze personelu wewnętrznego B+R według realizowanej funkcji dominowali pracownicy naukowo-badawczy. W 2022 r. liczba badaczy należących do personelu wewnętrznego wyrażona w osobach wyniosła 1777 i była o 0,9% niższa niż przed rokiem. Zaangażowanie badaczy z personelu wewnętrznego wyrażone w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC) na przestrzeni roku zmniejszyło się o 6,3% do 936,6 EPC.

W 2022 r. badacze mierzeni liczbą osób stanowili 71,5% personelu wewnętrznego B+R wobec 71,9% przed rokiem. Z kolei dla danych wyrażonych w EPC udziały wyniosły odpowiednio w 2022 r. 73,4%, a w 2021 r. 75,1%. Wskaźniki te nie odbiegały znacząco od średnich w kraju, gdzie badacze, mierzeni liczbą osób, stanowili 69,3% personelu wewnętrznego B+R w 2022 r. wobec w 70,0% w 2021 r., natomiast w jednostkach EPC w 2022 r. 72,5%, a w 2021 r. 72,7%.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W województwie świętokrzyskim w latach 2020–2022 aktywność innowacyjną (tj. wdrożenie innowacji produktowych lub procesów biznesowych, bądź prowadzenie działalności innowacyjnej zaniechanej lub niezakończonych) wykazało 31,6% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 31,8% usługowych (w latach 2019-2021 odpowiednio 24,4% firm przemysłowych i 9,9% usługowych). W kraju w latach 2020-2022 udział aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych wyniósł 36,1%, a usługowych 34,2% (w latach 2019-2021 odpowiednio 26,3% i 22,2%). Niższy niż w województwie świętokrzyskim udział aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych odnotowano w jednym województwie. Mniej aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw usługowych było natomiast w ośmiu województwach.

W latach 2020-2022 innowacje w województwie świętokrzyskim wprowadziło 26,8% przedsiębiorstw przemysłowych i 31,6% przedsiębiorstw usługowych, tj. więcej niż w latach 2019-2021, kiedy to wprowadziło je odpowiednio 19,0% i 9,4% badanych przedsiębiorstw. W kraju w latach 2020-2022 innowacje wprowadziło 32,2% przedsiębiorstw przemysłowych i 32,1% przedsiębiorstw usługowych (w latach 2019-2021 odpowiednio 22,0% i 19,7% badanych przedsiębiorstw). W latach 2020-2022 odnotowany w województwie świętokrzyskim udział przemysłowych przedsiębiorstw innowacyjnych był najniższy w kraju. Z kolei usługowych przedsiębiorstw innowacyjnych było mniej w dziesięciu województwach.

Poziom innowacyjności wzrastał wraz z wielkością przedsiębiorstwa. W grupie przedsiębiorstw przemysłowych o liczbie pracujących od 50 do 249 osób udział podmiotów innowacyjnych wyniósł 42,1%, a w grupie o liczbie pracujących 250 osób i więcej – 68,8% (w kraju odpowiednio: 46,8% i 72,1%). Z kolei w grupie średnich przedsiębiorstw usługowych udział podmiotów innowacyjnych wyniósł 41,4%, natomiast w grupie dużych przedsiębiorstw – 53,8% (w kraju odpowiednio: 40,2% i 62,3%).

Tablica 33. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 33. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2013–2015	2019–2021	2020–2022	2020–2022 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises			
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	13,7	19,0	26,8	32,2
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	9,6	11,9	9,2	15,2
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	9,5	13,3	25,1	28,1
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	9,2	9,4	31,6	32,1
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	5,3	2,1	14,8	8,2
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	5,6	9,1	20,1	30,1

a W latach 2013–2015 dane dotyczą innowacji procesowych.

a In the years 2013–2015 the data relate to process innovations.

Wyniki badania działalności innowacyjnej wskazują, że zarówno w przedsiębiorstwach przemysłowych, jak i w usługowych wyższy był udział przedsiębiorstw, które w latach 2020–2022 wprowadziły innowacje w procesach biznesowych (nowe lub ulepszone procesy biznesowe) niż innowacje produktowe (nowe lub ulepszone produkty).

Innowacje procesów biznesowych w latach 2020–2022 w województwie świętokrzyskim wdrożyło 25,1% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 20,1% przedsiębiorstw usługowych. Przedsiębiorstwa przemysłowe najczęściej wprowadzały nowe lub ulepszone: metody marketingowe w zakresie opakowań, kształtowania cen produktów, technik promocji, lokowania produktów lub usług posprzedażowych – 14,2%, metody podziału zadań, uprawnień decyzyjnych lub zarządzania zasobami ludzkimi – 13,0%, a także metody produkcji wyrobów lub świadczenia usług – 12,7%, a podmioty usługowe – metody marketingowe w zakresie opakowań, kształtowania cen produktów, technik promocji, lokowania produktów lub usług posprzedażowych (14,3%), zasady działania wewnątrz przedsiębiorstwa lub w relacji z otoczeniem (13,6%), metody przetwarzania informacji lub komunikacji (12,4%) oraz metody księgowania lub inne czynności administracyjne (12,0%). Innowacje procesów biznesowych były wdrażane w województwie świętokrzyskim w mniejszym zakresie niż przeciętnie w kraju. W Polsce innowacje procesów biznesowych wdrożyło 28,1% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 30,1% przedsiębiorstw usługowych. W kraju przedsiębiorstwa przemysłowe najczęściej wprowadzały nowe lub ulepszone metody produkcji wyrobów lub świadczenia usług – 16,6%, a podmioty usługowe – nowe lub ulepszone zasady działania wewnątrz przedsiębiorstwa lub w relacji z otoczeniem (15,3%).

W latach 2020–2022 w województwie świętokrzyskim innowacje produktowe częściej wprowadzały przedsiębiorstwa usługowe niż przemysłowe (odpowiednio 14,8% przedsiębiorstw usługowych wobec 9,2% przedsiębiorstw przemysłowych). W kraju innowacje produktowe wprowadziło 8,2% przedsiębiorstw usługowych oraz 15,2% przemysłowych.

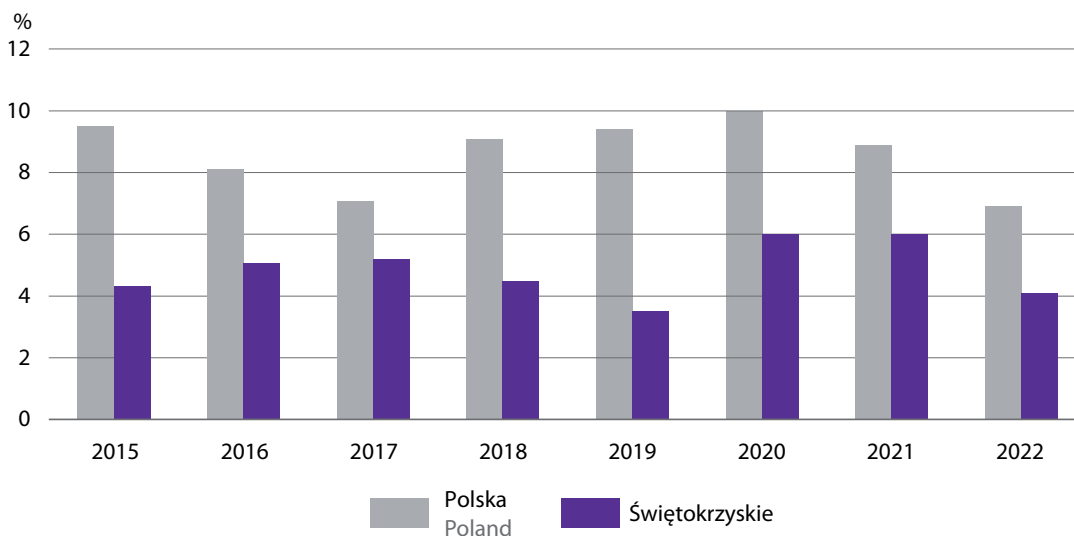
W latach 2020–2022 w województwie świętokrzyskim w ramach innowacji produktowych nowe lub ulepszone wyroby wprowadziło 12,4% przedsiębiorstw usługowych i 9,1% przemysłowych (w kraju odpowiednio 4,4% i 14,2%). Z kolei nowe lub ulepszone usługi wprowadziło 2,8% przedsiębiorstw usługowych i 3,1% przemysłowych (w kraju 5,7% i 4,9%).

W latach 2020-2022 wysoki udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych odnotowano w działach: poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (100,0%), wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej (100,0%), działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców (75,0%), pozostałe górnictwo i wydobywanie (50,0%), pozostała produkcja wyrobów (50,0%), produkcja maszyn i urządzeń (45,5%), produkcja wyrobów tekstylnych (41,7%), produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli (41,7%). Wśród przedsiębiorstw usługowych najwyższy udział przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych odnotowano w działach: działalność pocztowa i kurierska (100,0%), działalność usługowa w zakresie informacji (100,0%), badania naukowe i prace rozwojowe (100,0%), handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (43,1%).

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 239,9 mln zł i były niższe o 6,6% niż w 2021 r. W 2022 r. nakłady te stanowiły 0,9% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa przemysłowe w kraju (przed rokiem 1,3%). W strukturze nakładów dominowały nakłady na działalność badawczą i rozwojową (54,9%) oraz inwestycje w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne w celu realizacji działalności innowacyjnej – z wyłączeniem środków przeznaczonych na prace B+R (37,7%), a głównym źródłem finansowania nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych były środki własne (55,9%). Z kolei nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych wyniosły w 2022 r. 22,8 mln zł i były o 78,6% wyższe niż w 2021 r. Nakłady te stanowiły 0,1% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa usługowe w kraju. W strukturze nakładów dominowały nakłady na działalność badawczą i rozwojową (72,8%).

Wykres 48. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 48. Share of revenues of industrial enterprises from sale of new or improved products in total revenues from sales

W 2022 r. udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2020–2022 w przychodach ze sprzedaży ogółem dla przedsiębiorstw przemysłowych wyniósł 4,1%. Przed rokiem udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2019–2021 osiągnął 6,0%. W kraju udział ten wyniósł 6,9% w 2022 r., wobec 8,9% w 2021 r. W województwie zmniejszył się w przychodach ze sprzedaży ogółem udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych nowych tylko dla przedsiębiorstwa (o 2,5 p.proc. do 2,6%), natomiast zwiększył się udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych dla rynku (o 0,7 p.proc. do

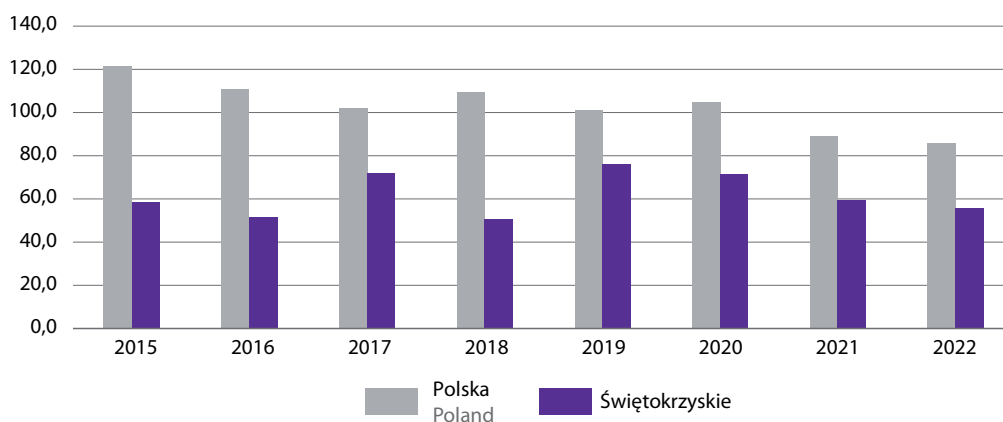
1,6%). W kraju w przychodach ze sprzedaży ogółem odnotowano spadek zarówno udziału przychodów ze sprzedaży produktów nowych tylko dla przedsiębiorstwa (o 1,3 p.proc. do 4,3%), jak i udziału przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych nowych dla rynku (o 0,7 p.proc. do 2,6%).

Dla przedsiębiorstw usługowych w 2022 r. udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2020–2022 w przychodach ze sprzedaży ogółem wyniósł 0,5%. Przed rokiem udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2019–2021 osiągnął 1,7%. W przychodach ze sprzedaży ogółem zmniejszył się zarówno udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych nowych dla rynku (o 1,0 p.proc. do 0,3%), jak i udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych tylko dla przedsiębiorstwa (o 0,2 p.proc. do 0,2%). W kraju w 2022 r. wskaźnik ten wyniósł 2,7%, tj. o 0,4 p.proc. mniej niż w poprzednim okresie, przy czym udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych dla rynku zwiększył się o 0,1 p.proc. do 1,3%, a udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych tylko dla przedsiębiorstwa zmniejszył się o 0,4 p.proc. do 1,5%.

Na przestrzeni lat 2015-2022 zarówno liczba zgłoszonych wynalazków i wzorów użytkowych, jak i udzielonych praw ochronnych podlegała wahanom.

Wykres 49. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców

Chart 49. Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: dane urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej

a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

W 2022 r. podmioty krajowe z województwa świętokrzyskiego zgłosiły do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej 66 wynalazków, co stanowiło 2,0% zgłoszeń wynalazków ogółem w kraju (w 2015 r. – 74, tj. 1,6% zgłoszeń ogółem). Mniej wynalazków zgłosiły podmioty z województw warmińsko-mazurskiego i lubuskiego (po 44). Najwięcej wynalazków zgłosiły podmioty z województw mazowieckiego (548) i śląskiego (383).

W województwie świętokrzyskim liczba zgłoszeń wynalazków w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców w 2022 r. wyniosła 55,8 wobec 58,7 w 2015 r. (w kraju 85,7 wobec 121,6). W 2022 r. niższe wskaźniki odnotowano w województwach: warmińsko-mazurskim (32,1), lubuskim (44,8) i kujawsko-pomorskim (51,7), natomiast 1. lokata należała do lubelskiego (161,5), a 2. do podkarpackiego (103,8).

Biorąc pod uwagę podmiot zgłaszający wynalazek, w województwie świętokrzyskim udział podmiotów naukowych (jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze, szkoły wyższe) w 2022 r. wyniósł 50,0%, wobec 35,1% w 2015 r., podmiotów gospodarczych – 37,9%, wobec 37,8% przed siedmioma laty, a osób fizycznych – 12,1%, wobec 27,0% w 2015 r.

W 2022 r. Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej udzielił na zgłoszone wynalazki 56 patentów (w 2015 r. – 32), przy czym podmiotom naukowym przypadło 41, podmiotom gospodarczym – 9, a osobom fizycznym – 6. Niska liczba zgłoszonych wynalazków, przełożyła się na niski udział patentów udzielonych jednostkom z województwa świętokrzyskiego w liczbie udzielonych patentów na wynalazki ogółem (w 2015 r. 1,3% i w 2022 r. 2,5%). W województwie świętokrzyskim liczba udzielonych patentów w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców w 2022 r. wyniosła 47,4 wobec 25,4 w 2015 r. (w kraju – 58,5, wobec 62,5). W 2022 r. niższe wskaźniki odnotowano w województwach warmińsko-mazurskim (27,0), lubuskim (35,6), opolskim (41,3) i kujawsko-pomorskim (45,7), natomiast najwyższe w lubelskim (88,2) i mazowieckim (67,3).

W 2022 r. podmioty krajowe z województwa świętokrzyskiego zgłosiły do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej 13 wzorów użytkowych (w 2015 r. – 24), przy czym 46,2% Urząd przyznał prawa ochronne (w 2015 r. – 95,8%). Liczba udzielonych praw ochronnych w przeliczeniu na 100 tys. ludności w województwie świętokrzyskim w 2022 r. wyniosła 0,5, wobec 1,8 w 2015 r. (w kraju – 1,4, wobec 1,5). W 2022 r. był to najniższy wskaźnik w kraju. Z kolei najwyższe wskaźniki odnotowano w województwach: śląskim (2,1) oraz kujawsko-pomorskim, łódzkim i mazowieckim (po 1,7).

6.2.3. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

6.2.3. Using of information and communication technologies in enterprises

W 2023 r. szerokopasmowy dostęp do Internetu posiadało 98,2% przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim. Zwiększył się odsetek podmiotów korzystających z płatnych usług w chmurze obliczeniowej. Ponad połowa przedsiębiorstw w województwie posiadała stronę internetową, a co szóste przedsiębiorstwo płaciło za reklamę w Internecie.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

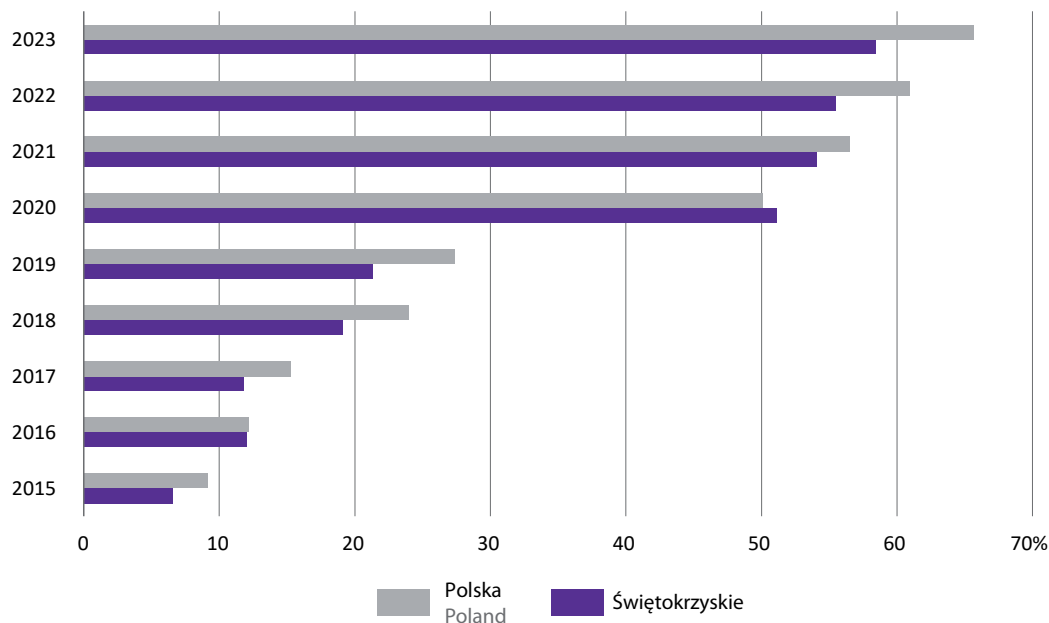
Badanie dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach (SSI-01) obejmuje podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W latach 2020–2023 odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu zarówno w województwie, jak i w skali całego kraju przekroczył 98%. Na koniec 2023 r. z takiego połączenia korzystało 98,2% przedsiębiorstw w województwie i 98,7% w kraju. Dla porównania w 2015 r. było to odpowiednio 87,4% i 91,9%.

Stałe łącza szerokopasmowe w 2023 r. wykorzystywało 80,8% ogółu przedsiębiorstw w województwie (o 2,9 p.proc. mniej niż w kraju), podczas gdy rok wcześniej było to 85,0%, a w 2015 r. 80,9%. Najczęściej deklarowaną przez te przedsiębiorstwa prędkością stałego łącza internetowego był przedział obejmujący zakres przynajmniej 100 Mbit/s, ale mniej niż 500 Mbit/s (w województwie 35,0%, w kraju 35,4%). Kolejny rok z rzędu obserwuje się zmniejszanie odsetka przedsiębiorstw korzystających z łączy internetowych o niższej szybkości na rzecz połączeń charakteryzujących się wyższą prędkością przepływu informacji. W 2023 r. przedsiębiorstwa korzystające z łączy o prędkości mniejszej niż 30 Mbit/s stanowiły w województwie 11,6% ogółu przedsiębiorstw posiadających stałe łącza, podczas gdy przed rokiem było ich 13,2%, a w 2015 r. 81,3%. Z łączy o prędkości przynajmniej 100 Mbit/s w 2023 r. korzystało natomiast 58,4% przedsiębiorstw ze stałym łączem, tj. o 2,9 p.proc. więcej niż przed rokiem i o 51,8 p.proc. więcej niż w 2015 r.

Wykres 50. Przedsiębiorstwa posiadające łącze internetowe o prędkości przynajmniej 100 Mbit/s (w % przedsiębiorstw korzystających ze stałego łącza szerokopasmowego)

Chart 50. Enterprises with access to the Internet with a speed of at least 100 Mbit/s (in % of enterprises using fixed broadband connection)

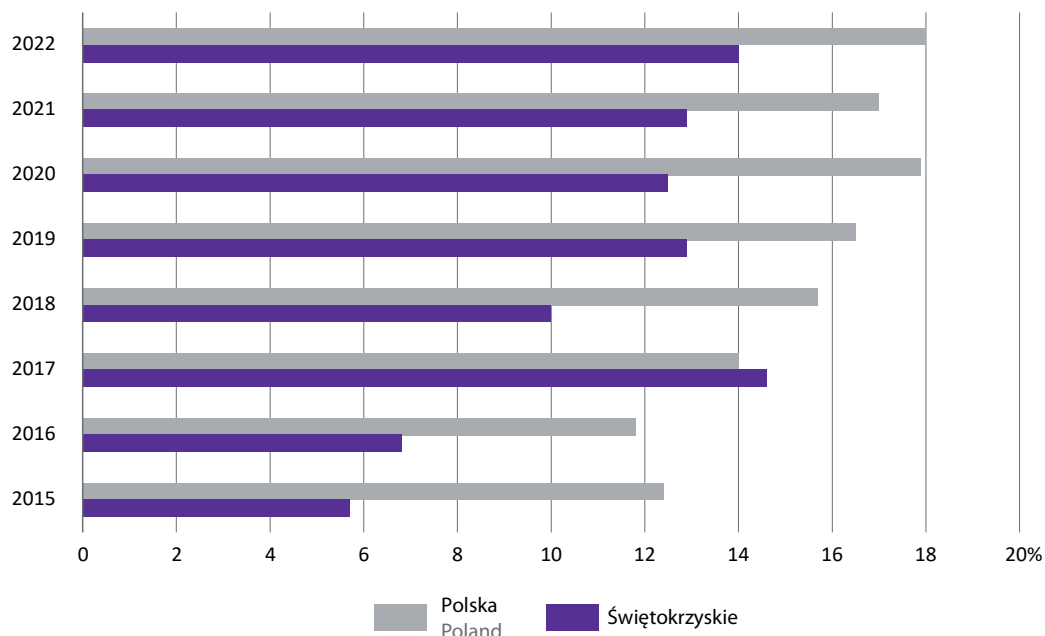

W 2023 r. ponad połowa przedsiębiorstw w województwie (57,5%) posiadała stronę internetową. Najczęściej wykorzystywaną funkcją strony internetowej była prezentacja produktów, towarów lub usług oraz cenników. Z tej funkcji korzystało 93,2% przedsiębiorstw posiadających stronę internetową.

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim odsetek przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż elektroniczną wyniósł 14,0% i był wyższy o 1,1 p.proc. niż przed rokiem oraz o 8,3 p.proc. w odniesieniu do 2015 r. W kraju sprzedaż przez sieci komputerowe prowadziło w 2022 r. 18,0% przedsiębiorstw, tj. więcej o 1,0 p.proc. niż w 2021 r. i o 5,6 p.proc. niż w 2015 r. W województwie świętokrzyskim przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż elektroniczną najczęściej wykorzystywały do tego celu własną stronę internetową lub aplikację mobilną (67,0%). Nieco rzadziej korzystały z internetowych platform handlowych lub serwisów aukcyjnych (62,9%).

Wykres 51. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
 Chart 51. Enterprises receiving orders via computer networks

W 2023 r. 16,6% przedsiębiorstw w województwie (20,0% w kraju) płaciło za reklamę w Internecie. Najczęściej wykorzystywaną reklamą była forma bazująca na zawartości strony internetowej lub słowach kluczowych wyszukiwanych przez użytkowników. Z takiego rodzaju usługi skorzystało 66,5% świętokrzyskich przedsiębiorstw płacących za reklamę w Internecie (w kraju 77,4%). Co trzecie przedsiębiorstwo natomiast zdecydowało się na reklamę bazującą na geolokalizacji użytkowników Internetu, a częściej niż co czwarte - na śledzeniu wcześniejszej aktywności użytkownika Internetu lub jego profilu.

W województwie świętokrzyskim wzrósł odsetek przedsiębiorstw korzystających z płatnych usług w chmurze obliczeniowej – z 21,8% w 2021 r. do 41,3% w 2023 r. (w kraju odpowiednio z 28,7% do 55,7%). Najbardziej popularnymi usługami w chmurze były środowisko deweloperskie do testowania lub wdrożenia aplikacji oraz udostępnienie poczty e-mail. Z rozwiązań tego typu skorzystało odpowiednio 62,4% oraz 60,8% przedsiębiorstw kupujących usługi w chmurze.

Otwarte dane publiczne wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

Działalność administracji publicznej generuje duże ilości danych, które w większości mają charakter publiczny i stanowią użyteczne źródło informacji. Obywatele, w tym przedsiębiorcy, mogą korzystać z zasobów danych realizując własne cele, rozwijając działalność gospodarczą lub badania. Dlatego ważne jest, aby dane te były łatwo dostępne bez względu na lokalizację, zaplecze technologiczne i status prawny zainteresowanego podmiotu. W 2022 r. 14,8% przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego korzystało z otwartych danych publicznych, tj. o 3,0 p.proc. mniej niż w 2021 r. (w kraju 14,6%, o 4,4 p.proc. mniej). Przedsiębiorstwa te najczęściej wykorzystywały dane z kategorii gospodarka i finanse (80,4%), dane przestrzenne (52,0%) oraz transport (47,5%).

6.2.4. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

6.2.4. Financial results of non-financial enterprises

W okresie styczeń-grudzień 2023 r. w badanych przedsiębiorstwach mających siedzibę w województwie świętokrzyskim w skali roku odnotowano wzrost wyniku na sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz wyniku na pozostałej działalności operacyjnej, natomiast wynik na operacjach finansowych pozostał ujemny.

Skala wzrostu wyniku na sprzedaży i na pozostałej działalności operacyjnej pozwoliła na wypracowanie wyższego niż przed rokiem wyniku finansowego netto. W 2023 r. przychody rosły szybciej niż koszty działalności. W efekcie wzrosła rentowność badanych przedsiębiorstw, a spadł poziom kosztów. Poprawiła się również płynność finansowa zarówno I, jak i II stopnia.

Zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw wykazujących zysk netto, przy wzroście udziału przychodów tych przedsiębiorstw w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności.

Odnotowane na przestrzeni roku zmiany w sprawności działania przedsiębiorstw spowodowały skrócenie cyklu konwersji gotówki.

Dane dotyczą **przedsiębiorstw niefinansowych** (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007), szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Przychody z całokształtu działalności w 2023 r. osiągnęły 68019,2 mln zł, co oznacza wzrost o 4,9% w relacji do 2022 r. oraz o 71,6% w porównaniu z 2015 r. Koszty uzyskania tych przychodów wyniosły 63481,4 mln zł, tj. były wyższe o 3,4% niż w 2022 r. i o 79,3% niż w 2015 r. W efekcie wskaźnik poziomu kosztów wyniósł 93,3% w 2023 r., wobec 94,7% w 2022 r. i 89,3% w 2015 r.

W 2023 r. podobnie jak w 2022 r. oraz w 2015 r. największe udziały w przychodach z całokształtu działalności, a co za tym idzie i w kosztach uzyskania tych przychodów, miały sekcje przetwórstwo przemysłowe oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych. Firmy działające w przetwórstwie przemysłowym osiągnęły 51,4% ogółu przychodów z całokształtu działalności w województwie (w 2022 r. 54,5%, a w 2015 r. 41,1%), a w handlu; naprawie pojazdów samochodowych 21,4% (w 2022 r. 22,5% oraz w 2015 r. 27,2%). Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności w przetwórstwie przemysłowym stanowiły w 2023 r. 50,9% ogółu w województwie (w 2022 r. 53,7%, wobec w 2015 r. 44,1%), natomiast w handlu; naprawie pojazdów samochodowych 22,1% (w 2022 r. 23,2%, wobec w 2015 r. 30,9%).

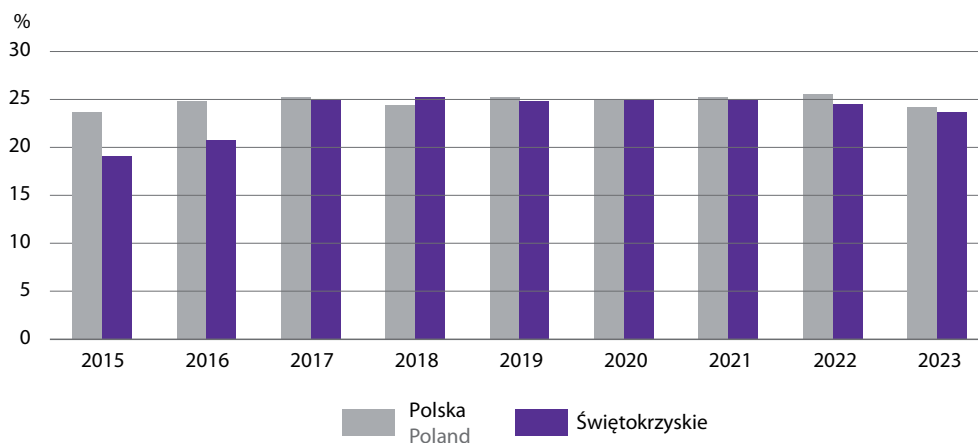
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w 2023 r. wyniosły 65852,3 mln zł, tj. były wyższe o 4,7% niż 2022 r. oraz o 86,5% niż w 2015 r. Koszty tej działalności osiągnęły 61387,2 mln zł, co oznacza wzrost o 4,0% w relacji do 2022 r. oraz o 80,6% w porównaniu z 2015 r. Udział w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów firm działających w przetwórstwie przemysłowym wyniósł w 2023 r. 51,1% (w 2022 r. 54,5%, w 2015 r. 45,3%), a w handlu; naprawie pojazdów samochodowych 21,9% (w 2022 r. 23,0%, wobec w 2015 r. 30,0%). Z kolei w kosztach tej działalności udział przetwórstwa przemysłowego stanowił w 2023 r. 50,3% (w 2022 r. 53,0% i w 2015 r. 44,3%), natomiast handlu; naprawy pojazdów samochodowych 22,6% (w 2022 r. 27,3%, a w 2015 r. 30,9%).

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport (eksport) obejmują wewnątrzspółnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozajunijnych.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport wyniosły w 2023 r. 15560,9 mln zł, co oznacza wzrost o 0,8% w relacji do 2022 r. oraz o 131,4% w porównaniu z 2015 r. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem wyniósł 23,6% w 2023 r., wobec 24,5% przed rokiem i 19,0% w 2015 r. W strukturze przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport większość stanowiły przychody z eksportu produktów (w 2023 r. 84,9%, wobec przed rokiem 83,1%, a w 2015 r. 77,0%). Pozostałą część stanowił eksport towarów i materiałów (w 2023 r. 15,1%, wobec w 2022 r. 16,9% i w 2015 r. 23,0%).

Wykres 52. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 52. Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem; wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 4465,1 mln zł i był wyższy o 571,4 mln zł (o 14,7%) niż w 2022 r. Wynik na pozostałej działalności operacyjnej zwiększył się z 2,1 mln zł do 533,1 mln zł. Wynik na operacjach finansowych wyniósł minus 460,4 mln zł, podczas gdy w 2022 r. ukształtował się na poziomie minus 484,3 mln zł.

Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 4537,9 mln zł i był wyższy o 1126,3 mln zł (o 33,0%) od uzyskanego w 2022 r. Zwiększyła się relacja podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych do zysku brutto — z 14,9% do 16,0%.

Wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 3752,8 mln zł i był wyższy o 966,3 mln zł (o 34,7%) w porównaniu z uzyskanym w 2022 r.; zysk netto wzrósł o 15,4% osiągając 4131,3 mln zł, a strata netto zmniejszyła się o 52,3% do 378,4 mln zł.

W 2023 r. największy udział w wypracowanym wyniku finansowym netto miały firmy przetwórstwa przemysłowego 58,0% (w 2022 r. 70,2%), a następnie firmy handlowe 11,5% (w 2022 r. 8,9%) i budowlane 5,5% (w 2022 r. 4,3%). W sumie przetwórstwo przemysłowe, budownictwo oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych wypracowały w 2023 r. 75,0% wyniku finansowego netto, wobec 83,4% w 2022 r.

W 2023 r. zysk netto wykazało 82,7% badanych przedsiębiorstw w województwie, wobec 82,9% w 2022 r. oraz 81,1% w 2015 r. W kraju wskaźnik ten wyniósł 80,8%, wobec 83,1% w 2022 r. i 82,8% w 2015 r. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności w województwie zwiększył się z 78,2% w 2022 r. do 91,1% w 2023 r., podczas

gdy w 2015 r. wyniósł 82,0%. Z kolei w kraju udział ten w 2023 r. osiągnął 83,3%, wobec 89,7% w 2022 r. i 85,6% w 2015 r.

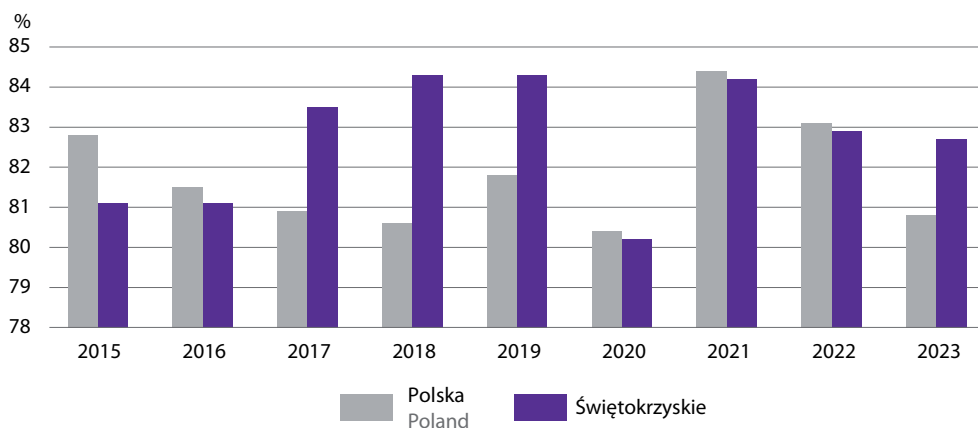
W przetwórstwie przemysłowym zysk netto odnotowało 80,0% przedsiębiorstw w województwie (w 2022 r. 82,1% i w 2015 r. — 83,3%), a udział uzyskanych przez nie przychodów w przychodach wszystkich podmiotów tej sekcji wyniósł 90,1% (rok wcześniej 81,7% i w 2015 r. 70,0%).

W handlu; naprawie pojazdów samochodowych zysk netto odnotowało 87,0% przedsiębiorstw w województwie (w 2022 r. – 91,3% i w 2015 r. — 80,0%), a udział uzyskanych przez nie przychodów w przychodach wszystkich podmiotów tej sekcji wyniósł 94,0% (w 2022 r. 88,3% i w 2015 r. 86,2%).

W budownictwie zysk netto odnotowało 93,5% przedsiębiorstw w województwie (w 2022 r. – 90,9%, a w 2015 r. — 76,7%), a udział uzyskanych przez nie przychodów w przychodach wszystkich podmiotów tej sekcji wyniósł 97,1% (rok wcześniej 98,3% i w 2015 r. 95,4%).

Wykres 53. Przedsiębiorstwa wykazujące zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 53. Enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności sprzedaży brutto to relacja wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W województwie świętokrzyskim wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności osiągnął w 2023 r. 93,3%, co oznacza jego spadek o 1,4 p.proc. w relacji do stanu z 2022 r. oraz wzrost o 4,0 p.proc. w porównaniu z 2015 r. W latach 2015-2023 wskaźnik poziomu kosztów w województwie w dwóch latach kształtował się powyżej wartości średniej w kraju, w sześciu latach – poniżej średniej, a w jednym roku był równy przeciętnej krajowej.

W 2023 r. wskaźnik rentowności sprzedaży brutto w województwie osiągnął 6,8%, tj. więcej o 0,6 p.proc. w relacji do stanu z 2022 r. oraz o 3,1 p.proc. w stosunku do 2015 r. Rentowność sprzedaży brutto w wo-

jewództwie na przestrzeni lat 2015-2023 była wyższa niż w kraju w sześciu latach, a niższa – w trzech.

Wskaźnik rentowności obrotu brutto w województwie osiągnął 6,7% w 2023 r., co oznacza wzrost w relacji do roku poprzedniego o 1,4 p.proc. oraz spadek o 3,9 p.proc. w relacji do 2015 r. W latach 2015-2023 wskaźnik osiągnięty w województwie był wyższy niż w kraju w sześciu okresach podczas gdy niższy – w dwóch, a w jednym podobny.

Wskaźnik rentowności obrotu netto w województwie wyniósł 5,5% w 2023 r., tj. więcej o 1,2 p.proc. niż w 2022 r. i mniej o 4,6 p.proc. niż w 2015 r. W latach 2015-2023 wskaźnik osiągnięty w województwie był wyższy niż średnio w kraju w pięciu okresach podczas gdy niższy – w trzech, a w jednym podobny.

Wskaźniki płynności finansowej (I stopnia 42,5% oraz II stopnia 108,3%) ukształtowały się w województwie w 2023 r. na wyższym poziomie niż w 2022 r., natomiast w relacji do stanu z 2015 r. płynność I stopnia zmniejszyła się, a II stopnia wzrosła. Firmy w województwie świętokrzyskim posiadały przeważnie większą zdolność do regulowania zobowiązań niż przeciętnie w kraju. Na przestrzeni lat 2015-2023 płynność finansowa I stopnia w województwie była większa niż w kraju w okresie siedmiu lat, natomiast płynność finansowa II stopnia przewyższyła średni poziom w kraju w pięciu okresach.

Tablica 34.
Table 34.

Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	89,3	94,3	94,7	93,3	94,6
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	3,7	6,1	6,2	6,8	5,5
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	10,6	5,7	5,3	6,7	5,4
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	10,1	4,7	4,3	5,5	4,3
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	46,8	54,6	37,8	42,5	39,7
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	104,6	110,5	99,3	108,3	107,2

W 2023 r. najbardziej rentowny rodzaj działalności stanowiły sekcje: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (wskaźnik rentowności obrotu netto 56,3%), administrowanie i działalność wspierająca (10,0%), budownictwo (9,1%), zakwaterowanie i gastronomia (8,1%), a najmniej – transport i gospodarka magazynowa (2,2%) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (3,0%).

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw wyniosła na koniec grudnia 2023 r. 24454,0 mln zł i była wyższa o 1,8% od stanu odnotowanego w końcu grudnia 2022 r., przy czym odnotowano wzrost: inwestycji krótkoterminowych (o 9,0%), krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (o 4,8%) oraz należności krótkoterminowych (o 3,7%), natomiast spadek – zapasów (o 3,8%). W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych zwiększyły się udziały: należności krótkoterminowych (z 35,4% do 36,1%), inwestycji krótkoterminowych (z 21,8% do 23,3%) oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 1,8%

do 1,9%), natomiast obniżył się – zapasów (z 41,0% do 38,7%). W strukturze zapasów zwiększyły się udziały półproduktów i produktów w toku – o 2,2 p.proc. do 17,1% oraz produktów gotowych – o 0,2 p.proc. do 22,1%, a zmniejszyły się odsetki towarów – o 2,7 p.proc. do 26,2% i materiałów – o 0,8 p.proc. do 31,2%.

Cykl rotacji należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług w 2023 r. wyniósł 37 dni, wobec 38 dni przed rokiem. Oznacza to, że przedsiębiorstwa efektywniej zarządzały należnościami, a także skróciły termin udzielania kredytu kupieckiego. Jednostki średnio o 1 dzień krócej oczekiwały na przepływy pieniężne od kontrahentów. Krótszy cykl rotacji należności oznacza poprawę kondycji finansowej przedsiębiorstwa, w zakresie sprawności działania. Jednocześnie obserwowano skrócenie cyklu rotacji zapasów – z 56 dni w 2022 r. do 52 dni w 2023 r. Oznacza to, że wzrosła częstotliwość odtwarzania zapasów przez przedsiębiorstwa. Jako, że warunkiem funkcjonowania przedsiębiorstw produkcyjnych jest sprawne przekształcanie zapasów w produkty, których sprzedaż wygeneruje odpowiednie przychody, sytuacja w której poprawia się efektywność zarządzania zapasami jest korzystna.

Aktywa obrotowe nadal finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi — relacja zobowiązań krótkoterminowych do aktywów obrotowych wyniosła w 2023 r. 54,8% wobec 57,6% rok wcześniej.

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) w końcu grudnia 2023 r. wyniosły 20905,5 mln zł i były o 1,6% niższe niż przed rokiem. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 35,8% ogółu zobowiązań (wobec 34,9% na koniec czwartego kwartału 2022 r.). Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 7493,1 mln zł i była o 1,2% wyższa niż rok wcześniej. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 13412,4 mln zł i w skali roku zmalały o 3,1%, w tym z tytułu dostaw i usług zmniejszyły się o 2,1%, a z tytułu kredytów i pożyczek zmalały o 8,0%, natomiast z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń wzrosły o 6,3%.

W okresie 2015-2023 relacja zobowiązań krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług do należności z tego tytułu wahała się od 106,6% w 2015 r. i 101,5% w 2022 r. do 98,8% w 2023 r.

Cykl spłaty zobowiązań krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług w 2023 r. był krótszy o 3 dni niż przed rokiem i wyniósł – 36 dni. Oznacza to, że firmy o 3 dni krócej korzystały ze środków obcych, by kredytować swoją działalność. Skrócenie cyklu sugeruje, że jednostki stały się mniej efektywne w zakresie negocjowania warunków kredytu kupieckiego. Nie mniej jednak skrócenie cyklu rotacji zobowiązań ma również pozytywną wymowę, gdyż może wpłynąć na poprawę relacji z dostawcami.

Odnotowane na przestrzeni roku zmiany w sprawności działania, wpłynęły na skrócenie cyklu konwersji gotówki. W 2023 r. środki zainwestowane przez przedsiębiorstwa zwracały się średnio po 53 dniach podczas gdy przed rokiem – po 55 dniach. Skrócenie cyklu konwersji gotówki ma pozytywną wymowę, gdyż oznacza, że przedsiębiorstwa szybciej otrzymały należności.

6.2.5. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

6.2.5. Investment outlays of enterprises

W 2022 r. nakłady inwestycyjne realizowane w województwie świętokrzyskim (klasyfikowane według lokalizacji inwestycji) przez przedsiębiorstwa z liczbą pracujących powyżej 9 osób były większe o 28,2% niż w 2021 r. W nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących stosunkowo najwięcej w 2022 r. zainwestowano w mieście Kielce i powiecie jędrzejowskim, natomiast relatywnie najniższy poziom nakładów odnotowano w powiatach kazimierskim i pińczowskim.

Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących poniesione w 2023 r. przez przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie świętokrzyskim (z liczbą pracujących powyżej 49 osób) były o 29,7% większe niż rok wcześniej. W porównaniu z 2022 r. na budynki i budowle wydatkowano o 35,8% więcej, a wartość zakupów inwestycyjnych była wyższa o 27,2%. Największym inwestorem pozostały przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przemysłu, a przede wszystkim firmy przetwórstwa przemysłowego, które w 2023 r. poniosły 69,0% nakładów ogółem, wobec 69,2% w 2022 r.

W 2023 r. odnotowano więcej inwestycji nowo rozpoczętych (o 1,4%) i o wyższej wartości kosztorysowej niż przed rokiem (o 11,4%). Na przestrzeni roku w wartości kosztorysowej inwestycji nowo rozpoczętych zmniejszył się udział nakładów na ulepszenie istniejących środków trwałych (o 20,2 p.proc. do 18,1%).

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

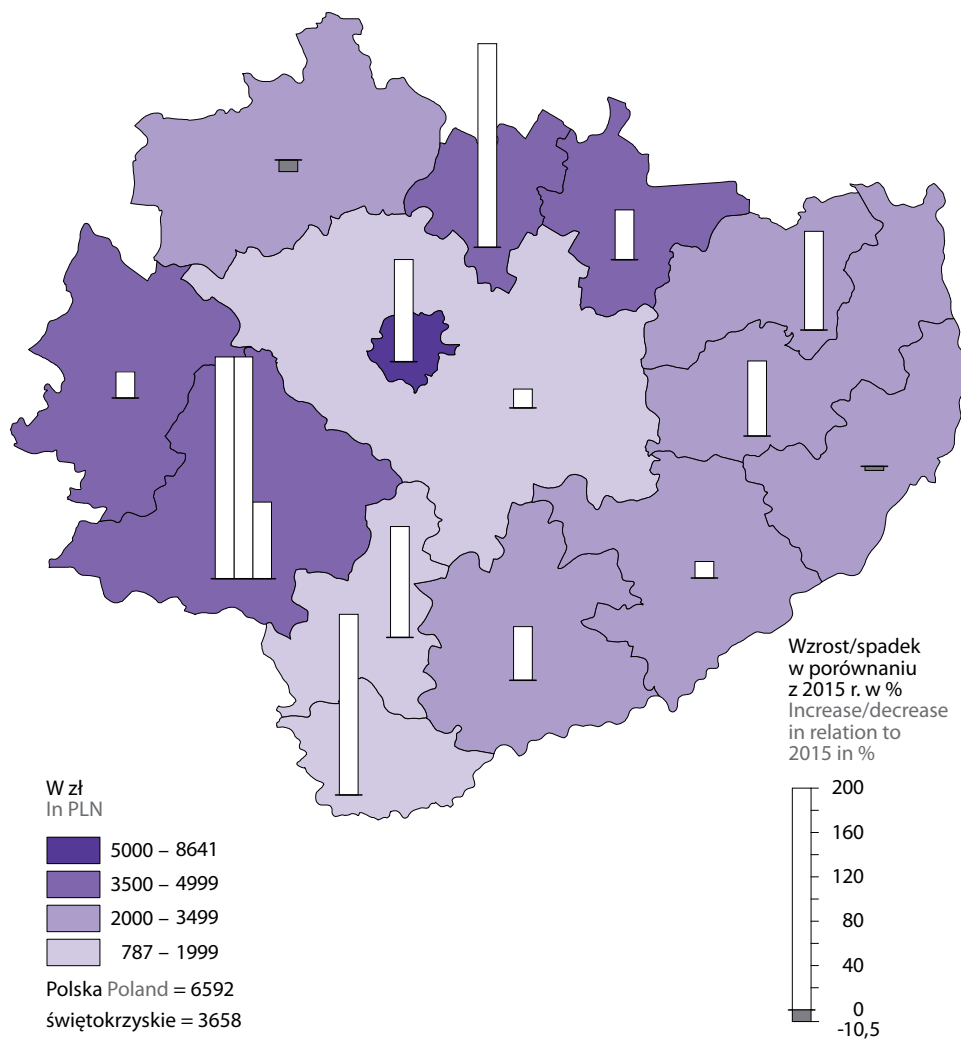
W pierwszej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (na podstawie rocznych sprawozdań: SP, F-03, F-02/dk, SP-3); dane prezentowane są zgodnie z lokalizacją inwestycji.

W 2022 r. nakłady inwestycyjne realizowane w województwie świętokrzyskim (klasyfikowane według lokalizacji inwestycji) przez przedsiębiorstwa z liczbą pracujących powyżej 9 osób osiągnęły wartość 4323,8 mln zł (w cenach bieżących) i były większe o 28,2% niż w 2021 r. oraz o 53,3% niż w 2015 r. Wartość nakładów poniesionych w kraju osiągnęła w tym samym czasie 249342,6 mln zł, co oznacza wzrost o 20,8% w relacji do stanu z 2021 r. oraz o 49,2% w porównaniu z 2015 r.

W 2022 r. nakłady zrealizowane w województwie świętokrzyskim stanowiły 1,6% nakładów inwestycyjnych poniesionych przez jednostki z całego kraju. Na jednego mieszkańca województwa świętokrzyskiego przypadało 3658 zł poniesionych nakładów, podczas gdy w 2021 r. – 2827 zł, a w 2015 r. – 2238 zł. Dla porównania wartość nakładów w przeliczeniu na jednego mieszkańca w kraju wyniosła w 2022 r. 6592 zł, rok wcześniej 5434 zł, a w 2015 r. 4347 zł.

W nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących stosunkowo najwięcej w 2022 r. zainwestowano w mieście Kielce i powiecie jędrzejowskim, gdzie nakłady inwestycyjne per capita wyniosły odpowiednio 8641 zł i 4526 zł. Relatywnie najniższy poziom nakładów odnotowano w powiatach kazimierskim i pińczowskim, tj. 787 zł i 1501 zł per capita.

Mapa 41. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2022 r. (ceny bieżące)
 Map 41. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2022 (current prices)

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; by investment location.

W drugiej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób (na podstawie kwartalnego sprawozdania F-01/I-01²); dane prezentowane są zgodnie z siedzibą inwestora.

² Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

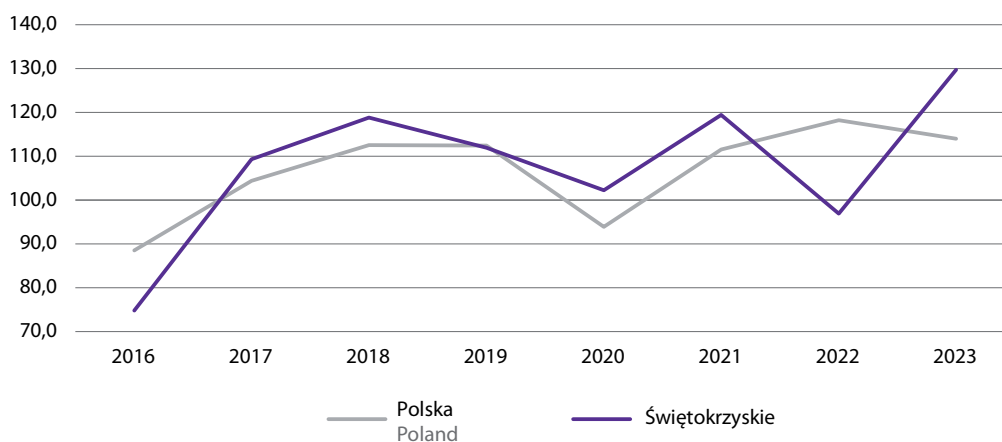
Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących poniesione w 2023 r. przez badane przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie świętokrzyskim wyniosły 2467,7 mln zł i były wyższe niż rok wcześniej o 29,7%, podczas gdy w relacji do 2015 r. wzrosły o 66,9%. W Polsce nakłady inwestycyjne w 2023 r. osiągnęły 224962,4 mln zł, co oznacza wzrost w odniesieniu do 2022 r. o 14,0%, natomiast w porównaniu z 2015 r. – o 64,8%.

Wykres 54. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 54. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Previous year=100

Nakłady inwestycyjne poniesione w województwie świętokrzyskim stanowiły niewielki odsetek nakładów poniesionych ogółem w kraju (1,1% w 2023 r., wobec 1,0% w 2022 r. i 1,1% w 2015 r.).

W 2023 r. w skali roku więcej wydatkowano zarówno na budynki i budowle, jak i na zakupy.

Tablica 35. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
Table 35. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem: w milionach złotych Total: in million PLN	1478,5	1645,5	1903,0	2467,7
Polska=100 Poland=100	1,1	1,1	1,0	1,1
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	36,1	36,4	29,5	30,9
zakupy purchases	62,9	63,5	70,4	69,1
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	54,3	57,0	62,5	57,9
środków transportu transport equipment	8,6	6,5	7,8	11,2

Wartość kosztorysowa inwestycji dotyczy nakładów na budowę środków trwałych zarówno rozpoczętą i zakończoną, jak również rozpoczętą i niezakończoną w roku sprawozdawczym, przyjmując wartość w cenach bieżących wynikającą z dokumentacji projektowo-kosztorysowej, z uwzględnieniem ewentualnych zmian w wartości kosztorysowej dokonanych do końca roku sprawozdawczego.

Przez **inwestycje nowo rozpoczęte** rozumie się te budowy środków trwałych, których realizację faktycznie rozpoczęto w roku sprawozdawczym.

W 2023 r. z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych zrealizowanych przez świętokrzyskie przedsiębiorstwa na budynki i budowle wydatkowano 762,7 mln zł (o 35,8% więcej niż w 2022 r.). Wartość zakupów inwestycyjnych osiągnęła 1704,7 mln zł i w porównaniu z rokiem poprzednim była wyższa o 27,2%, przy czym na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia przeznaczono 1429,0 mln zł (o 20,0% więcej), a na środki transportu – 275,7 mln zł (o 84,6% więcej). Na przestrzeni roku udział zakupów w nakładach ogółem zmniejszył się o 1,3 p.proc. do 69,1%.

W 2023 r. firmy związane z przemysłem zainwestowały 2008,8 mln zł, tj. o 22,3% więcej niż w 2022 r., przy czym nakłady inwestycyjne w przetwórstwie przemysłowym wyniosły 1703,3 mln zł, co oznacza wzrost o 29,3% w skali roku. Firmy specjalizujące się w budownictwie zainwestowały 49,1 mln zł, tj. o 146,6% więcej niż przed rokiem. Nakłady inwestycyjne firm usługowych wyniosły w sumie 409,7 mln zł, co oznacza wzrost o 69,9% w relacji do 2022 r.

W 2023 r. ponownie najwięcej zainwestowały przedsiębiorstwa przemysłowe, tj. 81,4% poniesionych nakładów ogółem (w 2022 r. 86,3%). Spośród sekcji PKD związanych z przemysłem zarówno w 2023 r., jak i przed rokiem najwięcej nakładów w relacji do nakładów ogółem poniosło przetwórstwo przemysłowe (69,0%, wobec 69,2%). W 2023 r. stosunkowo duży udział przypadła także m.in. na handel; naprawę pojazdów samochodowych (4,8%) oraz transport i gospodarkę magazynową (4,2%).

W strukturze według sekcji najbardziej zwiększyły się w skali roku udziały nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność głównie w zakresie transportu i gospodarki magazynowej (o 2,3 p.proc. do 4,2% w 2023 r.), opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (o 1,3 p.proc. do 3,8%) oraz budownictwa (o 1,0 p.proc. do 2,0%). Z kolei najbardziej zmniejszyły się udziały nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa specjalizujące się w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 1,0 p.proc. do 2,2%) oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 0,7 p.proc. do 4,8%).

Inwestorzy z województwa świętokrzyskiego rozpoczęli w 2023 r. więcej inwestycji niż przed rokiem (876

wobec 864). Wartość kosztorysowa rozpoczętych przedsięwzięć wzrosła z 912,8 mln zł do 1017,2 mln zł, tj. o 11,4%. W wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych zmniejszył się udział nakładów na ulepszenie istniejących środków trwałych z 38,3% w 2022 r. do 18,1% w 2023 r., przy czym ich wartość zmniejszyła się o 47,3% do 184,6 mln zł.

Podobnie jak przed rokiem większość nowo rozpoczętych inwestycji podjęły przedsiębiorstwa związane z przemysłem, tj. 776, wobec 782 (88,6% w 2023 r., wobec 90,5% w 2022 r.). Najczęściej nowe inwestycje podejmowały przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe (61,1% w 2023 r., wobec 54,2% w 2022 r.). Wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych w przemyśle wyniosła 964,0 mln zł, wobec 874,4 mln zł w 2022 r. (wzrost o 10,2%), a ich udział w wartości ogółem inwestycji nowo rozpoczętych wyniósł 94,8%, wobec 95,8% przed rokiem. Wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych w przetwórstwie przemysłowym zwiększyła się o 53,3% (z 579,1 mln zł w 2022 r. do 887,7 mln zł w 2023 r.), a ich udział w wartości ogółem inwestycji nowo rozpoczętych w województwie wzrósł z 63,4% do 87,3%.

Nakłady na ulepszenie istniejących środków trwałych poniesione w przemyśle zmniejszyły się w skali roku o 50,3% do 168,9 mln zł, przy czym poniesione tylko w przetwórstwie przemysłowym zwiększyły się o 14,8% do 149,2 mln zł. W efekcie nakłady na ulepszenie istniejących środków trwałych poniesione w przemyśle stanowiły w 2023 r. 91,5% nakładów na ulepszenie ogółem w województwie, wobec 97,1% w 2022 r., a poniesione tylko w przetwórstwie przemysłowym – 80,9%, wobec 37,1% przed rokiem.

6.3. Produkcja i usługi

6.3. Production and services

6.3.1. Rolnictwo

6.3.1. Agriculture

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim, w wyniku zwiększenia powierzchni uprawy oraz lepszego plonowania zbóż ogółem, żyta, rzepaku i rzepiku oraz buraków cukrowych uzyskano produkcję większą niż przed rokiem. Zbiory pszenicy były większe z powodu lepszej wydajności z 1 ha pomimo mniejszej powierzchni zasiewów niż w 2022 r. Ziemniaków zebrano mniej z powodu gorszego plonowania, pomimo zwiększenia areálu uprawy niż rok wcześniej.

W województwie świętokrzyskim w 2023 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, zmniejszyło się pogłowie bydła i owiec. W analizowanym okresie odnotowano natomiast zwiększenie stada trzody chlewnej.

W województwie świętokrzyskim w 2023 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, obserwowano spadek skupu żywca rzeźnego, w tym wieprzowego i mleka, a więcej skupiono zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), ziemniaków, żywca wołowego i drobiowego.

Na rynku rolnym średnie ceny większości produktów rolnych w 2023 r. były niższe niż w 2022 r. za wyjątkiem cen żywca wieprzowego w skupie i ziemniaków na obu rynkach.

W województwie świętokrzyskim, w odniesieniu do poprzedniego roku, nastąpił spadek globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała niższa wartość produkcji zwierzęcej, przy wzroście produkcji roślinnej. W skali roku odnotowano natomiast wzrost produkcji końcowej z powodu wzrostu produkcji roślinnej, a w przypadku produkcji towarowej nastąpiło zmniejszenie produkcji ogółem, przy spadku produkcji roślinnej oraz produkcji zwierzęcej.

Według danych wynikowego szacunku powierzchnia zbóż ogółem w czerwcu 2023 r. wyniosła 233,2 tys. ha i była większa o 0,1% niż w roku poprzednim i o 0,6% większa niż notowana w 2015 r. Plony zbóż ogółem w 2023 r. osiągnęły poziom 43,6 dt z ha i zwiększyły się w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim o 5,1%, zaś w stosunku do 2015 r. – wzrosły o 41,1%. W odniesieniu do średnich plonów w kraju

były one o 12,6% niższe. W 2023 r. zbiory zbóż ogółem w regionie oszacowano na 1016,1 tys. ton, czyli o 5,0% więcej niż przed rokiem i stanowiły one 2,8% zbiorów w kraju.

Areał zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2023 r. wyniósł 203,4 tys. t i był mniejszy o 1,1% niż w 2022 r. i o 7,0% mniejszy niż w 2015 r. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2023 r. wyniosły 41,9 dt z ha i zwiększyły się w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim o 4,8%, zaś w stosunku do 2015 r. – wzrosły o 36,0%. W odniesieniu do średnich plonów w Polsce były one o 8,1% niższe. W 2023 r. zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosły 852,3 tys. ton, czyli o 3,7% więcej niż przed rokiem i stanowiły one 3,2% zbiorów krajowych.

Powierzchnia uprawy pszenicy w czerwcu 2023 r. wyniosła 95,9 tys. ha i była o 2,4% mniejsza niż rok wcześniej i o 24,8% większa niż osiem lat temu. W omawianym roku z 1 ha zebrano 45,8 dt pszenicy, czyli o 7,3% więcej niż w roku poprzednim. Plony uzyskane w województwie świętokrzyskim były o 14,9% mniejsze niż średnio w kraju. Produkcja pszenicy w regionie w 2023 r. wyniosła 439,2 tys. ton i z powodu wzrostu wydajności z 1 ha, (pomimo zmniejszenia powierzchni) zwiększyła się o 4,7%. Zbiory pszenicy w analizowanym roku stanowiły średnio 3,3% zbiorów w Polsce.

Według szacunków powierzchnia żyta w 2023 r. wyniosła 9,9 tys. ha i była większa o 17,1% niż w roku poprzednim i o 8,4% mniejsza niż notowana w 2015 r. Plony żyta w 2023 r. osiągnęły poziom 33,4 dt z ha i zwiększyły się w stosunku do uzyskanych w 2022 r. o 9,5% oraz wzrosły o 40,9% w stosunku do 2015 r. W odniesieniu do średnich plonów w kraju były one o 5,9% niższe. W analizowanym roku zbiory żyta w regionie oszacowano na 32,9 tys. ton, czyli o 28,0% więcej niż przed rokiem i stanowiły one 1,3% zbiorów kraju.

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 2023 r. wynosiła 29,0 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 13,3%, a w stosunku do 2015 r. wzrosła o 197,6%. W omawianym roku plony wyniosły 32,8 dt z ha i były o 3,2% niższe niż średni poziom w kraju. W porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej zwiększyły się one o 3,1%, a w odniesieniu do 2015 r. były wyższe o 28,6%. Zbiory rzepaku i rzepiku w województwie w omawianym roku oszacowano na 95,3 tys. ton i były one o 17,0% wyższe od uzyskanych w 2022 r., a ich udział w zbiorach krajowych wyniósł 2,5%.

Uprawa ziemniaków od 2015 r. ulegała ograniczeniu (wyjątek stanowiły lata: 2017 i 2021). W 2023 r. powierzchnia uprawy wynosiła 8,9 tys. ha i była o 2,6% większa niż w roku poprzednim. Wojewódzki areał ziemniaków stanowił średnio 4,7% krajowej powierzchni uprawy. W omawianym roku z 1 ha zebrano 290 dt ziemniaków, czyli o 9,7% mniej niż w poprzednim roku. Plony uzyskane w województwie świętokrzyskim były o 2,0% mniejsze niż średnio w kraju. Produkcja ziemniaków w regionie w 2023 r. wyniosła 257,2 tys. ton i z powodu spadku wydajności z 1 ha, pomimo nieznacznego wzrostu powierzchni uprawy, zmniejszyła się o 7,4% w stosunku do zbiorów w poprzednim roku. Zbiory ziemniaków w analizowanym roku stanowiły średnio 4,6% zbiorów w Polsce.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w czerwcu 2023 r. wyniosła 3,1 tys. ha i była większa o 57,5% niż rok wcześniej i o 8,1% mniejsza niż osiem lat temu. W omawianym roku z 1 ha zebrano 730 dt buraków cukrowych, czyli o 16,2% więcej niż w roku poprzednim. Plony uzyskane w województwie świętokrzyskim były o 12,3% większe niż średnio w kraju. Produkcja buraków cukrowych w regionie w 2023 r. wyniosła 225,2 tys. ton i z powodu wzrostu wydajności z 1 ha, przy zwiększeniu powierzchni uprawy wzrosła o 83,2%. Zbiory buraków cukrowych w analizowanym roku stanowiły średnio 1,3% zbiorów w Polsce.

Województwo świętokrzyskie specjalizuje się w ogrodnictwie, a w szczególności w uprawie drzew owocowych. Zbiory owoców z drzew w 2023 r. osiągnęły poziom 659,9 tys. ton i zmniejszyły się w stosunku do roku poprzedniego o 2,1%, a ich udział w zbiorach krajowych wyniósł 15,1%.

Duże znaczenie w produkcji krajowej w województwie mają też warzywa gruntowe, których udział w 2023 r. wyniósł 5,6%. Zbiory w analizowanym roku wyniosły 215,0 tys. ton, tj. o 6,5% mniej niż w 2022 r.

Większe niż w roku poprzednim były zbiory owoców jagodowych. W 2023 r. zebrano 27,7 tys. ton owoców jagodowych, tj. o 1,5% więcej niż rok wcześniej, a ich udział w zbiorach krajowych wyniósł 4,9%.

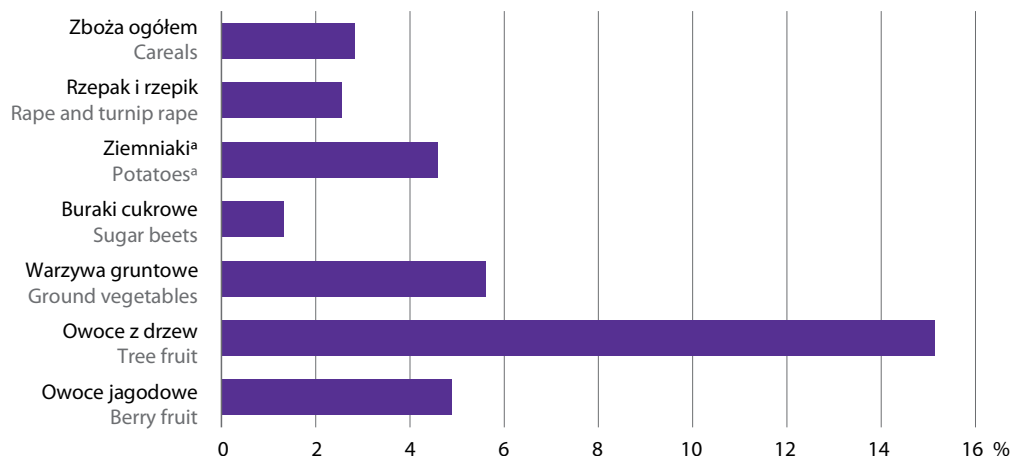
Tablica 36. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych
Table 36. Yields of selected agricultural crops

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Total cereals	30,9	34,0	41,5	43,6	49,9
w tym zboża podstawowe z mieszkami zbożowymi of which basic cereals with cereal mixtures	30,8	33,3	40,0	41,9	45,6
w tym: of which:					
pszenica wheat	34,5	37,4	42,7	45,8	53,8
żyto rye	23,7	26,5	30,5	33,4	35,5
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	25,5	27,4	31,8	32,8	33,9
Ziemniaki ^a Potatoes ^a	220	348	321	290	296
Buraki cukrowe Sugar beets	554	605	628	730	650

a Bez uprawy w ogrodach przydomowych.
a Excluding kitchen gardens.

Wykres 55. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnicych w 2023 r.

Chart 55. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2023

a Bez uprawy w ogrodach przydomowych.
a Excluding kitchen gardens.

Pogłowie bydła w województwie świętokrzyskim według stanu w czerwcu 2023 r. liczyło 138,4 tys. sztuk, co stanowiło 2,2% ogólnego pogłowia bydła w kraju. W stosunku do 2022 r. liczebność stada bydła zmniejszyła się o 4,6% (w Polsce spadła o 1,3%), natomiast w odniesieniu do 2015 r. odnotowano spadek o 17,0% (w kraju wzrost o 6,7%). W 2023 r. w ogólnym pogłowiu bydła 31,8% stanowiły krowy, w tym 96,0% krowy mleczne (dla Polski odsetki te wyniosły odpowiednio 34,1%

i 93,6%). Duży udział krów mlecznych w stadzie bydła w regionie świadczy o ukierunkowaniu hodowli tego gatunku zwierząt na produkcję mleka. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosiła w czerwcu 2023 r. 27,7 sztuk wobec 29,0 sztuk w czerwcu 2022 r.

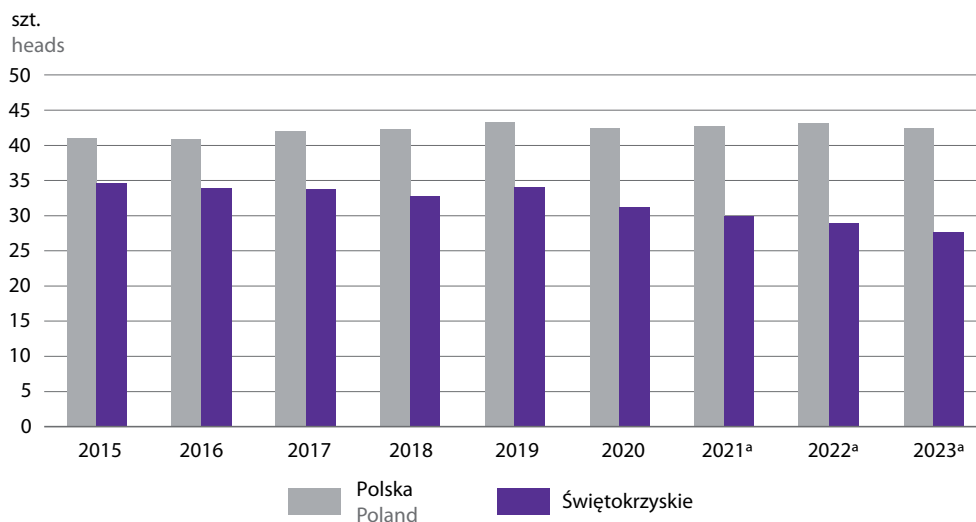
Według danych z czerwca 2023 r. pogłowie trzody chlewnej w województwie ukształtowało się na poziomie 139,3 tys. sztuk (w tym 13,3 tys. sztuk, tj. 9,6% stanowiły lochy). Udział regionu w ogólnokrajowym pogłowie świń wyniósł 1,5%. W odniesieniu do stanu w 2022 r. wielkość stada trzody chlewnej zwiększyła się o 0,5% (w Polsce zanotowano spadek o 1,8%). W porównaniu z 2015 r. odnotowano znaczny spadek pogłowia, który wyniósł 39,6% (w kraju – 18,9%). W czerwcu 2023 r. obsada świń ogółem na 100 ha użytków rolnych wynosiła 27,9 sztuk wobec 27,8 sztuk w czerwcu 2022 r.

W 2023 r. stado owiec liczyło 6,5 tys. szt., co stanowiło 2,3% pogłowia krajowego. W porównaniu z 2022 r. jego stan zmniejszył się o 2,4% (w Polsce odnotowano spadek o 4,1%). W odniesieniu do 2015 r. pogłowie owiec w regionie zwiększyło się o 23,2% (w kraju wzrosło o 22,1%).

Wykres 56. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

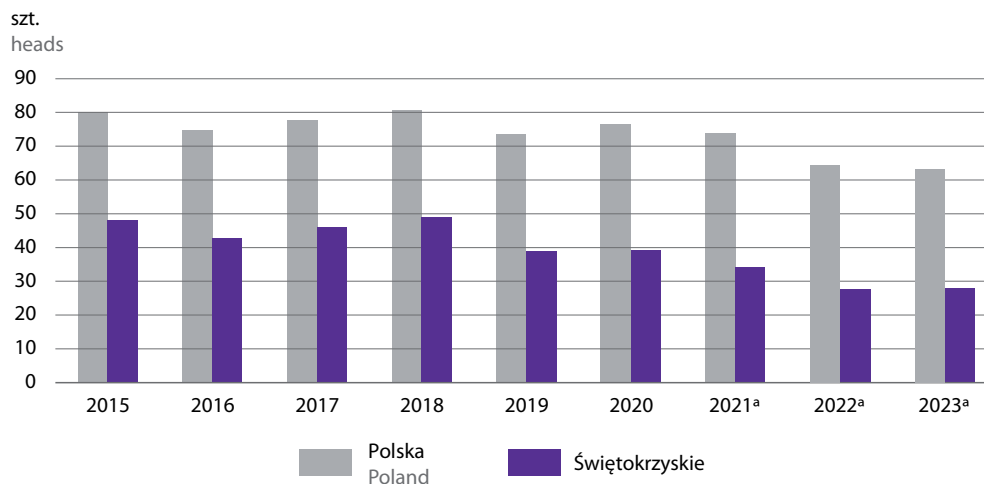
Chart 56. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

^a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
^a The area of agricultural land as of June 1, 2020 was adopted as the basis for the calculations.

Wykres 57. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 57. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
a The area of agricultural land as of June 1, 2020 was adopted as the basis for the calculations.

W 2023 r. skupiono 161,4 tys. ton ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 1,5% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był wyższy o 71,2%, a w porównaniu z 2015 r. – większy o 81,4% (w kraju - odpowiednio wzrost o 24,1% i o 7,7%).

Skup ziemniaków w 2023 r. ukształtował się na poziomie 16,7 tys. ton, co stanowi 0,9% ogólnego skupu w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost ilości skupionych ziemniaków o 53,2%, natomiast w odniesieniu do 2015 r. – wzrost o 153,2% (w kraju odnotowano wzrost o 8,9% w odniesieniu do poprzedniego roku oraz o 16,1% w stosunku do 2015 r.).

W omawianym roku skupiono 95,7 tys. ton żywca rzeźnego w wadze żywej, co stanowi 1,4% skupu ogólnokrajowego. Tym samym skup był mniejszy niż przed rokiem o 4,8%, a w skali kraju zaobserwowano spadek o 2,8%. W odniesieniu do 2015 r. nastąpił spadek skupu żywca rzeźnego w województwie o 35,6%, a w kraju wzrost o 13,9%.

W ciągu ostatniego roku skupiono 36,2 tys. ton żywca wieprzowego, tj. o 16,5% mniej niż w roku poprzednim i o 32,2% mniej niż osiem lat wcześniej. Skup żywca wieprzowego w województwie stanowił 1,5% skupu krajowego.

Skup żywca wołowego ukształtował się na poziomie 21,2 tys. ton i był o 10,8% większy niż przed rokiem oraz o 38,6% mniejszy niż w 2015 r., a udział w skupie ogólnokrajowym wyniósł 3,0%.

Żywca drobiowego skupiono 38,1 tys. ton, czyli o 0,5% więcej niż w 2022 r. i o 35,8% mniej w porównaniu z 2015 r. Skup żywca drobiowego w województwie stanowił 1,1% skupu krajowego.

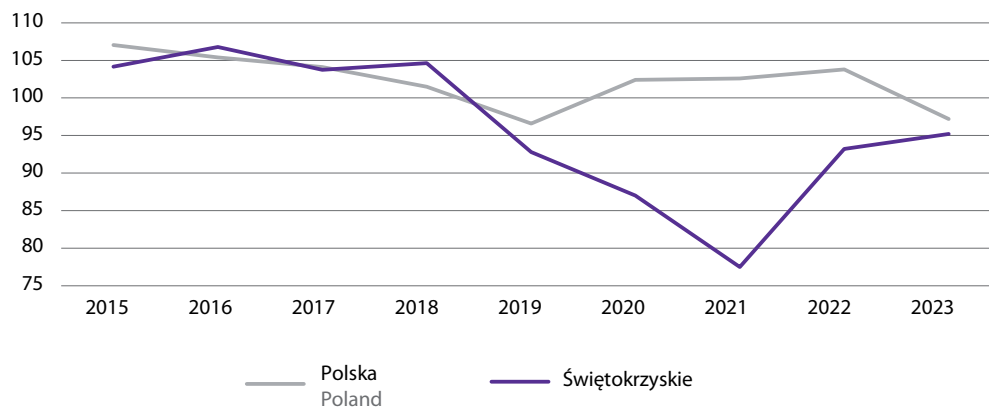
W 2023 r. skup mleka krowiego wyniósł 175,1 mln litrów (co stanowi 1,4% ogółu mleka skupionego w kraju), tj. o 1,6% mniej niż przed rokiem i o 3,0% więcej niż osiem lat wcześniej (w skali kraju odnotowano wzrost zarówno do poprzedniego roku, jak i do 2015 r. odpowiednio o 1,7% i o 19,8%).

Wykres 58. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

Chart 58. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)

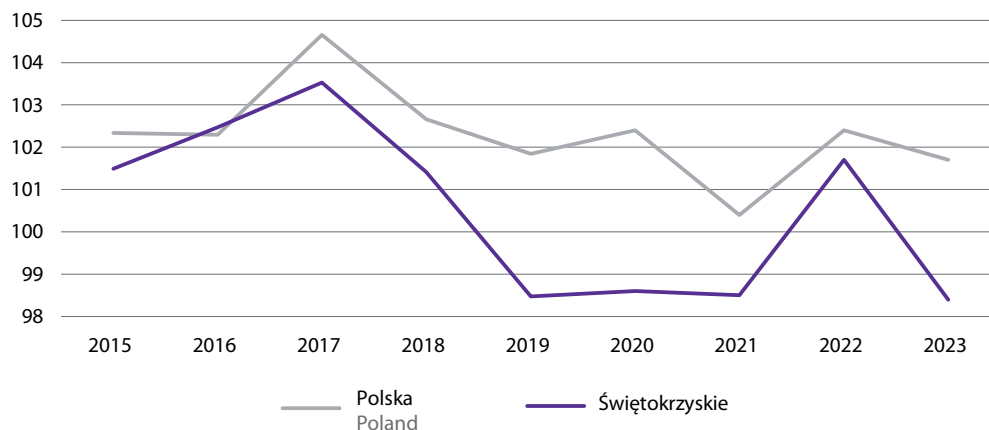
Previous year=100

Wykres 59. Dynamika skupu mleka

Rok poprzedni=100

Chart 59. Indices of procurement of cows' milk

Previous year=100

Średnia cena skupu pszenicy w województwie w 2023 r. wyniosła 93,10 zł za 1 dt (w kraju – 98,79 zł) i była o 36,2% niższa niż przed rokiem i o 53,9% wyższa – w porównaniu z 2015 r.

W analizowanym roku cena żyta w skupie ukształtowała się na poziomie 68,17 zł za dt (w kraju – 72,47 zł), tj. o 42,2% niższym w porównaniu z zanotowanym w 2022 r. i o 29,9% wyższym niż w 2015 r.

W 2023 r. za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) w skupie płacono 92,42 zł za dt (w kraju – 114,50 zł), tj. o 33,6% więcej niż przed rokiem i o 118,7% więcej niż w 2015 r.

W omawianym roku cena skupu żywca wołowego wyniosła 9,03 zł za kg (w kraju – 10,39 zł), tj. zmniejszyła się o 10,6% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, a w odniesieniu do 2015 r. była wyższa o 41,3%.

Cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 8,10 zł za kg (w kraju – 8,34 zł), tj. o 22,4% wyższą niż w 2022 r. i o 100,8% wyższą w porównaniu z zanotowaną osiem lat wcześniej.

W 2023 r. cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 5,24 zł za kg (w kraju – 5,79 zł) i była o 11,0% niższa w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku oraz o 41,8% wyższa w porównaniu z 2015 r.

Za 1 l mleka w omawianym roku płacono 2,02 zł (w kraju – średnio 2,08 zł), tj. o 10,4% mniej niż w 2022 r. i o 92,6% więcej niż osiem lat wcześniej.

Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 123,86 zł (w kraju – 134,91 zł), tj. o 19,3% mniej niż w roku poprzednim i o 82,6% więcej niż osiem lat wcześniej.

W obrocie targowiskowym cena żyta spadła w stosunku do poprzedniego roku o 13,6%, a w odniesieniu do uzyskanej przed ośmioma laty – zwiększyła się o 85,0% osiągając poziom 101,85 zł (w Polsce – 106,64 zł).

Na targowiskach cena ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) ukształtowała się na poziomie 177,33 zł za dt (w Polsce – 203,34 zł), tj. o 35,2% więcej niż w 2022 r. i o 197,1% więcej niż w 2015 r.

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W ogólnej wartości globalnej produkcji rolniczej w 2022 r. w województwie świętokrzyskim 69,7% przypadało na dominującą produkcję roślinną, natomiast pozostałe 30,3% stanowiła produkcja zwierzęca. W porównaniu z 2021 r. zanotowano spadek produkcji globalnej o 1,1%, o czym zadecydowała niższa niż rok wcześniej produkcja zwierzęca o 6,9%, przy wzroście produkcji roślinnej o 1,6%. W 2022 r. udział województwa świętokrzyskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 3,3% i w przypadku produkcji roślinnej ukształtował się na poziomie 4,4%, a zwierzęcej – 2,2%. W analizowanym roku produkcja globalna w Polsce była wyższa od produkcji z 2021 r. o 5,3%, przy wzroście w produkcji roślinnej o 6,7% i w produkcji zwierzęcej o 3,7%. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wartość omawianej produkcji była wyższa w województwie o 7,6%, a w Polsce - o 14,8%.

Z wartości końcowej produkcji rolniczej w województwie świętokrzyskim w 2022 r. 64,1% stanowiła dominująca produkcja roślinna, natomiast na produkcję zwierzęcą przypadało 35,9%. Wartość produkcji końcowej w omawianym roku, w porównaniu z 2021 r. była o 1,8% wyższa, co było wynikiem wzrostu o 7,1% produkcji roślinnej, przy spadku produkcji zwierzęcej o 6,3%.

W analizowanym roku w towarowej produkcji rolniczej nastąpił spadek produkcji ogółem o 4,6%, przy spadku wartości produkcji roślinnej o 3,0% i produkcji zwierzęcej o 6,9%.

W 2022 r. udział regionu w ogólnokrajowej produkcji końcowej ukształtował się na poziomie 3,3%, a produkcji towarowej – 3,1%.

6.3.2. Przemysł

6.3.2. Industry

W 2022 r. produkcja sprzedanej przemysłu była w świętokrzyskim znacznie większa niż przed rokiem. Pomimo to jej wartość sytuowała województwo na 16. miejscu w Polsce. Spośród powiatów o największym udziale w produkcji sprzedanej przemysłu w skali roku zwiększył się udział ostrowieckiego i staszowskiego, a zmniejszył starachowickiego i miasta Kielce.

Według wstępnych danych w 2023 r., produkcja sprzedana przemysłu pozostała na poziomie z roku poprzedniego. Na przestrzeni całego roku notowano niską dynamikę produkcji sprzedanej przemysłu. Pomimo to (w efekcie spadku przeciętnego zatrudnienia) w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się wydajność pracy.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: B – „Górnictwo i wydobywanie”, C – „Przetwórstwo przemysłowe”, D – „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz E – „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

W pierwszej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

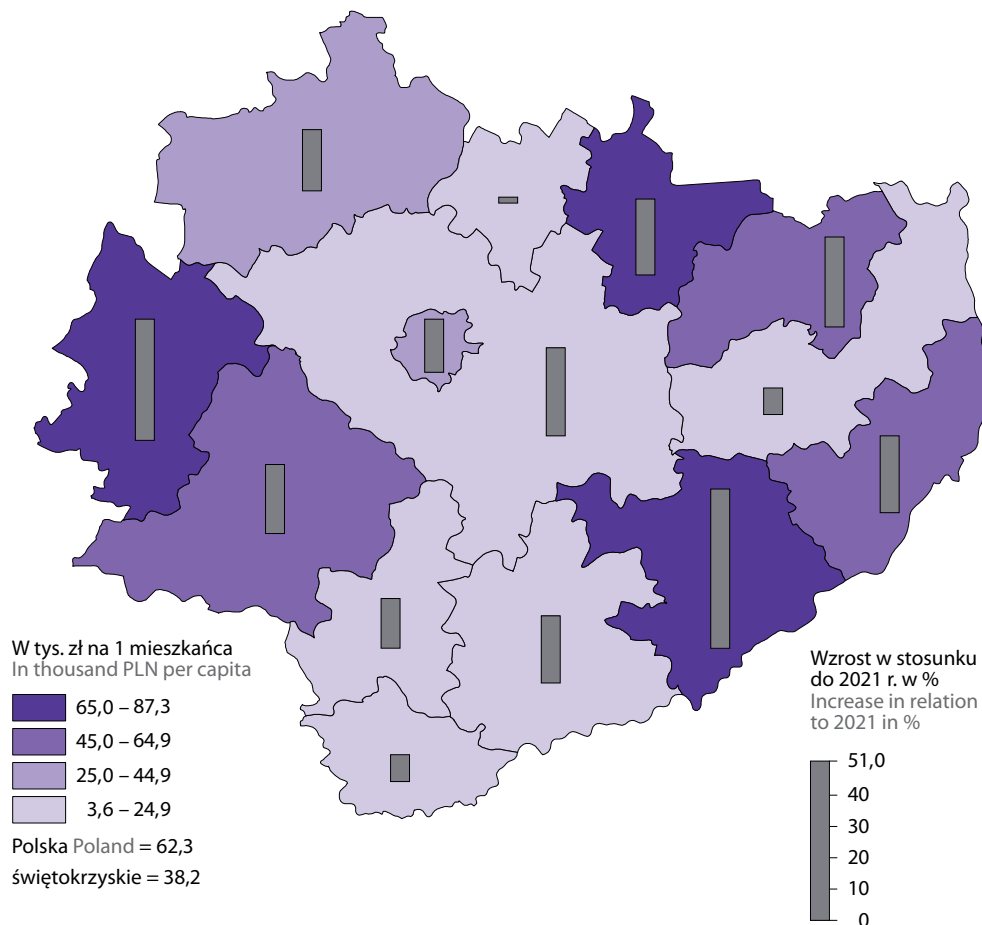
W województwie świętokrzyskim w 895 podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób produkcja sprzedana przemysłu w 2022 r. osiągnęła wartość 45192,3 mln zł (w cenach bieżących) i była o 11,4% (w cenach stałych) wyższa w odniesieniu do zanotowanej w roku poprzednim oraz o 58,6% w relacji do 2015 r. Udział województwa w produkcji sprzedanej przemysłu w Polsce wyniósł 1,9% (wobec 2,0% rok wcześniej). Lokowało to świętokrzyskie na 16. miejscu w kraju.

W przekroju powiatów w 2022 r. największą produkcją sprzedaną przemysłu, podobnie jak przed rokiem, charakteryzowało się miasto Kielce, na które przypadało 15,9% sprzedaży w województwie. Udział Kielc zmniejszył się w skali roku o 1,2 p.proc. Kolejne miejsca pod względem wartości sprzedaży zajęły powiaty: ostrowiecki, którego udział zwiększył się z 13,8% do 14,1%, staszowski (wzrost z 11,2% do 13,4%) i starachowicki (spadek z 13,1% do 12,9%). Najmniejszą produkcję odnotowano w powiatach kazimierskim i opatowskim (odpowiednio 0,3% i 0,5% wielkości ogółem).

Wzrost produkcji przemysłowej w skali roku (w cenach bieżących) wystąpił we wszystkich powiatach, w tym największy odnotowano w staszowskim, w którym sprzedaż zwiększyła się o 51,0%, a także włoszczowskim (o 38,8%) i ostrowieckim (o 28,8%).

Produkcja sprzedana przemysłu w 2022 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie świętokrzyskim wyniosła 38229 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się (w cenach bieżących) o 27,4%, natomiast w relacji do 2015 r. wzrosła o 116,9%. Podobne tendencje widoczne były również w skali kraju. Produkcja sprzedana przemysłu (na 1 mieszkańca) w 2022 r. wyniosła w Polsce 62283 zł i była o 31,8% większa niż rok wcześniej oraz o 105,2% niż przed siedmioma laty. Wartość produkcji w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r. lokowała świętokrzyskie na 14. miejscu w kraju. Pomimo wyższej niż w całej Polsce dynamiki, na przestrzeni siedmiu lat pozycja województwa obniżyła się o 1 lokatę.

Mapa 42. Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w 2022 r.
 Map 42. Sold production of industry (current prices) in 2022

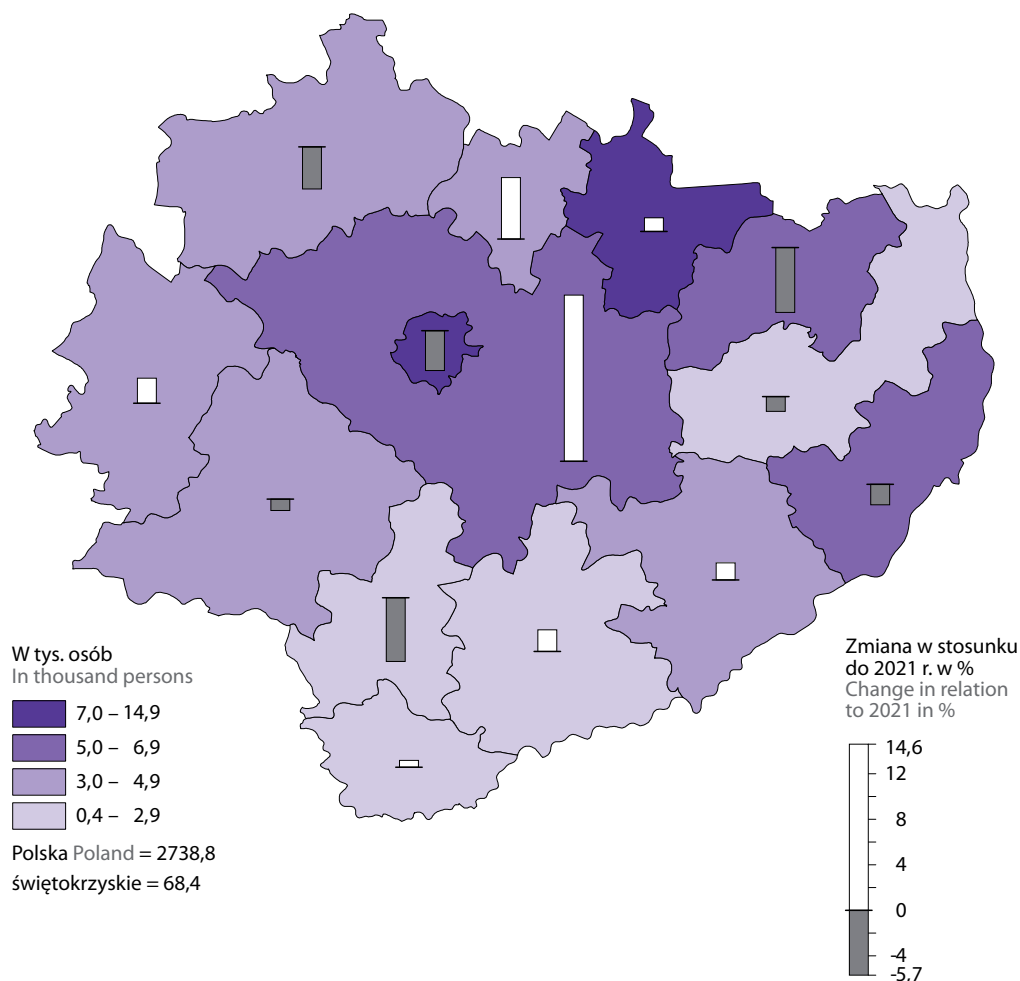
Do wysokiego wzrostu produkcji sprzedanej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w stosunku do 2021 r. w największym stopniu przyczyniły się powiaty: staszowski, w którym była ona o 52,1% większa niż przed rokiem, a także włoszczowski (o 39,9%) i ostrowiecki (o 30,6%).

W 2022 r. w siedmiu powiatach wartość produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca przekroczyła przeciętny poziom w świętokrzyskim. Najwyższa była w staszowskim, w którym stanowiła 228,4% średniej w województwie oraz włoszczowskim (194,5%) i w starachowickim (179,9%), natomiast najniższa w: kazimierskim (9,5%), opatowskim (12,2%) i buskim (22,0%).

Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2022 r. wyniosło 68,4 tys. osób i było o 0,1% większe niż przed rokiem oraz o 18,7% niż w 2015 r. Największy udział w zatrudnieniu ogółem miało miasto Kielce, na które przypadało 21,8% przeciętnego zatrudnienia w województwie, a następnie powiaty: starachowicki (14,6%), kielecki (9,0%) i sandomierski (8,6%). Na przeciwnym biegunie znalazły się: kazimierski (0,5%), opatowski (1,1%) i pińczowski (1,8%).

W 2022 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle wzrosło w 7 powiatach, przy czym zdecydowanie najbardziej zwiększyło się w kieleckim, w którym było o 14,6% wyższe niż przed rokiem. Stosunkowo wysoki wzrost wystąpił także w powiecie skarżyskim (o 5,4%). Największy spadek wystąpił natomiast w powiatach ostrowieckim (o 5,7%) i pińczowskim (o 5,6%).

Mapa 43. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2022 r.
Map 43. Average employment in industry in 2022

Wydajność pracy w przemyśle w 2022 r. wyniosła 660,6 tys. zł i była o 26,1% większa niż przed rokiem oraz o 71,5% niż w 2015 r. W stosunku do roku poprzedniego wzrost wydajności wystąpił w 13 powiatach, a największy odnotowano w staszowskim (o 48,7%). Duży był również m.in. w powiatach ostrowieckim (o 36,6%) i włoszczowskim (o 35,8%). Spadek wystąpił jedynie w powiecie skarżyskim (o 3,3%).

W drugiej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych krótkookresowych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

Według wstępnych danych produkcja sprzedana przemysłu w 2023 r. w województwie osiągnęła wartość 48899,2 mln zł (w cenach bieżących) i (w cenach stałych) pozostała na poziomie z roku poprzedniego oraz była o 57,9% wyższa niż w 2015 r. Dynamika sprzedaży w województwie w skali roku była większa niż w Polsce. W skali kraju w porównaniu z 2022 r. sprzedaż zmalała o 1,5%. W relacji do 2015 r. wzrost w całej Polsce pozostał mniejszy niż w świętokrzyskim i wyniósł 49,2%.

W kolejnych kwartałach 2023 r. w województwie świętokrzyskim notowano niską dynamikę produkcji sprzedanej przemysłu. Po wzroście w pierwszym kwartale (o 1,5%), w kolejnych trzech miesiącach wystą-

pił spadek produkcji przemysłowej w skali roku. W rezultacie zarówno po 1 półroczu, jak i po 9 miesiącach 2023 r. kształtowała się ona poniżej poziomu z roku poprzedniego – odpowiednio o 1,0% i 0,6%.

Tablica 37. Przemysł
Table 37. Industry

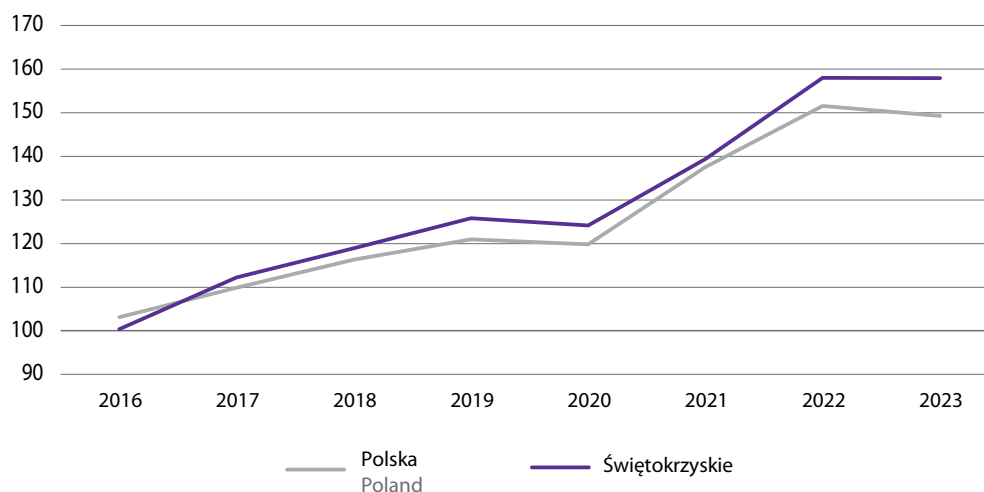
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	23350,6	30889,5	47390,2	48899,2
Polska=100 Poland=100	2,0	2,0	1,9	2,0
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	82,9	85,7	82,2	77,1
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	57,9	68,7	69,1	67,6

Wykres 60. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)

2015=100

Chart 60. Indices of sold production of industry (constant prices)

2015=100

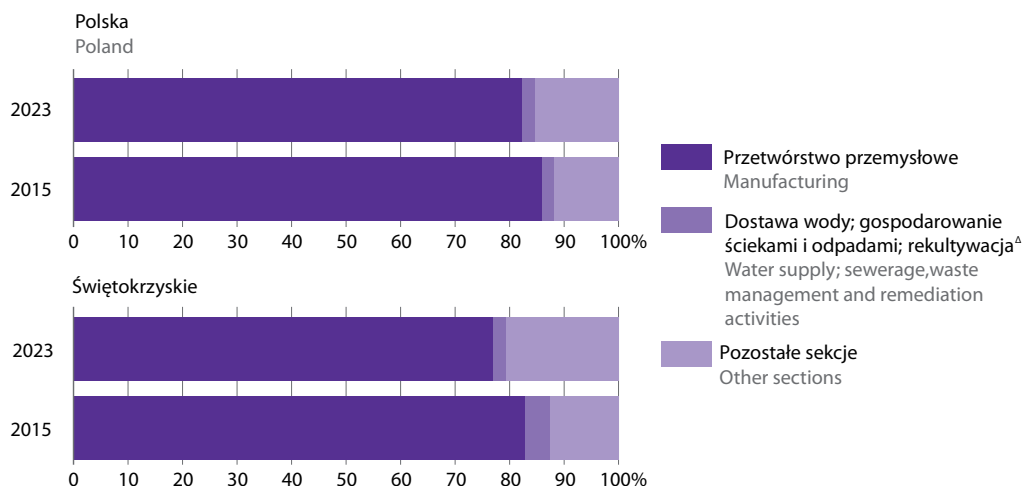
Spośród sekcji przemysłu największa wartość produkcji sprzedanej (w bieżących cenach bazowych) przypadała na przetwórstwo przemysłowe. W 2023 r. osiągnęła 37706,1 mln zł, co stanowiło 77,1% łącznej produkcji sprzedanej przemysłu (wobec 82,2% rok wcześniej). W dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji sprzedaż osiągnęła natomiast 1121,9 mln zł, tj. 2,3% ogółu (w 2022 r. – 2,5%). Spośród działów przetwórstwa przemysłowego w dalszym ciągu zdecydowanie największym udziałem w sprzedaży charakteryzowała się produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych, na którą podobnie jak przed rokiem przypadało 21,3% produkcji sprzedanej przemysłu. Wzrost wystąpił także m.in. w produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (z 9,6% do 11,1%) oraz produkcji maszyn i urządzeń (z 3,9% do 4,4%). Obniżył się natomiast m.in. udział produkcji artykułów spożywczych (z 10,0% do 9,7%), produkcji wyrobów z metali (z 9,4% do 9,1%) oraz produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (z 3,1% do 2,3%).

Po wysokim wzroście w roku poprzednim, w 2023 r. odnotowano spadek produkcji sprzedanej w przetwórstwie przemysłowym. W skali roku zmniejszyła się ona (w cenach stałych) o 3,6%. Znacznie zmalała ona również w dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji, w której po wzroście przed rokiem zmniejszyła się o 8,7%.

Udział województwa świętokrzyskiego w produkcji sprzedanej przemysłu w Polsce wyniósł 2,0% (wobec 1,9% przed rokiem).

Wykres 61. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)

Chart 61. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

Wśród działów przetwórstwa przemysłowego o znaczącym udziale w sprzedaży nadal dynamicznie rosła produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i nacze. Wzrost w tym dziale wyniósł 24,2%. W dalszym ciągu szybko zwiększała się również produkcja maszyn i urządzeń (o 13,3%). Znacznie obniżył się wzrost w produkcji artykułów spożywczych (do 2,9%) i w produkcji wyrobów z metali (do 1,4%). Na przeciwnym biegunie znalazła się produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny, w której po wysokim wzroście przed rokiem sprzedaż zmniejszyła się o 57,9%. Znacznie zmalała także produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 28,6%) i produkcja metali (o 16,6%). Podobnie jak przed rokiem spadek notowano w produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych. Była ona mniejsza niż w 2022 r. o 7,6%.

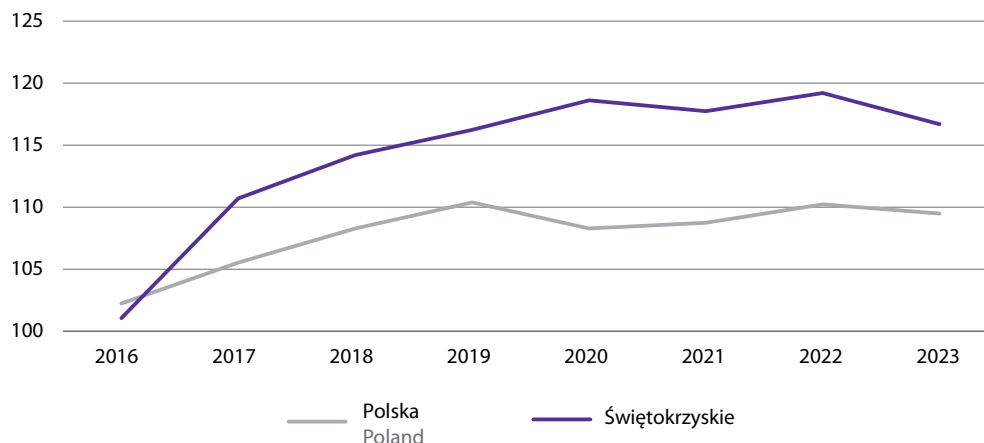
Niezmienionej produkcji sprzedanej przemysłu w województwie świętokrzyskim w skali roku towarzyszył spadek przeciętnego zatrudnienia. W 2023 zmniejszyło się o 2,1% i ukształtowało na poziomie 67,6 tys. osób. Spadek ten był większy do notowanego w skali kraju, gdzie przeciętne zatrudnienie w odniesieniu do roku poprzedniego obniżyło się o 0,7%.

Wykres 62. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

2015=100

Chart 62. Indices of average paid employment in industry

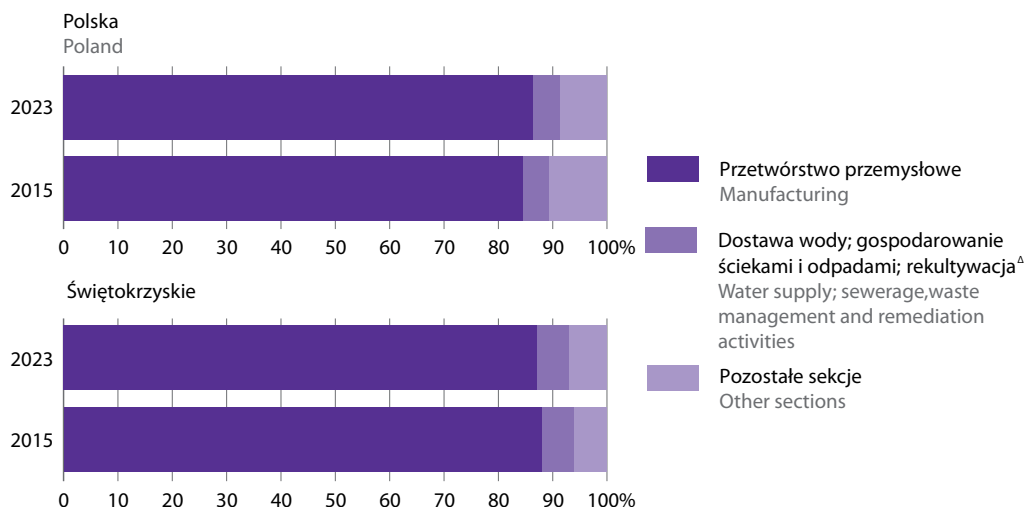
2015=100

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim przeciętne zatrudnienie w przetwórstwie przemysłowym zmniejszyło się o 2,7% osiągając 58,9 tys., tj. 87,1% ogółu. Nieznacznie mniejszy spadek wystąpił w dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 2,5% do 4,0 tys.). W konsekwencji udział tej sekcji w strukturze przeciętnego zatrudnienia w przemyśle pozostał na poziomie sprzed roku i wyniósł 6,0%.

Wykres 63. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD

Chart 63. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle w 2023 r. mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego w województwie świętokrzyskim (w bieżących cenach bazowych) wyniosła 723,1 tys. zł i była o 2,2% wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem. W skali kraju wystąpił spadek wydajności pracy w przemyśle (o 0,8%).

Spadek wydajności pracy w 2023 r. odnotowano w przetwórstwie przemysłowym (o 1,0% do 640,0 tys. zł) oraz w dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji o 6,3% – do 278,6 tys. zł.

6.3.3. Budownictwo

6.3.3. Construction

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim zwiększyła się w skali roku produkcja sprzedana budownictwa, natomiast zmalała produkcja budowlano-montażowa. Wydajność pracy w budownictwie była wyższa niż przed rokiem, przy jednoczesnym spadku przeciętnego zatrudnienia.

W porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się liczba mieszkań oddanych do użytkowania, mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz liczba rozpoczętych budów.

Dane zarówno o **produkcji sprzedanej budownictwa, jak i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 7893,8 mln zł i zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,4% (wobec wzrostu o 73,1% w 2022 r.). Z kolei w odniesieniu do 2015 r. zanotowano wzrost o 75,7%. W kraju produkcja sprzedana budownictwa była o 6,4% wyższa od zanotowanej w roku poprzednim (wobec wzrostu o 29,8% w 2022 r.), a w relacji do 2015 r. wzrost był ponad dwukrotny. W 2023 r. w województwie świętokrzyskim udział produkcji sprzedanej budownictwa w produkcji krajowej wyniósł 1,9%, co uplasowało województwo na 14. lokacie w kraju (w 2022 r. – 13. lokata).

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”.

Tablica 38.
Table 38.

Budownictwo Construction

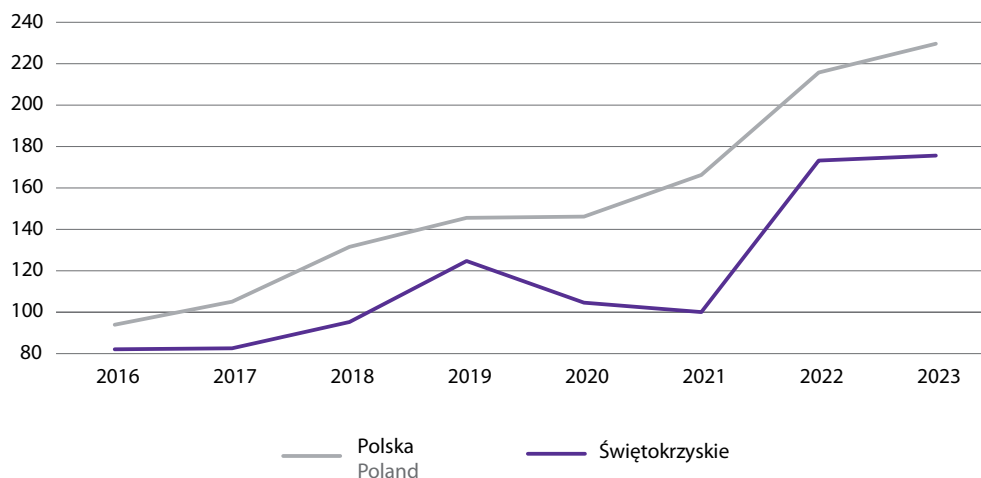
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	4493,8	4700,6	7781,9	7893,8
Polska=100 Poland=100	2,5	1,8	2,0	1,9
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	43,2	45,0	38,5	34,5
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	9,8	10,3	9,9	9,3

Wykres 64. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)

2015=100

Chart 64. Indices of sold production of construction (current prices)

2015=100

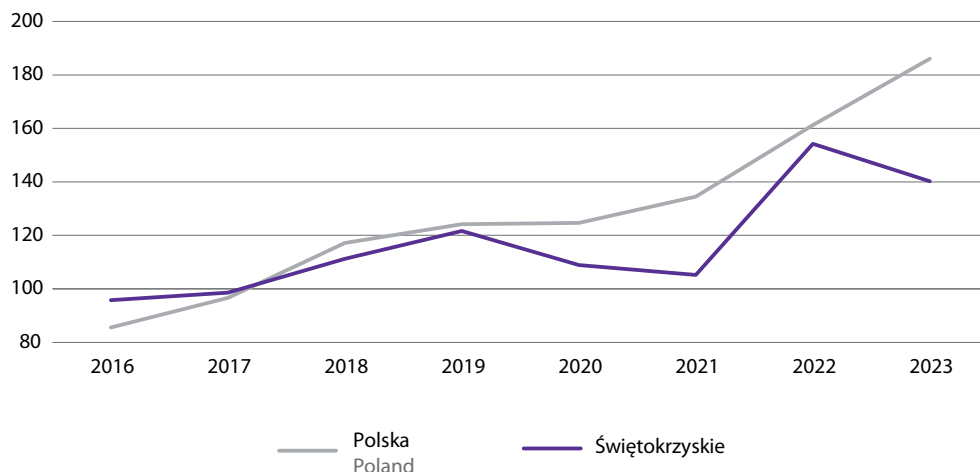

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zlecniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów.

W województwie produkcja budowlano-montażowa w 2023 r. wyniosła 2725,2 mln zł (34,5% ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa) i zmniejszyła się w skali roku o 9,1% (wobec wzrostu o 46,6% w 2022 r.). W relacji do 2015 r. wystąpił natomiast znaczny wzrost (o 40,2%). W kraju produkcja budowlano-montażowa zwiększyła się w skali roku o 15,4% (wobec wzrostu o 19,9% w 2022 r.), a w porównaniu z 2015 r. – o 86,0%. W analizowanym roku pod względem wartości produkcji budowlano-montażowej województwo świętokrzyskie zajęło jedną z ostatnich lokat w kraju (14. lokatę), przed województwami opolskim i lubuskim. Z kolei poziom wskaźnika dynamiki w odniesieniu do roku poprzedniego, który w skali kraju kształtował się w przedziale od 81,6 (województwo lubuskie) do 169,2 (województwo warmińsko-mazurskie), uplasował województwo świętokrzyskie na 15. miejscu (wskaźnik dynamiki dla województwa – 90,9).

Wykres 65. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)
2015=100

Chart 65. Indices of construction and assembly production (current prices)
2015=100

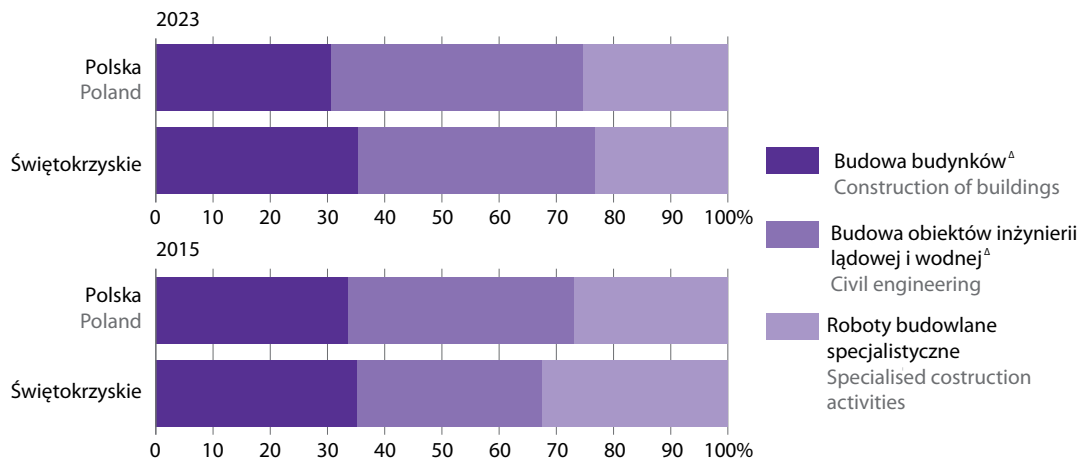

Spadek w skali roku produkcji budowlano-montażowej odnotowano w podmiotach prowadzących działalność przede wszystkim w zakresie robót budowlanych specjalistycznych (o 34,1%) i w jednostkach zajmujących się głównie budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 6,9%). W podmiotach specjalizujących się w budowie budynków produkcja budowlano-montażowa zwiększyła się natomiast o 16,9%.

W 2023 r. wśród przedsiębiorstw budowlanych największy udział w produkcji budowlano-montażowej posiadały podmioty zajmujące się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (41,4%). W relacji do 2022 r. udział tych jednostek zwiększyła się o 0,9 p.proc. (w porównaniu z 2015 r. wzrost o 9,0 p.proc.). Zwiększył się, porównując zarówno do 2022 r., jak i 2015 r., udział jednostek specjalizujących się w budowie budynków odpowiednio o 7,9 p.proc. i 0,3 p.proc. – do 35,4% w 2023 r. Znaczny spadek dotyczył natomiast podmiotów wykonujących roboty budowlane specjalistyczne. Ich udział zmniejszył się o 8,8 p.proc. w porównaniu z 2022 r. oraz w relacji do 2015 r. – o 9,3 p.proc. (do 23,2%).

Wykres 66. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD (ceny bieżące)

Chart 66. Construction and assembly production by PKD divisions (current prices)

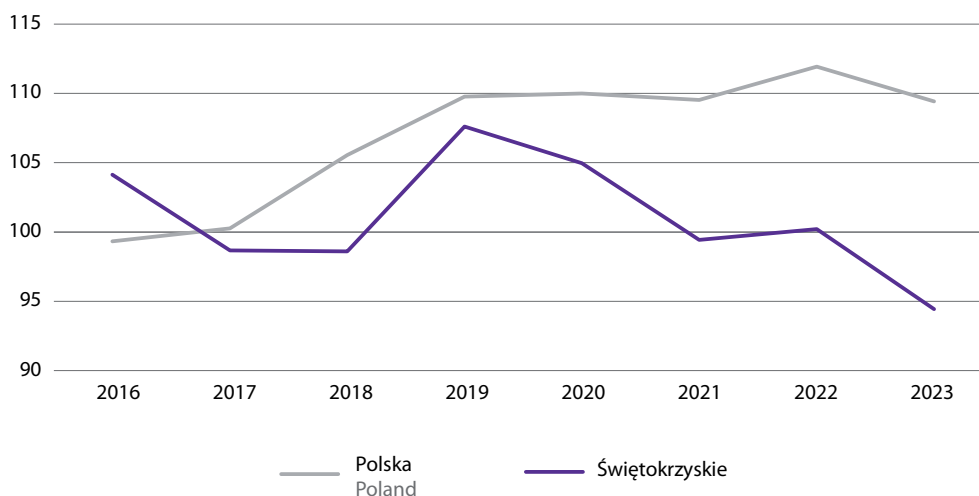
Wzrostowi produkcji sprzedanej budownictwa towarzyszył spadek przeciętnego zatrudnienia, które w 2023 r. wyniosło 9,3 tys. osób i w relacji do 2022 r. zmniejszyło się o 5,8% (w kraju spadek o 2,2% do poziomu 422,4 tys.).

Wykres 67. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie

2015=100

Chart 67. Indices of average employment in construction

2015=100

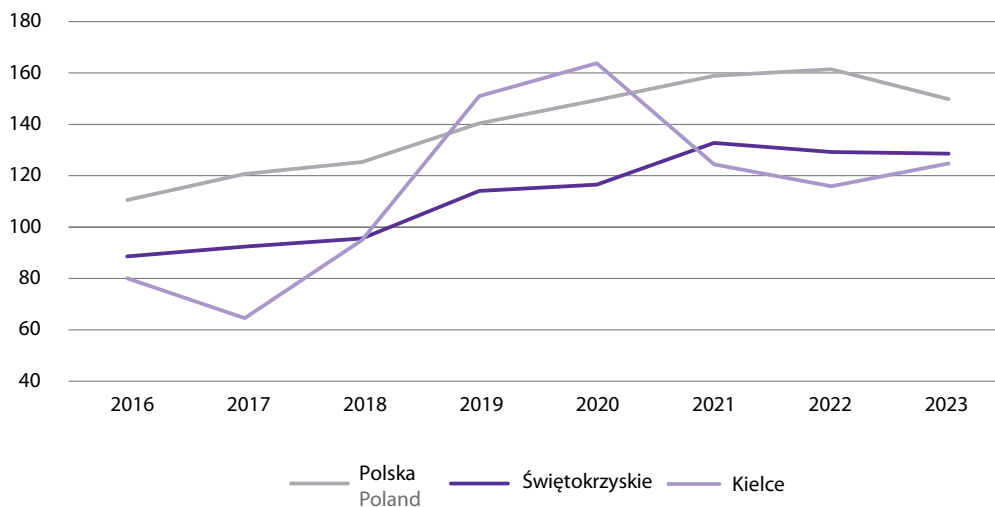

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim wydajność pracy w budownictwie, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego, wyniosła 849,7 tys. zł (w cenach bieżących), co oznacza wzrost o 7,6% w stosunku do roku poprzedniego.

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim oddano do użytkowania 4383 mieszkania (2,0% ogółu mieszkań oddanych do użytkowania w kraju) o łącznej powierzchni 453,8 tys. m² (2,3% powierzchni użytkowej mieszkań oddanych do eksploatacji w kraju). Odnotowane wartości oznaczały, w relacji do roku poprzedniego, spadek o 0,5% dla liczby mieszkań oraz o 6,3% w stosunku do ich powierzchni użytkowej (w kraju odpowiednio o 7,2% i 9,6%). Z kolei w porównaniu z 2015 r. zarówno liczba mieszkań, jak i ich powierzchnia wzrosła (odpowiednio o 28,6% i 22,1%). W kraju zanotowano analogiczną tendencję, przy czym wzrost był wyższy i wyniósł 49,8% dla liczby mieszkań oddanych do użytkowania i 35,0% dla ich łącznej powierzchni użytkowej.

Wykres 68. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania
2015=100

Chart 68. Indices of the number of dwellings completed
2015=100

Tablica 39. Budownictwo mieszkaniowe
Table 39. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1,000 population	2,7	3,3	3,7	3,7	5,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	109,1	101,1	109,9	103,5	90,0
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits were granted or which were registered with a construction project per 1,000 population	2,4	4,0	5,4	4,2	6,4
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1,000 population	2,5	3,4	4,4	3,1	5,0

W 2023 r. przeważały mieszkania oddane do użytkowania w miastach (51,8% ogółu). Na terenach miejskich odnotowano również wyższą niż na wsi ich dynamikę w stosunku do roku poprzedniego. W 2023 r. liczba mieszkań oddanych do użytkowania była w miastach o 20,0% większa niż rok wcześniej, podczas gdy na wsi zmniejszyła się o 16,0%.

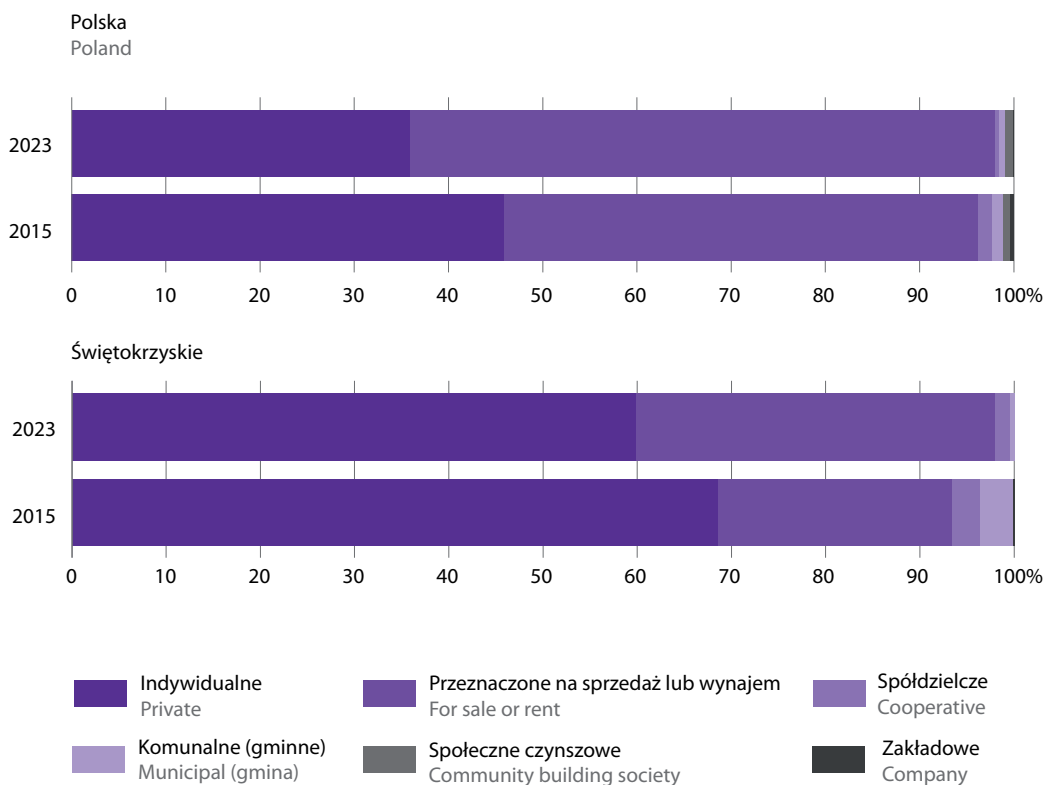
Pod względem powierzchni użytkowej mieszkań dominowały mieszkania na terenach wiejskich stanowiące 61,5% powierzchni użytkowej w województwie. Większy niż w przypadku liczby mieszkań udział wsi w powierzchni użytkowej wynikał z większego metrażu lokali mieszkalnych zlokalizowanych na obszarach wiejskich. W 2023 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wybudowanego na wsi wyniosła 132,1 m² i była o 55,1 m² większa niż w miastach.

Dominujący udział w efektach budownictwa mieszkaniowego w województwie świętokrzyskim miało budownictwo indywidualne, w ramach którego w 2023 r. oddano do użytkowania 2623 mieszkania

(o 12,2% mniej niż w 2022 r.). Mieszkania indywidualne stanowiły 59,8% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania w województwie. Drugą istotną formą budownictwa w województwie były mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem. W 2023 r. przekazano do użytkowania 1673 mieszkania tego typu, tj. o 25,5% więcej niż w roku poprzednim. Zwiększył się również udział tej formy budownictwa w ogółem mieszkań oddanych do użytkowania z poziomu 30,2% w 2022 r. do 38,2% w 2023 r. W analizowanym roku w województwie oddano ponadto do użytkowania 18 mieszkań komunalnych (o 28 mniej niż w 2022 r.) oraz 69 mieszkań spółdzielczych (wobec 42 przed rokiem). W 2023 r. podobnie jak przed rokiem nie oddano do użytkowania żadnego mieszkania społecznego czynszowego i zakładowego.

Wykres 69. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa

Chart 69. Dwellings completed by forms of construction

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie świętokrzyskim w 2023 r. wyniosła 103,5 m² (w kraju – 90,0 m²) i w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się o 6,4 m² (w kraju spadek o 2,3 m²), a w relacji do 2015 r. – zmalała o 5,6 m² (w kraju spadek o 9,8 m²). Największe mieszkania, podobnie jak w latach ubiegłych, wybudowali inwestorzy indywidualni. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w budownictwie indywidualnym wyniosła 135,5 m² (o 1,0 m² więcej niż w roku poprzednim). Najmniejszą powierzchnią charakteryzowały się natomiast mieszkania komunalne – 35,5 m² (o 5,3 m² więcej niż w 2022 r.).

Mieszkania oddane do użytkowania w województwie są większe niż w kraju także pod względem przeciętnej liczby izb. W 2023 r. wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 4,4 wobec 3,8 w Polsce. W województwie mieszkania w miastach mają 3,4 izby, a na wsi – 5,6 (w kraju odpowiednio 3,1 i 5,0).

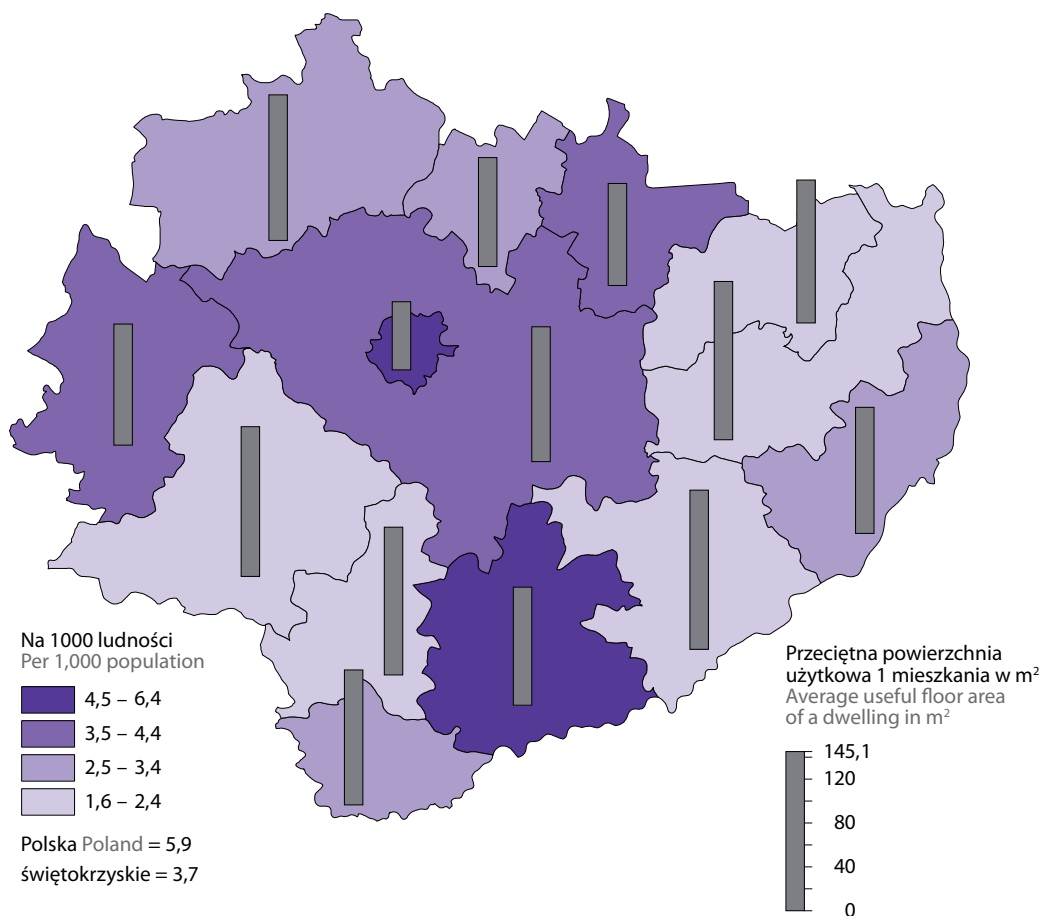
Wszystkie mieszkania oddane do użytkowania w województwie świętokrzyskim w 2023 r. wyposażone

były w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne (wodociąg, kanalizację). Wodociąg z sieci posiadało 96,4% mieszkań, a kanalizację z odprowadzeniem do sieci 72,6%. W gaz z sieci wyposażonych było 24,1% mieszkań, natomiast w ciepłą wodę dostarczaną z elektrociepłowni, ciepłowni lub kotłowni osiedlowej – 24,5%. Do centralnej sieci grzewczej podłączonych było 25,8% mieszkań, a pozostałe posiadały indywidualne centralne ogrzewanie (22,9% wyposażonych było w kotły/piece na paliwo stałe, 30,6% w kotły/piece na paliwo gazowe, 7,3% w kotły/piece na biopaliwa, 6,7% w kotły/piece na energię elektryczną, a 6,7% w pozostałe rodzaje ogrzewania).

Jednym z mierników natężenia budownictwa mieszkaniowego jest liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności. W 2023 r. wskaźnik ten w województwie świętokrzyskim osiągnął wartość 3,7 (analogicznie jak przed rokiem). Wśród powiatów województwa najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności oddano do użytkowania w mieście Kielce (6,4), a następnie w powiecie buskim (5,6). Wskaźnik na poziomie przekraczającym średnią wielkość dla województwa uzyskano również w powiatach: włoszczowskim (4,4), kieleckim (4,3) i starachowickim (4,1). Najmniej mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności przekazano natomiast w powiatach ostrowieckim i opatowskim (po 1,6). Największe powierzchniowo mieszkania oddano do użytkowania w powiatach staszowskim i opatowskim, gdzie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wyniosła odpowiednio 145,1 m² i 144,3 m², a najmniejsze wybudowano w mieście Kielce (62,1 m²).

Mapa 44. Mieszkania oddane do użytkowania w 2023 r.

Map 44. Dwellings completed in 2023

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na realizację 4950 mieszkań, tj. o 22,1% mniej niż rok wcześniej i o 61,6% więcej niż w 2015 r.

(w skali kraju nastąpił spadek o 18,9% w stosunku do roku poprzedniego i wzrost o 27,9% w odniesieniu do 2015 r.). Liczba wydanych pozwoleń lub dokonanych zgłoszeń w województwie stanowiła 2,0% ogółu wydanych pozwoleń i dokonanych zgłoszeń w kraju (w 2022 r. – 2,1%).

Biorąc pod uwagę strukturę liczby mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym według form budownictwa, największy udział miało budownictwo indywidualne (46,7%), następnie budownictwo przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (43,7%), społeczne czynszowe (9,3%) i komunalne (0,3%). W 2022 r. w województwie nie wydano pozwoleń lub nie dokonano zgłoszeń z projektem budowlanym na budowę mieszkań w ramach budownictwa spółdzielczego i zakładowego.

W 2023 r. wśród powiatów województwa świętokrzyskiego najwięcej pozwoleń lub dokonanych zgłoszeń odnotowano w mieście Kielce (1265) i powiecie kieleckim (1121), najmniej zaś w powiecie kazimierskim (52). Spadek liczby mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym (w relacji do 2022 r.) odnotowano w dziewięciu powiatach, przy czym największy w powiecie kazimierskim (o 72,0%). Większą niż przed rokiem liczbę analizowanych pozwoleń lub zgłoszeń zanotowano natomiast w pięciu powiatach, a najwyższy wzrost wystąpił w powiecie jędrzejowskim (ponad dwuipółkrotny).

W 2023 r. rozpoczęto również budowę 3581 mieszkań, tj. o 30,9% mniej niż w poprzednim roku (w skali kraju odnotowano spadek na poziomie 5,6%). W porównaniu z 2015 r. liczba rozpoczętych budów mieszkań wzrosła w województwie o 13,0% (w kraju wzrost o 12,3%). Rozpoczęte budowy w województwie stanowiły 1,9% ogółu rozpoczętych budów w kraju (wobec 2,6% w 2022 r.).

W 2023 r. wśród mieszkań, których budowę rozpoczęto w województwie 69,1% stanowiły inwestycje indywidualne. Znaczny udział przypadła również na mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (30,8% ogółu rozpoczętych budów w województwie). W analizowanym roku na terenie województwa nie rozpoczęto żadnej budowy w ramach budownictwa: spółdzielczego, komunalnego i zakładowego.

W przekroju terytorialnym największą liczbę mieszkań, których budowę rozpoczęto w 2023 r. zanotowano, podobnie jak w roku ubiegłym, w powiecie kieleckim (1144). Z kolei najmniej budów mieszkań rozpoczęto w powiatach kazimierskim i pińczowskim (po 57). W odniesieniu do roku poprzedniego, spadek liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto, odnotowano w jedenastu powiatach; największy – w skarżyskim (o 70,4%), natomiast wzrost wystąpił w trzech powiatach, w tym najwyższy – w powiecie ostrowieckim (o 14,0%).

6.3.4. Rynek wewnętrzny

6.3.4. Internal market

W skali roku w województwie świętokrzyskim zmniejszyła się zarówno wartość sprzedaży detalicznej, jak i sprzedaży hurtowej zrealizowanej przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe.

Dane zarówno o **sprzedaży detalicznej**, jak i **hurtowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, opracowane zostały na podstawie danych pozytywnych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W województwie świętokrzyskim w 2023 r. wartość sprzedaży detalicznej towarów (w cenach bieżących), zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe o liczbie pracujących powyżej 9 osób, zmniejszyła się w relacji do poprzedniego roku o 7,0% (wobec wzrostu o 23,4% w 2022 r.).

W relacji do 2015 r. sprzedaż detaliczna wzrosła o 50,8%. W kraju sprzedaż detaliczna ukształtowała się na poziomie o 5,0% wyższym niż w roku poprzednim (wobec wzrostu o 19,9% w 2022 r.).

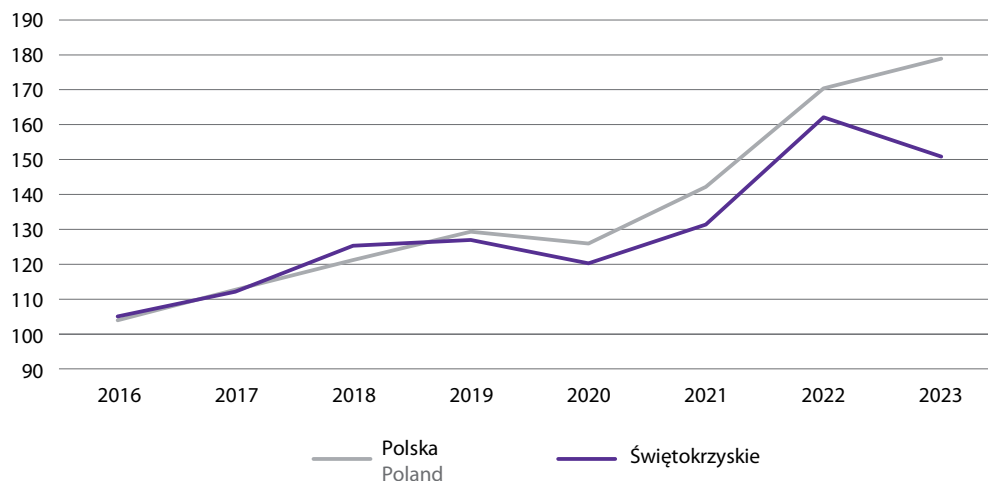
Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. sklepy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wykres 70. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2015=100

Chart 70. Indices of retail sales of goods (current prices)

2015=100

Tablica 40. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)

Table 40.

Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	91,6	94,8	123,4	93,0	105,0
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	122,7	57,7	97,0	136,9	111,3
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	78,2	77,4	179,0	36,2	89,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	111,3	103,4	118,9	92,4	110,8
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	121,0	100,6	141,5	104,2	110,3
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	119,2	78,7	132,5	49,8	102,6
Meble, rtv, agd Furniture, radio, TV and household appliances	32,1	99,2	123,4	106,1	95,1

Tablica 40. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące) (dok.)
 Table 40. Indices of retail sales of goods^a (current prices) (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	66,7	190,4	118,3	124,6	92,2
Pozostałe Others	89,5	96,1	111,8	99,7	100,5

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

W 2023 r. wśród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem największy spadek w ujęciu rocznym zanotowały jednostki zaklasyfikowane do grupy paliwa stałe, ciekłe i gazowe (o 63,8%). Zmniejszyła się również sprzedaż w przedsiębiorstwach zgrupowanych w kategoriach: żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 7,6%) oraz pozostałe (o 0,3%). Z kolei wzrost sprzedaży detalicznej wykazały podmioty prowadzące sprzedaż pojazdów samochodowych, motocykli, części (o 36,9%), prasy, książek, pozostałą sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach (o 24,6%), mebli, rtv, agd (o 6,1%) i farmaceutyków, kosmetyków, sprzętu ortopedycznego (o 4,2%). Spośród grup o niższym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem, znaczny spadek odnotowały podmioty handlujące tekstyliami, odzieżą i obuwiem (o 50,2%).

Największy udział w wartości sprzedaży detalicznej ogółem miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (30,6% wobec 30,8% w 2022 r.), przedsiębiorstwa zgrupowane w kategorii pozostałe (24,4% wobec 22,8%), jednostki handlujące farmaceutykami, kosmetykami, sprzętem ortopedycznym (13,9% wobec 12,4% w 2022 r.) oraz przedsiębiorstwa zajmujące się handlem meblami, artykułami rtv i agd (13,3% wobec 11,6% w 2022 r.).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim wartość sprzedaży hurtowej towarów (w cenach bieżących) w przedsiębiorstwach handlowych ukształtowała się na poziomie o 9,0% niższym niż w roku poprzednim, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych zmniejszyła się o 7,1% (wobec wzrostu odpowiednio o 1,9% i 4,6% w 2022 r.). Z kolei w porównaniu z 2015 r. sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych wzrosła o 20,7%, a w jednostkach hurtowych wzrost osiągnął poziom 18,5%. Dla porównania w kraju sprzedaż hurtowa w przedsiębiorstwach handlowych w omawianym roku była o 18,1% niższa niż w 2022 r. (kiedy notowano jej wzrost o 35,9%), w tym w przedsiębiorstwach hurtowych zmniejszyła się o 24,7% (wobec wzrostu przed rokiem o 39,3%).

W 2023 r. w województwie świętokrzyskim wśród grup o znaczącym udziale w sprzedaży hurtowej (w jednostkach hurtowych) największy spadek w relacji do poprzedniego roku obserwowano w grupie sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana (o 54,4%), a w dalszej kolejności w grupie półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu (o 12,3%). Z kolei wzrost odnotowano m.in. w grupie sprzedaż hurtowa narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyn, urządzeń i dodatkowego wyposażenia (o 71,3%).

6.3.5. Transport

6.3.5. Transport

W 2022 r., w relacji do roku ubiegłego, zanotowano w województwie poprawę sytuacji w obszarze sieci dróg publicznych. Zwiększyła się długość dróg o nawierzchni twardej ulepszonej. Kolejny rok z rządu obserwowano rozbudowę infrastruktury rowerowej. Podobnie jak przed rokiem zwiększyły się przewozy pasażerskie regularną komunikacją autobusową. Wzrost liczby pasażerów odnotowano także w ramach komunikacji miejskiej.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego. Jednym z istotnych elementów sieci transportowej jest sieć dróg publicznych.

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 320) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W województwie świętokrzyskim na koniec 2022 r. długość dróg publicznych wyniosła 17,3 tys. km, z czego 85,8% stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 14,2% – drogi o nawierzchni gruntowej. Dla porównania w kraju udziały te wyniosły odpowiednio 74,3% oraz 25,7%.

Od 2015 r. sieć dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie systematycznie się powiększa. W relacji do 2021 r. ich długość wzrosła o 0,3%, tj. o 37,0 km, a w odniesieniu do 2015 r. zanotowano wzrost na poziomie 4,9% (o 689,2 km). W 2022 r. wśród dróg o nawierzchni twardej 91,9% stanowiły drogi o nawierzchni twardej ulepszonej. Z kolei długość dróg o nawierzchni gruntowej z roku na rok ulega zmniejszeniu. W skali roku zanotowano ich spadek o 9,0% (o 243,0 km), a w relacji do 2015 r. – o 27,3% (o 917,6 km). W 2022 r. w granicach województwa leżało 4,7% ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej w kraju i 2,2% dróg gruntowych.

Tablica 41. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 41. Public roads by type of surface

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem w km Total in km	17489,6	17499,6	17467,2	17261,2
O nawierzchni twardej Hard surface	14126,0	14774,5	14778,2	14815,2
ulepszonej improved	12290,0	13410,1	13491,9	13615,6
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	3363,6	2725,1	2689,0	2446,0

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W strukturze dróg województwa o nawierzchni twardej przeważały drogi o znaczeniu lokalnym, tj. powiatowe i gminne. W 2022 r. ich długość wyniosła odpowiednio 5868,3 km i 7035,8 km, stanowiąc łącznie 87,1% długości dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie. Z kolei długość dróg krajowych przebiegających przez teren województwa świętokrzyskiego w 2022 r. wyniosła 756,7 km, a wojewódzkich 1154,4 km. Wśród wyżej omawianych kategorii dróg o nawierzchni twardej, w porów-

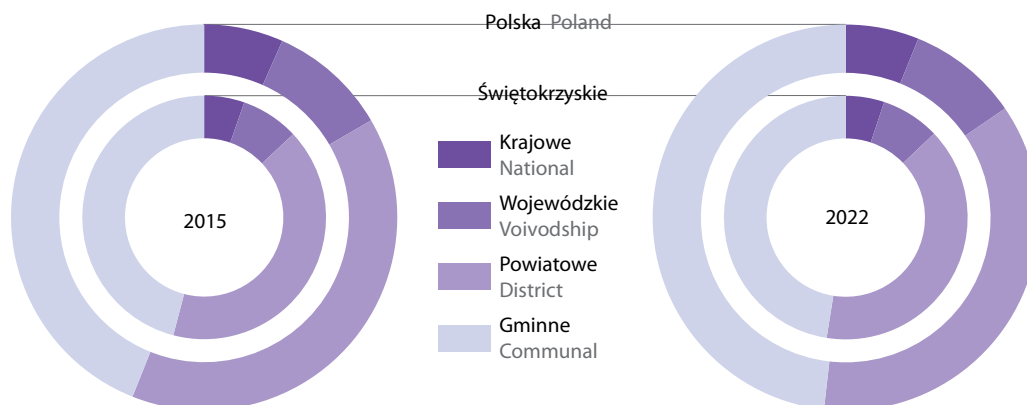
naniu z 2021 r. rozwinęła się jedynie sieć dróg wojewódzkich, których długość zwiększyła się o 7,0%. W stosunku do 2015 r. najwięcej przybyło natomiast dróg gminnych (o 8,5%).

Wykres 71. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 71. Structure of hard surface public roads

As of 31 December

Na terenie województwa świętokrzyskiego drogami o najwyższych parametrach technicznych były drogi ekspresowe. W 2022 r. tworzyły one sieć o długości 105,5 km, co stanowiło 0,7% dróg o twardej nawierzchni w województwie. W porównaniu z 2021 r. ich długość nie uległa zmianie, natomiast w relacji do 2015 r. zanotowano wzrost o 48,4 km. W przeliczeniu na 1000 km² powierzchni województwa w 2021 r. długość tej kategorii dróg wyniosła 9,0 km (w 2015 – 4,9 km).

Tablica 42. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Hard surface public roads

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem w km Total in km	14126,0	14774,5	14778,2	14815,2
na 100 km ² per 100 km ²	120,6	126,2	126,2	126,5
W tym o nawierzchni ulepszonej Of which with improved surface	12290,0	13410,1	13491,9	13615,6
ekspresowe expressways	57,1	105,5	105,5	105,5

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W 2022 r. w przeliczeniu na 100 km² powierzchni długość dróg o twardej nawierzchni (krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych) w województwie wyniosła 126,5 km (w kraju – 101,5 km), podczas gdy w 2021 r. – 126,2 km. Pod względem gęstości sieci dróg publicznych o twardej nawierzchni województwo świętokrzyskie znajdowało się na trzecim miejscu w kraju (najwyższy wskaźnik odnotowano w województwie śląskim – 177,6 km na 100 km², a najniższy w województwie warmińsko-mazurskim – 60,4 km na 100 km²).

W analizowanym roku na 100 km² powierzchni województwa przypadało 6,5 km dróg krajowych, 9,9 km dróg wojewódzkich oraz 110,2 km dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni. W relacji do 2021 r. wzrosła jedynie gęstość dróg wojewódzkich (o 0,7 km na 100 km²), natomiast zmalała dróg gminnych i powiatowych (o 0,3 km na 100 km²). W porównaniu z 2015 r. największy wzrost również dotyczył dróg gminnych i powiatowych (o 5,3 km na 100 km²).

W przekroju terytorialnym województwa w 2022 r. najwyższy wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni zanotowano w mieście Kielce (250,8 km na 100 km²) i w powiecie kazimierskim (182,0 km), a najniższy w powiatach włoszczowskim (75,5 km) i koneckim (78,3 km). Z kolei największy wzrost analizowanej relacji, w odniesieniu do 2015 r., wystąpił w powiecie kazimierskim, gdzie gęstość dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni wzrosła o 14,3 km na 100 km², a spadek w staszowskim (o 22,5 km na 100 km²).

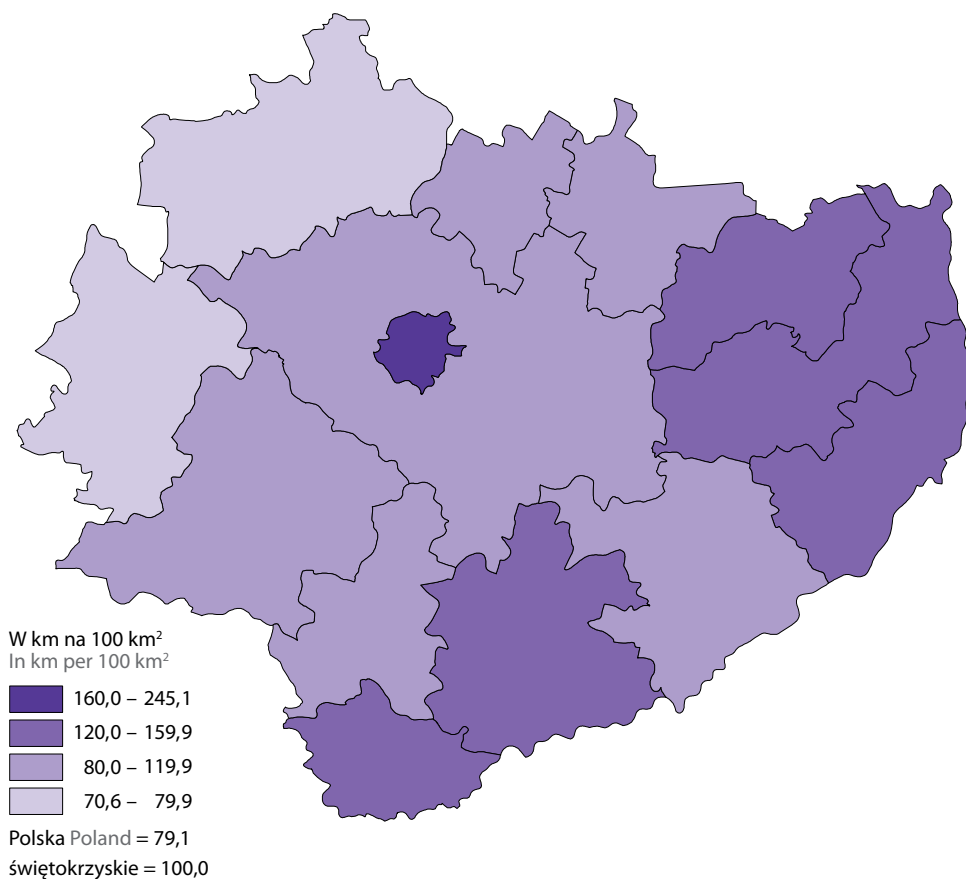
Obniżył się udział dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg. W porównaniu z 2021 r. uległ on zmniejszeniu o 1,3 p. proc. (o 5,6 p.proc. w relacji do 2015 r.) i w 2022 r. osiągnął poziom 15,9%. W przekroju terytorialnym analizowany udział wahał się między 7,7% w powiecie jędrzejowskim a 24,6% w staszowskim.

Mapa 45. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 45. Improved hard surface communal and district roads in 2022

As of 31 December

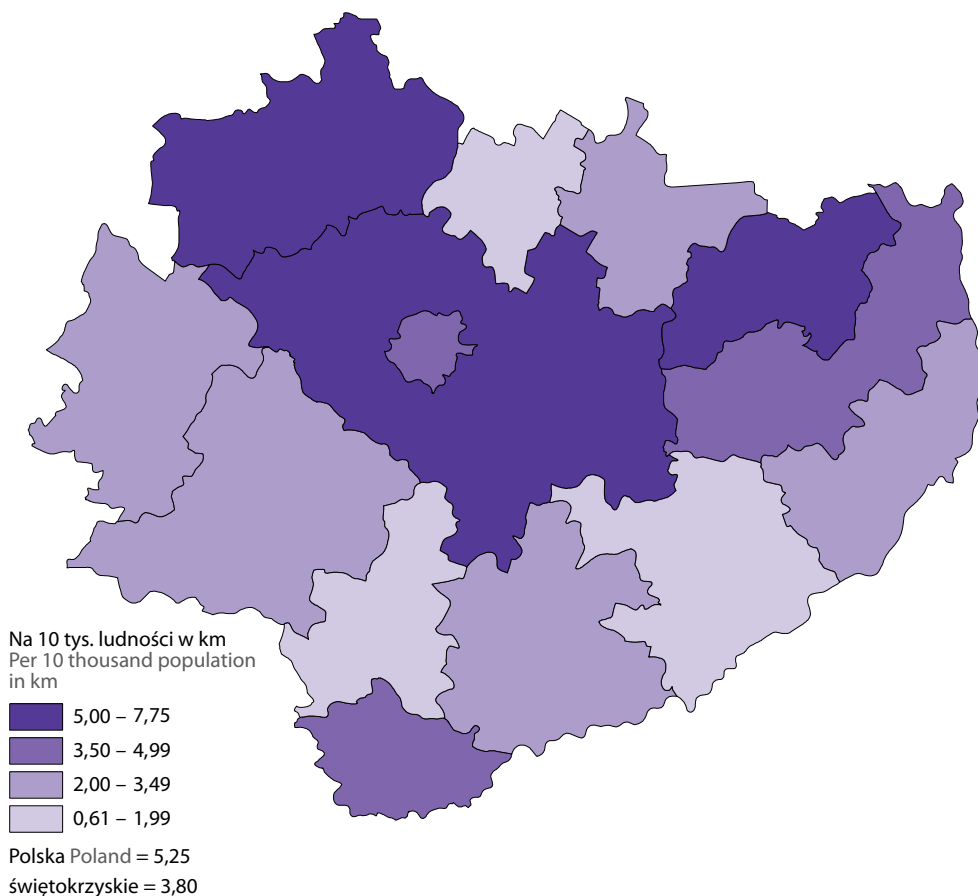
Istotnym elementem infrastruktury drogowej, w szczególności w kontekście gospodarki niskoemisyjnej i ochrony środowiska, jest sieć dróg dla rowerów (ścieżek rowerowych). W województwie świętokrzy-

skim, podobnie jak w skali całego kraju, obserwuje się roczny wzrost ich długości. W 2022 r. w województwie świętokrzyskim łączna długość ścieżek rowerowych wyniosła 447,6 km, co w porównaniu z 2021 r. oznacza wzrost o 28,8 km (o 6,9%), a w relacji do 2015 r. – o 231,4 km (o 107,0%).

W 2022 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 3,82 km ścieżek rowerowych (przeciętnie w kraju – 6,34 km). Znacznie poniżej średniej krajowej ukształtował się również wskaźnik przedstawiający długość ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W 2022 r. dla województwa świętokrzyskiego wyniósł 3,80 km i był o 1,45 km niższy niż przeciętnie w kraju. W porównaniu z 2021 r. długość ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wzrosła o 7,6%, a w relacji do 2015 r. wzrost był ponad dwukrotny.

Mapa 46. Ścieżki rowerowe w 2022 r.

Map 46. Cycle paths in 2022

W 2022 r. w odniesieniu do 2015 r. we wszystkich powiatach odnotowano wzrost długości ścieżek rowerowych. Najwięcej powstało ich w powiecie kieleckim (72,4 km), a najmniej w skarżyskim (0,7 km). Największą gęstość dróg rowerowych – 72,50 km na 100 km² posiadało miasto Kielce, a najmniejszą powiat pińczowski – 1,01 km na 100 km². Z kolei największą długością ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie charakteryzował się powiat ostrowiecki (7,75 km), a zwłaszcza gmina Bałtów, gdzie analizowany wskaźnik wyniósł 31,36 km. Najkrótszą zaś – powiat skarżyski (0,61 km).

Na terenie województwa świętokrzyskiego transport pasażerski realizowany był liniami: regularnej komunikacji autobusowej, komunikacji miejskiej, oraz komunikacji kolejowej.

W 2022 r. w województwie regularna komunikacja autobusowa, realizowana przez przedsiębiorstwa

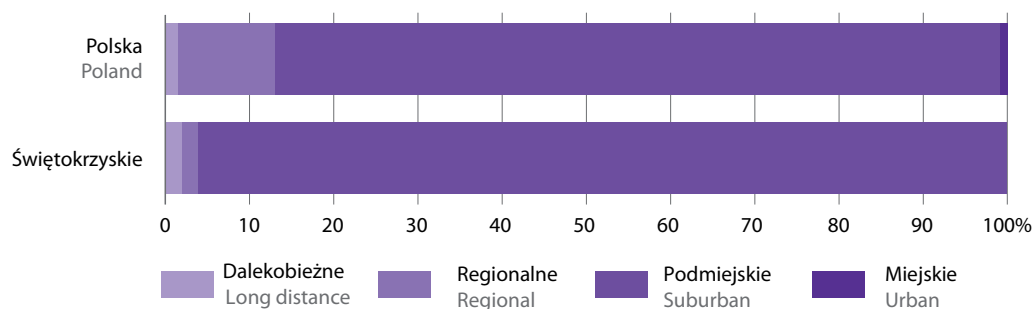
o liczbie pracujących powyżej 9 osób (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej), prowadzona była wyłącznie na 254 liniach krajowych (brak linii międzynarodowych) o długości 8,8 tys. km. W relacji do 2021 r. liczba połączeń krajowych zwiększyła się o 16 linii (wzrost o 6,7%), a ich długość zmalała o 0,8 tys. km (mniej o 8,6%). Głębszy spadek odnotowano natomiast w odniesieniu do 2015 r., gdzie liczba krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej zmniejszyła się o 123 połączenia, a ich długość o 12,4 tys. km (spadek odpowiednio o 32,6% i 58,5%). W ogólnej liczbie linii krajowych 96,1% stanowiły linie podmiejskie (linie w granicach do 50–60 km, łączące osiedla wiejskie z ośrodkami gminnymi, powiatowymi i wojewódzkimi). W 2022 r. transportem autobusowym przewieziono 2,9 mln pasażerów, tj. o 14,3% więcej niż w 2021 r., a o 59,4% mniej niż w 2015 r. Zwiększyła się, zarówno w porównaniu z 2021 r. (o 4,3 km), jak i z 2015 r. (o 1,0 km), średnia odległość przewozu 1 pasażera w komunikacji krajowej i w 2022 r. wyniosła 31,3 km.

Wykres 72. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 72. National lines of scheduled bus transport in 2022

As of 31 December

W 2022 r. przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w województwie świętokrzyskim prowadziły przewozy na 125 liniach autobusowych o łącznej długości 1,7 tys. km. W skali roku długość linii komunikacyjnych zmniejszyła się o 16,5% (o 330,8 km), natomiast w relacji do 2015 r. zanotowano spadek na poziomie 25,6% (o 576,4 km).

Komunikacja miejska dysponowała 307 autobusami o łącznej liczbie miejsc wynoszącej 30,9 tys. W skali roku tabor komunikacji miejskiej uległ nieznacznemu zmniejszeniu (o 16 pojazdów, tj. o 5,0%). Z kolei liczba miejsc zmniejszyła się o 562 (o 1,8%). Zwiększył się natomiast w ogólnej liczbie autobusów udział tych, które były przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych – z poziomu 90,1% w 2021 r. do 97,4% w 2022 r. W taborze komunikacji miejskiej 44,3% stanowiły pojazdy w wieku do 10 lat. Ponadto przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej dysponowały 56 autobusami (18,2% posiadanego taboru) na alternatywne paliwo. W 2022 r. taborze komunikacji miejskiej przewieziono 42,0 mln pasażerów, co oznacza wzrost o 30,6% w porównaniu z 2021 r. i spadek o 13,5% w relacji do 2015 r.

Tablica 43. Komunikacja miejska^a
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 43. Urban transport^a
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	2247,7	1760,0	2002,1	1671,3
linii autobusowych bus lines	2247,7	1760,0	2002,1	1671,3
Tabor komunikacji miejskiej Urban transport stock				
autobusy buses	484	319	323	307
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	325	259	291	299
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	43060	31633	31439	30877
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	32357	26072	29150	30528
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	48,5	32,9	32,2	42,0
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	38,5	27,3	27,0	35,5

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

a Data concern entities and urban transport enterprises in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Sieć kolejowa w 2022 r. w województwie świętokrzyskim wyniosła 727 km (3,7% długości sieci kolejowej w kraju) i w relacji do 2021 r. zwiększyła się o 5 km. Nie zmienił się wskaźnik obrazujący gęstość sieci kolejowej, czyli długość linii kolejowych na 100 km² powierzchni. W 2022 r. wyniósł on 6,2 km (analogiczny poziom w kraju). Ponad 76% linii kolejowych eksploatowanych w województwie było zelektryfikowanych (w kraju – 62,8%). W 2022 r. transportem kolejowym w województwie przewieziono prawie cztery miliony pasażerów, co stanowiło 1,1% ogółu odprawionych pasażerów w kraju. Udział ten był jednym z najniższych w Polsce (po województwie podlaskim).

6.3.6. Energia

6.3.6. Energy

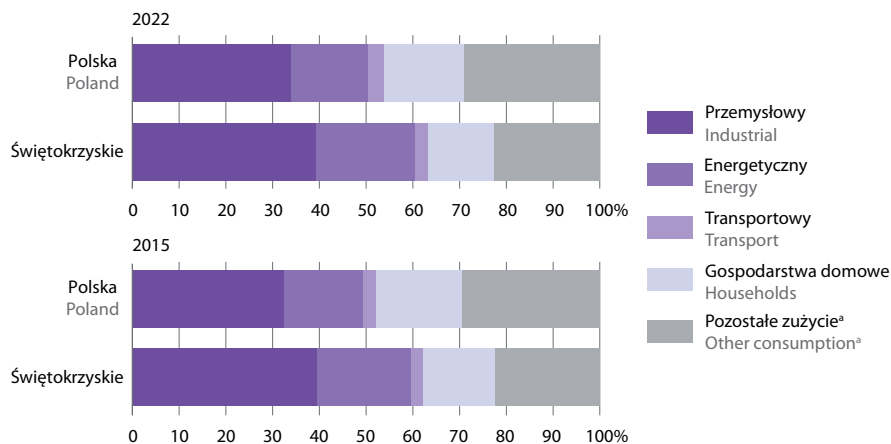
W 2022 r. w województwie świętokrzyskim, w relacji do roku ubiegłego zwiększyła się moc zainstalowana i osiągalna elektrowni, a udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem był nieznacznie mniejszy niż przeciętny poziom w kraju. W sektorze gospodarstw domowych zanotowano spadek zużycia energii elektrycznej. Niższy poziom osiągnął również wskaźnik obrazujący zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 odbiorcę.

W Polsce energia elektryczna produkowana jest przez elektrownie ciepłe oraz elektrownie niekonwencjonalne, wykorzystujące odnawialne źródła energii np. elektrownie wodne, wiatrowe. W 2022 r. ich łączna moc zainstalowana wyniosła 60422,7 MW, a moc osiągalna 58750,7 MW. Z wartości ogółem odpowiednio 3,9% (2372,1 MW) oraz 4,1% (2391,6 MW) posiadały zakłady zlokalizowane na terenie województwa świętokrzyskiego. W relacji do 2015 r. w województwie świętokrzyskim w przedsiębiorstwach produkujących energię elektryczną zwiększyła się zarówno moc zainstalowana, jak i moc osiągalna (analogiczna tendencja w kraju). Wzrost w przypadku mocy zainstalowanej wyniósł 26,4%, a mocy osiągalnej – 24,8% (w kraju wzrost odpowiednio o 49,8% i 47,1%). Wzrost, choć znacznie niższy, zanotowano również w relacji do 2021 r., gdzie moc zainstalowana zwiększyła się o 7,4%, a moc osiągalna – o 7,3% (w kraju odpowiednio o 7,9% i 10,6%).

Energia produkowana była przede wszystkim w elektrowniach zawodowych, tj. elektrowniach dostarczających energii elektrycznej do ogólnej sieci elektroenergetycznej i na potrzeby wszystkich odbiorców. W 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim nie odnotowano zmian wielkości mocy zainstalowanej i osiągalnej elektrowni zawodowych w województwie. Moc zainstalowana elektrowni zawodowych w 2022 r. wyniosła 1899,4 MW, a moc osiągalna tych elektrowni ukształtowała się na poziomie 1919,1 MW. Moc osiągalna elektrowni zawodowych stanowiła 80,2% ogółu mocy osiągalnej w elektrowniach (w 2021 r. – 86,1%).

Wykres 73. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki

Chart 73. Structure of electricity consumption by economy sectors

a Łącznie z rolnictwem
a Including agriculture

Produkcja energii elektrycznej ogółem obejmuje sumę produkcji energii w elektrowniach ciepłych, wodnych i odnawialnych. W 2022 r. w województwie świętokrzyskim wyprodukowano 9787,6 GWh energii elektrycznej, co stanowiło 5,4% ogółu energii elektrycznej wyprodukowanej w kraju. W relacji do 2015 r. zanotowano spadek produkcji energii na poziomie 1,1% (w kraju wzrost o 9,0%). Z kolei w porównaniu z 2021 r. produkcja energii elektrycznej w województwie zwiększyła się o 10,2% (w Polsce wzrost o 0,1%).

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim produkcja energii elektrycznej z odnawialnych nośników energii wyniosła 2035,5 GWh, tj. o 25,1% mniej niż w 2015 r. i o 11,1% mniej niż w roku poprzednim (w skali kraju zanotowano wzrost odpowiednio o 66,1% oraz 23,7%). Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w województwie ukształtował się na poziomie 20,8% (mniej o 6,7 p.proc. niż w 2015 r. i o 5,0 p.proc. niż w 2021 r.) i był nieznacznie mniejszy niż przeciętny poziom w kraju, który w 2022 r. wyniósł 21,0% (wzrost o 7,2 p.proc. w relacji do 2015 r. i o 4,0 p.proc. w porównaniu z 2021 r.).

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii** elektrycznej dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 44. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
 Table 44. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	458,5	484,7	486,1	491,3
miasta urban areas	234,3	257,8	260,2	263,1
wieś rural areas	224,2	226,9	226,0	228,2
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	759,9	811,3	816,9	752,9
miasta urban areas	343,3	375,7	379,9	358,0
wieś rural areas	416,6	435,6	436,9	394,9
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	1657,3	1673,6	1680,3	1532,5
miasta urban areas	1464,9	1457,2	1460,4	1360,8
wieś rural areas	1858,3	1919,4	1933,4	1730,3

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.
 Źródło: dane Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.
 Source: data of Ministry of Climate and Environment.

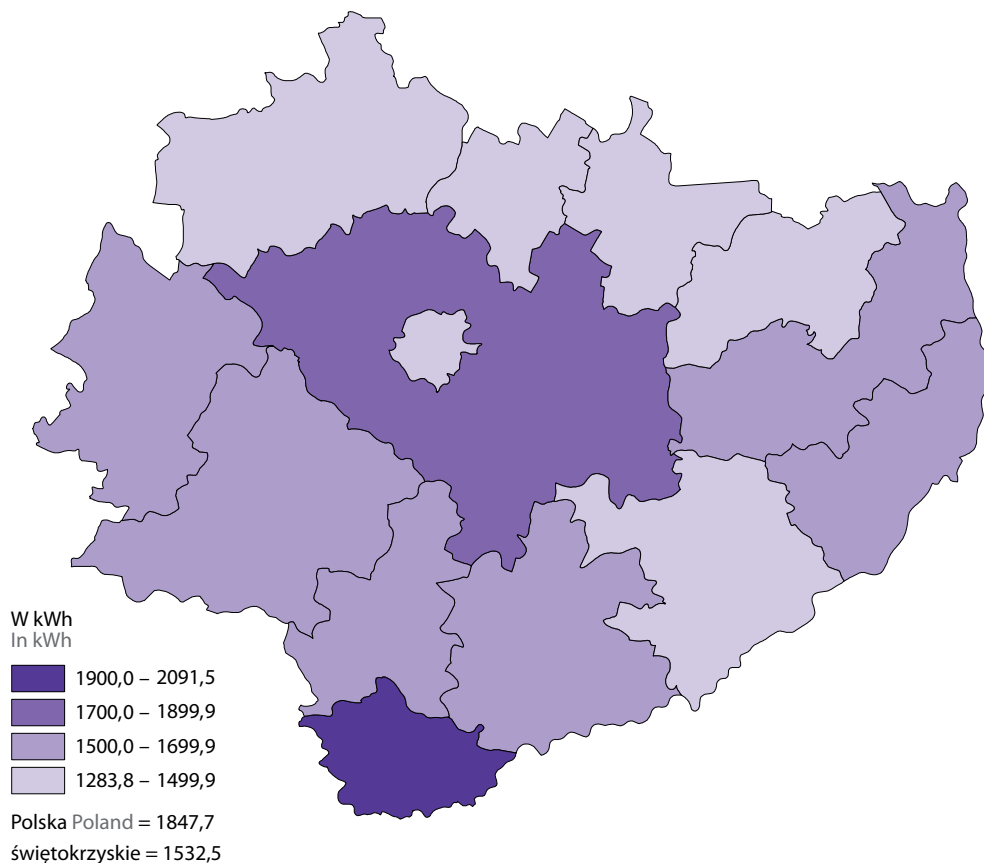
Odbiorcami energii są przede wszystkim sektor przemysłowy i gospodarstwa domowe. W 2022 r. w województwie świętokrzyskim w sektorze gospodarstw domowych prawie pół miliona odbiorców zużyło 752,9 GWh energii elektrycznej. W kraju zużycie energii elektrycznej w analizowanym okresie osiągnęło poziom 30062,0 GWh, a liczba odbiorców wyniosła ponad 16 mln. W porównaniu z 2015 r. liczba odbiorców zwiększyła się o 7,2% (w kraju o 12,5%). Podobnie w odniesieniu do 2021 r. obserwuje się wzrost liczby gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej – w województwie o 1,1%, a w Polsce o 1,8%. Pomimo większej liczby odbiorców zmniejszyło się w świętokrzyskim zużycie energii elektrycznej ogółem przez gospodarstwa domowe. W relacji do 2015 r. zmalało ono o 0,9%, a w porównaniu z 2021 r. – o 7,8% (w kraju wzrost odpowiednio o 6,2% i spadek o 5,0%).

Wśród odbiorców energii elektrycznej w województwie świętokrzyskim nieznacznie przeważali mieszkańcy miast, stanowiąc 53,5% ogółu odbiorców. Ich liczba w skali roku zwiększyła się o 1,1%. Liczba odbiorców z terenów wiejskich wzrosła w podobnej skali (o 1,0%). Większe zużycie energii obserwowano na wsi. W 2022 r. odbiorcy z terenów wiejskich województwa zużyli 52,5% ogółu energii elektrycznej użytej w województwie. W relacji do 2021 r. zużycie energii w miastach zmalało o 5,8%, a na wsi o 9,6%.

Zmniejszyło się także zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 odbiorcę. W 2022 r. wskaźnik ten w gospodarstwach domowych w województwie świętokrzyskim wyniósł 1532,5 kWh (niższy wystąpił jedynie w województwie podkarpackim) i w porównaniu z 2021 r. zmniejszył się o 8,8%. Nieznacznie obniżył się także analizowany wskaźnik obliczony odrębnie dla miast i terenów wiejskich województwa. W skali roku zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę na wsi zmniejszyło się o 10,5% do poziomu 1730,3 kWh w 2022 r., a w mieście zanotowano spadek o 6,8% do poziomu 1360,8 kWh.

W układzie przestrzennym województwa zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę było zróżnicowane i wahało się między 1283,8 kWh (powiat ostrowiecki) a 2091,5 kWh (powiat kazimierski). W skali roku we wszystkich powiatach zanotowano spadek zużycia energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 odbiorcę, a największy wystąpił w sandomierskim (o 11,7%) i w jędrzejowskim (o 11,6%).

Mapa 47. Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w gospodarstwach domowych w 2022 r.
 Map 47. Consumption of electricity in households per consumer in 2022

Zatrzymana została tendencja wzrostowa w zakresie zużycia energii elektrycznej przypadającej na 1 mieszkańca. W 2022 r. relacja ta kształtowała się na poziomie 636,9 kWh (w kraju – 794,7 kWh) i w porównaniu z 2021 r. zmalała o 7,0% (w kraju spadek o 4,6%). W miastach województwa świętokrzyskiego w skali roku zanotowano spadek analizowanego wskaźnika o 4,7% (do poziomu 674,0 kWh w 2022 r.), a na wsi o 8,9% (do poziomu 606,7 kWh). W przekroju terytorialnym w 2022 r. zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowało się w przedziale od 565,5 kWh (powiat ostrowiecki) do 748,9 kWh (powiat kazimierski).

Rozdział 7. Zarządzanie rozwojem

Chapter 7. Development management

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2022 r. dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego (JST) województwa świętokrzyskiego na wszystkich szczeblach były wyższe niż rok wcześniej, przy czym najbardziej wzrosły dochody budżetów województwa i gmin. W strukturze dochodów JST zwiększył się udział dochodów własnych, dotacji ogółem i dotacji na realizację projektów europejskich, zmniejszył się natomiast udział subwencji ogólnej. Zwiększył się także dochód ogółem przypadający na 1 mieszkańca województwa.

Łączne dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie świętokrzyskim, tj. gmin, powiatów, miasta na prawach powiatu (Kielce) oraz województwa w 2022 r. wyniosły łącznie 10482,0 mln zł i stanowiły 3,0% dochodów JST w skali kraju. W strukturze dochodów ogółem JST województwa świętokrzyskiego największy udział miały dochody gmin (62,5%). W mniejszym stopniu na osiągnięty dochód złożyły się dochody powiatów (15,4%), miasta Kielce (15,1%) oraz województwa (7,0%).

W porównaniu z 2021 r. dochody ogółem JST były wyższe o 741,7 mln zł, tj. o 7,6%. Wzrost dochodów odnotowano na wszystkich poziomach podziału terytorialnego, przy czym większy niż przeciętnie w budżecie województwa (o 16,7%) i w budżetach gmin (o 9,1%), natomiast niższy wzrost odnotowano w budżetach powiatów (o 4,2%) i budżecie miasta Kielce (o 1,8%).

Lata 2015-2022 to w województwie okres systematycznego wzrostu dochodów ogółem JST. Na przestrzeni 7 lat zwiększyły się one o 69,5%. Stosunkowo największy wzrost w relacji do 2015 r. odnotowano w budżetach gmin (o 92,9%), a znacznie mniejszy w budżetach powiatów (o 56,4%), miasta Kielce (o 44,8%) oraz województwa (o 11,1%).

Dochody ogółem JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r. wyniosły przeciętnie 8867 zł i były wyższe o 704 zł (tj. o 8,6%) niż przed rokiem oraz o 3959 zł (80,7%) niż w 2015 r.

Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego dość wyraźnie różniły się między sobą pod względem wielkości dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Dla miasta Kielce wskaźnik ten wyniósł 8559 zł i w porównaniu z 2021 r. wzrósł o 2,8%, a w odniesieniu do 2015 r. był wyższy o 55,7%. W powiatach kształtował się na poziomie 1619 zł, tj. wyższym o 5,1% niż w 2021 r. i o 66,4% w porównaniu z 2015 r., natomiast w przypadku województwa wyniósł 624 zł i zwiększył się odpowiednio o 17,7% i 18,4%. Z kolei na 1 mieszkańca gmin w 2022 r. przypadało średnio 6565 zł, tj. o 10,0% więcej w relacji do 2021 r. i ponad dwukrotnie więcej niż 7 lat wcześniej.

Tablica 45. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 45. Revenue of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogó- łem dochodów share of own rev- enue in % of total revenue
Ogółem Total	4908	7745	8163	8867	40,1
Gminy ^a Gminas ^a	3199	5555	5966	6565	39,0
Miasto na prawach powiatu City with powiat status	5497	8055	8322	8559	49,6
Powiaty Powiats	973	1454	1540	1619	35,1
Województwo Voivodships	527	572	530	624	40,3

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Wśród gmin najwyższy przeciętny dochód na 1 mieszkańca w 2022 r. odnotowano w: Radkowie (10060 zł), Nowinach (9551 zł) i Kluczewsku (8918 zł), a najniższy w: Skarżysku-Kamiennej (5345 zł), Włoszczowie (5421 zł) i Ostrowcu Świętokrzyskim (5519 zł). Wśród powiatów najwyższy dochód w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w opatowskim (2560 zł) i kazimierskim (2204 zł), a najniższy w kieleckim (1103 zł) i staszowskim (1300 zł).

Jedną z podstawowych miar samodzielności JST jest ich samodzielność finansowa mierzona udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem. Ich wysoki udział gwarantuje możliwość prowadzenia autonomicznej polityki rozwoju, w tym polityki inwestycyjnej.

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są m.in: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

Głównym źródłem dochodów JST były dochody własne, które w 2022 r. wyniosły 4199,5 mln zł i stanowiły 40,1% dochodów ogółem JST. Dochody własne JST wzrosły zarówno w porównaniu z 2021 r. (o 14,8%), jak i 2015 r. (o 72,8%). Kwota dochodów własnych wzrosła w skali roku zarówno w budżecie województwa (o 28,8%), jak i gmin (o 17,3%), powiatów (o 10,0%) oraz miasta Kielce (o 6,3%). Wpłynęło to na zwiększenie udziału dochodów własnych w dochodach ogółem tych jednostek. Udział dochodów własnych w budżecie województwa wzrósł w porównaniu z 2021 r. o 3,8 p.proc. do 40,3%, gmin – o 2,7 p.proc. do 39,0%, miasta Kielce – o 2,1 p.proc. do 49,6%, a powiatów – o 1,9 p.proc. do 35,1%. W relacji do 2015 r. kwoty dochodów własnych najbardziej wzrosły w budżecie województwa (ponad dwukrotnie). W budżetach powiatów, gmin i miasta Kielce zwiększyły się odpowiednio o: 99,0%, 78,9% i 35,9%.

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w poszczególnych gminach województwa świętokrzyskiego był dość mocno zróżnicowany i wahał się od 21,7% w Mniowie do 65,8% w Połańcu. W ramach powiatów najwyższy udział dochodów własnych odnotowano w powiecie kieleckim (46,4%), a najmniej w skarżyskim (26,3%).

W strukturze dochodów własnych JST największy udział miały wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (39,8%). Wpływy z podatku od nieruchomości stanowiły 15,9% dochodów własnych, z podatku dochodowego od osób prawnych – 5,7%, natomiast dochody z majątku – 3,8%.

W 2022 r. z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych łącznie do budżetów JST województwa wpłynęło 1673,3 mln zł (o 18,1% więcej niż rok wcześniej). Budżety gmin z tego tytułu otrzymały 1002,9 mln zł (o 23,6% więcej niż w 2021 r.), miasto Kielce – 332,6 mln zł (o 2,9% mniej), powiaty – 266,4 mln zł (o 22,4% więcej), a województwo – 71,5 mln zł (o 57,9% więcej). Dochody z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych największy udział w dochodach własnych osiągnęły w budżetach powiatów (47,0%), mniejszy w budżecie miasta Kielce (42,5%) oraz budżetach gmin (39,3%), a najmniejszy w budżecie województwa (24,0%).

W przekroju gmin wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych najwyższy odsetek w dochodach własnych osiągnęły w gminach: Sadowie (63,4%), Słupia Konecka (60,5%) i Moskorzew (59,5%), a najniższy: w Połańcu (22,1%), Nowinach (22,7%) i Ożarowie (23,5%).

Drugim pod względem wartości źródłem dochodów własnych JST był podatek od nieruchomości. W 2022 r. z tego tytułu do budżetów gmin i budżetu miasta Kielce wpłynęło 666,1 mln zł, tj. o 7,4% więcej niż rok wcześniej (katalog dochodów własnych samorządów powiatowych oraz województwa nie zawiera wpływów z podatku od nieruchomości). W gminach dochody z tego tytułu stanowiły 21,1% wartości dochodów własnych, natomiast w budżecie miasta Kielce – 16,4%. Znaczenie tego źródła dochodów różniło się jednak w zależności od gminy. Wpływy z podatku od nieruchomości stanowiły znaczącą część dochodów własnych w gminach: Połaniec (50,2%), Nowiny (43,9%) oraz Osiek (42,2%). Z kolei najmniejszy udział miały w dochodach własnych gmin: Bieliny (3,6%), Złota (5,0%) i Waśniów (5,1%).

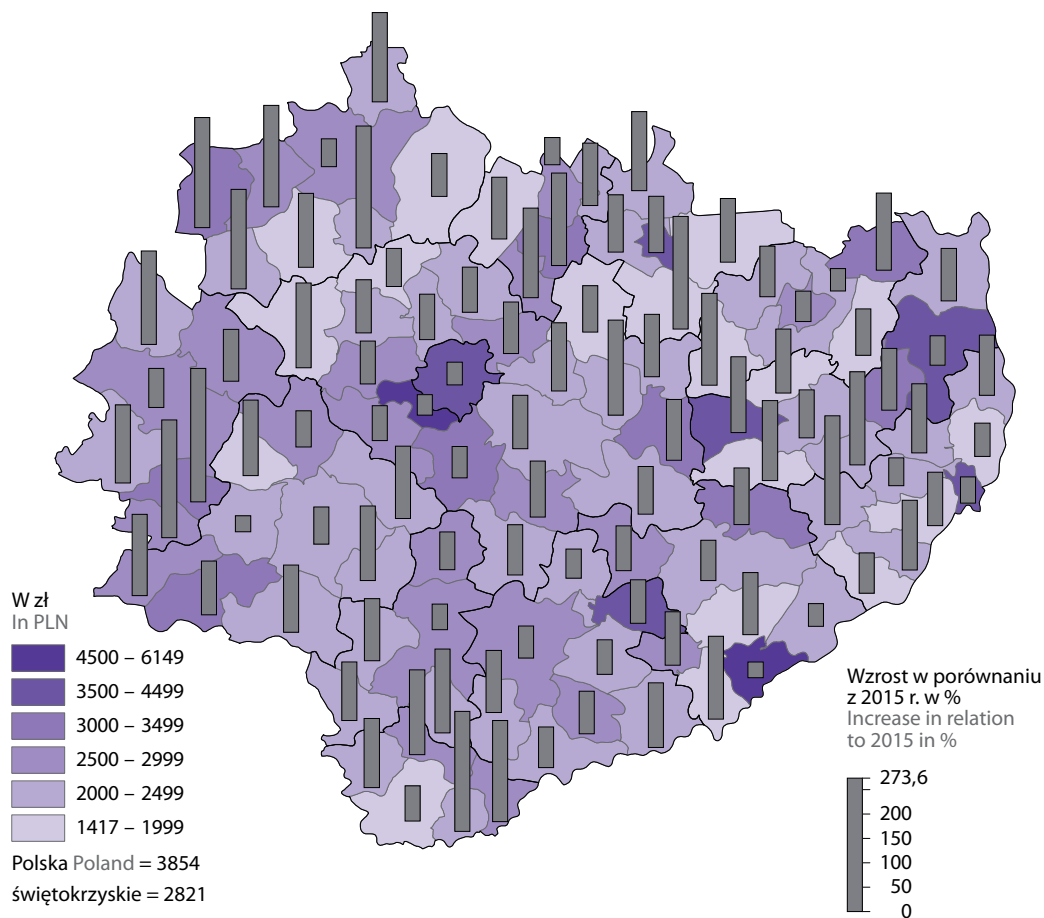
Z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych do budżetów JST w 2022 r. wpłynęło 239,8 mln zł (o 2,9% więcej niż w 2021 r.). Do budżetu województwa wpłynęło 155,1 mln zł (o 3,1% więcej niż w 2021 r.). Gminy z tego tytułu otrzymały 47,5 mln zł (o 4,1% mniej niż w 2021 r.), miasto Kielce – 27,3 mln zł (o 18,7% więcej), a powiaty – 10,0 mln zł (o 3,4% mniej). Podatek dochodowy od osób prawnych miał największy udział w budżecie województwa (52,2% dochodów własnych). W budżetach powiatów, gmin oraz miasta Kielce dochody z tego źródła miały mniejszy udział, stanowiąc odpowiednio: 1,8%, 1,9% i 3,5% ich dochodów własnych.

Dochody budżetów JST z majątku w 2022 r. wyniosły 160,5 mln zł i były o 6,1% niższe niż rok wcześniej. Największy udział dochodów majątkowych w dochodach własnych zanotowano w budżecie miasta Kielce (7,6%), do którego wpłynęło w 2022 r. 59,7 mln zł (o 0,3% więcej niż w 2021 r.). Dochody gmin z tego tytułu zmniejszyły się w porównaniu z 2021 r. o 12,4% i wyniosły 84,4 mln zł, co stanowiło 3,3% ich dochodów własnych. Budżety powiatów otrzymały natomiast 9,9 mln zł (więcej o 5,6%), a województwa 6,5 mln zł (więcej o 11,8%). Dochody majątkowe stanowiły w tych jednostkach odpowiednio 1,8% i 2,2% dochodów własnych.

Dochody własne budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się w 2022 r. na poziomie 3552 zł i były wyższe niż przed rokiem o 15,8% oraz o 84,1% w odniesieniu do 2015 r. Najwyższe dochody własne na 1 mieszkańca zanotowano dla miasta Kielce – 4242 zł (o 293 zł więcej niż w 2021 r.). W gminach na 1 mieszkańca przypadało przeciętnie 2558 zł (o 397 zł więcej), w powiatach – 568 zł (o 56 zł więcej), a w województwie – 252 zł (o 58 zł więcej). Znaczne dysproporcje między jednostkami poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego wynikają przede wszystkim z ustawowo różnych udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych.

W 2022 r. w grupie najzamożniejszych gmin województwa znalazły się Nowiny i Połaniec, gdzie na 1 mieszkańca przypadało średnio odpowiednio 6149 zł oraz 5151 zł dochodów własnych. Najniższy dochód własny na 1 mieszkańca odnotowano natomiast w gminach Mniów (1417 zł) i Radoszyce (1546 zł).

Mapa 48. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2022 r.
 Map 48. Own revenue of budgets of gminas^a per capita in 2022

a Dochody miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
 a Revenues of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

Oprócz dochodów własnych na rachunki jednostek samorządu terytorialnego wpływają także dotacje, które w 2022 r. wyniosły 3476,6 mln zł, z czego 704,1 mln zł (20,3%) to dotacje na zadania inwestycyjne. Łącznie dotacje stanowiły 33,2% ogółu dochodów JST (o 2,3 p.proc. więcej niż w 2021 r.), przy czym w budżetach gmin 38,8%, miasta Kielce 25,7%, województwa 22,9%, a najmniej w budżetach powiatów (22,4%). W porównaniu z 2021 r. dotacje ogółem JST były wyższe o 464,0 mln zł (o 15,4%). Dotacje na zadania inwestycyjne wzrosły natomiast o 198,8 mln zł (o 39,3%).

W 2022 r. dotacje ogółem otrzymane przez JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 2941 zł. W gminach było to przeciętnie 2546 zł, w mieście Kielce 2199 zł, natomiast w budżetach powiatów na każdego mieszkańca przypadało 362 zł, a województwa 143 zł. W ujęciu gminnym dotacje ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się od 1795 zł w Nowinach (o 2,3% mniej w porównaniu z 2021 r.) do 4777 zł w Radkowie (ponad dwukrotnie więcej).

Dotacje celowe dla wszystkich szczebli JST w 2022 r. wyniosły łącznie 2799,7 mln zł (o 11,8% więcej w porównaniu z 2021 r.), co w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 2368 zł (o 269 zł więcej). W grupie dotacji celowych największy udział stanowiły dotacje z budżetu państwa (64,8%). Ich wysokość w porównaniu z 2021 r. zmniejszyła się o 467,4 mln zł, tj. o 20,5%. W ramach dotacji z budżetu państwa najczęściej środków jednostki samorządu terytorialnego otrzymały na zadania zleczone z zakresu administracji rządowej (85,4%) oraz na zadania własne (14,0%).

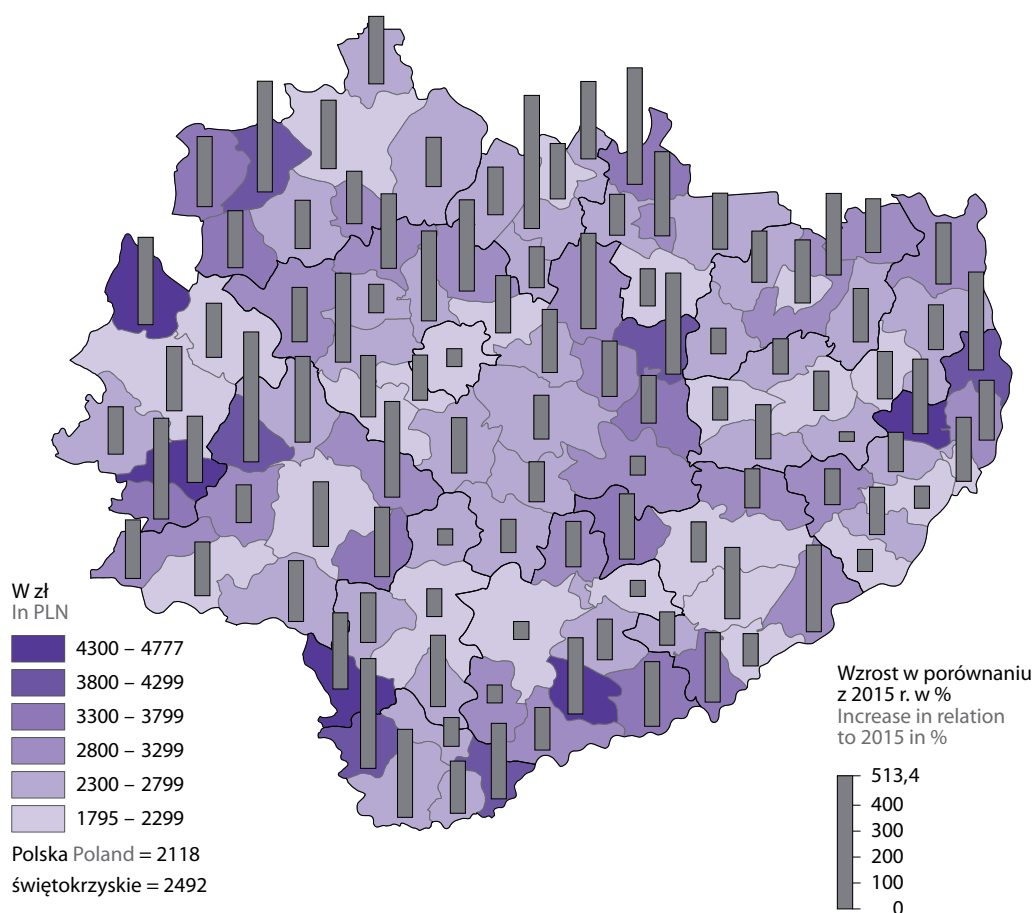
Z ogółu otrzymanych przez JST dotacji 19,5% (tj. 676,9 mln zł), to dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (paragrafy 200, 620, 205, 625 klasyfikacji budżetowej). W porównaniu z 2021 r. dotacje z funduszy europejskich były wyższe o 169,0 mln zł, tj. o 33,3%.

Najwięcej środków ze źródeł zewnętrznych, w tym z funduszy europejskich (tj. dotacji z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625), w 2022 r. zasiliło budżet gmin – 392,1 mln zł, co stanowiło 57,9% ogólnej kwoty pozyskanej z tego tytułu przez budżety JST. Budżet województwa otrzymał 117,1 mln zł, tj. 17,3% tej kwoty. Powiaty uzyskały 85,6 mln zł, tj. 12,6% udziału, a miasto Kielce – 82,1 mln zł (12,1%).

W 2022 r. dotacje JST otrzymane na realizację projektów europejskich (paragrafy 200, 620, 205 i 625) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 573 zł. W gminach było to przeciętnie 393 zł, w mieście Kielce 445 zł, w powiatach 86 zł, a w województwie – 99 zł na osobę.

Mapa 49. Dotacje^a dla gmin^b na 1 mieszkańca w 2022 r.

Map 49. Grants^a for gminas^b per capita in 2022

a Dane dotyczą dotacji celowych oraz dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej; w 2022 r. wraz z dotacjami z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (w tym z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych) i dotacjami z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy. b Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

a Data concerning targeted grants and grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification; in 2022 with grants from the COVID-19 Prevention Fund (including Local Government Investment Fund) and grants from the Assistance Fund or other funds for financing or subsidising the implementation of tasks in the field of helping Ukrainian citizens. b Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

W 2022 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały również subwencję ogólną z budżetu państwa w wysokości 2805,9 mln zł, tj. o 8,6% mniej niż w 2021 r., przez co udział subwencji w strukturze dochodów ogółem zmniejszył się z 31,5% w 2021 r. do 26,8% w 2022 r. Największą składową subwencji ogólnej (63,5%) stanowiła część oświatowa w kwocie 1781,3 mln zł. Najbardziej zależne od dochodów z budżetu państwa, przekazywanych w formie subwencji, były budżety powiatów i województwa, gdzie udział subwencji w dochodach ogółem wyniósł kolejno 42,5% i 36,8%. W mniejszym stopniu zależne od subwencji były natomiast budżety miasta Kielce (24,8%) i gmin (22,3%).

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w porównaniu z 2021 r. były wyższe, przy czym najbardziej wzrosły wydatki budżetów gmin. W strukturze wydatków JST zmniejszył się udział wydatków bieżących na rzecz wydatków inwestycyjnych. W skali roku zwiększyła się zarówno wartość wydatków inwestycyjnych, jak również wydatków bieżących.

Jednostki samorządu terytorialnego województwa świętokrzyskiego w 2022 r. zrealizowały wydatki ogółem w wysokości 10688,5 mln zł. W tej kwocie największy udział miały wydatki gmin (6780,1 mln zł, tj. 63,4% wydatków ogółem JST), a wyraźnie mniejszy – miasta Kielce (1674,6 mln zł; 15,7%), powiatów (1637,2 mln zł; 15,3%) i województwa (596,6 mln zł; 5,6%).

W porównaniu z 2021 r. wydatki ogółem JST były wyższe o 16,4% (tj. o 1509,1 mln zł), a w relacji do 2015 r. wyższe o 71,3% (tj. 4450,3 mln zł). Wzrost wydatków wyższy niż przeciętnie zanotowany w odniesieniu do 2021 r. wystąpił w budżetach gmin (o 20,2%), natomiast wzrost na niższym poziomie odnotowano w budżetach powiatów (o 13,5%), miasta Kielce (o 8,6%) i województwa (o 7,4%).

Główne obciążenie budżetów JST stanowiły wydatki bieżące. W 2022 r. osiągnęły one wartość 8760,4 mln zł, co stanowiło 82,0% wydatków ogółem (o 2,8 p.proc. mniej niż przed rokiem). W skali roku łączne wydatki bieżące JST wzrosły o 12,5%.

Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem był najwyższy w mieście Kielce (89,2%). W budżetach powiatów i gmin kształtował się na zbliżonym poziomie i wyniósł odpowiednio 82,2% i 81,2%, natomiast w budżecie województwa był najniższy i stanowił 69,5% wydatków ogółem. Na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń stosunkowo najczęściej przeznaczyły powiaty (51,6% wydatków ogółem), a najmniej województwo (24,1%). Z kolei w budżetach gmin ten rodzaj wydatków stanowił 29,0% wydatków ogółem, a w mieście Kielce – 35,5%.

Na wydatki majątkowe jednostki samorządu terytorialnego przeznaczyły 1928,0 mln zł, tj. o 38,5% więcej niż w 2021 r. i o 42,4% więcej w relacji do 2015 r. Kwota ta stanowiła 18,0% wydatków ogółem i prawie w całości (w 98,6%) była przeznaczona na inwestycje. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w 2022 r. wyniósł: w gminach – 18,8%, w mieście Kielce – 10,8%, w powiatach – 17,8%, a w województwie – 30,5%.

W strukturze wydatków budżetów JST województwa świętokrzyskiego w 2022 r. na wydatki inwestycyjne przeznaczono 1901,7 mln zł (o 40,0% więcej niż rok wcześniej i o 43,6% więcej w relacji do 2015 r.). Gminy przeznaczyły na ten cel 1262,5 mln zł (o 45,6% więcej niż w 2021 r. i ponad dwukrotnie więcej niż w 2015 r.), powiaty – 283,7 mln zł (o 49,5% więcej w porównaniu z 2021 r. i ponad dwukrotnie więcej w relacji do 2015 r.), miasto Kielce – 178,6 mln zł (o 47,8% więcej w relacji do 2021 r. i o 37,7% mniej w porównaniu z 2015 r.), zaś województwo – 176,8 mln zł (mniej w porównaniu z 2021 r. i 2015 r. odpowiednio o 1,9% i 53,9%).

Wydatki ogółem JST na 1 mieszkańca wyniosły 9041 zł i były wyższe zarówno w odniesieniu do 2021 r., jak i 2015 r. odpowiednio o 17,5% i 82,6%. Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego różniły się wyraźnie między sobą pod względem wielkości wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W mieście Kielce i gminach były one znacznie wyższe niż w powiatach i województwie.

Tablica 46. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 46. Expenditure of budgets of local government units

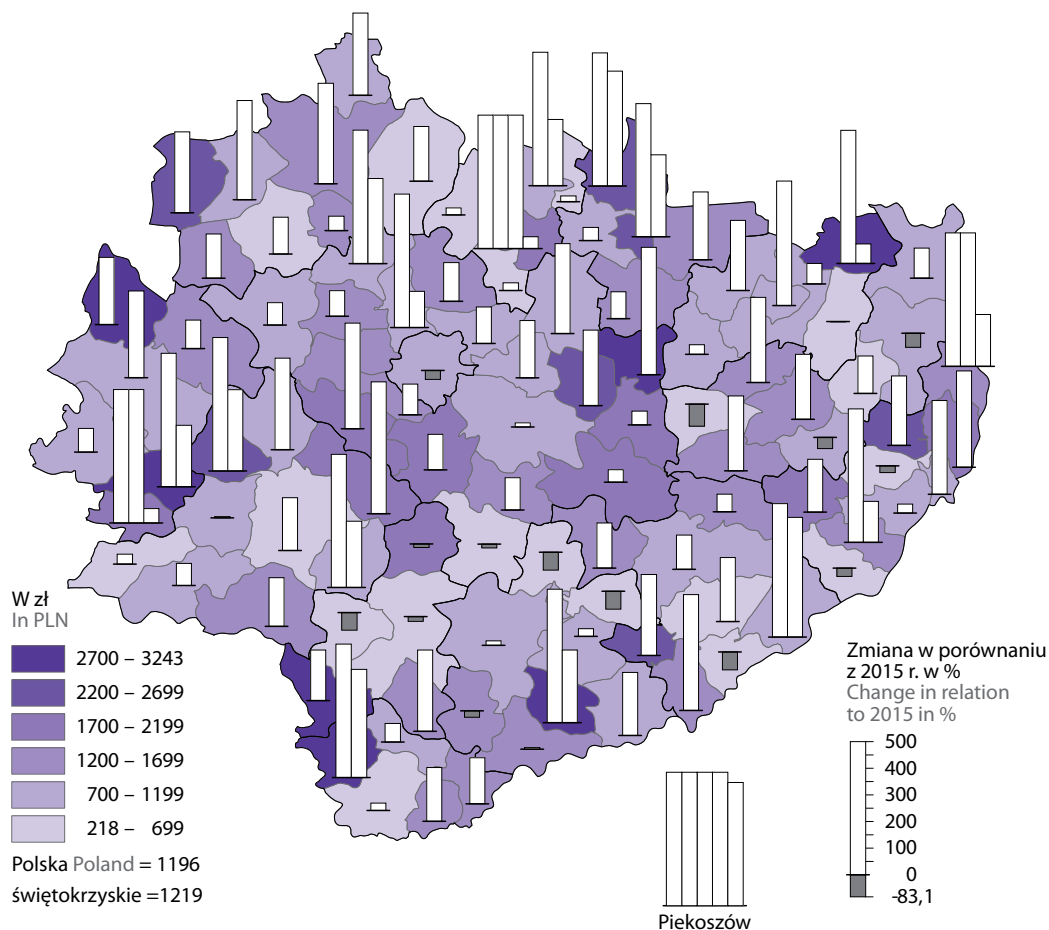
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of invest- ment expendi- tures in % of total expenditure
Ogółem Total	4951	7390	7693	9041	17,8
Gminy ^a Gminas ^a	3133	5285	5602	6796	18,6
Miasto na prawach powiatu City with powiat status	6067	8266	8270	9075	10,7
Powiaty Powiats	960	1359	1433	1641	17,3
Województwo Voivodship	547	493	466	505	29,6

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2022 r. wydatki majątkowe JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 1631 zł (tj. o 464 zł więcej niż w 2021 r. i o 557 zł więcej niż w 2015 r.), z czego na 1 mieszkańca przypadało przeciętnie 1609 zł wydatków inwestycyjnych (tj. o 470 zł więcej niż rok wcześniej).

Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego różniły się między sobą pod względem wielkości wydatków na 1 mieszkańca. W gminach wskaźnik ten dla wydatków majątkowych ukształtował się na poziomie 1277 zł i był o 390 zł wyższy niż rok wcześniej oraz o 779 zł wyższy w porównaniu z 2015 r. Z tej kwoty na wydatki inwestycyjne przypadło 1266 zł (o 404 zł więcej niż w 2021 r. i o 777 zł więcej niż w 2015 r.). W mieście Kielce omawiany wskaźnik wyniósł odpowiednio 982 zł dla wydatków majątkowych (o 315 zł więcej w porównaniu z 2021 r. i o 548 zł mniej w relacji do 2015 r.) oraz 968 zł dla wydatków inwestycyjnych (o 320 zł więcej niż w 2021 r. i o 478 zł mniej niż w 2015 r.). W budżetach powiatów ogółem na 1 mieszkańca przypadało przeciętnie 292 zł wydatków majątkowych (o 101 zł więcej niż rok wcześniej i o 162 zł więcej niż w 2015 r.), z czego na wydatki inwestycyjne przeznaczonych było 284 zł (o 96 zł więcej w porównaniu z 2021 r. i o 157 zł więcej niż w 2015 r.). W budżecie województwa na 1 mieszkańca przypadało średnio 154 zł wydatków majątkowych (o 1 zł więcej niż w 2021 r. i o 151 zł mniej niż w 2015 r.), z czego 150 zł przeznaczone było na wydatki inwestycyjne (mniej o 2 zł w porównaniu z 2021 r. i o 155 zł mniej niż siedem lat wcześniej).

Mapa 50. Wydatki inwestycyjne gmin^a na 1 mieszkańca w 2022 r.
 Map 50. Investment expenditure of gminas^a per capita in 2022

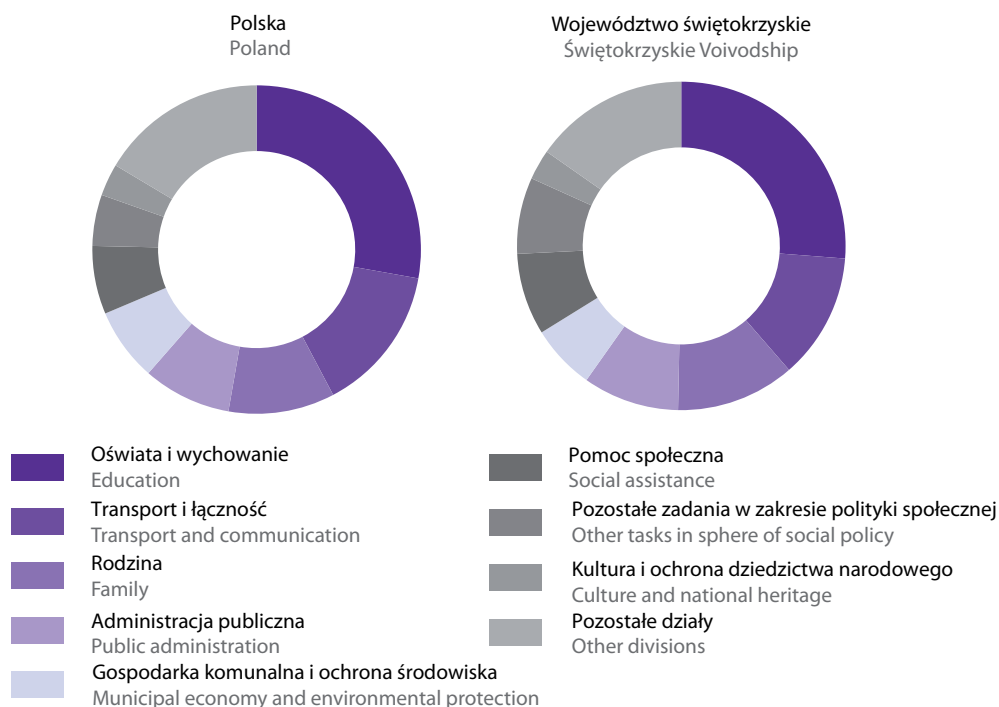
a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.
 a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

W gminach najwyższe wydatki inwestycyjne przypadające na 1 mieszkańca poniosły Działoszyce – 3243 zł (w 2021 r. 2629 zł) i Skalbmierz – 3075 zł (w 2021 r. 1333 zł), a najniższe Baćkowice – 218 zł (rok wcześniej – 1537 zł) i Gnojno – 272 zł (rok wcześniej – 168 zł). Oznacza to, że wskaźnik ten w gminie o najwyższych wydatkach inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca był blisko 15-krotnie wyższy niż w gminie o najniższych wydatkach. W przypadku powiatów, wysokość wydatków inwestycyjnych przypadających na 1 mieszkańca była mniej zróżnicowana niż w gminach i kształtowała się w granicach od 93 zł w powiecie pińczowskim do 520 zł w powiecie skarżyskim.

W strukturze wydatków budżetów JST według działów w 2022 r. można zaobserwować, że 7 działów klasyfikacji budżetowej skupiało ponad 80% ogółu wydatków. Najwięcej środków przeznaczonych było na oświatę i wychowanie (26,2% wydatków ogółem). Dużą część środków przekazano w ramach działów „Transport i łączność” (12,4%) oraz „Rodzina” (11,7%). Istotną część wydatkowano także na: administrację publiczną (9,5%), pomoc społeczną (8,1%), pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (7,5%) oraz gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (6,4%). Podobnie kształtowała się wartość udziałów poszczególnych wydatków JST w Polsce według działów klasyfikacji budżetowej.

Wykres 74. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2022 r.

Chart 74. Expenditure of local government units budgets by divisions in 2022

Strukturę wydatków ogółem JST według działów cechowała stosunkowo duża stabilność. Znaczne różnice w relacji do 2021 r. były zauważalne jedynie w przypadku działów „Rodzina” oraz „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej”. Udział wydatków JST na dział „Rodzina” w wydatkach ogółem zmniejszył się w porównaniu z 2021 r. o 8,6 p.proc. Główną przyczyną spadku tej kategorii było przeniesienie z dniem 1 lipca 2022 r. wypłaty świadczeń wychowawczych w ramach programu „Rodzina 500+” z gmin i miasta na prawach powiatu (Kielc) do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Udział wydatków na pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej był natomiast wyższy o 6,1 p.proc. niż w 2021 r. Wzrost ten wynikał między innymi z realizowanych przez JST wypłat dodatków węglowych (wraz z kosztami obsługi).

W budżetach powiatów i miasta na prawach powiatu największy udział miały wydatki w ramach działów „Oświata i wychowanie” oraz „Transport i łączność”. Wydatki z tych dwóch działów w budżetach powiatów stanowiły odpowiednio 29,5% i 16,8% wydatków ogółem, natomiast w budżecie miasta Kielce – 32,2% oraz 12,8%. W budżetach gmin największy udział miały wydatki z działów „Oświata i wychowanie” (25,8% wydatków ogółem) oraz „Rodzina” (14,7%). Z kolei w budżecie województwa najwięcej wydatków poniesionych było w ramach działów „Transport i łączność” (37,5%) oraz „Administracja publiczna” (18,9%). Różna struktura wydatków jednostek poszczególnych szczebli samorządu wynika z odmienności przypisanych im zadań

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2022 r. wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego był ujemny, wobec dodatniego rok wcześniej. O deficycie budżetowym zdecydował przede wszystkim ujemny wynik budżetów gmin oraz miasta Kielce.

Jednostki samorządu terytorialnego ogółem w województwie zamknęły rok budżetowy 2022 deficytem w wysokości 206,4 mln zł (wobec nadwyżki w wysokości 561,0 mln zł w 2021 r.). Na ten stan złożyły się deficyty w budżetach: gmin (230,3 mln zł), miasta Kielce (95,2 mln zł) oraz powiatów (22,5 mln zł).

Relacja deficytu budżetowego JST do dochodów ogółem w 2022 r. ukształtowała się na poziomie 2,0%. W mieście Kielce relacja ta wyniosła 6,0%, w gminach 3,5%, a w powiatach 1,4%. Nadwyżkę budżetową odnotowano jedynie w budżecie województwa, gdzie relacja wyniku finansowego do dochodów ogółem wyniosła 19,2%. W porównaniu z 2021 r. wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego uległ pogorszeniu – relacja nadwyżki budżetowej JST do dochodów ogółem wyniosła 5,8%. W województwie wskaźnik ten wyniósł wówczas 12,2%, w powiatach – 7,0%, w gminach – 6,1%, a w mieście Kielce – 0,6%.

W 2022 r. deficyt budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł przeciętnie 175 zł, przy czym w mieście Kielce było to 516 zł, w gminach – 231 zł, zaś w powiatach – 23 zł. Z kolei na 1 mieszkańca województwa przypadło średnio 120 zł nadwyżki budżetowej.

Tablica 47.

Table 47.

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	w mln zł in million PLN				relacja do dochodów ogółem w % relation to total revenue in %
Ogółem Total	-54,5	427,5	561,0	-206,4	-2,0
Gminy ^a Gminas ^a	69,9	275,1	366,6	-230,3	-3,5
Miasto na prawach powiatu City with powiat status	-113,2	-39,7	9,7	-95,2	-6,0
Powiaty Powiats	14,1	96,5	107,8	-22,5	-1,4
Województwo Voivodship	-25,4	95,6	76,9	141,5	19,2

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

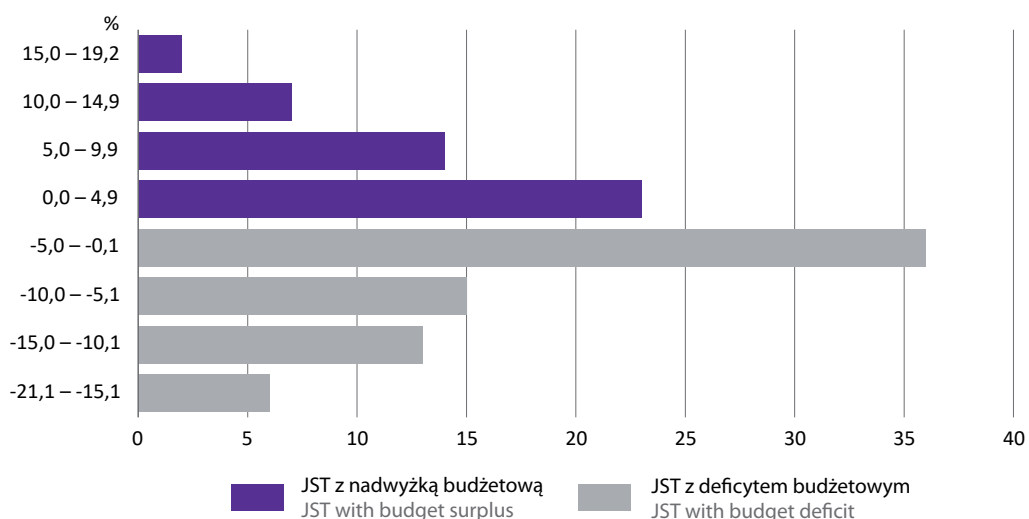
Spośród 101 gmin województwa świętokrzyskiego (bez miasta na prawach powiatu) 40 gmin uzyskało nadwyżkę budżetową o łącznej wartości 85,3 mln zł. Pozostałe 61 gmin zamknęło rok budżetowy deficytem na łączną kwotę 315,6 mln zł. Wśród gmin, w których wystąpiła ujemna różnica między dochodami a wydatkami, blisko połowę stanowiły gminy, w których relacja deficytu do dochodów nie przekroczyła 5%. Ponad 10-procentowy deficyt osiągnęło natomiast 19 jednostek.

Wśród gmin z nadwyżką budżetową połowę stanowiły te, w których relacja nadwyżki do dochodów nie przekroczyła 5%. Nadwyżka w przedziale od 5% do 10% wystąpiła natomiast w 12 jednostkach (30,0% ogółu gmin z nadwyżką). W pozostałych 8 gminach nadwyżka budżetowa przekroczyła 10% dochodów. Dla porównania, w 2021 r. ponad 10% nadwyżkę budżetową odnotowano w 37 gminach.

W przypadku budżetów powiatów 5 uzyskało nadwyżkę budżetową w wysokości 19,0 mln zł. Pozostałe 8 powiatów odnotowało deficyt budżetowy w łącznej wysokości 41,5 mln zł.

Wykres 75. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2022 r.

Chart 75. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2022

Gminami z relatywnie największą nadwyżką budżetową były: Opatowiec (nadwyżka stanowiła 15,2% ogółu dochodów), Michałów (13,9%) i Ruda Maleniecka (13,9%). Z kolei gminami, które w stosunku do swoich dochodów osiągnęły największy deficyt były Bałtów (21,1%) i Oleśnica (20,4%). W przypadku powiatów stosunkowo największa nadwyżka budżetowa wystąpiła w kazimierskim (o 5,4%), a największy deficyt w opatowskim, gdzie wydatki przewyższyły dochody o 7,1%.

Tablica 48. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 48. Debt of local government units in 2022

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in mil- lion PLN	Na 1 miesz- kańca w zł Per capita in PLN	W % docho- dów ogółem In % of total revenue	2021=100
Ogółem Total	2874,9	2440	27,4	100,1
Gminy ^a Gminas ^a	1494,9	1504	22,8	101,0
Miasto na prawach powiatu City with powiat status	1051,1	5716	66,6	103,2
Powiaty Powiats	241,8	243	15,0	89,3
Województwo Voivodship	87,1	74	11,8	84,6

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

W 2022 r. zobowiązania ogółem JST województwa (papiery wartościowe, kredyty i pożyczki, przyjęte depozyty i wymagalne zobowiązania) wyniosły 2874,9 mln zł i w relacji do 2021 r. wzrosły o 0,1%. Wzrost zadłużenia odnotowano w mieście Kielce (o 3,2%) oraz w gminach (o 1,0%). Zadłużenie w budżetach powiatów i województwa zmalało odpowiednio o 10,7% i 15,4%.

Największe zadłużenie wystąpiło w budżetach gmin – 1494,9 mln zł, następnie w mieście Kielce (1051,1 mln zł) i powiatach (241,8 mln zł), a najmniejsze w budżecie województwa (87,1 mln zł). Najwyższe zadłużenie w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiło w budżecie miasta Kielce – 5716 zł, następnie w gminach – 1504 zł, powiatach – 243 zł oraz województwie – 74 zł.

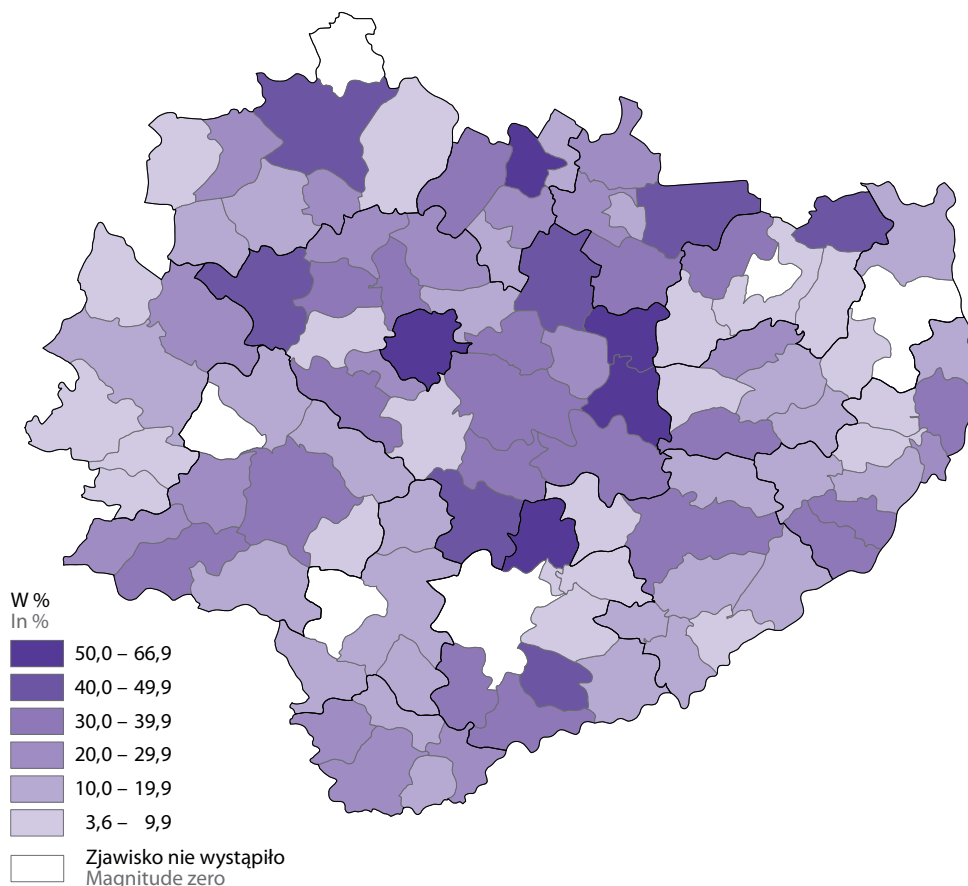
Wskaźnik zadłużenia (liczony jako relacja zobowiązań do dochodów ogółem) w 2022 r. dla wszystkich JST województwa świętokrzyskiego wyniósł 27,4%, tj. o 2,1 p.proc. mniej w relacji do 2021 r. Najniższa relacja zadłużenia do dochodów wystąpiła w budżecie województwa (11,8%), a najwyższa w mieście Kielce (66,6%). Dla gmin i powiatów wskaźnik ten wyniósł kolejno 22,8% i 15,0%. W stosunku do roku poprzedniego wskaźnik zadłużenia zmniejszył się w gminach (o 1,8 p.proc.), powiatach (o 2,5 p.proc.) oraz województwie (o 4,5 p.proc.). Wzrósł natomiast w mieście Kielce (o 0,9 p.proc.).

Mapa 51. Zadłużenie gmin w relacji do dochodów ogółem w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 51. Debt of gminas in % of revenue in 2022

As of 31 December

W 2022 r. zadłużonych było 95 ze 101 gmin województwa świętokrzyskiego. Zadłużeniem poniżej 50% dochodów charakteryzowało się 95,8% wszystkich zadłużonych gmin. Do najbardziej zadłużonych gmin należały: Skarżysko-Kamienna (66,9% dochodów ogółem), Łagów (63,4%) i Gnojno (56,6%). Gminami bez zadłużenia były: Busko-Zdrój, Oksa, Gowarczów, Ożarów, Michałów i Ostrowiec Świętokrzyski.

7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich

7.4. Projects co-financed by the European funds

Do końca grudnia 2023 r. w województwie świętokrzyskim w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 zawarto umowy o dofinansowanie projektów o wartości 18,0 mld zł, co stanowiło 3,0% całkowitej wartości w kraju. Największe środki przeznaczono na realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Umowa Partnerstwa 2014–2020 jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO).

Do końca grudnia 2023 r. w województwie świętokrzyskim wartość całkowita umów/decyzji o dofinansowanie w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 osiągnęła 17989,0 mln zł. Ze środków UE pochodziło 10955,1 mln zł, co stanowiło 60,9% ogółu dofinansowania. Całkowita wartość projektów zrealizowanych do grudnia 2023 r. na terenie województwa świętokrzyskiego stanowiła 3,0% wielkości krajowej i w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 15395 zł.

Ponad połowa całkowitej wartości umów (9218,9 mln zł) wykorzystywana była w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego, przy czym 69% tej kwoty stanowiło dofinansowanie ze środków UE. Znaczne fundusze (4210,2 mln zł) przeznaczone zostały także na realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (w tym 49% pochodziło ze środków UE). Trzecie miejsce pod względem wielkości wydatkowanych środków przypadło na przedsięwzięcia realizowane w ramach programu Inteligentny Rozwój. Ich łączna wartość osiągnęła 1544,7 mln zł. Udział funduszy UE był dla tych przedsięwzięć relatywnie niski i wyniósł 45%. Najwyższy udział dofinansowania ze środków UE występował w projektach z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (87%). Projekty realizowane w ramach tego programu miały wartość 626,4 mln zł. Ponadto 492,9 mln zł przeznaczono na program Polska Cyfrowa. Udział dofinansowania ze środków UE w tej grupie wyniósł 49%.

Należy zauważyć, że samorzady wykorzystują jedynie część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych. Pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp. Z kolei opisane wartości projektów to nie wszystkie środki europejskie wykorzystywane w województwie. Nie obejmują one:

- funduszy z formalnie już zakończonych poprzednich ram finansowych 2007–2013, lecz jeszcze później w niewielkim stopniu wykorzystywanych,
- środków pozaunijnych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF; tzw. Funduszu Norweskiego), Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (SPPW) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG),
- projektów unijnych na lata 2014–2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności, czyli poza Umową Partnerstwa i pieczęcią Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (np. realizowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – EFRROW).

Tablica 49. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca grudnia 2023 r.^a

Table 49. The total value of projects and the value of European Union co-financing of projects implemented under the Partnership Agreement 2014-2020 in the Voivodship by the end of December 2023^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	W odsetkach (Polska=100) In percent (Po- land=100)	Na 1 miesz- kańca w zł (Per capita in PLN)
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	17989,0	10955,1	3,0	15395
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	4210,2	2062,4	1,7	3603
Inteligentny Rozwój Smart Growth	1544,7	695,0	2,0	1322
Polska Cyfrowa Digital Poland	492,9	240,0	3,1	422
Polska Wschodnia Eastern Poland	1895,8	1081,3	13,6	1622
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Develop- ment	626,4	544,2	2,4	536
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Pro- grammes	9218,9	6332,2	4,3	7890

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna.

Źródło: dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme.

Source: data of the Ministry of Funds and Regional Policy.

W województwie świętokrzyskim w 2022 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały dotacje na projekty europejskie w kwocie 676,9 mln zł. Najwięcej uzyskały gminy 57,9% ogółu. Na województwo przypadało 17,3% dotacji na projekty europejskie, na powiaty – 12,6%, a na miasto na prawach powiatu – 12,1%.

W stosunku do roku poprzedniego dotacje na projekty europejskie zwiększyły się o 33,3%. Znaczny wzrost odnotowano miastach na prawach powiatu (o 68,2%) i gminach (o 53,9%), a mniejszy w powiatach (o 6,1%). W województwie dotacje na projekty europejskie zmniejszyły się natomiast o 5,2%.

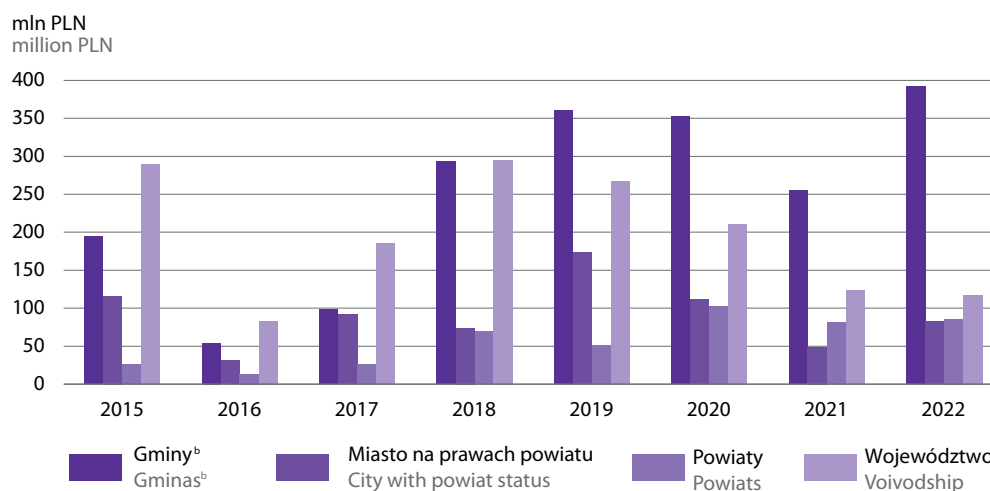
Dotacje z funduszy europejskich (nie tylko z budżetu Unii Europejskiej, ale także ze środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy) oznaczone są w klasyfikacji dochodów budżetowych czterema paragrafami:

- §§ 200 i 620 dotyczą ram finansowych okresu 2007–2013 oraz źródeł pozaunijnych,
- §§ 205 i 625 dotyczą ram finansowych okresu 2014–2020.

Dotacje z tytułu §§ 200 i 205 odnoszą się do projektów i zadań o charakterze nieinwestycyjnym, a dotacje z §§ 620 i 625 – do zadań inwestycyjnych. Dotacje te wchodzi do budżetów jednostek samorządu terytorialnego, gdy jednostki te skutecznie aplikują o ich przyznanie

Wykres 76. Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich^a

Chart 76. Grants received by local government units for the implementation of European projects^a

a Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość dotacji na projekty europejskie wyniosła w województwie świętokrzyskim 573 zł. Największą wartością tego wskaźnika charakteryzowało się miasto na prawach powiatu (445 zł), a następnie gminy (393 zł), województwo (99 zł) i powiaty (86 zł).

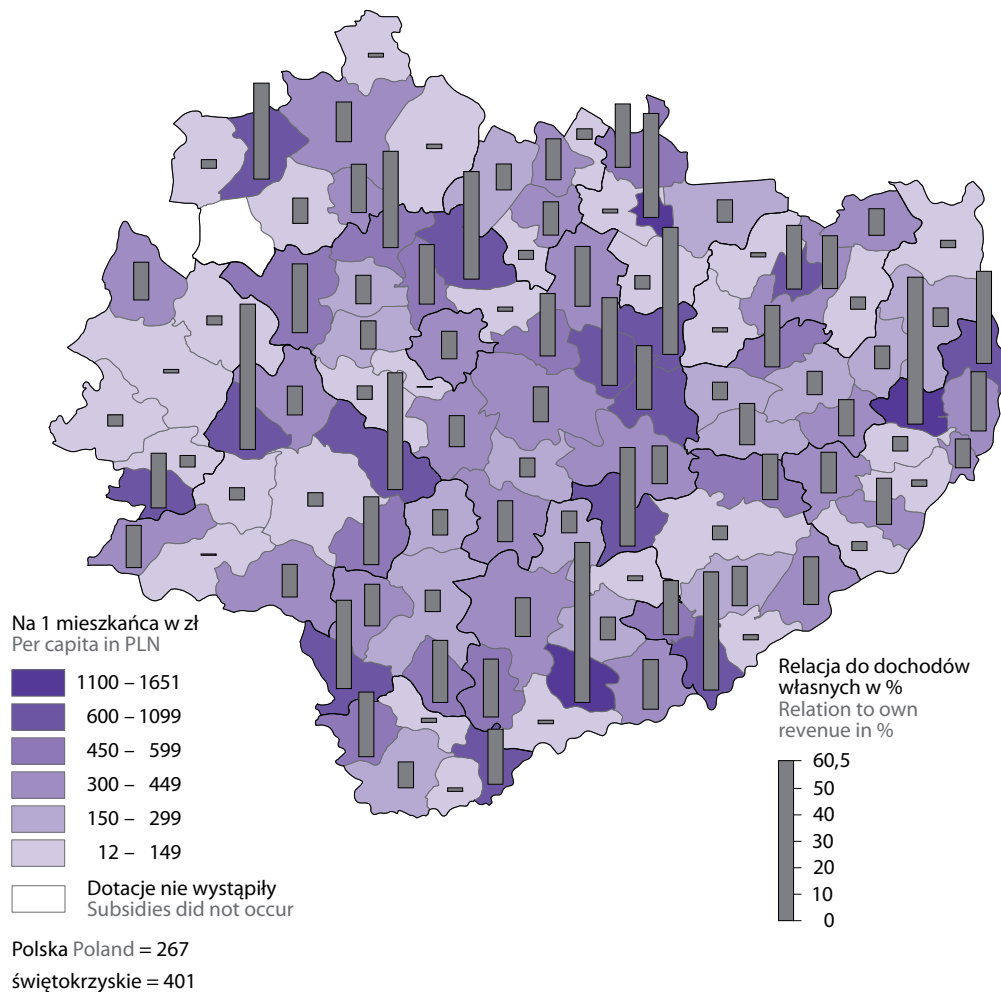
W przekroju powiatów największe dotacje na projekty europejskie na 1 mieszkańca odnotowano w: skarżyskim (317 zł), jędrzejowskim (160 zł) i ostrowieckim (141 zł), a najmniejsze w opatowskim (15 zł) i pińczowskim (16 zł).

Dotacje na projekty europejskie wystąpiły w 100 gminach (bez miasta na prawach powiatu). Spośród nich największą wartość na 1 mieszkańca odnotowano w Solcu-Zdroju (1651 zł), Starachowicach (1381 zł) i Wilczycach (1291 zł).

Relacja dotacji otrzymanych przez JST na realizację projektów europejskich do dochodów własnych wyniosła 16,1%. Zdecydowanie najwyższa była w województwie i wyniosła 39,4%.

W powiatach dotacje na realizację projektów europejskich stanowiły średnio 15,1% dochodów własnych wahając się od 1,5% w opatowskim do 54,8% w skarżyskim. W gminach było to natomiast 15,4%, przy czym największy poziom wskaźnika wystąpił w Solcu-Zdroju (60,5%), Wilczycach (55,6%) i Oksie (54,9%). W mieście na prawach powiatu relacja wartości dotacji na projekty europejskie do dochodów własnych osiągnęła 10,5%.

Mapa 52. Dotacje otrzymane przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b w 2022 r.
 Map 52. Grants received by gminas^a for the implementation of European project^b in 2022

a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

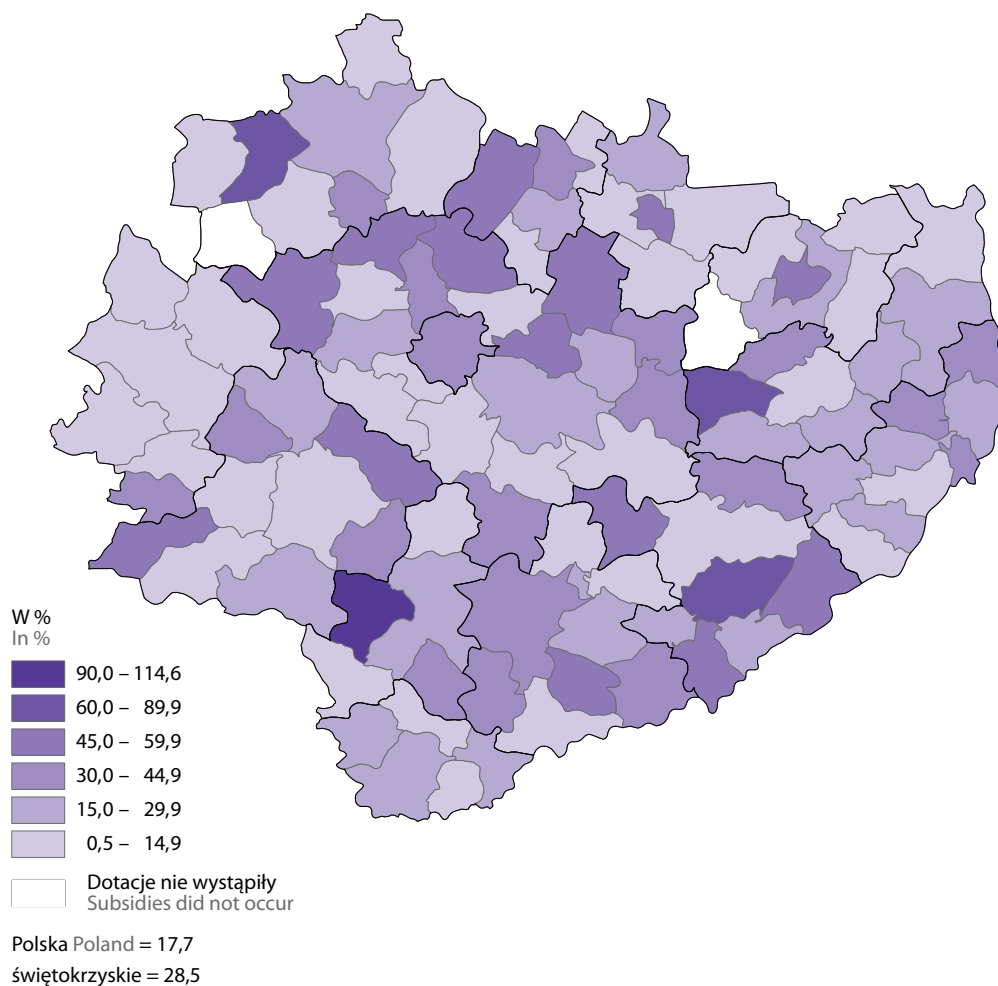
a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

Z ogółu dotacji europejskich 70,1% (528,5 mln zł) stanowiły dotacje na zadania inwestycyjne (§§ 620 i 625). W tej kwocie największy udział miały gminy (345,7 mln zł) i powiaty (65,7 mln zł), a w dalszej kolejności – miasto na prawach powiatu (64,5 mln zł) i województwo (52,7 mln zł). W porównaniu z 2021 r. dotacje z funduszy europejskich na cele inwestycyjne zwiększyły się o 48,5%.

W 2022 r. fundusze europejskie były źródłem finansowania 27,8% wydatków inwestycyjnych zrealizowanych przez JST. Wyższy niż średnio poziom tego wskaźnika odnotowano w mieście na prawach powiatu, gdzie wyniósł 36,1% oraz na poziomie samorządu województwa (29,8%). W powiatach fundusze europejskie stanowiły 23,1% wydatków inwestycyjnych, a w gminach 27,4%.

Spośród powiatów udział europejskich dotacji inwestycyjnych przekraczał 50% wydatków inwestycyjnych w: kazimierskim (58,0%), jędrzejowskim (54,4%), oraz skarżyskim (53,9%). Z kolei najmniejszy był on w: staszowskim (2,0%), sandomierskim (3,3%) i opatowskim (3,4%).

Mapa 53. Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem w 2022 r.
 Map 53. Share of the European investment grants in total investment expenditure in 2022

7.5. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja

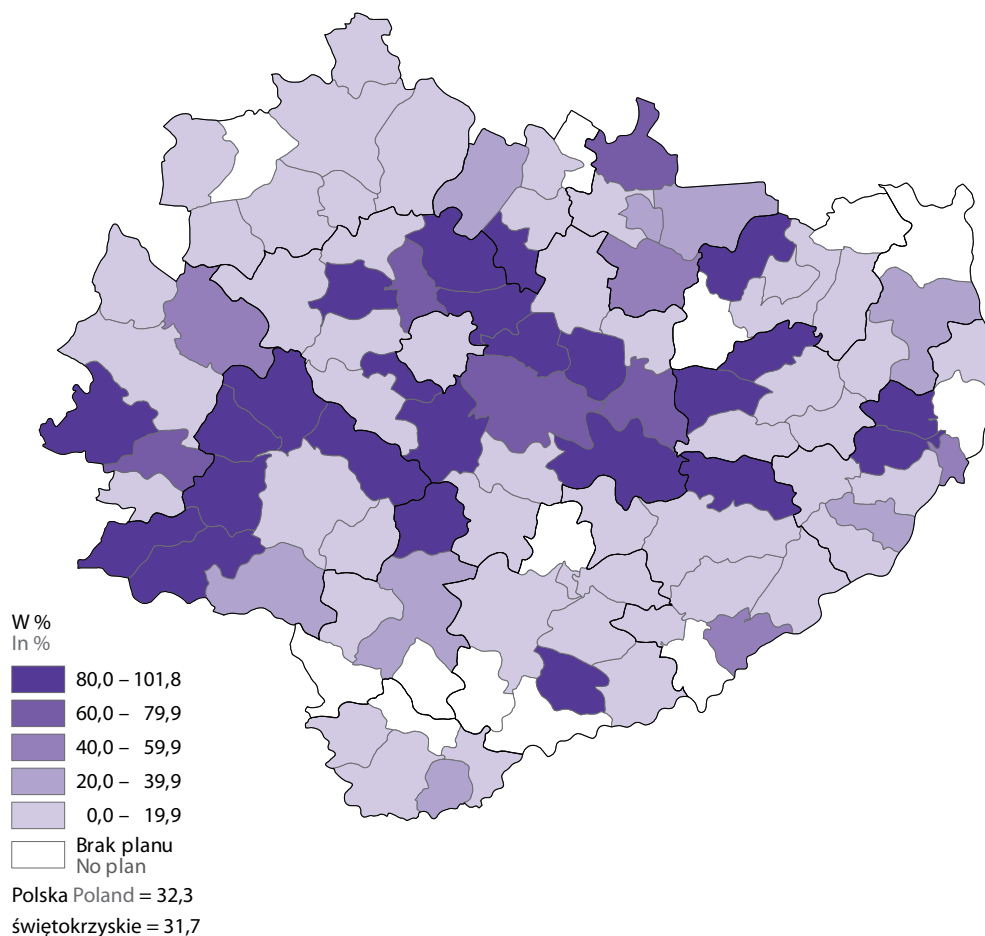
7.5. Spatial planning and revitalisation

W 2022 r. w województwie świętokrzyskim obowiązywało 916 planów zagospodarowania przestrzennego (o 58 więcej niż rok wcześniej), co stanowiło 1,5% wszystkich planów obowiązujących w Polsce. Wraz ze wzrostem liczby planów, zwiększyła się powierzchnia obszaru objętego planami zagospodarowania przestrzennego i w 2022 r. wyniosła 370,9 tys. ha, wobec 366,2 tys. ha w 2021 r. Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem województwa wyniósł 31,7% (o 0,4 p.proc. więcej niż rok wcześniej).

W ujęciu gminnym udział powierzchni objętej obowiązującymi planami w województwie świętokrzyskim był mocno zróżnicowany. W 15 gminach tereny zagospodarowane planami obejmowały całą powierzchnię gminy, w 7 gminach pokrycie planami było większe niż 90%, natomiast w 40 wskaźnik ten nie przekroczył 10%. Na terenie 13 gmin nie odnotowano powierzchni pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (brak planu zagospodarowania przestrzennego).

Mapa 54. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem^a w 2022 r.

Map 54. Share of the area covered by binding local spatial management plans in total area^a in 2022

a Wartość wskaźnika większa od 100% wynika z rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez GUGIK z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 rewizji granic jednostek terytorialnych.

a The index value greater than 100% results from the discrepancy in the planning documentation of the municipalities in relation to the geodetic area published by GUGIK, taking into account the revision of territorial units' borders since 2006.

Obok istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na koniec 2022 r. w trakcie sporządzania na podstawie ustawy z 27 marca 2003 r. znajdowało się 176 projektów (o 4,8% więcej niż w 2021 r.) o łącznej powierzchni 86,1 tys. ha (o 4,7% więcej niż w 2021 r.). Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego będącymi w trakcie opracowania stanowił 7,4% powierzchni gmin w województwie (wzrost o 0,4 p.proc. r/r). Odsetek projektów planów, których sporządzanie trwało dłużej niż 3 lata wyniósł 36,9% (45,8% w 2021 r.).

Powierzchnia terenów wskazanych w studium do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w województwie świętokrzyskim w 2022 r. wyniosła 237,6 tys. ha i na przestrzeni roku zmniejszyła się o 3,1%.

Rewitalizacja stanowi jeden z obszarów działań władz lokalnych skierowanych na poprawę stanu zagospodarowania i jakości życia na obszarach będących w stanie kryzysowym. Potrzeba rewitalizacji wynika z narastających problemów o charakterze przestrzennym i infrastrukturalnym, jak i społecznym oraz gospodarczym. Jej efektem powinno być przywrócenie funkcji danego obszaru z uwzględnieniem nowych uwarunkowań i potrzeb poprzez np. likwidację zagrożeń środowiska naturalnego, przywrócenie wartości użytkowych terenu, stwarzanie nowych miejsc pracy, spadek zagrożenia przestępczością, zachowa-

nie dziedzictwa kulturowego, poprawę dostępu do usług kulturalnych lub edukacyjnych, przeciwdziałanie trudnościom gospodarczym tych terenów oraz złemu stanowi technicznemu budynków.

Na koniec 2022 roku w działania rewitalizacyjne zaangażowanych było 88,2% gmin województwa świętokrzyskiego (82,4% rok wcześniej). Wysokie, ponad 80% zaangażowanie gmin w procesy rewitalizacji odnotowano jeszcze w dwóch województwach: kujawsko-pomorskim (88,2%) oraz zachodniopomorskim (83,2%). GPR (Gminny program rewitalizacji uchwalony na podstawie ustawy o rewitalizacji), PR (Program rewitalizacji uchwalony na podstawie ustawy o samorządzie gminnym) lub IDS (inny dokument strategiczny) posiadało 90 gmin (o 6 gmin więcej niż w 2021 r.).

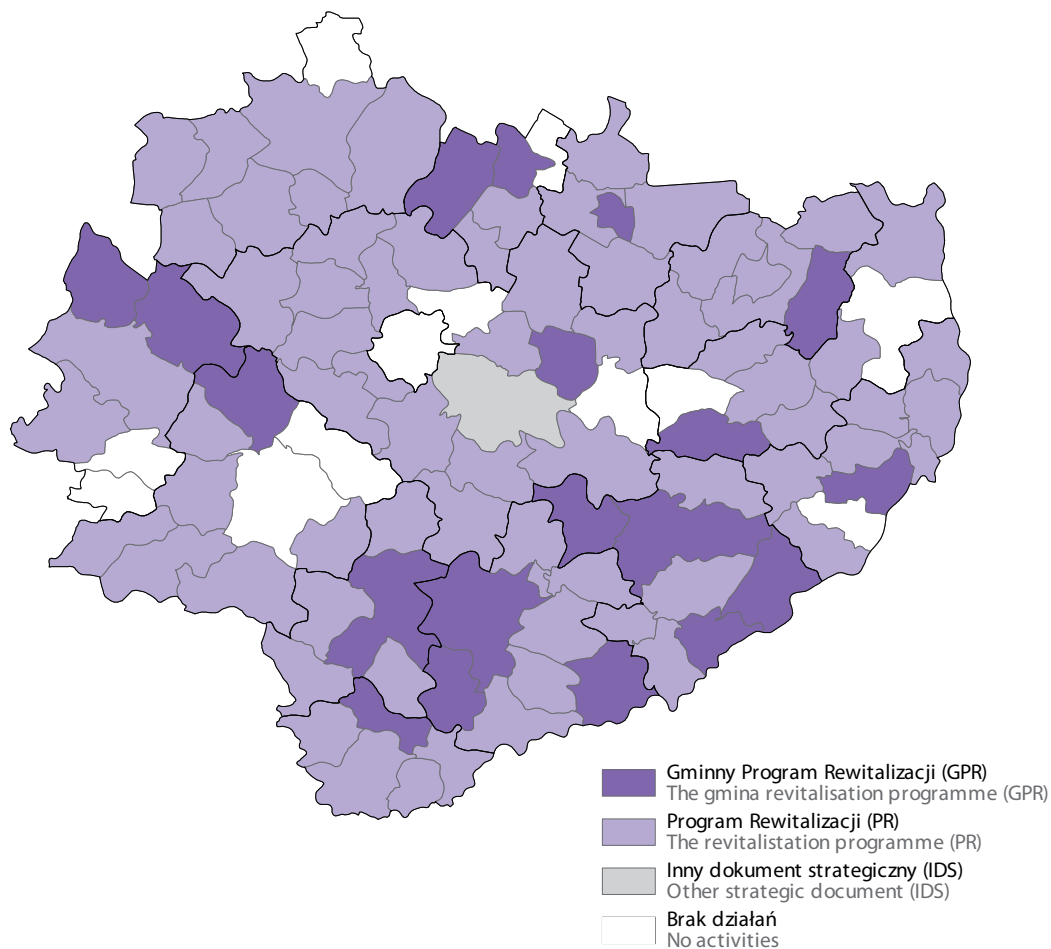
Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego (gminnego programu rewitalizacji, programu rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego).

W województwie świętokrzyskim Gminny program rewitalizacji (GPR) posiadało 19 gmin (wzrost o 1 gminę r/r), w tym: 2 gminy miejskie, 11 gmin miejsko-wiejskich oraz 6 gmin wiejskich. Na podstawie programu rewitalizacji (PR) działania prowadziło 70 gmin (o 5 więcej niż w 2021 r.). Spośród nich największy odsetek stanowiły gminy wiejskie (61,4%). Kolejne w strukturze to gminy miejsko-wiejskie (35,7%) oraz gminy miejskie (2,9%). Działania rewitalizacyjne mogą być również prowadzone na podstawie innego dokumentu strategicznego (IDS), np. strategii rozwoju gminy. W województwie świętokrzyskim taki dokument posiadała 1 gmina (Daleszyce).

W 2022 roku program rewitalizacji (GPR/PR) posiadało 87,3% wszystkich gmin w województwie świętokrzyskim, z tego wszystkie gminy miejskie (oprócz miasta Kielce, które podobnie jak rok wcześniej nie prowadziło działań rewitalizacyjnych), 87,5% gmin wiejskich i 87,8% gmin miejsko-wiejskich.

W odniesieniu do wszystkich gmin w województwie mających programy rewitalizacji widoczna była dominacja programów rewitalizacji (PR). W 2022 r. taki program posiadało 77,8% gmin (rok wcześniej – 77,4%). Co piąta gmina prowadząca działania rewitalizacyjne posiadała GPR (w 2021 r. – 21,4%).

Mapa 55. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2022 r.
 Map 55. Activity of the gminas in the field of revitalization in 2022

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (m.in.: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (m.in.: przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (m.in.: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznych (m.in.: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, niefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego stanowi pierwszy etap działań prowadzących do wskazania terytorium gminy, na którym będzie prowadzona rewitalizacja.

W 2022 roku w województwie świętokrzyskim informacje o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego przekazały 92 gminy, w tym 19 gmin posiadało GPR, 70 gmin PR, natomiast 3 gminy nie posiadały żadnego dokumentu z zakresu rewitalizacji (w 2021 r. odpowiednio: GPR posiadało 18 gmin, PR – 61, a 8 gmin nie posiadało takiego dokumentu). Powierzchnia obszaru zdegradowanego w gminach, które ustaliły obszar zdegradowany w 2022 r. wyniosła 363,1 tys. ha i w porównaniu z 2021 r. była większa o 17,0%. Udział obszaru zdegradowanego w ogólnej powierzchni województwa wyniósł 31,0% i był największy wśród województw w kraju.

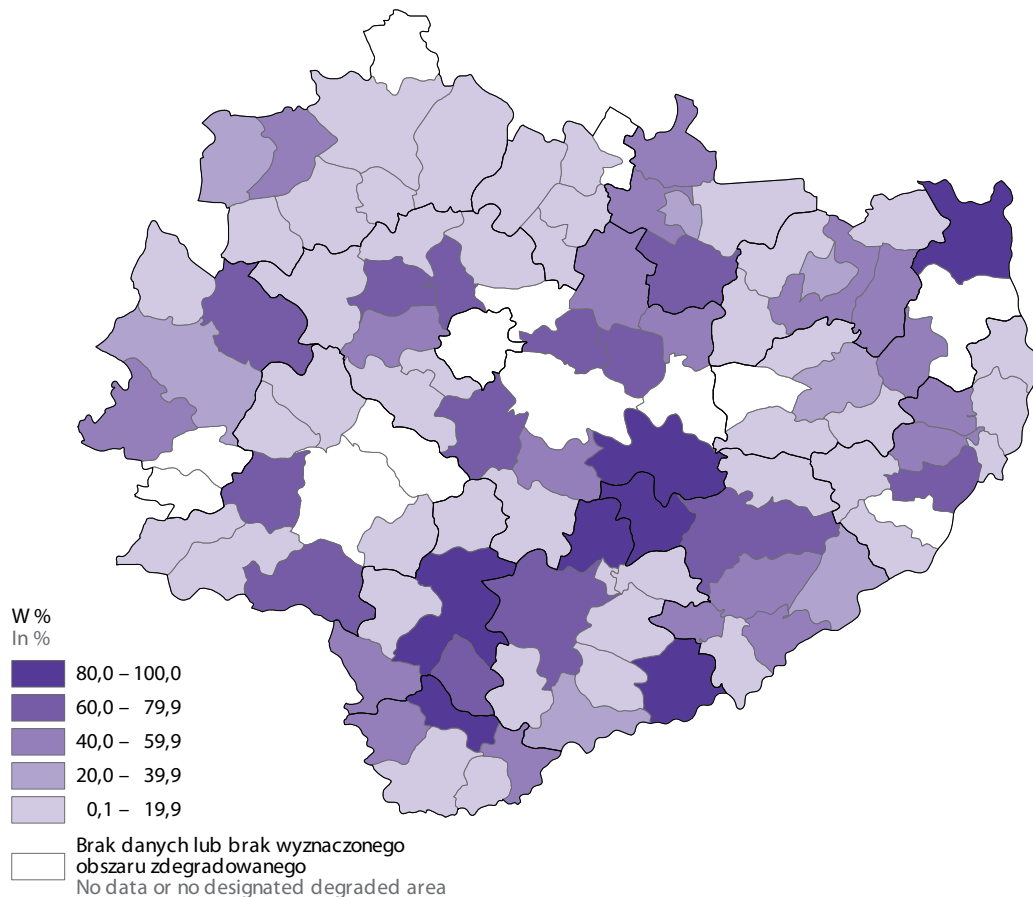
Tablica 50. Obszary zdegradowane w gminach
Table 50. Degraded area in gminas

Wyszczególnienie Specification	2021	2022		2021	2022	
	liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany number of gminas which have designated degraded area			powierzchnia obszaru zdegradowanego area of degraded area		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %		w ha in ha	w % in %	
Ogółem Total	87	92	90,2	310514	363148	31,0
gminy miejskie urban gminas	4	4	80,0	4130	4130	14,7
miasta na prawach powiatu cities with powiat status	-	-	-	-	-	-
gminy wiejskie rural gminas	47	50	89,3	147785	184682	31,8
gminy miejsko-wiejskie urban-rural gminas	36	38	92,7	158599	174336	31,0

Obszar zdegradowany w gminach województwa, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR wyniósł 358,9 tys. ha (23,9% więcej niż w 2021 r.) i stanowił 35,4% powierzchni ogółem tych gmin (30,8% w 2021 r.). Udział różnił się znacząco pomiędzy poszczególnymi jednostkami. Najmniej zanotowano w gminie Małogoszcz (0,1%), a największy w Czarnocinie i Pińczowie, gdzie stanowił odpowiednio 99,9% i 100,0% powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR.

Mapa 56. Udział powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2022 r.

Map 56. Share of area of degraded area in total areas of gminas which have carried out revitalisation activities on the basis of GPR or PR in 2022

świętokrzyskie = 35,4

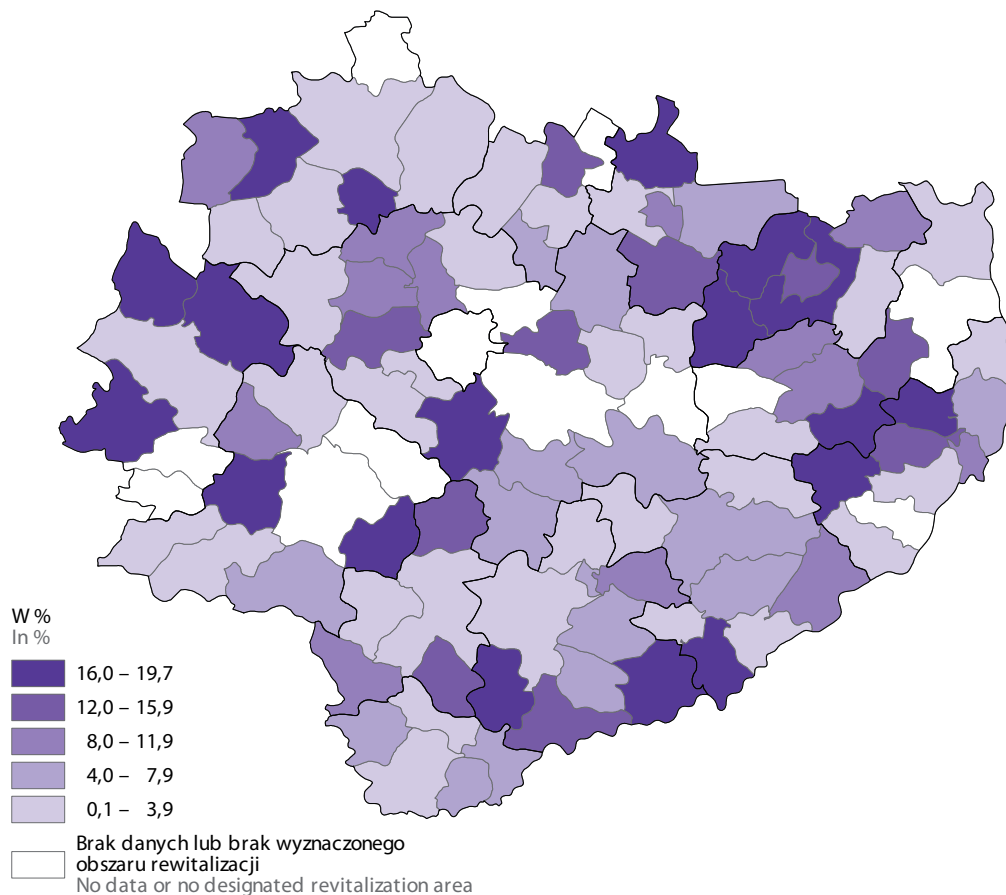
W 2022 r. w gminach, w których prowadzone były działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR na obszarze zdegradowanym w momencie jego wyznaczenia zamieszkiwało 417,7 tys. osób (o 8,8% więcej niż w 2021 r.). Ponadto w gminach, które miały wyznaczony obszar zdegradowany i nie prowadziły działań rewitalizacyjnych, w 2022 r. mieszkało 10,3 tys. osób, tj. o 67,0% mniej niż rok wcześniej.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym lub środowiskowym lub technicznym lub przestrzenno-funkcyjnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy.

W 2022 roku w województwie świętokrzyskim obszar rewitalizacji w gminach, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR obejmował 78,1 tys. ha (6,7% powierzchni ogółem województwa). W skali roku zmniejszył się o 0,9 tys. ha, tj. o 1,1%. Udział obszaru rewitalizacji w ogólnej powierzchni gmin, które posiadały program GPR lub PR wyniósł 7,7% (8,4% w 2021 r.) i w poszczególnych gminach był wyraźnie zróżnicowany (od 0,1% w Małogoszczu i Włoszczowie, do 19,7% w Mircu).

Mapa 57. Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w 2022 r.

Map 57. Share of area of revitalisation area in total areas of gminas which have carried out revitalisation activities on the basis of GPR or PR in 2022

Obszary rewitalizacji w gminach prowadzących działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR w końcu 2022 r. zamieszkiwało 216,1 tys. osób (o 0,8% więcej niż w 2021 r.), co w liczbie ludności ogółem stanowiło 18,3% (w 2021 r – 18,1%). Największy udział liczby osób zamieszkujących tereny rewitalizacji w relacji do ludności ogółem gminy wystąpił w: Wąchocku (81,8%), Włoszczowie (70,3%) i Seceminie (57,7%), najmniejszy – w Bliżynie (4,7%), Samborcu (4,8%) i Zagnańsku (6,4%).

W strukturze powierzchni rewitalizacji według typu funkcjonalnego terenów, na których prowadzone były działania rewitalizacyjne w gminach (na podstawie GPR lub PR) dominowały tereny mieszkaniowe wraz z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi. W skali województwa obejmowały one 79,2% obszarów rewitalizacji (mniej o 2,7 p.proc. r/r), przy czym 11,7% znajdowało się w miastach, a 67,5% na wsi. Wśród pozostałych typów, tereny niezamieszkałe zabudowane stanowiły 1,7% powierzchni obszaru rewitalizacji, pozostałe tereny niezamieszkałe – 15,0%, a tereny zieleni (parki, zieleńce, cmentarze) – 4,2%.

Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji to sformalizowana i zdefiniowana w programach rewitalizacji forma aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służąca realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę (jej jednostki organizacyjne) lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Przedsięwzięcia podstawowe to takie, dla których zawarto: nazwy przedsięwzięć i podmioty je realizujące, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość środków finansowych, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia, dla których nie ma możliwości wskazania powyższych informacji – zgodnie z ustawą o rewitalizacji – stanowią przedsięwzięcia dopuszczalne.

W gminach, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie samodzielnych programów rewitalizacji (GPR lub PR) obowiązujących w 2022 r. na cały okres obowiązywania, zaplanowanych było 3108 przedsięwzięć (o 115 więcej niż w 2021 r.). Spośród nich zdecydowaną większość zaplanowano do realizacji w PR (83,9% przedsięwzięć). Średnio w województwie świętokrzyskim na jeden PR przypadało 37 przedsięwzięć (o 2 mniej r/r), natomiast na jeden GPR zaplanowano 26 przedsięwzięć (o 1 mniej r/r).

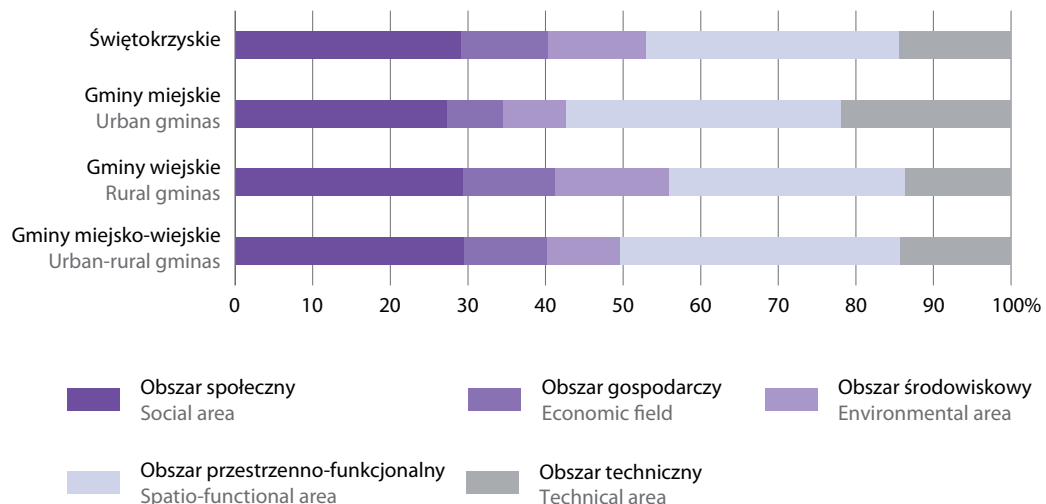
Najwięcej przedsięwzięć zaplanowano w programach rewitalizacji obowiązujących w gminach wiejskich – 61,2% ogółu przedsięwzięć (60,0% rok wcześniej) oraz miejsko-wiejskich 31,8% (32,6% w 2021 r.). W gminach miejskich w 2022 r. udział wyniósł 7,1% i był niższy o 0,3 p.proc. niż w roku poprzednim. Miasto Kielce w latach 2021–2022 nie posiadało przedsięwzięć z tego zakresu.

W strukturze przedsięwzięć podstawowych, zaplanowanych w programach rewitalizacji (GPR lub PR) obowiązujących w badanym okresie, dominowały przedsięwzięcia z obszaru przestrzenno-funkcjonalnego – 32,5% ogółu w 2022 r. (32,3% rok wcześniej). Interwencje obejmowały również działania w obszarach: społecznym – 29,2% (podobnie jak rok wcześniej) oraz technicznym – 14,4% (o 0,2 p.proc. mniej niż w 2021 r.). Pozostałe interwencje obejmowały obszary środowiskowe oraz gospodarcze i stanowiły odpowiednio 12,7% i 11,1% (w 2021 r. było to 12,5% oraz 11,4%).

W 2022 r. według poszczególnych rodzajów gmin, podobnie jak w województwie, najwięcej zaplanowanych przedsięwzięć dotyczyło interwencji w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym. Ich udział w gminach miejskich i wiejskich utrzymał się na ubiegłorocznym poziomie i wyniósł odpowiednio 35,5% oraz 30,4%, natomiast w miejsko-wiejskich wzrósł do 36,0% (o 0,8 p.proc.).

Wykres 77. Struktura przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2022 r.

Chart 77. Structure of revitalisation undertakings planned of revitalisation in programme GPR/PR by intervention areas in 2022

Liczba przedsięwzięć rozpoczętych, realizowanych lub zakończonych w 2022 r. w województwie świętokrzyskim wyniosła 743 (13,8% więcej niż rok wcześniej). Udział ich w ogólnej liczbie przedsięwzięć zaplanowanych na cały okres obowiązywania programów rewitalizacji (GPR lub PR) stanowił 23,9% (o 2,1 p.proc. więcej niż w 2021 r.).

Największy udział przedsięwzięć rozpoczętych, realizowanych lub zakończonych w 2022 r. w liczbie wszystkich zaplanowanych na cały okres obowiązywania GPR/PR odnotowano w gminach miejskich (41,4%, podobnie jak w 2021 r.). W gminach miejsko-wiejskich wyniósł 25,2% (rok wcześniej – 22,2%), a najmniejszy odsetek wykazały gminy wiejskie (21,2%, wobec 19,2% w 2021 r.).

Najwięcej przedsięwzięć do realizacji na cały okres obowiązywania programów (GPR/PR) zaplanowano w gminach Strawczyn (169) oraz Łączna (120), z których rozpoczęto, realizowano lub zrealizowano w 2022 r. odpowiednio 65 i 15. Najmniej przedsięwzięć zaplanowano w Bejskach (3) i Wodzisławiu (8), z tego w roku sprawozdawczym nie rozpoczęto, realizowano lub zakończono żadnego z nich.

W wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych efekty były widoczne w różnych obszarach interwencji, m.in.:

- udzielono pomocy (w formie stypendiów, dożywiania, pomocy osobom bezdomnym) ponad 6,6 tys. osobom,
- przeprowadzono 0,4 tys. zajęć z zakresu aktywizacji zawodowej,
- zlikwidowano pokrycia azbestowe w 0,9 tys. obiektach,
- dostosowano 17 budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnością,
- wyremontowano/wybudowano drogi lub ścieżki rowerowe o długości ponad 6 km,
- zrewitalizowano 14 przestrzeni wspólnych o otwartym charakterze, tj. podwórka, place, deptaki, nabrzeża, plaże.

Rozdział 8. Wybrane dane o województwie świętokrzyskim

Chapter 8. Selected data on Świętokrzyskie Voivodship

Tablica 51. Wybrane dane o województwie świętokrzyskim
Table 51. Selected data on Świętokrzyskie Voivodship

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	466200,6	203503,8	120528,5	286234,7
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	58166,9	18992,6	41214,8	74422,2
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w danym³	0,028	0,029	0,028	0,028
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	26,3	27,3	28,0	27,9
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-3,0	-2,7	-2,7	-3,1
Urodzenia żywe na 1000 ludności	8,4	8,5	8,7	8,6
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,9 ^a	-1,4	-1,8	-2,0
Wskaźnik starości demograficznej w %	17,2	17,8	18,4	19,0
Dzieci w wieku 3-6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^b na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	.	779	827	863
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^c (4 kwartał) w %	50,0	49,0	48,7	48,2
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^c (4 kwartał) w %	55,6	53,5	52,9	50,8
Stopa bezrobocia według BAEL ^c (4 kwartał) w %	10,2	8,5	7,9	4,9
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	87	35	38	38
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^d w zł	3470,67	3579,30	3821,36	4088,80
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	300,4	302,0	303,0	311,1
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1786,1	1818,86	1866,45	1943,25
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1202,80	1305,96	1432,68	1549,82
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w %
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	9,5	8,6	7,6	6,9
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	41	52	57	69

a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. b Łącznie z dziećmi przebywającymi przez rezydującą w Polsce zamieszkałą w mieszkaniach, pochodzących z bilansów opracowanych na podstawie NSP 2021. W związku z tym nie są w pełni porównywalne a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. b Including children in units living in households, coming from the balances compiled on the basis of the National Census 2021. As a result, they are not fully comparable to the data

2019	2020	2021	2022	2023	Specification
387731,0	453950,0	361869,6	394686,1	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN
69250,5	90969,3	83391,6	103635,5	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN
0,028	0,028	0,029	0,030	.	Industrial wastewater discharged per capita in dam ³
29,5	31,1	32,3	33,6	.	Share of municipal waste collected separately in total municipale waste in %
-3,5	-6,5	-8,1	-6,5	-6,1	Natural increase per 1,000 population
8,3	7,9	7,3	6,9	6,2	Live births per 1,000 population
-2,8	-1,7	-2,0	-1,9	-2,3	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population
19,7	20,6	21,1	21,8	22,5	Old age ratio in %
874	843	880	911	.	Children aged 3-6 years attending pre-primary education establishments ^b per 1,000 children aged 3-6
50,1	51,7	53,7	53,9	52,4	Employment rate by LFS ^c (quarter 4) in %
51,6	54,1	55,6	56,1	54,4	Activity rate by LFS ^c (quarter 4) in %
2,9	4,3	3,6	4,1	3,7	Unemployment rate by LFS ^c (quarter 4) in %
53	57	25	29	32	Registered unemployed persons per 1 job offer (as of 31 December)
4339,56	4513,57	4855,22	5458,30	6090,03	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^d in PLN
312,5	312,7	309,7	308,1	309,3	Annual average number of retirees and pensioners in thousands
2034,25	2152,28	2301,63	2510,86	2949,48	Average monthly gross retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in PLN
1626,46	1726,92	1831,64	1983,42	.	Average monthly available income per capita in households in PLN
18,1	16,3	13,4	14,8	.	At-risk-of-poverty rate after social transfers in %
6,3	5,7	5,0	4,6	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
85	88	115	137	.	Children staying in nurseries and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 (as of 31 December)

cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. c Wyniki badania od 2021 r. zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności z danymi prezentowanymi za wcześniejsze lata. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
performing health care activities throughout the school year. c Since 2021 the survey results have been generalized using data on resident population of Poland presented for previous years. d Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Tablica 51. Wybrane dane o województwie świętokrzyskim (cd.)
 Tablica 51. Selected data on Świętokrzyskie Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	349,2	352,4	356,1	360,2
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	27,6	27,7	26,4	27,3
Porady lekarskie ^a udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,9	6,8	6,9	7,1
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (stan w dniu 31 grudnia)	1548	1500	1482	1468
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^b w %	89,3	95,5	94,2	95,2
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^b w %	10,1	4,0	5,6	4,0
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^b w mln zł (ceny bieżące)	1478,5	1108,3	1211,6	1440,0
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^b (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	94,9	74,8	109,3	118,8
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową ^c na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	207,1	106,9	114,9	225,6
Sprzedaż detaliczna towarów ^d (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	91,6	105,1	106,7	111,7
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w km (stan w dniu 31 grudnia)	104,9	106,2	107,7	109,3
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	27,5	20,7	20,4	16,2
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:				
ogółem	39,3	39,1	36,8	36,6
gminy ^e	42,0	38,2	36,4	35,7
miasto na prawach powiatu	52,8	53,9	50,3	52,4
powiaty	27,6	29,0	29,8	29,9
województwo	21,6	33,6	22,6	24,5

a Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów; łącznie z poradami z izb przyjęć szpitali ogólnych udzielonymi pacjentom niehospitalizowanym, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. c Bez amortyzacji środków trwałych. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących a Including consultations paid by patients; including consultations provided in admission rooms of general hospitals for non-hospitalized patients. Data have persons. c Excluding depreciation of fixed assets. d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. e Excluding

2019	2020	2021	2022	2023	Specification
365,3	377,0	383,2	389,4	.	Dwelling stocks per 1,000 population (as of 31 December)
27,6	29,0	28,8	28,6	.	Consumption of water from water supply system in households per capita w m ³
7,3	6,4	7,0	7,5	.	Doctor's consultation ^a provided within the scope of out-patient health care per capita
1469	1485	1490	1462	.	Population per out-patient health care unit (as of 31 December)
95,4	94,3	93,2	94,7	93,3	Cost level indicator in non-financial enterprises ^b in %
3,6	4,7	5,6	4,3	5,5	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^b in %
1610,7	1645,5	1964,4	1903,0	2467,7	Investment outlays of non-financial enterprises ^b in million PLN (current prices)
111,9	102,2	119,4	96,9	129,7	Investment outlays of non-financial enterprises ^b (previous year=100; current prices)
226,5	226,9	239,0	238,0	.	Intramural expenditures on research and development ^c per capita in PLN (current prices)
101,3	94,8	109,2	123,4	93,0	Retail sale of goods ^d (previous year=100; current prices)
109,9	110,2	110,5	110,2	.	Hard surface communal and district roads per 100 km ² of total area in km (as of 31 December)
21,1	29,6	25,8	20,8	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
					Share of own revenue in total revenue of local government units in %:
38,0	39,1	37,6	40,1	.	total
37,5	39,2	36,2	39,0	.	gminas ^e
46,4	46,4	47,4	49,6	.	city with powiat status
35,5	34,1	33,3	35,1	.	powiats
28,0	32,8	36,5	40,3	.	voivodship

Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, przekracza 9 osób. e Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu.
included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. b Data concern economic entities employing more than 49 gminas which are also cities with powiat status.

Tablica 51. Wybrane dane o województwie świętokrzyskim (dok.)
 Tablica 51. Selected data on Świętokrzyskie Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Dotacje inwestycyjne ogółem ^a dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:				
ogółem	707,1	232,0	410,4	770,7
gminy ^b	242,4	91,3	118,2	345,2
miasto na prawach powiatu	114,9	34,3	85,1	72,3
powiaty	82,6	56,5	66,8	119,4
województwo	267,3	50,0	140,3	233,7
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:				
ogółem	21,2	9,9	14,0	21,5
gminy ^b	15,6	8,0	11,7	19,8
miasto na prawach powiatu	23,8	10,7	14,1	15,9
powiaty	13,3	10,7	12,5	16,8
województwo	55,7	24,1	36,8	52,7
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:				
ogółem	-54,5	217,9	-1,6	-361,0
gminy ^b	69,9	199,3	4,0	-212,9
miasto na prawach powiatu	-113,2	-36,4	-41,8	-98,6
powiaty	14,1	22,6	6,5	-3,2
województwo	-25,4	32,4	29,6	-46,3

a Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych. b Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu.
 a Sum of all types of investment grants. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

2019	2020	2021	2022	2023	Specification
					Total investment grants ^a for local government units in milion PLN:
851,8	605,3	505,3	704,1	.	total
389,8	319,4	330,7	470,0	.	gminas ^b
183,7	99,0	33,2	69,5	.	city with powiat status
67,7	66,3	78,5	109,1	.	powiats
210,5	120,6	62,9	55,4	.	voivodship
					Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %:
20,1	16,8	14,8	17,8	.	total
17,9	16,5	15,4	18,6	.	gminas ^b
20,1	13,3	7,8	10,7	.	city with powiat status
12,0	12,8	13,2	17,3	.	powiats
50,6	39,8	32,5	29,6	.	voivodship
					Result of budgets of local government units in milion PLN:
128,0	427,5	561,0	-206,4	.	total
56,8	275,1	366,6	-230,3	.	gminas ^b
-53,6	-39,7	9,7	-95,2	.	city with powiat status
110,5	96,5	107,8	-22,5	.	powiats
14,3	95,6	76,9	141,5	.	voivodship

Rozdział 9. Wybrane dane o Kielcach

Chapter 9. Selected data on Kielce

Tablica 52. Wybrane dane o Kielcach
Table 52. Selected data on Kielce

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:				
gazowych	308498	324091	339718	329124
pyłowych	278	233	197	207
Odpady wytworzone ^a w tys. t	118,1	117,4	114,9	128,0
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	269,9	266,9	261,5	261,0
Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	198046	197704	196804	195774
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,7	-1,4	-0,8	-1,7
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-3,3 ^b	-1,1	-2,9	-3,0
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	637	661	685	711
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^c (stan w dniu 31 grudnia) w %	8,8	7,6	5,8	5,5
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (stan w dniu 31 grudnia) w %	59,4	59,4	57,6	52,7
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	.	45	31	22
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych (stan w dniu 31 grudnia)	2,39	2,36	2,34	2,30
Dzieci w wieku 3-6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^d na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	.	922	985	1024
Liczba osób na 1 przychodnię (stan w dniu 31 grudnia)	1246	1149	1047	1025
Porady lekarskie ^e udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	11,6	11,4	12,3	12,6

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach o Powszechny Spis Rolny 2020. Dane od 2021 r. nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie. d Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szpitali ogólnych pacjentom niehospitalizowanym. Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych a During the year; excluding municipal waste. b. For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 2020. Data since 2021 are not fully comparable to those for previous years. d Including children in units performing health care activities throughout the school have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration.

2019	2020	2021	2022	2023	Specification
					Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in tonnes/year:
342311	327785	341611	335229	.	gaseous
216	147	131	159	.	particulates
197,0	112,5	120,7	143,6	.	Waste generated ^a in thousand tonnes
259,9	249,4	262,0	254,4	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg
194852	187427	185478	183885	182295	Population (as of 31 December)
-2,5	-5,9	-6,9	-5,0	-4,7	Natural increase per 1,000 population
-2,4	-1,9	-2,5	-3,7	-3,7	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population
733	751	763	774	787	Non-working age population per 1,000 persons of working age (as of 31 December)
4,9	.	5,2	4,6	4,6	Registered unemployment rate ^c (as of 31 December) in %
52,6	54,9	58,6	52,8	50,5	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons (as of 31 December) in %
27	26	15	15	18	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)
2,25	2,10	2,06	2,02	.	Population per 1 dwelling in dwelling stocks (as of 31 December)
1008	1035	1074	1113	.	Children aged 3-6 years attending pre-primary education establishments ^d per 1,000 children aged 3-6
1015	961	932	844	.	Population per out-patients department (as of 31 December)
12,9	11,6	12,8	13,9	.	Doctor's consultation ^e provided within the scope of out-patient health care per capita

zagranicznych za 2014 r. c Dane za lata 2015-2020 wyszacowane na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010, natomiast od 2021 r. - w oparciu szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. e Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów; bez porad udzielonych w izbach przyjęć i administracji.

were used. c Data for 2015-2020 were estimated on the basis of the results of the Agricultural Census 2010, and since 2021 - on the basis of the Agricultural Census year. e Including consultations paid by patients; excluding consultations provided in admission rooms of general hospitals for non-hospitalized patients. Data

Tablica 52. Wybrane dane o Kielcach (dok.)
 Table 52. Selected data on Kielce (cont.)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	6,5	6,5	5,8	5,3
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych w % (stan w dniu 31 grudnia)	15,8	16,6	17,1	18,1
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	153,4	160,4	167,3	188,7
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	145,7	146,2	146,6	144,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	101,0	99,4	98,6	100,4
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	17,0	18,5	19,6	16,5
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	21,3	5,3	8,9	3,8
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^b na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	4499	3317	2825	3903
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	4,8	3,8	3,1	4,6
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	2901	3034	3125	3401
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	1530	702	953	1125

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba
 a Data concern economic entities employing more than 49 persons. b Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment

2019	2020	2021	2022	2023	Specification
5,0	4,4	3,9	3,8	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
22,1	24,5	26,6	29,3	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries and children's club in % (as of 31 December)
234,0	277,1	300,4	314,7	.	Places in nurseries and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 (as of 31 December)
147,9	157,3	163,3	167,3	171,5	Entities of the national economy per 1,000 population (as of 31 December)
102,0	108,2	111,5	113,8	116,1	Natural persons conducting economic activity per 1,000 population (as of 31 December)
17,7	19,3	21,4	22,5	23,8	Commercial companies per 1,000 population (as of 31 December)
2,3	5,2	4,6	2,3	5,5	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %
4240	4165	5628	8641	.	Investment outlays of non-financial enterprises ^b per capita in PLN (current prices)
7,3	8,2	6,3	5,9	6,4	Dwellings completed per 1,000 population
3542	3740	3948	4242	.	Own revenue of the city budget per capita in PLN
1602	1149	667	982	.	Property expenditure of the city budget per capita in PLN

pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
location.